САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

# СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ STENOGRAFSKE BELEŠKE

КЊИГА I БЕОГРАД, 1954 ГОДИНЕ СВЕСКА 3

## САВЕЗНО ВЕЋЕ

### ОД 9-те ДО 11-те СЕДНИЦЕ ДРЖАНЕ ОД 10 ДО 12 ЈУНА 1954 ГОДИНЕ

## ВЕЋЕ НАРОДА

### 5-ти САСТАНАК ДРЖАН 10 ЈУНА 1954 ГОДИНЕ

## ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

### ОД 8-ме ДО 10-те СЕДНИЦЕ ДРЖАНЕ ОД 10 ДО 12 ЈУНА 1954 ГОДИНЕ

## САВЕЗНО ВЕЋЕ И ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

### 4-та ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА ДРЖАНА 11 ЈУНА 1954 ГОДИНЕ

## САДРЖАЈ:

Страна

**9-та седница Савезног већа — 10 јуна 1954**

*Пре дневног реда:*

1) Одговор Државног секретара за иностране послове на питање народног посланика Ибраими Јашара — — — — — — — — 555

2) Претставке и жалбе — — — — — — 556

*Дневни ред:*

Утврђивање дневног реда — — — — — 560

*Говорници:* Влада Зечевић, др Златан Сремец, др Макс Шнудерл.

**8-ма седница Већа произвођача — 10 јуна 1954**

*Пре дневног реда:*

1) Саопштења — — — — — — — — — — 565

2) Одговори Савезног извршног већа на посланичка питања — — — — — — — — — 567

*Дневни ред:*

1) Утврђивање дневног реда — — — — 568

2) Претрес Предлога за промену Главе XII Пословника Савезног већа — — — — — — 570

*Говорници:* Иван Божичевић, Осман Карабеговић, Исидор Брдарић, Света Пауновић.

**5-ти састанак Већа народа — 10 јуна 1954**

*Дневни ред:*

Претрес Предлога за промену Главе XII Пословника Савезног већа — — — — — — 571

*Говорници:* Јосип Видмар, др Милош Жанко, Гојко Гарчевић.

Страна

**10-та седница Савезног већа — 11 јуна 1954**

*Пре дневног реда:*

Саопштења — — — — — — — — — — — 572

*Дневни ред:*

1) Претрес извештаја Мандатно-имунитетског одбора о верификацији мандата Владе Божовића и о оставци Душана Диминића — 573

2) Претрес Предлога основног закона о заштити биља од болести и штеточина — — 574

3) Претрес Предлога основног закона о заштити стоке од сточних зараза — — — — 575

4) Претрес Предлога закона о промету семенске робе — — — — — — — — — — — — 575

5) Претрес Предлога закона о промету земљишта и зграда — — — — — — — — — — 576

6) Претрес Предлога завршног рачуна Федеративне Народне Републике Југославије за 1954 годину — — — — — — — — — — — — 579

7) Претрес извештаја Одбора за претставке и жалбе — — — — — — — — — — — — 581

*Говорници:* Влада Зечевић, Елисије Поповски (2 пута), Илија Тепавац (2 пута), Живан Димитријевић (3 пута), инж. Војислав Јеленковић, др Маријан Брецељ, Вујо Дивјак (5 пута), Зехра Муидовић, Моша Пијаде (4 пута), Добривоје Радосављевић (3 пута), Чедо Капор, Владимир Симић, Адем Херцеговац, Јакоб Авшич.

Страна

**9-та седница Већа произвођача — 11 јуна 1954**

*Пре дневног реда:*

Саопштења — — — — — — — — — — — 617

*Дневни ред:*

1) Претрес извештаја Мандатно-имунитетског одбора о верификацији мандата Мидхата Сарајлића — — — — — — — — — — — — — 619

2) Претрес Предлога основног закона о заштити биља од болести и штеточина — — 619

3) Претрес Предлога основног закона о заштити стоке од сточних зараза — — — — 620

4) Претрес Предлога закона о промету семенске робе — — — — — — — — — — — — 622

5) Претрес Предлога закона о промету земљишта и зграда — — — — — — — — — 623

*Говорници:* Иван Божичевић, Ђура Ђорковић, Скендер Намлицију, Младен Саздевски (5 пута), Никола Шегота (3 пута), Никола Сапак, Драгутин Миљановић (5 пута), Средоје Станачев (2 пута), Драган Трајановски (2 пута), др Никола Балог (3 пута), Никола Босанац (2 пута), Стане Бенчич, Иштван Виг (3 пута), Стјепан Скубић, Антун Искра, Милоје Павлов, Никола Мицић, инж. Војин Поповић (2 пута), Виторио Дрог, инж. Павле Шумановац, Анте Бојанић, Ненад Јакшић.

**4-та заједничка седница Савезног већа и Већа произвођача — 11 јуна 1954**

*Дневни ред:*

1) Експозе претставника Савезног извршног већа о извршењу Савезног друштвеног плана за 1954 годину у времену јануар—мај 1954 године и образложење Предлога Савезног извршног већа за измену и допуну Савезног друштвеног плана за 1954 годину — — — — 638

2) Извештај Административног одбора — 647

3) Потврда Уредбе о организацији Савезног извршног већа — — — — — — — — — 647

4) Извештај Државног секретара за иностране послове о резултатима пута Претседника Републике у Турску и Грчку — — — — 648

*Говорници:* Моша Пијаде, Осман Карабеговић, Милан Марковић, Владимир Симић, Коча Поповић, Ђуро Пуцар.

Страна

**11-та седница Савезног већа — 12 јуна 1954**

*Пре дневног реда:*

1) Саопштење о Допунском предлогу закона за измену Закона о буџету ФНРЈ за 1954 годину — — — — — — — — — — — — 661

2) Одговор на посланичка питања — — — 661

3) Саопштења — — — — — — — — — — — 662

*Дневни ред:*

1) Претрес Предлога за измене и допуне у Савезном друштвеном плану за 1954 годину — 662

2) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о буџету ФНРЈ за 1954 годину — — — — — — — — — — — — — 662

3) Претрес предлога Одбора за народну привреду о одобрењу статута савезних комора и одобрењу оснивања савеза комора — — — 663

4) Претрес Предлога општег закона о универзитетима — — — — — — — — — — — — 663

5) Претрес извештаја Одбора за спољне послове о Нацрту декларације о заштити културних добара за време оружаног сукоба — — 672

*Говорници:* Влада Зечевић, Вујо Дивјак, Франц Лескошек, др Златан Сремец, Душан Чалић, Моша Пијаде, инж. Војислав Јеленковић, Љубинка Милосављевић, Богомир Брајковић, Родољуб Чолаковић, Вида Томшич, Добривоје Радосављевић.

**10-та седница Већа произвођача — 12 јуна 1954**

*Пре дневног реда:*

Саопштења о посланичким питањима — 688

*Дневни ред:*

1) Претрес Предлога завршног рачуна ФНРЈ за 1952 годину — — — — — — — — — 689

2) Претрес Предлога за измене и допуне у Савезном друштвеном плану за 1954 годину 689

3) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о буџету ФНРЈ (Савезни буџет) за 1954 годину — — — — — — — — — 695

4) Претрес извештаја Одбора за привредне организације — — — — — — — — — — — 695

5) Претрес извештаја Одбора за претставке и жалбе — — — — — — — — — — — — 697

*Говорници:* Иван Божичевић, Младен Саздевски, Трипо Ерцег, инж. Ђорђе Благојевић, Милан Степановић (3 пута), Осман Карабеговић (2 пута), инж. Павле Шумановац, Момир Бошковић, Лајош Филеп.

# САВЕЗНО ВЕЋЕ

## 9-та СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 10 ЈУНА 1954 ГОД.

САДРЖАЈ:

**Пре дневног реда:**

1) Одговор Државног секретара за иностране послове на питање нар. посланика Ибраими Јашара
2) Претставке и жалбе.

**Дневни ред:**

Утврђивање дневног реда

*Говорници:* Влада Зечевић, др Златан Сремец, др Макс Шнудерл

ПРЕТСЕДАВАО
ПРЕТСЕДНИК
ВЛАДА ЗЕЧЕВИЋ

ЗАПИСНИЧАР:
ОБРЕН СТИШОВИЋ

*Почетак у 12,05 часова*

*Претседник* **Влада Зечевић** *(Изборни срез јадрански, НР Србија):* Отварам девету седницу Савезног већа. Записник данашње седнице водиће записничар народни посланик Обрен Стишовић. Молим записничара народног посланика Стишовића да прочита записник са осме седнице Савезног већа.

*Записничар* **Обрен Стишовић** *(Изборни срез моравичко-арилски, НР Србија)* чита записник осме седнице од 11 марта 1954 године.

*Претседник* **Влада Зечевић:** Да ли има примедаба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедаба нема, записник се оверава. Молим посланике да чују саопштења.

Посланичка отсуства. — Тражили су отсуство народни посланици: Велимир Стојнић, због пута у иностранство; Ратко Крстић, због пута у иностранство; Васо Гајић, због пута у иностранство; Милан Мартиновић, због болести; Иван Караиванов, због болести; Јоже Потрч, због пута у иностранство; Сока Крајачић, због болести; др Владимир Бакарић, због болести.

Да ли Дом одобрава тражена отсуства? (Одобрава). Објављујем да су тражена отсуства одобрена.

Посланичка питања. — Народни посланик Хивзи Сулејмани поставио је питање преко Претседника Савезне народне скупштине Савезном извршном већу у вези молби припадника турске националне мањине за отпуст из држављанства ФНРЈ. Пошто је касније то питање повукао, нећемо га стављати на дневни ред.

Народни посланик др Златан Сремец поставио је преко Претседника Савезне народне скупштине, 6 марта 1954 године, питање Савезном извршном већу у вези изградње нове путничке железничке станице у Винковцима. То питање гласи *(чита):*

Већ од ослобођења говори се у надлежним железничким круговима и у народу о потреби изградње нове путничке станице у Винковцима.

Грађена прије пола стољећа, мала станица, у рату још и оштећена, данас не може више задовољити све веће потребе робног и путничког промета.

Да би се омогућио велики жељезнички промет кроз тај чвор, започета је изградња ранжирне станице; но путничка станица стоји мала и инсуфицијентна.

Молим да ми Савезно извршно вијеће одговори на једној од наредних сједница Савезног вијећа: у коме је стању стадиј планова нове путничке станице Винковци и када се мисли започети с њеном изградњом пошто при већем промету путници немају гдје да се заклоне, а у близини нема прикладних просторија ни хотела.

Од Савезног извршног већа обавештени смо да ће његов претставник Осман Карабеговић дати одговор на ово питање на једној од седница Савезног већа.

Народни посланик Ибраими Јашар тражио је извесна обавештења од Државног секретара за иностране послове. Са његовим писмом упознао сам вас на петој седници Савезног већа од 8 марта ове године. На тражено обавештење добијен је следећи одговор од Државног секретара за иностране послове *(чита):*

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Поводом питања која је поставио народни посланик Ибраими Јашар извештавам вас:

1) ДСИП је 11 новембра 1953 године примио акт Извршног већа НР Македоније под бр. 1474 од 9 новембра 1953 године у коме моли да се предузму потребне мере за повратак троје деце из Дебра која су на непознат начин прешла југословенско-албанску границу на дан 16 јуна 1953 године. Након три дана ДСИП је упутио ноту албанској влади којом се тражи да се ова деца врате својим родитељима. На ову нашу ноту албанска влада је нотом одговорила, да су сва три лица изјавила да не желе да се врате кући. Истом нотом албанске власти

саопштиле су нам да су спремне да врате двоје деце по имену Баун Негри (Луан Арифол Егри) и Фити Негри (Сопије Далипова Негри). Овај предлог је прихваћен па су 10 фебруара ове године ова деца враћена својим родитељима.

Када са Албанијом буду размењена претставништва ово питање биће поново покренуто.

За групу Ранику Сефедин Абдурахман и Карамети Селмана Сабри, ДСИП је први пут сазнао преко вашег писма, јер акт општинског народног одбора бр. 3589 од 30 децембра 1953 године није примљен. ДСИП ће предузети потребне мере за повратак ове деце.

2) Уред за заштиту југословенске имовине у иностранству има у евиденцији 150 имовинских објеката у Грчкој и то углавном непокретне имовине. Мањи део отпада на покретну имовину — инвентар трговачких и посластичарских радњи. Ова имовина углавном је стечена печалбом, а делом путем наслеђивања.

Имовина се највећим делом налази у Северној Грчкој, углавном у Солуну, а мањим делом у Централној и Јужној Грчкој. Власници су са територије НР Македоније, а мањи део са територије НР Србије.

С обзиром на раније односе са Грчком није било могућно предузимати кораке за заштиту ове имовине, како од стране наших претставништава у тој земљи, тако и од стране самих власника.

Почетком 1952 године Уред за заштиту југословенске имовине у иностранству је спремио спискове ове наше имовине као и преписе пријава власника, па их је упутио Министарству иностраних послова, а ово их је проследило Амбасади у Атини и Генералном конзулату, са инструкцијама да изврше анкету о стању објеката.

Амбасада и конзулат су били у могућности да изврше проверу стања (правног и фактичког) и то објеката приступачних, тј. оних у самој Атини и Солуну. По објектима изван ових градова нису у томе успели. На основу својих проверавања претставништва су доставила извештаје, које је Уред користио и власницима давао податке и инструкције за даљу заштиту имовине. Тај посао је у току и многи власници, односно њихови наследници, дају пуномоћја нашим претставницима или приватним лицима.

Посебан проблем појавио се код имовине ван Атине и Солуна, јер је проверавање могућно само на терену, а одлазак службеника у унутрашњост везан је са знатним трошковима.

Случај имовине Благоја Шотарошки из Галичника, која се налази на Пелопонезу Амбасада није могла да провери с обзиром на удаљеност. ДСИП је сада затражио од Амбасаде да се хитно провери и заштити ова имовина.

Правни статус непокретне имовине наших печалбара, као странаца у Грчкој, је следећи:

Имовина је слободна и власник је може користити и њоме располагати у границама постојећих прописа.

Власник из иностранства мора имати пуномоћника, тј. управитеља, ако га нема или се власник не појављује на други начин, имовина се ставља под управу грчких власти; власник може тражити и скидање ове управе али ако то не учини у року од 10 година, имовина постаје власништво државе, али и после тога постоји могућност враћања по предвиђеном поступку.

Власник односно његов пуномоћник може имовину продати и са исте убирати приходе, али је дужан новац депоновати код једне грчке банке, а одатле се може трошити само унутар земље. Дакле, није могућ трансфер средстава добијених са имовине.

По три случаја конфискације имовине наших грађана Уред је умолио ДСИП, а овај је дао инструкције Амбасади у Атини, да их пријави грчком Министарству иностраних послова. Ови случајеви би се имали третирати паралелно са предметима грчке национализоване имовине у нашој земљи.

Да ли је народни посланик Ибраими Јашар задовољан одговором? *(Ибраими Јашар:* Јесам).

Претставке и жалбе. — У времену од 4 марта до 4 јуна 1954 године, примили смо 393 претставке и жалбе које су упутили ови појединци и организације *(чита):*

Бектеш Азем Демић, из села Трпежа, Срез горњоморавски; Јованов Светозар, из Санда, срез Нови Кнежевац; Чучиловић Душан из Земуна; Буцало Милан из Земуна; Јаношев Ангелина из Беочина; Ђурковић Милутин, лечилиште Нови Мароф; Бонавентура Винко из Крижевца; Барош Бошко из Београда; Белић Живојин из Зрењанина; Узелац Милица из Београда; Нешковић Коста из Футога; Тркуљић Војислав из Београда; Кавшек Јосип из Храстника; Стефанов Божана из Зрењанина; Ераковић Мара из Врбаса; Николић Јован из Велинка код Београда; Јовановић Симо из села Потијани, котар Ђаково; Кељ Јохан из Скопља; Томић Стојан из села Мраморка, Срез ковински; Поповић Милорад из села Стрњана, Срез милешевски; Девић Никола из Темерина; Видовић Јосип из Марибора; . . .

Др **Златан Сремец** *(Изборни срез Винковци, НР Хрватска):* Другови и другарице, било би можда боље да ово не читамо, јер ће то после бити објављено у Билтену, па кога занимају та имена, може их тамо прочитати.

*Претседник* **Влада Зечевић:** Друг народни посланик Златан Сремец предлаже да не читамо овај списак од 308 имена, пошто ће исти бити објављен у Билтену. По Пословнику ово треба да се чита. Ако се Дом слаже да прихватимо овај предлог, ја се слажем да то не читамо, али да овај списак уђе у стенографске белешке. *(Гласови:* Прима се). Добро, молим да се остала имена подносилаца претставки и жалби унесу у стенографске белешке, како доле следи:

Видовић Јосип из Марибора; Ристић Сима из Кикинде; Грубишић Загорка, варош Лапово; Маринковић Хермина из Београда; Миливојевић Срећко из Сарајева; Мурић Авдо из Приједора; Олах Ана из Суботице; Шаин Бранимир из Корчуле; Благојевић Радовинка из Београда; Уљаревић Лазар из Новог Пазара; Колар Изидора из Марушевца; Стопар Антонија из Шоштања; Васиљковић Живорад из Београда; Јовановић Добрила из Шапца; Петровић Мирјана из Београда; Марковић Милена из Београда; Стојиљковић Бранка из Београда; Јовановић Коста из Београда; Краговић Душан из Београда; Кретл Ернест из Београда; Денков Никола из села

Држина, Срез димитровградски; Мандић Ненад из Апатина; Милошевић Илија из Ријеке; Николић Лазар из Ваљева; Ђукановић инж. Петар из Београда; Агинчић Мурат из Бугојна; Радошевић Фрањо из Загреба; Дебалеак Антон из Ловинка; Антонић Симо из Будимлић Јапре, срез Сански Мост; Париповић Никола из Драганића, котар Перушић; Вукчевић Никола из Београда; Огњановић Мара, Папин Јелица и Бења Ирина из Новог Сада; Радић Кристина из села Дренов Бок, котар Новска; Милосављевић Косара из Врања; Шаљић Миладин из Београда; Јовановић Витомир, са 30 потписника, из Београда; Стефановић Софија из Београда; Исаиловић Благоје из Београда; Милетић Светозар из Београда; Јовичић Криста из Београда; Петровић Радомир из Алексинца; Цатић Лука из Ђаковице; Николић Радосав, Стојан и Марко из Сипића, срез Рача Крагујевачка; Бурзелић Владимир из Зрењанина; Савић Ђура и Тонка из Земуна; Стојановић Љубомир из Лесковца; Хација Мандица из Загреба; Јанковић Борисав из села Пожежене, срез Велико Градиште; Милисављевић Живорад из Пуле; Хвалец Антон из Совиче 26 при Птују; Попара Данило из Загреба; Броз Ерна из Загреба; Зорзин Марко из Муртера, срез Шибеник; Милошевић Војо, село Попови, срез Бијељина; Народна омладина НР Словеније — актив — Радље на Драви; Скрачић Марија из Муртера, срез Шибеник; Дакић Пальић из Д. Петрича, срез Пеђ; Бојић Стеван из Београда; Трајковић Милосав из села Крупца, Срез нишавски; Басаиловић Живана и Манојловић Сретен из Предетина, Срез моравски; Маринковић Ж. Вукадин из села Трбовишта, срез Соко Бања; Васић Јелена из Београда; Јовановић Обрад из Сребренице; Корда Андреја из Београда; Иванац Мирослав из Каштел Новог; Витковић А. Јово из Чапљине; Милинов Станоје из Србобрана; Томасовић Ђуро из Смрдеља, котар Шибеник; Вујановић Ј. Косара из Крупња; Анонимна претставка чланова СКЈ из Пожаревца; Турина Никола из Ријеке; Јовановић Томислав из Горње Буковице, Срез азбуковачки; Перић др Нинко из Београда; Ивановић Магдица из Београда; Ничић Ђорђе из Београда; Глишић Милан из Ранковићева; Цар Никола из Смедерева; Лазар Тодор из Банатског Новог Села; Скук Антон из Павке; Народни одбор Градске општине Нова Градишка; Војводић инж. Светозар са два потписника, из Колашина; Перовић Петар из Обилића; Народни одбор Среза бококоторског, Котор; Чижмек Вилко, са два потписника, Марибор; Пајић Ж. Војислав из Дубравице; Живковић М. Живан из села Ћириковца, Срез пожаревачки; Дабић Светозар из Велике Кремне; Поповић Милица из Земуна; Десановић Стојан из Обреновца; Елијадес др Платон из Ниша; Ачко Херман из Загреба — Подсусед; Грузлер Љубомир, са два потписника, из Борче; Пуљевић Душан из Бачког Брестовца; Поповић М. Боривоје из Београда; Вукотић Чеда из Зрењанина; Старец Магдалена из Београда; Група бивших припадника Народне милиције; Перњак Милан из Панчева; Поручник Франц из Дравограда; Живковић Александар из Крагујевца; Фатовић Марта из Жупање; Маринковић Обрад из Новог Сада; Павловић Десанка из Београда; Себеле Ђура из Новог Сада; Приступник Јосип из Ријеке; Јанковић Миливој из Бујановаца; Јурадин Марта, Пострана — Сплит; Савић Милорад из Стублина; Дабић Војислав, са девет потписника, из Меленаца; Ристић Драгољуб из Београда; Поповић Крста из Богатића; Димитријевић Драгољуб из Ријеке; Бохничек др Стјепан, са дванаест потписника, из Загреба; Кочмар Иван из Раковчице, срез Копривница; Посавец Стјепан из села Грабовнице, котар Чазма; Јаковљевић Иван из Београда; Симић Милош из Београда; Новичић инж. Милош из Беле Цркве; Тонота Анђелка из Београда; Арсланагић Мустафа из Сарајева; Мемедовић В. Зорка из Београда; Кркелић Вуко из Београда; Ракић М. Јовица из Кикинде; Антонов Д. Богољуб из села Бадовинаца, срез Богатић; Томљановић Богослав из Новог Сада; Чамо Бајро из Билећа; Токин Вукица из Панчева; Куртовић Екрем из Маглаја; Вренко Никола из Београда; Николић Наталија из Београда; Студен Илија из Глинице, срез Велика Кладуша; Сингер Драгутин из Марибора; Бојација Милька из Глинице, срез Велика Кладуша; Ћилас С. Јања из Глинице, срез Велика Кладуша; Орељ С. Петра (За Бијелић Стојана) из Глинице, срез Велика Кладуша; Медић М. Сланко, из Глинице, срез Велика Кладуша; Ловрић Стана из Брезова Поља, срез Велика Кладуша; Рудић Игњат из Сенте; Рајковић Никола из Пријепоља; Крајина Мирко из Тузле; Сарачевић Дуда из Зворника; Кајтаз Дервиш и Есма из Сарајева; Марковић Иванка из Београда; Вучковић Катарина из Алексинца; Зивлак Петар из Кикинде; Брер Мартин из Руме; Лесковац Алојз из Орможа; Матић Божо из Боботе; Ивановић Ђ. Миодраг из Крушевца; Прља Лепосава из Београда; Хаџивуковић Ђорђе из Београда; Марковић Милорад из Београда; Сељачка радна задруга „Петрова Гора" из Каравукова; Фивес Карло из Сомбора; Качавенда Милан из Футога; Милосављевић Миливоје из Прокупља; Карић Д. Живојин из Смедерева; Вукмановић Ружа из Здравиња; Фишл Д. Елвира, рођ. Бошковић из Крагујевца; Вауда Радмила из Београда; Дражилов Драга из Долова; Илић Богдан из Бихаћа; Микулић Марко из Буковића, срез Бенковац; Николин Д. Даница из Радојева, Срез бегејски; Блесић

Александар из Суботице; Спремо Ђорђе из Београда; Рис Јосип из Винковаца; Пилиповић Никола из села Бос. Бојне, срез Велика Кладуша; Јовановић Милан из Београда; Милошчин Ђорђе из Београда; Стаменковић Д. Добрија из села Ноздрине, Срез моравски; Каленић Кристина из Чуруга, Срез жабаљски; Рашовић инж. Бранислав из Титограда; Раденковић Рада из Београда; Маршичанин Видосава из Београда; Јанковић Ђ. Вида из Београда; Милојевић Драгиша, В. П. 6972/3, Панчево; Ђенадић Олга из Ваљева; Ројс Иван из Орможа; Дулић Мара из Суботице; Бугарчић Радмила из Београда; Православни митрополит Црногорско-приморски Арсеније, Цетиње; Група дипломираних студената Више зубарске школе ФНРЈ из Београда; Група чланова Друштва зубарских радника из Зрењанина; Самса Франчишка, Бјавче, п. Обров; Гопчевић В. Љубомир из Београда; Марић Васо из Бора; Ремета Босиљка из Мет ковића; Кулунџија Дане из села Жарковца, Срез румски; Петровић Зора из Београда; Кријес Никола из Дубровника; Миленковић Миодраг из Жагубице; Дангић Невена из Београда; Вуковић Јово из села Главичица; Ивошевић Божо из Бајмока; Бенић Владо из Београда; Станишић Ж. Велимир из Качарева; Јовић Божа из М. Гупца, срез Рума; Стојков Ђира из Јаше Томића; Кокановић Габријела из Валпова; Лазаревић Полексија из Витковца; Тасић Павле из Београда; Градишки Петар и Филимена из Скопља; Давидовић Јован из Београда; Подјаворшек Франц из Побрежја — Марибор; Керин Терезија из Мал. Подлога; Симовић Тома из Милатковића, Рашка; Штркаљ Борис, затвореник окружног затвора, Приједор; Ђорђевић Благоје из Великог Градишта; Нерловић Никола из Бијељине; Ђурчин Драгиња, из Земуна; Пешић Миливоје из Београда; Крижан Дубравица из Станковаца код Бенковца; Ђурђевић Будимир, Ставе код Ваљева; Савић Алекса из Бијељине; Рајковић Михајло из Београда; Павловић Надежда из Ниша; Тасковић Слободанка из Ниша; Репић Роса из Призрена; Вечерина Милица из Ријеке; Драгжић Алојз из Горњег Мацеза, котар Крапина; Драгичевић Драгић из Београда; Пехар Катарина из Стубице, Срез љубишки; Маринковић Маринко из Београда; Меламед А. Моша из Београда; Калајџић Марија из Београда; Згоњанин Десанка из Београда; Баста Ђура из Велике Плане; Матић Даринка из Великог Градишта; Илић-Драчански Вера из Београда; Осећански Обрад из Шапца; Пурић Олга из Ваљева; Ђурђевић Јованка из Бачевца, Срез београдски; Ристимовић Радомир из Жаочана, Срез љубићко-трнавски; Шурјанац Бранислава из Београда; Минцић Драгица из Ниша; Пауковић Фрида из Костајнице; Шелиго Амалија из Врчина; Хациомеровић Хуса из Мостара; Грденић Радован из Загреба; Зелић Драгица из Сремске Каменице; Браимој Садрија из села Кашица; Илаковић Илија из В. Копривнице; Милосављевић Милица из Београда; Милорадовић Стамена и Милан из Жабара, Срез поморавски; Цевриз Милка из Београда; Мајц Фрањо из Загреба; Вукорепа Јосип из села Плављана; Лазаревић Милан из Марибора; Орешковић Милан из Загреба; Милишић Ратомир из Београда; Симић Милица из Мартинаца; Пироманski Илија из Сремске Митровице; Дозет Душан из Бачког Брестовца; Цермаљ Иван Алојзи и др. из Вршца; Пипан Марјан из Гудурице; Станишић Јолика из Темерина; Георгиев М. Нака из села Лукавице, Срез димитровградски; Стефановић Милош из Загреба; Владисављевић Ана из Осијека; Савић П. Јефта из Футога; Радулашки Радун из Мола, срез Сента; Митић Владимир из Београда; Драгојевић Милева из Инђије; Олибина Богдан из Параћина; Богуновић Раде из Мурске Соботе; адвокат др Владислав Пеган — за Крањец Леополда — из Љубљане; Минић Зарије из Косанице; Младеновић Живојин из Београда; Бурић И. Тодор из села Попова, срез Бијељина; Одбор за изградњу радничког дома Трбовље; Гргуревић Божо из Београда; Катушић Марија из Винковаца; Јовичевић др Иво из Цетиња; Керкез Анђа из Дубровника; Костов Јован из Битоља; Михелић Јанез, са 13 потписника, Стари трг при Ракеку; Ангелов Илиев Киро из Титовог Велеса; Вуковић Драго, из села Салашнице Срез сребрнички; Гедаља Етел из Београда; Ранковић Боса из Добановаца, Срез земунски; Половина Лиза из Земуна; Мирић Михајло из Загреба; Ђокић Остоја из Вршана, срез Бијељина; Васић Григорије из Јамена, Срез шидски; Момировић Вукосава из Панчева; Маринковић Петар из Ариља; Гргурић Вилим, са два потписника из Копривнице; Зорић Јустина из Сиска; Павловић Драган из Београда; Иванишевић Светлана из Загреба; Магазин Богдан из Хаџића код Сарајева; Симовић Драгоје из села Паштрића, Срез ваљевски; Рубинић Стеван из Београда; Микичић Здравка из Београда; Тасић Надежда из Београда; Баица Роко, В. П. 6173/25 — Цеље; Доичин Савић из Трстеника; Срнка Стеван из Гложана; Ђурић Милан из Сарајева; Ристић Драгослав из Пожаревца; Лазаревић Стана из Пожаревца; Вукчевић Никола из Београда; Арсић Крста из Пожаревца; Шагуновић-Томановић Тодор из Новог Сада; Фемец Јанез из Грмада; Билић Милица из Цињана; Марковски Димче из Скопља; Милошевић Стежо из Никшића; Маринковић Д. Никола из Вршца; Рељић Ђорђе из Београда; Гистић Јован из Београда; Габершчер др Фран из Београда; Кекало Наталија из Зрењанина; Куев Борис из Загреба; Рајић Ру-

жа из Сарајева; Шпаровац Славко из Београда; Пантић Богдан, са седам потписа из Београда; Атанацковић Боривоје из Београда; Мађар Миленко из Босанске Дубице; Франић Славка из Ливна; Геодетско друштво НР Словеније, Љубљана; Крајналић Марија из Ниша; Пајмаковски Сотир, са три потписа, из Скопља; Друштво инжењера и техничара — Клуб инжењера пензионера — Загреб; Радовановић Драган, из Бајевца на Ибру; Карадаревић Степан из Вршца; Гајић Јездимир, са четири потписа из Клења; Тунџовски Васил из Београда; Ивковић Ж. Петар из Груловца, Срез подунавски; Вуковић Благоје из Земуна; Главаш Иван из Фоче; Диковић Љубомир из Ниша; Мићунов-Маркушев Данница из Врбаса; Шкиља Раде из Београда; Поповска Д. Нада из Крушева; Нигојевић Аница из Београда; Петровић Рајко из села Брајковца, Срез колубарски; Грбић С. Михаило из Ловрана; Вучковић Меланија из Београда; Загорац Раде из Врховине, срез Оточац; Јовановић Ј. Милка из Београда; Томовски Стојан из Скопља; Станковић Љубомир из Старчева, срез Панчево; Вугделић Велиша из Грачанице, Срез андријевачки; Добај Ивана из Марибора; Нећак Марко из Београда; Јукић Мирослав из Дервенте; Стајић Милан, село Моравска, срез Каона; Ристић Марко из Земуна; Теткић Марица из Адашеваца; Батањац Хајналка из Земуна; ССРН основна организација Бол, срез Брач; Петровић Душан из Врњачке Бање; Ребић Јакша из Нове Градишке; Васкос Васил Филип из Загреба; Перковић Марија из Нове Дрежине; Путниковић Десанка из Београда; Влајковић Анка из Лесковца; Јовановић Миленије из Земуна; Савовић Синиша из Сомбора; Троха Иван из Бледа; Целат В. Никола из Београда; Јагушт Антун из Карловца; Корман Леополд из Гинжата; Живковић Живота из Медвеђа; Коришанац Драгољуб из села Каоне, Срез драгачевски; Радмановић Ана из Загреба; Мачукат Мартин из Умага; Михелчић Ружа из Хомера, котар Делнице; Аљиновић Ђуро из Загреба; Киш Стјепан и Збачник Јосип из Села, котар Сисак.

Предлози закона и других аката. — Прво, од Савезног извршног већа примили смо:

а) Предлог закона о судовима. Овај законски предлог упућен је Одбору за организацију власти и управу.

б) На потврду Уредбу о организацији и пословању Савезног извршног већа. Ова је уредба достављена Одбору за организацију власти и управу од кога смо добили извештај.

в) Предлог Савезног извршног већа да Савезна народна скупштина овласти Савезно извршно веће да предложи Генералном директору УНЕСКО-а доношење нацрта Декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба. Овај предлог упућен је Одбору за спољне послове.

г) Предлог за измене и допуне Савезног друштвеног плана за 1954 годину. Овај предлог је упућен Одбору за народну привреду. Од Одбора је примљен извештај.

д) Преглед привредне ситуације у првом тромесечју 1954 године. Овај преглед упућен је Одбору за народну привреду. У вези са овим, обавештени смо од Савезног извршног већа да ће на заједничкој седници оба дома претставник Савезног извршног већа поднети експозе о извршењу Савезног друштвеног плана у протеклом периоду.

ђ) Тезе о болесничком осигурању као и документацију уз ове тезе. Тезе су упућене Одбору за социјалну политику и народно здравље.

Друго, од Претседика Савезне народне скупштине добили смо Нацрт за измену и допуну Главе XII Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине. Нацрт је достављен Законодавном одбору. Одбор је доставио извештај.

Треће, од народног посланика Стјепана Ђурете примили смо предлог за измену тар. бр. 81 и 82 Тарифе пореза на промет. Предлог је достављен Одбору за народну привреду. Одбор за народну привреду доставио је овај предлог на надлежност Савезном извршном већу.

Четврто, добили смо на потврду статуте од: а) Савеза пољопривредних комора ФНРЈ; б) Савеза трговинских комора ФНРЈ; в) Савеза угоститељских комора Југославије; г) Савеза индустриске коморе; д) Савезне спољнотрговинске коморе.

Статути су достављени Одбору за народну привреду. Од Одбора смо добили извештај.

Од Одбора за организацију власти и управу добили смо обавештење да су Законодавни одбор и Одбор за организацију власти и управу образовали пододбор и комисију који треба да израде Нацрт општег закона о управном поступку. *(Чита):*

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Дана 19 маја 1954 године одржана је, на иницијативу претседника Законодавног одбора народног посланика др Макса Шнудерла, заједничка седница Одбора за организацију власти и управу и Законодавног одбора Савезног већа Савезне народне скупштине, којом приликом је одлучено да се приступи раду на доношењу Општег закона о управном поступку. У ту сврху образован је пододбор и комисија стручњака, ради израде Нацрта општег закона о управном поступку. У пододбор су изабрани народни посланици: др Иво Сунарић, др Јерко Радмиловић, Пашко Ромац, Драгомир Николић, Зехра Мундовић и Живан Димитријевић, а у комисију

стручњака — академик др Иван Крбек, професор др Ладо Вавпетич, професор Никола др Стјепановић, др Федор Базала, Миленко Кангрга, Негослав Оцокољић, Милорад Вучковић, Богдан Мајсторовић и као секретар Славољуб Поповић.

На седници је одлучено да се Нацрт општег закона о управном поступку поднесе Савезном већу ради стављања на дневни ред у року од 6 месеци.

Претседник
**Владимир Симић**, с. р.

Од Одбора за народну привреду примили смо:

а) Извештај уз Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина.

б) Извештај уз Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза.

в) Извештај уз Предлог закона о промету семенске робе.

г) Извештај уз Предлог закона о промету земљишта и зграда.

Од Одбора за просвету примили смо извештај уз Предлог Општег закона о универзитетима.

Од Одбора за буџет примили смо извештај уз Предлог завршног рачуна ФНРЈ за 1952 годину са Предлогом закона о завршном рачуну.

Од Законодавног одбора примили смо:

а) Извештај уз Предлог општег закона о универзитетима.

б) Извештај уз Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина.

в) Извештај уз Предлог основног закона о заштити стоке и сточних зараза.

г) Извештај уз Предлог закона о промету семенске робе.

д) Извештај уз Предлог закона о промету земљишта и зграда.

Од Одбора за претставке и жалбе примили смо:

а) Извештај о раду Одбора за време од 30 јануара до 15 маја 1954 године.

б) Закључке донете на седницама Одбора одржаним 11 и 12 марта и 10, 12 и 13 маја 1954 године о извесним претставкама и жалбама.

Од Савезне изборне комисије добили смо извештај о допунским изборима за Изборни срез титоградски и град Титоград на којима је за народног посланика изабран Владо Божовић.

Од народног посланика Душана Димитрића примили смо оставку на посланички мандат.

Извештај Савезне изборне комисије и оставка народног посланика Душана Димитрића упућени су Мандатно-имунитетском одбору.

Пошто по Пословнику, члан 92, Мандатно-имунитетски одбор треба да решава не само оставке већ и верификирање мандата нових народних посланика, то су и материјал и оставка упућени Мандатно-имунитетском одбору.

Од Савезног извршног већа добио сам следеће обавештење у вези са предлогом групе народних посланика о одређивању рокова за подношење предлога савезног друштвеног плана и буџета Савезној народној скупштини на претрес. Ви се сећате да је на прошлој седници група од 18 посланика, и сваки од тих посланика, који су поставили питање, поименично су добили одговор од Савезног извршног већа. Ја ћу прочитати писмо Претседника Савезне народне скупштине. *(Чита):*

Друже Претседниче,

У вези Вашег акта бр. 54 од 10.III. о. г. којим сте ми доставили предлог одлуке поднете од стране групе народних посланика на седници Савезног већа одржаној 10 марта о. г. да се одреди рок до кога би Савезно извршно веће било дужно поднети Савезној народној скупштини предлоге савезног друштвеног плана и савезног буџета за 1955 годину, обавештавам Вас да сам препис наведеног предлога доставио Савезном извршном већу ради знања и заузимања става о том питању и да сам у вези с тим од Савезног већа добио акт Б. Бр. 740 од 5 маја о. г., који гласи:

„У вези Вашег дописа бр. СНС (А) 68/54 од 19.IV. о. г., обавештавамо Вас да и Савезно извршно веће налази да је нужно изменити досадашњи поступак у вези са доношењем друштвених планова и буџета. На последњој седници Координационог одбора Савезног извршног већа донет је закључак да Одбор за привреду предузме мере да се припреме нацрти савезног друштвеног плана и буџета, како би већ у јулу месецу ове године могли бити предати на дискусију скупштинским одборима.

Стога сматрамо да отпада потреба да се на дневни ред наредне седнице Савезног већа стави одлука коју је предложила група посланика на седници Савезног већа од 10 марта о. г., те Вас молимо да о овоме обавестите поменуто Веће.

Молим Вас да о напред изложеном обавестите Одбор за народну привреду свог Дома.

Претседник
**М. Пијаде**, с. р.

На основу ових извештаја и предлога, предлажем утврђивање дневног реда. Предлажем као прву тачку дневног реда Претрес предлога одлуке о измени и допуни Главе XII Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине.

Као другу тачку дневног реда предлажем Решавање да се приступи претресу Предлога закона о судовима.

Савезно извршно веће доставило је актом бр. 763 од 18 маја 1954 године Предлог закона о судовима с молбом да се упути на претресање Одбору за организацију власти и управу Савезног већа, што је и учињено.

Одредбе првог дела овог законског предлога који садржи 13 чланова под насловом „Основна начела о судовима" имају карактер уставних одредаба које мењају одредбе Главе XIII Устава ФНРЈ од 1946 године, па се због тога на Предлог закона о судовима имају

применити одредбе Пословника о промени Устава.

Због тога овај Дом треба прво да реши да хоће да приступи претресу овог законског предлога.

Зато што се одредбама тог законског предлога мењају уставне одредбе о судовима, мора се за стављање тог законског предлога на дневни ред добити сагласност и Већа произвођача без обзира на то што сам Закон о судовима спада у искључиву компетенцију Савезног већа.

Треће, Претрес Предлога за измене и допуне Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

Четврто, Претрес Предлога основног закона о заштити биља од болести и штеточина.

Пето, Претрес Предлога основног закона о заштити стоке од сточних зараза.

Шесто, Претрес Предлога закона о промету семенске робе.

Седмо, Претрес Предлога закона о промету земљишта и зграда.

Осмо, Претрес Предлога завршног рачуна за 1952 годину са Предлогом закона о завршном рачуну.

Девето, Претрес извештаја Одбора за претставке и жалбе.

Десето, Претрес Предлога Одбора за народну привреду о потврди статута комора.

Једанаесто, Претрес Предлога општег закона о универзитетима.

Да ли Дом прихвата овако предложени дневни ред? (Прихвата). Пошто је дневни ред прихваћен, одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

*Претседник* **Влада Зечевић:** Настављамо рад.

Прелазимо на прву тачку дневног реда — Претрес Предлога одлуке о измени и допуни Главе XII Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине. Известилац је народни посланик друг др Макс Шнудерл. Молим известиоца Макса Шнудерла да поднесе извештај.

*Известилац Законодавног одбора* др **Макс Шнудерл** *(Изборни срез Марибор срез II, НР Словенија)* чита извештај Законодавног одбора о Предлогу за измену и допуну Главе XII Пословника Савезног већа. (Видети прилог).

*Претседник* **Влада Зечевић:** Отварам претрес о овом предлогу. Жели ли ко од народних посланика реч? (Не јавља се нико). Пошто се нико не јавља за реч, стављам предлог одлуке на гласање. Ко је *за*, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Хвала. Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није). Одлука је усвојена.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Решавање да се приступи претресу Предлога закона о судовима. По Пословнику члан 161 Посланика Савезног већа гласи *(чита):*

Предлог за промену Устава се доставља преко Претседника Савезне народне скупштине Дому или се подноси на седници Дома.

Дом прво решава о томе да ли је оправдано приступити решавању о промени Устава.

Ако је Дом одлучио да се приступи решавању о промени Устава, предлог се доставља на претрес Законодавном одбору, уколико Дом не реши да се претрес одмах води на седници Дома.

Отварам претрес о овој тачки дневног реда о решавању да се приступи претресу Предлога закона о судовима. Жели ли ко од народних посланика реч? (Нико се не јавља).

Одредбе првог дела овог законског предлога, који садржи 13 чланова под насловом „Основна начела о судовима", имају карактер уставних одредаба које мењају одредбе главе XIII Устава ФНРЈ од 1946 године, па се због тога на Предлог закона о судовима имају применити одредбе Пословника о промени Устава.

Због тога овај Дом треба прво да реши да ли хоће да приступи претресу овог законског предлога.

Пошто се нико није јавио за реч, питам Дом пристаје ли и хоће ли да се приступи претресу овог законског предлога. Ко је *за*, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Хвала. Ко је *против*? (Нико). Ко се уздржава од гласања? (Нико). Усвојен је предлог да се приступи претресу Предлога закона о судовима.

С овим бисмо данашњи наш рад завршили. Пре него што закажем наредну седницу, молим народне посланике да чују саопштења.

Пошто је Претседник Савезне народне скупштине заказао седницу посланика Већа народа, то молим посланике да остану у сали, јер ће се овде одржати састанак Већа народа.

Од претседника Одбора за спољне послове замољен сам да обавестим народне посланике, чланове Одбора за спољне послове, да ће се седница Одбора одржати данас у 17 часова.

Претседник Мандатно-имунитетског одбора заказао је седницу Одбора за данас у 17,30 часова у просторијама Претседника Савезног већа.

Овим је, другови, седница закључена. Наредну седницу заказујем за сутра у 9 часова.

(Седница је закључена у 12,15 часова).

# ПРИЛОЗИ

## ПРЕДЛОГ
## ОДЛУКЕ О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ ГЛАВЕ XII ПОСЛОВНИКА САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

I

Глава XII Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине мења се и гласи:

XII

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ О РАДУ ВЕЋА НАРОДА

**1) Делокруг Већа народа и сазивање његовог састанка**

Члан 218

Делокруг Већа народа утврђен је одредбама Устава о посебним правима чланова Савезног већа изабраних од републичких већа, Покрајинског и Обласног већа.

Ови посланици решавају одвојено, као Веће народа, у случајевима и под условима које предвиђа Устав, а сагласно одредбама овог пословника.

Члан 219

Кад је Савезно веће ставило на дневни ред својих седница предлог о промени Устава, претседник Скупштине сазваће састанак Већа народа пре него што је Савезно веће отпочело претрес овог предлога.

Ако претседник то не учини, састанак Већа народа сазваће претседник Савезног већа или пет чланова Већа народа.

Док Веће народа не заврши претрес предлога о промени Устава Савезно веће не може водити претрес о њему.

Члан 220

Ако се на дневном реду седнице Савезног већа налази предлог савезног друштвеног плана, савезног општег закона или предлог другог закона који се тиче равноправности народа Југославије или Уставом утврђених односа између федерације и народних република, већина посланика изабраних од претставничког тела једне народне републике, или сви посланици изабрани од претставничког тела аутономне покрајине или аутономне области, или десет посланика изабраних од претставничких тела ма које републике или аутономне јединице имају право захтевати да Веће народа одвојено решава о том предлогу.

Народни посланици могу поднети предлог од момента стављања предлога закона или другог акта на дневни ред Савезног већа до почетка гласања о њему. Овај предлог посланици могу поднети усмено или писмено.

Чим је овакав предлог учињен, сматра се да је Веће народа сазвано у састанак.

Док Веће народа не заврши претрес предлога закона или другог акта, Савезно веће не може водити претрес о овим актима односно прекида већ започету седницу.

Члан 221

Претрес у Већу народа састоји се у расправљању да ли је предлог савезног друштвеног плана односно закона, или појединa одредба ових предлога, у сагласности са равноправношћу народа Југославије или са Уставом утврђеним односима између федерације и народних република.

**2) Рад на састанку**

Члан 222

За руковођење радом на састанку Већа народа бира претседника и два записничара.

Претседник и записничари бирају се за сваки састанак а могу бити поново бирани.

Први састанак Већа народа отвара претседник Савезног већа.

Претседник претходног састанка отвара нови састанак и претседава му до новог избора претседника и записничара.

О избору претседника и записничара важе одредбе овог пословника о избору претседника и записничара Савезног већа.

Члан 223

Веће народа може пуноважно решавати ако је на састанку присутно више од половине укупног броја чланова овог већа.

Члан 224

Подносилац предлога закона и другог акта односно његов претставник има право да на састанку Већа народа образложи предлог.

Известилац одбора Дома има на састанку Већа народа иста права која према одредбама овог пословника има на седници Дома.

Члан 225

Претрес у Већу народа је јединствен и води се о питањима која спадају у делокруг рада Већа.

Члан 226

По завршеном претресу Веће народа гласањем доноси своју одлуку.

Одлука Већа народа може садржати:

1. мишљење да је предлог који је претресан у сагласности са равноправношћу народа Југославије или са Уставом утврђеним односима између федерације и народних република;

2. предлог да се поједине одредбе претресаног предлога измене или допуне;

3. предлог да се претресани предлог не усвоји из разлога што по мишљењу Већа народа није у сагласности са равноправношћу народа Југославије или са Уставом утврђеним односима између федерације и народних република.

Члан 227

Сва права и дужности која имају као чланови Савезног већа врше чланови Већа народа на седници Савезног већа.

Члан 228

Уколико одредбама ове главе није друкчије одређено, за претрес и гласање на састанку Већа народа важе одговарајуће одредбе овог пословника о претресу и гласању на седницама Савезног већа.

**3) Решавање спорног питања између Савезног већа и Већа народа**

Члан 229

Претседник састанка Већа народа, или други посланик кога Веће одреди за известиоца саопштава одлуку Већа народа на почетку претреса у Савезном већу законског предлога на који се одлука Већа народа односи.

Ако је у Већу народа било одвојених мишљења, сна ће бити наведена у извештају, а могу их Савезном већу саопштити и сами посланици који су мишљење одвојили.

Ако Веће народа предлаже више измена и допуна, дужно је да текст своје одлуке отштампа и достави свим члановима Савезног већа пре почетка седнице Савезног већа.

Члан 230

Кад је упознато са одлуком Већа народа, Савезно веће отпочиње претрес као јединствен дом.

Члан 231

Ако Веће народа није ставило примедбе на предлог који је на дневном реду, Савезно веће води и завршава претрес као у случају претреса осталих закона.

Ако Веће народа предлаже да се предлог скине с дневног реда, Савезно веће о томе одлучује као о претходном питању.

Савезно веће претреса предлоге за измену и допуну појединих одредаба које чини Веће народа сагласно одредбама овог пословника о амандманима.

Члан 232

Ако Савезно веће не усвоји који од предлога Већа народа, посланици који чине то Веће одржаће састанак ради решавања о спорном питању.

Члан 233

Претседник састанка Већа народа, или посланик кога Веће одреди за известиоца, саопштава одлуку Већа народа.

Ако одлука Већа народа значи сагласност с текстом изгласаним у Савезном већу, или ако Савезно веће на основу претреса прихвати предлог Већа народа о спорном питању, претседник Савезног већа ће то утврдити и тиме је предлог коначно усвојен у Савезном већу.

Ако Веће народа не измени своју првобитну одлуку, или ако Савезно веће на основу претреса не прихвати предлоге Већа народа, претседник Савезног већа утврдиће несагласност и позвати Веће народа да изабере чланове комисије за решавање спора.

Члан 234

Комисија за решавање спора састоји се од десет народних посланика, и то од пет из реда чланова Већа народа и од пет из реда осталих чланова Савезног већа.

Комисија се бира на начин на који се бирају одбори Дома.

Члан 235

Одмах по образовању, комисија за решавање спора састаје се, бира себи претседавајућег и приступа изналажењу решења спора.

Решење комисије је оно које су прихватили најмање три члана комисије из реда чланова Већа народа и три члана из реда осталих чланова Савезног већа.

Комисија обавештава о свом раду и донетим закључцима Савезно веће.

Члан 236

Ако се у комисији за решавање спора не постигне сагласност, или ако Савезно веће и Веће народа после посебног претреса у Већу народа и затим у Савезном већу не прихвате решење спора које предложи комисија, претседник Савезног већа ће то утврдити и објавити да се даљи претрес предлога обуставља.

Спорно питање не може се ставити на дневни ред Скупштине пре истека једне године од обустављања претреса.

Члан 237

Ако се питање о коме није могла бити постигнута сагласност односи на какву одредбу у предлогу за промену Устава или савезног друштвеног плана, претрес се одлаже за два месеца од дана обустављања претреса.

По истеку овог времена претседник Савезне народне скупштине сазива Веће народа а затим и Савезно веће.

Претрес се врши најпре у Већу народа и односи се само на спорно питање.

Ако и после претреса у Савезном већу спорно питање остане нерешено, одржаће се још само један претрес у Већу народа и један у Савезном већу.

Ако и после овог другог претреса није нађено решење спорних питања, претседник Савезног већа ће утврдити да је наступио случај из члана 48 став 2 Уставног закона и о томе ће обавестити Савезно извршно веће ради доношења одлуке.

Члан 238

Ако до времена кад треба на почне примена савезног друштвеног плана није решен спор између Савезног већа и Већа народа или ако је наступио случај из последњег става претходног члана овог Пословника, важи савезни друштвени план који је усвојило Веће произвођача за ту годину.

**4) Важност и промене одредаба ове главе**

Члан 239

Одредбе ове главе ступају на снагу кад их усвоји Веће народа на одвојеном састанку.

Ако Веће народа учини измене и допуне у одредбама ове главе, о њима ће се претресати и одлучити на седници Савезног већа.

Ако Савезно веће ни после овог претреса не усвоји у потпуности измене и допуне које је учинило Веће народа, Веће народа поново ће претрести спорно питање.

Ако се и после овога текст усвојен у Већу народа разликује од текста које је усвојило Савезно веће, текст усвојен у Већу народа постаје саставни део овог пословника.

На исти начин ће се поступити у случају предлога за измену и допуну одредаба ове главе.

II

У Глави XIII овог пословника чл. 239 и 240 постају чл. 240 и 241.

III

Ова одлука ступа на снагу кад је усвоји Савезно веће и Веће народа.

## ИЗВЕШТАЈ
## ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ ГЛАВЕ XII ПОСЛОВНИКА САВЕЗНОГ ВЕЋА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Законодавни одбор
Бр. 58
28-V-1954 г.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

Савезна народна скупштина је на својој седници од 11 марта 1954 године изменила и допунила чланове 45, 46, 47, 48 и 51 Уставног закона о дру-

штвеном и политичком уређењу Федеративне Народне Републике Југославије. Пошто су одредбе главе XII Пословника овог Већа израђене на тим уставним поставкама, то се указала потреба да се ова глава прилагоди одредбама Уставног закона.

Користећи иницијативу народног посланика друга Моше Пијаде који је Законодавном одбору Савезног већа предложио нацрт за измену и допуну главе XII Пословника, овај је Одбор на основу члана 91 став 1 Пословника Савезног већа решио да предложи Савезном већу нову формулацију главе XII коју је усвојио на својој седници од 27 маја 1954 године.

Законодавни одбор моли Савезно веће да Предлог одлуке о измени и допуни главе XII Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик др Макс Шнудерл.

Секретар — Претседник

др **Јерко Радмиловић**, с. р. — др **Макс Шнудерл**, с. р.

Чланови:

**Нинко Петровић**, с. р., **Богомир Брајковић**, с. р., **Живан Димитријевић**, с. р., **Мите Димитриевски**, с. р., **Илија Дошен**, с. р., **Спасоје Ђаковић**, с. р., **Гојко Гарчевић**, с. р., **Иван Крефт**, с. р., **Радош Лепенац**, с. р., **Методи Митевски**, с. р., **Петар Релић**, с. р., др **Заим Шарац**, с. р., **Иван Шифтар**, с. р., **Кољ Широка**, с. р.

# VEĆE PROIZVOĐAČA

## 8-ma SEDNICA

ODRŽANA 10 JUNA 1954 GOD.

SADRŽAJ:

**Pre dnevnog reda:**

1) Saopštenja;
2) Odgovori Saveznog izvršnog veća na poslanička pitanja

**Dnevni red:**

1) Utvrđivanje dnevnog reda;
2) Pretres Predloga za promenu Glave XII Poslovnika Saveznog veća;

*Govornici:* Ivan Božičević, Osman Karabegović, Isidor Brdarić, Sveta Paunović.

PRETSEDAVAO:
PRETSEDNIK
IVAN BOŽIČEVIĆ

ZAPISNIČAR:
ISIDOR BRDARIĆ

*Početak u 12,00 časova*

*Pretsednik* **Ivan Božičević** *(Izborni srez Zagreb III, NR Hrvatska):* Otvaram VIII sjednicu Vijeća proizvođača. Zapisnik današnje sjednice vodiće narodni poslanik Isidor Brdarić. Molim zapisničara da pročita zapisnik VII sjednice.

*Zapisničar* **Isidor Brdarić** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija)* čita zapisnik VII sednice od 11 marta 1954 god.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Da li ima primjedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primjedaba nema, zapisnik se ovjerava.

Izvolite čuti saopštenja.

Narodni poslanik Josip Bosnar moli otsustvo od 2 do 17 juna, jer će se po službenoj dužnosti nalaziti u inostranstvu.

Narodni poslanik Halid Mesihović moli otsustvo za ovo zasjedanje, pošto će se nalaziti po službenoj dužnosti u inostranstvu.

Narodni poslanik Filip Knežević moli otsustvo, pošto se nalazi na jednoj konferenciji u Splitu. Da li se odobravaju tražena otsustva? (Odobravaju). Objavljujem da su otsustva odobrena.

Poslanička pitanja.

Narodni poslanik ing. Vladimir Tufegdžić uputio je pitanje Saveznom izvršnom vijeću koje se odnosi na odašiljanje i putovanje stručnjaka u inostranstvo.

Narodni poslanik Mladen Sazdevski uputio je pitanje Saveznom izvršnom vijeću u vezi rješenja pitanja izgradnje zadružnih domova.

Narodni poslanik Sveta Paunović uputio je pitanja Saveznom izvršnom vijeću koja se odnose na donošenje zakona o privrednim organizacijama i propise o pitanjima rada.

Narodni poslanik Milan Stepanović uputio je pitanje Saveznom izvršnom vijeću koje se odnosi na opravdanost izgradnje fabrike silikovatrostalnog materijala.

Narodni poslanik Momir Bošković uputio je pitanje Saveznom izvršnom vijeću koje se odnosi na rješenje pitanja sistema stručnog obrazovanja radnika.

Od Saveznog izvršnog vijeća obaviješten sam da će njegov pretstavnik drug Osman Karabegović odgovoriti na kraju današnje sjednice na pitanja narodnih poslanika Mladena Sazdevskog, Vladimira Tufegdžića i Milana Stepanovića.

Na pitanje narodnog poslanika Svete Paunovića dobio sam pismeni odgovor koji će biti pročitan na kraju ove sjednice.

U vremenu od 4 marta do 1 juna upućene su Vijeću proizvođača 72 pretstavke i žalbe od pojedinaca i organizacija. Pošto ste vi taj spisak već primili predlažem da ga ovdje ne čitamo, već da se on unese u stenografske bilješke. (Prima se).

Ilić Eufemija iz Beograda; Milivojević Milutin iz Beograda; Bešlić Lazar iz Bajmoka; Tahirovski Niazik iz Bitolja; Rančić Radomir iz Čačka; Filipović Dušan iz Obilića; Bratina Franjo iz Ljubljane; Sindikat radnika i službenika komunalnih preduzeća i ustanova Jugoslavije — Centralni odbor — Beograd; Crnobrnja Teodor iz Bitolja; Petrović Marija iz Vrnjačke Banje; Milošević Miodrag iz Beograda; Dobrić Mirko i Docijar Vladimir iz Beograda; Vasilić Radovan iz Temerina; Pavić Živko iz Rankovićeva; Blažić Slobodan iz Beograda; Drinčić Anđelko iz Prijedora; Nikčević Bruk Jelisaveta

iz Beograda; Stamenković Ljubomir iz Beograda; Žarković Radoman iz sela Nedajno, Srez durmitorski; Turajlić Mujo iz Jablanice; Herg Evica iz Središća; Radionica železničkih vozila »Boris Kidrič«, Maribor; Centralna jugoslovenska kinoteka, Beograd; Grujić Đorđe iz Novog Sada; Jovanović Marko, sa dva potpisnika, iz Beograda; Lustić Ante iz Dragljana, kotar Makarska; Vodovodno društvo, Budrovac; Mihajlović Milutin iz Beograda; Stefanović Vojislav iz Svetozareva; Bogdan Marko iz Vukovara; Radosavljević Natalija iz Beograda; Živković Stojan iz Bogatića; Uzelac Stevo iz Gospića; Vidić Dragoljub iz Aleksandrovca; Savić Olga iz Inđije; Horvat Ivan iz Bedekovčine Donje; Mijović Slavoljub iz Kruševca; Nevzat Rusid iz Tetova; Brzić Mladen iz Katinke, kotar Virovitica; Fonda D. Živka iz Beograda; Radnić Mileva, sa tri potpisnika, iz Ivangrada; Ratković Danilo iz Rijeke; Petrović Zorica iz Beograda; Rautović Ilija iz Resavice, Srez ravanički; Mirković M. Đorđe iz Niša; Matušković Ivan iz Osijeka; Smailagić Hasan iz Šibenika; Trgovačko preduzeće »Poljopromet«, Ivangrad; Dostan Andrija iz Beograda; Drvni kombinat, Sremska Mitrovica; Hidrogradevinsko preduzeće »Drina«, M. Zvornik; Rudnik magnezita »Goleš«, Magura — Lipljan; Zemljoradnička zadruga, Tolišnica, Srez dragačevski; Čalić Ilija iz Beograda; Muratovski Sulejman iz Knjaževca; Milčić Dragiša iz Beograda; Ljubisavljević Života iz sela Zdravinja, Srez kruševački; »Morava« — preduzeće za iznajmljivanje filmova, Beograd; Malogajski Uroš iz Kikinde; Mladenović Gvozden iz Valjeva; Šišaković Dona iz Nadalja; Mičić Ž. Živan iz Beograda; Novaković Dragutin, Novi Karlovac; Marinković D. Stevan iz sela Kuljana, srez Bos. Novi; Pranić Stjepan iz Beograda; Gobec Marija iz Pristava, srez Celje; Zeljić Viktor iz Zagreba; Flasker Eduard iz Beograda; Babić-Tumara Mileva iz Zemuna; Vujin Veljko iz Zagreba; Krajina Mirko iz Tuzle; Petrović Dušan iz Vrnjačke Banje.

Ove pretstavke i žalbe upućene su Odboru za pretstavke i žalbe.

Od Savezne izborne komisije primili smo izvještaj o izvršenim ponovnim izborima za narodnog poslanika Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine za Izborni srez Foča, održanih na dan 9 maja 1954 godine. Prema Poslovniku Vijeća proizvođača ovaj izvještaj Savezne izborne komisije upućen je Mandatno-imunitetskom odboru Vijeća proizvođača.

Zatim, primili smo od saveza komora, od saveznih komora i udruženja privrednih organizacija FNRJ zahtjeve za odobrenja osnivanja, odobrenja statuta i pravila, i to od: Savezne industriske komore; Savezne spoljno-trgovinske komore; Saveza poljoprivrednih komora FNRJ; Saveza ugostiteljskih komora Jugoslavije; Saveza trgovinskih komora FNRJ; Udruženja industrije ulja FNRJ; Stručnog udruženja keramičkih industrija i rudnika na području FNRJ; Udruženja preduzeća kožarsko-prerađivačke industrije FNRJ; Saveza jugoslovenske elektroprivrede; Udruženja građevinskih preduzeća FNRJ; Stručnog udruženja preduzeća farmaceutsko-hemiske industrije; Udruženja jugoslovenskih željezara; Udruženja preduzeća za proizvodnju i preradu nafte i plina; Saveza udruženja drumskog saobraćaja Jugoslavije; Udruženja grafičkih preduzeća Bosne i Hercegovine i Crne Gore; Udruženja filmskih proizvođača Jugoslavije; Stručnog udruženja industrije šećera FNRJ; Udruženja proizvođača tehničkih plinova Jugoslavije; Udruženja industrije prerade ugljena i proizvodnje plina; Udruženja preduzeća za preradu mesa FNRJ; Udruženja preduzeća industrije vrenja FNRJ; Udruženja preduzeća tekstilne industrije FNRJ; Udruženja rudnika i industrije nemetala na području FNRJ.

Svi ovi zahtjevi za odobrenje statuta i pravila upućeni su Odboru za privredne organizacije na mišljenje.

Od Saveznog izvršnog vijeća dobili smo:

Prvo, Prijedlog za izmjenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Ovaj prijedlog je upućen Odboru za narodnu privredu.

U vezi sa ovim obaviješteni smo od Pretsjednika Savezne narodne skupštine da je Savezno izvršno vijeće odredilo za svoga povjerenika prilikom pretresa Prijedloga za izmjene i dopune Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, Kiru Gligorova, zamjenika direktora Saveznog zavoda za privredno planiranje, a za njegovog zamjenika Vladimira Cerića, državnog savjetnika u Saveznom zavodu za privredno planiranje.

Drugo, pregled privredne situacije u prvom tromjesečju 1954 godine.

Ovaj prijedlog upućen je Odboru za narodnu privredu.

U vezi sa ovim obaviješteni smo od Saveznog izvršnog vijeća da će na zajedničkoj sjednici oba doma pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća podnijeti ekspoze o izvršenju Saveznog društvenog plana u proteklom periodu.

Treće, teze o bolesničkom osiguranju kao i dokumentacija uz teze. To je upućeno Odboru za pitanja rada i socijalnog osiguranja.

Četvrto, od Pretsjednika Saveznog vijeća Savezne narodne skupštine dobili smo pismo u vezi akta Saveznog izvršnog vijeća kojim se dostavlja Saveznoj narodnoj skupštini Prijedlog zakona o sudovima. Kako odredbe prvog dijela ovog zakonskog prijedloga imaju karakter ustavnih odredaba koje mijenjaju odredbe Glave XIII Ustava FNRJ, to bi trebalo i Vijeće proizvođača da pristupi pretresu ovog zakonskog prijedloga.

Od Odbora za narodnu privredu primili smo slijedeće:

1) Mišljenje Odbora da prijedlog narodnog poslanika Saveznog vijeća Stjepana Đukete za izmjenu Tar. br. 81 i 82 Tarife poreza na promet treba dostaviti Saveznom izvršnom vijeću s preporukom da ovaj prijedlog usvoji;

2) Saglasnost Odbora sa zaključkom Saveznog izvršnog vijeća o dostavljanju skupštinskim odborima na diskusiju prijedloga saveznog društvenog plana i budžeta za 1955 godinu u julu mjesecu 1954 godine, u vezi sa zahtjevom grupe narodnih poslanika Saveznog vijeća da se odredi rok do koga bi Savezno izvršno vijeće bilo dužno podnijeti Saveznoj narodnoj skupštini prijedloge saveznog društvenog plana i budžeta za 1955 godinu.

3) Dostavlja odgovore koje je Odbor primio od Saveznog izvršnog vijeća na traženo mišljenje Odbora u vezi prijedloga preporuka narodnih poslanika Šišula Antona i Turečeka Jaroslava.

Odgovori Saveznog izvršnog vijeća su sledeći *(čita)*:

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE
Odbor za privredu
K. Br. 3027
3 jula 1954 godine
Beograd

SAVEZNOJ NARODNOJ SKUPŠTINI — VEĆU PROIZVOĐAČA

— Odboru za narodnu privredu —

Beograd

Vašim aktom br. 101 od 4. V. 1954 godine, dostavili ste nam preporuku narodnog poslanika Šišul Antona po pitanju građenja željezničke stanice u Vinkovcima. U vezi s tim dajemo vam sledeći odgovor:

Investiciona sredstva koja su u posleratnom periodu planom određivana ili stajala na raspolaganju železnici za izgradnju objekata na postojećoj železničkoj mreži, bila su uglavnom namenjivana i korišćena za obnovu i proširenje onih objekata i postrojenja od kojih su u prvom redu zavisili bezbednost i prevozna moć železničkog saobraćaja. Ta sredstva nisu dosada dozvoljavala da se pređe i na izgradnju novih putničkih staničnih zgrada na postojećoj železničkoj mreži, koliko god da su to iziskivale potrebe. Štaviše, ima još putničkih zgrada, čak i u važnijim železničkim stanicama, koje su porušene u toku rata, a nisu ni obnovljene u predratnom obimu, nego samo adaptirane ili provizorno izgrađene.

Vinkovački železnički čvor pretstavlja zaista jednu od najvažnijih tačaka na našoj železničkoj mreži, što najbolje potvrđuju obim i vrednost dosad izvršenih investicionih radova u njemu. Veličina putničkog saobraćaja koji se kroz ovaj čvor odvija, bez sumnje, opravdava potrebu da se u njemu izgradi i nova putnička zgrada, udobnija i većeg kapaciteta od današnje.

Kako smo naknadno obavešteni, Izvršno veće Sabora NR Hrvatske, dodelilo je 14 miliona dinara za izgradnju stanice u Vinkovcima. Ova suma iskoristiće se za izradu projekta zgrade železničke stanice i magacina, kao i za preduzimanje izvesnih pripremnih radova.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Član
Saveznog izvršnog veća
**Osman Karabegović**, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE
Odbor za privredu
Br. 3027/1
2-VI-1954 godine
Beograd

SAVEZNOJ NARODNOJ SKUPŠTINI — VEĆU PROIZVOĐAČA

— Odboru za narodnu privredu —

U vezi preporuke narodnog poslanika Jaroslava Turečeka, koju ste nam dostavili svojim aktom br. 101 od 4. V. o. g., izveštavamo vas da je po odluci Saveznog izvršnog veća, tekstilnoj industriji omogućena nabavka osnovnih sirovina po kursu koji je u skladu sa nivoom cena prilikom donošenja plana za 1954 godinu tako, da tekstilna industrija ne kupuje devizna sredstva na obračunskom mestu, već da osnovne sirovine nabavlja iz tripartitne ekonomske pomoći, kompenzacionim poslovima i terminskom kupovinom deviznih sredstava kod Narodne banke.

S druge strane, Odbor za privredu Saveznog izvršnog veća na svojoj sednici od 3 juna ove godine razmatraće Predlog odluke o dopuni Odluke o postupku sa prelaznim uvoznim zaključcima iz 1953 godine po kojoj će dosadašnje kupovine biti prilagođene preporuci.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Član
Saveznog izvršnog veća
**Osman Karabegović**, s. r.

Primili smo sledeće izveštaje Odbora:

Od Odbora za narodnu privredu primili smo:

1) Izvještaj uz Prijedlog osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza;

2) Izvještaj uz Prijedlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina;

3) Izvještaj uz Prijedlog zakona o prometu sjemenske robe;

4) Izvještaj uz Prijedlog zakona o prometu zemljišta i zgrada;

5) Izvještaj uz Prijedlog izmjena i dopuna Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Od Odbora za privredne organizacije primili smo izvještaj u vezi traženja odobrenja za osnivanje i odobrenje statuta Saveza komora FNRJ, odobrenja statuta saveznih komora i odobrenja pravila udruženja privrednih organizacija.

Od Odbora za budžet primili smo izvještaj uz Prijedlog završnog računa FNRJ za 1952 godinu sa zakonom o završnom računu.

Od Zakonodavnog odbora primili smo slijedeće izvještaje:

1) Izvještaj uz Prijedlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina;

2) Izvještaj uz Prijedlog osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza;

3) Izvještaj uz Prijedlog zakona o prometu sjemenske robe;

4) Izvještaj uz Prijedlog zakona o prometu zemljišta i zgrada.

Od Odbora za pretstavke i žalbe primili smo izvještaj o radu Odbora u vremenu od 29 januara do 15 maja 1954 godine.

Pošto ste čuli saopštenja, predlažem Domu slijedeći dnevni red:

1) Pretres Prijedloga za promjenu Glave XIII Ustava FNRJ u vezi sa ustavnim odredbama u Prijedlogu zakona o sudovima.

U ovom slučaju nije potrebno da se prijedlog dâ u roku od tri dana, zato što se radi samo o tome da Dom da odobrenje da se može pristupiti razmatranju tih promjena;

2) Pretres Prijedloga izmjena i dopuna Saveznog društvenog plana za 1954 godinu;

3) Pretres Prijedloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina;

4) Pretres Prijedloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza;

5) Pretres Prijedloga zakona o prometu sjemenske robe;

6) Pretres Prijedloga zakona o prometu zemljišta i zgrada;

7) Pretres Prijedloga završnog računa FNRJ za 1952 godinu sa Prijedlogom zakona o završnom računu;

8) Pretres izvještaja Odbora za pretstavke i žalbe;

9) Pretres izvještaja Odbora za privredne organizacije.

Molim, da li Dom prima predloženi dnevni red? (Prima). Objavljujem da je dnevni red usvojen onako kako je predložen.

Da sačekamo dok dođe pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća da dade obavještenja na poslanička pitanja. Da li se Dom slaže s tim da se sada iznese izvještaj Saveznog izvršnog vijeća, to jest da se dade odgovor Saveznog izvršnog vijeća na postavljena pitanja? (Slaže se). Dajem kraći odmor.

(Posle odmora)

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Dajem riječ pretstavniku Saveznog izvršnog vijeća Osmanu Karabegoviću.

*Pretstavnik Saveznog Izvršnog veća* **Osman Karabegović:** Drugovi, po pitanju izgradnje fabrike siliko-opeka u Makedoniji i dovršenja fabrike magnohroma za izgradnju siliko-opeka hteo bih ovde da dam objašnjenje.

Povela se diskusija o tome da li je svrsishodno graditi fabriku siliko-opeka u Makedoniji, kada je, navodno, rentabilnije u jednom već izgrađenom preduzeću, u »Magnohromu«, samo jednim određenim proširenjem osvojiti taj proizvod.

Kako vam je poznato, fabrika siliko-opeka u Makedoniji je prilikom donošenja saveznog plana putem amandmana unesena u red onih objekata koji mogu ponovo izići na konkurs i ta fabrika je dobila određena sredstva. Ona je u izgradnji. S druge strane, »Magnohrom« je isto tako išao na konkurs, jer je na prvom konkursu bio odbijen radi slabe dokumentacije, kako sam ja imao informacije. To je ovako informacije radi.

Mislim po ovom pitanju u principu ne treba da donosi niti Skupština ni Izvršno veće nikakvu odluku. Konkursi su kako znate, sistem davanja investicionih kredita. Ovaj makedonski objekat siliko-opeka išao je na konkurs, ušao amandmanom u taj red objekata koji mogu dobiti investiciona sredstva i mi sada ne možemo doneti nikakvu odluku niti propis, niti ima smisla, niti je u duhu našeg sistema da posle toga pitamo zašto se gradi ta fabrika. Može Skupština odnosno zajednica da vodi politiku u jednoj grani i da kaže da nije potrebno u zemlji da gradimo takvu i takvu fabriku s obzirom na kapacitet u čitavoj zemlji. No, ja mislim da mi po ovome, niti Skupština niti Veće, nema potrebe nikakvu odluku da donosi, jer je to već rečeno.

Ta fabrika makedonska konkursom je dobila sredstva. S druge strane, »Magnohromu« je isto tako omogućeno da iziđe na konkurs ako dobije kredit, ako mu je rentabilno, ako će to biti unosno na tržištu, ako će taj artikl ići u izvoz pa neka »Magnohrom« postupi prema istim principima po kojima postupa svako preduzeće kada ide da traži investicione kredite.

Ja mislim da je diskusija, ako hoćete, gde će se šta graditi i kome treba dati prednost izgradnje, ta diskusija izvire iz starog pojimanja stvari. Nemamo nikakvih propisa da upućujemo ovde će se ovo, a onde ono graditi, nego baš taj sistem kredita ide na to da se kroz kredite, da se kroz prihvatanje uslova na konkursu i sam sistem ide na to da se kroz taj sistem konkursa i mogućnost plaćanja kredita gradi ono što je najpotrebnije.

Prema tome ja mislim da upuštanje u to da li treba dati »Magnohromu« da proizvodi siliko-opeke ili treba obustaviti gradnju makedonske fabrike to je ustvari bespredmetna i beprincipijelna diskusija. Ja mislim da Izvršno veće ne može nikakvu odluku po ovome donositi. Ja mislim da i Skupština ne treba da donosi nikakvu odluku, jer je to čitav problem tržišta kredita. Eto toliko mogu reći o pitanju »Magnohroma« i fabrike siliko-opeka u Makedoniji. Čini mi se da je ovaj predlog bio prosto na staroj liniji, a društvena zajednica je tu kompetenciju odnosno taj proces šta će se graditi i ko će sve to dobiti, ostavila da to tržište kaže, sem nekih krupnijih i važnijih objekata koji se određuju kroz savezne investicije itd. Eto koliko mogu da kažem o prvom pitanju. Drugo je pitanje, pitanje koje su postavili drugovi Mladen Sazdevski, Vladimir Tufegdžić i Milan Stepanović o pitanju tretmana u pogledu primene instrumenata društvenog plana na sve zadružne domove. Pre nego što je to pitanje postavio on je pismeno tražio da mu se dade usmeni odgovor.

Savezno veće je donelo odluku o tome da kamatu na osnovna sredstva za zgrade zadružnih domova zadruge plaćaju prema odredbama Glave XVII Saveznog društvenog plana za 1954 kao

i prema drugim propisima koji važe za komunalna preduzeća (»Službeni list FNRJ«, br. 15/54). Njima je dat status komunalnih preduzeća. Međutim ovaj odbor može da odredi kamatu. Prema tome, Odbor je slobodan kako će tretirati zadružne domove. Međutim, posle je nastala diskusija oko toga da se ipak postavlja pitanje da bi možda bilo pametnije doneti odluku kojom bi se zadružnim domovima dao status društvenog standarda, i sada se taj problem proučava u Sekretarijatu za privredu, a ja lično mislim da nema nikakvog interesa da dajemo sve moguće olakšice tim zadružnim domovima, pogotovu što bi se oni našli u krizi posle rasformiranja brojnih zadruga, posle ovoga procesa izvođenja načisto svih računa sa zadrugama. Ja lično mislim da bismo mogli ići dalje od odluke koju je donelo Izvršno veće da bi se oni tretirali kao komunalni objekti, kao komunalna preduzeća, to jest slobodno mogu narodni odbori ili da ih oslobode ili da odrede njihove obaveze prema društvu. Ja to iznosim pred vas i ja smatram da možda treba doneti odluku da se tretiraju kao objekti društvenog standarda. Znači ova odluka o kojoj je drug Sazdevski poveo pitanje već je donesena u pogledu tretiranja zadružnih domova kao komunalnih preduzeća, a ja mislim da treba ići dalje i mi smo stavili u zadatak Sekretarijatu za privredu da izradi predlog da se oni tretiraju kao objekti društvenog standarda.

Treće pitanje je pitanje drugova narodnih poslanika Vladimira Tufegdžića i drugih koje se odnosi na zamašne troškove oko odašiljanja naših stručnjaka u inostranstvo da se tamo stručno usavrše i da to prenesu itd. Ja bih ovde mogao sada ukratko reći da je ovim putem dosada odaslano oko 803 stipendista. Od toga 281 otpada na studente. Obavezni su drugovi koji odu tamo u inostranstvo da podnose izveštaj upravi, ali posle se zaključilo da podnose izveštaj preduzeću koje ih je poslalo. Vodilo se računa koliko se moglo, da ti ljudi stvarno nešto nauče i da kvalitetni kandidati odu odavde, ali u tome je bilo nekih sitnih propusta. No, kako sam ja shvatio ovo pitanje druga poslanika tu navodno postoji, kako oni to kažu, naučni turizam. Može biti da je drug poslanik imao neke posebne informacije. Možda ima pojedinih slučajeva, ali u celini gledano, od toga ima velikih koristi naša privreda. Da li se oni izgrađuju, odnosno da li oni podnose izveštaj o tome šta su videli i šta su naučili to mi nije poznato. Trebaće možda duže vremena radi povezivanja sa preduzećima, posle to kontrolisati, videti možda pregled ljudi koji su išli i gde se sada nalaze, u kojim su preduzećima, itd. U tome smislu bi možda ovo Veće moglo dati neki predlog da bi smo preko Uprave za tehničku pomoć sproveli te mere. Kako sam ja shvatio da li se odlasci svode na naučni turizam, ja mislim da u osnovi možda pojedinačno ovo ne stoji. Eto toliko ja mogu da kažem. Ako su potrebne detaljnije informacije, možemo to staviti na raspolaganje i može upravnik Uprave za tehničku pomoć dati opširnija objašnjenja. To su uglavnom stvari koje sam htio da iznesem.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Da li je drug narodni poslanik Sazdevski zadovoljan sa odgovorom? *(Mladen Sazdevski:* Jesam.) Da li je drug Tufegdžić zadovoljan sa odgovorom? (Ing. *Vladimir Tufegdžić:* Jesam.) A drug Stepanović? *(Milan Stepanović:* Nisam.) Da li želite da se otvori pretres? *(Stepanović:* Želim.)

Onda ću pitati Dom da li odobrava da se sada otvori pretres o tome pitanju. Drug Milan Stepanović predlaže da se otvori pretres o ovome njegovom pitanju, odnosno o odgovoru pretstavnika Saveznog izvršnog veća. Pitam Dom da li prihvata ovaj predlog narodnog poslanika Stepanovića? Molim, ko je *za* taj predlog, neka digne ruku. (Manjina diže ruku). Ko je *protiv?* (Velika većina diže ruku). Da li se ko uzdržao? (Nekoliko diže ruku). Konstatujem da je Dom odbio otvaranje pretresa po ovoj stvari. *(Milan Stepanović:* Ne mogu da shvatim tu stvar da ne kaže zbog čega se ne slaže. U nekim pitanjima drug Karabegović je krivo informisan. Treba da iznesem stvari onako kako stoje. O tome se radi, a ne o slaganju ili neslaganju. Ja vas molim da me toliko saslušate da iznesem samo ove probleme kako stoje.)

Ja bih molio druga Stepanovića da se uzdrži.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Molim druga zapisničara da pročita odgovor Saveznog izvršnog vijeća na pitanje narodnog poslanika Svete Paunovića.

*Zapisničar* **Isidor Brdarić** *(čita):*

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

U vezi dostavljenih pitanja narodnog poslanika Svete Paunovića, člana Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, na koja traži odgovor na prvoj sednici Veća proizvođača, dajemo sledeći odgovor, o kome, molimo, da izvestite Veće proizvođača.

Predajom preduzeća na upravljanje radnim kolektivima, mnogi propisi iz oblasti radnih odnosa (Zakon o državnim službenicima, Uredba o zasnivanju i prestanku radnih odnosa, Uredba o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti radnika u državnim preduzećima, nadleštvima i ustanovama i dr.) došli su u sukob sa novonastalim odnosima u privrednim organizacijama. To je od samog početka uvođenja radničkog samoupravljanja u preduzećima, a naročito od uvođenja novog privrednog sistema, — kojim je obezbeđena veća samostalnost preduzeća u poslovanju, — izazvalo potrebu da se propisi kojim se regulišu radni odnosi lica zaposlenih u privredi zamene novim, koji bi odgovarali novostvorenim odnosima u preduzećima i izmenjenom karakteru radnog odnosa. Pored toga, mnogobrojnost manjih propisa kojim se regulišu pojedina pitanja iz radnih odnosa i razbijenost materije stvarale su teškoće u njihovoj primeni, pa su i praktični razlozi svakodnevne upotrebe tih propisa nalagali da se što pre pristupi izradi jedne uredbe ili zakona kojim bi se obuhvatila sva materija.

Otuda se u drugoj polovini 1952 godine pristupilo izradi nacrta jednog osnovnog propisa o radnim odnosima kojim bi se obuhvatila sva pitanja iz radnog odnosa u privrednim preduzećima, a čije bi odredbe bile u skladu sa stepenom našeg društveno-ekonomskog razvoja i ustavnog poretka. Taj nacrt je davan na diskusiju, pa je na osnovu stavljenih primedaba izrađena njegova nova redakcija.

Budući da taj propis po svom značaju treba da bude donet u formi zakona, a kako su u toku 1953 godine pripremane izmene u privrednom sistemu koje u suštini menjaju i odnose u preduzećima, rad na tom zakonu je zastao do rešenja osnovnih pitanja privrednog sistema.

U međuvremenu, prilikom javne diskusije o novim propisima iz privrednog sistema diskutovana su i osnovna pitanja iz radnih odnosa u preduzećima na bazi nacrta jedne uredbe koju je Savezno izvršno veće nameravalo doneti da bi se njom zadovoljile najosnovnije potrebe u regulisanju radnih odnosa do donošenja zakona. U toj diskusiji su se pokazala kao sporna neka pitanja sa tog područja od čijeg rešenja zavisi i karakter i fizionomija samog propisa. Osnovno je među tim pitanjima pitanje karaktera odnosa pojedinaca prema radnom kolektivu i preduzeću, a odatle i forme stupanja u preduzeće i načina prestanka tog odnosa, zatim pitanje kompetencije radnog kolektiva i organa upravljanja preduzećem u pogledu regulisanja tih odnosa.

Veliki obim rada na izradi i donošenju drugih propisa privrednog sistema nije davao mogućnosti da se iscrpnije razmotre ovi problemi sa područja radnih odnosa, pa je Savezno izvršno veće odustalo od donošenja uredbe imajući u planu da Saveznoj narodnoj skupštini predloži još u toku ove godine da donese zakon koji bi sveobuhvatno regulisao pitanja radnih odnosa u privredi (zasnivanje i prestanak radnog odnosa, radno vreme, odmori, zaštita u toku rada, posebna zaštita, disciplinska i materijalna odgovornost, postupak za ostvarivanje prava iz radnog odnosa, materijalno obezbeđenje za vreme prekida radnog odnosa, posredovanje rada itd.). Rad na pripremi tog zakona je poveren posebnoj komisiji sa zadatkom da prouči materijal kojim se sada raspolaže, da prikupi potrebne podatke, obradi sporna pitanja i predloži odgovarajući nacrt zakona. Rad komisije je u toku.

Međutim, sam Osnovni zakon o radu kojim bi se regulisala materija u vezi prava na rad uopšte, bez obzira na područja društvene aktivnosti, dakle i u privredi i van nje, i u socijalističkom sektoru i kod privatnih poslodavaca, zahteva duži i studiozniji rad, jer se radi o jedom od osnovnih zakona kao delu našeg ustavnog poretka. Rad na tom zakonu je, takođe, uzet u plan propisa koje je potrebno pripremiti, a pretstavljaće, ustvari, produženje rada na toj materiji posle donošenja zakona o radnim odnosima u privredi, ali se u toku ove godine neće moći predložiti Saveznoj narodnoj skupštini.

Iz navedenih razloga nije se dosad moglo pristupiti ni izradi novih propisa o upravljanju privrednim preduzećima od strane radnih kolektiva. Rad na ovim propisima takođe je uzet u plan propisa koji je potrebno pripremiti, i to u okviru propisa o kodifikaciji privrednog prava, ali se u toku ove godine ni ovi propisi neće moći predložiti Saveznoj narodnoj skupštini.

Smrt fašizmu —Sloboda narodu:

Zamenjuje sekretara,
**Moma Marković**, s. r.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Narodni poslanik Sveta Paunović može da se izjasni da li je zadovoljan sa odgovorom Saveznog izvršnog veća.

**Sveta Paunović** *(Izborni Srez Ćuprija, NR Srbija):* S obzirom na zaista složenu i komplikovanu materiju, ja sam zadovoljan odgovorom Saveznog izvršnog veća.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga za promjenu Glave XIII Ustava FNRJ a u vezi Prijedloga zakona o sudovima. U vezi prijedloga koji vam je podijeljen primili smo pismo pretsjednika Saveznog vijeća druga Vlade Zečevića. Pismo glasi *(čita):*

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Savezno izvršno veće aktom Br. 763 od 18 maja o. g. dostavilo je Saveznoj narodnoj skupštini Predlog zakona o sudovima s molbom da se uputi nadležnom odboru Saveznog veća na pretresanje.

Kako odredbe prvog dela ovog zakonskog predloga, koji sadrži 13 članova i nosi naslov »Osnovna načela o sudovima« imaju karakter ustavnih odredaba koje menjaju odredbe Glave XIII Ustava od 1946 godine, usled čega se na Predlog zakona o sudovima imaju primeniti odredbe Poslovnika o promeni Ustava, potrebno je da pre uzimanja u pretres ovog zakona Savezno veće proizvođača reši hoće li se pristupiti pretresu ovog zakonskog predloga.

S obzirom na izloženo, dostavljam Vam prvi deo Predloga zakona o sudovima i molim da Veće proizvođača reši hoće li se pristupiti pretresu ovog zakonskog predloga.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
**Vlada Zečević**, s. r.

Da li neko želi o ovom prijedlogu uzeti riječ? (Niko se ne javlja). Ako niko ne želi da govori, stavljam na glasanje Prijedlog za promjenu Glave XIII Ustava u vezi sa ustavnim odredbama da bi se moglo pristupiti pretresu Prijedloga zakona o sudovima. Ko je *za* taj prijedlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se neko uzdržao? (Nije).

Oglašujem da je Prijedlog za promjenu Glave XIII Ustava FNRJ jednoglasno prihvaćen i on će biti upućen Zakonodavnom odboru Vijeća proizvođača.

Time je današnja sjednica završena, a narednu sjednicu zakazujem za sutra u 9 časova.

Molim članove Mandatno-imunitetskog odbora da ostanu u ovoj sali.

(Sednica je zaključena u 10,50 časova).

# ВЕЋЕ НАРОДА

## 5-ти САСТАНАК

ОДРЖАН 10 ЈУНА 1954 ГОД.

САДРЖАЈ:

**Дневни ред:**

Претрес Предлога за промену Главе XII Пословника Савезног већа.

*Говорници:* Јосип Видмар, др Милош Жанко, Гојко Гарчевић.

ПРЕТСЕДАВАО:
ЈОСИП ВИДМАР

ЗАПИСНИЧАР:
БЛАЖО ЂУРИЧИЋ

*Почетак у 13,05 часова*

**Јосип Видмар** *(НР Словенија):* Отварам пети састанак Већа народа. На дневном реду налазе се промене Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине у вези са предложеним променама у Уставу.

Пре преласка на дневни ред требало би изабрати претседника и два записничара. Ко има предлог? Има реч друг др Жанко.

Др **Милош Жанко** *(НР Хрватска):* Предлажем за претседника друга Јосипа Видмара, а за записничаре Владу Шегрта и Блажу Ђуричића.

**Јосип Видмар:** Чули сте предлог народног посланика др Милоша Жанка: за претседника Јосипа Видмара, а за записничаре Шегрта Владу и Блажу Ђуричића. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против?* (Нема). Да ли се ко уздржава? (Нико). Објављујем да је предлог др Жанка прихваћен.

Молим записничара друга Ђуричића да прочита записник прошлог, четвртог састанка.

*Записничар* **Блажо Ђуричић** *(НР Босна и Херцеговина)* чита записник четвртог састанка од 10 марта 1954 г.

*Претседник* **Јосип Видмар:** Има ли примедаба на прочитани записник? (Нема). Према томе, записник се оверава.

Прелазимо на дневни ред. Како сам већ рекао, дневни ред састоји се само у једној тачки, а то су промене у Глави XII Пословника. Пошто сте чули извештај Законодавног одбора Савезног већа, предлажем да текст предлога не треба поново читати. (Прима се). Према томе, отварам дискусију о предлогу за промену Главе XII Пословника Савезног већа. Тражи ли ко реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља, прелазимо на гласање у целини. Ко гласа за предложену промену Главе XII Пословника Савезног већа, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Објављујем да је предложена промена Главе XII Пословника Савезног већа једногласно прихваћена у Већу народа.

Молим да Веће именује једног свог члана, који ће бити известилац у Савезном већу о томе да је Веће народа примило предложене промене у глави XII Пословника Савезног већа. Има реч друг Гарчевић.

**Гојко Гарчевић** *(НР Црна Гора):* За известиоца предлажем др Милоша Жанка.

*Претседник* **Јосип Видмар:** Ко је за то да известилац буде др Милом Жанко, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Тиме је дневни ред овог састанка исцрпен.

Закључујем састанак Већа народа.

(Састанак је закључен у 13,20 часова).

# SAVEZNO VEĆE

## 10-ta SEDNICA

ODRŽANA 11 JUNA 1954 GOD.

SADRŽAJ:

**Pre dnevnog reda:**

Saopštenja

**Dnevni red:**

1) Pretres izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o verifikaciji mandata Vlade Božovića i o ostavci Dušana Diminića;

2) Pretres Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina;

3) Pretres Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza;

4) Pretres Predloga zakona o prometu semenske robe;

5) Pretres Predloga zakona o prometu zemljišta i zgrada;

6) Pretres Predloga završnog računa Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1952 godinu;

7) Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe.

*Govornici:* Vlada Zečević, Elisie Popovski (2 puta), Ilija Tepavac (2 puta), Živan Dimitrijević (3 puta), ing. Vojislav Jelenković, dr Marijan Brecelj, Vujo Divjak (5 puta), Zehra Muidović, Moša Pijade (4 puta), Dobrivoje Radosavljević (3 puta), Čedo Kapor, Vladimir Simić, Adem Hercegovac, Jakob Avšič.

PRETSEDAVAO:

PRETSEDNIK

VLADA ZEČEVIĆ

ZAPISNIČAR:

MUHIDIN BEGIĆ

*Početak u 9,05 časova*

*Pretsednik* **Vlada Zečević** *(Izborni srez jadranski, NR Srbija):* Otvaram desetu sednicu Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

Zapisnik današnje sednice vodiće zapisničar narodni poslanik Muhidin Begić. Molim zapisničara da pročita zapisnik sa prošle sednice.

*Zapisničar* **Muhidin Begić** *(Izborni srez Gračanica—Maglaj, NR Bosna i Hercegovina)* čita zapisnik devete sednice Saveznog veća Savezne narodne skupštine od 10 juna 1954 godine.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Čuli ste zapisnik devete sednice Saveznog veća. Ima li ko kakvu primedbu na zapisnik? (Niko se ne javlja). Pošto primedaba nema, zapisnik će se overiti.

Molim, da saslušate saopštenja.

Prvo, tražili su otsustva narodni poslanici: Marko Belinić, zbog hitnog i neodložnog posla, Stjepan Ivić, zbog hitnog i neodložnog posla, Franc Perovšek zbog hitnih i neodložnih poslova i Ivan Šibl zbog odlaska u inostranstvo. Da li Dom odobrava tražena otsustva? (Odobrava). Otsustva su odobrena.

Od Saveznog izvršnog veća primili smo preko Pretsednika Savezne narodne skupštine sledeće pismo *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

Savezno izvršno veće

B. Br. 809

10 juni 1954 godine

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Obaveštavamo Vas da su po pojedinim predlozima koji se nalaze na dnevnom redu skupštinskog zasedanja zakazanom za 10 juni o. g. kao pretstavnici Saveznog izvršnog veća određeni sledeći članovi Veća, i to:

— Rodoljub Čolaković — za Predlog opšteg zakona o univerzitetima;

— Osman Karabegović — za Predlog za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana i izveštaj o izvršenju Saveznog društvenog plana u I tromesečju ove godine;

— Dobrivoje Radosavljević — za Predlog zakona o prometu zemljišta i zgrada, Predlog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraznih bolesti, Predlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina i za Predlog zakona o prometu semenske robe; i

— Veljko Zeković — za Predlog zakona o završnom računu za 1952 godinu i za Uredbu o organizaciji i poslovanju Saveznog izvršnog veća.

Molimo Vas da o ovome obavestite pretsednike oba doma kao i da se ima u vidu da se sednice do-

mova po istom pitanju ne održavaju u isti čas s obzirom da su pretstavnici Veća određeni za pretstavnike u oba doma, kao i na njihovoj zajedničkoj sednici.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar
Saveznog izvršnog veća
**Veljko Zeković**, s. r.

Od Saveznog izvršnog veća dobili smo Predlog zakona o privrednim sudovima. Predlog će biti upućen Odboru za organizaciju vlasti.

Od Saveznog izvršnog veća dobili smo akt sledeće sadržine *(čita):*

SNS (A) 109/54
Beograd, 11.VI.1954 god.

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

U prilogu dostavljam Vam predlog Saveznog izvršnog veća pod B. Br. 810 od danas za izmenu i dopunu Budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije (Savezni budžet) za 1954 godinu s napomenom da Savezno izvršno veće predlaže da se ove izmene i dopune donesu po hitnom postupku.

Pretsednik
**Moša Pijade**, s. r.

Pored toga dobili smo sledeći akt *(čita):*

SNS (A) 111/54
Beograd, 10.VI.1954 god.

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

U prilogu dostavljam Vam predlog Saveznog izvršnog veća pod B. Br. 811 od danas za izmenu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu s napomenom da Savezno izvršno veće predlaže da se ove izmene donesu po hitnom postupku.

Pretsednik
**Moša Pijade**, s. r.

Od Veća naroda obavešten sam da je usvojena Glava XII Poslovnika Saveznog veća.

Od Mandatno-imunitetskog odbora dobili smo:

1) Izveštaj o verifikaciji mandata narodnog poslanika Vlada Božovića, i

2) izveštaj o ostavci narodnog poslanika Dušana Diminića.

Prema dobivenim materijalima predlažem dopunu utvrđenog dnevnog reda koji smo juče usvojili, i to tako da 3) tačka dnevnog reda bude Pretres izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o verifikaciji mandata narodnog poslanika Vlada Božovića i ostavci narodnog poslanika Dušana Diminića, a dosadašnja 3) tačka: Pretres Predloga za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, da postane 10) tačka dnevnog reda. Ovo predlažem iz razloga što će se održati zajednička sednica oba doma danas po podne i što će član Saveznog izvršnog veća drug Karabegović dati ekspoze i o izvršenju Saveznog društvenog plana za prvo tromesečje i o predloženim izmenama, to jest o ovim koje ste vi već dobili i o ovim hitnim o kojima sam sada govorio. Tačka 10) postala bi tačka 12): Pretres predloga Odbora za narodnu privredu o potvrdi statuta saveznih komora, a kao 11) tačka uvela bi se nova tačka: Pretres izmena i dopuna u Saveznom budžetu, pošto je to po hitnom postupku.

Član 152 Poslovnika kaže ovo:

Ako Dom prihvati predlog za donošenje zakona po hitnom postupku, neposredno se pristupa pretresu zakonskog predloga na sednici Doma, ali Dom može pre ili u toku pretresa zatražiti hitno mišljenje od odbora.

Mi ćemo o ovom predlogu glasati dizanjem ruke ili poimenično.

Zbog toga predlažem ovo kao tačku 11) tako da bi njenom rešavanju pristupili tek sutra, to jest posle obrazloženja koje će dati pretstavnik Saveznog izvršnog veća.

Prema tome, treća tačka dnevnog reda bila bi izveštaj i predlog Mandatno-imunitetskog odbora o verifikaciji mandata i o ostavci; 4) Pretres Predloga zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina; 5) Predlog izmena i dopuna Saveznog društvenog plana za 1954 g.; 11) Pretres Predloga izmena i dopuna Saveznog budžeta; 12) Potvrda statuta komora, a 13) Pretres Predloga opšteg zakona o univerzitetima.

Prihvata li Dom ovako predloženi dnevni red? (Prihvata).

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda — Pretres izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o verifikaciji mandata narodnog poslanika Vlade Božovića.

Molim narodnog poslanika Elisia Popovskog, izvestioca Mandatno-imunitetskog odbora, da pročita izveštaj.

*Izvestilac Mandatno-imunitetskog odbora* **Elisie Popovski** *(Izborni srez gostivarski, NR Makedonija) (čita):*

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor pretresao je izveštaj Savezne izborne komisije o izborima u Izbornom srezu titogradskom i gradu Titogradu na kojima je izabran za narodnog poslanika Saveznog veća Vlado Božović.

Odbor je našao da su izbori izvršeni na osnovu zakona i predlaže Domu da se izvrši verifikacija mandata narodnog poslanika za Izborni srez titogradski i grad Titograd Vlada Božovića.

Za izvestioca je određen narodni poslanik Elisie Popovski.

Sekretar
**Olga Vrabič**, s. r.

Pretsednik
**Elisie Popovski**, s. r.

Članovi:
**Vice Buljan**, s. r., **Hilmija Hasanagić**, s. r., **Pavle Jovićević**, s. r., **Franjo Šimić**, s. r. i **Milan Vukasović** s. r.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Otvaram pretres o pročitanom izveštaju. Ko se javlja za reč?

(Niko se ne javlja). Stavljam pročitani izveštaj na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je primljen izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora o verifikaciji mandata narodnog poslanika Vlada Božovića.

Po Poslovniku, član 10, novoizabrani narodni poslanik polaže zakletvu. Molim druga Božovića da izađe i položi zakletvu.

[**Vlada Božović** *(Izborni srez titogradski i grad Titograd — NR Crna Gora)* izlazi i prima od Pretsednika tekst zakletve. Zatim se okreće poslanicima i polaže zakletvu, čitajući tekst. Pošto je završio čitanje, poslanik Božović potpisuje zakletvu. Za vreme polaganja zakletve svi narodni poslanici stoje.]

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Molim druga izvestioca Popovskog da nastavi svoj izveštaj.

*Izvestilac* **Elisie Popovski** *(čita):*

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Na osnovu člana 168, stav 3, Zakona o pravima i dužnostima, izboru i opozivu saveznih narodnih poslanika, Mandatno-imunitetski odbor pretresao je ostavku narodnog poslanika za Izborni srez Pazin—Labin Dušana Diminića, dostavljenu preko Pretsednika Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

Odbor predlaže Domu da usvoji ostavku narodnog poslanika Dušana Diminića i raspiše dopunske izbore za Izborni srez Pazin—Labin.

Za izvestioca određen je narodni poslanik Elisie Popovski.

Sekretar **Olga Vrabič**, s. r. Pretsednik **Elisie Popovski**, s. r.

Članovi:

**Vice Buljan**, s. r., **Hilmija Hasanagić**, s. r., **Pavle Jovićević**, s. r., **Franjo Šimić**, s. r. i **Milan Vukasović** s. r.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Niko se ne javlja). Stavljam izveštaj na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se neko uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora jednoglasno primljen. Time, u smislu člana 204, stav 2, Poslovnika Saveznog veća prestaje mandat narodnom poslaniku Dušanu Diminiću.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina.

Izvestilac Odbora za narodnu privredu je narodni poslanik Ilija Tepavac, a izvestilac Zakonodavnog odbora narodni poslanik Živan Dimitrijević. Molim izvestioce drugove narodne poslanike da podnesu sada izveštaje.

*Izvestilac Odbora za narodnu privredu* **Ilija Tepavac** *(Izborni srez somborski II, APV — NR Srbija):* (Čita izveštaj Odbora za narodnu privredu o Predlogu osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina. — Videti prilog)

U vezi sa zaštitom bilja izneo bih još nekoliko činjenica.

Zaštita bilja je vrlo važan faktor kada je reč o unapređenju poljoprivredne proizvodnje. Ona nije samo mera za suzbijanje biljnih bolesti i štetočina, nego daleko širi proces u unapređenju poljoprivredne proizvodnje.

Potrebno je poznavati i pratiti pojave i kretanje biljnih bolesti i štetočina.

Svim merama sprečavati unošenje bolesti preko raznih pošiljki iz inostranstva, sprečavanje širenja bolesti putem prometa unutarnjeg tržišta.

Stroga kontrola prometa sredstava za zaštitu bilja i njegovog kvaliteta i, najzad, nastojanje da putem vaspitanja mobilišemo što veći broj seoskih proizvođača da se bore svim sredstvima na polju zaštite.

Za sve ove mere nužno je doneti zakonske propise koji će kompleksno zahvatiti sva pitanja iz ove oblasti i stvoriti takvu službu koja će biti u stanju da ostvari ideju ovog zakona.

Posle oslobođenja nije donesen ni jedan propis u kome bi bile regulisane, s jedne strane, obaveze poljoprivrednih proizvođača, korisnika zemlje, organa upravljanja kad se radi o zaštiti bilja, a, s druge strane, obaveze i dužnosti organa vlasti, zatim obaveze transportnih preduzeća i drugih privrednih organizacija koje se bave na bilo koji način prometom poljoprivrednih proizvoda ili sredstava za zaštitu bilja. Do danas kod nas postoje propisi koji samo delimično regulišu neka konkretna pitanja u oblasti zaštite bilja od štetočina i biljnih bolesti. Uredba o suzbijanju gubara, Uredba o suzbijanju krompirove zlatice i Uredba o zdravstvenom pregledu voća i još dve naredbe — to su samo propisi koje smo u ovoj oblasti imali od oslobođenja do danas.

Kako vidimo ovi propisi, koji se odnose samo na gubare i krompirovu zlaticu, nisu zahvatali ostale štetočine kojih ima vrlo mnogo, čak i opasnijih od gubara i krompirove zlatice.

Ovaj zakonski predlog koji se nalazi na pretresu, obuhvata sve vrste bolesti i štetočina, čitav promet sa sredstvima za zaštitu bilja, promet biljnih proizvoda, izvoz i uvoz i sva prava i obaveze kako organa vlasti i organa društvenog upravljanja, tako i ostalih lica koja se bave proizvodnjom ili prometom poljoprivrednih proizvoda.

Mi, u našoj zemlji, imamo veliku rasprostranjenost raznih biljnih bolesti i štetočina, od kojih preti stalna opasnost svakoj poljoprivrednoj kulturi i šumama. Ove bolesti i štetočine ne samo da umanjuju kvalitet plodova, već u jakoj meri oštećuju postojeće fondove naročito u voćarstvu i vinogradarstvu. Samo od kalifornijske štitaste vaši po oceni stručnjaka, u našoj zemlji je zaraženo oko 13,000.000 voćnih stabala. Zbog ove štetočine zabranjen je izvoz jabuka iz Slovenije i Hrvatskog Zagorja odakle

se pre rata izvozilo godišnje 2.500—3.000 vagona jabuka. Već dosad u narodnim republikama Hrvatskoj i Sloveniji osušilo se preko 1,000.000 jabukovih stabala. Od šljivine štitaste vaši u periodu od 1942—1947 godine osušilo se preko 5,000.000 šljivinih stabala. Za suzbijanje krompirove zlatice samo u 1953 godini dato je 144,000.000 dinara iz društvenih fondova da bi se ova štetočina suzbila i ograničilo njeno širenje. Po proceni stručnjaka iz prehrambene industrije, samo u 1949 godini dobili smo manje 2.500 vagona šećera zbog repine pipe i drugih štetočina koje su napadale šećernu repu.

Ovo su samo nekoliki primeri koji govore o tome da je borba za zaštitu bilja od vrlo velikog privrednog značaja, a to znači i ovaj zakonski predlog.

Prema podacima kojima se raspolaže, šteta koju ima naša poljoprivreda od raznih biljnih bolesti i štetočina u proseku svake godine iznosi oko 45 milijardi dinara. Dakle, jasno se da zaključiti da svaki korak u zaštiti bilja znači podizanje poljoprivredne proizvodnje. Kada bismo uspeli smanjiti štete koje ima biljna proizvodnja samo za 50%, automatski bi proizvodnja u poljoprivredi porasla za 10%. Kako vidimo i ovaj zakonski predlog je sastavni deo svih napora koji se preduzimaju u pravcu unapređenja poljoprivrede i dobrim delom od njegovog sprovođenja u praksi zavisiće dalje unapređenje biljne proizvodnje.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Molim izvestioca Zakonodavnog odbora narodnog poslanika Živana Dimitrijevića da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora.

*Izvestilac Zakonodavnog odbora* **Živan Dimitrijević** *(Izborni srez posavo-tamnavski, NR Srbija)* čita izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina (Videti prilog).

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Pristupamo pretresu Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina. Pretres je jedinstven. Pristupa se pretresu ovog zakona u načelu i pojedinostima. Ko želi reč? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam zakonski predlog na glasanje. Glasa se dizanjem ruke. Ko je *za*, molim, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je protiv? (Niko). Je li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Objavljujem da je Predlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina jednoglasno usvojen od Saveznog veća.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza. Izvestilac Odbora za narodnu privredu je Ilija Tepavac. Molim da podnese izveštaj Odbora.

*Izvestilac Odbora za narodnu privredu* **Ilija Tepavac** *(Izborni srez somborski II, APV — NR Srbija)* čita izveštaj Odbora za narodnu privredu o Predlogu osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza. (Videti prilog).

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Molim izvestioca Zakonodavnog odbora narodnog poslanika Živana Dimitrijevića da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora.

*Izvestilac Zakonodavnog odbora* **Živan Dimitrijević** *(Izborni srez posavo-tamnavski, NR Srbija)* čita izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza. (Videti prilog).

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Pristupamo pretresu Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza. Pretres je jedinstven, u načelu i u pojedinostima. Ko želi reč od narodnih poslanika? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja, stavljam zakonski predlog na glasanje. Ko je *za*, molim, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije). Objavljujem da je Predlog osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza jednoglasno primljen u Saveznom veću.

Prelazimo na šestu tačku dnevnog reda, pretres Predloga zakona o prometu semenske robe. Molim izvestioca Odbora za narodnu privredu, narodnog poslanika Vojislava Jelenkovića, da podnese izveštaj.

*Izvestilac Odbora za narodnu privredu* ing. **Vojislav Jelenković** *(Izborni srez zaječarski, NR Srbija):* (Čita izveštaj Odbora za narodnu privredu o Predlogu zakona o prometu semenske robe. — Videti prilog)

Drugovi i drugarice, pored izveštaja koji sam podneo u ime Odbora za narodnu privredu, hteo bih da obavestim Veće o još nekim pitanjima koja su, takođe, bila predmet diskusije u Odboru u vezi ovog zakonskog predloga.

Setva dobrog semena, pored dobre agrotehnike, pretstavlja jednu od osnovnih poluga i mogućnosti za podizanje njivske proizvodnje. Zbog toga se unapređivanje poljoprivrede ne može zamisliti bez dobro regulisanog i organizovanog semenarstva. Semenarstvo, samo za sebe, pretstavlja složenu granu biljne proizvodnje, granu koja obuhvata nekoliko procesa odnosno etapa: dobijanje i priznavanje novih sorata, razmnožavanje i raspodelu semena, kontrolu prometa itd. Kako se vidi iz obrazloženja, koje je dao podnosilac ovog zakonskog predloga, mi u tom pogledu stojimo vrlo loše. Naše semenarstvo daleko izostaje iza drugih privrednih grana, kao i iza potreba naše poljoprivrede.

Polazeći od ovih činjenica, Odbor za narodnu privredu nije uopšte diskutovao o tome da li treba ili ne treba donositi ovakav zakon. Naprotiv, bilo je reči o tome da se ovaj zakonski predlog proširi u tom smislu da bi on regulisao ne samo promet semenske robe, koji pretstavlja samo jednu od mera za unapređenje

semenarstva, već isto tako i proizvodnju semenske robe, tj. semenarstvo u celini, pa čak ne samo semenarstvo već takođe i proizvodnju i promet loznog i voćnog sadnog materijala, jer zbog nedostatka tih zakonskih propisa naša privreda takođe trpi ozbiljne gubitke.

Međutim, na ovakvo proširivanje ovog zakonskog predloga nije se moglo ići (čak je izbačen čl. 4 prvobitnog teksta, kako je u izveštaju rečeno) ne zato što to ne bi bilo potrebno i korisno, već zbog toga što čitavu tu materiju treba prethodno dobro proučiti, a to dosad još nije u dovoljnoj meri učinjeno. Zbog toga se ipak ostalo na ovakvom zakonskom predlogu, koji će kao takav, tj. i bez pomenutih proširivanja, uneti mnogo više reda i odgovornosti u promet ove vrste robe. No, s druge strane, Odbor za narodnu privredu je ipak ostao pri zaključku, da bi trebalo preduzeti potrebne mere za što skorije donošenje odgovarajućih zakonskih propisa, tj. koji bi regulisali semenarstvo u celini, kao i proizvodnju i promet loznog i voćnog sadnog materijala. Odbor za privredu Saveznog veća je i sam uzeo na sebe zadatak da pored zakona o vinu pripremi i zakonski predlog o merama za unapređenje vinogradarstva i voćarstva.

Prema odredbama ovog zakonskog predloga, u prometu se ne može naći seme koje nije prethodno pregledano i ocenjeno da ima određene setvene kvalitete. Pregledom semena bave se posebne laboratorije koje vrše ispitivanje po naučnim metodama i postojećim zakonskim propisima. Takvih laboratorija za kontrolu semena u našoj zemlji za sada ima malo i to samo u većim gradovima. Očevidno je da će sa razvojem semenarstva, u duhu odredaba ovog zakonskog predloga, biti potreban mnogo veći broj takvih laboratorija koje bi bile ravnomerno raspoređene po pojedinim rejonima. Zbog takvog trenutnog stanja u pogledu broja laboratorija za ispitivanje semena, u Odboru je vođena diskusija o tome da li ovakav, inače dobro zamišljen zakon, neće ostati samo formalna stvar, baš zbog toga što nemamo dovoljno uslova za njegovu praktičnu primenu. U tom pitanju došlo se do zaključka da se u nedostatku specijalizovanih ustanova za ispitivanje semena, prema datim uslovima u pojedinim republikama, može ići i na druge poljoprivredno-istraživačke ustanove, koje se mogu ovlastiti za obavljanje ovakvih poslova i tome slično. — U vezi s tim u prečišćenom tekstu imamo reči: »ovlašćene ustanove«, odnosno »ovlašćene naučno-istraživačke ustanove itd«, na mesto »nadležne ustanove« kako je stajalo u prvobitnom tekstu.

Najzad, hteo bih da istaknem i to da se praktično primenjivanje ovog zakonskog predloga, koji danas pretresamo, ne može zamisliti bez njegove dalje razrade donošenjem niza dopunskih propisa, o normama kvaliteta semenske robe, o jedinstvenoj metodici za ispitivanje i kontrolu semenske robe, o načinu pakovanja i označavanju semenske robe, kao i o svim drugim normama za manipulaciju semenske robe. Zbog toga je u završnim odredbama, čl. 26, određenije nego u prvobitnom tekstu nabrojeno ono što treba, po ovlašćenju ovog zakonskog predloga, da propiše državni sekretar za poslove narodne privrede.

Polazeći od toga da će ovaj zakonski propis, poput ostalih zakona iz oblasti poljoprivrede, doprineti njenom unapređenju, ja Vas molim da ga usvojite onako kako Vam je predložen u prečišćenom tekstu.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Izvestilac Zakonodavnog odbora je narodni poslanik Živan Dimitrijević. Molim izvestioca da podnese izveštaj.

*Izvestilac Zakonodavnog odbora* **Živan Dimitrijević** *(Izborni srez posavo-tamnavski, NR Srbija)* čita izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu zakona o prometu semenske robe. (Videti prilog).

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Otvaram pretres o Predlogu zakona o prometu semenske robe. Ko želi reč? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam Predlog zakona o prometu semenske robe na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv*? (Niko). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko). Objavljujem da je Predlog zakona o prometu semenske robe usvojen jednoglasno u Saveznom veću.

Određujem odmor od 15 minuta.

(Posle odmora)

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Nastavljamo rad.

Prelazimo na 7) tačku dnevnog reda: Pretres Predloga zakona o prometu zemljišta i zgrada. Molim izvestioca Odbora za privredu, narodnog poslanika druga dr Marijana Brecelja da podnese izveštaj.

*Izvestilac Odbora za narodnu privredu* dr **Marijan Brecelj** *(NR Slovenija):* (Čita izveštaj Odbora za narodnu privredu o Predlogu zakona o prometu zemljišta i zgrada. — Videti prilog)

Drugovi narodni poslanici, u Predlogu zakona o prometu zemljišta i zgrada ima još dve štamparske greške, i to: prvo, iz člana 10 ispao je prvi stav koji treba da glasi: »Prodaja zgrada od strane privrednih organizacija i političko-teritorijalnih jedinica privatnim licima, društvenim organizacijama i udruženjima vrši se javnom prodajom«. Dosadašnji stav prvi postaje stav drugi, a sadašnji stav drugi briše se.

Druga greška je u čl. 22: posle reči »ovog zakona« stavlja se zapeta i dodaje reč »a«. Taj pasus, prema tome, glasi: »A ne može uskratiti saglasnost. . .«.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Molim narodnog poslanika Zehru Muidović, izvestioca Zakonodavnog odbora, da pročita izveštaj.

*Izvestilac Zakonodavnog odbora* **Zehra Muidović** *(Izborni srez Sarajevo grad I, NR Bosna i Hercegovina)* čita izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu zakona o prometu zemljišta i zgrada. (Videti prilog).

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Pristupamo pretresu Predloga zakona o prometu zemljišta i zgrada. Pretres je u načelu i u pojedinostima. Ko želi od drugova narodnih poslanika da uzme reč o ovom zakonskom predlogu? Ima reč narodni poslanik Vujo Divjak.

**Vujo Divjak** *(Izborni srez Vukovar, NR Hrvatska):* Drugovi narodni poslanici, želim da postavim dva pitanja u ime grupe narodnih poslanika *(čita):*

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Prvo pitanje:

Predloženi zakon o prometu nekretninama rješavajući uslove pod kojima se vrši promet nekretninama, ništa ne govori kakav je položaj kolonista koji su po Zakonu o agrarnoj reformi i kolonizaciji, po članu 2, dobili zemlju.

Član 2 navedenog zakona glasi:

»Dodeljeno zemljište prelazi u privatnu svojinu lica kome je dodeljeno i odmah će se upisati u zemljišne knjige«.

Dok član 24 istog zakona glasi:

»Zemljište dodeljeno po ovom zakonu ne može biti za rok od 20 godina razdeljeno, prodano, dato pod zakup ili založeno ni u celini ni delimično. Ova zabrana uneće se u zemljišne knjige u času upisivanja zemljišta na ime lica kome je dodeljeno«.

Prema tome, položaj kolonista je teži nego svih ostalih, koji su po drugom osnovu vlasnici nekretnina.

Molimo da nam se odgovori kako se tumači položaj kolonista, koji su dobili zemlju i zgrade po članu 2 ovog zakona, a s obzirom na član 24 istog zakona u odnosu na Prijedlog zakona o prometu nekretninama.

Drugo pitanje:

Da li će ostati na snazi propisi o taksama za prenos zemljišta sa jednog vlasnika na drugog, koji su dosada imali dijelom svrhu da koče promet nekretnina, ili će se i oni mijenjati u duhu predloženog zakona o prometu nekretninama.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Narodni poslanici:

**Vujo Divjak**, s. r., **Ilija Rikanović**, s. r., **Josip Zmajić**, s. r., **Aleksa Štrbo**, s. r., **Zvonko Brkić**, s. r., **Pavao Hercigonja**, s. r., **Dmitar Zagorac**, s. r., **Božo Rkman**, s. r., **Pero Car**, s. r., dr **Zlatan Sremec**, s. r., dr **Ivan Ribar**, s. r., **Franjo Gaži**, s. r., **Mirko Bošković**, s. r., **Mirko Lacković**, s. r., **Nikola Jakšić**, s. r., **Bolta Jandrašić**, s. r., **Stjepan Dusta**, s. r., **Paško Romac**, s. r., **Ilija Tepavac**, s. r., **Petar Jovanović**, s. r., **Brana Panin**, s. r.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Ima li ko od narodnih poslanika još koje pitanje? (Niko se ne javlja). Molim pretstavnika Saveznog izvršnog veća ako želi da se izjasni. *(Moša Pijade:* Kome je upućeno to pitanje?)

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Pretsedniku Savezne narodne skupštine. *(Moša Pijade:* Molim za reč). Ima reč drug Pijade.

**Moša Pijade** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Ne znam zašto je meni upućeno to pitanje. Pogrešno je adresovano. Nisam ja vlastan kao pretsednik Skupštine da odgovaram na takva pitanja.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Pretsednik Savezne narodne skupštine odgovara da su pitanja pogrešno njemu upućena. Pitam grupu narodnih poslanika i druga koji je podneo pitanja kome ih upućuje.

**Vujo Divjak** *(Izborni srez Vukovar, NR Hrvatska):* Mi smo računali da ih uputimo Izvršnom veću. Ako je pogrešan naslov, ispravljamo i molimo da se upute Saveznom izvršnom veću.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Da li želi pretstavnik Saveznog izvršnog veća da dâ objašnjenje.

*Pretstavnik Saveznog Izvršnog veća* **Dobrivoje Radosavljević** *(Izborni srez timočki, NR Srbija):* Ja bih rezervisao pravo da na ova pitanja naknadno odgovorim.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Ima reč drug Pijade.

**Moša Pijade** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Ja mislim da je postupak drugova poslanika nepravilan. Sada se vrši pretres ovog zakonskog predloga. Oni imaju pravo da podnose amandmane umesto da postavljaju pitanja. Znači morali bi da predlože odlaganje pretresa o ovom zakonskom predlogu dok im ne odgovori Savezno izvršno veće na njihova pitanja. Da li to hoće ili neće, ja ne znam, ali mi ne možemo sada ta pitanja da pretresamo i da odlažemo diskusiju. Nego, ako oni žele da u duhu ovog pitanja predlože amandman onda je druga stvar.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Ja bih hteo da dam tumačenje Poslovnika. Prvo, pretpostavljam da je ovo jedna vrsta amandmana. *(Moša Pijade:* Nije u pitanju amandman). Pitam predlagače je li to amandman ili pitanje?

**Vujo Divjak** *(Izborni srez Vukovar, NR Hrvatska):* Mi smo postavili pitanje. Mi pitamo da nam se odmah odgovori da li se nešto preduzima ili se preduzelo.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Mogu se postavljati pitanja pre nego što se zakonski predlog postavi na glasanje. Prema tome, pitanje se može postaviti. A po članu 143 Poslovnika pretstavnik Saveznog izvršnog veća može dati objašnjenje odmah, a može zadržati sebi pravo da da docnije objašnjenje.

*Pretstavnik Saveznog Izvršnog veća* **Dobrivoje Radosavljević** *(Izborni srez timočki, NR Srbija):* Drugovi narodni poslanici, predlažem da se nastavi pretres o ovom zakonskom pred-

logu, a rezervišem pravo da odgovorim docnije na ova pitanja, jer su postavljena kao pitanja, a ne kao amandman.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Ima li još ko od narodnih poslanika pitanje ili amandman? Želi li ko da uzme reč? (Niko se ne javlja). *(Moša Pijade:* Pa, valjda, ti drugovi imaju neko gledište kada su napisali pitanje. Neka ga iznesu.)

Da li želi neko od narodnih poslanika, izuzev ovih drugova koji su podneli pitanja, da uzme reč? *(Čedo Kapor:* Molim za reč). Ima reč narodni poslanik drug Čedo Kapor.

**Čedo Kapor** *(Izborni srez Trebinje i Bileća, NR Bosna i Hercegovina):* Drugovi narodni poslanici, ja mislim da su predlagači prekršili Poslovnik. To je prva stvar koju želim da konstatujem. Drugo, mislim da je uopšte politički nezgodno ako se politički analizira problem kolonizacije. Ja znam da su izvesni Hercegovci, koji žive u Vojvodini, sa kojima sam razgovarao o tome ovih dana, možda će mi koji zameriti, ali ja ću pokušati da odgovorim na pitanje koje su drugovi postavili. Pre svega, ja smatram da oni nisu postavili samo pitanje nego su hteli da prosto ovu stvar kako su je postavili i reše u smislu njihovog predloga. Više je to predlog nego pitanje. Razgovarajući pre neki dan sa jednom grupom Hercegovaca, kolonista u Vojvodini ja sam primetio da postoji tendencija da oni dođu do tog zemljišta u vlasništvo iz dva razloga. Prvo, da dođu do vlasništva, a kasnije, pošto budu došli do vlasništva, da ga prodaju. Da li je oportuno da oni danas prodaju to vlasništvo ili ne? Ja smatram da nije. To je moje lično mišljenje i radi toga ja smatram da je ustaljenje kolonizacije korisno i preporučljivo, i mislim da, prema prvobitnom propisu, oni posle 20 godina stiču pravo vlasništva, i da je to sasvim na svom mestu. Prošlo je deset godina i još deset godina mora da prođe i onda će oni imati pravo da prodaju zemlju. (Aplauz).

*Pretsednik* **Vlado Zečević:** Ko želi još reč od narodnih poslanika? Molim da li iz grupe koja je postavila pitanje neko od narodnih poslanika želi da obrazloži pitanje koje je postavljeno, pored pismenog.

**Vujo Divjak** *(Izborni srez Vukovar, NR Hrvatska):* Ja mislim, drugovi narodni poslanici, da ovo nije nikakav politički problem, da to ne izaziva nikakav politički problem ako smo postavili pitanje koje je zapravo nerešeno. Mi smo postavili da se reši pitanje: u kakvom su položaju naši kolonisti u sadašnjoj situaciji kada zakon o slobodnom prometu nekretnina govori da mogu svi slobodno kupovati i prodavati zemlju. Naime, manji deo ljudi ostaje pod tim administrativnim stegama.

Druga stvar, meni se čini da se drug Čedo Kapor boji da će mu se kolonisti vratiti nazad. Oni se nazad neće vratiti. Ako je, prema tome, ona stvar o čemu je govorio drug Mijalko u pitanju, da je nama baš cilj da se ti posedi grupišu, da slabija gazdinstva idu u bolja gazdinstva i u bolje ruke i da se grupiše zemlja do 10 hektara gde će biti moguće organizovati bolju proizvodnju, a sadašnjim posedima koje poseduju kolonisti ne možemo to postići, onda se ovo mora rešiti. Ti ljudi su dobili kuću i zemlju. Imamo dosta kolonista koji su dobili kuće i zgrade, kuće koje su ranije posedovale 150 jutara zemlje. Sada nije u stanju da izdržava na osam jutara zemlje. Druga stvar, po Zakonu o agrarnoj reformi ne može se to otuđiti 20 godina. Prema tome, neka to trune i neka se ruši. Prema tome, bolje je dozvoliti da jedan deo zgrade, koji mu nije potreban, proda i da ta sredstva uloži u proizvodnju. Imali smo prilike ovih dana da vidimo da je čovek prodao nepotrebnu šupu i kupio konjića. I po Zakonu o agrarnoj reformi njega organi unutrašnjih poslova gone. A pravilno bi bilo da kupi konjića. I ja mislim da bi trebalo te stvari rešiti. Toliko.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Želi li još ko reč. (Niko se ne javlja). Hteo bih samo da protumačim Poslovnik.

Po Poslovniku Saveznog veća, član 181, poslanička pitanja se postavljaju i odgovor na njih daje na početku sednice, pre prelaska na dnevni red. Imali smo postavljeno pitanje u toku diskusije o zakonskom predlogu, a ono nije tako postavljeno, pre početka dnevnog reda, jer onda članovi, pretstavnici Saveznog izvršnog veća daju odgovor i rezervišu sebi pravo da odgovore, ali ovde se radi o postavljenom pitanju u toku pretresa jednog zakonskog predloga. Mislim da postavljeno pitanje nije na mestu i zbog toga nije obavezan član Saveznog izvršnog veća da daje odgovor. Ima reč drug Vladimir Simić.

**Vladimir Simić** *(Izborni srez Beograd II, NR Srbija):* Tumačenje koje je dao drug Pretsednik sigurno je potpuno tačno. Ali ovde je očigledno da imamo drugu stvar, ovde se ne radi o pitanju, iako je ono tako nazvano, iako je upućeno Pretsedniku Savezne narodne skupštine, ovde se radi o predlogu. Radi se o pitanju koje nije rešeno niti je predviđeno da bude rešeno zakonskim predlogom koji je na pretresu. Prema tome, narodni poslanici imaju zakonsku inicijativu kao i Savezno izvršno veće, isto kao i odbori Skupštine. Ako su raspoloženi narodni poslanici da se jedna materija koja zahvata u svojinske odnose raspravi od strane Narodne skupštine u obliku jednog zakonskog propisa, oni to mogu postaviti, koristeći svoju zakonodavnu inicijativu mogu predložiti takav jedan zakonski predlog. Ili, drugo, ako smatraju da se to može da uključi u zakonski predlog koji je ovde na pretresanju, u pitanja koja se ovde rešavaju, onda su oni mogli to da predlože u obliku jednog amandmana, da iznesu u jednom propisu koji odgovara najviše toj mate-

riji, a ne da dovedu Skupštinu u ovom momentu u izvesnu zabunu. Mi nemamo nikakvih razloga da zastanemo u diskusiji, kao što je drug Pretsednik rekao, koji je pozvao narodne poslanike da učestvuju u diskusiji o zakonskom predlogu koji je na dnevnom redu. Ali, ukoliko se, držeći se ovog tumačenja Poslovnika koje je savršeno tačno, ukoliko se ne dobije odgovor na ovo pitanje, to ne znači da će želja ili shvatanje narodnih poslanika koji su izraženi u ovom predlogu ostati nezadovoljeni, jer ima puta i načina da oni to pitanje postave pred Narodnu skupštinu.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Ima reč pretstavnik Saveznog izvršnog veća drug Dobrivoje Radosavljević.

*Pretstavnik Saveznog izvršnog veća* **Dobrivoje Radosavljević** *(Izborni srez timočki, NR Srbija):* Drugovi narodni poslanici, ovo prvo pitanje kolonista je diskutovano u Izvršnom veću, u Odboru za privredu i u Zakonodavnom odboru kad je pretresan ovaj zakonski predlog i stalo se na stanovište da odnosi još nisu, naročito u vezi sa rasformiranjem seljačkih radnih zadruga, još nisu dotle došli, nisu se dotle razvili, nisu jasni ti odnosi da bi se moglo pristupiti donošenju zakona, niti da se unese u taj zakon promenjeni status kolonista i njihov odnos. Naime, po Zakonu o agrarnoj reformi njima je ustupljeno zemljište na korištenje, sa pravom na promet tek posle 20 godina. Znači: stalo se na stanovište da je rano da se sada dozvoli promet zemljišta kojim raspolažu kolonisti, nego da se to ostavi za docnije, i kada se posle izvesnog vremena preciziraju ti odnosi, da se posle izvesnog vremena to pitanje naknadno uzme u razmatranje.

Sada bih rekao nešto o drugom pitanju, o pitanju taksa. Početkom ove godine porez na promet nekretnina smanjen je za 50 posto, i druge takse i porezi na nasleđe. Sada su u toku razmatranja da se te takse i drugi porezi isto tako saglase sa duhom ovog zakona, te da svi oni dejstvuju u smislu olakšanja prometa nekretnina. Prema tome, i to se pitanje razmatra tako da će se uskoro i to pitanje rešiti da bi se i time olakšao promet nekretnina koji je ovim zakonskim predlogom zamišljen.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Drugovi narodni poslanici, da li ste zadovoljni sa odgovorom.

**Vujo Divjak** *(Izborni srez Vukovar, NR Hrvatska):* Sa drugim sam odgovorom zadovoljan, a sa prvim nisam.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Želi li grupa narodnih poslanika taj svoj predlog po poslaničkoj inicijativi da izradi, ili i dalje ostaje pri tome da uputim ovo pitanje Saveznom izvršnom veću na rešenje.

**Vujo Divjak:** Želim da se uputi Saveznom izvršnom veću na razmatranje i da nam se da odgovor na idućem zasedanju.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Ima reč Pretsednik Narodne skupštine Moša Pijade.

**Moša Pijade** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Izvinite, ali ja mislim da sve ovo što je sada rađeno nije po Poslovniku. Pretres o jednom zakonskom predlogu pretvorio se u pretres o jednom poslaničkom pitanju koje nije postavljeno kako treba...

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Niste bili tu kad sam ja objasnio.

**Moša Pijade** (nastavlja): Mislim da je nepravilno i to što pitate da li su zadovoljni ili nisu odgovorom. Ja ne smatram da je to pitanje podneto. Poslovnik propisuje kako se podnose poslanička pitanja. Na početku sednice usmeno...

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Niste bili prisutni kada sam ja objasnio.

**Moša Pijade** (nastavlja): Ako nisam. Na početku sednice pitanje se postavlja usmeno ili pismeno preko Pretsednika Skupštine. Ja nisam primio pitanje. Ja molim da pređemo na pretres Predloga zakona o prometu zemljišta i zgrada.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Drug, Pretsednik Pijade nije bio ovde kada sam ja objasnio. Ja i dalje stojim na tome da pravilno tumačim Poslovnik, i da pitanje koje je podneto, iako nije formalno podneto po Poslovniku, ne može ostati bez odgovora. Mislim da je u redu da ovo pitanje uputimo Saveznom izvršnom veću, preko Pretsednika Narodne skupštine.

Produžavamo pretres po zakonskom predlogu. Ko želi reč? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam zakonski predlog na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije). Objavljujem da je Predlog zakona o prometu zemljišta i zgrada jednoglasno primljen u Saveznom veću.

Prelazimo na osmu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga završnog računa FNRJ za 1952 godinu sa Predlogom zakona o završnom računu. Molim izvestioca Odbora za budžet narodnog poslanika Adema Hercegovca da podnese izveštaj.

*Izvestilac Odbora za budžet* **Adem Hercegovac** *(Izborni srez Teslić i Kotor Varoš, NR Bosna i Hercegovina) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za budžet
Br. 35
6 maja 1954 g.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Drugovi i drugarice narodni poslanici,

Odbor za budžet Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojim sednicama od 21 do 27 aprila ove godine pretresao je Predlog završnog računa zajedno sa Predlogom zakona o završnom računu FNRJ za 1952

godinu, u načelu i u pojedinostima, kao i amandman Saveznog izvršnog veća koji je bio podnet na Predlog zakona o završnom računu i usvojio ih je.

Poznato nam je da je 1952 godina pretstavljala značajnu prekretnicu u našem društvenom i privrednom razvitku, i da su sa 1 januarom 1952 godine stupili na snagu propisi o uvođenju u život i novog privrednog sistema i sve to se odrazilo kako na planiranje tako i na izvršenje budžeta za tu godinu.

U duhu propisa Zakona o budžetima koji je donet u decembru 1951 godine, reorganizovan je dotadašnji budžetski sistem. Umesto opšte povezanosti svih budžeta kroz njihovo uravnoteženje u okviru opštedržavnog budžeta od 1952 godine svi organi vlasti imali su svoje samostalne budžete, a čitav niz budžetskih ustanova dobio je karakter samoupravljanja i prešao na sistem samostalnog finansiranja.

U budžetu za 1952 godinu rashodi su planirani na bazi ekonomskih cena formiranih pod uslovima slobodnog tržišta i novog pariteta dinara, što se u izvršenju budžeta odrazilo u zahtevu povećanja ili smanjenja planiranih sredstava kod organa uprave i ustanova.

Dalje, u vezi sa poduzetim merama decentralizacije i demokratizacije državnog aparata, sredstva koja su bila privrednim planom predviđena za socijalno osiguranje i zdravstvenu zaštitu kao i sredstva za osnovnu investicionu izgradnju nisu ušla u ovaj budžet, za razliku od budžeta ranijih godina, nego su obrazovani odgovarajući fondovi (Fond socijalnog osiguranja i Fond osnovne investicione izgradnje).

Zatim, značajna karakteristika saveznog budžeta za 1952 godinu je u tome, što je u njemu predviđen celokupan deficit u raspodeli nacionalnog dohotka po društvenom planu za 1952 godinu u iznosu od 56.794,000.000 din. Pokriće ovog deficita bilo je predviđeno, uglavnom, iz sredstava zajmova i pomoći iz inostranstva, a koji nisu dobrim delom realizovani.

Sve ove momente Odbor je imao u vidu prilikom pretresanja izvršenja saveznog budžeta za 1952 godinu koji je bio odobren sa prihodima i rashodima u visini od 259.511,600.000 dinara.

Međutim, privrednu situaciju u 1952 godini karakterišu posledice izazvane sušom. Negativan uticaj suše na proizvodnju bio je višestruk. Prema aproksimativnoj proceni štete od suše iznosile su 144 milijarde dinara. To se je odrazilo na izvršenje odobrenog budžeta, a naročito na prihod iz privrede i poremetilo planirano uravnoteženje, koje se i pored svih napora na polju štednje i nizu drugih mera koje je preduzimala Vlada, nije moglo održati.

Prihodi po budžetu ostvareni su u iznosu od 216.719,816.119 ili sa 83,5% od planiranih odnosno za 42.791,783.881 dinar manje.

Rashodi su izvršeni sa 228.768,161.192 din., ili sa 88,2% od planiranih, odnosno za 30.743,438.800 din. manje.

I pored ušteda u iznosu od 30.743,438.800 din., finansiranje po budžetu za 1952 godinu završeno je sa deficitom od 12,048,345.073 dinara.

Iako finansiranje socijalnog osiguranja i osnovne investicione izgradnje, za koje svrhe su u 1952 godini obrazovani posebni fondovi, nema neposredne veze sa saveznim budžetom za 1952 godinu, razmatrajući podneti amandman Saveznog izvršnog veća, Odbor je razmatrao i finansiranje po ovim fondovima.

Usled toga što su propisima koji su doneti u toku godine socijalnim osiguranjem obuhvaćene nove kategorije osiguranika kao i usled drugih uzroka, finansiranje po Fondu socijalnog osiguranja završeno je deficitom u iznosu od 7.376,509.345 dinara.

Isto tako, usled podbacivanja prihoda iz privrede kao i drugih objektivnih razloga i finansiranje po Fondu osnovne investicione izgradnje završeno je deficitom od 29.445,501.679 dinara.

Sem toga, obaveze Federacije iz prethodnih godina kod Narodne banke po raznim zakonskim osnovama iznose 5.337,149.267 dinara.

Prema tome ukupni deficit u finansiranju u 1952 godini po saveznom budžetu, Fondu socijalnog osiguranja i Fondu osnovne investicione izgradnje, uključujući i obaveze iz prethodnih godina, iznosi 54.207,505.364 dinara.

Savezno izvršno veće podnetim amandmanom na član 2 Predloga zakona o završnom računu predložilo je da se deficit po budžetu, Fondu socijalnog osiguranja, obaveze iz ranijih godina kao i deo deficita po Fondu osnovne investicione izgradnje pokrije iz raspoloživih sredstava kod Narodne banke na račun »Razni prihodi iz privrede iz ranijih godina« (tržna dobit, sniženje pune cene koštanja, viškovi doprinosa za kadrove, sredstva fondova za kulturno-prosvetni rad i sl.) koji su na dan 30.XI.1953 godine iznosili 36.356,058.388 dinara. Deo deficita Fonda osnovne investicione izgradnje pokrio bi se u visini od 10.116,631.618 sa ovog računa kod Banke, i još sa 5.897,932.938 dinara koji potiču od povraćenih sredstava u fond osnovnih investicija od strane preduzeća kao i od vraćenih avansa datih iz budžeta u 1950 i 1951 godini, dok razlika od 13.430,937.123 dinara predviđena je da se pokrije otplatama u narednim godinama, što je Odbor usvojio.

Steklo se je uverenje, da je bilo pojedinih privrednih i budžetskih rukovodilaca koji nisu ozbiljno shvatili situaciju u kojoj smo se nalazili u 1952 godini, i nisu pokazali puno razumevanje prema štednji i drugim merama koje je preduzimala Vlada, da bi olakšala situaciju u kojoj se nalazila naša zemlja u toj godini, što je u izvesnoj meri uticalo na krajnji rezultat u izvršenju budžeta.

U vezi s tim, nameće se pitanje što ozbiljnijeg praćenja izvršenja budžeta u toku godine i obezbeđenja redovne kontrole od strane organa finansiske i budžetske kontrole, punijeg uvida od strane Odbora u toku godine, kao i pravovremenog podnošenja završnog računa i njegovog temeljitijeg pretresanja u narednim godinama.

Odbor je u vezi s tim stao na stanovište da uvede povremeno razmatranje rezultata finansiranja po budžetu u toku godine u težnji da obezbedi dosledno izvršenje budžeta. Odbor smatra da bi ovakav način praćenja izvršenja budžeta olakšao i pravilniju ocenu završnog računa na kraju tekuće godine i pretres istog učinio efikasnijim.

U Predlogu zakona o završnom računu FNRJ za 1952 godinu, pored izmene člana 2 zakonskog predloga koja je usledila amandmanom Saveznog izvršnog veća, Odbor je učinio i ispravku u članu 4, što je mesto »člana 37 Osnovnog zakona o budžetima« stavio »člana 48 Zakona o budžetima« koji odgovara materiji, tako da član 4 Zakona o završnom računu sada glasi: »Odobrava se savezni završni račun za 1952 godinu sastavljen saobrazno propisima člana 48 Zakona o budžetima i člana 39 Uredbe o izvršenju budžeta.«

Imajući u vidu napred rečeno, Odbor za budžet Saveznog veća predlaže da Savezno veće usvoji Predlog završnog računa FNRJ za 1952 godinu zajedno sa Zakonom o završnom računu kao i podnetim amandmanom Saveznog izvršnog veća i izmenama koje je učinio Odbor.

Za izvestioca Odbora određen je narodni poslanik Adem Hercegovac.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar
**Adem Hercegovac**, s. r.

Pretsednik
**Mitar Bakić**, s. r.

Članovi:

**Raja Nedeljković**, s. r., **Nikola Andrić**, s. r., **Mihailo Apostolski**, s. r., **Jozo Bakrač**, s. r., **Savo Brković**, s. r., **Čeda Đurđević**, s. r., **Marjan Žuvić**, s. r., **Nikola Jakšić**, s. r., **Edo Jardas**, s. r., **Ibrahim Jašar**, s. r., **Josip Kolar**, s. r., **Novak Mastilović**, s. r., **Drago Mažar**, s. r., **Rista Mihailović**, s. r., **Luka Mrkšić**, s. r., **Firus Demir**, s. r., **Andrej Petelin**, s. r., **Živan Vasiljević**, s. r.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Čuli ste izveštaj Odbora za budžet. Ko želi reč? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam Predlog završnog računa za 1952 godinu sa Predlogom zakona o završnom računu na glasanje. Ko je *za* ove predloge, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv*? (Niko). Da li se neko uzdržao od glasanja? (Nije). Prema tome, objavljujem da je Predlog zakona o završnom računu FNRJ za 1952 godinu sa Predlogom zakona o završnom računu jednoglasno usvojen u Saveznom veću.

Prelazimo na 10 tačku dnevnog reda: pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe Saveznog veća o zaključcima i radu. Molim izvestioca narodnog poslanika Jaku Avšiča da podnese izveštaj.

*Izvestilac Odbora za pretstavke i žalbe* **Jakob Avšič** *(Izborni srez Tolmin. NR Slovenija) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za pretstavke i žalbe
Br. 18
2 juna 1954 god.
Beograd

PREDMET: Tromesečni izveštaj

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Na osnovu člana 191, stav treći, Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine, Odbor za pretstavke i žalbe podnosi Domu izveštaj o radu za vreme od 30 januara, kada je Odbor od Saveznog veća izabran, do 15 maja 1954 godine.

Na prvoj sednici, koja je održana 30 januara 1954 godine, Odbor se konstituisao i jednoglasno je izabrao za svog pretsednika narodnog poslanika Grgu Jankesa, za potpretsednika narodnog poslanika Milosava Milosavljevića i za sekretara narodnog poslanika Sretena Vučkovića.

Do 15 maja 1954 godine Odbor je primio ukupno 525 pretstavki i žalbi, i to:

| | |
|---|---|
| 1) Po pitanju penzija i invalidnina | 77 |
| 2) Po stanbenim pitanjima | 72 |
| 3) Po pitanju konfiskovanja imovine | 36 |
| 4) Po pitanju molbi za pomilovanja | 34 |
| 5) Molbe za dodeljivanje pomoći | 32 |
| 6) Žalbe na odluke upravnih i sudskh organa | 27 |
| 7) Žalbe radi sporova nastalih prilikom sprovođenja Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine | 26 |
| 8) Po pitanju uposlenja | 23 |
| 9) Zahtevi za dodeljivanje zemlje dobrovoljcima u Prvom svetskom ratu (dobrovoljačka zemlja) | 20 |
| 10) Po pitanju kolonizacija | 18 |
| 11) Po pitanju prevođenja službenika | 15 |
| 12) Po pitanju dečjeg dodatka | 13 |
| 13) Po pitanju eksproprijacije | 12 |
| 14) Po pitanju razreza poreza | 10 |
| 15) Po pitanju »Partizanska spomenica 1941« | 6 |
| 16) Razni drugi zahtevi po pitanju školstva, naknada štete, materijalnog obezbeđenja, nasleđa i drugo | 84 |
| 17) Razni predlozi | 20 |

Od ukupnog broja pretstavki i žalbi iz NR Srbije prispelo je 339, iz NR Hrvatske 74, iz NR Bosne i Hercegovine 55, iz NR Slovenije 29, iz NR Makedonije 17 i iz NR Crne Gore 11. Među pretstavkama koje su upućene iz NR Srbije nalazi se znatan broj pretstavki građana Beograda.

Od 15 do 31 maja ove godine primljeno je još 38 pretstavki i žalbi (u daljem tekstu: pretstavka).

Na sedam odborskih sednica održanih do 15 maja ove godine, koje su bile posvećene pretresu prispelih pretstavki, Odbor je doneo zaključke za 325 pretstavki, dok se u pripremnom postupku nalazi 200 pretstavki.

Na sednici od 10 marta 1954 godine usvojen je Poslovnik Odbora na osnovu Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine. Odlučeno je da se Poslovnik Odbora podnese Skupštini u toku narednog zasedanja, pošto se kroz praksu i rad Odbora ispita ispravnost i celishodnost njegovih odredaba.

Radi izmene iskustava i usklađivanja rada 13 maja 1954 godine održana je zajednička sednica Odbora za pretstavke i žalbe Saveznog veća i Veća proizvođača. Ustanovljeno je da se građani, ustanove, privredne i društvene organizacije, koje se obraćaju pretstavkama Saveznoj narodnoj skupštini, ne pridržavaju propisa predviđenih članom 186 Poslovnika Saveznog veća. Na osnovu zajedničkog zaključka oba odbora, izdato je saopštenje kroz štampu. Odbori su ukazali na postupak koga treba podnosioci da se pridržavaju prilikom podnošenja pretstavki Saveznoj narodnoj skupštini.

Jedan deo pretstavki su takvog karaktera da zbog svoga sadržaja ne mogu biti predmet rešavanja Doma, ili pak prema postojećim zakonskim propisima mogu biti rešavane od drugih nadležnih organa. Na osnovu toga i člana 190 Poslovnika Saveznog veća, upućeno je Saveznom izvršnom veću, Saveznom javnom tužioštvu, sreskim i gradskim narodnim odborima i drugim organima 120 pretstavki.

Pretstavke koje se odnose na rad i postupak republičkih organa ili one pretstavke koje mogu biti efikasnije rešene u republičkim narodnim skupštinama Odbor je upućivao odborima za pretstavke i žalbe republičkih skupština. Takvih je pretstavki upućeno 77.

Drugim odborima Savezne narodne skupštine ili Saveznog veća upućeno je 8 pretstavki.

Za neke pretstavke upućene drugim organima nadležnim za njihovo rešavanje, Odbor je dao svoje mišljenje i ukazao na okolnosti koje bi eventualno trebalo uzeti u obzir prilikom njihovog rešenja.

Dve pretstavke koje su bile upućene Odboru okončane su u prethodnom postupku na taj način što je u međuvremenu po njima doneto rešenje od strane nadležnih organa.

Pretstavke koje su po problemu teže i za čije je rešavanje potrebna temeljitija priprema i svestranije pribiranje podataka, Odbor je još zadržao na proučavanju. Po nekim slučajevima Odbor je formirao, od svojih članova, komisije sa zadatkom da detaljnije prouče sve okolnosti koje se odnose na odgovarajuće pretstavke i o tome obaveste Odbor. Takva je komisija ispitivala u Skoplju opravdanost tri kolektivne pretstavke, koje se odnose na eksproprijaciju zemlje.

Trideset i dve pretstavke koje su primljene do 15 maja ove godine nalaze se u radu i na proučavanju.

Pretresajući pojedinačno pretstavke, koje se odnose na pitanja koja ne rešava Dom, a nisu iz nadležnosti drugih organa, i za one pretstavke koje se odnose na rešenja upravnih organa ili presuda sudova koje su očito zasnovane na postojećim zakonima, Odbor je našao da po članu 191 stav prvi, Poslovnika Saveznog veća, nisu predmet rešavanja Doma i kao takve odbacio je 60 pretstavki.

Iz sledećih primera može se videti karakter većine pretstavki.

Najveći broj pretstavki po pitanju penzija odnose se na prevođenje u penziske platne razrede prema Uredbi o određivanju i o prevođenju penzija i invalidnina. Među njima je izvestan broj pretstavki prosvetnih radnika koji su penzionisani pre 1. X. 1947 godine, te su radi toga prevedeni u niže penziske razrede, zbog čega se pojavljuje razlika u visini penzija

između njih i drugih prosvetnih radnika koji su prevedeni kasnije. Ova razlika u penziskim razredima kod prosvetnih radnika pojavljuje se kao posledica različitih platnih sistema ranije i danas u prosvetnoj struci.

Manji broj pretstavki podnet je od strane lica koja su bila uživaoci penzija po ranijim propisima, a ne ispunjavaju uslove po sadanjim. Njihove žalbe upućene su nadležnom zavodu za socijalno osiguranje da ispitaju mogućnost dodeljivanja izuzetne penzije, a na osnovu Preporuke od 18 marta 1954 godine Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća i Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača ili su upućeni da se obrate nadležnom zavodu u vezi pomenute preporuke.

Podnosioci pretstavki po pitanju regulisanja svojstva ratnog vojnog invalida, čiji je broj neznatan, mahom su lica koja su propustila rok za podnošenje zahteva. Takve molbe su ustupljene Vrhovnoj invalidskoj komisiji kao nadležnoj za donošenje odluke.

Nikolić Lazar, direktor fabrike u Beočinu, moli da mu se prizna svojstvo ratnog vojnog invalida. Invalid je postao 1937 godine, kada je bio teško ranjen od žandarma u demonstraciji protiv tadašnjeg reakcionarnog režima. Na osnovu Zakona o ratnim vojnim invalidima ne može mu se priznati pravo ratnog vojnog invalida. Međutim, postoji izvestan broj revolucionara koji su postali invalidi kroz borbu sa nenarodnim režimima u demonstracijama, zatvorima i logorima. Ovaj Odbor na svojoj sednici od 11 maja 1954 godine zaključio je da predloži Zakonodavnom odboru Saveznog veća Savezne narodne skupštine, da preuzme inicijativu, bilo za donošenje posebnih propisa ili za dopunu postojećih, kojim će biti regulisano njihovo pitanje.

Pretstavke koje se odnose na stanbena pitanja mahom su radi dodele stana. One su najvećim delom upućene nadležnim narodnim odborima. Među njima ima i takvih koje ne mogu biti predmet rada Odbora.

Po pitanju konfiskacije imovine obraćaju se lica čija je imovina konfiskovana kao saradnicima okupatora i narodnih neprijatelja, a svega dva kojima je izvršena konfiskacija zbog neizvršenja obaveza iz otkupa poljoprivrednih proizvoda.

Molbe koje su podnete po pitanju pomilovanja upućene su Saveznom izvršnom veću i izvršnim većima republika, kao nadležnim za njihovo rešavanje.

Pretstavke koje se odnose na sprovođenje Zakona o zemljišnom fondu najvećim su delom ustupane republičkim odborima za pretstavke i žalbe republičkih narodnih skupština, a neke od njih uzeo je u rad ovaj Odbor. Proučavajući žalbe po ovoj materiji Odbor je ustanovio da je većina od njih neosnovana. Tako naprimer jedan se žali na izuzimanje zemlje od strane sreske komisije navodeći da mu je oduzeta po kvalitetu najbolja zemlja i da se nije vodilo računa o interesima njegovog domaćinstva. Odbor je utvrdio da je podnosilac pretstavke zahtevao da se izuzmu parcele iz njegovog domaćinstva koje pripadaju njegovoj snaji, samo da bi sačuvao svoju ličnu imovinu od izdvajanja. U nekim predlozima dolaze do izražaja zaostala shvatanja pojedinih podnosilaca. Tako naprimer jedan, pored ostalog, predlaže da se isključe iz nasledstva ženska deca.

Na osnovu pretresa na sednicama Odbor je zaključio da 26 pretstavki predloži Domu da ih odbije. U 13 pretstavki podnosioci traže da im se dodeli zemlja na osnovu njihovog učešća, ili učešća njihovih muževa ili očeva u Prvom svetskom ratu, kao dobrovoljaca u srpskoj vojsci. U ostalim pretstavkama traži se: priznanje u penzioni staž vremena provedenog u uređivanju povremenih listova; da se odmah da u svojinu kolonistička zemlja bez ograničenja; da se razmotri pitanje trajanja služenja u Armiji lica sa svršenom srednjom školom; da se povrati oduzeta ratna dobit; da se povrati zemlja i kuća koja je data podnosiocu kao kolonisti, a koju je napustio; da se da u svojinu zemlja koju je podnosilac napustio dobijajući drugu zemlju kao kolonista; da se ukine presuda Vrhovnog suda NR Bosne i Hercegovine; povratak konfiskovane imovine; da se izvrši revizija presude pripadniku bivše ustaške vojne jedinice; da se dodeli penzija ženi čiji je muž pre rata bio oficir, mada je posle rata na osnovu sudske presude streljan kao ratni zločinac; i tri pretstavke u kojima se podnose razni predlozi, od kojih su neki već rešeni postojećim propisima, a drugi su ili neumesni ili suprotni ustavnim propisima.

Odbor je organizovao rad u skladu sa Poslovnikom Saveznog veća Savezne narodne skupštine i Poslovnikom Odbora.

U početku svoga rada Odbor je preuzeo veliki broj pretstavki, koje su bile upućene Saveznoj narodnoj skupštini pre konstituisanja Odbora. Iako potpisi na pretstavkama nisu bili overeni od strane nadležnog organa, Odbor je iste uzimao u rad. Posle obaveštenja Odbora, objavljenog u dnevnoj štampi, kojim su upozorene stranke na svoje obaveze prilikom podnošenja pretstavki Saveznoj narodnoj skupštini Odbor je zaključio da se sve neoverene pretstavke vraćaju podnosiocima.

Odbor je uzimao u rad pretstavke onim redom kako su upućivane, ali one nisu istim redom bile iznošene na sednicu Odbora. Za neke je bilo potrebno izvršiti veće pripremne radnje (traženje izveštaja, mišljenja, prikupljanje podataka i dr.), zbog čega su one morale, iako su bile ranije upućene, biti iznete kasnije na sednicu Odbora.

Mada se Poslovnikom Odbora ne predviđa da Odbor prima stranke radi usmenog izlaganja svojih zahteva, ipak se ovakva praksa neminovno nametala, naročito radi onih stranaka, koje dolaze iz unutrašnjosti.

Za odborskog izvestioca određen je narodni poslanik drug Jaka Avšič.

Podnoseći ovaj izveštaj predlažemo Domu da ga usvoji.

Sekretar
**Sreten Vučković**, s. r.

Pretsednik
**Grga Jankes**, s. r.

Članovi:
**Milosav Milosavljević**, s. r. **Car Pero**, s. r. **Ljubomir Zafirov**, s. r. **Jaka Avšič**, s. r.

Izveštaj za drugi period glasi *(čita)*:

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za pretstavke i žalbe
Br. 19
2 juna 1954 godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
B e o g r a d

Odbor za pretstavke i žalbe Saveznog veća Savezne narodne skupštine odlučio je, shodno članu 191 st. 2, Poslovnika Saveznog veća, da obavesti Dom i stavi na rešavanje svoje zaključke donete na sednicama Odbora, održanim 11 i 12 marta i 10, 12 i 13 maja 1954 godine, o sledećim pretstavkama i žalbama:

Puhalić Simo, SNS(PŽ) br. 1/1 iz sela Mrkalja, srez Sanski Most,

Davidović Vlajko, SNS(PŽ) br. 41/36, iz sela Hadrovac, srez Sanski Most,

Savanović Marko, SNS(PŽ) br. 42/37, iz sela Mala Ruiška, srez Bosanski Novi,

Marjanović Stanko, SNS(PŽ) br. 43/38, iz Duge Njive, srez Sanski Most,

Marčetić Stojan, SNS(PŽ) br. 44/39, iz Male Ruiške, srez Bosanski Novi,

Vukojević Miloš, SNS(PŽ) br. 46/41, iz Slatine, srez Sanski Most,

Vojnović Jovan, SNS(PŽ) br. 163/140, iz Budimlić Japre, srez Sanski Most,

Studen Ilija, SNS(PŽ) br. 369/323, iz sela Glinice, srez Velika Kladuša,

Bojadžija Stanka, SNS(PŽ) br. 371/325, iz Glinice, srez Velika Kladuša,

Đilas Janja, SNS(PŽ) br. 372/326, iz Glinice, srez Velika Kladuša,

Orelj Petra, SNS(PŽ) 373/327, iz Glince, srez Velika Kladuša,

Medić Stanko, SNS(PŽ) br. 374/328, iz Glinice, srez Velika Kladuša,

Lovrić Stana, SNS(PŽ) br. 375/329, iz Brezova Polja, srez Velika Kladuša,

Traže da im se da zemlja, uglavnom u Pančevačkom Ritu, koja je većini dodeljena načelnim rešenjem predratnog Ministarstva poljoprivrede kao dobrovoljcima u srpskoj vojsci iz Prvog svetskog rata. Jedan deo molilaca podnosi zahtev na osnovu dobrovoljačkog prava svojih muževa odnosno svojih očeva.

Na osnovu Zakona o likvidaciji agrarne reforme vršene do 6 aprila 1941 godine na velikim posedima u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini donetog od Narodne skupštine NR Srbije, obnarodovanog 23 februara 1947 godine, izvršena je likvidacija agrarne reforme na velikim posedima u Vojvodini koja do 6 aprila 1941 godine nije završena. Po zakonu o poljoprivrednom zemljišnom fondu raspoloživa zemlja u opštenarodnoj imovini ne može se otuđivati, a može se dodeljivati na korišćenje samo poljoprivrednim organizacijama.

Prema navedenim propisima ne postoji mogućnost da se podnosiocima dâ tražena zemlja.

Hodžić Ismail, SNS(PŽ) br. 10/10, iz Prijepolja, predlaže da se donese zakon o oduzimanju svih privatnih šuma; da se oduzme sva obradiva zemlja preko 10 hektara, da se stavi u poljoprivredni zemljišni fond i da se ne daje privatnicima na korišćenje; da se porez razrezuje po obradivoj površini i to da se plaća godišnje; da se ukine Uredba o plaćanju poreza na nasleđe i da se ženska deca isključe iz nasledstva.

Odbor smatra da su neki navedeni predlozi delimično ostvareni u našim zakonskim propisima, a ostali su suprotni smernicama našeg unutarnjeg razvitka i suprotni ustavnim propisima.

Jovanović Jordan, SNS(PŽ) br. 16/15, iz sela Nišora, Srez nišavski, smatra da je nepravilno: što je različita visina poreza na istim površinama zemlje; što samo službenici dobijaju dodatak za novorođenče i dečiji dodatak i tome sl.

Odbor smatra da su primedbe iznete u pretstavci neopravdane, zasnovane na pogrešnim pretpostavkama i ne sadrže nikakav konstruktivan predlog.

Gnjidić Nikola, SNS(PŽ) br. 39/34, iz Riđice, Srez somborski, traži da se prenese u potpuno vlasništvo bez ograničenja zemlja data kolonistima i, zatim, da im se vrati u vlasništvo zemlja koju su napustili prilikom kolonizacije.

Prema Uredbi o sprovođenju naseljavanja boraca u Vojvodini, a u vezi Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji, predviđen je rok od 20 godina za sticanje prava svojine i raspolaganja sa zemljištem, pored ostalih uslova. A po republičkim zakonskim propisima zemljišni posedi koje kolonisti nakon preseljenja ostave u kraju iz kojeg se isele ulazi u fond agrarne reforme.

Jovanović Stanko, SNS(PŽ) br. 71/62, iz Beograda, traži da mu se prizna u radni staž za penziju i vreme koje je proveo na kulturno-prosvetnom radu od 1927 do 1941 godine .

Odbor je ustanovio da je žalilac u periodu od 1927 do 1941 godine bio izdavač i urednik manjih listova koji su povremeno izlazili, kao što je »Glas jugoslovenske omladine«, »Narodni list« i »Jugoslovenska zora«.

Prema važećim propisima moliocu se ne može priznati navedeni rad u radni staž za penziju, a ne postoje nikakve posebne okolnosti radi kojih bi trebalo molioca izuzeti i priznati njegov raniji rad kao rad na kulturno-prosvetnom polju.

Čubaković Zlatko, SNS(PŽ) br. 83/73, Vojna pošta 7640/15, Rijeka, traži da se lica sa svršenom srednjom školom, koja imaju završenu predvojničku obuku i ona koja nisu završila predvojničku obuku izjednače po dužini otsluženja vojnog roka.

Odbor smatra da ne postoje razlozi za promenu propisa o dužini služenja vojnog roka predviđenog Zakonom o vojnoj obavezi državljana FNRJ i Zakonom o izmeni i dopuni Zakona o vojnoj obavezi državljana FNRJ.

Burić Milo, SNS(PŽ) br. 86/75, iz Brčkog, žali se na odluku Komisije za ratnu dobit Okružnog narodnog odbora u Tuzli od 29. XII. 1945 godine, kojom je proglašen za ratnog dobitnika. Na osnovu te odluke Sreski sud u Brčkom doneo je zaključak II 261/47 od 24. II. 47 godine, kojim mu je nepokretna imovina preneta u vlasništvo FNRJ.

Ustanovljeno je da je žalilac imao veliko trgovačko poslovanje za vreme rata i da je stvarno imao ratnu dobit iz tog poslovanja u iznosu navedenom u odluci Komisije Okružnog narodnog odbora u Tuzli.

Jovanović Živojin, SNS(PŽ) br. 110/95, iz Urovaca, Srez posavski, traži da mu se vrati zemlja i kuća u selu Banatski Brestovac u Srezu pančevačkom, koju je dobio kao kolonista, ali je napustio 1947 godine.

Prema zakonu o agrarnoj reformi i kolonizaciji u toku 20 godina naseljenik se ne sme sa date mu zemlje otseliti, niti je tako napustiti da prestane sa njom upravljati i obrađivati je. Ko to u označenom roku ipak učini pa se za godinu dana na zemlju ne vrati i ne uzme je u svoju upravu i obrađivanje, zemlja će mu se oduzeti, a drugu neće moći dobiti kao naseljenik.

Odbor nije našao da postoje neki izuzetni razlozi koji bi uticali da se molilac izuzme od navedenog propisa.

Čota Filip, SNS(PŽ) br. 155/132, zemljoradnik iz Stanišića, traži da mu se prizna vlasništvo na zemlju u selu Čačvina, Srez Sinj, koju je napustio prilikom odlaska na zemlju koja mu je dodeljena kao kolonisti.

Prema Zakonu o sprovođenju agrarne reforme i kolonizacije na području NR Hrvatske, zemljišni posedi koje kolonisti nakon preseljenja ostave u kraju iz koga se isele ulaze u zemljišni fond agrarne reforme.

Ne postoje nikakvi posebni razlozi koji bi uticali da se molilac izuzme od navedenog propisa.

Bajram Durguti, SNS(PŽ) br. 181/152, iz Orahovca, Srez podrimski, traži izlučenje nužnog zakonskog minimuma iz konfiskovane imovine njegovog oca Durguti Mustafe, iz Orahovca, koji je kao odmetnik poginuo.

Ustanovljeno je da je konfiskacija imovine izvršena zaključkom Sreskog suda u Orahovcu Konf. br. 7/54 i istom presudom užoj porodici, koja je tada brojala tri člana, ostavljen je zakonski minimum zemljišnog poseda. Protiv tog zaključka Sreskog suda nije bilo žalbe, a takođe ni izlučnih zahteva u zakonskom roku. Kasnije je podnosilac koji je u međuvremenu bio u emigraciji, podneo tužbu, radi izlučenja nužnog zakonskog minimuma iz konfiskovane imovine svoga oca, ali je od istog odbijen od strane Okružnog suda, a zatim i od Vrhovnog suda NR Srbije i od Saveznog javnog tužioštva.

Odbor smatra da je provedena konfiskacija zasnovana na Zakonu.

Murić Avdo, SNS(PŽ) br. 222/189, iz Prijedora, žali se na presudu Okružnog suda u Prijedoru K-4/53, kojom je njegov sin Džemal Murić osuđen na kaznu strogog zatvora u trajanju od 12 godina kao pripadnik ustaške satnije, koja je 1944 godine, prilikom akcije u

selu Orlovcima, učestvovala u ubistvu Savić Steve i drugih građana.

Ustanovljeno je da je osuđeni bio pripadnik ustaške jedinice sa kojom je u toku rata učestvovao u izvršenju više ubistava civilnog stanovništva.

Šain Branimir, SNS(PŽ) br. 224/191, iz Korčule, zamera načinu oporezivanja na dohodak po katastarskom prihodu i smatra da bi se putem oporezivanja trgovačke robe regulisalo pitanje poreza, na koji bi se način svi srazmerno oporezovali.

Predlozi podnosioca su takvog sadržaja da zasada nisu ostvarljivi.

Korda Andrija, SNS(PŽ), br. 289/251, iz Beograda, žali se na pravosnažnu odluku Sreskog suda u Čapljini O. br. 118 od 18. X. 1951 godine, kojom je za naslednika njegovog ujaka pok. Čorić Lovre, iz Gabele, koji je umro bez oporuke, proglašena njegova žena Matija, sada preudata.

Ustanovljeno je da je Savezno javno tužioštvo podiglo zahtev za zaštitu zakonitosti protiv odluke Sreskog suda, ali da je zahtev odbačen od Vrhovnog suda NR Bosne i Hercegovine, jer ne nalazi razloga da se otstupi od ustaljenog naslednog reda koji je sproveden u sudskoj praksi NR Bosne i Hercegovine. Savezni vrhovni sud po istoj stvari nije našao za potrebno da menja ustaljenu praksu republičkih vrhovnih sudova na svojim područjima.

Odbor smatra da je po ovome stanovište Saveznog vrhovnog suda pravilno.

Dangić Nevena, SNS(PŽ) br. 447/397, iz Beograda, traži da joj se reguliše porodična penzija po osnovu njenoga muža Dangić Jezdimira, koji je bio u službi od 1920 godine.

Ustanovljeno je da je žalilja rešenjem Zavoda za socijalno osiguranje NR Srbije, br. II. 112478 od 15 januara 1954 godine, odbijena od zahteva za porodičnu penziju. Da je njen muž Dangić Jezdimir poznati ratni zločinac, i kao takav je od strane Vojnog suda u Sarajevu, posle rata osuđen na kaznu smrti streljanjem.

Pošto prema Zakonu o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika porodice ne mogu zasnivati pravo na penziju po osnovu lica koja su proglašena za ratne zločince, Odbor je stao na stanovište da je rešenje Zavoda za socijalno osiguranje NR Srbije doneto na osnovu zakona i pravilno.

Na osnovu izloženog Odbor predlaže da Dom usvoji odluke Odbora, kojima se podnosioci odbijaju od zahteva iznetog u napred navedenim pretstavkama i žalbama.

II

Pretresajući pojedinačno pretstavke, Odbor je našao da po članu 191. stav prvi, Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine nisu predmet rešavanja Doma i kao takve odbacio je sledeće pretstavke:

PŽ 6 — Milošević Filip, PŽ 11 — Puškin Antonija, PŽ 19 — Maras Dujo, PŽ 24 — Živković Milan, PŽ 32 — Marić Božo, PŽ 40 — Lukić Obrad, PŽ 54 — Nikolić Milutin, PŽ 81 — Baotić Marjan, PŽ 105 — Olujić Dojčin, PŽ 106 — Anđelković Ranko, PŽ 111 — Paunović Vera, PŽ 112 — Videnović Božidar, PŽ 116 — Vuković Dragomir, PŽ 138 — Pavlović Kosta, PŽ 141 — Dominik Suhi, PŽ 169 — Filipović Čedomir, PŽ 171 — Sarjanović Stevan, PŽ 176 — Bjelisa Mitar, PŽ 183 — Nikolić Gvozden, PŽ 185 — Najdanović M., PŽ 186 — Jovanović Miljko, PŽ 194 — Jovanov Svetozar, PŽ 201 — Baroš Boško, PŽ 235 — Kragović Radun, PŽ 236 — Kregl Ernest, PŽ 239 — Milošević Ilija, PŽ 250 — Vukčević Nikola, PŽ 258 — Isailović Blagoje, PŽ 259 — Miletić Svetozar, PŽ 264 — Nikolić Radosav, Stojan i Marko, PŽ 296 — Turina Nikola, PŽ 297 — Jovanović Tomislav, PŽ 301 — Ničić Đorđe, PŽ 310 — Perović Petar, PŽ 315 — Živković Živan, PŽ 324 — Puljević Dušan, PŽ 328 — Anonimna pretstavka pripadnika Narodne milicije, PŽ 329 — Pernjak Milan, PŽ 334 — Marinković Obrad, PŽ 343 — Marjanski Dragić i drugi, PŽ 344 — Ristić Dragomir, PŽ 347 — Dimitrijević Dragoljub, PŽ 359 — Memedović Zorka, PŽ 364 — Čamo Bajro, PŽ 365 — Tokin Vukica, PŽ 382 — Marković Ivanka, PŽ 401 — Karić Živojin, PŽ 403 — Vukomanović Ruža, PŽ 408 — Ilić Bogdan, PŽ 427 — Đenadić Olga, PŽ 429 — Rojs Ivan, PŽ 451 — Stanišić Velimir, PŽ 461 — Davidović Jovan, PŽ 471 — Ćurčin Draginja, PŽ 478 — Tasković Slobodanka, PŽ 485 — Marinković Mirko, PŽ 486 — Melamed Moša, PŽ 519 — Orešković Milan, PŽ 520 — Petrović Radomir, PŽ 539 — Minić Zarije.

Ovim Odbor obaveštava Dom o svojim zaključcima za navedene pretstavke.

Sekretar — **Sreten Vučković**, s. r.

Pretsednik — **Grga Jankes**, s. r.

Članovi:

**Jaka Avšič**, s. r., **Milosav Milosavljević**, s. r, **Pero Car**, s. r., **Ljubomir Zafirov**, s. r.

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Pristupamo pretresu izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe. Da li ko želi reč od narodnih poslanika? (*Moša Pijade:* Molim za reč). Ima reč narodni poslanik Moša Pijade.

**Moša Pijade** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Imao bih malu primedbu. U ovom drugom izveštaju predlažu se rešenja za 14 pretstavki. Mislim da je malo nezgodno formulisano tu da na osnovu izloženog Odbor predlaže da Dom usvoji odluke Odbora kojima se podnosioci odbijaju od zahteva iznetih u navedenim pretstavkama i žalbama. Po Poslovniku, Odbor može, na osnovu pretresa, odlučiti da se o pojedinoj pretstavci ili žalbi obavesti Dom i svoj izveštaj o tome može propratiti podnošenjem predloga Domu za rešavanje. Treba shvatiti da je ovo predlog da Dom rešava. U ovom duhu odbijeno je ovih 14 pretstavki, — kakvo je gledište zauzeto?

*Pretsednik* **Vlada Zečević:** Želi li još ko reč? (Niko se ne javlja). Stavljam izveštaj na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv*? (Niko). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije). Konstatujem da je prihvaćen izveštaj Odbora za pretstavke i žalbe.

Pre nego što bismo prešli na narednu tačku dnevnog reda, predlažem da napravimo prelaz sa ovog dnevnog reda, tj. da utvrdimo dnevni red za zajedničku sednicu. Ukoliko se Dom složi, predlažem da se u dnevni red unesu sledeće tačke:

1) Da se sasluša ekspoze o izvršenju Društvenog plana FNRJ za prvo tromesečje 1954 godine i o izmenama u Društvenom planu FNRJ za 1954 godinu. Ekspoze u ime Saveznog izvršnog veća podneće Osman Karabegović.

2) Da se sasluša izveštaj Administrativnog odbora;

3) Predlog za potvrdu Uredbe o organizaciji i poslovanju Saveznog izvršnog veća.

Da li se Dom slaže sa ovim predlogom dnevnog reda za zajedničku sednicu? *(Glasovi:* slaže).

Današnju sednicu zaključujem, s tim da se naredna održi sutra od 10 časova.

Zajednička sednica održaće se danas u 17 časova.

(Sednica je zaključena u 12,05 časova).

# PRILOZI

## PRIJEDLOG
## OSNOVNOG ZAKONA O ZAŠTITI BILJA OD BOLESTI I ŠTETOČINA
**(Prečišćen tekst)**

### I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

Zaštita bilja od bolesti i štetočinja je obaveza poljoprivrednih proizvođača i drugih osoba koje drže bilje ili učestvuju u prometu bilja, kao i nadležnih državnih organa.

Pod zaštitom bilja u smislu ovog zakona razumijeva se poduzimanje mjera radi sprečavanja i suzbijanja biljnih bolesti i štetočinja (mjere za zaštitu bilja), i vršenje nadzora državnih organa nad provođenjem tih mjera i prometom sredstava za zaštitu bilja.

Član 2.

Pod biljem u smislu ovog zakona razumijevaju se: živo bilje, biljni dijelovi i plodovi.

U smislu ovog zakona biljnim bolestima smatraju se oboljenja bilja gljivičnog, bakterijalnog i virusnog porijekla, kao i parazitne cvjetonoše, a biljnim štetočinjama smatraju se škodljivi insekti, pauci, nematode, škodljivi sisavci i škodljive ptice.

Posebnim propisima nadležnog organa određuje se koje se biljne bolesti i štetočinje smatraju opasnim.

Pod sredstvima za zaštitu bilja u smislu ovog zakona razumijevaju se kemijska sredstva kojima se uspješno vrši suzbijanje biljnih bolesti, štetočinja i korova, kao i sredstva koja služe kao dodatak za poboljšanje ili produženje djelovanja kemijskih sredstava za zaštitu bilja.

Član 3.

U svrhu zaštite bilja može se ograničiti i zabraniti proizvodnja i promet pojedinih vrsta bilja.

Član 4.

Protiv opasnih biljnih bolesti i štetočinja mogu se poduzimati i posebne mjere za zaštitu bilja, i to:

1) naređivanje grupnog pregleda zemljišta;

2) naređivanje grupnog suzbijanja biljnih bolesti i štetočinja;

3) zabrana iznošenja bilja iz zaraženog područja;

4) uništenje zaraženog bilja i predmeta;

5) zabrana gajenja određenih poljoprivrednih i šumskih kultura.

Član 5.

Promet bilja nalazi se pod nadzorom nadležnih državnih organa.

U svrhu otkrivanja i suzbijanja biljnih bolesti i štetočinja podleže obaveznoj zdravstvenoj kontroli: voćni, lozni i šumski rasadnici, rasadnici za proizvodnju ukrasnog bilja, staklene bašte, usjevi za proizvodnju sjemenske robe i sjemenska roba.

Član 6.

Bilje zaraženo opasnom bolešću ili štetočinjom, kao i bilje za koje se sumnja da je zaraženo takvom bolešću ili štetočinjom, ne smije se stavljati u promet, ako ovim zakonom nije drukčije određeno (član 19.).

Član 7

Uvoz, izvoz i provoz bilja, zemlje, organskog gnojiva i ambalaže u kojoj se bilje prevozi, vrši se preko određenih pograničnih mjesta, željezničkih stanica odnosno pomorskih, riječnih i zrakoplovnih pristaništa.

Član 8.

Narodni odbor kotara (grada) dužan je brinuti se za izvršenje svih mjera za zaštitu bilja i osiguravati sredstva za izvršenje onih mjera koje je po odredbama ovog zakona dužan provoditi.

Republički organ nadležan za zaštitu bilja i Savezna uprava za zaštitu bilja dužni su u okviru svoje nadležnosti poduzimati potrebne mjere za zaštitu bilja.

Član 9.

Ako pravne i fizičke osobe ne izvrše mjere koje su po odredbama ovog zakona dužne izvršiti, može ih izvršiti narodni odbor općine na njihov trošak.

Ako narodni odbor općine odnosno kotara (grada) ne izvrši mjere koje je po ovom zakonu dužan izvršiti, te mjere izvršit će narodni odbor kotara (grada) odnosno republički organ nadležan za zaštitu bilja na teret narodnog odbora općine odnosno narodnog odbora kotara (grada).

Član 10.

Mjere za suzbijanje opasnih biljnih bolesti i štetočinja provodit će se dok postoji opasnost od tih bolesti odnosno štetočinja. Smatrat će se da je opasnost od bolesti odnosno štetočinje prestala ako se na zaraženom području ona ne pojavi najmanje u toku jedne godine.

Mjere predviđene naredbom o provođenju posebnih mjera za zaštitu bilja primjenjivat će se za vrijeme predviđeno tom naredbom.

Obustavu mjera za zaštitu bilja naređenih po odredbama ovog zakona vrši organ koji je te mjere naredio, ako aktom o naređivanju tih mjera nije drukčije naređeno.

Član 11.

Sredstvo za zaštitu bilja može se staviti u promet samo po dobivenoj dozvoli.

Državni organi koji vrše nadzor nad prometom sredstava za zaštitu bilja mogu zabraniti promet ovih sredstava ako ona ne odgovaraju uvjetima iz dozvole za stavljanje u promet.

### II SPREČAVANJE I SUZBIJANJE BILJNIH BOLESTI I ŠTETOČINJA

#### 1. Preventivne mjere

Član 12.

Radi zaštite bilja, vlasnici odnosno držaoci zemljišta i prostorija za smještaj bilja dužni su da na zemljištu odnosno u prostorijama koje koriste:

1) vrše preglede bilja radi otkrivanja biljnih bolesti i štetočinja;

2) poduzimaju mjere u svrhu sprečavanja biljnih bolesti i štetočinja;

3) poduzimaju mjere da se biljna bolest ili štetočinja ne proširi s njihovog na druge objekte.

Član 13.

U svrhu otkrivanja opasnih biljnih bolesti i štetočinja narodni odbori općina, kotara i gradova mogu narediti grupni pregled zemljišta na svom području.

Vlasnici odnosno držaoci zemljišta dužni su da na području općine u kojoj imaju zemljište, učestvuju u grupnom pregledu zemljišta.

Član 14.

Propisom Saveznog izvršnog vijeća određuje se koje se biljne bolesti i štetočinje smatraju opasnim za cijeli teritorij Jugoslavije, a zakonom narodne republike mogu se ovlastiti izvršna vijeća narodnih republika i autonomnih jedinica i narodni odbori kotara (gradova) da propisom odrede da se i druge bilj-

ne bolesti i štetočinje, koje nisu predviđene saveznim propisom, smatraju opasnim za teritorij narodne republike i autonomne jedinice odnosno za područje kotara (grada).

Član 15.

Savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede proglasit će za zaraženo ono područje na kome se pojavi opasna biljna bolest ili štetočinja predviđena saveznim propisom, a zakonom narodne republike mogu se ovlastiti republički državni sekretar za poslove narodne privrede, sekretar za poslove privrede autonomne jedinice odnosno narodni odbori kotara (gradova) da proglase za zaraženo i ono područje na kome se pojavi opasna biljna bolest ili štetočinja predviđena republičkim propisom, propisom autonomne jedinice odnosno propisom narodnog odbora kotara (grada).

**2. Zdravstvena kontrola unutrašnjeg prometa bilja**

Član 16.

Bilje sa područja koje je propisom proglašeno za zaraženo podleži prije otpreme u nezaraženo područje obaveznom zdravstvenom pregledu.

Član 17.

Poduzeće željezničkog, pomorskog, riječnog, zračnog i cestovnog saobraćaja ne smije primiti na prijevoz bilje iz područja koje je saveznim propisom proglašeno za zaraženo, bez potvrde nadležnog organa za zaštitu bilja o zdravstvenom stanju.

Član 18.

Iznošenje određenih vrsta bilja može se zabraniti samo sa područja koje je saveznim propisima proglašeno za zaraženo.

Zabranu iznošenja bilja iz prethodnog stava naređuje savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede za vrijeme dok postoji opasnost od biljnih bolesti ili štetočinja koje su saveznim propisom proglašene opasnim, a prema prirodi bolesti odnosno štetočinja i veličini opasnosti.

Član 19.

Bilje zaraženo opasnom bolešću ili štetočinjom, kao i bilje za koje se sumnja da je zaraženo takvom bolešću ili štetočinjom, može se, iznimno od odredaba člana 6. ovog zakona, a u svrhu industrijske prerade ili za naučne svrhe i široku potrošnju, staviti u promet pod uvjetima koje propiše savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede.

**3. Zdravstvena kontrola bilja kod uvoza, izvoza i provoza**

Član 20.

Pošiljke bilja, zemlje, organskog gnojiva i ambalaže u kojoj se bilje prevozi, koje se uvoze, podleže obaveznom pregledu na pograničnim mjestima i željezničkim stanicama, kao i na pograničnim pomorskim i riječnim pristaništima, a poštanske i avionske pošiljke prilikom carinjenja.

Bilje koje se uvozi mora biti snabdjeveno potvrdom o zdravstvenom stanju izdanom od nadležnog organa u zemlji izvoznici, kojom se tvrdi da bilje nije zaraženo bolešću ili štetočinjom koji povlače zabranu unošenja takvog bilja na teritorij Jugoslavije.

Član 21.

Ne će se dopustiti uvoz bilja i predmeta iz prethodnog člana koji nisu snadbjeveni potvrdom o zdravstvenom stanju izdanom od nadležnog organa u zemlji izvoznici, ili za koje se utvrdi da su zaraženi opasnom biljnom bolešću ili stetočinjom.

Organi carinske službe dužni su da o svakoj pošiljci iz prethodnog člana bezodvlačno obavijeste nadležnog službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja. Takva pošiljka ne može se izdati primaocu ni dalje prevoziti bez potvrde službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja da nije zaražena opasnom biljnom bolešću ili štetočinjom.

Član 22.

Savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede može ograničiti ili zabraniti uvoz ili provoz kroz Jugoslaviju bilja iz zemlje u kojoj se pojavila opasna biljna bolest ili štetočinja, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije predviđeno.

Član 23.

Provoz bilja preko teritorija Jugoslavije prijevoznim sredstvima željezničkog, cestovnog i zračnog saobraćaja dopušten je samo u zatvorenim (plombiranim) vagonima, odnosno u ambalaži iz koje se ne mogu širiti biljne bolesti ili štetočinje.

Ovlašćuje se savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede da propiše slučajeve u kojima pošiljke iz prethodnog stava podleže obaveznom pregledu.

Provoz bilja prijevoznim sredstvima pomorskog i riječnog saobraćaja dopušten je ako se pregledom na pograničnom pristaništu utvrdi da pošiljka nije zaražena opasnom biljnom bolešću ili štetočinjom.

Pošiljke iz st. 1 i 3 moraju biti snabdjevene potvrdom o zdravstvenom stanju izdanom od nadležnog organa u zemlji izvoznici.

Član 24.

Pošiljke bilja koje se izvoze podleže obaveznom zdravstvenom pregledu na utovarnoj odnosno pograničnoj stanici i pristaništu shodno međunarodnim ugovorima i zahtjevima zemalja uvoznica.

Član 25.

Graničnom službom za zaštitu bilja rukovodi i ovu organizira Savezna uprava za zaštitu bilja.

**4. Mjere za suzbijanje biljnih bolesti i štetočinja**

Član 26.

Vlasnici odnosno držaoci zemljišta i prostorija za smještaj bilja dužni su da u slučaju pojave opasne biljne bolesti ili štetočinje obavijeste odmah o tome narodni odbor općine, koji će odmah o tome obavijestiti narodni odbor kotara (grada) i poduzeti mjere da se bolest odnosno štetočinja ne širi.

Narodni odbor kotara (grada) dužan je da o pojavi opasne biljne bolesti ili štetočinje i o poduzetim mjerama odmah obavijesti narodne odbore općina, željezničke stanice, pomorska i riječna pristaništa, privredne organizacije koje se bave proizvodnjom i prometom poljoprivrednih proizvoda, poljoprivredne i šumarske ustanove i komande vojnih jedinica na svom području, kao i narodne odbore susjednih kotara, republičkog organa nadležnog za zaštitu bilja i Saveznu upravu za zaštitu bilja.

Član 27.

Vlasnici odnosno držaoci zemljišta, prostorija za smještaj bilja i sredstava za prijevoz bilja dužni su vršiti suzbijanje biljnih bolesti i štetočinja na zemljištu i objektima čiji su vlasnici, odnosno držaoci.

Član 28.

Narodni odbor kotara (grada) dužan je na svom području organizirati izvještajnu službu o pojavi i kretanju biljnih bolesti i štetočinja.

Član 29.

Narodni odbor kotara (grada), kao i republički i savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede, mogu narediti grupno suzbijanje opasnih biljnih bolesti i štetočinja, kao i ostalih biljnih bolesti i štetočinja koje se u većoj mjeri pojave na širem području.

Kod provođenja grupnog suzbijanja biljnih bolesti i štetočinja organi iz prethodnog stava odredit će koje su osobe dužne učestvovati u provođenju ove mjere kao i prijevozna sredstva i aparate za zaštitu bilja koje su pojedine osobe dužne staviti na raspolaganje.

Član 30.

Bilje i predmeti na kojima se ustanovi opasna biljna bolest ili štetočinja koja se ne može suzbiti na drugi način, uništit će se, ako se to bilje i predmeti ne mogu iskoristiti u druge svrhe bez opasnosti od daljnjeg širenja bolesti ili štetočinje.

Uništavanje bilja i predmeta vrši se pod nadzorom službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja.

Član 31.

Zabrana gajenja pojedinih poljoprivrednih i šumskih kultura može se narediti za određeno vrijeme, ako postoji vjerojatnost da će se na taj način potpuno suzbiti opasna biljna bolest ili štetočinja. Zabranu gajenja naređuje Savezno odnosno republičko izvršno vijeće.

Član 32.

Zabranjuje se unošenje bilja u prostorije u kojima je utvrđeno postojanje opasne biljne bolesti ili štetočinje, dok se te prostorije ne dezinficiraju.

Zaraženo bilje ne smije se iznositi iz prostorije u kojoj je smješteno, dok se bilje i prostorija ne dezinficiraju. Dezinfekcija prostorija i bilja vrši se pod nadzorom službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja.

**5. Naređivanje mjera za zaštitu bilja**

Član 33.

Poduzimanje mjera za sprečavanje i suzbijanje biljnih bolesti i štetočinja naređuje se pojedinim osobama rješenjem službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja.

Mjere iz prethodnog stava može narediti rješenjem i drugi organ koga za to ovlasti narodni odbor kotara (grada).

Mjere koje se imaju primijeniti na neodređeni broj osoba na izvjesnom području u svrhu sprečavanja i suzbijanja biljnih bolesti i štetočinja, naređuju narodni odbori kotara (gradova) i republički i savezni organi uprave naredbom, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

Član 34.

Naredbe o mjerama za zaštitu bilja koje izdaju republički i savezni organi objavljuju se u službenom listu ili na drugi uobičajeni način.

Narodni odbor kotara (grada) objavit će na uobičajeni način svoju naredbu o posebnim mjerama za zaštitu bilja.

O sadržaju naredaba republičkih i saveznih organa narodni odbor kotara, grada i općine upoznat će zainteresirane osobe na uobičajeni način.

**6. Dužnosti organa unutrašnjih poslova**

Član 35.

Organi unutrašnjih poslova dužni su pružati pomoć nadležnim organima kod provođenja mjera za zaštitu bilja.

**7. Naknada štete i snošenje troškova u vezi sa sprečavanjem i suzbijanjem biljnih bolesti i štetočinja**

Član 36.

Za bilje i predmete koji su uništeni uslijed provođenja mjera iz člana 30. ovog zakona vlasniku pripada naknada štete pod uvjetima predviđenim posebnim propisima.

Za sadni i sjemenski materijal kao i za bilje stavljeno u promet koji su uništeni kod provođenja mjera iz člana 30. ovog zakona, ne pripada naknada štete.

Za prijevozna sredstva i aparate za zaštitu bilja upotrebljene kod provođenja mjera za zaštitu bilja iz člana 29. ovog zakona vlasnicima pripada naknada.

Savezno izvršno vijeće propisat će uvjete pod kojima pripada naknada štete za bilje i predmete koji su uništeni uslijed izvršenja mjera iz člana 30. ovog zakona, kao i postupak za utvrđivanje ove naknade i naknade za upotrebljena prijevozna i druga sredstva.

Naknadu štete koja nastane kod provođenja mjera iz člana 30. ovog zakona, kao i naknadu za prijevozna i druga sredstva upotrebljena kod provođenja mjera iz člana 29. ovog zakona, isplaćuje na teret svog proračuna prihoda i rashoda organ koji je te mjere naredio.

Član 37.

Troškove koji nastanu uslijed primjene mjera za zaštitu bilja stavljenog u promet, odnosno kod uvoza, izvoza ili provoza bilja, snosi vlasnik, držalac, uvoznik odnosno izvoznik bilja, a troškove koji nastanu kod provođenja mjera iz čl. 12., 26., 32. i člana 36. stav 2. ovog zakona snosi vlasnik odnosno držalac bilja, predmeta i prostorija za smještaj bilja.

Troškove koji nastanu kod provođenja mjera naređenih po odredbama ovog zakona, osim troškova iz prethodnog stava, snosi organ koji je te mjere naredio.

III. KONTROLA PROMETA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

Član 38.

Sredstvo za zaštitu bilja mora imati ime.

U slučaju bitne promjene kemijskog sastava sredstva za zaštitu bilja, sredstvo se smatra kao novo.

Član 39.

Dozvola za stavljanje u promet sredstva za zaštitu bilja može se izdati samo za ono sredstvo koje je pokazalo povoljne rezultate prilikom kemijskog, fizičkog i biološkog ispitivanja izvršenog u najmanje dvije ovlaštene naučne ustanove za zaštitu bilja. Ovu dozvolu izdaje Savezna uprava za zaštitu bilja koja je dužna da najkasnije svakih 6 mjeseci objavi u »Službenom listu FNRJ« spisak sredstava za zaštitu bilja za koja je u odgovarajućem razdoblju izdala dozvolu za stavljanje u promet.

Član 40.

Sredstvo za zaštitu bilja koje se stavlja u promet mora biti propisno upakovano i na omotu mora imati slijedeće oznake:

1) ime, koje mora biti na vidljiv način označeno;

2) broj i datum izdane dozvole za stavljanje u promet, sadržaj aktivnih sastojina sredstva i rok do kojeg se ono može uspješno primjenjivati.

Uz sredstvo koje se stavlja u promet mora se dati uputa za upotrebu sredstva na srpskom ili hrvatskom, na slovenskom i makedonskom jeziku.

Sredstvo za zaštitu bilja koje je otrovno za ljude i životinje mora imati na vanjskoj strani omota natpis »otrov« sa uobičajenim znakom koji predstavlja mrtvačku glavu, a sredstvo otrovno za pčele natpis »otrovno za pčele«.

Prepakivanje sredstava za zaštitu bilja dopušteno je samo u poduzećima za proizvodnju sredstava za zaštitu bilja.

Član 41.

Promet sredstava za zaštitu bilja navedenih u članu 40. stav 3 ovog zakona mogu vršiti samo one privredne organizacije i ustanove koje ispunjavaju uvjete iz propisa koje donese savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede.

Član 42.

Dopušten je uvoz samo onih sredstava za zaštitu bilja za koja je po čl. 39. i 45. ovog zakona dana dozvola za stavljanje u promet u zemlji.

Od odredbe prethodnog stava izuzimaju se uzorci sredstava za zaštitu bilja koji se uvoze radi ispitivanja

Član 43

Nad sredstvima za zaštitu bilja u prometu vrši se povremena kontrola radi provjeravanja da li sredstvo odgovara uvjetima dozvole

Član 44.

Dozvola za stavljanje u promet sredstva za zaštitu bilja vrijedi dok ono ispunjava uvjete svojim sastavom, svojstvom i djelovanjem na temelju kojih je dozvola izdana.

Savezna uprava za zaštitu bilja donijet će rješenje o oduzimanju dozvole za stavljanje u promet ako utvrdi da sredstvo za zaštitu bilja ne odgovara uvjetima iz dozvole i ako je do promjene sastava sredstva došlo krivnjom proizvođača odnosno uvoznika.

Član 45.

Iznimno od odredaba člana 39. ovog zakona, Savezna uprava za zaštitu bilja može:

1) izdati dozvolu za stavljanje u promet sredstva za zaštitu bilja bez ispitivanja od strane ovlaštenih naučnih ustanova, ako se radi o sredstvu za zaštitu bilja za koje je propisan jugoslavenski standard;

2) izdati privremenu dozvolu za stavljanje u promet sredstva za zaštitu bilja koje se uvozi, i bez prethodnog biološkog ispitivanja u zemlji, ako se ovo sredstvo pokazalo efikasnim u drugim zemljama.

Privremena dozvola iz točke 2) prethodnog stava izdaje se na prijedlog dviju naučnih ustanova za zaštitu bilja, a nakon izvršenog kemijskog i fizičkog ispitivanja tog sredstva.

Privremena dozvola iz stava 1 točke 2) ovog člana vrijedi dok se sredstvo za zaštitu bilja ne ispita od strane ovlaštenih naučnih ustanova za zaštitu bilja, a najduže dvije godine.

Uvoznik odnosno vlasnik sredstava za zaštitu bilja dužan je da u roku od 30 dana po dobivanju privremene dozvole iz stava 1 točke 2) ovog člana podnese molbu za dobivanje dozvole iz člana 39. ovog zakona. Ako on u roku od 30 dana ne podnese molbu, važenje privremene dozvole prestaje.

## IV VRŠENJE INSPEKCIJE ZA ZAŠTITU BILJA

Član 46.

Inspekciju u oblasti zaštite bilja vrše ovlašteni službenici organa državne uprave narodnih odbora kotara i gradova, autonomnih jedinica, narodnih republika i federacije, nadležnih za poslove zaštite bilja.

Graničnu inspekcijsku službu za zaštitu bilja vrše ovlašteni službenici Savezne uprave za zaštitu bilja

Poslove inspekcijske službe u oblasti zaštite bilja može honorarno vršiti i osoba koja je zaposlena u ustanovi za zaštitu bilja ili poljoprivrednoj ustanovi, a raspolaže stručnom spremom predviđenom odredbom ovog zakona.

Član 47.

Službenici ovlašteni za vršenje inspekcije za zaštitu bilja moraju imati svršen poljoprivredni ili šumarski fakultet, položen državni stručni ispit i najmanje tri godine prakse u zaštiti bilja.

Član 48.

Narodni odbor kotara odnosno grada može za vršenje inspekcije za zaštitu bilja postaviti i službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja jednog od susjednih kotara ili gradova, uz suglasnost narodnog odbora kotara odnosno grada i uz pristanak toga službenika

Član 49.

Za vršenje inspekcije za zaštitu bilja ovlašteni službenik mora imati posebnu legitimaciju kojom se utvrđuje njegovo svojstvo.

Legitimaciju izdaje državni organ čiji je službenik osoba ovlaštena za vršenje inspekcije.

Odredbe ovog člana odnose se i na službenike koji inspekciju za zaštitu bilja vrše honorarno.

Član 50.

Službenik ovlašten za vršenje inspekcije za zaštitu bilja vrši slijedeće poslove:

1) neposredno kontrolira izvršenje propisa i mjera za zaštitu bilja;

2) vrši stalni nadzor nad prometom bilja i sredstava za zaštitu bilja, kao i zdravstveni pregled bija;

3) izdaje potvrdu o zdravstvenom stanju pošiljke bilja koje se otprema sa zaraženog područja;

4) vrši i druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost ovim zakonom ili posebnim propisima

Pregled bilja koje se uvozi, izvozi ili provozi vrši službenik koga ovlasti Savezna uprava za zaštitu bilja

Službenik narodnog odbora kotara (grada) ovlašten za vršenje inspekcije za zaštitu bilja, čim primi prijavu ili na drugi način sazna za pojavu opasne biljne bolesti ili štetočinje, dužan je izvršiti na licu mjesta pregled bilja na kome se pojavila ta bolest ili štetočinja i izdati potrebne upute za njezino suzbijanje.

Član 51.

U vršenju poslova iz člana 50. ovog zakona službenik za vršenje inspekcije za zaštitu bilja ovlašten je:

1) da vrši pregled voćnjaka, vinograda, voćnih, loznih i šumskih rasadnika, rasadnika za proizvodnju ukrasnog bilja, staklenih bašta, trgova, ratarskih i povrtarskih usjeva, usjeva za proizvodnju sjemenske robe, šuma i parkova, sjemenske robe, kao i prostorija i prijevoznih sredstava koja služe za smještaj odnosno prijevoz bilja;

2) da vrši pregled poslovnih knjiga i dokumenata privredne organizacije, državnog organa ili ustanove u pogledu primjene propisa i mjera predviđenih ovim zakonom i propisima donesenim na temelju njega;

3) da naredi rješenjem da se pojedine količine određenog sredstva za zaštitu bilja za koje utvrdi da ne odgovaraju uvjetima za stavljanje u promet povuku iz prometa;

4) kad prilikom vršenja kontrole utvrdi da privredne organizacije, ustanove ili zemljoradnička gospodarstva i pojedinci nisu nikako ili nisu pravilno primijenili ili izvršili propise ili naređene mjere, da naredi rješenjem da se utvrđena nepravilnost otkloni odnosno da se naređena mjera izvrši, određujući rok u kome se to ima izvršiti odnosno da naredi i primjenu drugih mjera ako su one za takav slučaj u postojećim propisima predviđene, a za primjenu tih mjera nije nadležan drugi organ;

5) da kod vršenja inspekcije kad je to potrebno saslušava odgovorne osobe u privrednoj organizaciji i u drugoj ustanovi sa samostalnim finansiranjem i svjedoke, i da određuje vještačenje putem stručnjaka.

Član 52

Kad službenik ovlašten za vršenje inspekcije za zaštitu bilja utvrdi da nadležni državni organ nije poduzeo radnje potrebne u svrhu provođenja propisa ili mjera za zaštitu bilja donesenih odnosno naređenih od strane viših organa, ili kad utvrdi da taj organ ne

izvršuje nikako ili ne izvršuje pravilno već donesene propise odnosno naređene mjere, upozorit će ovaj organ na utvrđene nepravilnosti, i o tome će obavijestiti državni organ u čijem se sastavu taj organ nalazi. Istodobno obavijestit će i državni organ čiji je on službenik.

Član 53.

Kad utvrđena nepravilnost predstavlja krivično djelo, povredu ili prekršaj, službenik ovlašten za vršenje inspekcije za zaštitu bilja podnijet će prijavu nadležnom organu radi pokretanja postupka.

Javni tužilac kome je prijava podnesena dužan je podnosioca prijave obavijestiti o ishodu krivičnog postupka, a državna arbitraža koja je nadležna za postupak po povredi, kao i organ nadležan za vođenje administrativno-kaznenog postupka dužni su podnosiocu prijave dostaviti po jedan primjerak rješenja.

Član 54.

Savezna uprava za zaštitu bilja ima pravo tražiti:

1) od republičkih organa za zaštitu bilja i od organa za zaštitu bilja autonomnih jedinica podnošenje redovnih izvještaja o vršenju kontrole nad primjenom saveznih propisa iz oblasti zaštite bilja;

2) od republičkih organa za zaštitu bilja i organa za zaštitu bilja autonomnih jedinica i narodnih odbora kotara i gradova da obave određene poslove iz nadležnosti Savezne uprave za zaštitu bilja i da joj o tome podnesu izvještaj, kao i tražiti da joj podnesu izvještaj o izvršenju pojedinih važnijih zadataka iz njihove nadležnosti.

Član 55

Vlasnici, odnosno držaoci zemljišta i objekata iz člana 51. stava 1 točka 1) ovog zakona dužni su da službeniku ovlaštenom za vršenje inspekcije za zaštitu bilja omoguće vršenje kontrole, da mu daju potrebna obavještenja i da mu radi ispitivanja besplatno stave na raspolaganje potreban broj uzoraka bilja.

Član 56.

Protiv rješenja službenika narodnog odbora kotara (grada) ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja, koje je doneseno na temelju odredaba ovog zakona, može se izjaviti žalba republičkom državnom sekretarijatu za poslove narodne privrede.

Protiv rješenja koje je u prvom stepenu donio službenik republičkog organa odnosno Savezne uprave za zaštitu bilja ovlašten za vršenje inspekcije za zaštitu bilja, može se izjaviti žalba saveznom odnosno republičkom državnom sekretaru za poslove narodne privrede.

Žalba se izjavljuje u roku od 15 dana po prijemu rješenja.

Žalba ne odgađa izvršenje rješenja, ali organ koji je donio prvostepeno rješenje može na temelju obrazloženog zahtjeva žalioca odgoditi izvršenje rješenja, ako ne postoji opasnost da se bolest odnosno štetočinja proširi.

## V. KAZNENE ODREDBE

Član 57.

Novčanom kaznom do 200.000 dinara ili kaznom zatvora do 6 mjeseci kaznit će se:

1) tko bez dozvole nadležnog državnog organa stavi u promet bilje zaraženo opasnom biljnom bolešću ili štetočinjom;

2) tko uveze zaraženo bilje mimo za to određenog pograničnog mjesta, pogranične željezničke stanice ili pristaništa.

Član 58.

Privredna organizacija i ustanova sa samostalnim financiranjem kaznit će se novčanom kaznom od 20.000 do 1,000.000 dinara:

1) ako učini koju od radnja iz prethodnog člana;

2) ako stavi u promet sredstvo za zaštitu bilja bez dozvole za stavljanje u promet, ili ako stavi u promet sredstvo za zaštitu bilja koje ne odgovara uvjetima iz dozvole za stavljanje u promet;

3) ako ne postupi po propisima nadležnog državnog organa kojima se na temelju ovog zakona naređuju mjere za zaštitu bilja od bolesti i štetočinja, a naročito ako ne postupi po naređenju o uništavanju bilja ili o zabrani gajenja bilja, pa uslijed toga dođe do širenja bolesti odnosno razmnožavanja štetočinja.

Za radnje iz točke 2) prethodnog stava kaznit će se novčanom kaznom do 100.000 dinara i odgovorna osoba u privrednoj organizaciji ili ustanovi sa samostalnim financiranjem.

Član 59.

Privredna organizacija i ustanova sa samostalnim financiranjem kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 10.000 do 200.000 dinara:

1) ako uveze, izveze ili proveze bilje, zemlju, organsko gnojivo ili ambalažu u kojoj se bilje prevozi mimo određenog pograničnog mjesta, pogranične željezničke stanice ili pristaništa, ako radnja ne sadrži obilježja povrede iz člana 57. točke 2) ovog zakona.

2) ako bilje sa područja koje je saveznim propisom proglašeno za zaraženo opasnom biljnom bolešću ili štetočinjom stavi u promet prije zdravstvenog pregleda od strane službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja ili sa takvog područja otpremi prijevoznim sredstvima javnog saobraćaja ili primi na prijevoz takvim sredstvima bilje bez potvrde o zdravstvenom stanju bilja;

3) ako pošiljku iz člana 21. ovog zakona izda primaocu bez potvrde službenika ovlaštenog za vršenje inspekcije za zaštitu bilja da bilje nije zaraženo opasnom biljnom bolešću ili štetočinjom;

4) ako bilje unese u prostoriju u kojoj je utvrđeno postojanje opasne biljne bolesti ili štetočine, ili zaraženo bilje iznese iz prostorije u kojoj je smješteno prije nego što se bilje i prostorija dezinficiraju;

5) ako stavi u promet sredstvo za zaštitu bilja bez oznake na omotu, ako neovlašteno vrši prepakivanje sredstava za zaštitu bilja ili ako vrši promet sredstava za zaštitu bilja naveden u stavu 3 člana 40. ovog zakona iako ne ispunjava uvjete iz člana 41. ovog zakona;

6) ako ne postupi po propisima nadležnog državnog organa kojima se naređuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje biljnih bolesti i štetočinja, a takvo nepostupanje nije prouzrokovalo širenje biljnih bolesti odnosno razmnožavanje štetočinje;

7) ako ometa izvršenje mjera za zaštitu bilja naređenih na temelju ovog zakona ili ometa vršenje kontrole od strane organa nadležnih za zaštitu bilja.

Za radnje iz prethodnog stava odgovorna osoba u privrednoj organizaciji ili ustanovi sa samostalnim finansiranjem kaznit će se novčanom kaznom do 50.000 dinara.

Član 60.

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja učini koju od radnja iz toč. 1), 2), 3), 4), 6) i 7) prethodnog člana.

Novčanom kaznom do 10.000 dinara kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja ne prijavi opasnu biljnu bolest ili štetočinju koja se pojavila na zemljištu odnosno u prostorijama čiji je vlasnik odnosno koje drži.

Za prekršaj iz prethodnog stava ustanova sa samostalnim financiranjem kaznit će se novčanom kaznom do 50.000 dinara.

Član 61.

Osim novčane kazne za povredu iz člana 58 stav 1 toč. 1) i 2) i za prekršaje iz člana 59. stav 1 toč. 1), 2), 4) i 5) i iz člana 60. stav 1 u vezi sa članom 59.

stav 1 toč. 1), 2), 4) i 5) ovog zakona, može se prema učiniocu povrede odnosno prekršaja izreći i zaštitna mjera oduzimanja predmeta kojim je povreda odnosno prekršaj izvršen.

Član 62.

Za postupak zbog djela iz člana 57. ovog zakona nadležni su redovni sudovi po odredbama Zakonika o krivičnom postupku.

Za postupak po povredama odredaba člana 58. ovog zakona nadležne su u prvom stepenu okružne državne arbitraže, a o žalbi protiv rješenja okružne arbitraže rješava u drugom stepenu republička odnosno pokrajinska državna arbitraža. Žalba se izjavljuje u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

Ukoliko odredbama ovog zakona nije drukčije određeno, na povrede iz člana 58. ovog zakona shodno će se primjenjivati materijalno-pravne i formalno-pravne odredbe koje važe za povrede propisa kojima su predviđene kaznene mjere za privredne organizacije, a po kojima su za postupak nadležne državne arbitraže.

Po prekršajima iz čl. 59. i 60. ovog zakona administrativno-kazneni postupak vodi se po odredbama Osnovnog zakona o prekršajima.

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 63.

Proizvođači odnosno uvoznici sredstava za zaštitu bilja koji nemaju dozvolu iz člana 39. ovog zakona za sredstva koja se nalaze u prometu, dužni su da u roku od 60 dana po stupanju na snagu ovog zakona podnesu molbu za dobivanje dozvole.

Savezna uprava za zaštitu bilja izdat će u roku od 30 dana po prijemu molbe iz prethodnog stava dozvolu za stavljanje u promet sredstva za zaštitu bilja koje je ispitano u smislu odredaba ovog zakona.

Ako proizvođač odnosno uvoznik sredstava za zaštitu bilja iz stava 1 ovog člana ne podnese molbu za dobivanje dozvole u roku od 60 dana po stupanju na snagu ovog zakona, Savezna uprava za zaštitu bilja donijet će rješenje kojim se proizvođaču odnosno uvozniku zabranjuje daljnje stavljanje u promet toga sredstva.

Član 64.

Republički organ nadležan za zaštitu bilja može dopustiti naučnoj ustanovi odstupanja od primjene mjera za zaštitu bilja predviđenih ovim zakonom, na određenim objektima u svrhu naučnog istraživanja.

Savezna uprava za zaštitu bilja može dopustiti naučnoj ustanovi unošenje iz inozemstva uzoraka bilja zaraženog biljnom bolešću ili štetočinjom.

Naučna ustanova kojoj je po st. 1 i 2 ovog člana izdana dozvola, dužna je poduzeti mjere osiguranja da se biljna bolest odnosno štetočinja sa objekta ili uzorka ne raširi odnosno ne razmnoži.

Član 65.

Narodni odbori gradskih općina sa posebnim pravima, odnosno službenik ovlašten za vršenje inspekcije za zaštitu bilja takve općine, imaju na području gradske općine ona prava i dužnosti koje prema odredbama ovog zakona imaju narodni odbori kotara odnosno službenik narodnog odbora kotara (grada) ovlašten za vršenje inspekcije za zaštitu bilja.

Poslove iz člana 13. stav 1, čl. 29., 30. i 33. ovog zakona koji su povjereni narodnom odboru kotara (grada) vrši narodni odbor u sjednici, poslove iz čl. 8. i 28. ovog zakona vrši savjet za privredu narodnog odbora, a ostale poslove vrši sekretarijat (odjel) narodnog odbora nadležan za poslove poljoprivrede i šumarstva.

Član 66.

Naučne ustanove koje se bave pitanjima zaštite bilja i rajonske stanice za zaštitu bilja dužne su da na zahtjev organa za zaštitu bilja, privrednih organizacija i drugih osoba vrše laboratorijske i druge preglede.

Narodni odbor kotara (grada), kao i republički i savezni organ nadležan za zaštitu bilja, mogu povjeriti službenicima naučnih ustanova iz prethodnog stava vršenje određenih poslova u vezi sa zaštitom bilja.

Član 67.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na vlasnike i držaoce zemljišta, prostorija za smještaj bilja i sredstava za prijevoz bilja primjenjuju se i na organe upravljanja.

Član 68.

Savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede donijet će propise: o zdravstvenoj kontroli pri prometu sadnog materijala i sjemenske robe, o zdravstvenoj kontroli pri uvozu, izvozu i provozu bilja, o kontroli kemijskih sredstava za zaštitu bilja, o prometu aparata za zaštitu bilja, o podizanju i radu cijankomora, kao i potanje propise o načinu pregleda pošiljaka bilja kod uvoza, izvoza i provoza.

Savezna uprava za zaštitu bilja može izdavati uputstva za vršenje službe za zaštitu bilja u svrhu sprečavanja i suzbijanja biljnih bolesti i štetočinja i izvršenja mjera predviđenih ovim zakonom.

Član 69.

Za vrijeme od tri godine po stupanju na snagu ovog zakona mogu se, iznimno od odredbe člana 47. ovog zakona, postavljati za vršenje poslova inspekcije za zaštitu bilja iz nadležnosti narodne republike i osobe sa svršenim poljoprivrednim ili šumarskim fakultetom koje nemaju tri godine prakse u zaštiti bilja, a za vršenje poslova inspekcije za zaštitu bilja iz nadležnosti narodnih odbora kotara (gradova) — i osobe sa svršenom srednjom poljoprivrednom ili šumarskom školom koje imaju položeni državni stručni ispit.

Član 70.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju važiti:

1) Uredba o zdravstvenom pregledu (fitopatološkoj kontroli) voća u unutrašnjem prometu i voća namijenjenog za izvoz (»Službeni list FNRJ«, br. 86/46, 71/48 i 63/52);

2) Naredba o suzbijanju biljnih bolesti, štetočinja i korova (»Službeni list FNRJ«, br. 91/46).

Do donošenja novih propisa ostaju na snazi:

1) Naredba o suzbijanju krumpirove zlatice (»Službeni list FNRJ«, br. 42/47, 56/51 i 39/53);

2) Uredba o suzbijanju gubara (»Službeni list FNRJ«, br. 29/49);

3) Naredba o obavezi pribavljanja odobrenja za uvoz kemijskih sredstava za zaštitu bilja (»Službeni list FNRJ«, br. 11/53);

4) Naredba o prometu korenasto-gomoljastog bilja iz područja zaraženih krumpirovom zlaticom (»Službeni list FNRJ«, br. 17/54).

Član 71.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljenju u »Službenom listu FNRJ«.

## OBRAZLOŽENJE
### PREDLOGA ZAKONA O ZAŠTITI BILJA OD BOLESTI I ŠTETOČINA

U oblasti zaštite bilja od bolesti i štetočina ne postoji osnovni propis, kojim se u potpunosti reguliše zaštita poljoprivrednih kultura i šumskog drveća od napada bolesti i štetočina. Postoje samo pojedinačni propisi, koji delimično regulišu mere za suzbijanje nekih štetočina, kao naprimer gubara i krompirove zlatice, kao i propisi o zdravstvenoj kontroli voća u

unutrašnjem prometu, dok su ostala pitanja iz oblasti zaštite bilja pravno neregulisana. Stoga je potrebno doneti zakon o zaštiti bilja od bolesti i štetočina. Donošenje ovog zakona nameće se naročito iz sledećih razloga:

Poljoprivredne kulture i šumsko drveće u zemlji napadaju razne biljne bolesti i štetočine, koje samo poljoprivrednoj proizvodnji nanose gubitke u vrednosti od nekoliko desetina milijardi dinara godišnje.

Suzbijanje biljnih bolesti i štetočina na terenu ne sprovodi se ni izdaleka u potrebnom obimu jer poljoprivrednici, pa često i izvesni organi narodnih odbora ne shvataju važnost borbe protiv bolesti i štetočina, izuzev u odbrani vinograda i zaprašivanju semena žita. Zbog neupućenosti zemljoradnika i nepostojanja dovoljnog broja stručnog kadra pojedine biljne bolesti i štetočine iznenada se često pojavljuju u velikim razmerama i nanose ogromne gubitke.

Sem toga, skoro se ne vrši kontrola zdravstvenog stanja pošiljaka poljoprivrednih proizvoda (živih biljaka, biljnih delova, semena i dr.) koje se uvozi iz inostranstva, a sa njima se mogu u zemlju uneti neke opasne bolesti i štetočine koje kod nas ne postoje.

Zbog nepostojanja propisa ne vrši se ni zdravstvena kontrola prometa sadnog, semenskog i drugog materijala iz zaraženih u nezaražene rejone.

Ovaj zakon treba da otkloni navedene nedostatke.

Ukazuje se na sledeće važnije odredbe iz nacrta ovog zakona:

Proizvođači su obavezni da vrše prijavu pojave biljnih bolesti i štetočina kao i da prvenstveno svojim snagama i sredstvima iste suzbijaju.

Suzbijanje opasnih biljnih bolesti i štetočina sprovodi se preduzimanjem posebnih mera koje organizuju narodni odbori srezova, republički organi državne uprave, a u izvesnim slučajevima i savezni organi.

U cilju uspešnog suzbijanja nekih bolesti i štetočina mogu se primeniti mere uništavanja kultura, zabrana gajenja izvesnih kultura i dr.

U cilju sprečavanja širenja postojećih opasnih bolesti i štetočina putem pošiljaka iz zaraženih u nezaražena područja unutar zemlje, predviđa se kontrola sadnog, semenskog i drugog materijala.

Isto tako je predviđena zdravstvena kontrola pošiljaka poljoprivrednih proizvoda pri uvozu. Ova kontrola vršiće se u pograničnim mestima, železničkim stanicama i lukama od strane posebnih organa zaštite bilja.

Republičkim propisima odrediće se u kojim slučajevima i pod kojim uslovima će se davati naknada štete za živo bilje, biljne proizvode i za predmete koji su uništeni usled sprovođenja mera naređenih po odredbama ovog zakona.

27 januara 1954 god.

# IZVEŠTAJ

## ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O ZAŠTITI BILJA OD BOLESTI I ŠTETOČINA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za narodnu privredu
Br. 114
29 maja 1954 god.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Početkom februara meseca o. g. Savezna narodna skupština dobila je od Saveznog izvršnog veća nekoliko zakonskih predloga iz oblasti poljoprivrede. Među njima i Predlog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina, kao i Predlog zakona o kontroli prometa sredstava za zaštitu bilja. Svi ti zakonski predlozi su, u svom prvobitnom tekstu, ranije dostavljeni narodnim poslanicima.

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća, pošto je primio ove zakonske predloge, formirao je pododbor, koji je u zajednici sa pretstavnicima Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača, trebalo da ih prouči i pripremi za pretres u odborima. Prilikom pretresa u pododboru, na prvobitne zakonske predloge stavljeno je više primedaba, ne samo formalnog nego i načelnog karaktera. Došlo se do zaključka da Predlog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina kao i Predlog zakona o kontroli prometa sredstava za zaštitu bilja i jedan deo Predloga zakona o inspektorima organa državne uprave u oblasti poljoprivrede, treba spojiti u jedan zakonski predlog i preraditi. Pri donošenju ovakvog zaključka imalo se u vidu da osnovni zakon ne treba da razrađuje detaljno sva pitanja, već samo osnovnu materiju; na taj način dalo bi se više mogućnosti republičkim pretstavničkim organima odnosno narodnim odborima da oni donesu bliže propise o toj službi.

Posebna komisija stručnjaka uzimajući u obzir sve primedbe, izmene i dopune pododbora oba odbora za narodnu privredu, izradila je novi zakonski predlog — Predlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina. Sa tako prerađenim zakonskim predlogom saglasilo se Savezno izvršno veće, i svoje prvobitne zakonske predloge zamenilo je sa novim predlogom.

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća na svojim sednicama u vremenu od 4—8 maja pretresao je, zajedno sa drugim zakonskim predlozima iz oblasti poljoprivrede, i Predlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina. Naročito živa diskusija vođena je u Odboru o IV glavi zakonskog predloga, koja govori o organizaciji inspektorske službe. U prvobitnim zakonskim predlozima bio je predviđen poseban zakon o inspektorima, koji je obuhvatao inspekciju za zaštitu bilja, veterinarsku inspekciju i opštu inspekciju poljoprivrede. Čitava organizacija ove službe, po prvobitnom tekstu, kao i u novom prerađenom tekstu zakonskog predloga, bila je postavljena tako da se nije vodilo dovoljno računa o specifičnim problemima raznih oblasti poljoprivrede, kao ni o relativno malom broju stručnog osoblja, sposobnog za organizaciju te službe. Odbor je u diskusiji došao do zaključka da organizaciju inspektorske službe ne treba kruto centralizovati, već da je treba organizovati u okviru postojećih državnih organa koji postoje u poljoprivredi. Isto tako, po mišljenju članova Odbora, inspektorima su prema predlogu zakona bila data suviše široka ovlašćenja. Zato je IV glava ovog zakonskog predloga, zajedno sa drugim delovima zakonskih predloga koji govore o inspektorskoj službi, znatno ispravljena i poboljšana u Odboru za narodnu privredu Saveznog veća. Tako je organizacija te službe prilagođena stvarnim potrebama i uslovima za njeno normalno funkcionisanje u oblasti zaštite bilja.

Sve izmene i dopune, pored ovih važnijih, koje je uneo Odbor za narodnu privredu u ovaj zakonski predlog, imale su za cilj da zakon učine što je moguće elastičnijim kako bi njegova primena u praksi bila lakša i efikasnija. Odbor je naročito vodio računa o različitim uslovima u pojedinim krajevima naše zemlje, kako u vezi sa stručnim kadrovima, tako i o opštoj organizaciji službe u poljoprivredi.

Odbor je smatrao da u svom izveštaju ne treba, kako je to bilo uobičajeno u dosadašnjoj praksi, unositi sve izmene i dopune uključujući i stilske i redaktorske ispravke. Do kakvih je sve izmena došlo u ovom zakonskom predlogu, to narodni poslanici mogu najbolje da zapaze ako uporede prvobitne tekstove koje su dobili još u februaru o. g. i novi tekst zakonskog predloga, koji je sa svim tim izmenama i dopunama koje su unete u prečišćeni tekst, sada stavljen na dnevni red u ovom Veću.

Sve te izmene i dopune Odbora za narodnu privredu Saveznog veća kao i izmene i dopune Zakonodavnog odbora, sa kojima se Odbor za narodnu privredu složio, usaglašene su sa izmenama i dopunama Odbora za narodnu privredu i Zakonodavnog odbora Veća proizvođača. I Odbor za organizaciju vlasti i upravu dao je svojom rezolucijom saglasnost na kaznene odredbe Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina.

Podnoseći ovaj izveštaj o svom radu na pripremama i pretresu Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina, Odbor za narodnu privredu predlaže i moli Veće da usvoji podneti zakonski predlog.

Za izvestioca je određen narodni poslanik Ilija Tepavac.

Sekretar — Za Pretsednika

**Ante Raos**, s. r. — **Miloš Minić**, s. r.

Članovi:

**Dušan Čalić**, s. r., **Vicko Krstulović**, s. r., **Vladimir Popović**, s. r., **Blažo Đuričić**, s. r., **Vlajko Begović**, s. r., **Pašaga Mandžić**, s. r., **Marko Belinić**, s. r., **Voja Lekovć**, s. r., **Mika Špiljak**, s. r., **Marjan Cvetković**, s. r., **Radivoje Davidović**, s. r., **Đura Jovanović**, s. r., **Pal Šoti**, s. r., **Ilija Tepavac**, s. r., **Šefket Maglajlić**, s. r., **Jefto Šćepanović**, s. r., ing. **Vojislav Jelenković**, s. r., **Džavid Nimani**, s. r., **Peko Dapčević**, s. r., **Boge Kuzmanovski**, s. r., **Vidoe Smilevski**, s. r., **Blagoje Popov**, s. r.

## IZVEŠTAJ

### ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O ZAŠTITI BILJA OD BOLESTI I ŠTETOČINA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
Br. 40
25 maja 1954 god.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća na svojim sednicama od 12, 13, 14 i 20 maja 1954 godine pretresao je Predlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina, dostavljen mu na osnovu člana 136 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine od Odbora za narodnu privredu Saveznog veća.

Saglasno stavu 2 člana 138 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj svoj izveštaj.

I

U toku rada na pretresu Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina Zakonodavni odbor je učinio samo jednu bitnu primedbu na tekst Predloga zakona koji mu je bio dostavljen od Odbora za narodnu privredu Saveznog veća, i s tim u vezi predložio izmenu odgovarajućih odredbi.

Ova primedba odnosila se na tekst člana 36. U članu 36 Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina bilo je predviđeno da će se uslovi pod kojima pripada naknada štete i postupak određivanja naknade za bilje i predmete koji su uništeni usled izvršenja mera iz člana 30 ovog zakona, kao i za radnu snagu, zaprege i druga sredstva upotrebljena pri sprovođenju mera za zaštitu bilja iz člana 29 ovog zakona, propisati uredbom Saveznog izvršnog veća, a uslovi i postupak za određivanje naknade štete za bilje i predmete koji su uništeni usled izvršenja mera iz člana 30 ovog zakona, kao i za radnu snagu, zaprege i druga sredstva upotrebljena pri sprovođenju mera za zaštitu bilja iz člana 13 i 29 ovog zakona naređenih od strane republičkih organa i narodnih odbora srezova (gradova), propisaće se zakonom narodne republike.

Zakonodavni odbor je smatrao da bi ovim zakonom trebalo utvrditi princip naknade štete za bilje i predmete koji su uništeni usled sprovođenja mera iz člana 30 ovog zakona, pa je u tom smislu predložio izmenu člana 36 Predloga osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina.

Poređ ove Zakonodavni odbor je predložio još i neke manje važne izmene.

II

Promene koje je Zakonodavni odbor predložio usvojene su od strane Odbora za narodnu privredu Saveznog veća, kao i od strane Zakonodavnog odbora i Odbora za privredu Veća proizvođača. Ujedno su nađena zajednička rešenja u svim ostalim pitanjima, tako da je od strane pomenutih odbora oba doma izglasan Predlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina u istovetnom tekstu.

III

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da ga usvoji.

Zakonodavni odbor Saveznog veća odredio je za svog izvestioca narodnog poslanika Živana Dimitrijevića.

Sekretar — Pretsednik

dr **Jerko Radmilović**, s. p. — dr **Maks Šnuderl**, s. p.

Članovi:

**Ninko Petrović**, s. p., **Bogomir Brajković**, s. p., **Živan Dimitrijević**, s. p., **Mite Dimitrijevski**, s. p., **Spasoje Đaković**, s. p., **Draго Gizdić**, s. p., **Ivan Krefft**, s. p., dr **Hinko Krizman**, s. p., **Radoš Lepenac**, s. p., **Metodi Mitevski**, s. p., **Zehra Muidović**, s. p., **Tomo Nikšić**, s. p., dr **Zaim Šarac**, s. p.

---

## PREDLOG

### OSNOVNOG ZAKONA O ZAŠTITI STOKE OD STOČNIH ZARAZA

**(Prečišćen tekst)**

GLAVA I

OPŠTE ODREDBE

Član 1

Zaštita stoke od stočnih zaraza je obaveza poljoprivrednih proizvođača i drugih ilca koja drže stoku ili učestvuju u prometu stoke, kao i nadležnih državnih organa.

Pod zaštitom stoke u smislu ovog zakona podrazumeva se sprečavanje i suzbijanje stočnih zaraza koji se vrše preduzimanjem veterinarsko-sanitarnih mera predviđenih ovim zakonom.

Veterinarsko-sanitarne mere predviđene ovim zakonom primenjuju se na stoku, stočne proizvode, sirovine i otpatke, kao i na druge predmete kojima se može prenositi stočna zaraza u unutrašnjem prometu, pri izvozu, uvozu ili provozu.

Član 2

Pod stokom u smislu ovog zakona podrazumevaju se: kopitari (konji, magarci, mazge, mule) i papkari (goveda, bivoli, ovce, koze, svinje).

Odredbe ovog zakona primenjuju se i na pernatu živinu (kokoške, ćurke, guske, patke i drugu domaću

pernatu živinu), kao i na pse, mačke, kuniće, pčele, svilene bube, ribe, rakove i divljač.

Član 3

Po odredbama ovog zakona vrši se sprečavanje i suzbijanje ovih zaraza:

1) Slinavke i šapa — Aphtae epizooticae,
2) Goveđe kuge — Pestis bovina,
3) Plućne zaraze goveda — Pleuropneumonia contagiosa bovum,
4) Tuberkuloze domaćih životinja — Tuberkulosis,
5) Bruceloze domaćih životinja — Brucelosis,
6) Prostrela (bedrenice, crnog prišta) — Antrax,
7) Šuštavca — Gangraena emphysematosa,
8) Hemoragične septikemije goveda i divljači — Pasteurellosis bovum,
9) Polnih ospi kod konja i goveda — Exanthema coitale vesiculosum,
10) Besnila — Lyssa,
11) Sakagije — Malleus,
12) Polne zaraze kod konja — Exanthema coitale paralyticum — Dourine,
13) Infektivne anemije konja — Aneamia infectiosa equorum,
14) Afričke sakagije — Lymphangioitis epizootica,
15) Svinjske kuge — Pestis suum,
16) Vrbanca (crvenog vetra) svinja — Rhusiopathia suis,
17) Zarazne uzetosti svinja — Meningoencephalomyelitis enzootica,
18) Kuge pernate živine — Pestis avium,
19) Kolera pernate živine — Cholera avium,
20) Ovčijih boginja — Variola ovina,
21) Šuge kopitara, ovaca, koza — Scabies,
22) Zaraznih bolesti pčela — Acariosis, pestis apis, nosemosis,
23) Zaraznih bolesti zečeva i kunića — Tularemia, Myxomatosis,
24) Zaraznih bolesti riba.

Propisima Saveznog i republičkih izvršnih veća i izvršnih veća autonomnih jedinica, kao i propisima koje donosi narodni odbor sreza (grada) uz saglasnost republičkog izvršnog veća odnosno izvršnog veća autonomne jedinice, može se narediti preduzimanje mera predviđenih ovim zakonom u cilju sprečavanja i suzbijanja i drugih stočnih zaraznih, parazitnih i uzgojnih bolesti, ako se one pojave ili preti opasnost njihove pojave i širenja.

Član 4

U smislu ovog zakona podrazumevaju se:

1) pod sirovinom svi sastavni delovi životinjskog tela u neprerađenom stanju, bez obzira na njihovu namenu;

2) pod proizvodima sastavni delovi životinjskog tela u svežem ili prerađenom stanju koji služe za ljudsku ishranu, kao i jaja, mleko i mlečni proizvodi;

3) pod otpacima sastavni delovi životinjskog tela koji ne služe ljudskoj ishrani.

Član 5

Radi zaštite od stočnih zaraza i zaštite ljudskog zdravlja, mogu se vlasnicima, držaocima i čuvarima stoke, stočnih proizvoda, sirovina i otpadaka, kao i drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza, naložiti određene obaveze ili odrediti ograničenje u pogledu kretanja, držanja, lečenja, upotrebe ili prometa stoke, kao i u pogledu držanja i upotrebe stočnih proizvoda, sirovina, otpadaka i predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza.

U slučaju neophodne potrebe može se narediti ograničenje kretanja lica i uništenje pojedinih ili većeg broja životinja odnosno stočnih proizvoda, sirovina, otpadaka ili drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza.

Član 6

Narodni odbor sreza (grada) dužan je da sprovodi sve veterinarsko-sanitarne mere predviđene ovim zakonom, da se stara o njihovom izvršenju, kao i da osigurava sva veterinarsko-sanitarna, saobraćajna i ostala sredstva za izvršavanje onih mera koje je po odredbama ovog zakona dužan da sprovodi.

Republički organ nadležan za poslove veterinarstva i Savezna uprava za poslove veterinarstva dužni su da u okviru svoje nadležnosti preduzimaju mere za zaštitu stoke od stočnih zaraznih bolesti.

Član 7

Mere predviđene ovim zakonom sprovode u pogledu stoke koja služi potrebama Jugoslovenske narodne armije organi Jugoslovenske narodne armije, koji su dužni da izveštavaju nadležnog sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora o pojavi stočne zaraze ili o sumnji da postoji zaraza, kao i o preduzetim merama i prestanku zaraze.

Organi Jugoslovenske narodne armije i veterinarski inspektori dužni su jedni drugima ukazivati pomoć pri sprovođenju mera propisanih ovim zakonom.

Organi Jugoslovenske narodne armije mogu preuzimati za vojne vežbe i manevre samo onu stoku za koju se prilikom pregleda ustanovi da ne boluje od neke zarazne bolesti i da ne potiče iz zaraženog ili ugroženog područja.

Član 8

Ako fizička ili pravna lica ne izvrše mere koje su po odredbama ovog zakona dužna da izvrše, može ih izvršiti narodni odbor opštine o njihovom trošku.

Ako narodni odbor opštine odnosno sreza (grada) ne izvrši mere koje je po ovom zakonu dužan da izvrši, te mere će izvršiti narodni odbor sreza (grada) odnosno republički organ nadležan za poslove veterinarstva na teret narodnog odbora opštine odnosno sreza (grada).

Član 9

Mere za suzbijanje opasne stočne zaraze primenjivaće se dok postoji opasnost od te zaraze.

Smatraće se da je zaraza prestala posle ozdravljenja, ubijanja (klanja) ili uginuća poslednje obolele životinje, kad prođe vreme inkubacije za zarazu za koju je mera bila naređena i pošto je sprovedena završna dezinfekcija.

Obustavljanje mera za zaštitu stoke od stočnih zaraznih bolesti naređenih po odredbama ovog zakona vrši organ koji je te mere naredio, ako aktom o naređivanju tih mera nije drukčije određeno.

Član 10

Promet stoke, stočnih proizvoda, sirovina i otpadaka, uključujući tu i sve životne namirnice životinjskog porekla, kao i promet drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza, nalaze se pod nadzorom veterinarske inspekcije.

Član 11

Životinje koje su obolele od neke zaraze, ili za koje se sumnja da su obolele ili da su se mogle zaraziti, ne smeju se staviti u promet, a promet proizvoda, sirovina i otpadaka koji potiče od takvih životinja može se zabraniti ili ograničiti.

Savezni državni sekretar za poslove narodne privrede propisuje u kojim slučajevima i pod kojim uslovima može sreski (gradski) veterinarski inspektor dozvoliti da se životinje, proizvodi, sirovine i otpaci navedeni u ovom članu stave u promet.

Član 12

Uvoz, izvoz i prevoz stoke, stočnih proizvoda, sirovina i drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza vrši se preko određenih pograničnih mesta i železničkih stanica, pomorskih, rečnih i vazduhoplovnih pristaništa.

Član 13

U cilju suzbijanja govede kuge i slinavke i šapa savezni državni sekretar za poslove narodne privrede može obrazovati ekipe veterinara i ostalog veterinarskog osoblja i upućivati ih na rad u određeno područje, kao i zatražiti od Državnog sekretara za poslove narodne odbrane upućivanje vojnih jedinica radi blokiranja zaraženog i ugroženog područja.

Član 14

Sredstva za zaštitu stoke od stočnih zaraznih bolesti mogu se stavljati u promet samo po dobivenoj dozvoli nadležnog državnog organa.

Državni organi koji vrše nadzor nad prometom ovih sredstava mogu zabraniti njihov promet ako ta sredstva ne odgovaraju uslovima iz dozvole za stavljanje u promet.

GLAVA II

SPREČAVANJE I SUZBIJANJE STOČNIH ZARAZA

**1. Veterinarska kontrola unutrašnjeg prometa stoke, stočnih proizvoda i sirovina**

a) Kontrola prevoza

Član 15

Utovar, istovar i pretovar mesa koje se otprema u drugo mesto železnicom, brodom ili drugim prevoznim sredstvima javnog saobraćaja, vrši se pod kontrolom sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora.

Član 16

Pri prevozu železnicom, brodom ili avionom, utovar, pretovar ili istovar stoke dozvoljen je samo na onim železničkim stanicama, pomorskim, rečnim i vazduhoplovnim pristaništima koji za to imaju uslove koje propisuje savezni državni sekretar za poslove narodne privrede u saglasnosti s Generalnom direkcijom jugoslovenskih železnica, Upravom pomorstva i rečnog saobraćaja, odnosno Upravom civilnog vazduhoplovstva.

Pri utovaru, istovaru i pretovaru na stanicama i pristaništima iz prethodnog stava, kao i u vazdušnom saobraćaju, stoku mora pregledati sreski (gradski) veterinarski inspektor.

Otpremanje stoke van područja sreza prevoznim sredstvima drumskog saobraćaja vrši se po odobrenju sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora.

Sreski (gradski) veterinarski inspektor zabraniće prevoz odnosno neće izdati odobrenje za prevoz ako prilikom pregleda utvrdi da stoka boluje od neke zarazne bolesti, da potiče iz zaraženog ili ugroženog područja, ili da nema ispravnih propratnih dokumenata.

Savezni državni sekretar za poslove narodne privrede doneće bliže propise o načinu utovara, pretovara i istovara stoke, kao i o načinu vršenja kontrole iz ovog i prethodnog člana.

Član 17

Pošiljke stočnih sirovina i otpadaka, kao i stočnih proizvoda namenjenih prometu, mogu se otpremiti iz jednog mesta u drugo železnicom, brodom ili drugim prevoznim sredstvima javnog saobraćaja, ako je pošiljci priloženo uverenje izdato od sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora da potiče od nezaraženih životinja.

Član 18

Sva prevozna sredstva kojima se otprema stoka, stočni proizvodi i sirovine moraju posle istovara biti očišćena i dezinfikovana.

Prevozna sredstva javnog saobraćaja mogu se upotrebiti samo po odobrenju sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora.

Način dezinfikovanja prevoznih sredstava javnog saobraćaja propisuje savezni državni sekretar za poslove narodne privrede u saglasnosti s Generalnom direkcijom jugoslovenskih železnica, Upravom pomorstva i rečnog saobraćaja i Upravom civilnog vazduhoplovstva.

Železnička preduzeća za prevoz dužna su da uredno održavaju železničke dezinfekcione stanice, utovarne rampe i stočne obore.

b) Kontrola stočnih pijaca, sajmova i izložbi

Član 19

Stočne pijace, sajmovi i izložbe mogu se držati samo na propisno uređenom i od nadležnog narodnog odbora opštine (grada) određenom mestu, a pod nadzorom sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora.

Bez učešća sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora ne može se vršiti licenciranje stoke.

v) Stočni pasoši

Član 20

Vlasnik, držalac odnosno čuvar stoke dužan je imati stočni pasoš za kopitare i papkare:

1) ako stoku otprema na područje druge opštine zbog promene prebivališta;

2) ako nema stalnog prebivališta;

3) ako stoku otprema na stočnu pijacu, sajam, izložbu ili takmičenje;

4) ako stoku otprema prevoznim sredstvima;

5) ako vlasništvo nad stokom prenosi na drugoga;

6) ako se stoka kolje na klanici ili ako je njeno meso namenjeno javnoj potrošnji.

Stočnim pasošem dokazuje se svojina, poreklo i zdravlje stoke.

Za otpremanje stoke na sezonsku zajedničku ispašu potrebna je potvrda veterinarskog organa da je stoka zdrava i da potiče iz nezaraženog područja.

Član 21

Stočne pasoše izdaje narodni odbor opštine (grada).

Obrazac stočnog pasoša, postupak za izdavanje i način prenošenja stočnih pasoša, kao i rok njihovog važenja, propisuje Savezna uprava za poslove veterinarstva.

g) Veterinarski pregled stoke za klanje i mesa, stočnih proizvoda i sirovina

Član 22

Obaveznom veterinarskom pregledu podleže stoka za klanje, meso, mesni proizvodi i sve životne namirnice životinjskog porekla namenjeni javnoj potrošnji.

Prilikom klanja goveda, bivola, konja, magaraca, mazgi i mula obavezan je veterinarski pregled pre i posle klanja, bez obzira da li je meso namenjeno javnoj potrošnji, za potrebe vlastitog domaćinstva ili za ishranu životinja.

U slučaju klanja iz nužde (prisilno klanje) pregled posle klanja je obavezan i kad je meso namenjeno potrebama vlastitog domaćinstva.

Član 23

Klanje stoke za javnu potrošnju vrši se na klanicama ili mestima naročito za to određenim i uređenim. Klanje van klanice ili određenog mesta za klanje stoke dozvoljeno je jedino u slučajevima klanja iz nužde.

U mestima gde postoji klanica klanje krupne stoke (goveda, bivola i kopitara) mora se vršiti na klanici iako je meso namenjeno potrebama vlastitog domaćinstva.

Član 24

U svim mestima u kojima se redovno vrši klanje stoke, mora postojati higijenski uređena klanica.

Savezni državni sekretar za poslove narodne privrede donosi bliže propise o unutrašnjem uređenju i radu, kao i o načinu vršenja veterinarske kontrole u industriskim i eksportnim klanicama.

Član 25

U radu komisije za reviziju glavnih projekata za izradu klanica i mlekara, kao i u radu komisije za tehnički pregled ovih objekata, učestvovaće veterinarski stručnjak koga odredi republički organ nadležan za poslove veterinarstva.

Član 26

Pregled stoke za klanje, pregled mesa, mesnih proizvoda i svih životnih namirnica životinjskog porekla, kao i mleka i mlečnih proizvoda, vrši sreski (gradski) veterinarski inspektor ili veterinar koga odredi narodni odbor sreza (grada).

U manjim mestima gde nema veterinara, a u kojima se stoka kolje samo za lokalne potrebe, pregled stoke za klanje i pregled mesa može vršiti i veterinarski pomoćnik koga odredi narodni odbor sreza (grada), ili drugo lice iz reda veterinarskog pomoćnog osoblja osposobljenog za taj pregled.

Bliže propise o veterinarskom pregledu iz člana 22 i ovog člana donosi savezni državni sekretar za poslove narodne privrede u sporazumu s nadležnim saveznim organima zdrvastvene službe.

**2. Veterinarska kontrola pri uvozu, izvozu i provozu stoke, stočnih proizvoda i sirovina**

Član 27

Uvoz, izvoz i provoz stoke, stočnih proizvoda, sirovina i drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza podleže obaveznom pregledu veterinarskog inspektora na graničnoj veterinarskoj stanici.

Neće se dopustiti uvoz, izvoz ili provoz stoke, stočnih proizvoda, sirovina i drugih predmeta za koje se prilikom pregleda utvrdi da su zaraženi ili da potiču iz zaraženog ili ugroženog područja, ili za koje se posumnja da su se usput mogli zaraziti, ako nije drukčije predviđeno međunarodnim ugovorima.

Stoka, stočni proizvodi i sirovine koji se uvoze, izvoze ili provoze moraju biti snabdeveni uverenjem o poreklu, zdravlju i svojini stoke izdatim od nadležnog organa u zemlji izvoznici odnosno od nadležnog organa veterinarske službe u Jugoslaviji.

Član 28

Železničke stanice, pomorska, rečna i vazduhoplovna pristaništa preko kojih se vrši pogranični promet dužni su da veterinarskom inspektoru besplatno stave na raspolaganje prostorije za vršenje granične inspekciske službe.

Organi carinske službe dužni su da o svakoj prispeloj pošiljci iz člana 27 ovog zakona bez odlaganja izveste graničnog veterinarskog inspektora.

Član 29

Za uvoz i provoz stoke, stočnih proizvoda, sirovina i drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza potrebna je posebna dozvola Savezne uprave za poslove veterinarstva.

Ako se u inostranstvu pojavi zaraza i ako postoji opasnost da se ona unese u zemlju, savezni državni sekretar za poslove narodne privrede može, na predlog Savezne uprave za poslove veterinarstva, ograničiti ili zabraniti uvoz iz takve zemlje ili provoz kroz Jugoslaviju stoke, stočnih proizvoda i sirovina, kao i drugih predmeta kojima se može preneti stočna zaraza.

Mere predviđene u ovom članu mogu se primeniti i na druge vrste životinja koje nisu pomenute u članu 2 ovog zakona.

Uvezena stoka za priplod mora provesti određeno vreme u karantinu pre nego što bude predata primaocu. Troškove smeštaja u karantinu snosi uvoznik.

Član 30

Graničnom veterinarskom službom rukovodi i ovu organizuje Savezna uprava za poslove veterinarstva.

Savezna uprava za poslove veterinarstva može za vršenje veterinarske inspekcije pri uvozu, izvozu i provozu ovlastiti sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora onog sreza (grada) na čijem se području nalazi granična železnička stanica odnosno granično pristanište.

Član 31

Organi granične službe i organi unutrašnjih poslova u pograničnoj zoni sprečavaće nedopušten prelaz stoke mimo graničnih veterinarskih stanica.

Stoku koja mimo granične veterinarske stanice i bez odobrenja pređe na teritoriju Jugoslavije organi iz prethodnog stava će zadržati i odmah predati narodnom odboru opštine (grada) na čijem području je stoka uhvaćena, odnosno preduzeće druge potrebne mere.

Narodni odbor opštine (grada) kome je stoka predata staviće je u kontumac i o tome će odmah obavestiti sreskog veterinarskog inspektora.

Član 32

U cilju sprečavanja unošenja iz susednih zemalja opasnih stočnih zaraza, kao što su slinavka i šap i goveđa kuga, Savezna uprava za poslove veterinarstva može narediti da se izvestan deo granice Jugoslavije stavi pod stalan veterinarsko-sanitarni nadzor.

Savezna uprava za poslove veterinarstva može u pograničnim krajevima narediti i žigosanje stoke i obavezno prijavljivanje svake nastale promene u pogledu broja i kretanja stoke u tim krajevima.

**3. Prijavljivanje pojave zaraze**

Član 33

Kad se pojavi zaraza ili kad se pojave znaci po kojima se može posumnjati da je stoka obolela ili uginula od zaraze, vlasnik, držalac odnosno čuvar stoke, kao i svaki građanin koji to sazna, dužan je da to odmah prijavi narodnom odboru opštine odnosno narodnom odboru grada.

Smatraće se da se radi o zarazi i u slučaju kad se među stokom istog dvorišta, staje, obora, ili stada, pojave uzastopno dva ili više slučajeva oboljenja sa istim ili sličnim znacima, ili kad nastupi naglo uginuće stoke bez vidnog uzroka.

Vlasnik, držalac odnosno čuvar stoke dužan je da odmah odvoji zdravu od zaražene stoke ili od stoke za koju se sumnja da je zaražena i da zdravu stoku drži odvojeno do veterinarskog pregleda.

Vlasnik, držalac odnosno čuvar stoke dužan je da narodnom odboru opštine (grada) odmah a najdocnije u roku od 12 časova od uginuća prijavi uginuće stoke, a za stoku koja se nalazi na visoko-planinskim ispašama da to učini najdocnije u roku od 24 časa od uginuća stoke.

Lica iz prethodnog stava dužna su leš uginule životinje sačuvati do dolaska veterinara.

Član 34

Narodni odbor opštine (grada) dužan je da odmah po prijemu prijave iz stava 1 prethodnog člana izvesti sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora o pojavi zaraze ili o sumnji da se zaraza pojavila i da preduzme potrebne mere iz člana 37 ovog zakona, kao i mere da se leš uginule životinje sačuva do dolaska veterinara.

Član 35

Narodni odbor sreza (grada) dužan je da odmah izvesti sve narodne odbore opština, železničke sta-

nice, pomorska i rečna pristaništa, privredne organizacije koje se bave proizvodnjom i prometom stočnih proizvoda, komande vojnih jedinica i druge zainteresovane ustanove na svom području, kao i narodne odbore susednih srezova o pojavi zaraze i o merama koje su preduzete.

Organ iz prethodnog stava izvestiće o pojavi zaraze i o preduzetim merama republički organ nadležan za poslove veterinarstva, kao i veterinarske naučno-istraživačke i bakteriološke zavode i dijagnostičke stanice na svome području.

O pojavi stočnih zaraza, slinavke i šapa, goveđe kuge, plućne zaraze goveda, sakagije, durine i infektivne anemije konja, kao i tularemije i miksomatoze, narodni odbor sreza (grada) izvestiće odmah (depešom, telefonom) i neposredno Saveznu upravu za poslove veterinarstva.

Po ukidanju naređenih mera narodni odbor sreza (grada) izvestiće o tome sve organe, ustanove i organizacije koje je izvestio i o naređivanju tih mera.

Član 36

U slučajevima kad se radi o zaraznim i parazitnim bolestima koje se mogu preneti i na ljude, narodni odbor sreza (grada) izvestiće i sresku (gradsku) sanitarnu inspekciju.

Po utvrđivanju takve bolesti kod ljudi, organi sanitarno-higijenske službe su dužni da o tome odmah obaveste nadležnog veterinarskog inspektora.

**4. Mere za suzbijanje zaraze**

Član 37

Ako se utvrdi da je stoka zaražena ili postoji sumnja da se mogla zaraziti, naređuje se izdvajanje, obeležavanje i zatvaranje takve stoke.

Zatvaranje stoke naređuje se i u slučajevima kad treba utvrditi zdravstveno stanje stoke koja se doprema iz zaraženog ili ugroženog područja (karantin). Trajanje karantina određuje se na vreme koje odgovara inkubacionom periodu stočne zaraze zbog koje se stoka stavlja u karantin.

Prestanak karantina može se narediti ako za vreme inkubacionog perioda za zarazu zbog koje je naređen karantin nisu utvrđeni znaci zaraze.

Član 38

Kad postoji opasnost od zaraze i dok ta opasnost traje može se, prema prirodi bolesti i veličini opasnosti, na zaraženom i ugroženom području zabraniti ili ograničiti promet stoke, životinja, stočnih proizvoda, sirovina i otpadaka, kao i drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza.

U slučajevima iz prethodnog stava može se zabraniti održavanje stočnih pijaca (sajmova), izložbi i takmičenja u mestu zaraze i najbližoj okolini, i to za svu stoku ili samo za pojedine vrste stoke.

Član 39

Kad postoji opasnost od zaraze koja ima karakter epizootije i dok ta opasnost traje, može se prema prirodi bolesti i veličini opasnosti narediti zabrana ili ograničenje kretanja stoke i ljudi na zaraženom i ugroženom području, i to:

1) zatvaranje svih bolesnih životinja na zaraženom području;

2) zabrana kretanja stoke iz jednog mesta u drugo u zaraženom ili ugroženom području, kao i zabrana kretanja iz zaraženog ili ugroženog u nezaraženo područje i obratno;

3) zabrana prodaje stoke za vojne vežbe i manevre iz zaraženog i ugroženog područja;

4) zabrana ili ograničenje upotrebe i iskorišćavanja stoke na zaraženom i ugroženom području;

5) popis stoke na zaraženom i ugroženom području, a po potrebi i žigosanje stoke;

6) kontumac i tamanjenje pasa skitnica;

7) ograničenje kretanja lica koja dolaze u dodir sa zaraženom stokom ili sa stokom za koju se sumnja da je zaražena;

8) zabrana licima koja stanuju u zaraženom području da se kreću van toga područja;

9) zabrana iznošenja iz zaraženog područja stočnih proizvoda i sirovina, kao i drugih predmeta kojima se može prenositi stočna zaraza;

10) zabrana klanja stoke u zaraženom području bez odobrenja sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora;

11) ograničenje i zabrana prevoza lica sredstvima javnog saobraćaja na zaraženom i ugroženom području.

Član 40

Granice zaraženog i ugroženog područja određuju savezni i republički državni sekretar za poslove narodne privrede odnosno sekretar za poslove privrede autonomne jedinice, kao i narodni odbor sreza (grada).

Član 41

Ubijanje (klanje) bolesne stoke ili stoke za koju se sumnja da je zaražena može se narediti ako ne postoji mogućnost suzbijanja zaraze primenom drugih mera propisanih ovim zakonom. Pre ubijanja izvršiće se procena vrednosti stoke.

Ubijanje odnosno klanje vrši se pod nadzorom nadležnog veterinarskog inspektora i na mestu koje on odredi. O izvršenom ubijanju odnosno klanju mora se sastaviti zapisnik.

Iskorišćavanje životinjskih leševa ili njihovih delova u tehničke svrhe može se vršiti samo na način i pod uslovima koje će propisati savezni državni sekretar za poslove narodne privrede.

Član 42

Svako mesto (naselje) ili više manjih mesta zajedno moraju imati određen i uređen prostor za zakopavanje životinjskih leševa ili uređaje i postrojenja za neškodljivo uklanjanje leševa i otpadaka, kao i za to potrebna prevozna sredstva.

Narodni odbori opština i gradova dužni su da se staraju o održavanju prostora za zakopavanje životinjskih leševa, kao i o tome da se leševi uginulih ili zbog zaraze ubijenih životinja odmah unište ili na drugi način učine neškodljivim.

Član 43

Čišćenje i dezinfekcija staja, obora, dvorišta, pašnjaka, napajališta i drugih mesta na kojima se nalazila bolesna stoka, kao i predmeta koji su bili u dodiru s takvom stokom, mora se vršiti čim se pojavi zaraza, u toku njenog trajanja i po njenom prestanku.

Čišćenje i dezinfekcija obavljaju se po uputstvima i pod nadzorom organa veterinarske službe.

Član 44

Privremeno zatvaranje odnosno zabrana upotrebe stočnih staja, pašnjaka, stočnih bolnica, uzgajališta, tovilišta i sabirališta za stoku narediće se u slučaju ako se pojavi zaraza kod stoke koja je bila smeštena u tim objektima, i ako preti opasnost da se zaraza iz njih može dalje preneti.

Član 45

Privremena obustava rada u preduzećima za preradu stočnih proizvoda i sirovina, kao i privremena obustava rada u stovarištima stočnih proizvoda i sirovina, može se narediti ako su u prostorijama ovih preduzeća ili stovarišta bili smešteni proizvodi i sirovine od stoke obolele od stočnih zaraza, ili ako se preduzeće nalazi na zaraženom ili ugroženom području.

**5. Naređivanje mera za sprečavanje i suzbijanje zaraze**

Član 46

Mere koje se odnose na pojedina fizička i pravna lica naređuju se pismenim rešenjem koje donosi vete-

rinarski inspektor, ako odredbama ovog zakona nije za to ovlašćen koji drugi organ.

Ako veterinarski inspektor ne može na licu mesta da izda rešenje, narediće odmah pismeno potrebne mere, a u roku od tri dana izdaće rešenje o tim merama.

Rešenje veterinarskog inspektora mora biti obrazloženo.

Član 47

Mere koje se imaju primeniti na veći broj fizičkih i pravnih lica na izvesnom području naređuju se naredbom.

Naredbu o merama iz prethodnog stava izdaje narodni odbor sreza (grada), sekretar za poslove privrede autonomne jedinice, republički i savezni državni sekretar za poslove narodne privrede.

Meru iz člana 45 ovog zakona naređuje narodni odbor sreza (grada) rešenjem.

Član 48

Naredbe o merama za sprečavanje i suzbijanje stočnih zaraza koje donose republički i savezni organi objavljuju se u službenom listu ili na drugi uobičajen način.

Naredbe o popisu i žigosanju stoke, kontumacu i tamanjenju pasa, preventivnom cepljenju i dijagnostičkim postupcima koje izdaju republički i savezni organi objaviće se najmanje pet dana pre početka sprovođenja tih mera. U istom roku dužan je i narodni odbor sreza (grada) da svoju naredbu o preduzimanju ovih mera objavi na uobičajen način.

Narodni odbor sreza, grada i opštine dužan je da o sadržini naredbi republičkih i saveznih organa iz ovog člana upozna zainteresovana lica na uobičajen način.

**6. Dužnosti organa unutrašnjih poslova**

Član 49

Organi unutrašnjih poslova dužni su da narodnom odboru opštine, sreskom veterinarskom inspektoru i ostalim organima na njihov zahtev, pruže pomoć pri zatvaranju stoke, ograničenju prometa stoke, zabrani kretanja stoke i lica na zaraženom i ugroženom području, kao i pri sprovođenju svih ostalih mera predviđenih ovim zakonom.

Kad postoji opasnost da se zaraza proširi ili da inače nastupi nenaknadiva šteta, organ unutrašnjih poslova dužan je da ukaže pomoć organu koji sprovodi mere predviđene ovim zakonom i na njegov neposredan zahtev.

Član 50

Organi unutrašnjih poslova dužni su da u pogledu ispravnosti stočnih pasoša i propratnih veterinarsko-sanitarnih dokumenata kontrolišu gonjenje stoke, kao i otpremanje životinja prevoznim sredstvima drumskog saobraćaja.

Ako prilikom ovog nadzora utvrde da se stoka goni ili prevozi bez propratnih dokumenata (pasoša), ili da se stoka bez posebne dozvole goni ili prevozi sredstvima drumskog saobraćaja iz zaraženog ili ugroženog područja, organi unutrašnjih poslova dužni su takvu stoku zadržati i o tome obavestiti nadležni narodni odbor opštine (grada), a u hitnim slučajevima i sreskog veterinarskog inspektora.

**7. Naknada štete i snošenje troškova**

Član 51

Za stoku koja je ubijena ili zaklana usled izvršenja mera iz člana 41 stav 1 ovog zakona vlasnicima pripada naknada štete pod uslovima predviđenim posebnim propisima.

Naknada štete ne pripada za ubijenu ili zaklanu stoku:

1) ako vlasnik odnosno držalac nije blagovremeno podneo prijavu narodnom odboru opštine o pojavi zaraze;

2) ako nije izvršeno preventivno cepljenje stoke naređeno od strane nadležnog organa;

3) ako je stoku bez odobrenja nadležnog organa dopremio iz nezaraženog u zaraženo ili ugroženo područje;

4) ako je stoku bez posebne dozvole dopremio iz zaraženog ili ugroženog područja u nezaraženo;

5) ako je stoka zaražena usled toga što se vlasnik odnosno držalac nije pridržavao drugih odredaba ovog zakona kojima su propisane obaveze za njih.

Savezno izvršno veće propisaće uslove pod kojima pripada naknada štete za stoku koja je ubijena odnosno zaklana usled izvršenja mera iz člana 41 stav 1 ovog zakona, kao i postupak za utvrđivanje ove naknade.

Naknadu štete koja nastane pri sprovođenju mera iz člana 41 stav 1 ovog zakona isplaćuje na teret svog predračuna prihoda i rashoda organ koji je te mere naredio.

Propisima Saveznog izvršnog veća i zakonom narodne republike može se odrediti da oštećenom licu pripada naknada i za štetu koja nastane usled izvršenja drugih mera naređenih na osnovu ovog zakona saveznim propisima odnosno propisima republičkih organa i propisima narodnog odbora sreza (grada).

Član 52

Vlasnik odnosno držalac stoke dužan je da snosi troškove oko neškodljivog uklanjanja leševa i otpadaka, oko izdvajanja, zatvaranja, negovanja i lečenja stoke, kao i troškove oko čišćenja i nabavke dezinfekcionih sredstava u cilju dezinfekcije stočnih staja i pašnjaka na njegovom imanju.

Vlasnik odnosno držalac stoke dužan je dati radnu snagu, alat i pribor za čišćenje i dezinfekciju koja se vrši na njegovoj imovini.

Član 53

Troškove koji nastanu usled primene mera pri prevozu, uvozu, izvozu ili provozu stoke, stočnih proizvoda, sirovina, otpadaka i drugih predmeta snosi pošiljalac odnosno izvoznik i uvoznik.

Član 54

Troškove koji nastanu pri izvršenju mera naređenih po odredbama ovog zakona, osim troškova iz čl. 52 i 53, snose, i to:

1) narodni odbor sreza (grada) troškove za sprečavanje i suzbijanje: besnila, prostrela, šuštavca, sakagije, afričke sakagije, vrbanca, šuge, svinjske kuge, kuge i kolere peradi i zaraznih bolesti pčela, tularemije i miksomatoze;

2) Organi autonomnih jedinica i republički organi nadležni za poslove veterinarstva troškove za sprečavanje i suzbijanje: slinavke i šapa, goveđe kuge, tuberkuloze i bruceloze domaćih životinja, plućne zaraze goveda, hemoragične septikemije goveda i divljači, polnih ospi kod konja i goveda, polnih zaraza kod konja (durine), infektivne anemije konja, zarazne uzetosti svinja i ovčijih boginja.

Saveznim i republičkim propisima odnosno propisima autonomne jedinice može se u slučaju potrebe odrediti da troškove preventivnog cepljenja životinja protiv izvesnih zaraza snose njihovi vlasnici, odnosno držaoci.

Narodni odbor sreza (grada) dužan je da snosi troškove oko dijagnosticiranja zaraze bez obzira o kojoj se zarazi radi.

GLAVA III

KONTROLA PROMETA CEPIVA I LEKOVA

Član 55

Za uvoz, izvoz i stavljanje u promet cepiva, živih vakcina, lekova i dijagnostičkih sredstava za veterinarsku upotrebu potrebna je dozvola Savezne uprave za poslove veterinarstva.

Dozvola za stavljanje u promet sredstava iz prethodnog stava može se izdati samo za ona cepiva, žive vakcine, lekove i dijagnostička sredstva koji su pokazali povoljne rezultate prilikom hemiskog, farmakognostičkog, biološkog i kliničkog ispitivanja izvršenog u veterinarskoj naučnoj ustanovi ovlašćenoj za ta ispitivanja od Savezne uprave za poslove veterinarstva.

Član 56

Savezna uprava za poslove veterinarstva objaviće u »Službenom listu FNRJ« spisak cepiva, živih vakcina, lekova i dijagnostičkih sredstava za koje je izdata dozvola za stavljanje u promet.

Dozvola važi za vreme dok cepivo, živa vakcina, lek i dijagnostičko sredstvo svojim sastavom, svojstvom i dejstvom ispunjavaju uslove na osnovu kojih je dozvola izdata.

Član 57

Cepiva, žive vakcine, dijagnostička sredstva i lekovi za veterinarsku upotrebu koji se stavljaju u promet moraju nositi oznaku »za veterinarsku upotrebu«.

Savezni državni sekretar za poslove narodne privrede doneće bliže propise o kontroli, pakovanju, prometu i upotrebi cepiva, živih vakcina, dijagnostičkih sredstava i lekova za veterinarsku upotrebu.

GLAVA IV

VETERINARSKA INSPEKCIJA

Član 58

Veterinarsku inspekciju vrše veterinarski inspektori koji su službenici odgovarajućih organa državne uprave narodnih odbora srezova (gradova), autonomnih jedinica, republičkih i saveznih organa nadležnih za poslove veterinarstva.

Graničnu veterinarsku inspekciju vrše veterinarski inspektori Savezne uprave za poslove veterinarstva.

Član 59

Za vršenje veterinarske inspekcije može biti postavljen i honorarni inspektor iz reda lica koja raspolažu propisanom stručnom spremom i koja su zaposlena u nekoj veterinarskoj ustanovi, a vršenje pojedinih poslova veterinarske inspekcije može se poveriti i pojedinim veterinarima.

Član 60

Veterinarski inspektor mora imati svršen veterinarski fakultet, položen državni stručni ispit i najmanje tri godine veterinarske prakse.

Član 61

Pri vršenju veterinarske inspekcije inspektor mora imati posebnu legitimaciju kojom se utvrđuje njegovo svojstvo veterinarskog inspektora.

Odredbe ovog člana odnose se i na honorarne veterinarske inspektore, kao i na veterinare kojima je povereno vršenje pojedinih poslova veterinarske inspekcije.

Član 62

Veterinarski inspektor vrši sledeće poslove:

1) neposredno kontroliše izvršenje propisa i veterinarsko-sanitarnih mera predviđenih ovim zakonom;

2) vrši stalan nadzor nad prometom stoke i sredstava za zaštitu stoke od zaraznih bolesti;

3) donosi rešenja o merama za zaštitu stoke koja se odnose na pojedina pravna i fizička lica;

4) izdaje uverenja o zdravstvenom stanju stoke (član 27 stav 3);

5) vrši nadzor nad radom veterinara na području sreza (grada) u pogledu sprovođenja mera predviđenih ovim zakonom;

6) podnosi izveštaje o svom radu organu kome je odgovoran i ukazuje mu na probleme na koje naiđe pri vršenju inspekciske službe;

7) vrši i druge poslove koji su mu stavljeni u dužnost ovim zakonom ili posebnim propisima.

Pregled stoke i predmeta kojima se može prenositi svočna zaraza a koji se uvoze, izvoze i provoze vrši veterinarski inspektor ovlašćen za te poslove.

Veterinarski inspektor je dužan da odmah čim primi prijavu o pojavi stočne zaraze ili o sumnji da se zaraza pojavila, ili na drugi način sazna za pojavu zaraze, iziđe na lice mesta i izvrši pregled zaražene stoke odnosno stoke za koju se sumnja da je zaražena, i da naredi potrebne mere.

Član 63

Pri vršenju poslova iz člana 62 ovog zakona veterinarski inspektor je ovlašćen:

1) da pregleda stoku, stočne proizvode i sirovine, propratne dokumente pri prometu stoke, kao i sva mesta gde se stoka i stočni proizvodi, sirovine i otpaci drže, prerađuju, smeštaju i stavljaju u promet;

2) da u pogledu primene propisa i mera predviđenih ovim zakonom i propisima donetim na osnovu njega pregleda poslovne knjige i dokumente koji omogućuju uvid u poslovanje privredne organizacije, državnog organa ili ustanove, kao i da u tome cilju vrši kontrolu nad radom svih privrednih organizacija, poljoprivrednih gazdinstava i pojedinaca, državnih organa i ustanova;

3) kad prilikom vršenja kontrole utvrdi da kod privrednih organizacija, ustanova, privrednih gazdinstava ili pojedinaca propisi ili mere nisu nikako ili nisu pravilno primenjeni odnosno izvršeni, da naredi pismenim rešenjem da se utvrđena nepravilnost otkloni odnosno da se naređena mera izvrši, određujući rok u kome se to ima obaviti, odnosno da naredi i primenu drugih mera ako su one za takav slučaj u postojećim propisima predviđene a za primenu tih mera nije nadležan drugi organ;

4) da saslušava, kad je to potrebno, odgovorna lica i svedoke, kao i da koristi naučne ustanove i stručnjake u cilju veštačenja.

Član 64

Fizička i pravna lica čija stoka i predmeti nabrojani u čl. 2 i 4 ovog zakona podleže veterinarskoj kontroli dužni su da veterinarskom inspektoru dopuste pregled i omoguće vršenje kontrole, da mu daju potrebna obaveštenja, kao i da mu stave na raspolaganje potrebnu količinu stočnih proizvoda ili sirovina radi ispitivanja.

Lica iz prethodnog stava dužna su postupiti po stručnim uputstvima veterinarskog inspektora koja se odnose na suzbijanje zaraze.

Član 65

Kad veterinarski inspektor utvrdi da nadležni državni organ nije preduzeo sve što je potrebno u cilju sprovođenja propisa ili mera viših organa ili da ih ne izvršuje pravilno, upozoriće taj organ na utvrđene nepravilnosti, i o tome obavestiti organ u čijem se sastavu nalazi, kao i organ u čijem sastavu je državni organ kod kojeg je utvrđena nepravilnost.

Veterinarski inspektor republičkog ili saveznog organa nadležnog za poslove veterinarstva može pri vršenju inspekcije zatražiti od narodnog odbora sreza (grada) da preduzme mere propisane ovim zakonom.

Član 66

Kad utvrđena nepravilnost pretstavlja krivično delo, povredu ili prekršaj, veterinarski inspektor podneće prijavu nadležnom organu radi pokretanja postupka.

Javni tužilac kome je prijava podneta dužan je da podnosioca prijave obavesti o ishodu krivičnog postupka, a državna arbitraža koja je nadležna za postupak po povredi, kao i organ nadležan za vođenje administrativno-kaznenog postupka, dužni su da podnosiocu prijave dostave po jedan primerak svog rešenja.

Član 67

Savezna uprava za poslove veterinarstva ima pravo da traži:

1) od republičkih veterinarskih inspektora i od veterinarskih inspektora autonomnih jedinica podnošenje redovnih izveštaja o vršenju kontrole nad primenom saveznih veterinarsko-sanitarnih propisa i mera;

2) od republičkih veterinarskih inspektora, veterinarskih inspektora autonomnih jedinica i sreskih i gradskih veterinarskih inspektora da obave određene poslove iz nadležnosti saveznih veterinarskih inspektora i da joj o tome podnesu izveštaj, kao i da traži od njih da joj podnose izveštaje o izvršenju pojedinih važnijih zadataka iz njihove nadležnosti.

Član 68

Protiv rešenja sreskog (gradskog) veterinarskog inspektora može se izjaviti žalba republičkom organu uprave nadležnom za poslove veterinarstva.

Protiv rešenja koje je u prvom stepenu doneo republički ili savezni veterinarski inspektor ima mesta žalbi republičkom odnosno saveznom državnom sekretaru za poslove narodne privrede.

Žalba se izjavljuje u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Žalba ne odlaže izvršenje rešenja, ali organ koji je doneo prvostepeno rešenje može na osnovu obrazloženog zahteva žalioca odložiti njegovo izvršenje, ako ne postoji opasnost da se zaraza proširi.

## GLAVA V

## KAZNENE ODREDBE

Član 69

Novčanom kaznom do 200.000 dinara ili zatvorom do 6 meseci kazniće se ko stavi u promet stoku za koju je znao ili je mogao znati da je zaražena, ili stavi u promet stočne proizvode, sirovine ili otpatke čiji je promet na osnovu ovog zakona zabranjen.

Član 70

Privredna organizacija i ustanova sa samostalnim finansiranjem kazniće se novčanom kaznom od 20.000 do 1,000.000 dinara:

1) ako učini koju radnju iz prethodnog člana;

2) ako stavi u promet ili upotrebu veterinarske lekove cepiva i dijagnostička sredstva za koje nije izdata dozvola, ili ako stavi u promet veterinarske lekove, cepiva i dijagnostička sredstva koji ne odgovaraju uslovima iz dozvole za stavljanje u promet;

3) ako ne postupi po propisima nadležnog državnog organa kojima se na osnovu ovog zakona naređuju mere za sprečavanje ili suzbijanje zaraznih bolesti, a naročito ako ne postupi po naređenjima kojima se ograničava ili zabranjuje promet stoke, pa usled toga dođe do širenja zaraze.

Za radnje iz tačke 2 prethodnog stva kazniće se novčanom kaznom do 100.000 dinara i odgovorno lice u privrednoj organizaciji ili ustanovi sa samostalnim finansiranjem.

Član 71

Privredna organizacija i ustanova sa samostalnim finansiranjem kazniće se za prekršaj novčnom kaznom od 10.000 do 200.000 dinara:

1) ako ne prijavi odmah narodnom odboru opštine ili grada pojavu zaraze ili pojavu znakova po kojima je mogla znati da je stoka obolela ili uginula od zaraze;

2) ako pri prevozu stoke vrši utovar, pretovar ili istovar bez pregleda veterinarskog inspektora, ili ako prevozi stoku prevoznim sredstvima drumskog saobraćaja bez odobrenja veterinarskog inspektora ili ako prevozno sredstvo javnog saobraćaja pre utovara stoke, stočnih proizvoda, sirovina i otpadaka radi prevoza ne očisti i ne dezinfikuje;

3) ako kolje stoku za javnu potrošnju van određenog mesta za klanje stoke, ili ako stoku ili meso iz člana 20 ovog zakona ne podvrgne veterinarskom pregledu;

4) ako ne postupi po propisima nadležnog državnog organa kojima se naređuju mere za suzbijanje i sprečavanje stočnih bolesti, a usled toga nije došlo do širenja zaraze;

5) ako ometa izvršenje mera za suzbijanje i sprečavanje zaraznih bolesti, naređenih na osnovu ovog zakona, ili ako veterinarskom inspektoru ne stavi na raspolaganje potrebnu količinu proizvoda ili sirovina radi ispitivanja, ili ako mu ne da potrebna ili mu pruži netačna obaveštenja, ili ako na drugi način ometa vršenje kontrole od strane veterinarskog inspektora.

Za radnje navedene u prethodnom stavu kazniće se novčanom kaznom do 50.000 dinara i odgovorno lice u privrednoj organizaciji ili ustanovi sa samostalnim finansiranjem.

Član 72

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj Fizičko lice koje učini koju od radnji iz tač. 1—5 prethodnog člana.

Novčanom kaznom do 10.000 dinara kazniće se za prekršaj:

1) vlasnik odnosno držalac stoke koji u određenom roku ne prijavi narodnom odboru opštine (grada) uginuće stoke (član 2 stav 1), ili ne prijavi uginuće drugih životinja iz člana 2 stav 2 ovog zakona ako ima znakova po kojima se moglo posumnjati da postoji zaraza;

2) fizičko lice koje nema stočni pasoš za kopitare i papkare odnosno potvrdu veterinarskog organa u smislu odredbe člana 20 ovog zakona.

Za prekršaje iz prethodnog stava pravno lice kazniće se novčanom kaznom do 50.000 dinara.

Član 73

Za vođenje postupka po delima iz člana 69 ovog zakona nadležni su redovni sudovi po odredbama Zakonika o krivičnom postupku.

Za postupak po povredama iz člana 70 ovog zakona nadležne su u prvom stepenu okružne državne arbitraže, a po žalbi protiv rešenja okružne arbitraže rešava u drugom stepenu republička odnosno pokrajinska državna arbitraža. Žalba se izjavljuje u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Ukoliko odredbama ovog zakona nije drukčije određeno, na povrede iz člana 70 ovog zakona shodno će se primenjivati materijalnopravne i formalnopravne odredbe koje važe za povrede propisa kojima su predviđene kaznene mere za privredne organizacije, a po kojima su za postupak nadležne državne arbitraže.

Po prekršajima iz čl. 71 i 72 ovog zakona administrativno-kazneni postupak vodi se po odredbama Osnovnog zakona o prekršajima.

Član 74

Pored kazni za povrede iz člana 70 i za prekršaje iz člana 71 i člana 72 stav 1 ovog zakona može se prema učiniocu izreći i zaštitna mera oduzimanja predmeta kojim je prekršaj učinjen.

## GLAVA VI

## PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 75

Propisima Saveznog izvršnog veća može se odrediti koje se stočne zaraze smatraju naročito opasnim, kao i posebne mere za sprečavanje i suzbijanje tih zaraza.

Član 76

Savezna uprava za poslove veterinarstva može izdavati uputstva za vršenje veterinarske službe u cilju sprečavanja i suzbijanja stočnih zaraza, kao i u cilju izvršenja mera predviđenih ovim zakonom.

Član 77

U cilju naučnog istraživanja republička uprava za poslove veterinarstva može, uz saglasnogst Savezne uprave za poslove veterinarstva, dozvoilti naučnim ustanovama otstupanje od primene pojedinih mera predviđenih ovim zakonom.

Naučne ustanove kojima je izdata dozvola po prethodnom stavu, dužne su da preduzmu sve potrebne mere obezbeđenja da se stočna zaraza ne prenese van njihovih radnih prostorija.

Član 78

Sreske veterinarske stanice, veterinarski instituti, bakteriološke i dijagnostičke stanice, veterinarske bolnice, veterinari privrednih organizacija i veterinari koji obavljaju poslove veterinarstva kao samostalno zanimanje, dužni su da po odredbama ovog zakona vrše poslove na sprečavanju i suzbijanju zaraza koje im povere organi veterinarske inspekcije.

Član 79

Narodni odbori gradskih opština sa posebnim pravima imaju na području gradske opštine sva prava i dužnosti koje prema odredbama ovog zakona imaju narodni odbori srezova (gradova) na području sreza (grada).

Član 80

Poslove iz člana 3 stav 2 ovog zakona koji su povereni narodnom odboru sreza (grada) vrši narodni odbor u sednici, poslove iz člana 40 stav 1, člana 45 i člana 47 stav 2 ovog zakona vrši narodni odbor sreza (grada) u sednici ili savet za privredu narodnog odbora, a ostale poslove vrši sekretarijat (odeljenje) narodnog odbora nadležan za poslove veterinarstva.

Član 81

Za vreme od tri godine po stupanju na snagu ovog zakona mogu se, izuzetno od odredbe člana 60 ovog zakona, postavljati za obavljanje poslova veterinarske inspekcije veterinari sa svršenim veterinarskim fakultetom koji nemaju tri godine veterinarske prakse ili položen državni stručni ispit.

Član 82

Odredbe ovog zakona koje se odnose na vlasnike i držaoce stoke primenjuju se i na organe upravljanja.

Član 83

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe:

1) Uredba o suzbijanju polne zaraze (durine) kod kopitara (»Službeni list FNRJ«, br. 29/47 i 33/47);

2) Uredba o suzbijanju i sprečavanju stočnih zaraza (»Službeni list FNRJ«, br. 48/48 i 46/49).

Do donošenja novih propisa ostaju na snazi:

1) Pravilnik o pregledu stoke za klanje i mesa i o veterinarskoj kontroli životnih namirnica životinjskog porekla (»Službeni list FNRJ«, br. 44/52), i

2) Pravilnik o stočnim pasošima (»Službeni list FNRJ«, br. 7/51).

Član 84

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

## OBRAZLOŽENJE

### PREDLOGA OSNOVNOG ZAKONA O ZAŠTITI STOKE OD STOČNIH ZARAZA

Borba protiv stočnih zaraznih bolesti pretstavlja jedan od najkrupnijih problema naše privrede i još uvek se ističe kao glavni zadatak naše veterinarske službe. Prema podacima Savezne uprave za poslove veterinarstva naš stočni fond je u 1951 pretrpeo od stočnih zaraznih i parazitnih bolesti štetu od 31.300,000.000 dinara, dok je u istoj godini ceo narodni dohodak od stočarstva iznosio 29.528,000.000 dinara. U ovoj godini su dakle štete od stočnih zaraza za 1.772,000.000 dinara premašile ukupnu dobit iz stočarstva.

Da bi se stočarstvo kao jedna od naših najvažnijih proizvodnih grana obezbedilo od tih ogromnih gubitaka potrebno je da se vodi stalna, uporna i dobro organizovana borba protiv stočnih zaraznih i parazitnih bolesti. Ta borba mora da se vodi na širokom frontu i da vrlo često bude dirigovana i kontrolisana iz jednog centra. Isto se tako ne sme izgubiti iz vida da je to i borba za zaštitu zdravlja ljudi, pošto veliki broj stočnih bolesti prelazi i na ljude, bilo neposredno ili posredstvom stočnih prerađevina (meso, mast, mesni proizvodi, mleko itd.).

Jedno od bitnih obeležja te borbe je da se ona ne sastoji samo u suzbijanju nastale zaraze, nego naprotiv prvenstveno u sprovođenju preventivnih mera, naime u sprečavanju pojave zaraznih obolenja. Među tim preventivnim veterinarsko-sanitarnim merama treba naročito istaći:

a) kontrolu unutrašnjeg prometa stoke i stočnih sirovina kao i svih namirnica životinjskog porekla.

b) kontrolu stočnih pijaca, sajmova i izložbi;

v) veterinarski pregled stoke za klanje i mesa, stočnih proizvoda i sirovina;

g) kontrolu pograničnog prometa stoke;

d) neškodljivo uklanjanje i iskorišćavanje leševa;

đ) kontrolu prometa cepiva i lekova;

e) preventivno cepljenje životinja i dijagnostičke postupke za otkrivanje stočnih zaraza.

I pored pozitivnih rezultata koje je dosad pokazala u svome radu, naša veterinarska služba nije imal snage ni sredstava da sve te mere sprovode u život. Razlog tome je bio nedostatak potrebnih tehničkih i finasiskih uslova, a isto tako i nedostatak kadrova i pravnih propisa. U tome pravcu biće korisno primera radi navesti sledeće činjenice:

Unutrašnji promet stoke je jedan od glavnih uzroka širenja stočnih zaraza i njihovog prenošenja iz jednog kraja zemlje u drugi. Pa ipak on se često obavlja bez kontrole veterinara ili se utovar stoke vrši u vagone koji su prljavi, ili nisu ni mehanički očišćeni, a kamoli dezinfikovani. Nema dovoljno utovarnih rampa i dezinfekcionih stanica, a ukoliko ih i ima ne vodi se dovoljno računa o njihovom urednom održavanju. U čitavoj zemlji imamo samo jednu dobro opremljenu stanicu za dezinfekciju železničkih vagona (u NR Sloveniji).

Leševi uginulih životinja pretstavljaju žarište i stalan izvor novih zaraza. Pa ipak opštinski narodni odbori posvećuju vrlo malo pažnje izgradnji i održavanju stočnih grobalja, jama-grobnica ili kafilerija za neškodljivo uklanjanje i iskorišćavanje životinjskih leševa. Jugoslavija ima 4.051 opštinu, a samo 300 uređenih stočnih grobalja odnosno jama-grobnica. Izgradnjom postrojenja za neškodljivo uklanjanje leševa uginulih životinja uništili bi se s jedne strane leševi

kao jedan od najvećih izvora stočnih i ljudskih zaraza, a s druge strane bi se dobile dragocene životinjske belančevine.

Higijenski organizovana klanična služba i veterinarska kontrola svih životnih namirnica životinjskog porekla sprečavaju prenošenje i širenje stočnih zaraza i štite ljudsko zdravlje stavljanjem u promet besprekornog mesa, masti i drugih prerađevina namenjenih ljudskoj ishrani. Ova služba je od bitnog značaja i za našu spoljnu trgovinu, pošto nam veterinarski propisi stranih zemalja uvoznica postavljaju takve sanitarne uslove koje mi pri sadanjem stanju naših klanica nismo u stanju da ispunimo. Naše klanice su napr. snabdevene dotrajalim uređajima, ne raspolažu potrebnim hladnjačama, dobrom kanalizacijom i drugim instalacijama za obezbeđenje higijenskih uslova pri klanju stoke i obradi mesa. Manipulacija s mesom i ostalim prerađevinama je primitivna i nehigijenska itd. Potrebno je zbog toga zakonskim putem obezbediti jedan viši higijenski klanični standar i kontrolu svih životnih namirnica životinskog porekla od strane veterinarskih inspektora.

Pored ovih, naša služba suzbijanja i iskorenjivanja stočnih zaraza ima i niz drugih slabosti, kao što je slaba organizacija prijavljivanja prve pojve zaraze, labavost organa opštinskih i sreskih narodnih odbora u sprovođenju mera ograničavanja i sprečavanja prometa sa stokom i stočnim sirovinama iz zaraženih ili ugroženih područja, nedovoljna saradnja organa narodne milicije i Jugoslovenske narodne armije s organima civilne veterinarske službe, itd.

Da bi se navedeni nedostaci uklonili pripremljen je ovaj predlog zakona koji treba da obezbedi pravne osnove za sistematsku akciju na polju sprečavanja, suzbijanja i iskorenjivanja stočnih zaraznih i parazitnih bolesti.

Sadanja Uredba o suzbijanju i sprečavanju stočnih zaraza (»Službeni list FNRJ«, br. 48/48) je i zastarela i nepotpuna. Ona je zastarela naročito u tome smislu što je dobrim delom sadržavala i odredbe organizacione prirode. U međuvremenu je međutim izvršeno ukidanje organa kojima je ta uredba poverila suzbijanje i sprečavanje stočnih zaraza (republička i savezno ministarstvo poljoprivrede). Uredba je nepotpuna u prvom redu što njome nisu jasno propisane dužnosti i nadležnosti pojedinih državnih organa (lokalnih, republičkih i saveznih), a zatim ni konkretne obaveze fizičkih i pravnih lica. U njoj isto tako nedostaju i odredbe o vršenju kontrole nad sprovođenjem mera koje ona predviđa. Ona najzad ne obuhvata i mnoge važne stočne zaraze, kao što je napr. bruceloza domaćih životinja, afrička sakagija, tularemija itd.

Pri izradi priloženog predloga išlo se za tim da se otklone svi nedostaci koji koče efikasnu borbu veterinarske službe u suzbijanju stočnih zaraza, i koje je otkrila dosadašnja praksa. Predlog jasno određuje nadležnosti lokalnih, republičkih i saveznih organa, kao i dužnosti fizičkih i pravnih lica pri sprečavanju, suzbijanju i iskorenjivanju stočnih zaraza, a isto tako i pri sprovođenju kontrole nad izvršenjem propisanih mera.

Predlog dalje organizuje strožu kontrolu unutrašnjeg i spoljašnjeg prometa stoke i stočnih proizvoda, postavlja opštinama obavezu uređenja stočnih grobalja i neškodljivog uklanjanja leševa uginulih životinja, predviđa podizanje higijenskog standarda klaničnе službe, obavezno i efikasno prijavljivanje pojave zaraze, saradnju civilne veterinarske službe s organima narodne milicije i Jugoslovenske narodne armije itd.

Po predloženom predlogu, suzbijanje stočnih zaraznih bolesti uglavnom vrše nadležni organi narodnih odbora srezova (gradova). Samo izuzetno, pri suzbijanju onih zaraza koje ugrožavaju celu zemlju, potrebno je da se ta akcija rukovodi iz jednog centra i po jedinstvenim smernicama, tako da lanac preduzetih mera ne bude isprekidan. Stoga su izvesne šire nadležnosti date republičkim upravama i Saveznoj upravi za poslove veterinarstva, a naročito u slučajevima suzbijanja opasnih zaraza kao što su slinavka i šap i goveđa kuga. Razlog ovome je i ta okolnost što je naša zemlja članica Međunarodne organizacije za suzbijanje slinavke i šapa, pa je kao takva obavezna da sprovodi sve mere propisane od te organizacije. Pored toga i priroda ovih bolesti, koje ne ugrožavaju samo jedan kraj nego i više država odjednom, zahteva jedinstveno rukovođenje u borbi protiv njih.

Predlogom je regulisano i pitanje inspekcije u oblasti suzbijanja stočnih zaraza. Inspekciju vrše veterinarski inspektori, koji mogu biti savezni, republički, inspektori autonomnih jedinica, sreski i gradski inspektori. Predlog je propisao kako nadležnosti veterinarskih inspektora, tako i ovlašćenja koja oni imaju pri vršenju kontrole nad primenom predviđenih veterinarsko-sanitarnih mera.

Predlog je najzad postavljen kao predlog osnovnog zakona, što znači da će pojedine republike svojim propisima razrađivati osnovne odredbe koje je on postavio.

Naš veterinarski kadar će u najbližoj budućnosti biti u stanju da sprovode u život mere koje predviđa predlog. Na dan 1. IV. 1953 Jugovija je imala 1358 veterinara, 548 veterinarskih tehničara i 350 veterinarskih bolničara. Na našim veterinarskim fakultetima je upisano 1756 studenata i 789 apsolvenata veterine, tako da ćemo u najskorije vreme imati zadovoljavajući broj visokokvalifikovanih stručnjaka. Ako se još na povoljan način reši i pitanje finansiranja veterinarske službe, onda se sa predloženim zakonskim merama i postojećim stručnim kadrom može računati da ćemo štete od stočnih zaraza koje danas trpi naša privreda smanjiti za jednu trećinu.

## IZVEŠTAJ

### ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O ZAŠTITI STOKE OD STOČNIH ZARAZA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za narodnu privredu
Broj 113
29 maja 1954 god.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća, na svojim sednicama u vremenu od 4—8 maja, pretresao je i usvojio Predlog osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza. Ovaj zakonski predlog dostavljen je Saveznoj narodnoj skupštini od strane Saveznog izvršnog veća sa grupom zakonskih predloga iz oblasti poljoprivrede.

Posle diskusije u Pododboru Odbora za narodnu privredu, posebna komisija stručnjaka izradila je novi zakonski predlog uzimajući u obzir sve primedbe, izmene i dopune koje je Pododbor stavio na prvobitni tekst ovog zakonskog predloga. Sa tako prerađenim zakonskim predlogom saglasilo se Savezno izvršno veće i svoje prvobitne zakonske predloge zamenilo je sa novim predlogom.

Tako ponovo prerađeni zakonski predlog bio je predmet diskusije i na sednicama Odbora za narodnu privredu Saveznog veća. I on je, zajedno sa svim izmenama i dopunama koje je učinio Odbor, kao prečišćeni tekst, ponovno dostavljen svima narodnim poslanicima.

U Odboru za narodnu privredu prilikom pretresa Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza, sa posebnom pažnjom diskutovalo se o organizaciji veterinarske inspekcije. U prvobitnom predlogu bilo je predviđeno da se veterinarska inspekcija izdvojeno obradi u posebnom zakonu o inspekciji u poljoprivredi uopšte. Na osnovu diskusije u Odboru došlo se do zaključka da nema potrebe izdvajati veterinarsku inspekciju iz okvira osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza, da organizaciju veterinarske službe u celini treba spojiti sa materijom o zaštiti stoke od stočnih zaraza.

Posvećujući veliku pažnju veterinarskoj inspekciji, Odbor je vrlo precizno radio na formulaciji članova zakona koji se odnose na veterinarsku inspekciju, kako bi se našlo praktično rešenje za normalno funkcionisanje te službe i kako bi ona mogla najbolje odgovarati različitim prilikama u pojedinim krajevima naše zemlje (u pogledu kadrova, postojeće organizacije veterinarske službe itd.). U rešavanju tog problema, Odbor je razmatrao i pitanje organizacije granične veterinarske inspekcije, nastojeći da obezbedi isti režim na čitavoj granici kako bi se tim zaštitila od stočnih zaraza pri uvozu, a isto tako da bi se obezbedili da naš izvoz stoke i stočnih proizvoda teče uz poštovanje odgovarajućih veterinarskih propisa.

Odbor je isto tako razmatrajući odredbe koje regulišu promet na stočnom tržištu, kao i prevoz stoke i stočnih proizvoda transportnim sredstvima, posvetio posebnu pažnju ovom problemu. Formulišući članove zakona koji se odnose na to pitanje, Odbor je imao pred očima neodložnu potrebu da se što pre zavede red na stočnim pijacama u cilju zaštite od prenošenja eventualnih stočnih zaraza.

U ovom izveštaju nisu obuhvaćene sve izmene i dopune koje je Odbor za narodnu privredu učinio prilikom pretresa Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza. Te izmene i dopune mogu narodni poslanici najbolje da zapaze ako bi prvobitni zakonski predlog, koji su dobili još februara meseca, uporedili sa novim zakonskim predlogom koji je sada na dnevnom redu.

Sve te izmene i dopune Odbora za narodnu privredu kao i izmene i dopune Zakonodavnog odbora, sa kojima se Odbor za narodnu privredu složio, usklađene su sa svim izmenama i dopunama Odbora za narodnu privredu i Zakonodavnog odbora Veća proizvođača. I Odbor za organizaciju vlasti i upravu svojom rezolucijom dao je saglasnost na kaznene odredbe Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza.

Dajući ovaj izveštaj o svom radu na pripremama i pretresu Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza, Odbor za narodnu privredu predlaže i moli Veće da usvoji pomenuti zakonski predlog.

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća za svog izvestioca po ovom zakonskom predlogu odredio je Iliju Tepavca.

Sekretar
**Ante Raos**, s. r.

Za Pretsednika
**Miloš Minić**, s. r.

Članovi:

**Dušan Čalić**, s. r., **Vicko Krstulović**, s. r., **Vladimir Popović**, s. r., **Blažo Đuričić**, s. r., **Vlajko Begović**, s. r., **Pašaga Mandžić**, s. r., **Marko Belinić**, s. r., **Voja Leković**, s. r., **Mika Špiljak**, s. r., **Marjan Cvetković**, s. r., **Radivoje Davidović**, s. r., **Đura Jovanović**, s. r., **Pal Šoti**, s. r., **Ilija Tepavac**, s. r., **Šefket Maglajlić**, s. r., **Jefto Šćepanović**, s. r., ing. **Vojislav Jelenković**, s. r., **Džavid Nimani**, s. r., **Peko Dapčević**, s. r., **Boge Kuzmanovski**, s. r., **Vidoe Smilevski**, s. r., **Blagoje Popov**, s. r.

# IZVEŠTAJ

## ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PROIZVOĐAČA O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O ZAŠTITI STOKE OD STOČNIH ZARAZA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
Br. 40
24-V-1954 god.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća na svojim sednicama od 14, 16, 17 i 20 maja 1954 godine pretresao je Predlog osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza, dostavljen mu na osnovu člana 136 Poslovnika Saveznog veća od Odbora za narodnu privredu.

Saglasno stavu 2 člana 138 Poslovnika Saveznog veća Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj svoj izveštaj.

I

U toku rada na pretresu Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke i stočnih zaraza Zakonodavni odbor je učinio tri bitne primedbe na tekst predloga zakona koji mu je bio dostavljen od Odbora za narodnu privredu Saveznog veća, i s tim u vezi predložio izmene odgovarajućih odredaba predloga zakona.

Prva bitna primedba odnosi se na tekst člana 51. U članu 51 Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza bilo je predviđeno da će Savezno izvršno veće uredbom propisati uslove pod kojima pripada naknada štete za stoku koja je ubijena odnosno zaklana usled izvršenja mera iz člana 41 ovog zakona kao i postupak za određivanje te naknade.

Zakonodavni odbor je smatrao da bi ovim zakonom trebalo istaći princip da država prihvata naknadu za štetu koja je učinjena i da u isto vreme treba predvideti u zakonu i slučajeve kada ne pripada naknada štete za ubijenu ili zaklanu stoku, pa je u tom smislu i izvršio izmenu člana 51. U novom članu 51, kako ga je predložio Zakonodavni odbor, u stavu 1 istaknut je princip naknade štete, a u stavu 2 pobrojani su limitativno slučajevi u kojima vlasnicima stoke ne pripada naknada za ubijenu ili zaklanu stoku.

Drugu primedbu Zakonodavni odbor učinio je na čl. 73 ovog zakona. U pomenutom članu bilo je izostavljeno da po žalbi protiv rešenja okružne arbitraže u drugom stepenu rešava Pokrajinska državna arbitraža u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini. Zakonodavni odbor smatrao je da je ovo potrebno uneti u predlog ovog zakona, i predložio je takvu dopunu člana 73 Predloga osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza.

Treća primedba odnosi se na novi član 80. U članu 60 ovoga zakona predviđa se za veterinarskog inspektora kao nužan uslov pored svršenog veterinarskog fakulteta i položen državni stručni ispit i najmanje tri godine veterinarske praksе.

S obzirom na stanje kadrova veterinarske struke Zakonodavni odbor je smatrao da bi ovu odredbu trebalo ublažiti bar u jednom prelaznom roku od tri godine i dati mogućnost da za to vreme u izuzetnim slučajevima poslove veterinarske inspekcije mogu obavljati i diplomirani veterinari bez tri godine veterinarske praksе i položenog stručnog ispita, pa je u tom smislu i predložio da se u Predlog osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza unese i novi član 80.

Поред ових Законодавни одбор је предложио и још неке мање важне измене.

II

Промене које је Законодавни одбор предложио усвојене су од стране Одбора за народну привреду Савезног већа као и од стране Законодавног одбора и Одбора за привреду Већа произвођача. Уједно су нађена заједничка решења у свим осталим питањима, тако да је од стране поменутих одбора оба дома изгласан Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза.

III

Подносећи овај свој извештај, Законодавни одбор предлаже Савезном већу да га усвоји.

Законодавни одбор Савезног већа одредио је за свог известиоца Живана Димитријевића.

Секретар Претседник
Др **Јерко Радмиловић**, с. р. Др **Макс Шнудерл**, с.р.

Чланови:

**Нинко Петровић**, с. р., **Богомир Брајковић**, с. р. **Живан Димитријевић**, с. р., **Мите Димитриевски**, с. р., **Спасоје Ђаковић**, с. р., **Драго Гиздић**, с. р., **Иван Крефт**, с. р., др **Хинко Кризман**, с. р., **Радош Лепенац**, с. р., **Методи Митевски**, с. р., **Зехра Муидовић**, с. р., **Томо Никшић**, с. р., др **Заим Шарац**, с. р.

---

# PREDLOG
## ZAKONA O PROMETU SEMENSKE ROBE
**(Prečišćen tekst)**

### I. Opšte odredbe

Član 1

Radi obezbeđenja poljoprivrede i šumarstva potrebnim semenom, promet semenske robe stavlja se pod kontrolu saglasno odredbama ovog zakona.

Član 2

Semenskom robom smatraju se:

1) delovi kulturnih biljaka koji služe za setvu ili umnožavanje (seme, krtole, lukovice, semenjače — izvodnice, rasadi), a koje je proizvođač ili prodavac označio kao semensku robu;

2) seme voća i seme šumskog drveća, koja služe za setvu radi proizvodnje sadnog materijala.

Član 3

Semenska roba može se stavljati u promet samo kad su ispunjeni uslovi propisani zakonom.

Prometom semenske robe smatra se i davanje semena radi setve, na osnovu ugovora o setvi i isporuci poljoprivrednih proizvoda, od strane privredne organizacije drugoj privrednoj organizaciji, ustanovi ili individualnom proizvođaču.

Prometom semenske robe ne smatra se predaja neprečišćenog semena privrednoj organizaciji čiji je predmet poslovanja promet semenske robe, u cilju prečišćavanja, sortiranja i stavljanja u promet.

Član 4

Prometom semenske robe mogu se baviti privredne organizacije i ustanove, kao i individualni proizvođači ako stavljaju u promet semensku robu sopstvene proizvodnje.

### II. Uslovi za promet semenske robe

Član 5

U promet se može staviti samo zdrava semenska roba koja odgovara propisanom kvalitetu.

Poljoprivredna semenska roba koja se stavlja u promet može biti sortna ili nesortna, a šumska semenska roba može biti selektivna ili obična.

Član 6

U promet se može stavljati semenska roba jedne vrste ili sorte, kao i mešavina semenske robe raznih vrsta i sorta, ako je mešavina dopuštena.

Član 7

Semenska roba koju stavljaju u promet privredne organizacije i ustanove, mora biti snabdevene uverenjem ovlašćene ustanove za ispitivanje semena da je ta roba zdrava, da odgovara propisanom kvalitetu i ostalim uslovima određenim ovim zakonom.

Na zahtev individualnog proizvođača, ovlašćena ustanova za ispitivanje semena dužna je da mu izda uverenje o kvalitetu semenske robe, ukoliko ova roba ispunjava uslove iz ovog zakona.

Član 8

Seme lucerke, detelina, lana, konoplje, maka, šećerne repe, trava, dopuštenih semenskih mešavina, omorike — Pančić, molike i munike, bez obzira da li je seme sortno ili nesortno, selektivno ili obično, kao i seme drugih biljaka koje odredi savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede, mora, pre stavljanja u promet od strane privredne organizacije i ustanove, biti plombirano i snabdeveno atestom ovlašćene ustanove za ispitivanje semena, pored toga što mora biti snabdeveno i uverenjem iz prethodnog člana.

Sortna i selektivna semenska roba, bez obzira ko je stavlja u promet, mora, pored uverenja, plombe i atesta iz prethodnog stava, biti snabdevena i uverenjem ovlašćene naučno-istraživačke ustanove da se proizvodnja te semenske robe nalazila pod stručnim nadzorom ove ustanove.

Član 9

Semenska roba koju privredne organizacije i ustanove stavljaju u unutrašnji promet ili izvoze, mora biti propisno pakovana i tačno označena.

Član 10

Privredne organizacije koje se ne bave proizvodnjom semenske robe ili se ne bave isključivo prometom ove robe, mogu prodaviti semensku robu samo na malo i to u originalnom pakovanju privredne organizacije koja je tu robu proizvela ili čiji je predmet poslovanja isključivo promet semenske robe.

Ova odredba ne važi za prodaju šumske semenske robe koju vrše šumska gazdinstva.

Član 11

Privredne organizacije koje se bave isključivo proizvodnjom ili prometom semenske robe, kao i privredne organizacije koje na osnovu ugovora o setvi i isporuci poljoprivrednih proizvoda daju seme radi setve drugoj privrednoj organizaciji, ustanovi ili individualnom proizvođaču, moraju raspolagati stručnim poljoprivrednim, odnosno šumarskim osobljem za poslove semenarstva, kao i pogodnim prostorijama za smeštaj, čuvanje, stručnu negu, čišćenje i raskuživanje semenske robe.

Član 12

Uvoziti se može samo sortna i selektivna semenska roba, i to uz odobrenje saveznog Državnog sekretara za poslove narodne privrede ili drugog organa ili ustanove koje on ovlasti za davanje tog odobrenja.

Savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede može odobriti uvoz i nesortne ili obične semenske robe, ako to iziskuje potreba privrede.

Član 13

Semenska roba koja se izvozi mora odgovarati propisima koji važe za semensku robu u unutrašnjem prometu i mora biti plombirana i snabdevena atestom i uverenjem koje zahtevaju međunarodni ugovori i konvencije i propisi zemlje uvoznice.

Izvoziti se može i semenska roba koja ne odgovara propisima koji važe za semensku robu u unutrašnjem prometu, ako odgovara propisima koji važe za semensku robu u zemlji uvoznici.

Isto tako, izvoziti se može i semenska roba koja nije plombirana ni snabdevena atestom i uverenjem o kvalitetu, ako se za takvu robu ne traži da bude plombirana i snabdevena atestom i uverenjem o kvalitetu ni u unutrašnjem prometu ni po propisima zemlje uvoznice.

Član 14

Uvozom i izvozom semenske robe mogu se baviti samo privredne organizacije čiji je predmet poslovanja promet semenske robe.

Druge privredne organizacije mogu vršiti uvoz semenske robe samo za sopstvene potrebe, ili izvoz semenske robe iz sopstvene proizvodnje.

Član 15

Za semensku robu koju naučno-istraživačke ustanove primaju ili šalju za naučne svrhe, ne važe odredbe čl. 8, 9, 12 i 13 ovog zakona.

III. **Kontrola prometa semenske robe**

Član 16

Nadzor nad izvršenjem odredaba ovog zakona vrše u pogledu prometa poljoprivredne semenske robe organi koji vrše službu inspekcije u poljoprivredi, a u pogledu prometa šumske semenske robe organi koji vrše službu inspekcije u šumarstvu.

Organi koji vrše službu inspekcije u poljoprivredi i šumarstvu kontrolišu da li su u pogledu semenske robe koja se stavlja u promet ispunjeni uslovi određeni ovim zakonom, kao i da li privredne organizacije iz člana 11 ovog zakona raspolažu stručnim poljoprivrednim, odnosno šumarskim osobljem za poslove semenarstva, i propisanim prostorijama.

Član 17

Kad organ koji vrši službu inspekcije utvrdi da semenska roba koja je stavljena u promet ne odgovara uslovima predviđenim odredbama ovog zakona, zabraniće rešenjem dalju prodaju te robe.

Član 18

Kad organ koji vrši službu inspekcije posumnja u ispravnost semenske robe, a nije u mogućnosti da sam utvrdi da li je roba ispravna, dostaviće uzorke te robe ovlašćenoj ustanovi za ispitivanje semena da ona to utvrdi.

U tom slučaju organ koji vrši službu inspekcije može doneti rešenje da se obustavi dalja prodaja semenske robe, dok se ne utvrdi da li je ispravna.

Ako ustanova za ispitivanje semena utvrdi da je semenska roba neispravna, organ koji vrši službu inspekcije zabraniće rešenjem dalju prodaju robe.

Član 19

Protiv rešenja o zabrani ili obustavi prodaje koje je doneo organ koji vrši službu inspekcije, može se izjaviti žalba nadležnom višem državnom organu u roku od 15 dana od prijema rešenja.

Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Član 20

Organi železničkog, pomorskog, rečnog, vazdušnog i drumskog saobraćaja ne smeju primati na otpremu semensku robu namenjenu izvozu za koju ne postoji uverenje da odgovara uslovima iz ovog zakona.

Organi carinske službe dužni su zadržati semensku robu namenjenu izvozu koja ne odgovara uslovima propisanim ovim zakonom, kao i robu koja se uvozi, ako nadležni organ nije dao odobrenje za uvoz i ako nadležna ustanova nije izdala uverenje da je roba zdrava i da odgovara propisanom kvalitetu.

Odredbe ovih stavova ne važe za semensku robu iz člana 15 ovog zakona.

IV. **Kaznene odredbe**

Član 21

Novčanom kaznom do 1,000.000 dinara kazniće se privredna organizacija i ustanova sa samostalnim finansiranjem:

1) ako stavi u promet semensku robu zaraženu karantinskim bolestima, štetočinama ili korovima, ili semensku robu čiji je promet rešenjem nadležnog organa zabranjen ili obustavljen, ili semensku robu koja nije zdrava ili ne odgovara propisanom kvalitetu ili koja nije snabdevena propisanim uverenjem da je zdrava i da odgovara propisanom kvalitetu;

2) ako stavi u promet mešavinu semenske robe koja nije dopuštena, ili nesortnu semensku robu pod imenom sortne, ili jednu sortu pod imenom druge, ili jednu vrstu pod imenom druge.

Za radnju iz prethodnog stava kazniće se novčanom kaznom do 100.000 dinara i odgovorno lice u privrednoj organizaciji ili ustanovi sa samostalnim finansiranjem.

Član 22

Novčanom kaznom do 200.000 dinara kazniće se za prekršaj privredna organizacija i ustanova sa samostalnim finansiranjem:

1) ako stavi u promet seme biljaka iz člana 8 stav 1 ovog zakona koje nije plombirano i snabdeveno atestom nadležne ustanove za ispitivanje semena, ili sortnu ili selektivnu semensku robu koja nije snabdevena uverenjem ovlašćene naučno-istraživačke ustanove da se proizvodnja te robe nalazila pod stručnim nadzorom ove ustanove;

2) ako stavi u unutrašnji promet ili izveze semensku robu koja nije propisno pakovana i tačno označena, ili izveze semensku robu koja ne ispunjava uslove iz člana 13 ovog zakona, ili ako uveze semensku robu bez odobrenja nadležnog organa;

3) ako ometa kontrolu prometa semenske robe određenu ovim zakonom.

Za radnje iz prethodnog stava kazniće se novčanom kaznom do 50.000 dinara i odgovorno lice u privrednoj organizaciji ili ustanovi sa samostalnim finansiranjem.

Član 23

Novčanom kaznom do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj:

1) individualni proizvođač semenske robe, ako stavi u promet semensku robu koja nije zdrava ili ne odgovara propisanom kvalitetu, ili semensku robu čiji je promet rešenjem nadležnog organa zabranjen ili obustavljen;

2) odgovorno lice u ustanovi koja nije na samostalnom finansiranju, ako učini koju radnju iz člana 21 ovog zakona.

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj:

1) individualni proizvođač semenske robe, ako stavi u promet sortnu ili selektivnu semensku robu koja nije plombirana i snabdevena atestom i uverenjem iz člana 8 stav 2 ovog zakona, ili ako ometa kontrolu prometa semenske robe određenu ovim zakonom;

2) odgovorno lice u ustanovi koja nije na samostalnom finansiranju, ako učini koju radnju iz člana 22 ovog zakona.

Član 24

Pored novčane kazne za povrede iz člana 21 i za prekršaje iz člana 22 tač. 1) i 2, i člana 23 stav 1 tačka 1) i stav 2) tačka 1) ovog zakona, prema učiniocu povrede odnosno prekršaja može se izreći i zaštitna mera oduzimanja predmeta kojim je povreda odnosno prekršaj učinjen.

Član 25

Za postupak po povredama odredaba člana 21 ovog zakona nadležne su u prvom stepenu okružne državne arbitraže, a po žalbi protiv rešenja okružne arbitraže rešava u drugom stepenu republička odnosno pokrajinska državna arbitraža. Žalba se izjavljuje u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Ukoliko odredbama ovog zakona nije drukčije određeno, na povrede iz člana 21 ovog zakona shodno će se primenjivati materijalnopravne i formalnopravne odredbe koje važe za povrede propisa kojima su predviđene kaznene mere za privredne organizacije, a po kojima su za postupak nadležne državne arbitraže.

Po prekršajima iz čl. 22 i 23 ovog zakona administrativno-kazneni postupak vodi se po odredbama Osnovnog zakona o prekršajima.

V. **Završne odredbe**

Član 26

Ovlašćuje se savezni Državni sekretar za poslove narodne privrede da propiše: koja je semenska roba sortna i nesortna, odnosno selektivna i obična; koja je mešavina semenske robe dopuštena; kvalitet semenske robe, kao i metode za ispitivanje njenog zdravstvenog stanja i kvaliteta; način pakovanja i označavanje semenske robe; šta se smatra prodajom semenske robe na malo; kojim kvalifikacijama mora da raspolaže stručno poljoprivredno i šumarsko osoblje za poslove semenarstva; koja isprava služi kao dokaz za saobraćajne i carinske organe da semenska roba koja se izvozi odgovara uslovima propisanim ovim zakonom.

Republički organ nadležan za poljoprivredu i šumarstvo odrediće ustanove koje vrše ispitivanje zdravstvenog stanja i kvaliteta semenske robe i izdaju uverenje o tome.

Član 27

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Uredba o organizaciji semenske službe (»Službeni list FNRJ«, br. 44/47), kao i drugi propisi koji su u suprotnosti sa njegovim odredbama.

Član 28

Privredne organizacije dužne su da u roku od tri meseca po stupanju na snagu ovog zakona saobraze svoje poslovanje odredbama ovog zakona.

Za vreme od tri meseca po stupanju na snagu ovog zakona semenska roba može se stavljati u promet pod uslovima predviđenim dosadašnjim propisima.

Član 29

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

## OBRAZLOŽENJE
### PREDLOGA ZAKONA O PROMETU SEMENSKE ROBE

Uredba o sjemenskoj službi iz godine 1947. ustvari nije ni stupila na snagu, jer se pokazala neizvodljivom. Uslijed ovakvog stanja naša poljoprivreda trpi velike štete. Ovo naročito zbog toga, što se upotrebljava loša i zaražena sjemenska roba. Osim toga sve se više uvozi sjeme koje ne odgovara našim klimatskim i zemljišnim uvjetima. Nove oplemenjene sorte koje daju naši selekcionari brzo se izmiješaju sa lošim sjemenom i uskoro se izgube u šarenilu domaćih i udomaćenih populacija i lokalnih sorata. Uslijed ovoga prinosi iz poljoprivrede ni izdaleka nisu mogli biti na ovoj visini, kao u slučaju kada bi postojali pravni propisi o reguliranju prometa sjemenske robe.

Zbog ovakvog stanja u oblasti sjemenske službe nameće se potreba za donošenjem zakona o prometu sjemenske robe. Ovaj zakon bi unio red u sadašnje nesređeno stanje u sjemenarstvu i doprinio unapređenju svih grana poljoprivrede.

Nacrtom zakona reguliran je promet sjemenske robe i vršenje kontrole nad tim prometom.

U odredbama o prometu određuje se da se može staviti u promet samo sjemenska roba koja odgovara uvjetima kvaliteta i koja je snabdjevena svjedodžbom o zdravstvenom stanju i kvalitetu. Predviđa se propisivanje jedinstvenih metoda za ispitivanje zdravstvenog stanja i kvaliteta sjemenske robe. Sortna i selektivna sjemenska roba mora prije stavljanja u promet biti pregledana od ustanove za ispitivanje sjemena, a u prometu mora biti propisno pakovana i označena.

Dopušta se uvoz u pravilu samo sortne sjemenske robe a izvoziti se može sjemenska roba koja odgovara uvjetima za sjemensku robu u unutrašnjem prometu, odnosno uvjetima propisanim za sjemensku robu koji važe u zemlji uvoznici. Za uvoz sjemenske robe potrebno je odobrenje saveznog Državnog sekretara za poslove narodne privrede.

Zakon dalje određuje tko se može baviti uvozom, izvozom, prometom i prodajom sjemenske robe.

Nadzor nad izvršenjem odredaba ovog zakona u pogledu poljoprivrednog sjemena vrše poljoprivredni inspektori, a u pogledu prometa šumskog sjemena — organi državne uprave nadležni za poslove šumarstva.

27 januara 1954 god.

## IZVEŠTAJ
### ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O PROMETU SEMENSKE ROBE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za narodnu privredu
Br. 111
26-V-1954 g.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća, na svojoj sednici od 7 maja 1954 godine, pretresao je i usvojio Predlog zakona o prometu semenske robe, čiji je prvobitni predlog bio dostavljen Saveznoj narodnoj skupštini od strane Saveznog izvršnog veća. Ovaj zakonski predlog je u smislu primedaba pododbora Odbora za privredu Saveznog veća preradila posebna komisija stručnjaka i on je zajedno sa svim izmenama i dopunama koje je učinio Odbor na svojoj sednici od 7 maja kao prečišćen tekst dostavljen svim narodnim poslanicima.

U diskusiji u načelu i pojedinačnom pretresu, Odbor za narodnu privredu je u zakonskom predlogu učinio sledeće važnije izmene:

Prvo, iz prvobitnog teksta predloga ovog zakona izbačen je čitav član 4, koji govori o tome da se mogu premirati i nagrađivati proizvođači semenske robe, koji u tome budu postizali određene rezultate. Ovo je učinjeno zbog toga što bi ovakva zakonska odredba,

s jedne strane, imala samo deklarativni karakter, a s druge strane, što se u toku diskusije došlo do zaključka da bi takva odredba trebalo da uđe u zakonski predlog koji bi u celini regulisao proizvodnju semenske robe kao jednu od mera za unapređenje poljoprivrede.

Drugo, u članu 4 prečišćenog teksta predviđeno je da se pored privrednih organizacija i ustanova, prometom semenske robe mogu baviti i individualni proizvođači, ali samo semenskom robom sopstvene proizvodnje. Ovo nije bilo precizirano u prvobitnom tekstu. Odbor za narodnu privredu je došao do zaključka da to treba učiniti iz razloga da bi se omogućila što veća proizvodnja semenske robe i što širi i slobodniji promet istom od strane svih onih koji ispunjavaju zakonske uslove, i time onemogućila pojava štetnog monopolizma na ovom sektoru naše privrede.

Treće, u članu 3 novog teksta dodat je stav treći koji govori o tome da se pod prometom u smislu ovog zakonskog predloga neće smatrati predaja neprečišćenog semena privrednoj organizaciji čiji je predmet poslovanja promet semenske robe, u cilju prečišćavanja, sortiranja i stavljanja u promet. Ovo zbog toga da ne bi došlo do sprečavanja prometa semenske robe između individualnih proizvođača i privrednih organizacija i ustanova koje otkupljuju ili primaju neprečišćeno seme na prečišćavanje i dalje puštanje u promet.

Četvrto, u prečišćenom tekstu zakonskog predloga član 19 je dodat kao nova odredba koja daje mogućnost žalbe višem organu protivu rešenja organa koji vrši službu inspekcije, o zabrani ili obustavi prodaje semenske robe.

Peto, u glavi IV, pored kaznenih odredaba koje je uglavnom sadržavao i prvobitni tekst, u prečišćeni tekst ovog zakonskog predloga unesena je odredba o izricanju zaštitne mere oduzimanja predmeta kojim je povreda odnosno prekršaj izvršen. S druge strane, iz prvobitnog teksta potpuno je izbačena tačka 7 člana 19, u kojoj je predviđena kazna za one privredne organizacije ili ustanove koje ne raspolažu stručnim poljoprivrednim odnosno šumarskim osobljem. Ova odredba je odbačena s obzirom na nedostatak stručnog kadra kod nas i na mogućnost preduzimanja drugih sankcija u takvim slučajevima: zabrana prometa semenske robe i tome slično.

Šesto, u prelaznim odredbama, kao dopuna ovog zakonskog predloga, predviđen je rok od tri meseca u kome su sve privredne organizacije i ustanove koje se bave prometom semenske robe dužne da saobraze svoje poslovanje propisima ovog zakona. I ova odredba se nameće kao posledica potrebe davanja jednog realnog roka, u kome bi se pojedine privredne organizacije i ustanove mogle tehnički i organizaciono da pripreme za poslovanje po propisima ovog zakona.

Pored ovih bitnih izmena i dopuna, Odbor za narodnu privredu je uneo i niz drugih tehničko-pravnih izmena i doterivanja koja su imala za cilj da ovaj zakonski predlog u celini kao i pojedine njegove delove učine potpunijim, jasnijim i preciznijim, a s druge strane, i elastičnijim u pogledu njegove primene na različite uslove i mogućnosti u pojedinim delovima FNRJ.

Sve izmene i dopune u tekstualnom obliku najbolje se vide upoređivanjem prečišćenog teksta sa prvobitnim tekstom ovog zakonskog predloga. Ovaj zakonski predlog, u prečišćenom tekstu, pored izmena i dopuna koje je učinio Odbor za narodnu privredu Saveznog veća, sadrži i sve izmene i korekture zakonodavnih odbora oba veća, te je kao takav saglašen i sa tekstom Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača.

Na kaznene odredbe ovog zakonskog predloga dao je svoju saglasnost Odbor za organizaciju vlasti i upravu.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor za narodnu privredu predlaže Saveznom veću da ga usvoji.

Odbor za narodnu privredu odredio je za svoga izvestioca po ovom zakonskom predlogu Vojislava Jelenkovića.

Sekretar
**Ante Raos**, s. r.

Za Pretsednika
**Miloš Minić**, s. r.

Članovi:

**Dušan Čalić**, s. r., **Vicko Krstulović**, s. r., **Vladimir Popović**, s. r., **Blažo Đuričić**, s. r., **Vlajko Begović**, s. r., **Pašaga Mandžić**, s. r., **Marko Belinić**, s. r., **Voja Lekovič**, s. r., **Mika Špiljak**, s. r., **Marjan Cvetković**, s. r., **Radivoje Davidović**, s. r., **Đuro Jovanović**, s. r., **Pal Šoti**, s. r., **Ilija Tepavac**, s. r., **Šefket Maglajlić**, s. r., **Jefto Šćepanović**, s. r., ing. **Voja Jelenković**, s. r., **Džavid Nimani**, s. r., **Peko Dapčević**, s. r., **Boge Kuzmanovski**, s. r., **Vidoe Smilevski**, s. r., **Blagoje Popov**, s. r.

## IZVEŠTAJ
## ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O PROMETU SEMENSKE ROBE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
Br. 40
25 maja 1954 god.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća na svojim sednicama od 18 i 20 maja 1954 godine pretresao je Predlog zakona o prometu semenske robe, dostavljen mu na osnovu člana 136 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine od Odbora za narodnu privredu Saveznog veća.

U toku rada na pretresu Predloga zakona o prometu semenske robe Zakonodavni odbor nije imao nikakve bitne primedbe na tekst Predloga zakona nego ga je usvojio onako kako ga je predložio Odbor za narodnu privredu Saveznog veća, stavljajući samo neolimko manje važnih primedbi.

Promene koje je Zakonodavni odbor predložio usvojene su od strane Odbora za narodnu privredu Saveznog veća kao i od Zakonodavnog odbora i Odbora za privredu Veća proizvođača.

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor Saveznog veća odredio je za svog izvestioca narodnog poslanika Živana Dimitrijevića.

Sekretar
dr **Jerko Radmilović**, s. r.

Pretsednik
dr **Maks Šnuderl**, s. r.

Članovi:

**Ninko Petrović**, s. r., **Bogomir Brajković**, s. r., **Živan Dimitrijević**, s. r., **Mite Dimitrijevski**, s. r., **Spasoje Đaković**, s. r., **Draго Gizdić**, s. r., **Ivan Krefт**, s. r., dr **Hinko Krizman**, s. r., **Radoš Lepenac**, s. r., **Metodi Mitevski**, s. r., **Zehra Muidović**, s. r., **Tomo Nikšić**, s. r., dr **Zaim Šarac**, s. r.

---

## PREDLOG
## ZAKONA O PROMETU ZEMLJIŠTA I ZGRADA

### I Opšte odredbe

Član 1

Poljoprivredna zemljišta u društvenoj svojini ne mogu se otuđivati, osim u slučajevima koji su zakonom određeni.

Građevinska zemljišta u društvenoj svojini ne mogu se otuđivati, ali se na njima mogu sticati prava određena zakonom.

Zgrade u društvenoj svojini mogu biti u prometu pod uslovima određenim u ovom zakonu.

Član 2

Nepokretnosti koje su u opštoj upotrebi (putevi, mostovi, parkovi i sl.) i zgrade koje su u javnoj upotrebi (školske i bolničke zgrade, muzeji i sl.) nisu u prometu.

Član 3

Prenos prava korišćenja poljoprivrednih i građevinskih zemljišta koja su u društvenoj svojini reguliše se posebnim saveznim zakonom.

Član 4

Privredne organizacije i političko-teritorijalne jedinice mogu pravnim poslom uz naknadu pod uslovima određenim u ovom zakonu, sticati zgrade, bez obzira u čijoj su svojini, i zemljišta od privatnih lica.

Privredne organizacije i političko-teritorijalne jedinice mogu pravnim poslom bez naknade sticati zemljišta i zgrade koji su u prometu.

Član 5

Promet zemljišta i zgrada koji mogu biti u privatnoj svojini slobodan je između privatnih lica.

Društvene organizacije i udruženja mogu sticati i otuđivati sva zemljišta i zgrade.

Za prodaju poslovnih zgrada od strane društvenih organizacija i udruženja shodno važe propisi o prodaji osnovnih sredstava od strane privrednih organizacija.

Član 6

Otuđenjem zemljišta u privatnoj svojini prenosi se i svojina na zgradi koja se nalazi na tom zemljištu ako ugovorom nije drukčije određeno.

Otuđenjem zgrade koja je u društvenoj svojini ne prenosi se svojina na zemljištu na kome se zgrada nalazi ali sticalac zgrade stiče trajno pravo korišćenja na tom zemljištu dok zgrada na njemu postoji.

Prenosom poljoprivrednog zemljišta koje je u društvenoj svojini prenosi se i svojina na poljoprivrednoj zgradi koja se nalazi na tom zemljištu, ako ugovorom nije drukčije određeno.

Član 7

U prometu mogu biti i pojedini fizički delovi zgrada (stanovi i poslovne prostorije) u privatnoj svojini.

Promet fizičkih delova zgrada u društvenoj svojini, kao i pravni odnosi koji proističu iz svojine na fizičkim delovima zgrada, regulisaće se posebnim saveznim zakonom.

Član 8

Na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije strani državljani mogu, pod uslovom reciprociteta putem nasleđivanja sticati zemljišta i zgrade i njima raspolagati kao i državljani Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ako sticanje i raspolaganje tim nepokretnostima nije međunarodnim ugovorima drukčije regulisano.

Savezno izvršno veće može odrediti da strani državljani mogu sticati zemljišta i zgrade i po drugom osnovu.

Član 9

Ugovor na osnovu koga se prenosi zemljište ili zgrade mora biti pismen.

Ugovor koji nije zaključen u pismenom obliku ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo.

Član 10

Prodaja zgrada privatnim licima, društvenim organizacijama ili udruženjima može se vršiti i neposrednom pogodbom, ali u tom slučaju za prodaju zgrade potrebna je prethodna saglasnost izvršnog veća narodne republike odnosno autonomne jedinice, a ako zgradu prodaje savezni organ potrebna je saglasnost Saveznog izvršnog veća.

Za prodaju zgrade neposrednom pogodbom privatnom licu, društvenoj organizaciji ili udruženju potrebna je prethodna saglasnost izvršnog veća narodne republike odnosno autonomne jedinice, a ako zgradu prodaje savezni organ ili ustanova potrebna je saglasnost Saveznog izvršnog veća.

Član 11

Ugovor na osnovu koga privredna organizacija ili političko-teritorijalna jedinica stiče uz naknadu ili otuđuje zemljište ili zgradu ništavan je ako zemljište ili zgrada u datom slučaju ne može po ovom zakonu biti predmet takvog ugovora.

Član 12

Odredbe ovog zakona o kupovini i prodaji zemljišta i zgrada primenjuju se i na druge pravne poslove sa naknadom koji se zaključuju u svrhu sticanja ovih nepokretnosti.

Član 13

Odredbe ovog zakona koje se odnose na privredne organizacije primenjuju se na sve privredne organizacije, bez obzira ko ih je osnovao, i na ustanove sa samostalnim finansiranjem.

II

**Sticanje poljoprivrednih zemljišta od strane privatnih lica**

Član 14

Privatna lica mogu sticati poljoprivredna zemljišta u granicama maksimuma poljoprivrednog zemljišta utvrđenog Zakonom o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama i Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji, kao i odgovarajućim propisima narodnih republika.

Član 15

Lice koje je po bilo kom osnovu došlo u posed viška poljoprivrednog zemljišta preko zakonom utvrđenog maksimuma dužno je prijaviti to narodnom odboru sreza u roku od trideset dana od dana kada je saznalo da njegov posed prelazi maksimum.

Član 16

Iz imovine privatnog lica koje stekne poljoprivredno zemljište preko zakonom određenog maksimuma izdvaja se višak i unosi u poljoprivredni zemljišni fond opštenarodne imovine.

Koje će se zemljište izdvojiti kao višak utvrđuje se u postupku po Zakonu o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama.

Za zemljište izdvojeno po odredbi stava 1 ovog člana sticaocu ne pripada naknada od države.

Saveznim zakonom odrediće se kako će se postupiti sa viškom poljoprivrednog zemljišta preko zakonom utvrđenog maksimuma koji privatno lice stekne putem nasleđa. Do donošenja toga zakona višak se ostavlja nasledniku na privremeno korišćenje.

III

**Promet zemljišta i zgrada između privrednih organizacija i privatnih lica**

Član 17

Privredna organizacija može, uz prethodnu saglasnost saveta za privredu narodnog odbora sreza, poljo-

privredno zemljište kojim upravlja dati privatnom licu u zamenu za drugo poljoprivredno zemljište, ili ga privatnom licu prodati radi kupovine drugog poljoprivrednog zemljišta od privatnog lica, ako je to potrebno radi obavljanja ili unapređenja njene privredne delatnosti.

Privredna organizacija može u zamenu dati ili prodati kako zemljište koje joj je ustupljeno iz zemljišnog fonda opštenarodne imovine, tako i drugo zemljište kojim upravlja.

Član 18

Savet za privredu narodnog odbora sreza ne može uskratiti privrednoj organizaciji saglasnost za zamenu ili za prodaju poljoprivrednog zemljišta privatnom licu radi kupovine drugog poljoprivrednog zemljišta, ako utvrdi da je privrednoj organizaciji zemljište koje namerava steći zamenom ili kupovinom iz novčanog iznosa dobijenog prodajom potrebno u poljoprivredne svrhe, a narodni odbor ne može u istom cilju ustupiti privrednoj organizaciji drugo odgovarajuće zemljište iz poljoprivrednog zemljišnog fonda opštenarodne imovine.

Član 19

Novčani iznos dobijen za prodato poljoprivredno zemljište privredna organizacija može upotrebiti samo za kupovinu drugog poljoprivrednog zemljišta.

Razliku između prodajne i kupovne cene poljoprivrednog zemljišta, kao i novčani iznos koji je prilikom zamene primila uz zemljište, privredna organizacija dužna je uplatiti u amortizacioni fond.

Član 20

Privredna organizacija može, uz prethodnu saglasnost saveta za privredu narodnog odbora sreza, privatnom licu prodati manju poslovnu zgradu koja služi u poljoprivredne svrhe ili za obavljanje zanatske delatnosti.

Savet za privredu narodnog odbora sreza daće saglasnost za prodaju poslovne zgrade samo ako zgrada odgovara potrebama poljoprivrednog poseda kupca u granicama zakonom utvrđenog maksimuma odnosno potrebama privatne zanatske radnje.

Novčani iznos dobijen prodajom poslovne zgrade privredna organizacija može upotrebiti samo za izgradnju ili kupovinu drugog osnovnog sredstva ili uplatiti u amortizacioni fond.

Član 21

Privredna organizacija može, uz prethodnu saglasnost Saveta za komunalne poslove narodnog odbora sreza, privatnom licu prodati stanbenu zgradu sa najviše dva stana.

Saglasnost iz prethodnog stava nije potrebna ako je privredna organizacija zgradu izgradila ili pribavila u celini ili pretežno iz sopstvenih sredstava.

Novčani iznos dobijen prodajom stanbene zgrade privredna organizacija može upotrebiti samo za kupovinu ili izgradnju stanbene zgrade ili drugog objekta.

Član 22

Privredna organizacia može, uz prethodnu saglasnost saveta za privredu narodnog odbora sreza, od privatnog lica kupiti poljoprivredno zemljište, zgradu i građevinsko zemljište.

Savet za privredu narodnog odbora sreza ne može uskratiti saglasnost za kupovinu poljoprivrednog zemljišta ako su u pogledu ovog zemljišta ispunjeni uslovi iz člana 19 ovog zakona ne može uskratiti saglasnost za kupovinu poslovne zgrade ako je takva zgrada privrednoj organizaciji potrebna.

Član 23

Zahtev za saglasnost za zaključenje ugovora po odredbama ove glave podnosi privredna organizacija.

Protiv rešenja saveta za privredu narodnog odbora sreza kojim se odbija saglasnost za zaključenje ugovora privredna organizacija može podneti žalbu republičkom državnom sekretarijatu za poslove narodne privrede a protiv takvog rešenja saveta za komunalne poslove privredna organizacija može podneti žalbu republičkom državnom sekretarijatu za poslove opšte uprave i budžet.

Član 24

Stanbene zadruge mogu, u granicama svojih pravila, prodavati bez saglasnosti državnog organa stanbene zgrade sa najviše dva stana, kao i fizičke delove stanbenih zgrada.

Član 25

Ugovor za koji je po odredbama ove glave potrebna prethodna saglasnost može se poništiti ako ta saglasnost nije data.

Tužbu za poništaj ugovora podnosi sreski javni pravobranilac, javni pravobranilac autonomne jedinice, republički ili savezni javni pravobranilac. Javni pravobranilac podiže tužbu u ime sreza, autonomne jedinice, narodne republike ili federacije.

Poništaj ugovora može se zahtevati u roku od godine dana od dana saznanja o zaključenju ugovora. Po isteku dve godine od dana zaključenja ugovora poništaj se ne može zahtevati.

Član 26

Ugovor kojim je privredna organizacija prodala zemljište ili zgradu privatnom licu može se poništiti, ako prodajna cena ne dostiže dve trećine prometne vrednosti nepokretnosti u vreme zaključenja ugovora.

Ugovor kojim je privredna organizacija kupila zemljište ili zgradu od privatnog lica može se poništiti ako kupovna cena prelazi za više od jedne trećine prometnu vrednost kupljene nepokretnosti u vreme njene kupovine.

Primena odredaba prethodnih stavova ne može se ugovorom isključiti.

Tužbu za poništaj ugovora u smislu st. 1 i 2 ovog člana podnosi sreski javni pravobranilac, javni pravobranilac autonomne jedinice, republički ili savezni javni pravobranilac. Javni pravobranilac podiže tužbu u ime sreza, autonomne jedinice, narodne republike ili federacije. Poništaj ugovora može se zahtevati u roku od godine dana od zaključenja ugovora.

Ugovor kojim je privredna organizacija prodala zemljište ili zgradu ostaje na snazi ako kupac isplati razliku od pune prometne vrednosti koju je nepokretnost imala u vreme prodaje.

Odredbama prethodnih stavova ne dira se u pravo i ugovornih stranaka da zahtevaju poništaj ugovora po opštim pravilima imovinskih prava.

Član 27

Uz poništaj ugovora po čl. 25 i 26 ovog zakona, javni pravobranilac tražiće i povraćaj nepokretnosti od kupca.

Zahtev za povraćaj nepokretnosti može se postaviti i prema trećem licu ako ono prilikom sticanja nepokretnosti nije bilo u dobroj veri.

Ako se zahtev za povraćaj nepokretnosti ne može sa uspehom postaviti prema trećem licu, javni pravobranilac može od kupca zahtevati razliku do iznosa prometne vrednosti koju je nepokretnost imala u vreme prodaje.

IV

**Prenos prava korišćenja zemljišta sa jedne na drugu privrednu organizaciju i promet zgrada između privrednih organizacija**

Član 28

Do donošenja zakona o prenosu prava korišćenja poljoprivrednih zemljišta u društvenoj svojini, pri-

vredna organizacija može, uz prethodnu saglasnost saveta za privredu narodnog odbora sreza, preneti na drugu privrednu organizaciju pravo korišćenja poljoprivrednog zemljišta.

Prenos prava korišćenja može se izvršiti bez naknade ili uz naknadu, koja se može sastojati u novcu ili u pravu korišćenja drugog poljoprivrednog zemljišta.

Novčani iznos dobijen na ime naknade po prethodnom stavu privredna organizacija može upotrebiti samo za kupovinu drugog poljoprivrednog zemljišta ili za davanje naknade za pravo korišćenja poljoprivrednog zemljišta koje se na nju prenosi. Razliku između primljene novčane naknade, odnosno kupovne cene, i date naknade privredna organizacija dužna je uplatiti u amortizacioni fond.

Član 29

Saglasnost za zaključenje ugovora iz prethodnog člana daje se po odredbama ovog zakona o davanju saglasnosti za prodaju poljoprivrednog zemljišta privatnom licu od strane privredne organizacije.

Ugovori iz prethodnog člana za čije zaključenje nije data prethodna saglasnost mogu se poništiti po odredbama člana 26 ovog zakona.

Član 30

Privredna organizacija može drugoj privrednoj organizaciji prodati i od nje kupiti zgradu.

Za zaključenje ugovora o prodaji stanbene zgrade koju privredna organizacija nije izgradila ili kupila iz sopstvenih sredstava potrebna je saglasnost saveta za komunalne poslove narodnog odbora sreza. Ugovor zaključen bez ove saglasnosti može se poništiti po odredbama člana 25 ovog zakona.

Novčani iznos dobijen za prodatu zgradu privredna organizacija može upotrebiti samo za izgradnju ili kupovinu zgrade ili drugog objekta.

Član 31

Na promet zgrada koje ulaze u osnovna sredstva privrednih organizacija primenjuju se posebni propisi o osnovnim sredstvima.

V

**Kupovina i prodaja zemljišta i zgrada od strane političko-teritorijalnih jedinica**

Član 32

Nadležni državni organi mogu u ime političko-teritorijalnih jedinica kupovati od privatnih lica, društvenih organizacija i udruženja, sva zemljišta i zgrade.

Član 33

Nadležni državni organi mogu u ime političko-teritorijalnih jedinica privatnim licima, društvenim organizacijama i udruženjima poljoprivredno zemljište dati u zamenu za drugo poljoprivredno zemljište ili ga prodati radi kupovine drugog poljoprivrednog zemljišta od privatnog lica.

Novčani iznos dobijen za prodato poljoprivredno zemljište mora se upotrebiti samo za kupovinu drugog poljoprivrednog zemljišta.

Član 34

Za zaključenje ugovora iz članova 32 i 33 ovog zakona potrebna je prethodna saglasnost narodnog odbora sreza odnosno grada kad državni organ zaključuje ugovor u ime opštine, saglasnost izvršnog veća narodne republike ili autonomne jedinice kad državni organ zaključuje ugovor u ime narodne republike odnosno autonomne jedinice, a saglasnost Saveznog izvršnog veća kad državni organ zaključuje ugovor u ime federacije.

Propisima nadležnog izvršnog veća mogu se odrediti slučajevi u kojima saglasnost iz prethodnog stava nije potrebna.

Član 35

Nadležni državni organi mogu u ime političko-teritorijalnih jedinica prodavati privatnim licima, društvenim organizacijama i udruženjima stanbene zgrade sa najviše dva stana.

Na prodaju stanbenih zgrada privatnim licima koja je regulisana postojećim posebnim propisima primenjuju se ti propisi.

Republičko i Savezno izvršno veće mogu u ime narodne republike ili federacije prodati privatnom licu stanbene zgrade sa više od dva stana koje su na osnovu posebnih propisa date na upravljanje republičkim ili saveznim organima.

Član 36

O kupovini ili prodaji zemljišta ili zgrade u ime sreza, grada ili opštine rešava narodni odbor u sednici, a ugovor zaključuje pretsednik narodnog odbora.

Za donošenje odluka o kupovini ili prodaji zemljišta ili zgrada od strane narodnog odbora sreza (grada) nije potrebna nikakva saglasnost.

Član 37

Ugovor o kupovini ili prodaji zemljišta ili zgrade u ime autonomne jedinice, narodne republike ili federacije zaključuje nadležni sekretar odnosno državni sekretar za poslove opšte uprave i budžet.

Član 38

Pre zaključenja ugovora o kupovini ili prodaji zemljišta ili poslovne zgrade sa privatnim licem državni organ koji ugovor zaključuje dužan je pribaviti mišljenje nadležnog javnog pravobranioca o pravnoj valjanosti ugovora.

U slučajevima u kojima po ovom zakonu mišljenje o pravnoj valjanosti ugovora daje sreski ili gradski javni pravobranilac, to mišljenje daváće republički javni pravobranilac odnosno javni pravobranilac autonomne jedinice ako sreski ili gradski javni pravobranilac nije postavljen.

Član 39

Ugovori iz ove glave za čije je zaključenje potrebna prethodna saglasnost mogu se poništiti po odredbama člana 25 ovog zakona ako takva saglasnost nije data.

Član 40

Odredbe ovog zakona o poništenju ugovora zbog oštećenja preko jedne trećine i o povraćaju nepokretnosti u društvenu svojinu (član 26 stav 1 i član 27), kao i odredbe o poništaju ugovora zbog oštećenja kupovinom za više od jedne trećine vrednosti nepokretnosti (član 26 stav 2), primenjuju se i u slučaju prodaje zemljišta ili zgrade privatnom licu od strane državnog organa odnosno u slučaju kupovine zemljišta ili zgrade od privatnog lica.

Poništaj ugovora može se zahtevati bez obzira da li je nadležni javni pravobranilac dao svoje mišljenje o pravnoj valjanosti ugovora.

Član 41

Na promet zgrada koje ulaze u osnovna sredstva privrednih organizacija primenjuju se posebni propisi o osnovnim sredstvima i u slučajevima kad se taj promet obavlja između političko-teritorijalnih jedinica i privrednih organizacija.

Član 42

Odredbe ove glave koje se odnose na političko-teritorijalne jedinice primenjuju se i na ustanove koje imaju svojstvo pravnog lica a nisu na samostalnom finansiranju.

Za zaključenje ugovora iz čl. 32 i 33 ovog zakona od strane ustanove koja ima svojstvo pravnog lica a nije na samostalnom finansiranju potrebna je saglasnost narodnog odbora sreza odnosno grada.

VI

**Davanje na korišćenje zemljišta iz društvene svojine privatnim licima, društvenim organizacijama i udruženjima**

Član 43

Narodni odbor sreza može građevinsko zemljište u društvenoj svojini dati na trajno korišćenje pojedincu radi podizanja stanbene zgrade sa najviše dva stana, kao i društvenoj organizaciji i udruženju radli podizanja zgrade za njihove potrebe.

Član 44

Prenosom pravo svojine na zgradi podignutoj na dodeljenom građevinskom zemljištu prelazi na onoga koji stiče zgradu i pravo korišćenja zemljišta.

Član 45

Narodni odbor sreza može poljoprivredno zemljište u društvenoj svojini dati bez naknade na korišćenje pojedincu, društvenoj organizaciji ili udruženju radi obavljanja poljoprivrednih i drugih radova od opšteg interesa.

Poljoprivredno zemljište dodeljeno po prethodnom stavu pojedincu ne može sa drugim zemljištem koje pojedinac ima u posedu preći zakonom utvrđeni maksimum zemljišta.

Uslovi pod kojima se poljoprivredno zemljište daje na korišćenje po prethodnom stavu utvrđuju se ugovorom.

Bliže propise o davanju na korišćenje poljoprivrednih zemljišta po odredbama prethodnih stavova donosi Savezno izvršno veće.

Član 46

Rešenje o dodeljivanju na korišćenje građevinskog i poljoprivrednog zemljišta po odredbama čl. 44 i 45 ovog zakona donosi narodni odbor sreza u sednici.

VII

**Promet zemljišta i zgrada sa inostranstvom**

Član 47

Stranim diplomatskim i konzularnim pretstavništvima, kao i organizacijama i specijalizovanim agencijama Organizacije Ujedinjenih nacija mogu se, uz prethodnu saglasnost Saveznog izvršnog veća prodavati zgrade za službene potrebe, bez obzira u čijoj su svojini, kao i građevinsko zemljište u privatnoj svojini u svrhu izgradnje takvih zgrada.

Član 48

Za kupovinu ili prodaju zemljišta ili zgrade koji se nalaze u inostranstvu privredna organizacija mora dobiti prethodnu saglasnost saveznog Državnog sekretara za poslove opšte uprave i budžet.

Član 49

Ugovor kojim federacija kupuje ili prodaje zemljište ili zgradu u inostranstvu zaključuje u ime države lice koje Savezno izvršno veće ovlasti.

Za zaključenje ugovora kojim nadležni državni organ u ime druge političko-teritorijalne jedinice ili ustanove kupuje ili prodaje zemljište ili zgradu u inostranstvu potrebna je prethodna saglasnost Saveznog izvršnog veća.

Član 50

Savezni javni pravobranilac daje mišljenje o pravnoj valjanosti ugovora iz ove glave, osim ugovora kojim privatno lice prodaje zemljište ili zgradu.

VIII

**Postupak suda prilikom zemljišnoknjižnog prenosa svojine na zemljištima i zgradama**

Član 51

Sudovi i drugi državni organi dužni su po službenoj dužnosti paziti na ništavost ugovora po ovom zakonu.

Član 52

Prilikom zemljišnoknjižnog prenosa svojine na poljoprivrednom zemljištu na privatno lice sud je po službenoj dužnosti dužan starati se da se prikupe podaci o veličini zemljišnog poseda kupca i drugi potrebni podaci.

U tu svrhu sud će od kupca zahtevati da podnese isprave iz kojih će se videti koliki je njegov zemljišni posed, da li je zemljište za koje on zahteva prenos svojine poljoprivredno ili nije, kao i druge isprave kojima se dokazuju činjenice i odnosi od značaja za pravilnu primenu ovog zakona.

Član 53

Ako sud prilikom zemljišnoknjižnog prenosa svojine na poljoprivrednom zemljištu u korist privatnog lica nađe da je kupac došao u posed zemljišta, preko zakonom utvrđenog maksimuma, dužan je pre nego što izvrši prenos upozoriti kupca na to, a u slučaju da kupac ostane pri zahtevu za prenos, sud će prenos izvršiti i o tome izvestiti narodni odbor sreza.

Član 54

U slučajevima u kojima državni organ kupuje ili prodaje zemljište ili zgradu privatnom licu, sud je dužan utvrditi da li je nadležni javni pravobranilac dao mišljenje o pravnoj valjanosti ugovora.

Ako javni pravobranilac nije dao mišljenje sud će o tome izvestiti nadležnog javnog pravobranioca i odložiće izvršenje prenosa dok ovo mišljenje ne bude dato, a najduže za tri meseca. Ako javni pravobranilac ne da mišljenje u određenom roku, sud će izvršiti prenos svojine.

Član 55

Prilikom zemljišnoknjižnog prenosa svojine na zemljišta ili zgradu kupac je dužan podneti sudu ispravu o prethodnoj saglasnosti nadležnog državnog organa za zaključenje ugovora, ako je takva saglasnost predviđena ovim zakonom.

Ako kupac ne podnese ispravu iz prethodnog stava, sud neće izvršiti traženi prenos, nego će kupcu ostaviti rok u kome je tu ispravu dužan podneti.

Član 56

Odredbe ove glave o zemljišnoknjižnom prenosu primenjuju se i na prenose svojine na zemljištima i zgradama u drugim javnim knjigama u koje se upisuje svojina na nepokretnostima.

IX

**Kaznene odredbe**

Član 57

Privatno lice koje se u vidu zanimanja bavi preprodajom zemljišta ili zgrada ili posredovanjem u prometu ovih nepokretnosti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Član 58

Ko dođe u posed poljoprivrednog zemljišta preko zakonom utvrđenog maksimuma, a ne prijavi to narodnom odboru u roku od trideset dana kada je saznao da njegov posed prelazi maksimum, kazniće se novčanom kaznom, ili zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

Član 59

Privredna organizacija koja zaključi ugovor o prodaji zemljišta ili zgrade koju po ovom zakonu ne može prodati, ili bez prethodne saglasnosti zaključi ugovor za koji je po ovom zakonu takva saglasnost potrebna, kazniće se novčanom kaznom od 100.000 do 1,000.000 dinara.

Za radnju iz prethodnog stava kazniće se novčanom kaznom do 100.000 dinara i odgovorno lice u privrednoj organizaciji.

Član 60

Za postupak po povredi iz člana 59 ovog zakona nadležne su u prvom stepenu okružne državne arbitraže, a po žalbi protiv rešenja okružne arbitraže rešava u drugom stepenu republička odnosno pokrajinska državna arbitraža. Žalba se izjavljuje u roku od petnaest dana od dana prijema rešenja.

Ukoliko to prethodnim stavom nije određeno, na povrede iz prethodnog člana shodno će se primenjivati materijalnopravne i formalnopravne odredbe koje važe za povrede propisa kojima su predviđene kaznene mere za privredne organizacije, a po kojima su za postupak nadležne državne arbitraže.

Član 61

Novčanom kaznom do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u državnom organu ili ustanovi koja nije na samostalnom finansiranju koje zaključi ugovor o kupovini ili prodaji zemljišta ili zgrade koje po ovom zakonu političko-teritorijalna jedinica ili ustanova ne može kupiti ili prodati, ili koje bez prethodne saglasnosti zaključi ugovor za koji je po ovom zakonu takva saglasnost potrebna.

Administrativno-kazneni postupak po prekršajima iz prethodnog stava vodi se po odredbama Osnovnog zakona o prekršajima.

X

**Prelazne i završne odredbe**

Član 62

Na osnovu ugovora o kupovini i prodaji zemljišta ili zgrade koji je zaključen između privatnih lica pre dana stupanja na snagu ovog zakona može se zahtevati prenos svojine, ako je odobrenje za prenos na osnovu ranijih propisa dato, ili ako je nepokretnost predata kupcu u posed.

Prenos svojine može se zahtevati i na osnovu ugovora, zaključenog pre dana stupanja na snagu ovog zakona, po kome nije izvršena predaja kupcu u posed, ako je ugovor zaključen u vremenu od godine dana pre stupanja na snagu ovog zakona a pokrenuti postupak za odobrenje za prenos svojine nije pravosnažno okončan do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 63

Upravni postupak po zahtevu za odobrenje prenosa zemljišta ili zgrade, koji je u toku na dan stupanja na snagu ovog zakona, obustavlja se.

Isto tako, obustaviće se i sudski postupak u upravnim sporovima povodom rešenja donesenih po zahtevu za odobrenje prenosa zemljišta ili zgrade.

Član 64

U roku od godine dana do dana stupanja na snagu ovog zakona javni pravobranilac može, uz saglasnost izvršnog veća narodne republike odnosno autonomne jedinice, po odredbama člana 25 ovog zakona tražiti poništaj ugovora kojim je iz društvene svojine pre dana stupanja na snagu ovog zakona prodato privatnim licima zemljište ili zgrada po ceni koja u vreme prodaje nije prelazila polovinu njihove prometne vrednosti.

Uz poništaj ugovora tražiće se i povraćaj nepokretnosti po odredbama člana 27 ovog zakona.

Odredbe prethodnih stavova ne primenjuju se u slučajevima u kojima je zgrada privatnom licu prodata putem javne prodaje na osnovu Uredbe o prodavanju stanbenih zgrada iz opštenarodne imovine, ako je postupak javne prodaje obavljen saglasno važećim propisima.

Član 65

U roku od godine dana po stupanju na snagu ovog zakona može se po odredbama člana 26 ovog zakona tražiti poništaj ugovora kojim su privredna organizacija, državni organ ili ustanova pre stupanja na snagu ovog zakona od privatnog lica kupili zemljište ili zgradu po ceni koja je u vreme kupovine prelazila dvostruku vrednost kupljene nepokretnosti.

Član 66

Na osnovu ugovora kojim su privredna organizacija, političko-teritorijalna jedinica ili ustanova koja ima svojstvo pravnog lica pre dana stupanja na snagu ovog zakona od privatnog lica, društvene organizacije ili udruženja kupili ili ovima prodali zemljište ili zgradu, može se posle toga dana zahtevati prenos svojine.

Izuzetno od odredbe prethodnog stava, posle stupanja na snagu ovog zakona ne može se zahtevati prenos svojine na osnovu ugovora kojim je iz društvene svojine građevinsko zemljište prodato privatnom licu.

Ako je za prenos svojine po odredbi stava 1 ovog člana po ovom zakonu potrebna saglasnost državnog organa, prenos se može izvršiti samo ako se ta saglasnost prenosa pribavi.

Član 67

Nadležnosti koje su odredbama ovog zakona date narodnom odboru sreza pripadaju i narodnom odboru grada i gradske opštine sa posebnim pravima na području grada odnosno gradske opštine.

Nadležnost saveta za privredu narodnog odbora sreza za davanje saglasnosti privrednoj organizaciji za zaključenje ugovora po ovom zakonu određuje se prema sedištu privredne organizacije, a nadležnost saveta za komunalne poslove prema mestu gde se stanbena zgrada nalazi.

Član 68

Protiv rešenja upravnih organa donesenih po ovom zakonu ne može se voditi upravni spor.

Član 69

Protiv lica koje je učinilo krivično delo iz člana 219 Krivičnog zakonika ne može se posle dana stupanja na snagu ovog zakona pokrenuti krivični postupak, a pokrenuti postupak obustaviće se.

Član 70

Do donošenja zakona iz člana 3 ovog zakona, Savezno izvršno veće može svojim propisima regulisati prenos prava korišćenja poljoprivrednih i građevinskih zemljišta koja su u društvenoj svojini.

Član 71

Do donošenja zakona iz člana 7 stav 2 ovog zakona Savezno izvršno veće doneće propise o upisu svojine na fizičkim delovima zgrada u zemljišne knjige i druge javne knjige u koje se upisuje svojina na nepokretnostima.

Član 72

Danom stupanja na snagu ovog zakona ukidaju se:

1) Ukaz o važnosti pravnih pravila o nedopustivosti prava svojine na fizičkim delovima zgrada iz Zakona o unutrašnjem uređenju, osnivanju i ispravljanju zemljišnih knjiga (»Službeni list FNRJ«, br. 3/47 i 18/49):

2) Uredba o kontroli prometa nepokretnostima (»Službeni list FNRJ«, br. 24/48 i 43/53):

3) Odredbe člana 48 stav 2 i 3 i člana 90 Uredbe o upravljanju stanbenim zgradama (»Službeni list FNRJ«, br. 52/53).

Uredba o izgradnji stanbenih zgrada radnika i službenika (»Službeni list FNRJ«, br. 23/51) ostaje na snazi i njene odredbe će se primenjivati i na ostala lica kojima se građevinsko zemljište dodeljuje po ovom zakonu radi izgradnje stanbene zgrade.

Član 73

Odredba člana 9 ovog zakona, ukoliko se odnosi na ugovore o prenosu zemljišta i zgrada koji nisu u društvenoj svojini, primenjivaće se po isteku tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 74

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

## IZVEŠTAJ
## ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O PROMETU ZEMLJIŠTA I ZGRADA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za narodnu privredu
Br. 129
8 juna 1954 god
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Odbor za privredu Saveznog veća pretresao je Predlog zakona o prometu zemljišta i zgrada na sednicama od 8 februara, 21 maja, 22 maja, 2 i 3 juna i na zajedničkoj sednici sa Odborom za privredu Veća proizvođača Savezne narodne skupštine 21 maja o. g.

Odbor je otpočeo sa pretresom Predloga zakona o prometu nepokretnosti, koji je dostavilo Savezno izvršno veće 27 januara 1954 godine Saveznoj narodnoj skupštini. Zaključkom Odbora za narodnu privredu Saveznog veća i Veća proizvođača ovaj predlog zakona bio je upućen pododborima sa zadatkom da ga pretresu i da stave odborima odgovarajuće predloge. Pošto su bile stavljene na podneti zakonski predlog primedbe kako u pogledu sistematike ove zakonske materije, tako i u pogledu nekih suštinskih pitanja, zaključeno je da komisija stručnjaka u smislu stavljenih primedaba izradi nov zakonski predlog i da predloži odborima nov tekst. Nov Predlog zakona o prometu nepokretnosti na osnovu koga je počeo pretres u Odboru za privredu Saveznog veća, bio je opširniji i detaljnije izrađen. Najbitnija promena bila je u tome, da se ovim zakonom ne propisuje samo promet nepokretnosti u privatnoj svojini, nego da se utvrdi način prometa takođe između privrednih organizacija političko-teritorijalnih jedinica, društvenih organizacija i udruženja, kao i između ovih i privatnih lica. Isto tako, u ovaj zakonski predlog ušli su i propisi o prometu nepokretnosti sa inostranstvom.

U toku pretresa u načelu Odbor za narodnu privredu složio se da su propisi o prometu nepokretnosti nužni, ma da još pravno nisu obrađena sva ona pitanja koja zadiru u kompleks imovinskog i stvarnog prava. Zato se ovoj zakonski predlog ograničava na pitanja prometa zemljišta i zgrada i donosi konkretne propise u toj oblasti samo utoliko, da se praktički omogući ovaj promet pre svega između privatnih lica. Predlog zakona u načelu prepušta posebnim propisima regulisanje pitanja prenošenja prava korišćenja između društvenih pravnih lica.

Donošenjem zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodeljivanju zemljišta poljoprivrednim organizacijama od skoro pre godinu dana kao i propisima narodnih republika, donesenim na osnovu člana 4 toga zakona, koji ograničava privatni zemljišni posed na 10 hektara, a izuzimno najviše na 15 hektara, a imajući u vidu i ograničenja koja postavlja već Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji, prestala je potreba, da se promet nepokretnostima — pre svega između privatnih lica — odvija pod dosadašnjom administrativnom kontrolom i da se oslobodi ograničenja koja su na tom području dosad postojala.

Takav režim prometa nepokretnosti mnogo bolje odgovara i načelima koja su sprovedena novim uredbama o privrednom sistemu.

Osnovna karakteristika ovog zakonskog predloga, koja se podudara sa načelima našeg privrednog sistema, leži u tome, da je u okviru zakonskih granica promet nepokretnosti, koje mogu biti u privatnoj svojini, slobodan između privatnih lica, uključujući tu i pojedine stanove u privatnim zgradama.

Što se tiče prometa nepokretnosti između privrednih organizacija i privatnih lica, zakonski predlog stoji na stanovištu, da mogu biti predmet ovoga prometa samo one nepokretnosti, koje mogu biti u privatnoj svojini, a u cilju da se pomogne boljoj arondaciji poljoprivrednih zemljišta i da se time ne umanji zemlišni fond opštenarodne imovine. Takav promet ipak ostaje pod kontrolom narodnih odbora i vezan je na njihovu saglasnost. To isto važi i za prodaju privatnim licima manjih poslovnih zgrada, koje služe u poljoprivredne svrhe ili za obavljanje zanatske delatnosti. Političko-teritorijalne jedinice mogu pod određenim zakonskim kautelama kupovati od privatnih lica, društvenih organizacija i udruženja sva zemljišta i zgrade, te mogu prodavati stanbene zgrade sa najviše dva stana, a isto tako mogu davati pojedina građevinska zemljišta na trajno korišćenje radi podizanja stanbenih zgrada i poljoprivredna zemljišta na korišćenje bez naknade radi obavljanja poljoprivrednih i drugih radova od opšteg interesa.

U toku pretresa u pojedinostima Odbor za privredu izvršio je nekoliko promena i zakonski predlog dostavio Zakonodavnom odboru. Zakonodavni odbor je nakon detaljnog pretresa izvršio neke veće promene kako u pogledu sistematike ove zakonske materije, tako i u pogledu određenijeg formulisanja nekih pravnih propisa, i predložio je novi tekst zakonskog predloga. Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća govori detaljno o ovim promenama, pa zato nije potrebno uključiti te promene u ovaj izveštaj. Prvobitan naziv zakona promenjen je i sada glasi: »Predlog zakona o prometu zemljišta i zgrada«, pošto zadire ova materija, kako je već rečeno, konkretno samo na to područje. Saglasno našem opštem i privrednom sistemu ne govorimo o prodaji između privrednih organizacija, političko-teritorijalnih jedinica i društvenih organizacija, nego o prenosu prava korišćenja zemljišta i zgrada.

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća je ovako prečišćen tekst razmatrao ponovo na svojoj sednici 3 juna, izvršio je manje promene i dopune, te ga u celosti i u pojedinostima usvojio. Redakcione komisije odbora za privredu oba veća i zakonodavnih odbora oba veća te tekstove su uskladile te je Predlog zakona o prometu zemljišta i zgrada u konačnom tekstu bio predložen Saveznoj narodnoj skupštini u obliku u kome je sada pred vama.

Odbor za organizaciju vlasti i upravnu razmotrio je kaznene odredbe ovog zakonskog predloga i svojom rezolucijom saglasio se sa njima.

Podnoseći tako izrađen Predlog zakona o prometu zemljišta i zgrada Saveznom veću, Odboar za narodnu

privredu Saveznog veća predlaže Narodnoj skupštini da ga u celosti usvoji.

Za izvestioca određen je dr Marijan Brecelj.

Sekretar — Za Pretsednika

**Ante Raos**, s. r. — **Miloš Minić**, s. r.

Članovi:

**Vicko Krstulović**, s. r., **Blažo Đuričić**, s. r., **Šefket Maglajlić**, s. r., **Vlajko Begović**, s. r., **Pašaga Mandžić**, s. r., **Marjan Cvetković**, s. r., **Mika Špiljak**, s. r., **Vladimir Popović**, s. r., **Voja Leković**, s. r., **Pal Šoti**, s. r., **Đuro Jovanović**, s. r., **Ilija Tepavac**, s. r., **Jefto Šćepanović**, s. r., ing. **Vojislav Jelenković**, s. r., **Peko Dapčević**, s. r., **Džavid Nimani**, s. r., **Franc Simonič**, s. r., **Zoran Polič**, s. r., **Vidoe Smilevski**, s. r., **Blagoj Popov**, s. r., **Dušan Čalić**, s. r., dr **Marijan Brecelj**, s. r.

# IZVEŠTAJ

## ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O PROMETU ZEMLJIŠTA I ZGRADA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
Br. 61
3 juna 1954 godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Zakonodavni odbori Saveznog veća i Veća proizvođača na zajedničkim sednicama od 28 do 30 maja i 3 juna 1954 godine pretresali su Predlog zakona o prometu nepokretnosti, koji je Zakonodavnom odboru Saveznog veća na osnovu člana 136 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine dostavljen od strane Odbora za privredu Saveznog veća.

Saglasno stavu 2 člana 138 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine, Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj svoj izveštaj:

I

U toku rada na pretresu Predloga zakona o prometu nepokretnosti zakonodavni odbori Saveznog veća i Veća proizvođača na svojim zajedničkim sednicama stavili su nekoliko bitnih primedaba na osnovne odredbe zakonskog predloga i s tim u vezi predložili izmene odgovarajućih odredaba, i to:

Prva primedba se odnosila na sam naslov zakonskog predloga, jer predlog zakona po svojoj suštini ne rešava sva pitanja iz oblasti odnosa čiji je predmet nepokretnost u širem smislu, nego samo pitanja iz oblasti odnosa prometa zemljišta i zgrada. Stoga se stalo na stanovište da predlog zakona nosi naziv »Zakon o prometu zemljišta i zgrada«.

Druga primedba se odnosila na odredbe zakonskog predloga po pitanju sticanja i otuđivanja zemljišta i zgrada između društvenog i privatnog sektora. Došlo se do zaključka da je radi pravilnijeg regulisanja ovih odnosa nužno utvrditi pojedine kategorije nepokretnosti i prema tako utvrđenim kategorijama izdiferencirati režim pravnih odnosa prema odgovarajućim kategorijama tj. na drugi način utvrditi te odnose kada su u pitanju poljoprivredna zemljišta od režima za građevinska zemljišta, odnosno zgrade. Zbog toga su u prvom članu zakonskog predloga dati osnovni principi za ove tri kategorije nepokretnosti i istaknuta različitost režima za pojedine kategorije.

Kod utvrđivanja posebnog režima pravnih odnosa za ove tri kategorije nepokretnosti u društvenoj svojini postavilo se pitanje posebnog režima za nepokretnosti u opštoj upotrebi, odnosno zgrade u javnoj upotrebi te se stalo na stanovište da je ovakve nepokretnosti nužno izuzeti iz prometa dotle dok služe ovakvoj nameni, bez obzira da li su u društvenoj ili privatnoj svojini. Ovakav režim za nepokretnosti ove vrste kada su u privatnoj svojini ne može imati karakter nacionalizacije, jer je nepokretnost podvrgnuta ovom režimu samo dok služi određenoj nameni.

Treća primedba se odnosila na sadržinu prenosa vlasništva u prometu sa poljoprivrednim i građevinskim zemljištem unutar društvenog sektora. Stalo se na stanovište da je potrebno u skladu sa našim sistemom društvene svojine dati precizniju formulaciju i jasno izraziti različitost sadržine ovog prenosa od prenosa prava vlasništva kod klasičnog pojma privatne svojine. Zato je u skladu sa postojećim principima izraženim u Zakonu u poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama i u ovom zakonskom predlogu utvrđeno da se kod poljoprivrednog i građevinskog zemljišta u društvenoj svojini unutar društvenog sektora može vršiti samo prenos prava korišćenja.

Obzirom na komplikovanost ovog pitanja njegovo definitivno rešenje ostavljeno je posebnom saveznom zakonu, a u ovom predlogu dato je samo privremeno rešenje u pogledu privrednih organizacija kako se ne bi zakočilo njihovo međusobno poslovanje.

Četvrto: u zakonskom predlogu nije bilo raščišćeno pitanje sticanja i otuđivanja zemljišta i zgrada od strane društvenih organizacija i udruženja. Radi toga je data jasna formulacija po kojoj je utvrđeno da društvene organizacije i udruženja mogu slobodno sticati i otuđivati sva zemljišta i zgrade sa ograničenjem za osnovna sredstva.

Peto: obzirom na utvrđene principe da se poljoprivredna i građevinska zemljišta u društvenoj svojini ne mogu otuđivati, postavilo se pitanje davanja mogućnosti da se i ovakva zemljišta pod određenim uslovima (pre svega građevinska zemljišta za izgradnju stanbenih zgrada), mogu davati na korišćenje privatnim licima, društvenim organizacijama i udruženjima. Ovo pitanje bilo je delimično regulisano postojećim propisima za radnike i službenike (Uredba o izgradnji stanbenih zgrada radnika i službenika). Stalo se na stanovište da treba dati zakonsku formu postojećim propisima, a pored toga proširiti s jedne strane krug korisnika van kategorije radnika i službenika, a s druge strane sve odredbe pod određenim uslovima proširiti i na poljoprivredna zemljišta.

Zbog toga je došlo do unošenja u zakonski predlog nove glave VI.

Ostale primedbe zakonodavnih odbora učinjene su u cilju usklađivanja pojedinačnih odredaba sa principijelnim primedbama datim na opšte odredbe, kao i u cilju dopuna odnosno preciznije formulacije pojedinačnih odredaba.

II

Promene koje su predložili zakonodavni odbori Saveznog veća i Veća proizvođača usvojene su od strane Odbora za privredu Saveznog veća i Veća proizvođača. Ujedno su nađena zajednička rešenja u svim ostalim pitanjima, tako da je od strane pomenutih odbora oba doma izglasan Predlog zakona o prometu zemljišta i zgrada u istovetnom tekstu.

III

Podnoseći ovaj svoj izveštaj Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da ga usvoji.

Zakonodavni odbor Saveznog veća odredio je za svog izvestioca Zehru Muidović.

Sekretar — Pretsednik

Dr **Jerko Radmilović**, s. r. — Dr **Maks Šnuderl**, s. r.

Članovi:

**Ninko Petrović**, s. r., **Bogomir Brajković**, s. r., **Živan Dimitrijević**, s. r., **Mite Dimitrievski**, s. r., **Ilija Došen**, s. r., **Spasoje Đaković**, s. r., **Gojko Garčević**, s. r., **Drago Gizdić**, s. r., **Ivan Kreft**, s. r., dr **Hinko Krizman**, s. r., **Radoš Lepenac**, s. r., **Zehra Muidović**, s. r., **Tomo Nikšić**, s. r., **Petar Relić**, s. r., dr **Zaim Šarac**, s. r., **Ivan Šiftar**, s. r., **Široka Kolj**, s. r..

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ
В. Бр. 465
20 јануара 1954 год.
Београд
СНС (А)/10

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Достављамо Вам Предлог закона о завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије (Савезни завршни рачун) за 1952 годину, са Допунским предлогом уз овај закон, с молбом да га доставите надлежним одборима оба дома.

Потпретседник
Савезног извршног већа
**Моша Пијаде**, с. р.

СНС (А)/10

# ПРЕДЛОГ
## ЗАКОНА О ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА 1952 ГОДИНУ
**(Савезни завршни рачун)**

Члан 1

I

Остварени приходи и извршени расходи у буџетској 1952 години по савезном завршном рачуну износе, и то:

| | | |
|---|---|---|
| **Приходи** — — — — — — — | **Дин.** | **216.719,816.119.—** |
| **Расходи** — — — — — — — | „ | **228.768,161.192.—** |
| **Вишак расхода** — — — — — | „ | **12.048,345.073.—** |

II

Остварени приходи и извршени расходи у буџетској 1952 години по завршним рачунима установа са самосталним финансирањем:

а) установа чији су предрачуни укључени у буџет за 1952 годину

| | | |
|---|---|---|
| **Приходи** — — — — — — — | **Дин.** | **442,431.348.—** |
| **Расходи** — — — — — — — | „ | **442,431.348.—** |

б) установа проглашених за установе са самосталним финансирањем у току 1952 године чији предрачуни нису били укључени у буџет

| | | |
|---|---|---|
| **Приходи** — — — — — — — | **Дин.** | **1.461,958.537.—** |
| **Расходи** — — — — — — — | „ | **1.278,145.160.—** |

III

Остварени приходи и извршени расходи у буџетској 1952 години по завршним рачунима фондова:

а) фонда за спровођење девизне контроле

| | | |
|---|---|---|
| **Приходи** — — — — — — — | **Дин.** | **17,810.106,75** |
| **Расходи** — — — — — — — | „ | **17,014.203,12** |

б) фонда за унапређење девизно-контролне службе

| | | |
|---|---|---|
| **Приходи** — — — — — — — | **Дин.** | **2,538.537.—** |
| **Расходи** — — — — — — — | „ | **414.604.—** |

в) фонда за спровођење царинске контроле

| | | |
|---|---|---|
| **Приходи** — — — — — — — | **Дин.** | **62,355.712.—** |
| **Расходи** — — — — — — — | „ | **54,336.309.—** |

г) фонда за унапређење царинско-контролне службе

| | | |
|---|---|---|
| **Приходи** — — — — — — — | **Дин.** | **27,454.071.—** |
| **Расходи** — — — — — — — | „ | **17,529.281.—** |

Члан 2

Вишак извршених расхода над остваренim приходима по савезном буџету у суми од Динара 12.048,345.073.— покрива се са рачуна код Народне банке ФНРЈ „Разни буџетски приходи из ранијих година".

Члан 3

Одобравају се извршена прекорачења кредита по савезном буџету за 1952 годину настала услед привредних мера Владе ФНРЈ у прелазном периоду на нови привредни систем, у укупном износу од Динара 6,913.538.—

Члан 4

Одобрава се савезни завршни рачун за 1952 годину састављен сообразно прописима чл. 37 Основног закона о буџету и чл. 39 Уредбе о извршењу буџета.

Члан 5

Савезни завршни рачун за 1952 годину заједно са завршним рачунима установа са самосталним финансирањем и завршним рачунима фондова из тач. II и III чл. 1 саставни је део овог закона.

Члан 6

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије".

# ДОПУНСКИ ПРЕДЛОГ
## УЗ ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНИ ЗАВРШНИ РАЧУН) ЗА 1952 ГОДИНУ

Члан 2 Предлога закона о завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије (Савезни завршни рачун) за 1952 годину мења се и гласи:

„Вишак извршених расхода над остваренim приходима по Савезном буџету за 1952 годину у износу од 12.048,345.073.— динара, износ од 7.376,509.345.— динара који је Народна банка ФНРЈ исплатила за финансирање Фонда социјалног осигурању у 1952 години, и неизмирена дуговања државе Народној банци ФНРЈ из 1952 и ранијих година у износу од 5.337,149.266,70 динара, као и део вишка расхода над приходима у вези са финансирањем инвестиција у 1952 години у износу од 10.116,631.618,39 динара покривају се са рачуна код Народне банке ФНРЈ „Разни приходи из привреде из ранијих година".

Део вишка расхода над приходима у вези са финансирањем инвестиција у 1952 години који не буде покривен на начин из претходног става са рачуна код Народне банке ФНРЈ „Разни приходи из привреде из ранијих година" покриће се делимично салдима рачуна код Народне банке ФНРЈ „Повраћаји у Фонд основне инвестиционе изградње" у износу од 725,249.392.— динара и рачуна „Враћени аванси по финансирању из 1950 и 1951 године" у износу од 5.172,683.546.— динара.

Остатак расхода над приходима у вези са финансирањем инвестиција у 1952 години у износу од 13.430,937.122,19 динара покриће се отплатама у наредним годинама."

## РАЧУН „РАЗНИ ПРИХОДИ ИЗ ПРИВРЕДЕ ИЗ РАНИЈИХ ГОДИНА"

| | | | |
|---|---|---|---|
| Примања до 30. XI. 1953 године | 36.356,058.388,03 | Вишак извршених расхода над оствареним приходима по Савезном буџету за 1952 годину . . | 12.048,345.073.— |
| | | Вишак расхода над приходима Фонда социјалног осигурања . . . | 7.376,509.345.— |
| | | Неизмирена дуговања државе Народној банци ФНРЈ из 1952 и ранијих година . . . . . | 5.337,149.266,70 |
| | | Део вишка расхода над приходима у вези са финансирањем инвестиција у 1952 години . . . . . | 10.116,631.618,39 |
| | | Салдо на рачуну . . . . . | 1.477,423.084,94 |
| | 36.356,058.388,03 | | 36.356,058.388,03 |

## ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

### УЗ ДОПУНСКИ ПРЕДЛОГ УЗ ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНИ ЗАВРШНИ РАЧУН) ЗА 1952 ГОДИНУ

Овим Допунским предлогом накнадно се утврђује начин покрића вишка расхода над приходима у 1952 години друштвених фондова (Савезног буџета и фонда социјалног осигурања) и вишка расхода над приходима у вези са финансирањем инвестиција у 1952 години, као и начин покрића разних неизмирених обавеза државе према Народној банци ФНРЈ из 1952 и ранијих година.

Покриће наведених дефицита треба да се изврши на терет средстава која се код Народне банке ФНРЈ воде на рачуну бр. 338036 „ Разни приходи из привреде из ранијих година". Овај рачун отворен је код Народне банке ФНРЈ на основу Наредбе о уплати појединих врста буџетских прихода на рачуне Народне банке ФНРЈ („Службени лист ФНРЈ", бр. 1/52) и садржи приходе које је требало да привредна предузећа уплате у буџет у 1951 години, а уплатила су их тек у 1952 и делимично у 1953 години. Овде се, дакле, ради о накнадним уплатама обавеза привредних предузећа из времена административног руковођења привредом, као што су напр. оне по основу тржишне добити, снижења пуне цене коштања, вишкова доприноса за кадрове, средстава фондова за културно-просветни рад и сл. Салдо тог рачуна на дан 30.XI.1953 године износи 36.356,058.388,03 динара.

На терет ових средстава покривају се:

| | Динара | Динара |
|---|---|---|
| а) Дефицит Савезног буџета за 1952 годину према Предлогу завршног рачуна за ту годину | 12.048,345.073.— | |
| б) Дефицит Фонда социјалног осигурања — — — — | 7.376,509.345.— | |

Оволико је Народна банка ФНРЈ исплатила више за расходе службе социјалног осигурања за 1952 годину преко остварених прихода у тој години.

Према Допунском предлогу, укупан дефицит Фонда социјалног осигурања за 1952 годину треба да се покрије из савезних средстава. Наплаћену разлику доприноса Фонду социјалног осигурања по завршним рачунима предузећа за 1952 годину (која према стању 30. XI. 1953 износи Дин. 3.624,000.000.—) употребиће народне републике за покриће дефицита својих фондова социјалног осигурања у 1953 години.

| | Динара | Динара |
|---|---|---|
| в) Разне неизмирене обавезе државе према Народној банци ФНРЈ из 1952 и ранијих година, и то: | | |
| 1) дуговни салдо на дан 31. XII. 1952 по буџетском рачуну бр. 32010 — — — | 3.410,466.527,64 | |
| 2) необрачуната провизија и трошкови по Савезном буџету за 1952 годину | 56,220.915.— | |
| 3) трошкови у вези са иностраним зајмовима и рамбурсна камата — — — | 728,022.714,47 | |
| 4) исплате по државним унутрашњим зајмовима и по основу експропријације конфискације — — | 607,559.035,59 | |
| 5) неликвидирани обрачун финансирања инвестиција из 1951 г. и провизије у вези са финансирањем инвестиција у 1951 и ранијим годинама — | 534,880.074.— | 5.337,149.266,70 |

Комисија која је вршила утврђивање висине обавеза државе према Народној банци ФНРЈ ставила је приликом прегледа тих обавеза примедбу да би за износ од 427, 423.084,94 који је Банка исказала као потраживање у вези са извршењем државних спољних зајмова (камате револвинг и манипулативних кредита и лични и материјални расходи) требало донети одлуку о томе да ли ће се овај

износ покрити из рачуна бр. 338036 „Разни приходи из привреде из ранијих година“, или ће ићи на терет дохотка Банке. Услед тога овај износ није унет у Допунски предлог, већ је резервисан на рачуну бр. 338036 док се ово питање не расправи.

Осим овог износа, на рачуну бр. 338036 резервисан је још износ од 1.050,000.000.— динара за покриће обавеза из ранијих година ликвидираних предузећа. Овај износ резервише се за плаћање дефицита ликвидираних предузећа и оних предузећа чија је ликвидација у току. (Реч је о ликвтидацији предузећа из времена административног управљања привредом). Плаћање ће се извршити тек кад се утврде коначне обавезе ових предузећа.

Према томе, на рачун бр. 338036 „Разни приходи из привреде из ранијих година“ резервише се укупно 1.477,423.084,94, који износ уједно преставља салдо тог рачуна.

Даље се наведеним Допунским предлогом утврђује начин покрића вишка расхода над приходима у вези са финансирањем инвестиција у 1952 години у износу од 29.445,501.678,58. То је износ вишка расхода над приходима који преостаје по одбитку средстава прикупљених блокирањем амортизационих фондова привредних предузећа. За његово покриће користе се извршени повраћаји пердузећа у Фонд основне инвестиционе изградње у износу од 725,249.392.— динара и враћени аванси дати из буџета у 1950 и 1951 години за финансирање инвестиција у износу од 5.172,683.546.— динара.

На тај начин покриће се свега 5.897,932.938.— дин., а 10.116,631.618,39 покрива се са рачуна бр. 338036 „Разни приходи из привреде из ранијих година“. Тако се укупно покрива 16.014,564.556,39 док се за остатак од 13.430,937.122,19 предвиђа да ће се покрити отплатама у наредним годинама.

# ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

## 9-та СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 11 ЈУНА 1954 ГОД.

САДРЖАЈ:

**Пре дневног реда :**

Саопштења

**Дневни ред :**

1) Претрес извештаја Мандатно-имунитетског одбора о верификацији мандата Мидхата Сарајлића;

2) Претрес Предлога основног закона о заштити биља од болести и штеточина;

3) Претрес Предлога основног закона о заштити стоке од сточних зараза;

4) Претрес Предлога закона о промету семенске робе;

5) Претрес Предлога закона о промету земљишта и зграда;

*Говорници:* Иван Божичевић, Ђура Ђорковић, Скендер Намлициу, Младен Саздевски (5 пута), Никола Шегота (3 пута), Никола Сајак, Драгутин Милановић (5 пута), Средоје Станачев (2 пута), Драган Трајановски (2 пута), др Никола Балог (3 пута), Никола Босанац (2 пута), Стане Бенчич, Иштван Виг (3 пута), Стјепан Скубић, Антун Искра, Милоје Павлов, Никола Мицић, инж. Војин Поповић (2 пута), Виторио Дрог, инж. Павле Шумановац, Анте Бојанић, Ненад Јакшић.

ПРЕТСЕДАВАО:
ПРЕТСЕДНИК
ИВАН БОЖИЧЕВИЋ

ЗАПИСНИЧАР:
ЂУРА ЂОРКОВИЋ

*Почетак у 9,05 часова*

*Претседник* **Иван Божичевић** *(Изборни срез Загреб III, НР Хрватска)*: Отварам девету сједницу Вијећа произвођача Савезне народне скупштине.

Записник данашње сједнице водиће записничар, народни посланик друг Ђура Ђорковић. Молим записничара да прочита записник осме сједнице.

*Записничар* **Ђура Ђорковић** *(Изборни срез Сисак, НР Хрватска)* чита записник осме седнице од 10 јуна 1954 године.

**Претседник Иван Божичевић:** Чули сте записник осме сједнице. Има ли ко какву примједбу на записник? (Нико се не јавља). Пошто примједаба нема, записник ће се овјерити.

Молим да саслушате саопштења.

Народни посланик Јованка Човић моли отсуство са овог засједања због одласка у иностранство по службеној дужности.

Народни посланик Чедомир Јеленић моли отсуство од 18 јуна до 5 јула ове године такође због одласка у иностраство по службеној дужности.

Да ли Вијеће одобрава тражена отсуства? (Одобрава). Констатујем да су тражена отсуства одобрена.

Од Претсједника Савезне народне скупштине примили смо слиједеће приједлоге *(чита)*:

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Претседник
СНС (А) 110/54
10-VI-1954

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС
ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА СНС

Београд

У прилогу достављам вам предлог Савезног извршног већа под Б. Бр. 811 од данас за измену Савезног друштвеног плана за 1954 годину с напоменом да Савезно извршно веће предлаже да се ове измене донесу по хитном поступку.

Претседник
**Моша Пијаде**, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Претседник
(А) 109/54
10-VI-1954

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС
ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА СНС

Београд

У прилогу достављам вам предлог Савезног извршног већа под Б Бр. 810 од данас за измену и допуну Буџета Федеративне Народне Републике Југославије (Савезни буџет) за 1954 годину с напоменом да Савезно извршно веће предлаже да се ове измене и допуне донесу по хитном поступку.

Претседник
**Моша Пијаде,** с. р.

Према члану 148 Пословника Дом може да реши да ли прихвата да се ови законски предлози размотре по хитном поступку.

Пре него што Дом о томе одлучи, треба да се поднесу образложења зашто се траже измене ових законских предлога.

Пошто нема претставника Савезног извршног већа, а имамо писмена образложења, молим записничара да прочита образложење за један и за други законски предлог.

*Записничар* **Ђура Ђорковић** *(чита):*

ПРЕДЛОГ
ЗА ИЗМЕНУ СТАВА 1 И 2 ОДЕЉКА 6 ГЛАВЕ XXVIII САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1954 ГОДИНУ

Став 1 одељка 6 главе XXVIII Савезног друштвеног плана за 1954 годину мења се и гласи:

„Привредне организације могу из средстава амортизационог фонда и средстава за самостално располагање издвојених за инвестиције, а установе са самосталним финансирањем из средстава фонда за замену и допуну, набављати иностране опрему и инвестициони материјал, као и плаћати иностране услуге у вези са инвестицијама, до износа од 10% наведених средстава."

Став 2, одељка 6, главе XXVIII Савезног друштвеног плана за 1954 годину мења се и гласи:

„Савезно извршно веће може повећати или смањити процент и врсте средстава из претходног става."

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
УЗ ПРЕДЛОГ ИЗМЕНА И ДОПУНА СТАВА 1 ОДЕЉКА 6 ГЛАВЕ XXVIII САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1954 ГОДИНУ

Према ранијој широј формулацији става 1, одељак 6 главе XXVIII Савезног друштвеног плана за 1954 годину, која је и данас на снази, могла би се на девизном обрачунском месту у току године појавити тражња од око 34 милијарди динара, под претпоставком коришћења 10% свих тамо наведених средстава (средстава за инвестиције, дакле и инвестиционих кредита, средстава амортизационих фондова, фондова за самостално располагање и других фондова).

Имајући у виду садашњу ситуацију платног биланса као и кретање курсева на девизном обрачунском месту који показују тенденцију постепеног пораста, то би даље задржавање досадашње формулације из Савезног друштвеног плана још више отежало ситуацију и дејствовало као један од фактора даљег пораста курсева на девизном обрачунском месту. Ово тим пре што ова одредба Савезног друштвеног плана још није дошла до свог пуног изражаја, пошто је временски ранијег датума, тако да би се њено дејство — ако би се садашња широка формулација задржала — убудуће осетило у јачој мери него данас.

Приједлог за измјену буџета гласи *(чита):*

ПРЕДЛОГ
ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О БУЏЕТУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНОМ БУЏЕТУ) ЗА 1954 ГОДИНУ

Члан 1

У посебном делу Закона о буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину, уносе се следеће измене и допуне:

1) Расходи у 21 разделу — Савезна управа за инвестициону изградњу, у пратији 1—137 — Инвестиције у привреди према расподели извршеној у Савезном друштвеном плану, умањују се за износ од Дин. 730.000.000, тако да износе дин. 35.235,000.000;

2) у 45 разделу расхода — Дотације народним републикама, у партији 9—226 — Дотације народним републикама — додаје се нова позиција 3, која гласи:

„Позиција 3 — Народној Републици Србији — 730,000.000.

Партија 9—266 износи дин. 8.800,000.000."

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу ФНРЈ".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О БУЏЕТУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНОМ БУЏЕТУ) ЗА 1954 ГОДИНУ

У вези са предложеним изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину, потребно је и кроз Савезни буџет за 1954 годину спровести одговарајуће измене и допуне, уколико се односе на структуру распоређених средстава у савезном буџету.

Сагласно предложеним изменама и допунама у глави XXVII, тач. 1 и у глави XXXVIII тач. 2 Савезног друштвеног плана за 1954 годину — по којима се смањује укупан обим савезних инвестиција за износ од Дин. 730,000.000 и иста сума додељује на име дотације НР Србији — потребно је глобалан кредит предвиђен за инвестиције у Савезном буџету за 1954 годину смањити за износ од Дин. 730,000.000, а код дотација народним републикама, иза дотације НР Македонији и НР Црној Гори, треба додати нову позицију која ће обухватити предложену дотацију НР Србији у износу од Дин. 730,000.000.

На тај начин, у 21 разделу савезног буџета (Савезна управа за инвестициону изградњу) кредит за инвестиције, уместо Дин. 35.965,000.000, износиће сада Дин. 35.235,000.000.—, а у 45 разделу савезног буџета укупан износ дотација народним републикама, уместо Дин. 8.070,000.000, износиће сада Динара 8.800,000.000.

Наведене измене не мењају укупан износ савезног буџета за 1954 годину, који је и даље остао у приходима и у расходима у укупном износу од Дин. 260.114,000.000.— како га је Савезна народна скупштина одобрила.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко је *за* то да се приједлог Савезног извршног вијећа за измјену и допуну Буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1954 годину стави на претрес по хитном поступку, нека дигне руку. (Сви дижу руку.) Има ли ко *против*? (Нема).

Ко је *за* то да се предлог Савезног извршног вијећа за измјену и допуну Савезног друштвеног плана стави на претрес по хитном поступку, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема).

Од Претсједника Савезне народне скупштине примили смо писмо којим Савезно извршно вијеће обавјештава да за поједине приједлоге који се налазе на дневном реду као претставнике Савезног извршног вијећа одређује, и то за приједлог о измјенама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину и извјештаја о извршењу Савезног друштвеног плана у првом тромјесечју ове године Османа Карабеговића, за приједлоге закона о промету земљишта и зграда, о заштити стоке од сточних зараза, о заштити биља од болести и штеточина и о промету сјеменске робе Добривоја Радосављевића, а за Приједлог закона о завршном рачуну ФНРЈ за 1952 годину Вељка Зековића.

Од Мандатно-имунитетског одбора примили смо извјештај о верификацији мандата народног посланика Вијећа произвођача Мидхата Сарајлића за Изборни срез Фоча, изабраног на поновним изборима 9 маја 1954 године.

Предлажем Дому да се учине извјесне промјене дневног реда и да се као прва тачка стави верификација мандата народног посланика Мидхата Сарајлића, односно извјештај Мандатно-имунитетског одбора. Као друго предлажем да се претрес Приједлога закона о измјенама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину помјери за неколико тачака унатраг и то из разлога што ће на заједничкој сједници оба дома претставник Савезног извршног вијећа дати образложење о тој тачки, па ће се послије тога вршити претрес у домовима. Да ли се слажете са овим промјенама? (*Гласови:* Слажемо).

Пре преласка на прву тачку дневног реда, ја бих желео да дам једно тумачење Пословника у вези са посланичким питањима. Члан 176 Пословника, који говори о томе да се посланик изјашњава да ли прима или не извјештај, данас смо то разматрали са Претсједником Савезног вијећа и договорили смо се за овакво тумачење: да посланик има право да дâ изјашњење и објашњење у трајању највише до пет минута, јер је свакако и за самог посланика у неким случајевима тешко да простим изјашњењем образложи свој став, а и за Дом то је у неким случајевима неопходно да би се могао опредијелити и прихватити приједлог за претрес или не. Сматрамо да је пет минута довољно за то. Ово није нека промјена Пословника већ то треба узети као тумачење Пословника. Да ли се Дом слаже са оваквим тумачењем? (*Гласови:* Слаже).

Прелазимо на дневни ред. Молим извјестиоца Мандатно-имунитетског одбора да поднесе извјештај. Има ријеч Скендер Намлицију.

*Известилац Мандатно-имунитетског одбора* **Скендер Намлициу** *(Изборни срез Призрен, АКМО — НР Србија) (чита):*

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Мандатно-имунитетски одбор
Бр. 4/54
10-VI-1954 г.
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

Мандатно-имунитетски одбор, на својој седници од 10 јуна 1954 године, претресао је извештај Савезне изборне комисије о избору за народног посланика Већа произвођача Мидхата Сарајлића за Изборни срез Фоча, изабраног на поновним изборима одржаним на дан 9 маја 1954 године.

Пошто је Одбор приликом претреса горњег извештаја као и установљења исправности његовог посланичког уверења нашао да нема законских сметњи то предлаже Већу да верефицира мандат народног посланика за Изборни срез Фоча, Мидхата Сарајлића.

За известиоца Одбора одређен је Скендер Намлициу.

Секретар **Скендер Намлициу,** с. р. Претседник **Грета Кавај,** с. р.

Чланови:
**Ђуро Савић,** с. р. **Милан Боснић,** с. р. **Милутин Жижић,** с. р.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Отварам претрес о овом извјештају. Ко жели ријеч? (Нико се не јавља). Прелазимо на гласање. Ко је *за* извјештај Мандатно-имунитетског одбора, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се неко уздржава од гласања? (Нико). Проглашујем да је извјештај Мандатно-имунитетског одбора прихваћен и тиме је мандат народног посланика Мидхата Сарајлића верификиран. Молим друга Сарајлића да дође да положи заклетву. Молим Дом да устане.

[**Мидхат Сарајлић** *(Изборни срез Фоча, НР Босна и Херцеговина)* полаже заклетву].

*Претседник* **Иван Божичевић:** Хвала. Прелазимо на другу тачку дневног реда. То је Приједлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина. Према јучерашњем распореду то је била трећа тачка. На основу члана 144 Пословника одређујем да се приједлог законског пројекта не чита, него да се одмах пређе на претрес. Претрес се врши у начелу и у појединостима истовремено. Прије претреса молим извјестиоце Одбора да поднесу извјештаје. Молим извјестиоца Одбора за

народну привреду да поднесе извјештај. Има ријеч друг Младен Саздевски.

*Известилац Одбора за народну привреду* **Младен Саздевски** *(Изборни срез Скопље, НР Македонија)* чита извештај Одбора за народну привреду о Предлогу основног закона о заштити биља од болести и штеточина. (Видети прилог).

*Претседник* **Иван Божичевић:** Молим извјестиоца Законодавног одбора да поднесе извјештај. Има ријеч Никола Шегота.

*Известилац Законодавног одбора* **Никола Шегота** *(Изборни срез Осијек-град, НР Хрватска)* чита Извештај Законодавног одбора о Предлогу основног закона о заштити биља од болести и штеточина. (Видети прилог).

*Претседник* **Иван Божичевић:** Отварам дискусију. Ко жели ријеч? Има ријеч Никола Сацак.

**Никола Сацак** *(Изборни срез Стара Пазова, АПВ — НР Србија):* Сматрам, другови, да би ова трећа глава требало да се протегне и на контролу вештачког ђубрива. Јер, као што је широким произвођачима непознат састав хемикалија за заштиту биља, исто тако у више случајева непознат им је и састав вештачког ђубрива, па није редак случај да у последњих неколико година, и поред тога што имамо социјалистичка газдинства, а нарочито задруге, тамо где раније није било пољопривредних стручњака, да се вештачко ђубриво, које долази у ринфузи а нема ко да објасни његову употребу, не употребљава и, природна ствар, вештачко ђубриво и пропада.

Пошто је и оно хемикалија као и средства за заштиту биља, сматрам да би трећа глава, а нарочито чл. 40, који говори о омоту на коме треба да буде написан начин употребе сваког средства, требало да се протегне и на вештачко ђубриво.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко жели ријеч? Да ли ко жели да предложи неку промјену или допуну. У том случају требало би да се поднесе писмен приједлог у вези са одговарајућим чланом.

Ко се јавља за ријеч?

**Драгутин Милановић** *(Изборни срез Крушевац, НР Србија):* Претходно желим да истакнем задовољство стручњака из мог изборног среза што је у области пољопривреде донет овакав један закон. Али, овде морам да учиним једну врло малу примедбу на члан 10 овог законског предлога. Наиме, њихово је мишљење да треба у првом ставу овог члана брисати временски период од једне године на који се ограничава време потребно за развијање једне биљне штеточине. Наиме, за поједине биљне штеточине тај је период већи па треба оставити онолико колико је потребно за њихов развој . . .

*Претседник* **Иван Божичевић:** Друга Милановића нисам разумио, да ли он подноси конкретно неки приједлог?

**Драгутин Милановић** (наставља): Друже Претседниче, ради се о томе да не треба ограничавати време потребно за развој једне биљне штеточине на једну годину, пошто су ти временски периоди за поједине биљне штеточине различити. Например, код губара тај период је дужи од једне године; затим, друго је време потребно за штитасту ваш шљиве. Према томе, сматрам да то време не треба ограничити на једну годину, већ ставити оно време које је потребно за развојни циклус за дотичну штеточину. Јер, развојни циклус биљних штеточина различит је за поједине врсте.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли се још неко јавља за ријеч о овој тачки дневног реда? (Нико се не јавља). Пошто је један исти претставник Савезног извршног вијећа одређен за оба дома Савезне народне скупштине, и пошто је он сада на сједници другог дома, то ће се он касније изјаснити о овим приједлозима.

Према томе, прелазимо на идућу тачку дневног реда: Претрес Приједлога основног закона о заштити стоке од сточних зараза.

Молим извјестиоца Одбора за народну привреду, друга Младена Саздевског да поднесе извјештај Одбора.

*Известилац Одбора за народну привреду* **Младен Саздевски** *(Изборни срез Скопље, НР Македонија)* чита извештај Одбора за народну привреду о Предлогу основног закона о заштити стоке од сточних зараза. (Видети прилог).

*Претседник* **Иван Божичевић:** Молим извјестиоца Законодавног одбора да прочита извјештај.

*Известилац Законодавног одбора* **Никола Шегота** *(Изборни срез Осијек град, НР Хрватска)* чита извештај Законодавног одбора о Предлогу основног закона о заштити стоке од сточних зараза. (Видети прилог).

*Претседник* **Иван Божичевић:** Прелазимо на дискусију. Приједлог се неће читати. Обавјештавам да је присутан повјереник Савезног извршног вијећа друг др Никола Балог и сваки народни посланик може да тражи обавјештења о законском приједлогу, а повјереник такође има право да на своју иницијативу тражи ријеч и да даје обавјештења за која сматра да су потребна. Ко жели ријеч по овом законском приједлогу? Ријеч има друг Средоје Станачев.

**Средоје Станачев** *(Изборни срез Зрењанин I, АПВ — НР Србија):* Ја бих тражио нека обавештења о члану 81 Предлога основног закона о заштити стоке. У глави IV, у члану 62, у тачки 5, каже се да ветеринарски

инспектор врши надзор над радом ветеринарских установа и ветеринара на подручју среза (града) у погледу спровођења мера предвиђених овим законом. Доцније, у члану 81, каже се да се за три године после доношења овога закона може за инспектора ветеринарског поставити ветеринар са свршеним факултетом који нема три године праксе после завршене школе или положеног државног испита.

Ја сматрам да би на овај начин дошло до тога да млађи неискусни ветеринари буду у инспекцији и да врше надзор над радом старијих и искуснијих ветеринара. Ја мислим да би било потребно, уколико не бисмо добили објашњење које би нас задовољило, поднети амандман на члан 81.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ријеч има друг Драган Трајановски.

**Драган Трајановски** *(Изборни срез Штип, НР Македонија):* Ја се у основи слажем са законским предлогом; имам само ове примедбе. У ранијем нацрту била је предвиђена одредба да су срески народни одбори дужни да у року од три године подигну сточна гробља или одговарајуће уређаје за уништавање лешева угинулих животиња. Сад је у члану 42 изостављен тај рок и он више не постоји. Ту се каже да су народни одбори дужни да обезбеде уништавање лешева, да обезбеде место где ће се затрпавати лешеви угинуле стоке, али је то без рока. Ја мислим ранији нацрт је у томе погледу био много ефикаснији и та прецизност, то што је био одређен рок претстављало је веома значајну меру.

Ја мислим, не баш толико лаички, да велики проценат обољења, нарочито епидемиских обољења, и уопште све заразне болести код нас, нарочито у примитивним крајевима, преносе се баш зато што се не уништавају лешеви, односно не уклањају се на одговарајући начин. Лешеви угинулих домаћих животиња, које су угинуле од заразних болести, легло су не само заразних болести одговарајуће врсте животиња, него су легло болести код људи. Из тих разлога ја мислим да ту морамо бити више прецизни. Ја не знам како је Одбор разматрао то питање, али мислим да треба да будемо прецизнији, да овде стварно треба да одредимо рок у коме су народни одбори дужни да изграде одговарајуће уређаје или да обезбеде места, сточна гробља или гробнице за домаће животиње. Таква једна обавеза стављена у закон значила би много. Не значи да народни одбори неће и без тога градити таква гробља, али мислим ако одредимо рок народни одбори ће унапред рачунати на ту своју обавезу и да ће у буџете за наредне две до три године планирати одговарајућа средства. Зато ми треба да узмемо једну јачу оријентацију, да у догледном времену свако насељено место има обезбеђено сточно гробље или гробницу за лешеве угинулих животиња, јер оне су највеће легло ширења заразних болести.

То је једна ствар. Ја немам амандман, но пре но што бих га поднео, желео бих да чујем мишљење претставника Одбора за привреду, из ког разлога је одбачена прва стилизација у нацрту закона.

Друго, не види се из Предлога основног закона о заштити стоке од сточних зараза каква ће се борба повести, какве ће се мере предузети против надрилекарства у лечењу домаћих животиња. Ја мислим да је ово надрилекарство, лечење домаћих животиња од стране нестручних лица, један значајан фактор у ширењу заразних болести. Нарочито су на томе пољу разносачи заразних болести људи који врше крвне операције, штројење домаћих животиња. Знамо да таквих има свуда. То су неконтролисани органи, то је професија, која ни са стручног, ни са финансиског гледишта не одговара. Али узмимо само са стручног гледишта. То су неовлашћени, нестручни људи који врше штројења и они су разносачи заразних болести. Вршећи операцију над једном зараженом домаћом животињом, они преносе заразу на друге животиње. Ја мислим да стручни ветеринарски органи воде борбу, и то упорну борбу против ових лаика, а досад нису имали довољно законских могућности за борбу против оних који врше надриветеринарство. Законом треба обезбедити да се надрилекарство јаче сузбија. И о том питању хтео бих да известилац Одбора за привреду да образложење како се расправљало у Одбору о питању сузбијања надрилекарства.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Има ријеч извјестилац Одбора за народну привреду народни посланик Младен Саздевски.

*Известилац Одбора за народну привреду* **Младен Саздевски** *(Изборни срез Скопље, НР Македонија):* У вези примедаба, друга Станачева хтео бих да кажем да је Одбор за народну привреду Већа произвођача стао на становиште које стоји у Предлогу основног закона о заштити стоке од сточних заразних болести, тј. да инспектори могу бити и са 3 године праксе, дакле, као што стоји у чл. 81. Полазило се од тога да у појединим крајевима наше земље нема довољно ветеринарских стручњака, као што је случај у добром делу НР Црне Горе, у НР Босни и Херцеговини, у Македонији и слично, док то није случај у другим крајевима. Рецимо, у Војводини просечно долази по седам или осам ветеринара на срез. Ово је Предлог основног закона о заштити стоке од сточних заразних болести, а поједине републике својим законима утаначиће ове одредбе.

Слична је ствар и са питањем које је поставио Трајановски. У првобитном тексту

предлога стајало је да се на железничким станицама изграде рампе и други објекти, па су одбори за народну привреду оба дома стали на становиште да се те клаузуле не уносе у закон, јер самим тим би се везало да онај ко одређује изградњу ових објеката, треба да обезбеди и средства. Остављено је да ово питање буде регулисано републичким законима.

Нешто о другом питању које је поставио народни посланик Трајановски у вези са сузбијањем надрилекарства. По мом мишљењу то је ствар која треба да се регулише Кривичним закоником.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли жели још неко нешто да каже? Да ли се другови задовољавају образложењем?

**Средоје Станачев** *(Изборни срез Зрењанин I, АПВ — НР Србија):* Задовољавам се образложењем, с обзиром на то да сам ја на ово питање гледао кроз ветеринарске кадрове у Војводини, а не у другим крајевима.

**Драган Трајановски** *(Изборни срез Штип, НР Македонија):* Не задовољавам се одговором по питању сузбијања надрилекарства. Овај закон треба да одреди шта је надрилекарство и у чему се састоји...

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли подносите амандман?

**Драган Трајановски** *(наставља):* Не подносим амандман, али мислим да би требало рећи нешто у том закону о питању сузбијања надрилекарства.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Повереник Савезног извршног вијећа друг др Никола Балог даће образложење.

*Повереник Савезног извршног већа др* **Никола Балог:** Другови народни посланици, надриветеринарство као проблем није обухваћено овде, у овом предлогу закона зато што се овде ради само о заштити стоке, а не ради се о општој организацији ветеринарске службе. Као што рекох, не говори се о организацији ветеринарске службе, него само о државном надзору. Стога мислим да би то питање било тешко унети у овај закон, иако у нашем законодавству постоји недостатак који је истакао друг народни посланик. С једне стране, то би питање било неопходно решити у једном закону о општој ветеринарској служби, о принципима и организацији ветеринарске службе, итд., а с друге стране свакако је и то недостатак што у Кривичном законику немамо одредаба које говоре о надриветеринарству. Имамо одредбе у Кривичном законику које говоре о надрилекарству, о надрписарству, па би требало, ако се анализом покаже да је то неопходно, да се унесу и одредбе које би говориле о надриветеринарству. У овај законски предлог тешко бисмо могли унети нешто више у том погледу и с обзиром на то што је и само дело надриветеринарства ствар која није још довољно испитана, мора се видети шта је, заправо, дело надриветеринарства, да ли помагање, испомагање, па чак и сличне мере у лечењу стоке. У селу се свакодневно предузимају такве мере, па би требало посебно простудирати то питање. Ја мислим да би уношење овог проблема у овај закон претстављало свакако тешкоћу најзад и с обзиром на квалификацију таквог дела.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли жели још неко ријеч? (Не јавља се нико). Да ли народни посланик Трајановски предлаже амандман? *(Драган Трајановски:* Одустајем од амандмана). Пошто нема амандмана на овај законски приједлог, стављам на гласање Приједлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза. Ко ја *за* овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Да ли се неко уздржао од гласања? (Није). Проглашујем да је Приједлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза прихваћен једногласно у Вијећу произвођача.

Прелазимо на слиједећу тачку дневног реда: Претрес Приједлога закона о промету сјеменске робе. Молим извјестиоца друга Саздевског да поднесе извјештај.

*Известилац Одбора за народну привреду* **Младен Саздевски** *(Изборни срез Скопље, НР Македонија)* чита извештај Одбора за народну привреду о Предлогу закона о промету семенске робе. (Видети прилог).

*Претседник* **Иван Божичевић:** Молим извјестиоца Законодавног одбора да поднесе извјештај.

*Известилац Законодавног одбора* **Никола Шегота** *(Изборни срез Осијек град, НР Хрватска)* чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о промету семенске робе. (Видети прилог).

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ја бих упозорио Дом поново на члан 144 Пословника, који говори о томе да у почетку и у току претреса Претседник Дома може одредити да се пројект закона не чита у цјелини или да се не читају поједини дјелови. Одлука се, такође, може донијети и на приједлог неког посланика ако га подржи још девет народних посланика. Ја сам полазио са становишта да сте ви читали те приједлоге, када сам ријешио да се они овдје не читају. Уколико ви сматрате да би их требало читати можемо их читати. *(Гласови:* Не треба). Према томе ни овај законски приједлог неће се читати.

Ко жели да узме ријеч у дискусији о Приједлогу закона о промјету сјеменске робе. Има ријеч Никола Босанац.

**Никола Босанац:** *(Изборни срез Дарувар, НР Хрватска):* У члану 9 каже се да сјеменска

роба коју привредне организације и установе стављају у унутрашњи промет или извозе мора бити прописно пакована и тачно означена. Мислим да би ово требало да се односи и на оне индивидуалне произвођаче који данас код нас производе то сјеме и који га стављају у унутрашњи промет, иако та као појединци не извозе.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли још неко жели ријеч? Да ли неко тражи обавјештење или тумачење? (Нико се не јавља). Има онда ријеч повјереник друг др Балог.

*Повереник Савезног извршног већа* др **Никола Балог:** Ово је питање било расправљано у Одбору за народну привреду и стало се на потпуно исправно становиште да када индивидуални произвођач ставља у промет сортну и селективну семенску робу да је потребно уверење и пломбирање, дакле без обзира ко ставља сортну и селективну семенску робу у промет. Али, мислим, да се за обичну семенску робу индивидуалном произвођачу не може наметати обавеза из члана 9, јер би то потпуно ометало промет. Претпоставите промет арпацика или другог семена који се врши на нашим пијацама и између индивидуалних произвођача. Ако би се стало на становиште да то мора бити паковано, онда би то значило обуставити у Југославији промет односно отежати га до таквих граница да се то не би могло одржати.

С обзиром на то, Одбор за народну привреду стао је на становиште да се само за сортну и селективну семенску робу тражи од индивидуалних произвођача иста обавеза. С друге стране, ако се ставља болесна и заражена семенска роба у промет, онда и индивидуални произвођач подлежи казнама по одредбама ранијег закона који сте усвојили.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко жели још ријеч? Да ли је народни посланик друг Никола Босанац задовољан са датим објашњењем. *(Никола Босанац:* Јесам).

Пошто се нико више не јавља за ријеч, стављам Приједлог закона о промету сјеменске робе на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Хвала. Ко је *против*? (Нико). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није). Оглашујем да је Приједлог Закона о промету сјеменске робе једногласно прихваћен у овоме Дому.

Прелазимо на слиједећу тачку дневног реда: Претрес Приједлога закона о промету земљишта и зграда. Молим извјестиоца Одбора за привреду друга Анту Бојанића да поднесе извјештај.

*Известилац Одбора за народну привреду* **Анте Бојанић:** *(Изборни срез Сплит, НР Хрватска)* чита извештај Одбора за народну привреду о Предлогу закона о промету земљишта и зграда. (Видети прилог).

Ја бих, на крају, споменуо неке исправке које су се поткрале у штампаном тексту закона. Наиме, у члану 10 први став треба да гласи: „Продаја зграда од стране привредних организација и политичко-територијалних јединица приватним лицима, друштвеним организацијама или удружењима врши се јавном продајом."

Даље, досадашњи став 1 постаје став 2, док се садашњи став 2 у целини брише..

*Претседник* **Иван Божичевић:** Молим извјестиоца Законодавног одбора да поднесе извјештај.

*Известилац Законодавног одбора* **Стане Бенчич** *(Изборни срез Љутомер, НР Словенија)* чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о промету земљишта и зграда. (Видети прилог).

*Претседник* **Иван Божичевић:** Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

*Претседник* **Иван Божичевић:** Настављамо рад.

Пошто су у међувремену народни посланици Никола Сацак и Драгутин Милановић формулисали своје приједлоге за измјену појединих чланова Приједлога закона о заштити биља ријешићемо сада Приједлог закона о заштити биља од биљних штеточина.

Извјесна обавјештења жели да дâ повјереник Савезног извршног вијећа др Никола Балог.

*Повереник Савезног извршног већа* др **Никола Балог:** Другови народни посланици, овде су постављена два питања, односно поднесена су два амандмана.

Прво, да се вештачко ђубриво подведе под одредбе овога закона, и друго, да се у члану 10 предвиди развојни циклус биљних штеточина а не да рок буде годину дана, као што је сада одређено.

Питање вештачког ђубрива било је дискутовано приликом израде овога законског предлога, али се стало на становиште да вештачко ђубриво није средство за заштиту биља. И то је несумњиво. То је средство за повећање биљног приноса. Међутим, у законском пројекту реч је само о средствима за заштиту биља. Али, с обзиром на то да постоји такав захтев, ово се питање свакако мора решити. Решење тог питања може се спровести на два начина. Или да се утврде стандарди вештачког ђубрива, а познато је да су стандарди обавезни у земљи и да се њих морају придржавати сва производна предузећа, или се то питање може решити посебним законом.

Савезно извршно веће је стало на становиште да се то питање реши законом и стога је проблем производње и промета вештачког ђубрива унело у свој законодавни план. Ја подвлачим да би било тешко то унети у овај законски предлог који говори само о заштити биља, наиме има низ других средстава којима се подиже производња, па ипак се то не може обухватити овим законом који је пред вама. Према томе, скрећем вам пажњу на то да у овај закон нису унета средства која се не могу квалификовати као средства за заштиту биља.

Друго је питање развојног циклуса биљне болести у вези са чланом 10 овог законског предлога. Било би неопходно да скренем пажњу друговима народним посланицима да се овде говори о најмањем року од године дана. Стручњаци за заштиту биља кажу да је једна година онај неопходан период који мора да протекне од престанка биљне болести да би се после тога сматрало да не постоји никаква зараза на одређеном подручју. Дужи рокови могу да постоје за поједини биљне болести, али годину дана је најкраћи рок. Обзиром на то да се ради о основном закону то би доношењем техничких прописа управа за заштиту биља решавала дуже рокове за поједине биљне болести или би се то питање решавало републичким законима.

То су објашњења на питања која су покренули другови народни посланици.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко се даље јавља за ријеч? (*Младен Саздевски:* Ја.) Има ријеч народни посланик Младен Саздевски.

*Известилац* **Младен Саздевски:** Приликом разматрања Предлога закона о заштити биља од болести и штеточина било је и конкретних предлога. Колико се сећам постојао је предлог Вука Петронијевића да се и вештачко ђубриво уврсти и да се и оно разматра у овој материји. Но, будући да је то материја коју треба другим прописима регулисати, није унета у овај законски предлог. Потпуно се слажем са излагањем друга Балога, то је био став и Одбора за привреду приликом разматрања овог законског нацрта.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли жели још неко да узме ријеч о овом питању? (Нико се не јавља за реч). Прелазимо на гласање о Приједлогу закона о заштити биља од биљних болести и штеточина.

Постоји амандман народног посланика Драгутина Милановића на члан 10 Приједлога закона о заштити биља од болести и штеточина. Тај амандман гласи *(чита):*

Мере за сузбијање опасних биљних болести и штеточина спроводиће се док постоји опасност од тих болести односно штеточина. Сматраће се да је опасност од болести односно штеточина престала ако се на зараженом подручју болест или штеточина не појави за њен развојни циклус.

Други и трећи став члана 10 остају непромењени.

Према Пословнику, уколико постоји амандман треба најприје о њему гласати. Друг др Никола Балог дао је једно обавјештење. Претставник Савезног извршног вијећа није се изјаснио о амандману. Он то не мора, али може да се изјасни уколико жели.

Стављам на гласање амандман народног посланика Драгутина Милановића.

Ко је *за* предложени амандман, нека дигне руку. (Два посланика дижу руку). Има ли ко *против?* (Већина диже руку). Да ли се ко уздржао? (Није).

Објављујем да је амандман народног посланика Драгутина Милановића на члан 10 одбијен великом већином гласова.

Други амандман је поднио народни посланик Никола Сацак. Ово се односи на измјену чланова 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 и 45, с тим што ће се текстовима поменутих чланова свуда додати где пише "средства за заштиту биља" — „и вештачка ђубрива".

Ко је *за,* нека дигне руку. (Један посланик диже руку). Ко је *против?* (Велика већина диже руку). Да ли се ко уздржао? (Није).

Објављујем да је амандман народног посланика Николе Сацака одбијен.

Стављам на гласање Приједлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина. Ко је *за,* нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Да ли се ко уздржао? (Није).

Констатујем да је Приједлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина једногласно прихваћен у нашем Вијећу.

Отварам дискусију о Приједлогу закона о промету земљишта и зграда.

Тражи ли ко ријеч? *(Драгутин Милановић:* Молим за реч).

**Драгутин Милановић** *(Изборни срез Крушевац, НР Србија):* Изјављујем да ћу гласати за Предлог закона о промету земљишта и зграда, јер стање које смо досад имали на терену и које је углавном одржавано административним путем било је несношљиво; овај закон требало је и пре да дође.

Хтео бих само једну ствар да подвучем. Наиме, ради се о грађевинским плацевима који се дају приватницима за изградњу кућа. Ја сам се са овим проблемом пре неки дан сусрео заједно са још неколико другова из Светозарева, Крушевца, Трстеника, Чачка и Краљева, и зато бих хтео да чујем мишљење другова из Савезног извршног већа и да поднесем амандман о том питању.

У поглављу VI, у члановима 43, 44, 45 и 46, говори се о начину добијања плацева за дизање зграда, углавном се ту каже да се за грађевинске потребе могу добити земљишта општенародне имовине. Међутим,

ми имамо такву ситуацију, нарочито у градовима које сам поменуо, а који су после рата индустриски изграђени, да немамо земљишта из општенародне имовине, ни за потребе предузећа, јер смо принуђени да градимо, акамоли да дајемо и индивидуалним лицима да подижу себи станове. Ми смо на терену присиљени у неку руку да идемо на експропријацију, јер, рецимо, у Трстенику имамо комплексе земљишта од 5 до 6 хектара који су нам потребни а који су у поседу приватника, а земље из општедржавног фонда немамо на оним местима где би требало нешто градити према урбанистичком плану или, рецимо, где би требало да пролази ауто-пут Ранковићево-Крушевац и даље према пруги Београд-Бар. Међутим, садашњим нашим законским прописима ствар је тако регулисана да не постоји никаква могућност да се од тих приватника прибави плац. И не само то. Чак и када би смо имали земљу из општедруштвеног фонда не бисмо имали могућности да вршимо замену са приватницима. Зато сматрам да у поглављу VI треба убацити члан који говори да органи народне власти, среза или републике, могу дати сагласност за вршење експропријације за потребе предузећа и не само предузећа него и на захтев народних одбора срезова који би давали то земљиште за индивидуалну градњу.

Тако, например, у моме предузећу имамо случај да до идуће године треба да укључимо у производњу око 400 радника да би смо могли одговорити друштвеним обавезама. Ако би за тај број радника требало подићи станове било би нам потребно да извршимо извесну експропријацију земљишта и да дамо око милијарду и 200—300 хиљаде динара да бисмо све то могли извршити. То је, наравно, немогућно да преузме на себе сам колектив. С друге стране, постоји захтев радника да сами себи дижу зграде. Међутим, досад постоји само једна резолуција за коју се углавном наши правници на терену хватају да је могућно извршити експропријацију од приватника. Међутим, у Извршном већу Србије кажу да ту резолуцију познају, али да она за њих није основни закон на основу кога би могли вршити експропријацију. Био сам данас очевидац када су другови из Чачка, Светозарева и Краљева били одбивени у својим захтевима. Просто нас убеђују да треба да преговарамо и да другови коју су заинтересовани купују плацеве, иако ће их приватник у том случају гледати да исцеди што је могућно више а цене се неће кретати у оквиру скале за продају земљишта какву ми имамо.

Зато предлажем да се убаци могућност да срески народни одбори лакше могу да дођу до станова, јер је станбено питање врло критично у свим нашим градовима.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Даље ко жели ријеч? Има ријеч друг Иштван Виг.

**Иштван Виг** *(Изборни срез Бачка Топола, АПВ — НР Србија):* Ја бих имао амандман на шести одељак, на члан 44. Мислим да би у тај члан, поред постојећег текста, требало унети и то да народни одбор може дати на коришћење онима који поседују земљу ону земљу коју би добили куповањем зграда у замену за своју земљу. Исто тако, предложио бих измену у одељку VIII, члан 53. Пошто су свим нашим грађанима познати прописи који се односе на земљишни фонд и његов максимум, предлажем да се брише трећи ред од запете: „суд дужан је пре него што изврши пренос упозорити купца на то, а у случају да купац остане при захтеву за пренос," а само да остане „суд ће пренос извршити и о томе известити народни одбор среза". Сматрам да је потпуно непотребно да се стави реченица да је суд дужан да опомене купца.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Има ријеч друг Стјепан Скубић.

**Стјепан Скубић** *(Изборни срез Загреб, НР Хрватска):* Ја бих, другови, молио да се објаве чланови 62 и 63. У чл. 62 каже се: „На основу уговора о куповини и продаји земљишта и зграда који је закључен између приватних лица прије дана ступања на снагу овог закона може се захтијевати пријенос својине, ако је одобрење за пријенос на темељу ранијих прописа дато, или (ово и л и је важно) ако је непокретност предата купцу у посјед."

Или: у чл. 63 се каже: „Управни поступак по захтијеву за одобрење пријеноса земљишта и зграда који је у току на дан ступања на снагу овог закона обуставља се. Исто тако обуставиће се и судски поступак у управним споровима поводом рјешења донесених по захтјеву за одобрење пријеноса земљишта и зграда".

Поводом свога захтјева да се ово објасни, дајем слиједећи конкретан примјер. У пракси на терену један друг, бескућник, купио је кућу и народни одбор среза је одобрио куповину. Међутим, фамилија продавца жалила се против ове продаје Савјету за привреду Републике, јер то је било још раније, а Савјет за привреду је тражио мишљење среза. Неким пуким случајем срез је дао мишљење да се одобри продаја. Чак је и наведено да је купио кућу из шпекулативних разлога, иако је познато да он није имао куће, да је пролетер. Привредни савјет поништио је продају. Купац се тада жалио Врховном суду Републике и овај је уважио његову жалбу поништивши рјешење Савјета за привреду. Тада се поново жалила друга страна Врховном суду ФНРЈ који је поништио пресуду Врховног суда Републике. Сада тај човјек не може да добије у посјед то земљиште

иако сам нема никаквог земљишта а породица, с друге стране, добија натраг то земљиште иако има земљишта преко максимума.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ја бих упозорио другове народне посланике на члан 141 Пословника који говори да се амандмани подносе писмено. Друга је ствар ако неко тражи објашњење, али ако тражи да се нешто измијени, он мора поднијети писмени приједлог. Зато упозоравам другове који су предлагали амандмане да их писмено формулишу и поднесу.

Даље ко жели ријеч? Има ријеч Антун Искра.

**Антун Искра** *(Изборни срез Ријека, НР Хрватска):* Другови, ја сматрам да је став 3 члана 21 превише строго формулисан, јер се каже: „Новчани износ добијен продајом пословне зграде привредна организација може употребити само за изградњу или куповину другог објекта или уплатити у амортизациони фонд." Мислим да би овде требало брисати „или другог објекта" и на то место ставити „или другог основног средства".

Ово образлажем тиме, јер приликом спровођења Уредбе о реорганизацији задруга имамо низ објеката које би оне радо продале а није им потребна поновна изградња таквих објеката. Зато би било нормално да се стави „или за куповину неког другог основног средства."

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли још ко жели ријеч? Ријеч има народни посланик друг Павлов Милоје.

**Милоје Павлов** *(Изборни срез Панчево, АПВ — НР Србија):* Ја бих желео да ми се да једно објашњење у вези са овим законским предлогом. Ради се о томе да се у Предлогу закона о промету земљишта и зграда нигде не говори о томе како ће се третирати колонисти, а имамо ту ситуацију да постоји један број колониста који је имао своју земљу одакле је и дошао и та је земља ушла у земљишни фонд и сада се то питање практично на терену поставља. Хтео бих да се у томе смислу даде извесно објашњење.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко даље жели ријеч? Ријеч има народни посланик Никола Мићић.

**Никола Мићић** *(Изборни срез Власеница, НР Босна и Херцеговина):* Другови, ја бих желео да ми се објасни — зашто се одустало од ове првобитне одредбе у Предлогу закона о промету непокретности, којом се донекле ограничавала купо-продаја непокретности између приватних лица. Ја мислим да би једна таква одредба, као што је она која је била у првобитном предлогу, задовољила оне потребе, на које је овде указао друг из Трстеника.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Има ријеч народни посланик инж. Војин Поповић.

Инж. **Војин Поповић** *(Изборни срез Нови Пазар, НР Србија):* Другови, ја имам једну примедбу начелне природе на овај законски предлог и то на чланове 26 и 27 и на још известан број чланова који долазе касније а који се позивају на ова два члана.

У принципу, у члану 26 је предвиђено да јавни правобранилац улази у то ако је једна купо-продаја извршена а вредност те непокретности у време закључења уговора је износила мање од две трећине, да може кроз годину дана правобранилац интервенисати и тражити или да се разлика уплати или да се поништи такав уговор. Ја стављам принципијелну примедбу на ову одредбу из ових разлога.

Прво, врло је тешко данас, у нашим условима, ценити прометну вредност земље. Она се, уствари, није формирала.

Друго, то ће изазвати велике компликације за судове и правобранноце, како ће они сада да саставе стручњаке да цене да ли је то продато пре годину дана, то је друга ствар. И, трећа, то ће увек код оних који врше промет непокретности између себе уносити једну бојазан. Јер цене се мењају. Какву ће цену кроз годину дана узети јавни правобранилац? То просто код људи ствара несигурност да улазе у такав промет и да приступају закључивању купо-продајних уговора.

Ја мислим да ако се десило негде и ако би се у будућности десило да се изврши нека купо-продаја по нижим ценама, то су врло ретке ситуације између народног одбора и приватног лица итд. па због тих појединачних случајева не бисмо смели доносити један законски пропис који би уопште могао да кочи и омета тај промет.

Предлажем да се члан 26 брише као и члан 27 који је везан за тај члан а онда да се остали чланови, који се позивају на ова два члана, измене у томе смислу што се не би позивали на ове брисане чланове. То је мој предлог.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко се још јавља за ријеч? Има ријеч народни посланик Виторио Дрог.

**Виторио Дрог** *(Изборни срез Ријека I, НР Хрватска):* Ја бих поставио само једно питање које се тиче промета земљишта и зграда са иностранством. То је нарочито важно за нас у Истри, где још није рашчишћено то питање. Наиме, ради се о промету земљишта и зграда људи који су оптирили за Италију. Јер, ми знамо из искуства, у таквим се случајевима, кад се људи не налазе на тим имањима, већ послове врше администратори, да се ту врше разне врсте шпекулација, малверзација итд.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко још жели ријеч о овоме? За ријеч се јавља народни посланик инж. Павле Шумановац.

Инж. **Павле Шумановац** *(Изборни срез Сомбор, АПВ — НР Србија):* Другови народни посланици, ја бих хтео да поставим једно питање претставнику Савезног извршног већа да ми одговори у којој је фази и степену решавања предлог Извршног већа АП Војводине у коме се тражи регулисање питања располагања земљиштем унутар једне компетенције колонистичке породице. Стање је углавном такво да једна колонистичка породица данас не може регулисати сувласничке односе између својих чланова, јер је везана прописима Закона о аграрној реформи и колонизацији. Међутим, то је питање горуће и оно изазива тешкоће. Приликом досељавања, колонистичке породице су имале свега три-четири члана. Међутим, данас те породице имају 16, 18 и 19 чланова. Сви ти чланови живе у једној кући и на истој површини земље. Природно је да би се ту вршило одвајање појединих делова тих породица, али када појединац ван породице не би био везан за ту компетенцију. Ту се обично ради о земљишту чија површина износи једно или два јутра. У том случају и када би се запослио негде он редовно губи дечји додатак само зато јер се води као сувласник, рецимо, на земљишту површине једног или два јутра. У том смислу дало је предлог Извршно веће АП Војводине и мене интересује у коме је степену третирање и решавање тога питања због чега бих молио одговор.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Има ријеч народни посланик Никола Босанац.

**Никола Босанац** *(Изборни срез Дарувар, НР Хрватска):* Другови, ја бих се сагласио са дискусијом друга Војина Поповића у вези са главом III чл. 17 и 18 где се говори да Привредни савет даје народном одбору среза (града) одобрење за замену, односно за продају или куповину тог земљишта, да би се можда ту убацило — уколико одговарају и цене прометне вредности. Мислим да би то било много паметније него да се то протеже на чланове 26 и 27 чиме би се тај процес отегнуо само у недоглед и изазвао извесне тешкоће, како је образложио друг Војин Поповић.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко жели даље ријеч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за ријеч обраћам се повјереницима Савезног извршног вијећа и претставницима Одбора за привреду са питањем да ли су у могућности да дају објашњења на сва ова питања. Има ријеч повјереник Савезног извршног вијећа друг Никола Балог.

*Повереник Савезног извршног већа* др **Никола Балог:** Другови, ја ћу редом одговарати на постављена питања.

Прво питање односи се на грађевинске плацеве. По Закону о експропријацији може се вршити експропријација грађевинских плацева за потребе привредних организација уз одређене сагласности које предвиђа закон.

Даље, према Резолуцији о грађевинским земљиштима која је донета од стране Народне скупштине претходног заседања, постоји могућност и одузимања грађевинског земљишта од оних приватника који сами не граде. Према томе постоје могућности или експропријације или одузимања грађевинских парцела, грађевинских земљишта од приватних лица с обзиром на Закон о експропријацији и с обзиром на Резолуцију коју је донела Народна скупштина. Ако се ради о конкретним питањима која нису изнета овде можда би се могла дати и друга објашњења.

Друга народног посланика који је изнео своје примедбе на члан 44 нисам сасвим разумео. Разумео сам га у ономе што се тиче члана 53. У члану 53 ради се само о томе да овај закон обавезује суд да купца упозори на то да његово земљиште прелази аграрни максимум. Приликом састављања ове одредбе сматрало се да је целисходно и правично да судски орган, када врши књижење, а пошто има преглед укупне површине земљишта газдинства, упозори купца ако би му газдинство купљеном земљом прешло законски максимум. То је поступак према коме судски орган излази у сусрет купцима да не би после дошло до одузимања земљишта изнад максимума. На тај начин се код купца неће створити негативни утисак да је судски орган редовно спровео ту ствар уписивањем у земљишне књиге па да потом исти орган води поступак ради одузимања земље. Слажем се са другом народним послаником да су грађани упознати са прописима, али ипак, и поред тога, потребно је оставити ову одредбу с обзиром и на то да неки купци не знају и, не морају да знају у сваком случају колико земљишта добију и колико имају. Имате случајева даровања, наслеђа итд. где људи не знају тачну површину земље коју стичу. Према томе, сматрамо да је можда боље извршити предложена упозорења од стране суда.

Члан 62. Према ономе како је друг посланик изнео, купац би имао право да захтева пренос својине зграде коју је купио, јер је у поседу те зграде. Члан 62 треба разумети тако да је свака купопродаја правоваљана ако је извршен и пренос поседа. Пошто је купац зграде у поседу, то према чл. 62 има право својине, то јест може захтевати да му се преда у својину.

Члан 63. По досадашњим прописима постојао је управни поступак у погледу издавања одобрења за куповање земљишта или зграда. Од дана ступања на снагу овог закона, пошто се не врши више пренос на основу одобрења, несвршене ствари стављају се у архиву, тј. сваки даљи поступак се обуставља.

У погледу чл. 21 став 3 могао бих да дам само нека објашњења. По нашим прописима зграда која спада у категорију друштвеног стандарда не улази у основна средства. С обзиром на то, став 3 чл. 21 предлога закона је формулисан на одговарајући начин. Продати зграду друштвеног стандарда која не спада у основна средства то би било по садашњем стању нашег законодавства у односу на друштвена средства веома тешко. Не кажем да се не поставља питање да ли зграде друштвеног стандарда треба или не треба да уђу у основна средства, али по садашњем законодавству зграде друштвеног стандарда не спадају у основна средства. Између осталог, било је речи у Одбору за привреду овог Већа о томе да средства која се добију од продаје зграда не би никако требало употребити за набавку других основних средстава да се не би смањио фонд грађевинских објеката намењених за друштвени стандард. И то је јак разлог који говори против усвајања другог начела од оног које је прихваћено у пројекту.

Даље, питање колониста које је поставио друг посланик Павле Шумановац. Законом о аграрној реформи и колонизацији утврђено је да колонисти за двадесет година, иако су добили земљиште у својину, не могу да га отуђе. Према томе, ако би било потребно унети какву измену или допуну у смислу дате примедбе то не би требало учинити у овом закону него у Закону о аграрној реформи и колонизацији.

Постављено је питање зашто су измењене неке одредбе ранијег предлога закона. Све одредбе које су биле раније у првим члановима остале су у овом пројекту, само су промениле своје место. Одбор за привреду и Законодавни одбор сматрали су да је принципијелно почети закон са друштвеном, а не са приватном својином. Других специјалних разлога није било.

Друг посланик инж. Војин Поповић поставља питање у вези чланова 26 и 27, и сматра да треба да се бришу из закона. Ја бих у вези с тим дао ово објашњење. Постоји један правни институт: такозвано оштећење преко половине. Наиме, у случају кад се закључи уговор између купца и продавца испод половине вредности предмета уговора може се тражити допуна разлике у цени. Овде се ради о општенародној имовини. Сматра се да би требало задржати овај правни институт, само уместо прикрате преко половине, прихвата се прикрата преко једне трећине. Разуме се да може доћи до извесних тешкоћа на које указује друг инж. Војин Поповић.

Даље, оптанти се сматрају страним држављанима и на њих се примењују сви прописи о страним држављанима, уколико међународним уговором није друкчије одређено. Иначе је дато овлашћење Савезном извршном већу за детаљно решење овог питања, уколико то није решено међународним уговорима.

У погледу стања предлога Аутономне Покрајине Војводине, у вези са породицама аграрних интересаната донети су прописи који врше извесну надопуну нашег ранијег система, у тој области. Али с обзиром да то не спада непосредно у овај закон ја бих молио да се то питање упути Савезном извршном већу да би оно могло детаљно да одговори.

Најзад, друг Босанац је сматрао да би требало да уђе амандман друга инж. Војина Поповића у чланове 17 и 18. Ја бих молио да се приме она објашњења која сам дао поводом предлога друга инж. Војина Поповића.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ријеч има друг Драгутин Миланović.

**Драгутин Миланović** *(Изборни срез Крушевац, НР Србија):* Нисам задовољан одговором, јер не даје могућности да се делује у смислу у коме сам поставио. Конкретно, што се тиче експропријација за рачун привредних организација то ми је јасно, али сам ја навео пример кад привредна организација не може моментално да у року од две године искористи толику суму новца. Ја нисам узео случај приватних зграда да се тражи да народни одбори експропришу. Ја сам био у секретаријату и друг Перовић у Савезном извршном већу каже да не може да се кроз резолуцију донесе одлука да она буде меродавна. Ако се остане при овоме, онда приватник у једној општини може да продаје некретнине пошто он хоће. Зато уколико не може да се да меродавно тумачење кроз ову резолуцију да народни одбори могу да експропришу земљиште, да се донесе да народни одбори, уколико имају средства земљишног фонда, да се она узимају и дају члановима колектива да дижу зграде за становање. Уколико може да се да одговор на ово ја не инсистирам на амандману, а уколико не може ја бих молио Одбор да сачека да дамо амандман на овај члан.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ријеч има друг Анте Бојанић.

*Известилац* **Анте Бојанић:** Ја бих испред Одбора за привреду дао нека обавештења. Ја мислим да је друг др Балог већ дао обавештења, али бих у вези предлога друга инж. Војина Поповића изнео историјат овога питања.

Друг Поповић је раније тражио да се унесе оваква ствар у предлог закона и, колико се сећам, већина нашег Одбора за народну привреду била је за то да се остави овакво тумачење овог случаја. Међутим, касније када смо координирали текст са Одбором за привреду Савезног већа и када су повереници Савезног извршног већа инсистирали на томе и дали објашњење зашто је то нужно, онда

смо се сложили да у предлог закона уђе овакав текст. Колико се сећам, у целини смо гласали за овакав текст; и један и други одбор се сложио с тим.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Ко жели ријеч? (Инж. *Војин Поповић:* Ја). Има ријеч народни посланик Војин Поповић.

Инж. **Војин Поповић** *(Изборни срез Нови Пазар, НР Србија):* Ради објашњења хоћу нешто да кажем.

Тачно је да сам био у Одбору за привреду против једног и другог члана. Тачно је да сам поднео амандман да се то брише, али приликом гласања у целини о овом законском предлогу гласао сам „за", а то је потпуно разумљиво. И у Одбору за привреду сам изјавио да нисам задовољан са уношењем ова два члана и да ћу интервенисати у Већу, да ћу поднети амандман и поднео сам. Користим реч зато да још једанпут дам образложење мог амандмана, поред оног које сам дао: у глави III, у члану 17, говори се да у случајевима кад се врши купопродаја између народног одбора и привредне организације, односно и приватног лица, увек постоји сагласност народног одбора среза. Према томе, мислим, дајемо довољно гарантије да ће срески народни одбор узети у обзир вредност по којој ће се продавати приватна имовина. Ми знамо како ће се то вршити на терену. Читав народни одбор то решава и консултује се са претседником суда и са друговима из јавног правобраниоштва. Мислим да је ово само једна крутост у закону без потребе и предлажем да се бришу ова два члана.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли жели још неко ријеч? *(Иштван Виг:* Молим за реч). Има ријеч друг Виг.

**Иштван Виг** *(Изборни срез Бачка Топола, АП Војводина — НР Србија):* Ја нисам задовољан одговором који је дат у вези са чл. 53. Оваквом формулацијом овог члана дата је могућност да се не спроведе принцип Закона о земљишном фонду где је одређено да се откупи преко 10 хектара. Дата је могућност да уколико неко дође до поседа земљишта преко законом утврђеног максимума, суд је дужан пре него што изврши пренос да упозори купца на то. Он има право да прода своју личну земљу и да изврши примопредају преноса и после да тражи да се поново пренесе на његово име. Ја не бих дао никакав амандман да се брише овај члан, јер то по мом мишљењу није ни потребно. Грађанима су познати принципи и власници знају колико поседују, поготову и због тога што они воде рачуна о томе.

Изгледа да није било довољно јасно шта сам хтео у вези са чл. 44 и спремио сам писмени амандман. Ради се о томе да је у овој глави дата могућност да се дође у контрадикцију са Законом о земљишном фонду општенародне имовине. Ако се једном сељаку даје одобрење за куповину зграде, он са куповином те зграде стиче право на земљиште на коме лежи та зграда. Зато би требало овај члан проширити и рећи да ако поседује земљу да треба да изврши замену из своје сопствене територије, да дâ ту своју земљу уместо оне земље на којој се налази та зграда. Због тога ја предлажем следећи амандман на чл. 44. Предлажем да се дода нова реченица која би гласила „Уколико има земљишни посед да изврши промену за исту територију, с тим да прелази на потпуно право коришћења и власништва земљишта".

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли жели још неко ријеч? *(Ненад Јакшић:* Молим за реч). Има ријеч друг Јакшић.

**Ненад Јакшић** *(Изборни срез Београд II, НР Србија):* Ја мислим да говорим о члановима 26 и 27 овог законског предлога, о којима је говорио друг инж. Војин Поповић. Чињеница је да смо у Одбору за привреду дискутовали о овим члановима и поставило се питање да ли је потребно да се унесе у овај законски предлог одредба која даје могућност републичком, односно среском јавном правобраниоцу да покрене поступак у погледу накнаде, ако је приватно лице привредној организацији исплатило мање од две трећине прометне вредности на дан закључења купопродајног уговора. Иако сам био у почетку када смо дискутовали у Одбору за привреду за овај предлог какав је дао друг Поповић, не бих се сада сагласио с тим, и то после објашњења које је дато од претставника Савезног извршног већа, односно и од другова из Одбора за привреду Савезног већа. Ради се о овоме. Има таквих могућности, можда не можемо говорити у целини, али може да постоји таква могућност, ја мислим да и то можемо да прихватимо, да се неки члан секретаријата за привреду извршног народног одбора појави као интересент за куповину одређених зграда или одређеног земљишта, и да може као такав да дође у ситуацију да добије јевтиније земљиште од стварне његове прометне вредности. Шта треба овде да омогућавамо? Није у свим случајевима то обавезно, али може се десити да није постигнута прометна вредност која треба да се постигне за одговарајуће земљиште или одређену зграду. У том случају дозвољава се могућност, да не би трпела друштвена заједница, да не би била оштећена, да може да се покрене овај поступак и да се изврши накнада у вези с тим. Према томе, ја мислим и молим другове у име Одбора за привреду да схвате да ова законска одредба која улази у овај законски предлог само омогућава да се не дозволе поједине малверзације, пропусти или грешке. Не морају то да буду малверзације,

али то могу да буду грешке због којих би биле оштећене привредне организације, а била би оштећена и друштвена заједница.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Да ли још неко жели ријеч? (Нико се не јавља). Пошто се нико више не јавља за ријеч, прелазимо на гласање.

Имамо три амандмана. Прво имамо амандман инж. Војина Поповића на чланове 26 и 27. Он предлаже да се **чланови 26 и 27** бришу из овог законског нацрта. Ко је *за* амандман друга Поповића, нека дигне руку. (Мањина диже руку). Ко је *против?* (Већина диже руку). Да ли се ко уздржао? (Није). Проглашујем да је амандман одбијен великом већином гласова.

Други амандман подноси се на члан 43. из главе VI. Члан 43 како га је друг Драгутин Миланковић формулисао треба да гласи: *(чита):*

Народни одбор среза може грађевинско земљиште у друштвеној својини дати на трајно коришћење појединцу ради подизања стамбене зграде са највише два стана, као и друштвеној организацији и удружењу ради подизања зграде за њихове потребе.

Народни одбор среза (града) може експроприсати грађевинско земљиште и дати га на трајно коришћење појединцу ради подизања стамбене зграде са највише два стана (ово се односи на чланове привредних организација). Уколико народни одбор среза односно града располаже са земљиштем из земљишног фонда може извршити замену за узету земљу.

Ко је *за* овај амандман, нека дигне руку. (Мањина диже руку). Молим да се изврши пребројавање гласова. Ко је *против* овог амандмана? (Већина диже руку). Да ли се неко уздржао? (Двојица дижу руку). Констатујем да је за овај амандман гласао 61 посланик; против 96 а уздржало се 2. Према томе, амандман је одбачен.

**Драгутин Миланковић** *(Изборни срез Крушевац, НР Србија):* Имам ли право подношења амандмана Претседнику Народне скупштине?

*Претседник* **Иван Божичевић:** Може се упутити само питање или законски приједлог. Посланик који није задовољан неким приједлогом закона може дати приједлог закона који сматра да треба донети. Он га може поднијети непосредно претсједнику Скупштине или преко одбора. Ако упути претсједнику Скупштине, овај ће га поново дати одборима на разматрање.

Трећи амандман је амандман друга Вига Иштвана на члан 44. Он предлаже да се члану 44 дода овај текст *(чита):*

Уколико има земљишни посед да се изврши промена за исту територију с тим да има право потпуног коришћења и власништва земље.

Да ли вам је јасна ова формулација (Није јасна). Молим друга Иштвана да јасније формулише свој предлог.

**Иштван Виг** *(Изборни срез Бачка Тополи, АП Војводина — НР Србија):* Извините што нисам довољно јасно објаснио. Ја сам Мађар и не знам добро да се изразим. Мислио сам на то да у овом законском предлогу није ограничено ко има право куповања зграда. Значи, постоји могућност да један грађанин који поседује 10 хектара купи још и зграду која, рецимо, лежи на 600 хвати земље. Зато сам мислио да је потребно додати да овај који већ поседује земљу исто толико колико добија са кућом накнади од своје земље заједници.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Је ли сад јасно? (*Гласови:* Јасно је!). Прелазимо онда на гласање. О другом приједлогу Иштвана Вига гласаћемо доцније. Ко је *за* овај амандман друга Вига, нека дигне руку. (Око половине диже руку). Ко је *против?* (Око половине диже руку). Да ли се ко уздржао? (Неколико дижу руку). Констатујем да је за амандман друга Иштвана гласало 82 народна посланика против 74 а 5 се уздржало. Према томе, оглашујем да је амандман друга Вига на члан 44 прихваћен.

Други амандман друга Иштвана односи се на члан 53. У том амандману предлаже се да се у члану 53, глава VIII, брише из текста *(чита):*

Дужан је пре него што изврши пренос упозорити купца на то а у случају да купац остане при захтевима за пренос.

Да ли вам је јасно о чему се ради? *(Гласови:* Јасно је!) Прелазимо на гласање. Ко је *за* овај амандман на члан 53, нека дигне руку. (Двојица дижу руку). Ко је *против?* (Велика већина диже руку). Да ли се ко уздржао? (Није). Оглашујем да је амандман друга Иштвана на члан 53 одбачен.

О члановима 26, 27 и 44 гласаћемо посебно зато што је било више супротних мишљења и већа подјела гласова, а затим ћемо гласати за законски приједлог у цјелини. За оне чланове гдје је свега два три гласа било против нећемо гласати посебно. Према томе, стављам члан 26 на гласање. Ко је *за* члан 26, нека дигне руку. (Велика већина диже руку). Има ли ко *против?* (Неколико диже руку). Да ли се ко уздржао? (Није). Члан 26 је прихваћен са 4 гласа *против.*

Члан 27. Ко је *за* овај члан, нека дигне руку. (Велика већина диже руку). Има ли ко *против?* (Неколико диже руку). Да ли се ко уздржао? (Нико). Констатирам да је члан 27 прихваћен са шест гласова *против.*

Члан 44. Гласамо сада са допуном коју је дао Иштван Виг. Ко је *за,* нека дигне руку. *(Један глас:* Може ли се још дискутовати о овоме члану?) Не може се више дискутирати јер је претрес закључен. Једино, ако имате неко лично објашњење. Гласамо за члан 44 у новом тексту. Ко је *за,* нека дигне руку. (Велика већина диже руку). Ко је *против?* (Не-

колико диже руку). Да ли се ко уздржао? (Неколико диже руку). Констатирам да је члан 44 прихваћен великом већином гласова, са осам гласова *против* и седам уздржаних.

*Претседник* **Иван Божичевић:** Прелазимо на гласање о Приједлогу закона о промету земљишта и зграда у цјелини. Ко је *за* овај законски приједлог у цјелини, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Хвала. Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржао? (Није). Оглашујем да је Приједлог закона о промету земљишта и зграда у цјелини прихваћен једногласно у овоме Дому.

Пре него што закључим сједницу, изволите чути саопштења.

У договору са Претсједником Савезног вијећа и Претсједником Савезне народне скупштине обавештавам вас да ће се заједничка сједница оба дома одржати у 17 часова у сали Савезног вијећа са слиједећим дневним редом:

1. Експозе претставника Савезног извршног вијећа о извршењу Савезног друштвеног плана за прво тромјесечје ове године и образложење Приједлога за измјену и допуну Савезног друштвеног плана за 1954 годину;

2. Извјештај Административног одбора;

3. Приједлог за потврду Уредбе о организацији Савезног извршног вијећа.

Друго саопштење.

Сутра у 9 часова у сали Савезног вијећа одржаће се састанак народних посланика чланова Интерпарламентарне уније, и они други народни посланици Вијећа произвођача који су се учланили у Интерпарламентарну унију треба сутра у 9 часова да присуствују томе састанку.

Сутрашња сједница овога Дома почеће у 10 часова.

Тиме је ова сједница закључена.

(Сједница је закључена у 12,50 часова)

# ПРИЛОЗИ

## ИЗВЕШТАЈ

### ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ БИЉА ОД БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Одбор за народну привреду
Бр. 123
24 маја 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Већа произвођача на својим седницама од 4 и 20 маја 1954 године претресао је Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина.

Крупне мере које се предузимају у области пољопривредне производње као и оне које су у пројекту о програму за предузимање, а све ове мере полазе од основне поставке — повећања и унапређења пољопривредне производње, — исте не би могле успешно да се изврше ако се не предузму и друге припремне и помоћне мере, које позитивно утичу на унапређење и повећање пољопривредне прозводње.

После утврђења наше политике према пољопривредној производњи и пољопривреди у целини, као и после обезбеђења материјалне базе у границама реалних могућности, — као крајње потребно, произишло је доношење одговарајућих законских прописа у пољопривреди а посебно доношење Основног закона о заштити биља од болести и штеточина.

Заправо, овај Нацрт основног закона о заштити биља од болести и штеточина претставља опредељивање законских норми помоћу којих ће се канализати правилна и ефикасна борба, обавезе и одговорности у односу заштите биља од болести и штеточина. Ово је тим важније што законских прописа из ове области пољопривреде или нема, или су застарели.

Полазећи од предњих момената Одбор за народну привреду износи пред Веће произвођача на претрес Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина.

Доношење Основног закона о заштити биља од болести и штеточина има велики значај за даље унапређење пољопривредних производа. По проценi пољопривредних стручњака, годишње штете од биљних болести и штеточина износе у целој земљи око 40.000,000.000 динара. Ова сума је само у годишњим приносима а посебно су штете које се наносе на воћњацима, виноградима, шумама и другим дугогодишњим културама. Тако калифорниска штитаста ваш у читавој земљи заразила је или угрозила око 13,000.000 стабала воћа а тиме је умањен извоз за око 20.000 тона воћа. Даље, шљивина штитаста ваш уништила је за последњих 20 година око 20,000.000 стабала. Кромпировом златицом и разним другим болестима и штеточинама причињена је такође огромна штета.

Да би се свеле на минимум и спречиле велике економске штете од биљних болести и штеточина, а са тиме да би се биљној производњи обезбедило нормално унапређење, потребно је да се води стална, упорна и добро организована борба, укључујући у њу све пољопривредне произвођачке и остале органе против разних биљних болести и штеточина.

Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина треба да обезбеди правне основе за систематску акцију на пољу спречавања, сузбијања и искорењивања биљних болести и штеточина.

У циљу разраде овог законског нацрта Одбор за народну привреду Већа произвођача организовао је свој Пододбор, који је заједно са Одбором Савезног већа у првобитном нацрту закона унео битне измене, где су два законска нацрта о заштити биља и контроли промета средстава за заштиту биља — спојени у један законски нацрт. У претресу законског нацрта учествовали су скоро сви чланови Одбора, где су унете крупне измене као што су: надлежношћу државних и стручних органа у сузбијању биљних болести, место стручног кадра у спровођењу овога закона и друго.

Овај предлог основног закона у области заштите биља поред осталог регулише и следеће:

1. — Стручну контролу промета биља у зараженим подручјима, обавезну здравствену контролу воћних, лозних и шумских расадника, семенских парцела и семенске робе.

2. — Стручну контролу извоза, увоза и провоза биља и других производа у вези са тим производима.

3. — Пријављивање појава заразе, надлежности и одговорности народних одбора, пољопривредних организација, стручних органа и индивидуалних произвођача у овоме.

4. — Мере за сузбијање биљних болести и штеточина, наређивање мера за заштиту биља, — где су јасно одређене надлежности локалних, републичких и савезних органа као и дужности физичких и правних лица.

5. — Контролу над прометом средстава за заштиту биља.

6. — Инспекцију заштите биља коју врше овлашћени стручњаци.

7. — Законски предлог предвиђа и казнене одредбе за пољопривредне организације и друге органе, који се не буду придржавали одредаба овог закона.

Полазећи од изнетих чињеница, као и полазећи од детаљно разрађених одредби у предлогу основног закона, Одбор за народну привреду Већа произвођача предлаже Дому да се Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина усвоји.

За известиоца Одбор је изабрао народног посланика Младена Саздевског.

Секретар
**Младен Саздевски**, с. р.

Претседник
**Драги Стаменковић**, с. р.

Чланови:

Инж. **Иван Пинтерич**, с. р., инж. **Борис Бакрач**, с. р., инж. **Ђорђе Благојевић**, с. р., инж. **Јован Јанковић**, с. р., **Ненад Јакшић**, с. р., инж. **Добривоје Лапчевић**, с. р., **Милош Милаковић**, с. р., **Фрањо Михл**, с. р., **Бранислав Младеновић**, с. р., инж. **Војин Поповић**, с. р., **Андрија Шубат**, с. р., **Борко Темелковски**, с. р., **Душан Секић**, с. р.

# ИЗВЕШТАЈ

## ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ БИЉА ОД БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Законодавни одбор
Бр. 32
24 маја 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Већа произвођача на својим седницама од 11, 12, 13 и 20 маја 1954 године претресао је Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина, који му је достављен из Одбора за привреду Већа произвођача.

Овај Одбор је у претресу у начелу и појединостима ставио више примедаба на текст Предлога закона о заштити биља од болести и штеточина. Примедбе нису у начелу ни у суштини мењале законски предлог онако како је исти овом Одбору достављен из Одбора за привреду Већа произвођача. По свим примедбама прихваћеним у претресу овог законског предлога постигнута је сагласност са Законодавним одбором Савезног већа и са одборима за привреду Већа произвођача и Савезног већа.

Досада у области заштите биља од болести и штеточина није постојао основни пропис којим се ово у потпуности регулира, а биљне болести и штеточине наносе пољопривреди и шумарству огромну штету.

Предлог овог основног закона отклања те недостатке који су на пољу законских прописа у овој области пољопривреде досада постојали.

Зато Законодавни одбор Већа произвођача предлаже овом Дому да Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина усвоји.

Одбор је изабрао за свог известиоца народног посланика Шегота Николу.

Секретар
**Чедомир Јеленић**, с. р.

Претседник
**Јанез Хрибар**, с. р.

Чланови:

**Душан Асановић**, с. р., **Стане Бенчич**, с. р., **Богдан Пећанац**, с. р., **Александар Цонић**, с. р, **Данило Кнежевић**, с. р., **Никола Шегота**, с. р., **Добросав Томашевић**, с. р.

---

# ИЗВЕШТАЈ

## ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ СТОКЕ ОД СТОЧНИХ ЗАРАЗА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Одбор за народну привреду
Бр. 124
24 маја 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Већа произвођача на својим седницама од 5, 6 и 20 маја 1954 године претресао је Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза.

Дискусија вођена на заседању Народне скупштине као и на седницама скупштинских одбора за народну привреду приликом претреса Друштвеног плана ФНРЈ за 1954 годину као и доношење одговарајућих ставова у вези са тим у Друштвеном плану, — јасно су указали на стање у нашој пољопривреди. Из чињенице да се развој пољопривреде одражава на целокупну нашу привреду, а с обзиром на велику диспропорцију у развоју индустрије и пољопривреде, произишао је један закључак, који је нашао и реалан одраз у Друштвеном плану, где се пољопривреди поклања посебна пажња.

Анализом стања у пољопривреди увиђа се да поред политичке прокламације по питању пољопривреде, обезбеђења у границама могућности финансиских средстава за њено унапређење као и предузимање других мера економско-политичке природе у области пољопривреде, произишло је да треба и у области пољопривредног законодавства донети одговарајуће законске прописе, како би се са њиме, путем законских одредаба допринело унапређењу пољопривредне производње.

Полазећи од предњих принципа Одбор за народну привреду износи пред Дом Већа произвођача на претрес Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза.

Доношење Основног закона о заштити стоке од сточних заразних болести има велики значај за даље унапређење нашег сточарства као и пољопривреде у целини ради тога, што и поред заштите у раду ветеринарских органа, према подацима Савезне управе за послове ветеринарства у 1951 години, сточни фонд у нашој земљи претрпео је од сточних заразних болести штету у износу 30.000.000.000 динара. — Заправо, штета је износила колико и народни доходак од сточарства у тој години.

Да би се свеле на минимум и спречиле велике економске штете од сточних заразних болести а са тиме да би се сточарству обезбедило нормално унапређење, потребно је да се води стална, упорна и добро организована борба, укључујући у њу све пољопривредне произвођаче и остале органе противу разних сточних болести. Та се борба мора водити на широком фронту, а често да буде руковођена и контролисана из једног центра. Битно обележје те борбе је да се она не састоји само у сузбијању настале заразе, него првенствено у спровођењу превентивних мера.

Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза треба да обезбеди правне основе за систематску акцију на пољу спречавања, сузбијања и искорењивања сточних заразних болести.

Одбор за народну привреду Већа произвођача у разради овог законског нацрта, прво је учествовао преко свог пододбора заједно са Пододбором Савезног већа, где су у првобитном нацрту унете крупне измене. Даље, овај Одбор на својим седницама на претресу овог законског нацрта, где су учествовали скоро сви чланови Одбора, унео је неколико основних поставки као што су: учествовање ветеринарских стручњака у изради пројеката за кланице, млекаре и другог; уместо ветеринарских органа у контроли млека и млечних производа; надлежности савезних, републичких и локалних органа у сузбијању сточних зараза: контролу ветеринарске инспекције над радом приватних ветеринара.

Овај предлог основног закона регулише у области заштите стоке поред осталог и следеће:

1. — Ветеринарску контролу унутрашњег промета стоке, сточних производа и сировина; контролу превоза; контролу сточних пијаца, сајмова и изложби; издавање сточних пасоша; ветеринарски преглед стоке за клање меса, сточних производа и сировина.

2. — Ветеринарску контролу пограничног промета стоке, сточних производа и сировина.

3. — Пријављивање појава заразе, надлежности и одговорности народних одбора, пољопривредних организација, ветеринарских органа и индивидуалних произвођача у овоме.

4. — Мере за сузбијање зараза и наређивање мера за спречавање и сузбијање зараза — где се јасно одређују надлежности локалних, републичких и савезних органа, као и дужности физичких и правних лица.

5. — Контролу над прометом цепива и лекова.

6. — Ветеринарску инспекцију коју врше овлашћени ветеринарски стручњаци.

7. — Овај законски предлог предвиђа и казнене одредбе за привредне организације, њихова руководства, физичка и правна лица, као и за ветеринарске стручњаке, који се не буду придржавали одредаба овога закона.

8. — На крају, циљ свих ових мера није само спречавање сточних зараза, но основни принцип свих законских поставки је тај, да се за неколико година највећи део сточних зараза потпуно ликвидира, а тиме да се омогући нагло повећање сточне производње.

Полазећи од изнетих чињеница као и полазећи од детаљно разрађених одредаба у предлогу основног закона, Одбор за народну привреду Већа произвођача предлаже Дому да се Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза усвоји.

За известиоца Одбор је изабрао народног посланика Младена Саздевског.

Секретар **Младен Саздевски**, с. р.

Председник **Драги Стаменковић**, с.р.

Чланови:

Инж. **Иван Пинтерич**, с. р., инж. **Борис Бакрач**, с. р., инж. **Ђорђе Благојевић**, с. р., инж. **Јован Јанковић**. с. р., **Ненад Јакшић**, с. р., инж. **Добривоје Лаћчевић**, с. р., **Милош Милаковић**, с. р., **Фрањо Михл**, с. р., **Бранислав Младеновић**, с. р., инж. **Војин Поповић**, с. р., **Андрија Шубат**, с. р., **Борко Темелковски**, с. р. и **Душан Секић**, с. р.

## ИЗВЕШТАЈ

### ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ СТОКЕ ОД СТОЧНИХ ЗАРАЗА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Законодавни одбор
Бр. 31
24 маја 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Већа произвођача на својим седницама од 13, 14, 15 и 20 маја 1954 године претресао је Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза који му је достављен из Одбора за привреду Већа произвођача.

Законодавни одбор Већа произвођача је у претресу овог законског предлога ставио више примедаба. Примедбе нису у суштини ни у начелу мењале законски предлог онако како је исти овом Одбору достављен из Одбора за привреду Већа произвођача.

По свим примедбама прихваћеним у претресу овог законског предлога постигнута је сагласност са Законодавним одбором Савезног већа и са одборима за привреду Већа произвођача и Савезног већа.

Овај Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза потпуније регулише ову материју за разлику од досадашњих законских прописа који су у том погледу били мањкави. Доношење овог основног закона омогућиће успешније сузбијање сточних зараза које сваке године доносе огромне штете привреди а посебно пољопривреди.

Законодавни одбор предлаже овом Дому да Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза усвоји.

Одбор је изабрао за свог известиоца народног посланика Николу Шеготу.

Секретар **Чедомир Јеленић**, с. р.

Председник **Јанез Хрибар**, с. р.

Чланови:

**Душан Асановић**, с. р., **Стане Бенчич**, с. р., **Богдан Пећанац**, с. р., **Александар Цонић**, с. р, **Данило Кнежевић**, с. р., **Никола Шегота**, с. р., **Добросав Томашевић**, с. р.

## ИЗВЕШТАЈ

### ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПРОМЕТУ СЕМЕНСКЕ РОБЕ

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za narodnu privredu
Br. 139
1 juna 1954 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača na svojim sednicama od 6, 7 i 20 maja pretresao je Predlog zakona o prometu semenske robe.

Analizom stanja u poljoprivredi uviđa se da pored obezbeđenja, u granicama realnih mogućnosti, investicionih sredstava za unapređenje i povećanje poljoprivredne proizvodnje, kao i preduzimanje drugih mera ekonomsko političke prirode — proizilazi potreba da se i u oblasti poljoprivrednog zakonodavstva donesu odgovarajući zakonski propisi, kako bi se sa njima, putem zakonskih odredbi doprinelo unapređenju poljoprivredne proizvodnje.

Polazeći od prednjih principa, Odbor za narodnu privredu iznosi pred Veće proizvođača na pretres Predlog zakona o prometu semenske robe.

Donošenje zakona o prometu semenske robe ima veliki značaj za dalje unapređenje poljoprivredne proizvodnje. Po proceni poljoprivrednih stručnjaka, u našoj zemlji postoje svi povoljni uslovi za gajenje skoro svih vidova semena, šta više, ta su se semena i ranije gajila kod nas, — tako, pre rata izvozili smo razna semena, kao što su: seme lucerke, konoplja, sirka, arpadžika, grahorice i drugih, u vrednosti od oko 30.000.000 predratnih dinara. Danas smo u situaciji da uvozimo raznu semensku robu prosečno godišnje za preko 125,000.000 dinara iako imamo sve uslove kako za zadovoljenje domaće potrebe, isto tako i da izvozimo.

Ovaj Predlog zakona o prometu semenske robe treba da obezbedi pravne osnove za sistematske mere koje se imaju preduzimati u proizvodnji i prometu semena.

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača u razradi ovog zakonskog nacrta najpre je formirao svoj pododbor koji je zajedno sa pododborom Saveznog

већа у првобитни текст закоиског нацрта уиео доста измена. У претресу закоиског нацрта, од стране Одбора за народну привреду, исто тако, унете су крупне измене и допуне као што су начин контроле над прометом семена индивидуалних произвођача, начин издавања уверења на семенску робу и друго. У Одбору за народну привреду а у вези са овим закоиским нацртом дуго се дискутовало а било је и конкретних предлога (који нису били примљени) да се овим закоиским нацртом обухвати и контрола над прометом лозних, воћних и других садница као и садног материјала-резница, изданака и другога. Иако у овом закоиском нацрту ова допуна није била усвојена, јер је то посебна материја, она даје озбиљан сигнал да би што пре требало донети одговарајуће закоие којима ће се регулисати ова материја — заправо ради се о доношењу Закона о унапређењу виноградарства, воћарства и другога.

Нацрт закона о промету семенске робе поред осталога реguliше и следеће:

1) које услове треба да испуњава семенска роба која се ставља у промет;

2) начин вршења контроле над прометом семенске робе;

3) овлашћени органи за вршење инспекције у промету семенске робе;

4) закоиски предлог предвиђа и санкције за оне пољопривредне и друге организације, који се не буду придржавали одредаба овог закона.

Полазећи од изнесених проблема, као и од детаљно разрађених одредби у прилогу нацрта закона о промету семенском робом — Одбор за народну привреду Већа произвођача предлаже Дому да се Предлог закона о промету семенске робе усвоји.

За известиоца Одбора изабрао је народног посланика Младена Саздевског.

Секретар **Младен Саздевски**, с. р.

Председник **Драги Стаменковић**, с. р.

Чланови:

Инг. **Иван Пинтерић**, с. р., инг. **Борис Бакрач**, с. р., инг. **Ђорђе Благојевић**, с. р., **Анте Бојанић**, с. р., инг. **Јован Јанковић**, с. р., **Ненад Јакшић**, с. р., инг. **Филип Кнежевић**, с. р., инг. **Добривоје Лапчевић**, с. р., **Милош Милаковић**, с. р., **Франјо Михл**, с. р., **Бранислав Младеновић**, с. р., инг. **Војин Поповић**, с. р.. **Андрија Шубат**, с. р., **Борко Темелковски**, с. р., **Душан Секић**, с. р.

## ИЗВЕШТАЈ

### ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПРОМЕТУ СЕМЕНСКЕ РОБЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Законодавни одбор
Бр. 33
24 маја 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Већа произвођача на својим седницама од 15 и 20 маја 1954 године претресао је Предлог закона о промету семенске робе који му је достављен из Одбора за привреду Већа произвођача.

Сагласно ставу 2 члана 135 Пословника Већа произвођача Савезне народне скупштине Законодавни одбор подноси Већу произвођача овај свој извештај.

У претресу Предлога закона о промету семенске робе стављена је примедба на члан 11 која уноси више одређености и јасноће, али не мења суштину ни интенцију закона ни самог члана. Са примедбом овог Одбора сагласио се Законодавни одбор Савезног већа.

Других битних примедаба на овај законски предлог није било.

Законодавни одбор предлаже овом Дому да Предлог закона о промету семенске робе усвоји.

За известиоца Одбора изабран је народни посланик Шегота Никола.

Секретар **Чедомир Јеленић**, с. р.

Претседник **Јанез Хрибар**, с. р.

Чланови:

**Душан Асановић**, с. р., **Стане Бенчич**, с. р., **Богдан Пећанац**, с. р., **Александар Цонић**, с. р, **Данило Кнежевић**, с. р., **Никола Шегота**, с. р., **Добросав Томашевић**, с. р.

## ИЗВЕШТАЈ

### ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПРОМЕТУ ЗЕМЉИШТА И ЗГРАДА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Одбор за народну привреду
Бр. 154
4 јуна 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за привреду Већа произвођача Савезне народне скупштине у време од 21 и 22 маја и 2 и 3 јуна радио је на изради Предлога закона о промету земљишта и зграда. Подносећи овај извештај овом Дому, сматрамо за потребно да са неколико речи пропратимо предлог овог закона, кога сматрамо врло важним за развитак наше земље.

У току изградње нашег новог привредног система и даљег продубљавања наше социјалистичке демократије, досада је донесено низ мера, прописа, уредаба и закона из области пољопривреде и пољопривредне производње. Након доношења Уредбе о реорганизацији сељачких радних задруга, Закон о пољопривредном земљишном фонду, Уредбе о земљорадничком задругарству и Закона о порезу по катастру, који су позитивно деловали на развитак пољопривредне производње, наметнула се потреба да се исто тако донесу и потребни законски прописи који би регулисао промет земљишта на нашем селу и у том погледу створили један слободнији режим промета земљишта, јер то изискују наше економско-политичке потребе. С овим је у непосредној вези и питање промета зграда и грађевинских парцела.

У својој основи предлог закона полази од принципа да се земљиште у друштвеној својини не може отуђивати док се земљиште у приватној својини може слободно прометати без икаквих административних запрека. Исто тако овај предлог закона претпоставља слободан промет зграда у приватној својини, а што се тиче зграда у друштвеној својини такође се предвиђа слободнији режим када се ради о зградама за лично становање.

Предлог овог закона полази од становишта да је промет земљишта, у оквиру максимума предвиђеног Законом о пољопривредом земљишном фонду, у приватној својини потпуно слободан и да куповина и продаја земљишта није подвргнута никаквој контроли. Међутим, чим појединац дође у посед земљишта који прелази законом предвиђени максимум,

дужан је у одређном року обавестити надлежне органе власти. Свако избегавање пријављивања добијеног вишка земљишта повлачи за собом губитак земље без накнаде и друге казне. Пријављена земља изнад максимума по закону улази у пољопривредни земљишни фонд а власник за то земљиште добија накнаду, законом предвиђену. Изузетно од овога издваја се земљиште добијено наслеђем што ће се регулисати посебним савезним законским прописима.

Посебно предлог овог закона третира односе у промету земљишта, зграда и грађевинских парцела између привредних организација и приватника. У суштини овај промет је слободан, полазећи од принципа да је друштвени земљишни фонд несмањив и неотуђив. Ради тога свака привредна организација може повећати свој земљишни посед, може мењати поједине парцеле за друге парцеле и продавати једну парцелу да би купила другу, ако то одговара потреби њеног бољег и рационалнијег господарења. Зато се предвиђа у предлогу закона да добијени новац од поједиог земљишта може се употребити само за куповину другог земљишта. Да би се спречиле било какве злоупотребе у овом погледу, за куповину односно замену земљишта потрбна је за то претходна сагласност савета за привреду народног одбора среза. Свака купопродаја за коју није дата претходна сагласност може се поништити. Право поништаја, предлог овог закона, даје јавном правобраниоцу. Право поништаја може уследити и када је земљиште из друштвене својине продато за једну трећину мање од цене која влада на тржишту.

Предлог овог закона предвиђа такође и промет земљишта, зграда и грађевинских парцела између привредних организација. Једна привредна организација може продати другој зграде, уколико су оне стечене из средстава предузећа. У противном случају потребна је сагласност савета за комуналне послове. Предлог закона такође говори и о преносу права коришћења земљишта са једне привредне организације на другу.

Посебно место дато је куповини и продаји земљишта, зграда и грађевинских парцела од стране политичко-територијалних јединица. У овом случају само надлежни државни органи могу у име политичко-територијалних јединица куповати од приватних лица и друштвених организација и удружења сва земљишта и зграде. Као и код привредних организација и овде се може вршити замена, као и продаја ради куповине новог земљишта, а одобрење даје народни одбор среза, односно извршно веће народне републике или федерације ако су у њихово име врши замена, куповина или продаја.

Предлог овог закона говори о промету зграда, иако је то захваћено другим прописима или ће накнадно бити за то донесени прописи. Тако, станбене задруге могу слободно продавати станбене зграде највише са два стана и поједине физичке делове зграда. Исто тако и привредне организације могу приватном лицу продавати станбену зграду али највише са два стана, али је за то потребна саглсност савета за комуналне послове народног одбора среза односно града. Значајна је новина овог предлога да се приватним лицима могу давати парцеле у грађевинске сврхе. Приватно лице изградњом станбене зграде постаје власник зграде, па иако је земљиште друштвена својина на коме се зграда налази, оно стиче право бесплатног уживања земљишта око зграде. Дакле, ово важно питање решено је врло еластично, што ће сигурно потстаћи иницијативу многих приватних лица да изграђују станове. Овај принцип такође важи и онда када се грађевинске парцеле дају друштвеним организацијама и удружењима ради подизања зграде за њихове потребе.

Народни одбор може приватном лицу, друштвеним организацијама и удружењима дати пољопривредно земљиште из друштвене својине на коришћење без накнаде ако је то од општег друштвеног интереса.

Предлог овог закона регулише и стицање земљишта, зграда и грађевинских парцела од стране страних држављана, дипломатских претставника и томе слично.

Да би се спречиле било какве злоупотребе при примени овог закона, судови и други државни органи одговорни су за спровођење у живот самог закона. Нарочито судови морају пазити да поједина лица у стицању земљишта не прелазе законом предвиђени максимум. Ради тога суд је дужан тражити тачне исправке и податке од сваког лица које тражи пренос парцела у земљишне књиге. Уколико суд дође до података да дотични прелази земљишни максимум дужан је о томе известити народни одбор среза. Кад се ради о промету између државних организација и приватника суд је обавезан тражити мишљење правобраниоца о правоваљаности уговора.

Свака купопродаја или замена мора бити писмено уговорена, у противном уговор је ништаван.

Да би се прописи овог закона правилно примењивали предвиђене су казне одредбе. Казна се изриче у новцу и затвором. Оне су тако постављене да ће, нема сумње, позитивно деловати код спровођења у живот овог закона.

На концу, предлог закона говори о самој процедури спровођења ових прописа. Рокови и начин спровођења у живот самог закона постављени су тако да се грађани могу на време упознати са законом и да се могу њега придржавати без штете за заједницу и сваког појединог грађана.

Сматрамо да је предлог овог закона дошао у право време. Предлог овог закона је од огромног значаја. Уверени смо да ће спровођење у живот овог закона имати позитивно дејство на развијање пољопривреде на нашем селу и на изградњу нашег станбеног простора. Претпостављамо да ће овим законом јачати средњи посед на нашем селу, а тиме и робна производња односно тржни вишкови, што је за нашу земљу од огромне важности. Многи ситни сељаци који долазе у индустрију и другде, моћи ће корисно уновчити свој ситни посед, а добијени новац корисније уложити у друге сврхе, за градњу кућа и томе слично. По самом закону економског развитка земља ће се нужно прелевати у руке оних који су више заинтересовани за пољопривредну производњу и који имају више смисла и воље да интензивирају и учине рентабилнијом, што је и коначна сврха овог закона. А да би се спречило стварање капиталистичких елемената на селу и израбљивање човека по човеку, зато наша социјалистичка заједница има моћно оружје као што је Закон о земљишном пољопривредном фонду и друге мере друштвене контроле.

Код израде предлога овог закона уложено је много труда. Са стране Извршног већа израђено је неколико предлога који су прошли кроз дискусију Одбора за привреду и Одбора за законодавство једног и другог већа. Након дужег рада израђен је коначни текст предлога закона који вам се предлаже.

Сматрамо да је овај предлог закона, који вам се предлаже, о промету земљишта и зграда заиста добар, па вам ради тога предлажемо да га у целости прихватите и усвојите.

За известиоца Одбор је изабрао народног посланика Анте Бојанића.

Секретар **Младен Саздевски**, с. р.

Председник **Драги Стаменковић**, с. р.

Чланови:

Инж. **Иван Пинтерич**, с. р., **Борис Бакрач**, с. р., **Ђорђе Благојевић**, с. р., **Анте Бојанић**, с. р., инж. **Јован Јанковић**, с. р., **Ненад Јакшић**, с. р., **Радивоје Лукић**, с. р., инж. **Добривоје Лапчевић**, с. р., **Милош Милаковић**, с. р., **Фрањо Михл**, с. р., **Бранислав Младеновић**, с. р., инж. **Војин Поповић**, с. р., **Рудолф Јанко**, с. р., **Андрија Шубат**, с. р., **Душан Секић**, с. р., **Едо Зорко**, с. р.

# ИЗВЕШТАЈ
## ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПРОМЕТУ ЗЕМЉИШТА И ЗГРАДА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Законодавни одбор
Бр. 46
3 јуна 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбори Већа произвођача и Савезног већа од 28 до 30 маја и 3 јуна 1954 године претресали су Предлог закона о промету непокретности, који је Законодавном одбору Већа произвођача на основу члана 134 Пословника Већа произвођача Савезне народне скупштине достављен од стране Одбора за народну привреду Већа произвођача.

Сагласно ставу 2 члана 135 Пословника Већа произвођача Савезне народне скупштине, Законодавни одбор подноси Већу произвођача овај свој извештај.

I

У току рада на претресу Предлога закона о промету непокретности одбори Већа произвођача и Савезног већа на својим заједничким седницама ставили су неколико знатних примедаба на основне одредбе законског предлога и с тим у вези предложили измене одговарајућих одредаба, и то:

Прва примедба односила се на сам наслов законског предлога, јер предлог закона по својој суштини не решава сва питања из области односа чији је предмет непокретности у ширем смислу, него само питања из области односа промета земљишта и зграда. Стога се стало на становиште да предлог закона носи назив „Закон о промету земљишта и зграда".

Друга примедба односила се на одредбе законског предлога о питању стицања и отуђивања земљишта и зграда између друштвеног и приватног сектора. Дошло се до закључка да је ради правилнијег регулисања ових односа нужно утврдити поједине категорије непокретности и према тако утврђеним категоријама издиференцирати режим правних односа према одговарајућим категоријама, тј. на други начин утврдити те односе када су у питању пољопривредна земљишта од режима за грађевинска земљишта, односно зграде. Због тога су у првом члану законског предлога дати основни принципи за ове три категорије непокретности и истакнута различитост режима за поједине категорије.

Код утврђивања посебног режима правних односа за ове три категорије непокретности у друштвеној својини поставило се питање посебног режима за непокретности у општој употреби, односно зграде у јавној употреби те се стало на становиште да је овакве непокретности нужно изузети из промета дотле док служе оваквој намени, без обзира да ли су у друштвеној или приватној својини. Овакав режим за непокретности ове врсте када су у приватној својини не може имати карактер национализације, јер је непокретност подвргнута овом режиму само док служи одређеној намени.

Трећа примедба односила се на садржину преноса власништва у промету са пољопривредним и грађевинским земљиштем унутар друштвеног сектора. Стало се на становиште да је потребно у складу са нашим системом друштвене својине дати прецизнију формулацију и јасно изразити различитост садржине овог преноса од преноса права власништва код класичног појма приватне својине. Зато је у складу са постојећим принципима израженим у Закону о пољопривредном земљишном фонду општенародне имовине и додељивању земље пољопривредним организацијама и у овом законском предлогу утврђено да се код пољопривредног и грађевинског земљишта у друштвеној својини унутар друштвеног сектора може вршити само пренос права коришћења.

Обзиром на компликованост овог питања његово дефинитивно решење постављено је посебном савезном закону, а у овом предлогу дато је само привремено решење у погледу привредних организација како се не би закочило њихово међусобно пословање.

Четврто, у законском предлогу није било рашчишћено питање стицања и отуђивања земљишта и зграда од стране друштвених организација и удружења. Ради тога је дата јасна формулација по којој је утврђено да друштвене организације и удружења могу слободно стицати и отуђивати сва земљишта и зграде са ограничењем за основна средства.

Пето, обзиром на утврђене принципе да се пољопривредна и грађевинска земљишта у друштвеној својини не могу отуђивати, поставило се питање давања могућности да се и оваква земљишта под одређеним условима (пре свега грађевинска земљишта за изградњу станбених зграда), могу давати на коришћење приватним лицима, друштвеним организацијама и удруженима. Ово питање било је делимично регулисано постојећим прописима за раднике и службенике (Уредба о изградњи станбених зграда радника и службеника). Стало се на становиште да треба дати законску форму постојећим прописима, а поред тога проширити с једне стране круг корисника ван категорије радника и службеника а с друге стране ове одредбе под одређеним условима проширити и на пољопривредна земљишта.

Због тога је дошло до уношења у законски предлог нове главе VI.

Остале примедбе законодавних одбора учињене су у циљу усклађивања појединачних одредаба са принципијелним примедбама датим на опште одредбе, као и у циљу допуна односно прецизније формулације појединачних одредаба.

II

Промене које су предложили законодавни одбори Већа произвођача и Савезног већа усвојене су од стране Одбора за привреду Већа произвођача Савезног већа. Уједно су нађена заједничка решења у свим осталим питањима, тако да је од стране поменутих одбора оба дома изгласан Предлог закона о промету земљишта и зграда у истоветном тексту.

III

Подносећи овај свој извештај Законодавни одбор предлаже Већу произвођача да га усвоји.

Одбор је одредио за свог известиоца народног посланика Стане Бенчича.

Секретар
**Чедомир Јеленић**, с. р.

Претседник
**Јанез Хрибар**, с. р.

Чланови:

**Душан Асановић**, с. р., **Богдан Пећанац**, с. р., **Радивоје Кесић**, с. р., **Данило Кнежевић**, с. р., **Никола Шегота**, с. р., **Добросав Томашевић**, с. р.

# SAVEZNO VEĆE
i
# VEĆE PROIZVOĐAČA
## 4-ta ZAJEDNIČKA SEDNICA
ODRŽANA 11 JUNA 1954 GOD.

SADRŽAJ:

**Dnevni red:**

1) Ekspoze pretstavnika Saveznog izvršnog veća o izvršenju Saveznog društvenog plana za 1954 godinu u vremenu januar—maj 1954 god. i obrazloženje Predloga Saveznog izvršnog veća za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu;
2) Izveštaj Administrativnog odbora;
3) Potvrda Uredbe o organizaciji Saveznog izvršnog veća;
4) Izveštaj Državnog sekretara za inostrane poslove o rezultatima puta Pretsednika Republike u Tursku i Grčku.

*Govornici:* Moša Pijade, Osman Karabegović, Milan Marković, Vladimir Simić, Koča Popović, Đuro Pucar.

PRETSEDAVAO:
PRETSEDNIK
MOŠA PIJADE

ZAPISNIČAR:
ČEDO KAPOR

*Početak u 17,20 časova*

*Pretsednik:* **Moša Pijade** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Otvaram četvrtu zajedničku sednicu domova.

Pošto je sekretar Skupštine drug Velimir Stojnić otsutan, zapisnik prošle sednice pročitaće narodni poslanik drug Čeda Kapor, koji će voditi zapisnik ove sednice.

Molim narodnog poslanika druga Čedu Kapora da pročita zapisnik.

*Zamenik Sekretara* **Čeda Kapor** *(Izborni srez Trebinje i Bileća, NR Bosna i Hercegovina)* čita zapisnik treće zajedničke sednice od 11 marta 1954 g.

*Pretsednik* **Moša Pijade:** Ima li primedaba na zapisnik? (Nema). Prema tome, zapisnik je usvojen.

Ova sednica sastaje se na osnovu odluke oba doma. Domovi su predložili dnevni red, i to:

1) Ekspoze člana Saveznog izvršnog veća druga Osmana Karabegovića o izvršenju Saveznog društvenog plana u vremenu januar—maj 1954 godine i obrazloženje predloga Saveznog izvršnog veća za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

2) Izveštaj Administrativnog odbora, i

3) Predlog za potvrdu Uredbe o organizaciji Saveznog izvršnog veća.

Sa svoje strane predlažem da se doda i četvrta tačka dnevnog reda, i to:

Izveštaj Državnog sekretara za inostrane poslove o rezultatima puta Pretsednika Republike u Tursku i Grčku.

Da li ko od narodnih poslanika predlaže da se dopuni dnevni red? (Ne javlja se niko).

Pitam Skupštinu da li prima predloženi dnevni red? (Prima).

Prelazimo na dnevni red.

Ima reč pretstavnik Saveznog izvršnog veća drug Osman Karabegović.

*Pretstavnik Saveznog izvršnog veća* **Osman Karabegović** *(Izborni srez Prijedor, NR Bosna i Hercegovina):* Drugovi i drugarice narodni poslanici, iako nije prošlo mnogo vremena od donošenja Saveznog društvenog plana, kojom prilikom su izložene osnovne smjernice naše ekonomske politike, Savezno izvršno vijeće je odlučilo da ovaj Dom izvijesti o privrednom kretanju i mjerama koje su preduzete u toku ovog perioda. Izvršno vijeće se rukovodilo time što je ovaj period, iako kratak da bi se mogle dati temeljitije ocjene, značajan po tome što su sve naše privredne organizacije, grane i oblasti, primjenom novih instrumenata, počele privređivati u takoreći novim uslovima. Novi ekonomski instrumenti danas već ispoljavaju određeno ekonomsko dejstvo i u praksi provjeravaju osnovne principijelne postavke od kojih se pošlo u daljoj izgradnji privrednog sistema. Već danas se može reći da naš privredni sistem obezbjeđuje uspje-

šno privredno i društveno kretanje, da još šire pokreće i razvija stvaralačku inicijativu radnih ljudi, da potstiče na jače korišćenje materijalnih rezervi, što nije bilo moguće u starom administrativnom sistemu. To potvrđuje i činjenica da smo postigli veći obim proizvodnje za ova četiri mjeseca, pa i za pet mjeseci, nego u istom periodu prošle godine, što znači da se i u ovoj godini nastavlja proces one šire privredne aktivnosti koja je karakteristična za prošlu godinu u kojoj je povećana proizvodnja ne samo sredstava proizvodnje, nego i potrošne robe.

Osvrnuo bih se na neke momente koji ovo ilustruju. Prema podacima Saveznog zavoda za privredno planiranje iz »Pregleda privredne situacije u prvom tromjesečju 1954 godine«, kao i prema naknadno dobijenim podacima za april i maj, vidi se:

Prvo, da je ostvaren viši nivo proizvodnje i zaposlenosti u ovom kvartalu u odnosu na prvi kvartal 1953 godine, i to za 9%. Naročito je porasla proizvodnja uglja, nafte, nemetala, elektroindustrije, hemiske, prehranbene i tekstilne industrije. A za četiri mjeseca ove godine u odnosu na četiri mjeseca prošle godine postignut je porast industriske proizvodnje za 12%. Proizvodnja u aprilu veća je za 18% od proizvodnje u aprilu prošle godine. Prema procjeni Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju, proizvodnja januar—maj u odnosu na isti period 1953 godine je za 13% veća.

Drugo, da je broj zaposlenog osoblja u prvom kvartalu 1954 godine, u odnosu na prvi kvartal 1953 godine, porastao za 47.000, i to: u proizvodnji nemetala za 3.000, u metalnoj i mašinskoj industriji za preko 11.000, u elektroindustriji za 3.800, u tekstilnoj za preko 5.000, u prehranbenoj oko 5.800 i u industriji duvana za 4.000. U aprilu, u odnosu na mart ove godine, broj zaposlenog osoblja u industriji porastao je za oko 4.000.

Treće, da je izvoz u prvom kvartalu 1954, u odnosu na prvi kvartal 1953, povećan za oko 20% ili u apsolutnom iznosu u prvom kvartalu 1954 iznosio je 15,521 milijardu, a u prvom kvartalu 1953 godine 12,955 milijardi. U aprilu i maju on ispoljava tendenciju daljeg porasta — u aprilu 5,793 a u maju 6,636 milijardi, odnosno u periodu januar—maj 27,950 milijardi, tj. 37,5% od godišnjeg plana, kada se godišnji plan izvoza računa na nivou od 74 milijarde.

Četvrto, da je prema podacima Narodne banke, promet u trgovini na malo u prvom kvartalu 1954 godine, u odnosu na prvi kvartal 1953 godine, porastao za 13%. Međutim, u periodu januar—maj 1954 godine, u odnosu na isti period 1953 godine, porastao je takođe za 13%.

Kretanje proizvodnje u prvom kvartalu ove godine bilo bi još povoljnije, da nisu djelovale vremenske nepogode u mjesecima januar—februar. Proizvodnja u martu u odnosu na proizvodnju januar—februar porasla je za 37%, a u aprilu ta tendencija porasta je veća. Stoga se može reći da bi se nivo proizvodnje približavao umnogome planiranom da nije bilo pomenutih teškoća. To ujedno govori da se ovaj gubitak može dobrim dijelom, bar kod izvjesnih proizvoda, kroz sljedeće mjesece nadoknaditi. Iako je izvoz u prva tri mjeseca ove godine u odnosu na prošlu godinu porastao, ipak je on znatno niži od planiranog. Trebalo je, naime, po planu izvesti za tri mjeseca oko 22 milijarde a izvezeno je oko 15,5 milijardi, što znači manje za 6,5 milijardi. No, i ovdje treba naglasiti da je izvoz marta—aprila, u odnosu na januar i februar, veći za oko 2,5 milijarde, što govori da su na njegovo ostvarivanje uticale jednim dijelom takođe vremenske nepogode.

Ovih nekoliko podataka koje sam pomenuo dovoljno jasno govore da je naša privreda, i pored vremenskih nepogoda i drugih teškoća, koje su u znatnoj mjeri ometale proizvodnju, promet i saobraćaj, postigla bolje rezultate nego u istom razdoblju prošle godine, što govori o njenoj snazi i vitalnosti, koja proističe iz novih socijalističkih društvenih odnosa. Obzirom na postignuti stepen razvitka proizvodnih snaga kao i na dalje razvijanje i učvršćivanje privrednog sistema, razvijanje društvenog upravljanja u svim oblastima, mi smo koraknuli u kvalitetno novo stanje, ušli u jedan veoma dinamičan proces razvoja i razumljivo je da mnogo čega od naših postavki iz plana i naših predviđanja treba u praksi provjeravati, pa shodno tome popravljati, mijenjati itd. Stoga mislim da ne bi bilo pravilno kad bi se na bazi pojedinih i izolovano gledanih teškoća činile prognoze i ocjenjivala privredna aktivnost i dejstvo našeg sistema. Takođe ne bi bilo pravilno kad bi se na osnovu izvjesnih slabosti u sistemu, na koje već praksa ukazuje, kao i na promjene koje činimo, gledalo kao na nestalnost i nestabilnost sistema, jer tekuće privredno kretanje i sloboda aktivnosti u privredi sami nameću potrebu odgovarajućih mjera, potrebu dogradnje sistema i na to treba gledati kao na nešto što je u današnjim odnosima neophodno i korisno.

Polazeći od ovoga što sam rekao želio bih da se osvrnem na neke karakteristične pojave i tendencije koje se već sad mogu sagledati, a koje su vezane za određene teškoće na koje nailazimo u borbi za povećanje proizvodnje, za uravnoteženje platnog bilansa, za ubrzanje razvoja svih onih grana naše privrede koje su dosada zaostajale: poljoprivredne, prehranbene, prerađivačke industrije itd. Razumije se da sve te teškoće nisu iste naravi. Jedne su privremene i proističu iz nedograđenog sistema, neriješenih izvjesnih problema ili su, pak, uslovljene iznimnim uslovima, vremenskim nepogodama itd., a druge su dublje i ozbiljnije te proističu iz objektivnog stanja, stepena našeg

razvitka, visine dohotka i njegove današnje raspodjele, iz potrebe da završimo ono u šta smo niz godina ulagali velika sredstva da bi dobili veću proizvodnju, da bi smanjili uvoz sirovina, povećali izvoz, iz potrebe da značajan dio našeg dohotka dajemo na jačanje odbrambene moći zemlje. Sve u svemu, te teškoće uslovljene su materijalnim osnovama i okvirima koji diktiraju naš razvoj, kao i problemima koji proizlaze iz međunarodnog položaja naše zemlje.

Odmah treba napomenuti da se na tržištu najjače odražavaju sve pomenute teškoće i da se u ocjeni privrednog kretanja u prvom redu mora polaziti od stanja i tendencija na tržištu. Pojave i odnosi na tržištu neposredno se tiču svakog — bilo da se radi o privrednoj organizaciji ili o pojedincu, jer to nije više samo usko tržište potrošne robe, nego ono obuhvata i reprodukcioni i investicioni materijal. Stoga je razumljivo da je ovo pitanje predmet šireg društvenog interesa, naročito u vezi sa predviđanjima kretanja cijena u Društvenom planu.

Nama se čini, da se u ovom veoma složenom pitanju, gdje se odražava i isprepliće dejstvo različitih faktora često ne vide oni bitni uzroci postojećih pojava, pa su kritike ponekad uperene samo na nerealna predviđanja pada cijena u Društvenom planu. Nekim ciframa ilustrirao bih kretanje cijena na tržištu sirovina, investicionog materijala, potrošne robe kao i cijena poljoprivrednih proizvoda:

Prema podacima Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju opšti nivo cijena na veliko industriske robe je u mjesecu martu, u odnosu na decembar 1953, viši za 5%, dok je na istom nivou sa prosječnim cijenama iz 1953 godine. Na ovaj porast indeksa cijena u prvom kvartalu jače je uticao skok cijena investicionog materijala; takođe je imao uticaja i porast cijena kod nekih reprodukcionih materijala, dok je indeks cijena na veliko proizvoda široke potrošnje u tom periodu bio stabilniji, iako pokazuje izvjestan porast.

U aprilu je ovaj opšti indeks viši za 6% u odnosu na decembar 1953, a za 1% viši prema prosječnim cijenama prošle godine i na ovom nivou je ostao bez promjena i u mjesecu maju. U odnosu na prethodni mjesec, u maju je došlo do većih promjena cijena samo kod građevinskog materijala i to za 6%, dok se kod većine industriskih grana (hemiska i dr.) bilježe sasvim neznatna pomjeranja, odnosno zadržavanje na aprilskom nivou cijena (ugalj, obojena metalurgija, metali itd.).

Kod cijene investicionog materijala u proteklom periodu ove godine najuočljiviji porast — od važnijih proizvoda — ima cement koji u maju mjesecu ima višu cijenu za 18% od one u decembru 1953 i za 26% od prosječne cijene u 1953 godini. Još je oštrija tendencija skoka cijena kod rezane građe: prema decembru prošle godine za 47%, odnosno za 73% prema prosječnoj cijeni u 1953 godini. Takođe je jači porast cijena i kod ostalih drvnih proizvoda: jamskog drveta za 51% prema decembru 1953, a 65% prema prosječnoj cijeni u 1953 godini, dok je kod celuloznog drveta ovaj porast nešto manji: 30% prema decembru prošle godine, odnosno 37% prema prosječnoj cijeni u 1953 godini. Proizvodi crne metalurgije ostali su na nivou cijena decembra prošle godine, na kome nivou su sada i propisane maksimirane cijene. Cijene celuloze porasle su u ovom periodu za 13% prema prosječnoj cijeni u 1953 godini. Cijena sirovoj koži je pokazivala takođe tendenciju porasta, što je nedavnim maksimiranjem cijena zaustavljeno. Kod većine ostalih proizvoda u cijenama na veliko nije bilo osjetnijih pomjeranja.

Cijene na malo industriske robe su za ovih pet mjeseci ove godine bilježile iz mjeseca u mjesec blaži porast. Prema podacima Narodne banke, indeks cijena na malo industriske robe porastao je u prvom kvartalu za 3,5% u odnosu na decembar 1953, a za prvih pet mjeseci ove godine za 5%. U prva tri mjeseca ove godine najjači porast je kod: uglja za 13,4%, kod ogrjevnog drveta za 14,7% zatim kod poljoprivrednih sprava i mašina, vještačkog đubriva i sredstava za zaštitu bilja. Kod cementa porast u prvom kvartalu, u odnosu na decembar 1953, iznosi 13%, a u maju 11%; kod rezane građe 21%. Cijene tekstila u toku prvog tromjesečja ove godine, u odnosu na decembar prošle godine, porasle su za 2,8%, a u maju za 5,1%.

Na bazi ovakvog kretanja cijena opšti indeks cijena industriske robe na malo u martu je bio niži za 7,9% u odnosu na prosjek prošle godine, odnosno za 11,2% u odnosu na mart prošle godine. U maju je opšti indeks cijena industriske robe bio niži za 6,2% u odnosu na prosjek prošle godine, odnosno za 9,3% u odnosu na maj prošle godine.

Na tržištu poljoprivrednih proizvoda situacija je bila povoljnija. Indeks cijena na malo poljoprivrednih proizvoda u periodu januar—maj ove godine ima mnogo mirniju dinamiku nego prošle godine. Tako naprimjer: dok je prošle godine nivo cijena hrane u maju, u odnosu na decembar 1952 godine, bio viši za oko 35%, ove godine je viši u maju samo za 2,9% u odnosu na decembar 1953 godine. U odnosu na isti mjesec 1953 godine, u martu ove godine indeks cijena hrane je niži za 8,1%, a u maju niži za 20%. U martu, aprilu i maju došlo je — umjesto uobičajenog sezonskog porasta cijena — do sniženja cijena nekih poljoprivrednih proizvoda. Tako su indeksi cijena, u odnosu na decembar prošle godine — poslije izvjesnog skoka u prvom kvartalu — pali u maju: kod jaja za 34%, kod krompira za 5% itd. Međutim, cijene mesa su skočile i to u prvom tromjesečju ove godine za 8%, a u maju za 14%.

Opšti (totalni) indeks cijena na malo (industriski i poljoprivredni proizvodi i usluge) u martu je viši za 2,9% u odnosu na decembar prošle godine, dok je za 8,9% niži nego u martu prošle godine. U maju ove godine ovaj opšti indeks cijena na malo bio je za 4,4% viši nego u decembru 1953 godine, odnosno za 13,2% niži nego u istom mjesecu prošle godine.

Više faktora djelovalo je na ovakvo kretanje cijena i njihovo dejstvo različito je za određene vrste roba. Tendencija porasta cijena investicionog materijala došla je do izražaja već u drugom polugođu 1953 godine. Porast investicija u 1953 godini u odnosu na planirane, i to investicija i kod privrednih organizacija, narodnih odbora a dijelom i kod osnovne investicione izgradnje, povećao je kupovna sredstva koja su pritiskivala tržište investicionog materijala. Ta tendencija se donekle prenijela i u prvi kvartal 1954 godine u kome se zapaža dalji skok cijena investicionog materijala. Nema sumnje da je uzrok ovoj pojavi bio i sniženi obim proizvodnje nekih proizvoda kao što je slučaj kod drveta. Činjenica da je proizvodnja svih asortimana drveta u 1949 godini od 12,326.000 $m^3$ (to je, doduše, i bio najviši nivo sječe) pala u 1953 godini na 7,202.000 $m^3$, a u 1954 godini na 6,665.000 $m^3$, govori jasno o uzrocima skoka cijena rezane građe, jamskog, ogrjevnog i celuloznog drveta. Na skok cijena uticala je i povećana šumska taksa kod drveta na panju.

Na kretanje cijena reprodukcionog materijala odnosno osnovnih sirovina uticalo je više uzroka. Ono je došlo kao rezultat teškoća u našem platnom bilansu, stanja i visine kurseva na deviznom obračunskom mjestu, sistema nabavke uvoznih sirovina preko obračunskog mjesta, a u određenoj mjeri i kao rezultat monopolističkih tendencija. Kada je riječ o korišćenju monopolističkog položaja na tržištu od strane nekih grana, naročito proizvođača sirovina i nekih drugih, onda treba ukazati na to da je ovakva praksa moguća samo dotle dok traju sadašnje teškoće u platnom bilansu. Mi za sada preduzimamo mjere plafoniranja cijena, kao i mjere za uvoz osnovnih sirovina, ali pravi lijek ovim pojavama može biti samo postepeno uklanjanje sadašnjih restriktivnih mjera kod uvoza, za omogućavanje konkurencije sa strane u cilju svođenja troškova proizvodnje na što realniju mjeru, u cilju poboljšanja produktivnosti rada, koja je još dosta niska i to kod onih grana koje koriste ovaj monopol na tržištu.

Posebne teškoće u snabdijevanju industrije sirovinama pretstavlja zakašnjenje korišćenja sredstava iz tripartitne pomoći. Svi su ti faktori, svaki na svoj način, djelovali na tržište sirovina, pa preko njega i na nivo cijena finalnih proizvoda. Kod industriske potrošne robe nivo cijena je bio mnogo stabilniji, no i tu u odnosu na nivo iz decembra ima izvjesnih pomjeranja na gore.

S obzirom na ovakvo kretanje i pojave na tržištu bilo je potrebno predvidjeti mjere za stabilizaciju cijena. U prvom redu osigurati normalno kretanje proizvodnje, na tome je, uostalom, i zasnovano predviđanje određenog nivoa cijena u Društvenom planu. Trebalo je, dakle, s jedne strane, suzbiti izvjesne monopolističke tendencije, a s druge strane, obezbijediti uvoz sirovina po stalnijem kursu, odnosno putem terminskih prodaja deviza uz stalniji kurs od strane Narodne banke, mimo obračunskog mjesta. Stoga se pored već donesenih mjera za plafoniranje cijena nekih proizvoda išlo na nabavku sirovina dijelom iz vlastitih sredstava, a dijelom putem trgovačkih i drugih kredita. Činjenica da smo samo za 0,4 milijarde uvezli manje sirovina nego u istom periodu prošle godine kad je ekonomska pomoć bila korišćena u mnogo većem obimu — u tom periodu oko 11,8 milijardi, a od toga samo za sirovine 6,5 milijardi — govori najjasnije o naporima koje je trebalo činiti da se obezbijede sredstva za nabavku sirovina i da one na vrijeme stignu u zemlju. Mi još i danas imamo teškoća oko redovnog snabdijevanja industrije pamukom, vunom, valjanim materijalom, tehničkim masnoćama, koksom i drugim. Sve ovo je učinjeno u cilju postizanja predviđenog nivoa proizvodnje, jer nam to omogućava i povećan izvoz, a to je najzdraviji put za poboljšanje platnog bilansa, a ne kako to poneki misle — da idemo na niži nivo proizvodnje, pa tako i na niži nivo izvoza i da se tako stalno vrtimo u krugu istih teškoća. Stalan porast proizvodnje, kako u granama sredstava za rad tako i u granama potrošnih dobara, pretstavlja bitan faktor naše privredne stabilizacije i zato u tom pravcu činimo maksimalne napore. Cifre o kretanju izvoza, brži porast proizvodnje od porasta uvoza sirovina, pokazuju jasno te naše privredne napore. Razumije se, da smo morali na ovakvoj liniji razvoja nastojati da nam se pruži ekonomska pomoć iz vana, polazeći od toga da ona ubrza proces stabilizacije naše privrede i da doprinese razvoju naših proizvodnih snaga da bi naša privreda sama, u što bližoj budućnosti, bila u mogućnosti da otkloni ove teškoće koje nam još uvijek stoje na putu, i to naročito one iz oblasti razmjene sa inostranstvom.

Dosada sam se u izlaganju zadržao na materijalnim kretanjima na tržištu i to radi toga što je u prvom tromjesečju bio zaoštren problem materijalnog obezbjeđenja proizvodnje. Međutim, potrebno je ukazati i na neke momente novčanog opticaja, kredita i druge koji takođe imaju svoje dejstvo na tržištu.

U periodu od kraja decembra 1953 godine pa do polovine maja ove godine privreda je raspolagala sa dovoljnim kreditima za proizvodnju, dok je trgovina bila nešto sužena. Prema podacima Narodne banke ukupni kratkoročni krediti imali su sljedeće kretanje:

| (u milijardama) | 31-XII-53 | 31-I-54 | 31-III-54 | 15-V-54 |
|---|---|---|---|---|
| odobreni kredit | 600,6 | 583,4 | 581,5 | 647,9 |
| žiro i tekući račun | 140,1 | 154,1 | 131,2 | 177,6 |

Poslije smanjenja kredita u toku prvog kvartala ove godine, krediti su znatno povećani od 31 marta do 15 maja, tj. za 66,4 milijardi, tako da je stanje 15 maja 1954 za 47 milijardi veće od stanja 31 decembra 1953 godine.

U toku januara i februara zabilježen je znatan pad proizvodnje, a kako privredne organizacije nisu izvršile obaveze prema odgovarajućim fondovima, a krediti im nijesu bili srazmjerno smanjeni, u januaru i februaru raspolagali su većim kreditima nego što im je bilo potrebno.

U martu, međutim, proizvodnja je osjetno porasla, a istovremeno su privredne organizacije izvršile veliki dio zaostalih obaveza, a krediti su, međutim, bili nešto smanjeni. Stoga je došlo do intenzivnije tražnje kredita. Osim toga, u prvom kvartalu, trgovina se naročito morala prilagođavati suženim kreditima. Prvi kvartal pretstavlja period u kome unutrašnja trgovina popunjava zalihe novom sezonskom robom. No, kako su joj krediti bili suženi, ona je morala smanjivati nabavke i boriti se za povećanu realizaciju robe. Veliko povećanje kredita u aprilu i u prvoj polovini maja uslijedilo je odobravanjem kredita za obrtna sredstva putem konkursa i to zbog povećanja proizvodnje, a dijelom i povećanih obaveza prema društvenim fondovima. Kroz konkurs za stalna obrtna sredstva išlo se na izvjesnu restrikciju kredita, dok su raniji krediti otkazani i utvrđeni rokovi njihove otplate. Stoga su privredne organizacije težile da obezbijede potrebne kredite na konkursima za dopunska obrtna sredstva.

Iskustvo iz odobravanja kredita putem konkursa za obrtna sredstva pokazalo je, dakle, da u tome ima izvjesnih slabosti, a naročito kod odobravanja stalnih obrtnih sredstava, pa je i to moralo imati svog odraza na tržište. Neka preduzeća su raspolagala većim kreditima nego što im je bilo potrebno pa su imala mogućnosti da se uzdržavaju od prodaje robe, dok su druga oskudijevala u kreditu, što je opet moglo kočiti privrednu aktivnost.

U očekivanju većih investicija pojedini investitori, građevinska preduzeća, pa i trgovinska, grabila su se za investicioni materijal, pa je i to pojačalo nervozu i nestabilnost na tržištu. Utvrđen je, međutim, sada nivo investicija — naročito onih koje se finansiraju iz opšteg investicionog fonda — te će i time otpasti vještačko izazivanje potražnje i stvaranje nepotrebnih zaliha. Preduzete su mjere u oblasti kredita, koje se za sada svode na nužne korekcije kod određivanja obima obrtnih sredstava, zatim mjere za poboljšanje naplate prihoda, i to je već od marta mjeseca imalo pozitivne rezultate na privredno kretanje, jer preduzeća nisu više bila u mogućnosti da sredstvima društvenih fondova vrše pritisak na tržište. Sljedeći podaci Narodne banke o ostvarenju osnovnih oblika prihoda budžeta i drugih fondova, u odnosu na godišnji plan, pokazuju da je tek od marta počelo redovnije priticanje tih prihoda i da je ono sada dosta normalno. Uplata je bila sljedeća:

| | Do konca februara | Do konca maja miliona | % |
|---|---|---|---|
| porez na promet | 5,7% | 48.467 | 44,1 |
| kamata na osnovna sredstva | 4,6% | 15.938 | 37,6 |
| amortizacije | 5,8% | 42.597 | 35,0 |
| porez na dohodak | 8,2% | 12.039 | 34,6 |
| porez na dobit | — | 22.774 | 27,4 |
| | ili ukupno | 141.815 | |

odnosno 36,2% od godišnjeg plana u iznosu od 391.627 mil.

Ovakvo stanje prihoda, obzirom na izvjesne budžetske viškove iz 1953 godine i dinamiku rashoda, pokazuje da budžeti posmatrani u cjelini imaju višak prihoda, što se vidi iz sljedeće slike za period od 1 januara do 30 aprila 1954 godine:

| | Prihodi | Rashodi |
|---|---|---|
| Savezni budžet | 55.167 | 50.107 |
| republički budžeti | 18.147 | 14.379 |
| budžeti narodnih odbora | 36.647 | 28.446 |
| | 109.961 | 92.926 |

Dakle, višak prihoda nad rashodima za ova tri mjeseca iznosi 17.035.

S obzirom na sve pomenute činjenice, općenito se može reći, da u novčanom kretanju — opticaju nije došlo do nekih pojava koje bi pretstavljale izvor poremećaja u privredi.

Uz sve ove faktore koji djeluju na tržište potrebno je ukazati na to da je zakašnjavanje u izradi društvenih planova srezova i gradova izazvalo kod nekih preduzeća uzdržavanje od realizacije, a negdje su opet nepravilno postavljeni instrumenti sreskih i gradskih planova uticali na postavljanje nerealnih kalkulacija, a negdje i na povećanje cijena. Ispoljava se težnja za što većom dobiti, što je u osnovi dobro, ali ako se to čini bez sagledavanja konkretne situacije na tržištu može da ima sasvim obrnut efekat, odnosno može da zaustavi, usljed nerealnih cijena, realizaciju robe, od čega može biti samo štete. Iz ovog proizilazi da komunalne zajednice u našem privrednom sistemu imaju određenu i vrlo odgovornu ulogu u naporima za stabilizaciju tržišta. Ima, međutim, primjera — kako sam to malo prije pomenuo — da se o tome ne vodi dovoljno računa.

Pozitivna je činjenica da su cijene poljoprivrednih proizvoda u ovom periodu ispoljavale tendenciju pada, što se iz ranije iznešenog pregleda moglo vidjeti. To je naročito karakteristično kod otkupnih cijena. Međutim, maloprodajne cijene, u odnosu na otkupne, usljed težnji trgovinske mreže da održi nivo malo-

prodajnih cijena, nisu u srazmjeri padale. Ovdje treba istaći, i to kada je riječ o tržištu poljoprivrednih proizvoda, da smo u ekonomskoj 1953/54 godini uspješno izvršili otkup pšenice u količini od 76.000 vagona (mislim da ćemo još otkupiti oko 1.000—1.500 vagona do kraja ove ekonomske godine), dok je prosjek otkupa u periodu 1947/48 — 1951/52 zaključno iznosio 71.820 vagona. S druge strane, otkup kukuruza je bio slabiji, no treba uzeti u obzir i to da smo prvi put imali slobodno tržište kukuruza, i ono je bar za sada reagovalo tako, što je proizvođač zadržao veće količine kukuruza za jačanje svog stočnog fonda. Čini nam se da to može ubuduće biti samo na korist, iako nam to momentalno izaziva teškoće u platnom bilansu.

No, u robnoj razmjeni sa selom, ispoljile su se izvjesne teškoće u snabdijevanju sa investicionim i reprodukcionim materijalom. Skok cijena ovih roba kočio je promet, a posebno je bila slaba prodaja poljoprivrednih mašina i alata.

Htio bih ovdje uzgred pomenuti da je Odbor za privredu Saveznog izvršnog vijeća razmatrao pitanje plafoniranja cijena cementa i drveta.

Stalo se na gledište, da se za sada ne plafoniraju cijene cementu, nego da se uvezu izvjesne količine kako bi se na taj način uticalo na nivo cijena. Mi smo već uvezli neke količine — a uvešće se još. Kod drveta stvar je mnogo osjetljivija i složenija. Ovakav visok nivo cijena rezultat je veoma neusklađene tražnje i ponude. A ova tražnja opet rezultira iz toga što nismo još zamijenili drvo — u rudnicima, građevinarstvu, ambalaži, ogrjevu, jednom riječju što drvo trošimo još uvijek u svašta. Zatim moramo ostati na ovom nivou izvoza i stoga moraćemo nešto povećati sječu bar za ogrjevno drvo. A u pogledu cijena, misli se, eventualno na plafoniranje šumske takse. Međutim, veoma bi se teško mogli upustiti u plafoniranje brojnih drvnih asortimana, jer bi to, s obzirom na veliku potražnju drveta, moglo samo da pojača sadašnju neekonomičnu praksu u utrošku drveta.

Postojeći nivo cijena mašina i oruđa koji je nešto povećan u odnosu na cijene prošle godine, otežao je plasman, te će biti potrebno pored povećanja regresa preduzeti neke druge mjere (krediti, organizacija prometa itd.) da bi se pojačalo snabdijevanje poljoprivrede ovim neobično važnim proizvodima za njeno unapređenje. Propisi o kreditu individualnim proizvođačima kao i propisi o povećanju regresa za poljoprivredne sprave, gnojiva itd. već su pripremljeni i oni treba da se što skorije objave.

Na kretanje nivoa cijena na poljoprivrednom tržištu djelovao je i pojačan izvoz poljoprivrednih proizvoda, i to ne radi toga što bi bio isuviše veliki nego radi toga što se on nije ravnomjerno odvijao, pa će biti potrebno da se kod nekih proizvoda (naprimjer, stoke) utvrde kontingenti.

U razmjeni sa selom mi smo dosad išli na ugovaranje odnosno kontrahiranje za industriske kulture, a prošle i ove godine za pšenicu. Mi mislimo da u razmjeni sa selom treba ići na kontrahiranje za što širi broj proizvoda, treba ubuduće ići na avanse za đubrivo, sjeme ili za sjetvenu obradu, i to ubuduće prije sjetve žitarica, a kod industriskih kultura i prije sjetve i za vrijeme rasta kultura. To, doduše, već praktikujemo kod industriskih kultura. To je primjenljivo i kod stoke. Ovaj sistem uključiće u borbu za unapređenje poljoprivrede sve one grane naše industrije, koja se sa sirovinom obezbjeđuju iz poljoprivrede, no u ovaj sistem treba uvući i trgovinu — pogotovo spoljnu. Ovaj sistem povezivanja naše socijalističke industrije sa poljoprivrednim proizvođačima, bilo to sa socijalističkim poljoprivrednim gazdinstvom ili sa individualnim seljakom, trebaće ubuduće usavršavati, proširivati i na druge kulture — povrće, voće — jer je to najunosnije i za poljoprivredu, to će joj obezbjeđivati najsigurniji plasman, to će iz godine u godinu povećavati i njen dohodak.

Pri razmatranju pitanja koja su vezana za privredno kretanje, potrebno je da se posebno osvrnem i na platni bilans, jer on u određenom smislu utiče na sva kretanja. Šta je danas karakteristično za naš platni bilans?

Prvo, normalno obezbjeđenje proizvodnje i angažovanje naših kapaciteta, kao i nivo zaposlenosti, nameću nam potrebu obezbjeđenja sirovina iz uvoza. Ovdje, radi ilustracije oštrine ovog problema, napominjem da je za 33 osnovne sirovine koje uvozimo (razumije se, da dobar dio tih sirovina proizvodimo mi u zemlji, ali nam je za sada potrebna dopuna za valjane proizvode, tehničke masnoće, za vunu, koks i drugo) potrebno 35 milijardi deviznih sredstava, a za predviđeni nivo proizvodnje u 1954 godini, koji je, kako vam je poznato, viši za 17% u odnosu na 1953 godinu, potreban je uvoz reprodukcionog materijala u iznosu od 47 milijardi dinara. Ovome treba dodati uvoz pšenice od oko 85.000 vagona i oko 4.000 vagona masti. (U ovom uvozu pšenice predviđene su i izvjesne zalihe). Zato je razumljivo da svaka promjena na dolje u platnom bilansu, s obzirom na ovakav uvoz, mora uticati na tok proizvodnje, na smanjenje normalnih zaliha, mora izazivati izvjesne oscilacije u privredi, a preko toga i na tržištu. Ovakav nivo uvoza sirovina podnošljiv je za našu privredu i on sam po sebi ne bi pretstavljao izvor nekih ozbiljnih teškoća. Naprotiv, ovakav uvoz omogućuje porast proizvodnje, korišćenje naših kapaciteta, a time i porast izvoza. Primjer za to je uvoz pamuka i izvoz tekstilnih tkanina, koji je do prošle godine bio neznatan. Međutim, ove godine predviđa se izvoz od 35 miliona metara, a 1955 godine preko 60 miliona metara. Ali, mi smo danas u položaju da jednim dijelom tekućeg izvoza plaćamo dugove, koji isto

tako, opšte gledajući, ne prelaze naše mogućnosti. Teškoće proističu iz činjenice da su te obaveze uglavnom kratkoročne i da se otplate u velikim iznosima koncentrišu u toku jedne godine (32 milijarde u ovoj godini, isto toliko ili nešto više u 1955 godini itd.). Ukazujući na ovaj momenat, potrebno je reći da naša zemlja, i pored teškoća sa kojima se bori, redovno plaća svoje obaveze. Radi ilustracije navodim, da smo u prvom tromjesečju platili na ime dospjelih obaveza oko 8 milijardi dinara, što čini 48% od ukupnog deviznog priliva, a od samog izvoza više od polovine, a od godišnjih otplata oko 25%. Jasno je da je ovakav obim plaćanja morao izazvati teškoće u normalnom obezbjeđenju prioritetnih potreba za tekuću reprodukciju, za plaćanje opreme ranije zaključene, koja omogućuje stavljanje u pogon novih kapaciteta, — tzv. ključnih objekata, za najneophodnije potrebe Armije itd. Preduzete mjere za produženje rokova otplate naših obaveza usmjerene su na to da nam omoguće da povećanom privrednom aktivnošću zemlje, pojačanim našim ekonomskim potencijalom još više razvijamo privrednu saradnju i razmjenu sa inostranstvom. Prema tome, naši predlozi i naši zahtjevi u tom pravcu, idu za konsolidaciju naših obaveza prema inostranstvu i zatim da se otklone smetnje jačoj robnoj razmjeni sa zemljama-kreditorima, a i sa drugim zemljama. I mi s razlogom očekujemo da će se ovo tako i shvatiti i rješavati.

Kada je riječ o teškoćama u našem platnom bilansu, kao i o nužnosti donošenja mjera za njegovo olakšanje, treba istovremeno imati pred očima i tu činjenicu, kakve posebne napore i žrtve čini naša zemlja u jačanju odbranbenih snaga, dajući time veliki doprinos jačanju mira i bezbjednosti u ovom dijelu svijeta. Ti napori, koje mi svjesno činimo, traže velika odricanja i žrtve i preko te činjenice se ne može prelaziti. Kakvo je to veliko opterećenje za našu ekonomiku govore jasno cifre o dijelu nacionalnog dohotka koji ide na narodnu odbranu kod nas, pogotovu ako se one uporede sa podacima u drugim zemljama. Tako mi od našeg nacionalnog dohotka dajemo za narodnu odbranu: 1951 godine 21,1%, 1952 godine 22,3%, 1953 godine 18,3%;

Velika Britanija: 1951 godine 6,4%, 1952 godine 10%;

Francuska: 1951 godine 10,2%, 1952 godine 11,6%;

Sjedinjene Američke Države: 1951 godine 7,4%, 1952 godine 14,2% itd.

Napomenuli smo da smo teškoće u platnom bilansu rješavali krajnjim naporima u privredi, ali je potrebno istovremeno ovdje istaći da su te teškoće ublažavane ekonomskom pomoći koju smo dobijali od Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije i Francuske. Ekonomska pomoć nam je naročito pomogla u uspješnom rješavanju i obezbjeđenju zemlje sirovinama, zatim hranom, i to naročito onda kad smo se borili sa ozbiljnijim posljedicama dveju sušnih godina.

Prema podacima Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju, tih godina, odnosno kalendarske 1951 godine, putem vlastitih sredstava ili putem sredstava iz pomoći ili iz kredita morali smo uvesti hrane za 125,6 miliona dolara, a što čini 32,13% od cjelokupnog godišnjeg našeg uvoza; ili 1953 godine za 118,8 miliona dolara, što čini 30% od cjelokupnog uvoza. Mislim, da su to oni izvanredni napori koji se nisu mogli predvidjeti, a da i ne govorimo o tome koliko smo iz istih razloga morali smanjiti poljoprivredni izvoz.

Ekonomsku pomoć treba gledati kao dio priliva kojim se, donekle, smanjuje postojeći deficit u platnom bilansu. Ako se pogleda u što su utrošena sredstva pomoći, onda se vidi da je nabavka sirovina, kroz ove tri godine od kad primamo pomoć, angažovala oko 66% vrijednosti cjelokupne pomoći; prehranbeni artikli oko 24%, a ostalih 10% ide na transport i investiciona dobra. U 1953/54 godini pomoć je bila svedena na ispod 50% od vrijednosti prethodne dvije godine. A od toga je utrošeno na nabavku hrane oko 26,400.000 dolara, ili oko 48% od američke pomoći a 38% od cjelokupne pomoći. Sa vladom Velike Britanije sporazumjeli smo se da iz njene pomoći — date našoj zemlji — u godini 1952/53 i 1953/54 nabavimo opremu i sredstva za poljoprivredu, i to uglavnom opremu za klanice, hladnjače i drugo, a to nam je danas veoma potrebno. No to je smanjilo sredstva za sirovine, pa smo ih morali nabavljati dijelom iz vlastitih sredstava a dijelom iz američke pomoći. Pored toga, sredstva pomoći nisu ravnomjerno korišćena te je i to stvaralo nepotrebne teškoće.

Iako je pomoć imala pozitivno dejstvo na stabilizaciju naše privrede, što je uostalom više puta isticano, iz čitavog pregleda stanja našeg bilansa se može vidjeti da je pomoć, bez obzira što su sredstva trošena dijelom za sirovine, a dijelom za hranu, ustvari bilansno pokrivala uglavnom izvanredne potrebe uvoza hrane uslijed sušne 1950 i 1952 godine.

Pomoć se kretala ovako:

| | |
|---|---|
| 1951/52 godine | 149 miliona dolara, |
| 1952/53 godine | 145 miliona dolara, |
| 1953/54 godine | 69 miliona dolara |

+ 10 — naknadno je dobijeno još 10 miliona dolara iz sekcije 550, koji će iznos biti uglavnom utrošen za hranu, koja stiže u idućoj ekonomskoj godini.

Dakle, ukupno 373 miliona dolara.

Prema podacima Odjeljenja za statistiku Uprave za poslovanje sa inostranstvom (FOA), iz upoređenja ekonomske pomoći koju su Sjedinjene Američke Države davale pojedinim evropskim industriski razvijenim zemljama sa pomoću koju je dobila naša zemlja, vidi se da je

bilo opravdanih razloga da ta pomoć našoj zemlji bude veća. Italija je, naprimjer, za ove tri i po godine — od juna 1950 do 31 decembra 1953 — dobila na ime ekonomske pomoći oko 506 miliona dolara, Austrija 279, Belgija-Luksemburg 84, Francuska 1.092, Holandija 204, Velika Britanija 1.093, dok je Jugoslavija za taj period dobila 231 milion dolara. Ako se tome doda pomoć koju su iste evropske zemlje primile ranije na ime ekonomske pomoći po Maršalovom planu, u periodu od aprila 1948 godine do zaključno 1949/50 godine, koja po podacima Odjeljenja za statistiku Uprave za poslovanje sa inostranstvom (FOA) izdatih decembra 1953 godine, iznosi: za Italiju 1.071,7, Austriju 446,5, Belgiju-Luksemburg 472,3, Francusku 2.011,7, Holandiju 775,3, Veliku Britaniju 2.527,6 miliona dolara itd., zatim ako dodamo »off schor« nabavke iz ovih zemalja, onda je nesrazmjera u odnosu na našu zemlju dosta velika: Italija 383 miliona dolara, Velika Britanija 479, Belgija-Luksemburg 107. Francuska 1.076, a Jugoslavija nešto preko 5 miliona dolara. Naša industrija kadra je da sa uspjehom obavlja ove poslove, ali ona do sada nije imala prilike ni mogućnosti da do tih poslova dođe, a i to bi bio jedan od načina pomaganja da se poboljša naš platni bilans.

Međutim, ima glasova u inostranstvu koji žele da obezvrijede naše vlastite napore, umanje onaj očigledni napredak koji je postigla naša ekonomika, koji govore o velikoj pomoći koju dobijamo, o tome da životarimo i da se održavamo zahvaljujući pomoći iz vana. No, svaki iole objektivan čovjek, i u zemlji a i van nje, može iz ovih činjenica koje sam iznio, iz napora zemlje u odoljevanju suši, iz napora za narodnu odbranu, a uz to iz rezultata koje je postigla naša ekonomika, zaključiti da bi rijetko koja zemlja bez ozbiljnijih poremećaja, — uz ovakve objektivne teškoće, — učinila i postigla ovo što je postigla naša zemlja. To najbolje govori o njenoj sopstvenoj snazi, o njenoj unutarnjoj čvrstini.

Svrha pomoći je bila da pomogne bržu stabilizaciju naše privrede, da bi se čim prije eliminisao deficit u našem platnom bilansu. Iz čitavog dosadašnjeg izlaganja vidi se da razlozi za to nisu još prestali i mi stoga očekujemo da će se ona produžiti i dalje.

U ovoj godini mi smo preduzimali niz mjera da se poveća izvoz. On se povećava iz godine u godinu ako, razumije se, uzimamo u obzir podbačaj koji su izazvale sušne godine. Obim industrijskog i poljoprivrednog izvoza po vrijednosti predviđen je ove godine na oko 74 milijarde dinara (prvobitno bio predviđen na 82 milijarde dinara), dok je u 1952 godini dostigao vrijednost od 63,7, a u 1953 godini 60,1 milijardi dinara. Iako se predviđanja u ova četiri mjeseca dinamički nisu ostvarila uglavnom usljed toga što je podbacio izvoz obojenih metala, kukuruza i drveta, ipak je postignuti obim izvoza u porastu za 20% u odnosu na isti period 1953 godine. Pored toga, i njegova struktura se poboljšala. U aprilu on je u porastu u odnosu na mjesečni prosjek prvog kvartala za oko 593 miliona dinara, a u maju za 1,436 miliona dinara. S obzirom na nivo otplata dugova, zatim na smanjenje pomoći, mi smo morali u cilju stabilizacije tržišta, kako sam to već pomenuo, ići na veći obim trgovačkih i drugih kredita za nabavku sirovina, koji, doduše, nijesu iznad predviđenog nivoa zaduženja, ali, s obzirom da su ti krediti kratkoročni, njihove otplate se moraju osiguravati iz tekućeg izvoza. Stoga borba za pojačanje izvoza je jedan od najvažnijih naših zadataka. Izvršno vijeće je u toku ovog perioda preduzelo niz mjera u cilju stimuliranja privrednih organizacija na što jači izvoz i što veću aktivnost u tom pravcu.

Išlo se, naime, na to da se koeficijenti primjenjuju na tekući kurs i da se ispravi nedostatak u ranijem sistemu obračuna koji je destimulirao izvoz u određena područja. Pozitivno dejstvo tih mjera već se osjeća u aprilu i maju. Takođe je predviđen poseban režim u pogledu kredita, dinarskih i deviznih, za one privredne organizacije koje će odgovarajućim mjerama u proizvodnji povećati izvoz i smanjiti uvoz sirovina. Zatim, učinjene su olakšice kod uvoza, i to kod onih grana privrede koje svoju proizvodnju kompletiraju uvozom iz inostranstva itd.

S obzirom na sve ovo, naši instrumenti u deviznom i spoljno-trgovinskom poslovanju morali su pretrpjeti izvjesne promjene u pravcu otklanjanja negativnih pojava na obračunskom mjestu koje je u svom suženom obimu davalo donekle iskrivljenu sliku odnosa u privredi i u našoj razmjeni sa inostranstvom. Tekući kursevi ispoljavali su izvjesne negativne tendencije na unutrašnje kretanje cijena. Nabavka osnovnih sirovina uz stalniji kurs otklonila je umnogome to dejstvo, ali još uvijek jedan dio sirovina i pomoćnih materijala nabavlja se preko obračunskog mjesta, te to i dalje poskupljuje troškove proizvodnje i može donekle da utiče na nivo cijena. Relativno visoki kursevi na obračunskom mjestu rezultat su relativno malog deviznog priliva, uz postojanje veće tražnje i kupovine deviza od strane privrednih organizacija, a i same banke. Pored svih preduzetih mjera potrebno je izučiti naš devizni sistem i postaviti ga tako da on, s jedne strane, potstiče na najširu inicijativu i preduzimljivost, jer mi u pogledu povećanja izvoza nismo još iskoristili sve postojeće mogućnosti s obzirom na nova tržišta, a s druge strane, da taj devizni sistem djeluje u skladu sa našom opštom linijom borbe za stabilizaciju cijena.

Htio bih sada da se osvrnem na neke probleme koji su, nakon donošenja društvenog plana iskrsli na sektoru investicija. Kroz konkurse se ustanovilo da suma od 80 milijardi dinara u opštem investicionom fondu, nakon odva-

janja investicionih sredstava za druge potrebe — predviđene planom, nije dovoljna da obezbijedi dovršenje nekih veoma važnih objekata, koji treba da daju proizvodnju u 1954 i 1955 godini. Izvršno vijeće je stalo na gledište, kako radi završetka ovih objekata, tako i radi održanja nivoa zaposlenosti, da nivo ovogodišnjih investicija bude na nivou iz 1953 godine. U tom cilju preduzete su mjere da se obezbijede materijalna sredstva ovog problema, odnosno da se uvezu izvjesne količine valjanog materijala, i drugog.

Konkurs za takozvani opšti krug, uz primjenu svih onih utvrđenih kriterija, naime, da se odbiju svi zahtjevi za kredit za nove objekte i pogone, za objekte kojima su potrebna devizna sredstva za nabavku opreme, sem onih čija je oprema već ranije zaključena i predviđena da se plati iz Centralnog deviznog fonda, kao i za sve one sa nepotpunom i slabom tehničkom dokumentacijom, pokazao je da se opravdani zahtjevi privrednih organizacija ne mogu pokriti manjim iznosom od 110 milijardi, ako hoćemo da nam ti značajni objekti budu na vrijeme stavljeni u pogon. Utoliko se i predlaže povećanje nivoa investicija od onog predviđenog Društvenim planom. U tom smislu podnesen je od strane Saveznog izvršnog vijeća Prijedlog Skupštini da se izmijeni i dopuni Društveni plan, pa vas molim da se to primi.

Prema podacima Narodne banke utrošena sredstva u investicije su veća u ovom tromjesečju nego u istom periodu 1953 godine.

Ukupno ostvarena i utrošena sredstva za investicije su:

| | I tromjesečje 1953 godine | I tromjesečje 1954 godine |
|---|---|---|
| ostvarena sred. milijardi | 47 | 60 |
| utrošak milijardi | 32 | 35 |
| višak sredstava milijardi | + 15 | + 25 |

Od ukupno utrošenih sredstava uloženo je za prvo tromjesečje 1954 godine u:

| | | | |
|---|---|---|---|
| privredu milijardi | 30,8 | ili | 88 % |
| nove investicije milijardi | 16,4 | „ | 46,9 % |
| zamjena „ | 1,9 | „ | 5,4 % |
| investiciono održavanje „ | 12,9 | „ | 36,9 % |
| neopredijeljeno „ | 3,8 | „ | 10,8 % |

S obzirom na dodjeljivanje investicionih kredita putem konkursa uočena je slaba pripremljenost privrednih organizacija za taj način kreditiranja, jer mnogima nedostaju na vrijeme izrađene dokumentacije, pa radi toga ne mogu ni izići na konkurs, dok jedan dio onih koji izlaze na konkurse podnose slabu dokumentaciju. Radi toga su izvjesni poljoprivredni rejoni slabo prolazili bar na prvim konkursima. Sem toga, neke privredne organizacije nude visoku kamatu, a kad se pobliže uđe u njihovu ekonomsku računicu, onda se vidi da ponuđenu kamatu ne mogu plaćati, te će radi toga biti potrebno provjeravati ove zahtjeve i sa stanovišta kreditne sposobnosti i mogućnosti vraćanja zajma.

Osim prijedloga, koji se odnosi na izmjenu nivoa investicija, potrebno je da obrazložim i ostale prijedloge za izmjenu i dopunu Saveznog društvenog plana koje Savezno izvršno vijeće podnosi Skupštini.

Nakon razmatranja sredstava kojima raspolažu narodne republike, primjenom planskih instrumenata, pokazalo se kao neophodno, da se bar u ovoj godini u izvjesnoj mjeri, s obzirom na zaostajanje u razvitku, Makedoniji i Srbiji poboljša njihovo učešće u raspodjeli. Ovaj problem treba ubuduće — a pogotovo kroz plan u 1955 godini — šire sagledati i postepeno rješavati. Isto tako, bilo je potrebno da se pruži izvjesna pomoć Beogradu, radi teške stanbene situacije.

Zatim, predlaže se nešto drukčija upotreba sredstava prvobitno namijenjenih za rudnik i flotaciju bakarne rude Majdanpek s obzirom da nije bilo moguće, bar za sada, dobiti inostrani zajam za koji je vezana ova investicija.

Navedene izmjene u Saveznom društvenom planu izazivaju neka manja unutarnja pomjeranja u Saveznom budžetu. S obzirom na to, podnijet je i prijedlog za izmjenu odgovarajućeg dijela Saveznog budžeta. Ove izmjene su strogo formalnog karaktera.

Savezno izvršno vijeće predlaže Narodnoj skupštini da se ovaj prijedlog razmatra i usvoji po hitnom postupku.

Dalje, podnesen je prijedlog u vezi upotrebe viškova prihoda nad rashodima narodnih republika u iznosu od 31.460,000.000 dinara u 1953 godini. Naime, kako su se pojavili viškovi prihoda nad rashodima kod narodnih republika, radi prošlogodišnjeg sistema fiksnih obaveza republika prema federaciji, a kako je opet federacija imala nepokrivene rashode u iznosu od 27.177,000.000 dinara u 1953 godini, to se ovim prijedlogom ide na to da se viškovima narodnih republika pokriju rashodi federacije. Ovakva mjera, kako sam rekao, posljedica je prošlogodišnjeg načina obračuna između federacije i republika, a pošto su savezni rashodi bili veći od prihoda i to radi stimuliranja izvoza, finansiranja regresa i radi povećanja sredstava za investicije u toku 1953 godine, to se stalo na stanovište da je opravdana i nužna ovakva mjera.

Ostali prijedlozi se tiču manje značajnih izmjena u Društvenom planu, oni su vam zajedno sa pomenutim prijedlozima dostavljeni, pa vas molim da ih sve primite.

Najzad, s obzirom na stanje na deviznom obračunskom mjestu, i relativno velikih sredstava koja se mogu upotrebiti na osnovu Saveznog društvenog plana za nabavku opreme iz inostranstva, Savezno izvršno vijeće predlaže izmjenu odredaba koje se odnose na oslobođenje

10% svih sredstava privrednih organizacija i to u tom smislu da se ovo oslobođenje odnosi samo na amortizacioni fond i na sredstva za samostalno raspolaganje izdvojenih za investicije.

Molim Skupštinu da se i ovaj prijedlog primi.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, ja sam u ovom izlaganju pokušao da osvijetlim samo neke od problema koji su se pojavili u toku ovog perioda. Kako ste mogli vidjeti, ti su problemi veoma složeni i opsežni i oni traže svestranu aktivnost svih privrednih faktora, privrednih organizacija, naših privrednih institucija itd. Za njihovo rješavanje potrebno je svestrano zalaganje naših radnih ljudi, radničkih savjeta, udruženja, komora, našeg privredno-upravnog aparata, a posebno naših pretstavničkih tijela. Ja mislim da je veoma važno da mi baš sada sagledavamo ova pitanja koja proističu iz sadašnjeg privrednog kretanja, jer ćemo tako zajedničkim snagama i zalaganjem moći doći do najboljih i pravovremenih rješenja.

*Pretsednik* **Moša Pijade:** Saslušali ste izveštaj o izvršenju Saveznog društvenog plana za pet meseci ove godine i objašnjenje predloga Saveznog izvršnog veća za izmenu i dopunu plana za ovu godinu.

Sada bi trebalo da otpočne pretres. Kod toga moram da kažem da se pretres ovog ekspozea na zajedničkoj sednici može voditi samo o prvom delu ekspozea, to jest što se tiče izvršenja plana za pet meseci ove godine, dok se pretres Predloga za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana može voditi samo u domovima. Zbog toga molim govornike koji žele da uzmu reč da se u diskusiji na zajedničkoj sednici drže samo izveštaja o izvršenju Društvenog plana za pet meseci ove godine. Iz istog razloga će i izvestioci odbora za privredu jednog i drugog doma svoje izveštaje podneti na posebnim sednicama domova, kad bude ta tačka na dnevnom redu.

Prema tome, otvaram pretres o izveštaju o izvršenju Društvenog plana. Ko se javlja za reč? (Niko). Ima li ko kakav predlog rezolucije? (Nema).

Predlažem da se pređe dalje na dnevni red.

Druga tačka dnevnog reda je izveštaj Administrativnog odbora. Molim izvestioca narodnog poslanika Milana Markovića da pročita izveštaj.

*Izvestilac Administrativnog odbora* **Milan Marković** *(Izborni srez posavski, NR Srbija) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Administrativni odbor
Br. 29
Beograd

SAVEZNOJ NARODNOJ SKUPŠTNI
Beograd

U smislu člana 99 i 121 Poslovnika Savezne narodne skupštine Administrativni odbor podnosi Skupštini sledeći

IZVEŠTAJ
O IZVRŠENJU PREDRAČUNA RASHODA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE U PERIODU OD 16 DECEMBRA 1953 GODINE DO 31 MARTA 1954 GODINE

Detaljnim pregledom dokumenata o uplatama i isplatama kao i pregledom izveštaja Narodne banke utvrdili smo da je računovodstvena služba Skupštine radila po propisima koji važe za budžetiranje svih saveznih ustanova i da je finansisko poslovanje Savezne narodne skupštine u označenom vremenu bilo ispravno, te predlažemo da se za to vreme razreše odgovornosti naredbodavac i računopolagač.

Za izvestioca određen je narodni poslanik Milan Marković.

Pretsednik
Administrativnog odbora
Savezne narodne skupštine
**Raja Nedeljković**, s. r.

*Pretsednik* **Moša Pijade:** Čuli ste izveštaj Administrativnog odbora.

Želi li ko reč o ovom izveštaju? (Ne javlja se niko). Ne želi niko.

Molim poslanike koji su *za* ovaj izveštaj, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Prema tome, izveštaj Administrativnog odbora je usvojen.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda — predlog da se odobri Uredba o organizaciji i poslovanju Saveznog izvršnog veća. Ima reč izvestilac narodni poslanik Vladimir Simić.

*Izvestilac Odbora za organizaciju vlasti i uprave* **Vladimir Simić** *(Izborni srez Beograd II, NR Srbija):* Drugovi narodni poslanici, Odbor za organizaciju vlasti i upravu dobio je urednim putem na razmatranje, saglasno članu 81 Ustavnog zakona, Uredbu o organizaciji i poslovanju Saveznog izvršnog veća.

Savezno izvršno veće ovlašćeno je pomenutim ustavnim propisom da donese uredbu o svojoj organizaciji i o svom poslovanju i u tom propisu je rečeno da će se to podneti na potvrdu Saveznoj narodnoj skupštini.

Odbor za organizaciju vlasti i upravu obrazovao je jedan pododbor, kome je dao u zadatak da razmotri ovu uredbu i da ga izvesti — kako bi Odbor mogao da izvesti Saveznu narodnu skupštinu — da li su propisima u ovoj uredbi prekoračena ona prava u pogledu nadležnosti i funkcija koje su određene Ustavnim zakonom i Ustavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije, s jedne strane, i, drugo, da li su odnosi koji se ustanovljavaju između Saveznog

izvršnog veća i Savezne narodne skupštine i njenih odbora i komisija, s druge strane, uređeni na način kako je to zamišljeno, propisano i određeno Ustavom od 1946 i Ustavnim zakonom od januara meseca 1953 godine.

Pododbor je na sednici Odbora za organizaciju vlasti i upravu izvestio Odbor u punom sastavu da takvih prekoračenja ni u jednom ni u drugom smislu nije bilo, i Odbor je na svojoj sednici stilizovao jednu odluku, koju vam preko svog izvestioca danas predlaže da se izglasa. Odluka glasi *(čita):*

Na osnovu člana 81 stav 3 Ustavnog zakona, Savezna narodna skupština, na zajedničkoj sednici oba doma održanoj 11 juna 1954 godine, donela je sledeću odluku:

Potvrđuje se Uredba o organizaciji i poslovanju Saveznog izvršnog veća R. p. Br. 107 od 28 aprila 1954 godine, objavljena u »Službenom listu FNRJ«, broj 19 od 5 maja 1954 godine.

Uime Odbora ja molim Narodnu skupštinu da ovu odluku svojim glasanjem odobri.

*Pretsednik* **Moša Pijade:** Ko želi reč o ovom pitanju? (Ne javlja se niko). Dajem na glasanje Predlog odluke koju je pročitao drug Simić. Ko je *za,* neka digne ruku. (Svi glasaju za). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se neko uzdržao? (Nije).

Prema tome, Predlog odluke je usvojen i time je Uredba o organizaciji i poslovanju Saveznog izvršnog veća dobila potvrdu Narodne skupštine.

Prelazimo na poslednju tačku dnevnog reda: Izveštaj Državnog sekretara za inostrane poslove druga Koče Popovića. Ima reč drug Popović. (Aplauz).

*Državni sekretar za inostrane poslove* **Koča Popović** *(Izborni srez Novi Sad, AP Vojvodina — NR Srbija):* Drugovi narodni poslanici, pre nešto više od mesec dana govorio sam pred Spoljnopolitičkim odborom o poseti druga Pretsednika Republike Turskoj, i, u vezi s tim, o razvoju odnosa Jugoslavije sa Grčkom i Turskom uopšte, kao i o nekim drugim pitanjima naše spoljne politike.

U toku prošlog meseca učinjeni su, u razvoju saradnje triju zemalja, novi značajni koraci. Među njima je svakako od posebnog značaja nedavna poseta druga Pretsednika prijateljskoj Grčkoj. Dozvolite mi da u najkraćim crtama iznesem rezultate ovih dveju poseta.

Kao što vam je poznato, drug Pretsednik je prihvatio poziv grčkog kralja Pavla i posetio ovu prijateljsku zemlju. Iskreni i srdačni, a istovremeno i veličanstveni prijem ukazan drugu Titu u Grčkoj rečito pokazuje da grčki državnici i narod pridaju daljem razvoju saradnje sa Jugoslavijom i Turskom isti onaj veliki značaj koji mu pridaju Jugoslavija i Turska i da takva naša zajednička politika uživa punu podršku naroda sve tri zemlje. Još jedanput se ceo svet mogao uveriti da se saradnja naše tri države zasniva na punom uzajamnom poverenju i poštovanju i na dubokoj svesti naroda sve tri zemlje o zajednici njihovih interesa.

U razgovorima koji su vođeni sa grčkim državnicima, izraženo je obostrano zadovoljstvo sa današnjim razvojem jugoslovensko-grčkih odnosa i rešenost da se svestrana saradnja dve zemlje dalje proširi i produbi.

Posebna pažnja posvećena je pitanju daljeg razvoja trojne saradnje zemalja Ankarskog ugovora.

Kao što vam je poznato, za vreme posete druga Pretsednika Turskoj, mi smo se složili sa našim turskim prijateljima da je trojna saradnja na svim poljima već toliko odmakla, da postoje svi uslovi za prerastanje Ankarskog ugovora u formalni trojni savez. U Ankari o tome pitanju nije mogla biti donesena konačna odluka, jer Grčka kao treći partner nije bila prisutna. U međuvremenu je grčka vlada bila upoznata sa rezultatima ankarskih razgovora. Tri vlade su redovnim diplomatskim putem izvršile razmenu mišljenja, kroz koju je konstatovana njihova puna saglasnost i odlučnost da svojoj saradnji daju formu koja će odgovarati stepenu postignutog razvoja i istovremeno pretstavljati potsticaj i polugu daljeg napredovanja.

Mi smo u Atini, kod naših grčkih prijatelja, sreli istu onu nepokolebljivu rešenost, da se pristupi novom važnom koraku u razvitku trojne saradnje, na kakvu smo naišli kod naših turskih prijatelja u Ankari. Zbog toga nisu bili potrebni dugi razgovori da bi se postigao sporazum u pogledu zaključenja saveza. Jedan jedini sastanak između druga Pretsednika Tita i Maršala Papagosa bio je dovoljan da bi se postigla puna saglasnost u tome pitanju i da bi se u službenom saopštenju moglo reći: »Po zamisli potpisnika trojni Ankarski ugovor pretstavljao je prvu fazu u pravcu još čvršće i efikasnije saradnje među njima. U tom smislu su se dve vlade, u punoj saglasnosti sa turskom vladom, složile da trojni pakt dopune zaključenjem formalnog saveza, učvršćujući na taj način mir i kolektivnu bezbednost u duhu Povelje Ujedinjenih nacija. U tom cilju su rešile da se savez uspostavi od strane Saveta ministara inostranih poslova prilikom njihovog narednog godišnjeg sastanka u Beogradu.«

Ističem da su sve konstatacije i odluke iznesene u kominikeu dobile izričitu i punu saglasnost turske vlade, što je bilo obezbeđeno detaljnim obaveštavanjem turskog ambasadora u Grčkoj, g. Taraja, o toku svih razgovora i njegovim učešćem u sastavljanju kominikea; tako da se stavovi izneseni u njemu mogu u punoj meri smatrati stavovima koje jednodušno zastupaju sve tri vlade.

Ova istoriska odluka srećno je upotpunjena usvajanjem predloga Maršala Papagosa o stvaranju Trojne konsultativne skupštine, koja će biti sastavljena iz podjednakog broja grčkih,

turskih i jugoslovenskih parlamentaraca. Moram reći da smo ovu značajnu inicijativu prihvatili sa naročitim zadovoljstvom. U njoj vidimo ne samo proširenje osnove naše saradnje, nego i jednu novu formu koja sadrži u sebi kvalitativno nove mogućnosti. Pored već formiranog sekretarijata imaćemo, dakle, jedno široko zajedničko telo na kome će doći do izražaja aktivnost i inicijativa neposrednih, izabranih pretstavnika naroda tri zemlje. Nemoguće je da takva forma saradnje na zajedničkim interesima ne otvori i sasvim nove perspektive. Ona je svakako jedna viša forma saradnje nego što je delatnost samih vlada. Ona pretstavlja novu formu udruživanja između država i omogućuje kvalitativno novo usklađivanje zajedničkih interesa i zajedničkog dejstva.

Nema sumnje, da je prilikom usvajanja navedenih zaključaka važnu ulogu odigrala i činjenica što su atinski razgovori — citiram Službeno saopštenje — »obeleženi potpunom srdačnošću još jednom pokazali tesno prijateljstvo koje postoji između Jugoslavije i Grčke i dopustili da se konstatuje istovetnost gledišta o svim razmatranim pitanjima«. Ovo navodim zbog toga što su među tim pitanjima bili i važni međunarodni problemi. Oni su proučeni s gledišta njihovih reperkusija po interese dveju, odnosno triju zemalja i po održanje mira u Evropi. Zajednički zaključci obuhvataju, dakle, saglasnu procenu ovih problema, oni su rezultat takve saglasne procene kao i pravilnog razumevanja sopstvenih interesa sve tri zemlje i interesa mira i bezbednosti uopšte.

Neću se ovde posebno osvrtati na neke, vama poznate, pokušaje u inostranstvu da se odluka o zaključenju saveza pretstavi u pogrešnom svetlu i da joj se pripišu namere i ciljevi koje ona nema. Mislim da će biti dovoljno istaći njene pozitivne karakteristike.

1) Pre svega saradnja i prijateljstvo između Grčke, Turske i Jugoslavije odgovaraju bitnim i trajnim interesima triju zemalja, odnosno njihovih naroda. Zbog toga se ne radi ovde o privremenom dogovoru i aranžmanu nego o trajnoj politici zasnovanoj na trajnim zajedničkim interesima. (Ovo je možda najbolje izraženo upravo odlukom o stvaranju Trojne konsultativne skupštine.)

2) Iako je u poslednje vreme došlo do izvesnog popuštanja međunarodne zategnutosti, samo to popuštanje se ni iz daleka nije stabilizovalo. U celom svetu, a posebno u Evropi postoji još uvek niz vrlo krupnih nerešenih pitanja, na kojima može doći do novog zaoštravanja. U takvim uslovima, Jugoslavija, Grčka i Turska, ujedinjene u odlučnosti da brane svoju nezavisnost i mir u ovom delu sveta, pretstavljaju takvu snagu i takav faktor mira i bezbednosti, čiji se pozitivan uticaj odražava daleko van njihovog geografskog prostora.

3) Kada te tri zemlje, i pored razlika koje među njima postoje u pogledu državnog i društvenog uređenja, nalaze nove puteve sve uže međusobne saradnje, onda one, jačajući na taj način duh sporazumevanja i poverenja u jednom jako osetljivom delu Evrope, doprinose konsolidaciji celokupne Evrope i mira uopšte.

Drug Pretsednik je u svojim govorima vrlo jasno istakao od kolikog je opšteg značaja ovako tesna saradnja između zemalja sa različitim političkim i društvenim uređenjem. On je objasnio da uzrok ratova ne treba tražiti u različitosti društvenih sistema nego u imperijalističkim, osvajačkim namerama. Tvrditi da je saradnja između zemalja sa različitim državnim i društvenim uređenjem, odnosno sa različitim ideologijama, nemogućna, znači tvrditi — lažnim argumentima — da je neminovan oružani obračun između tih država.

Mi smo ovde, na našem prostoru, odlučno oporekli u praksi takve destruktivne, u krajnjoj liniji pritajeno agresivne »koncepcije«. Čak smo prevazišli i na izgled mirotvornu parolu o »mirnoj koegzistenciji zemalja sa različitim sistemima i ideologijama«. (Mirna koegzistencija dokle?). Ostvarili smo ne »mirnu koegzistenciju« nego tesnu saradnju između zemalja sa različitim uređenjem. Preko saradnje i spremnosti na saradnju se jedino i može ovekovečiti koegzistencija.

4) Naša trojna saradnja odvija se i razvija na bazi pune ravnopravnosti, bez pretenzija i jedne od tri zemlje na ma kakvu rukovodeću ulogu. Ona zato jača nezavisnost svih njih zajedno i svake posebno.

5) Savez koji pripremamo ima isključivo defanzivni karakter, nije uperen ni protiv koga, nego jedino protiv agresije, radi njenog predupređenja i suzbijanja. Iz svih tih razloga on ne može biti ničije tuđe oružje, a saveznik je svih naroda rešenih da rade na učvršćenju mira i da se suprotstave agresiji.

6) On je snažan doprinos konstruktivnim, progresivnim naporima da evropski narodi prevladaju međusobne sukobe nasleđene iz prošlosti i da se međusobno zbliže, a to je jedini put za konsolidovanje Evrope i njenu pozitivnu ulogu u međunarodnim odnosima.

7) Iz naše saradnje treba, po mom mišljenju, izvući i jednu pouku, koju, izgleda, još mnogi ne razumeju: sposobnost za otpor protiv agresije ide uporedo sa stepenom nezavisnosti zemlje o kojoj je reč. Ukoliko je jedna zemlja nezavisnija, utoliko će biti sposobnija i za otpor protiv agresije, aktivnija u učvršćenju mira. Zato se i mobilizacija svih snaga za mir može uspešno sprovoditi samo na bazi priznanja pune ravnopravnosti velikih i malih, znači samo u duhu i okviru Povelje UN.

Eto, to bi bile neke od osnovnih karakteristika naše trojne saradnje i pretstojećeg Trojnog saveza.

Možda treba reći i nekoliko reči, radi vaše informacije, o nekim spoljnim okolnostima koje su propratile aktivnost tri balkanske vlade za pretvaranje Ankarskog sporazuma u Savez.

Vi znate da su se, pre nego što su tri neposredno zainteresovane zemlje bile išta odlučile o datumu sklapanja Saveza, u nekim zapadnim zemljama pojavili glasovi da »ne bi trebalo žuriti«. Glavni razlog koji se pri tom navodio bio je — italijanska reakcija, ne kvalitet te reakcije, nego sama činjenica njenog postojanja, odnosno navodno potreba da se prethodno reši tršćanski problem. Mi nismo mogli prihvatiti takvu argumentaciju.

Ako je tačno da je Balkanski savez doprinos opštoj bezbednosti i miru, a tačno je, kakvog smisla ima voditi računa o mišljenjima onih koji su protiv takvog pozitivnog čina i ravnati se prema njima? Zar to ne pretstavlja, ma i nenamerno, podršku jedne destruktivne politike, koja je u krajnjoj liniji štetna i po one koji je propovedaju?

Na taj se način sasvim izlišno dramatizovalo pitanje datuma potpisivanja, stvorio lažni utisak da nam se naročito žuri. Savez će se, međutim, zaključiti kad budu završeni pripremni radovi za to.

Drugim rečima, rekao bih, bez pakosti ali s uverenjem da po mom mišljenju, pokretanje problema »tempiranja« nije bilo dobro tempirano (već samim tim što je pokrenulo nerealno pitanje žurbe ili odlaganja). A pošto se ne žurimo nemamo ni potrebe ni mogućnosti da odlažemo. Ustvari je odustajanje od žurbe trebalo preporučiti onima koji su nam, pogrešno pretpostavljajući da se žurimo, žurno preporučivali da se ne žurimo!

Rekao sam malo pre da će se Savez zaključiti kad budu završeni pripremni radovi. Smatram da mi je dužnost da vam i o ovom iznesem neke pojedinosti, koje su vam, uostalom, već poznante iz pisanja inostrane štampe.

Razrada teksta Saveza predata je, po zajedničkom sporazumu, komisijama odgovarajućih stručnjaka u svakoj od tri zemlje. Predviđa se da će ove komisije završiti rad do 25 o. m. i da će se onda sastati u jednoj od tri prestonice radi izrade sporazumog teksta. Dalje se predviđa podnošenje tog teksta na usvajanje trima ministrima spoljnih poslova, čiji se sledeći sastanak predviđa u Beogradu u prvoj polovini jula. Razume se, da se ne može sa sigurnošću tvrditi da će pripreme biti završene u predviđenom roku; u svakom slučaju takvu, malo verovatnu eventualnost ne bismo smatrali tragičnom, a drugo, mi smo uzeli kurs i čvrsto se nadamo da će predviđeni rokovi biti zadovoljeni. Mislim da bi bilo prerano iznositi ovde koja će sva pitanja biti obrađena u Sporazumu o Savezu. Jedno od najvažnijih biće svakako razrada principa uzajamne pomoći u slučaju agresije, polazeći od toga da će napad na jednu od tri zemlje biti smatran kao napad i na druge dve, a sve to u okviru već donesene zajedničke ocene da se, bar što se tiče Evrope, pa dakle i naše tri zemlje, isključuje mogućnost izolovanog, lokalnog rata.

Ove momente navodim zbog toga što se na nekim stranama već počelo govoriti o teškoćama koje će za druge zemlje, koje se već nalaze u međusobnim obavezama sa Grčkom i Turskom, proizići iz novih međusobnih obaveza koje treba da proiziđu iz Trojnog saveza. Po mom mišljenju — tu bi se moglo govoriti samo o političkim teškoćama, i to kao rezultat ili nerealne procene čitave situacije ili destruktivne politike. Samim tim što su i Turska i Grčka zajedno sa nama donele odluku o zaključivanju Saveza znači da su ocenile da ne postoje ni pravne teškoće koje bi proizlazile iz njihovih ranijih obaveza. To je pitanje koje će one same rešiti sa svojim partnerima.

Drugovi narodni poslanici!

Na završetku ovog kratkog izlaganja želeo bih da kažem još sledeće:

Principijelna i dosledna, miroljubiva i konstruktivna, naša spoljna politika ne može a da ne podigne još više ugled naše zemlje i njenu ulogu u međunarodnim odnosima. Naša spremnost da i po cenu znatnih žrtava damo svoj doprinos učvršćenju mira i bezbednosti i naše aktivno zalaganje na unapređenju međunarodne saradnje, kako kod nas na Balkanu tako i u Evropi i svetu, obezbedili su nam prijateljstvo, priznanje, pomoć i podršku iskrenih prijatelja mira i međunarodne saradnje. (Aplauz).

*Pretsednik* **Moša Pijade:** Otvaram pretres o izveštaju. Želi li ko reč? (Ne javlja se niko). Određujem odmor.

(Posle odmora)

*Pretsednik* **Moša Pijade:** Nastavljamo rad. Pošto se jedna grupa narodnih poslanika pripremala da izradi jedan predlog rezolucije po izveštaju državnog sekretara za inostrane poslove ja sam dao pauzu da omogućim grupi da to pripremi.

Molim druga Đuru Pucara da pročita predlog rezolucije:

**Đuro Pucar** *(Izborni srez Sarajevo grad II, NR Bosna i Hercegovina):* Drugovi i drugarice narodni poslanici, u vezi sa ekspozeom Državnog sekretara za inostrane poslove a s obzirom na važnost problema koji je tretiran, s obzirom na važnost puta druga Pretsednika Republike u Tursku i Grčku, s obzirom na važnost poslova koji su tamo obavljeni, grupa narodnih poslanika predlaže ovom Domu da donese sledeću rezoluciju.

Dozvolite mi da vam pročitam tekst te rezolucije *(čita)*:

REZOLUCIJA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Saslušavši izveštaj Državnog sekretara za inostrane poslove o razgovorima koji su vođeni sa najodgovornijim pretstavnicima prijateljskih država Republike Turske i Kraljevine Grčke, prilikom posete Pretsednika Republike druga Tita, Savezna narodna skupština:

u potpunosti odobrava sve ocene iznesene u toku tih razgovora;

izražava zadovoljstvo sa zaključkom koji je postignut s pretstavnicima Kraljevine Grčke i Republike Turske u ulaganju daljih zajedničkih napora za svestrano razvijanje kako međusobnih odnosa tako i trojne saradnje na svim poljima, jer će, budući da Trojni savez ima čisto odbranbeni karakter i nije uperen ni protiv koga, i da je u potpunom skladu sa principima Povelje UN, ovakav njegov razvitak pretstavljati ozbiljan doprinos jačanju nezavisnosti i bezbednosti tri zemlje kao i miru u ovom delu sveta i uopšte;

sa zadovoljstvom pozdravlja i prihvata zajedničku odluku da se »Trojni sporazum dopuni zaključenjem formalnog saveza i da se savez uspostavi od strane Saveta ministara inostranih poslova prilikom njihovog narednog godišnjeg sastanka u Beogradu«;

odobrava i pozdravlja rešenost Saveznog izvršnog veća da putem uspostavljanja savezničkih odnosa sa Republikom Turskom i Kraljevinom Grčkom, kao i neposredno dade aktivniju podršku naporima evropskih zemalja koji se ulažu u cilju njihove konsolidacije i jačanja njihove bezbednosti, verujući da je to najbolji put ka popuštanju međunarodne zategnutosti i saradnji među narodima;

usvaja sa zadovoljstvom odluku tri vlade o ustanovljavaju trojne konsultativne skupštine koja će biti sastavljena od podjednakog broja poslanika tri parlamenta kao ozbiljan doprinos svestranom razvoju saradnje na svim poljima i stavlja u zadatak Pretsedniku Narodne skupštine da stupi u kontakt sa skupštinama Kraljevine Grčke i Republike Turske u cilju razrade ovog zaključka.

Predlagači:

**Đuro Pucar**, s. r., **Petar Stambolić**, s. r., **Lazar Koliševski**, s. r., dr **Ivan Ribar**, s. r., **Miha Marinko**, s. r., **Spasenija Babović**, s. r., **Miloš Minić**, s. r., **Fadil Hodža**, s. r., **Karlo Mrazović**, s. r., **Josip Vidmar**, s. r., **Đuro Salaj**, s. r., **Lidija Šentjurc**, s. r., **Zvonko Brkić**, s. r., **Nikola Kovačević**, s. r., i **Lazar Mojsov**, s. r. (Dugotrajan aplauz).

*Pretsednik* **Moša Pijade:** Čuli ste predlog rezolucije. Da li želi ko reč? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam predloženu rezoluciju na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Prema tome, predložena rezolucija je jednoglasno usvojena u Saveznoj narodnoj skupštini.

Pošto se ovom rezolucijom meni stavlja u zadatak da stupim u kontakt sa skupštinama Kraljevine Grčke i Republike Turske u cilju razrade zaključka o trojnom savetodavnom telu, izjavljujem da ću uložiti sav svoj trud na tom poslu i nadam se da ću, sa vašom pomoći, taj posao sa uspehom izvršiti.

Ovim je današnja sednica zaključena.

(Sednica je zaključena u 19,30 časova).

# PRILOZI

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
B. br. 786
1 juna 1954 godine
Beograd
SNS (A)/102

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Priloženo Vam dostavljamo Pregled privredne situacije u prvom tromesečju 1954 godine, koji je pripremio Savezni zavod za privredno planiranje.

Na zajedničkoj sednici oba doma narednog sastanka Savezne narodne skupštine pretstavnik Saveznog izvršnog veća podneće ekspoze o izvršenju Saveznog društvenog plana u proteklom periodu, tako da se ovaj izveštaj može, ukoliko nađete za potrebno, podeliti svim narodnim poslanicima kao materijal u vezi tog pitanja.

Napominjemo da je zbog kratkoće vremena ovaj izveštaj već podeljen članovima odbora za narodnu privredu oba skupštinska doma. U tim primercima potkrale su se izvesne greške, te Vam u prilogu dostavljamo ispravke i molimo Vas da o istima upoznate članove odbora za narodnu privredu oba doma.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Potpretsednik
Saveznog izvršnog veća
**Svetozar Vukmanović**, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
PRETSEDNIK
P-br. SNS (A)/102
1 juna 1954 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Obaveštavam Vas da je Savezno izvršno veće aktom B. br. 786 od danas dostavilo Predlog privredne situacije u I tromesečju 1954 godine, koji je pripremio Savezni zavod za planiranje, a koji je već dostavljen članovima odbora za narodnu privredu oba doma

Jednovremeno Vas obaveštavam da će na zajedničkoj sednici oba doma narednog sastanka Savezne narodne skupštine pretstavnik Saveznog izvršnog veća podneti ekspoze o izvršenju Saveznog društvenog planu u proteklom periodu tako da ovaj izveštaj može poslužiti kao materijal u vezi sa ekspozeom koji će biti podnesen.

Potpretsednik
**Vladimir Simić**, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Br. SNS (A)/102
1 juna 1954 godine
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU
SAVEZNOG VEĆA SNS
Beograd

Dostavljam Vam Pregled privredne situacije u I tromesečju 1954 godine koji smo primili od Saveznog izvršnog veća.

Jednovremeno Vas obaveštavam da će na zajedničkoj sednici oba doma narednog sastanka Savezne narodne skupštine pretstavnik Saveznog izvršnog veća podneti ekspoze o izvršenju Saveznog društvenog plana u proteklom periodu, tako da ovaj izveštaj može poslužiti kao materijal u vezi sa ekspozeom koji će biti podnesen.

Pretsednik
**Vlada Zečević**, s. r.

## PREGLED
### PRIVREDNE SITUACIJE U I TROMESEČJU 1954 GODINE

Za razvoj privrede u I kvartalu ove godine karakteristično je nekoliko momenata:

1) Ostvaren je viši nivo proizvodnje i zaposlenosti u odnosu na isti period prošle godine.

2) U trgovinskom bilansu izvoz je u odnosu na I kvartal 1953 godine povećan, dok su kod uvoza izvršena znatnija sužavanja i smanjenja. Pri tome je, ipak, platni bilans sa inostranstvom bio teže opterećen, zbog skoro potpunog izostajanja uvoza iz inostrane pomoći i visokih otplata obaveza prema inostranstvu.

3) Na domaćem tržištu se ispoljila tendencija porasta cena za reprodukcione i investicione materijale.

4) S obzirom na kasno donošenje društvenih planova, privreda je u toku I kvartala poslovala prema privremenim privrednim instrumentima. Zbog toga, u ovom periodu preduzeća nisu imala jasnu orijentaciju u pogledu uslova pod kojima će privređivati, što je delimično uticalo i na njihovo istupanje na tržištu.

### I
### PROIZVODNJA I ZAPOSLENOST

Prvi kvartal u proizvodnji ima uvek svoju tipičnu sezonsku dinamiku. Neke grane sa sezonskom proizvodnjom u ovom periodu obustavljaju rad, dok na proizvodnju drugih grana utiču redovni godišnji remonti, pripreme za novu proizvodnju i sl.

Pored toga, kod preduzeća postoji težnja da krajem godine kompletiraju polufabrikate u finalne proizvode. Iz tog razloga u prva dva meseca vrši se priprema proizvodnje i proizvodnja polufabrikata, što se opaža u opštem padu evidentirane proizvodnje.

Za proizvodnju u industriji u I kvartalu ove godine treba istaći da je, posmatrana u celini, bila na višem nivou nego u 1953 godini. Opšti indeks industriske proizvodnje iznosi 109 prema istom razdoblju prošle godine. Pri ovakvom opštem proseku, naročito izrazit porast proizvodnje je kod uglja, nafte, metalne industrije, elektroindustrije i hemiske industrije. Karakteristično je da je ostvaren porast iznad proseka i u nekim granama prerađivačke industrije (tekstilna i prehranbena industrija).

Industriska proizvodnja po granama u periodu januar—mart 1954 godine upoređena sa istim periodom prošle godine porasla je kod:

| | |
|---|---|
| Proizvodnje električne energije | za 4% |
| Proizvodnje i prerade uglja | 12% |
| Proizvodnje i prerade nafte | 15% |
| Crne metalurgije | 8% |
| Proizvodnje nemetala | 13% |
| Metalne i metaloprerađivačke industrije | 15% |
| Elektroindustrije | 23% |
| Hemiske industrije | 16% |
| Industrije hartije | 2% |
| Tekstilne industrije | 11% |
| Industrije kože i obuće | 5% |
| Industrije gume | 15% |
| Prehranbene industrije | 42% |
| Grafičke industrije | isti nivo |
| Industrije duvana | 39% |

a smanjila se kod:

| | | |
|---|---|---|
| Proizvodnje obojenih metala | za | 10% |
| Industrije građevinskog materijala | | 14% |
| Drvne industrije | | 4% |

Rezultati u proizvodnji bi svakako bili povoljniji, da izuzetno nepovoljne vremenske prilike u januaru i februaru nisu izazvale smanjenje rada, pa i privremeno obustavljanje proizvodnje u nekim privrednim granama i pogonima, i ogromne teškoće u transportu. No i pored toga, opšti nivo proizvodnje je veći nego u istom razdoblju prošle godine, a rezultati iz marta meseca pokazuju da je proizvodnja, čim su prestali nepovoljni uslovi, snažno krenula napred.

Pomenute teške vremenske prilike uticale su znatno na proizvodnju nekih grana. U elektroprivredi su nestašica uglja i slab rad hidroelektrana izazvali znatno smanjenje proizvodnje, naročito u februaru, što je dalje uticalo na usporavanje proizvodnje i u ostalim granama. U celokupnoj ekstraktivnoj industriji vremenske prilike su onemogućavale dovoz rude i stvaranje rudnih zaliha, a na dnevnim kopovima je dolazilo do obustavljanja proizvodnje. Zbog takvih vremenskih uslova došlo je do osetnijeg zaostajanja proizvodnje u rudnicima gvozdene rude, rudnicima obojenih metala, građevinskoj industriji i eksploataciji šuma.

Ostvareni porast proizvodnje od 9% u odnosu na isto razdoblje prošle godine pokazuje da u izvesnoj meri zaostajemo od predviđenog prosečnog godišnjeg porasta od 17%, sa kojim je računato u Društvenom planu.

Proizvodnja u januaru i februaru je bila ispod proseka 1953 godine, i to u januaru 87 a u februaru svega 82% od mesečnog proseka 1953 godine. Mada je niža proizvodnja u januaru i februaru redovna sezonska pojava u našoj industriji (u prošloj godini, u odnosu na isti prosek, januar je bio 79, a februar 82%), ipak je ovo zaostajanje znatno, jer je obim proizvodnje svakako trebao da bude na višem nivou od januara i februara prošle godine. U kojoj meri su na ovo zaostajanje imale uticaja vremenske prilike, vidi se i po proizvodnji u martu mesecu, koja se obavljala pod normalnijim vremenskim okolnostima.

Proizvodnja u martu mesecu je osetno porasla u odnosu na januar i februar (37% prema februaru), a veća je za 12% od prosečne mesečne proizvodnje 1953 godine. I u aprilu mesecu se tendencija porasta proizvodnje još jasnije ocrtava. Proizvodnja u aprilu ove godine je porasla za 18% u odnosu na isti period prošle godine. Za ceo period januar—april ove godine, proizvodnja u industriji je bila za 12% veća nego u istom periodu prošle godine. To pokazuje da se, i pored zaostajanja u januaru i fabruaru, u toku godine može očekivati ostvarenje predviđenog porasta industriske proizvodnje. Naročito će u ovom pogledu biti značajno drugo polugođe ove godine, kada proizvodnja treba da dostigne visoku dinamiku.

Proizvodnja električne energije je normalizovana i u mesecu martu je ostvarena najveća dosadašnja proizvodnja od 306 miliona kWh. Proizvodnja električne energije uglavnom zadovoljava potrošnju, izuzev u NR Srbiji gde su zbog planiranog remonta najvećih termoelektrana (Kostolac, Beograd) zavedena ograničenja.

Velika potražnja za ugljem, pojačana i usled toga što železnica i preduzeća popunjavaju svoje zalihe, orijentisala je rudnike da u martu ostvare visoku proizvodnju od preko 1,2 miliona tona. U celom kvartalu ostvarena je proizvodnja od 3,3 miliona tona, prema 2,8 miliona tona u I kvartalu prošle godine.

Proizvodnja nafte i naftinih derivata je u porastu, mada su se kod puštanja u pogon krekinga u rafineriji u Bosanskom Brodu pojavile tehničke teškoće.

U proizvodnji crne metalurgije i obojenih metala bilo je znatnijeg zaostajanja u proizvodnji rude zbog već navedenih uzroka. Sirovog čelika proizvedeno je u I kvartalu 137,6 hiljada tona, prema 123 hiljade tona u istom periodu prošle godine. Proizvodnja olova i bakra je, međutim, niža od prošlogodišnje.

U ostalim granama, sem industrije građevinskog materijala i drvne industrije, proizvodnja je bila u porastu. Pri opštem indeksu industriske proizvodnje od 109 u odnosu na I kvartal prošle godine, proizvodnja sredstava za rad imala je indeks 114, proizvodnja reprodukcionog materijala 108, a potrošne robe 112.

Treba imati u vidu da je ostvarivanje većeg nivoa industriske proizvodnje u I kvartalu, pa i dalje povećanje u aprilu, postignuto pod prilično teškim uslovima. Već je ranije pomenuto da je proizvodnja u januaru i februaru obavljana u izuzetno teškim vremenskim okolnostima. No pored toga, za održavanje ovakvog nivoa proizvodnje bilo je neophodno uredno snabdevanje sirovinama. Međutim, baš na tom području, izostajanje uvoza sirovina iz inostrane pomoći stvorilo je izuzetne teškoće. Zbog toga je bilo neophodno da se uvoz sirovina za povećanu proizvodnju obezbedi maksimalnim angažovanjem deviza iz redovnog priliva, pri čemu se moralo vršiti smanjenje uvoza za druge potrebe. Isto tako, za obezbeđenje dovoljnog uvoza sirovina angažovani su novi trgovački krediti u inostranstvu, što će nesumnjivo uticati na visinu otplata naših dugova u narednom periodu.

Zbog povećane potrošnje sirovina, smanjene su i standardne zalihe sirovina kod preduzeća, dok su u nekim slučajevima, gde je to bilo moguće, intervenisale i materijalne rezerve sa svojim zalihama, kako bi se održala normalna proizvodnja. Pregled snabdevenosti sirovinama ukazuje na potrebu da se popune smanjene standardne zalihe kod preduzeća, gde god su one usled povećane potrošnje ili neredovnog snabdevanja postale nedovoljne. Celo kretanje proizvodnje jasno ukazuje na to da u našoj privredi postoje proizvodni kapaciteti koji mogu da obezbede i veću proizvodnju i veći izvoz industriske robe, te da je u takvoj situaciji rešenje pitanja urednog snabdevanja sirovinama od izuzetnog značaja.

Tendencija skoka cena nekim sirovinama koja se pojavila početkom godine, izazvana je i nestabilnim kursom deviza na obračunskom mestu. Da bi se osigurala normalna proizvodnja i zadržao skok cena, posebnim merama je obezbeđeno da se za uvoz svih osnovnih sirovina obezbede devize po takvom kursu koji ne remeti sadašnji nivo cena. Pod ovakav režim snabdevanja uzeti su takođe i neki važniji pomoćni materijali.

Pored izloženih faktora, za razvoj proizvodnje u ovom periodu bili su od značaja i sledeći momenti:

U toku celog I kvartala privredne organizacije su poslovale na osnovu privremenih propisa o privrednim instrumentima koje je donelo Izvršno veće na osnovu ovlašćenja Skupštine. To zakašnjenje u donošenju planova imalo je dvostruke posledice. S jedne strane, novi privredni sistem u ovom periodu nije još mogao da ispolji sve svoje pozitivne karakteristike. S druge strane, preduzeća još nisu imala sigurnu orijentaciju u pogledu uslova pod kojima će privređivati, a naročito u pogledu svojih obaveza prema zajednici. Ovaj poslednji momenat je delimično uticao na izvesnu uzdrljivost preduzeća u istupanju na tržištu, na neka kretanja u nivou cena, a delimično i na razmenu sa inostranstvom.

Dalje, u kreditiranju privrede kratkoročnim kreditima za obrtna sredstva primenjen je sistem dodeljivanja stalnih i dopunskih obrtnih sredstava putem konkursa. Međutim, u primeni ovog sistema ispoljili su se izvesni nedostaci. Kod dodeljivanja kredita za stalna obrtna sredstva, kao kriterij je uzet određeni procenat od prosečnog kredita koje je pojedino preduzeće koristilo u toku prošle godine (stanje krajem meseca). Ovako određeni kredit za stalna obrtna sred-

stva, po jedinstvenom kriteriju za svako preduzeće u jednoj grani i to prema prošlogodišnjem kreditu, nije mogao da se uskladi sa promenjenim potrebama koje je izazvala i povećana proizvodnja u ovoj godini. Pored toga, određivanje kredita na bazi prošlogodišnjeg korišćenja nije moglo da uzme u obzir i sve specifičnosti pojedinih privrednih organizacija. Iz tih razloga predviđena merila za utvrđivanje stalnih obrtnih sredstava izazvala su znatnije neravnomernosti u raspodeli kredita.

S druge strane, slabosti u načinu utvrđivanja stalnih obrtnih sredstava izazvale su dosta poteškoća na konkursima za dopunska obrtna sredstva. Na ovim konkursima je takođe zapaženo da su nuđene visoke kamatne stope, kako bi se obezbedio potreban kredit, mada ponuđena stopa ne odgovara realnim mogućnostima preduzeća.

Preduzete su mere da se izvrše neophodne korekture i otklone neravnomernosti u dodeljivanju stalnih obrtnih sredstava. U tom smislu Narodna banka već sprovodi potrebne ispravke. Pored toga izučavaju se mere koje bi otklonile izvesne nedostatke u ovom sistemu.

*
* *

Povećanje proizvodnje dovelo je i do povećanja zaposlenosti u odnosu na isti period prošle godine. Broj zaposlenog osoblja u industriji veći je u I kvartalu za oko 20.000 u odnosu na prosek zaposlenih u toku 1953 godine.

U odnosu na I kvartal 1953 godine broj zaposlenog osoblja je porastao za 47.000 ili za blizu 9%. Naročito je porastao broj zaposlenih u proizvodnji nemetala (preko 3.000), u metalnoj industriji i mašinogradnji (preko 11.000), u elektroindustriji (2.800), u tekstilnoj industriji (preko 5.000), u prehranbenoj industriji (oko 5.800) i industriji duvana (oko 4.000).

Treba istaći da je broj radnika u skoro svim industriskim granama u toku januara i februara bio veći nego što bi to odgovaralo ostvarenoj proizvodnji. Međutim, preduzeća su zadržavala ovaj broj radnika, očekujući da će ubrzo biti u mogućnosti da povećaju proizvodnju. Iz tih razloga je i opšti indeks produktivnosti rada opao u toku januara i februara. Već u martu situacija se bitno popravlja, tako da je indeks povećanja proizvodnje u tom mesecu veći od indeksa broja zaposlenih.

Očekivano dalje povećanje proizvodnje, kao i početak sezone za građevinsku delatnost i druge sezonske privredne grane, dovešće i do daljeg povećanja broja zaposlenih u narednom periodu.

## II
## PLATNI BILANS, IZVOZ I UVOZ, DEVIZNO OBRAČUNSKO MESTO

Za razmenu sa inostranstvom i platni bilans u prvom kvartalu karakteristični su sledeći momenti:

a) izvršeni su ozbiljni napori za povećanje izvoza. Uprkos tome, planirani nivo izvoza nije dostignut;

b) u pogledu uvoza preduzete su restriktivne mere, čija je posledica bilo smanjenje uvoza za reprodukciju, a naročito uvoza za opremu i održavanje i narodnu odbranu;

c) neznatan udeo pomoći u prvom kvartalu, tako da je gotovo celokupni uvoz morao da se oslanja na sopstvena sredstva i trgovačke kredite;

d) izuzetno visoke otplate dugova u prvom kvartalu značile su dalje opterećenje deviznih sredstava i ograničenje mogućnosti uvoza;

e) promene u deviznom režimu izazvale su izvesnu nesigurnost kod izvoznika i uvoznika i imale izvestan uticaj na obim razmene.

Izvoz u prvom kvartalu 1954 godine u poređenju sa izvozom u prvom kvartalu prošle godine veći je po obimu za oko 20%.

| | Izvoz u I kvartalu (u milionima din.) | | I kvartal 1953=100 |
|---|---|---|---|
| | 1953 | 1954 | Indeks |
| Poljoprivreda | 3.057*) | 5.585 | 182 |
| Industrija | 9.898 | 9.936 | 100,3 |
| | 12.955 | 15.521 | 119,8 |

Iako je i po obimu i po vrednosti izvoz industriskih i poljoprivrednih proizvoda veći, on nije dostigao u prvom kvartalu planirani nivo. Trebalo je izvesti oko 22 milijarde, a izvezeno je 15,5 milijardi dinara. Razlozi ovom podbacivanju su:

Vremenske nepogode u prvom kvartalu, usled čega je došlo do smanjenja proizvodnje odnosno izvoza u grani obojenih metala, šumarstvu i drvnoj industriji, a u granama gde je proizvodnja izvršila svoj zadatak teškoće usled neredovnog saobraćaja bile su uzrok što nije izvršen veći izvoz. Na slabiji izvoz uticala je i promena deviznog režima, usled čega su se izvozna preduzeća uzdržavala od izvršenja zaključaka odnosno sklapanja novih, u neizvesnosti da li će pod novim uslovima rentabilno raditi. Podbacivanje u izvozu kukuruza usled slabog otkupa takođe je uticalo na manji obim izvoza. Iako je gubitak u izvozu kukuruza teško nadoknaditi, treba istaći da će činjenica manjeg otkupa i izvoza kukuruza imati i pozitivno dejstvo u povećanju stočnog fonda i na toj osnovi povećanog izvoza stoke i stočnih proizvoda kao i povećanju proizvodnje masti. Ta tendencija se očituje već u znatnom skoku izvoza stoke i stočnih proizvoda.

Osim toga, značajan je porast kod industriskog izvoza vagona, metalnih i kožnih proizvoda i pamučnih tkanina. Proširenje naše razmene se ogleda ne samo u broju zemalja sa kojima naša zemlja trguje, nego i u znatnom proširenju izvozne liste industriskih artikala.

Vrednost izvršenog izvoza u aprilu iznosi 5.711 miliona i prema mesečnom proseku I kvartala ove godine veći je za 12%, ali je još uvek ispod planiranog mesečnog proseka za 1954 godinu.

Koeficijenti odnosno stimulacija za izvoz prvobitno je predviđena zbog održavanja unutrašnjeg nivoa cena i potstreka za njihovo sniženje u odnosu na 1953 godinu na niži nivo. Posledica toga je bila izvesno destimuliranje izvoznika i uzdržavanje koje je moglo da se štetno odrazi na razmenu sa inostranstvom. Odluka da se poveća stimulacija određivanjem koeficijenata na tekući kurs ispravila je taj nedostatak i stimulirala izvoz, naročito u područja čvrste valute, iako je to izazvalo i izvesne posledice na unutrašnjem tržištu, izražene u tendenciji skoka cena važnijih izvoznih proizvoda (stoka, drvo).

Obzirom na važnost izvoza preduzete su mere da se nadoknade gubici u izvozu usled podbacivanja proizvodnje u januaru i februaru, i to putem povećanja seče, kako bi se planirani izvoz drveta ostvario; daće se prioritet u snabdevanju rudnika obojenih metala električnom energijom da bi se povećao izvoz. Osim toga, onim preduzećima koja su u stanju da manjim racionalizacijama i rekonstrukcijama obezbede povećanje proizvodnje za izvoz stavljaju se na raspoloženje devizni i dinarski krediti uz odgovarajuće obaveze za povećanje izvoza, a industrija koja radi za izvoz se potpomaže preko terminskih kupovina deviza kod Narodne banke za nabavku osnovnih sirovina, da bi ravnomernije proizvodila i izvršavala svoje izvozne zaključke.

I pored toga što naš izvoz ima jasnu tendenciju postepenog porasta, podbacivanje planiranog izvoza u proteklom periodu imalo je izvesnih posledica na privrednu aktivnost u zemlji. Te posledice se ogledaju, pre svega, u nižem uvozu. Uvoz za reprodukciju je bio po obimu niži za 0,4 milijarde nego u prvom kvartalu prošle godine, a ukupni uvoz je bio manji

*) Niski izvoz poljoprivrednih proizvoda u 1953 godini je rezultat sušne 1952 godine.

za 9 milijardi dinara (niži uvoz opreme, hrane i uvoz za potrebe narodne odbrane).

Sužavanje uvoza moglo je biti postignuto samo uz preduzimanje oštrih restriktivnih mera preko dopunskih koeficijenata, koji su u pojedinim slučajevima delovali prohibitivno. Dopunski koeficijenti su se odrazili na smanjeni uvoz za široku potrošnju, uvoz za održavanje, opremu i narodnu odbranu. Kod ovakve situacije platnog bilansa, neizbežno je bilo preduzimanje ovih mera, na koje je zemlja bila prinuđena. Ako je pri ovakvim ograničenjima nivo industriske proizvodnje za 9% veći, može se suditi o ogromnim naporima koje je naša privreda učinila da bi održala i povećala proizvodnju. Ovi napori da se održi i poveća proizvodnja morali su biti praćeni znatnijim iscrpljivanjem prenosnih zaliha sirovina iz prošle godine, kao i uzimanjem inostranih trgovačkih kredita u cilju nabavke osnovnog reprodukcionog materijala.

Drugi momenat, bitan za uravnoteženje platnog bilansa, je tripartitna pomoć SAD, Velike Britanije i Francuske. U prvom kvartalu ove godine, za razliku od prošle, gotovo je u potpunosti izostalo pristizanje robe iz ekonomske pomoći. Prošle godine u prvom kvartalu 39% čitavog uvoza finansirano je sredstvima pomoći (od ukupnog uvoza od 30,4 milijardi dinara, sredstvima pomoći je plaćeno 11,8 milijardi), a u prvom kvartalu ove godine svega 3,9% (od ukupnog uvoza od 19,9 milijardi, sredstvima pomoći je plaćeno 0,8 milijardi). Kad se uzme u obzir da je redovna pomoć izostala i u četvrtom kvartalu prošle godine, vidi se koliko je naša privreda bila upućena na sopstvena sredstva i snage da bi obezbedila redovnu razmenu sa inostranstvom. Izostajanje robe iz ekonomske pomoći u ovom periodu znatno je pojačalo tražnju deviza od strane uvoznika na obračunskom mestu, čime je dobrim delom bilo izazvano nepovoljno kretanje deviznih kurseva, a kao posledicu toga imali smo izvesnu nestabilnost unutrašnjih cena i tendenciju njihovog blagog porasta.

Pored navedenih momenata (podbacivanje izvoza i zakašnjenje u realizaciji ekonomske pomoći) treba istaći i okolnost da se u prvom tromesečju 1954 godine koncentrisao znatan deo obaveza koje je trebalo platiti. U ovom tromesečju plaćeno je na ime dospelih obaveza 7,9 milijardi dinara ili 24% od ukupnih godišnjih otplata. Od izvršenih otplata otpada 2,8 milijarde dinara na investicione zajmove i kredite i nacionalizovanu imovinu, 4,1 milijarda na kratkoročne kredite za sirovine, hranu i dr., i na plaćanje kamata 1 milijarda dinara.

Kakvo su opterećenje one pretstavljale za nas, najbolje se vidi po tome, što je plaćeni iznos otplata činio 48% celokupnog našeg deviznog priliva u tom periodu (naš ukupni devizni priliv iznosio je 16,5 milijardi dinara) i bio veći nego ukupan tromesečni prihod Centralnog deviznog fonda, iz koga se sem dugova finansiraju izdaci za opremu ključnih objekata koja je u ranijim godinama bila zaključena, potrebe narodne odbrane i državni nerobni izdaci. Jasno je da ovakav nivo dospelih obaveza pretstavlja ozbiljnu smetnju našem bržem privrednom usponu. Otuda se nameće potreba da se one vremenski ravnomernije raspodele, kako bi u mnogo manjem obimu nego danas teretile tekući privredni život.

Materijalni problemi koji su se na području platnog bilansa sustekli u razmatranom periodu objašnjavaju i sve teškoće na našem deviznom tržištu.

Ukupan devizni priliv u prvom tromesečju iznosio je 16,5 milijardi dinara. Od toga je privrednim organizacijama ostalo na slobodnom raspolaganju oko 9 milijardi, dok su 7,5 milijardi dinara odnosno 45,4% uplatile u Centralni devizni fond. Na devizno obračunsko mesto privredne organizacije su iznele 4,7 milijardi dinara, što čini 52% njihovog priliva u tom periodu, a ostatak od 4,3 milijarde ili 48% koristile su same za plaćanja u inostranstvu ili za povećanje svojih deviznih računa kod banke.

Ova okolnost kao i niži izvoz od planiranog, u znatnoj su meri delovali na obim prometa na obračunskom mestu. U toku prvog kvartala, kao što je napred navedeno, prodato je na deviznom tržištu svega za 4,7 milijardi dinara deviza, dok su prema predviđenoj dinamici izvoza privredne organizacije trebale izneti oko 8 milijardi dinara. Zbog toga je promet na obračunskom mestu bio vrlo mali, a ponuda je bila u stanju da podmiri najviše do 20% tražnje. I kod tako reducirane ponude, Narodna banka je bila prinuđena da kupuje oko 30% deviza da bi pokrila terminske kredite namenjene nabavci osnovnih sirovina i platila neke hitne izdatke Centralnog deviznog fonda, čiji je priliv podbacio.

Usled navedenih okolnosti devizni kursevi na obračunskom mestu, mada stabilniji nego u prošloj godini zbog primene novih unutrašnjih instrumenata, bili su znatno iznad očekivanog nivoa.

Podbacivanje izvoza i zakasnela realizacija ekonomske pomoći, praćeni visokim kursevima na obračunskom mestu, iziskivali su posebne mere za obezbeđenje uvoza osnovnih sirovina. To se pitanje moralo rešavati drukčije nego što je prvobitno bilo zamišljeno. Prvobitno se mislilo da će se osnovne sirovine nabavljati jednim znatnim delom kupovinom deviza na obračunskom mestu, ali izmenjena situacija je zahtevala da se uvoz sirovina obezbeđuje pretežnim delom putem inostranih trgovačkih kredita i terminskih prodaja deviza od strane Narodne banke. S druge strane, i kretanje kurseva na obračunskom mestu takođe je zahtevalo da se uvoz osnovnih sirovina vrši uglavnom mimo obračunskog mesta i uz niže kurseve, kako bi se izbegli osetniji poremećaji unutrašnjih cena.

Ovakva preorijentacija u pogledu uvoza osnovnih sirovina u velikoj meri je izmenila karakter i značaj obračunskog mesta, koje je po prvobitnoj zamisli trebalo da odigra mnogo veću ulogu u slobodnijem regulisanju našeg uvoza. Sem uvoza koji ide iz sredstava Centralnog deviznog fonda, sav ostali uvoz trebalo je da bude direktno ili indirektno vršen posredstvom obračunskog mesta. Međutim, da bi se izbegli unutrašnji poremećaji, navedeni momenti zahtevali su da se uloga obračunskog mesta ograniči i najbitniji reprodukcioni materijal obezbedi pod stabilnijim uslovima nego što ih je pružalo obračunsko mesto. Već i sama okolnost da će Narodna banka za podmirenje potreba Centralnog deviznog fonda i plaćanje terminskih kredita morati da kupuje i dalje dobar deo deviza na obračunskom mestu, govori o tome da će značaj obračunskog mesta biti uglavnom onakav kakav je bio u prošloj godini. Ono će ostati sredstvo regulisanja manje bitnog uvoza, kako bi se na tome području izbeglo neposredno administriranje državnih organa.

Izložena materijalna kretanja u oblasti spoljne trgovine postavila su na dnevni red nekoliko ozbiljnijih problema.

Radi njihovog rešenja i obezbeđenja nesmetanog toka proizvodnje, Savezno izvršno veće preduzelo je između ostalog i sledeće mere:

a) obezbeđenje uvoza osnovnih sirovina po kursevima koji omogućuju održavanje sadašnjeg nivoa cena, kako je to napred podrobnije izloženo;

b) preduzimanje mera za odlaganje dugova koji nesrazmerno terete platni bilans i remete normalni tok razmene sa inostranstvom i napore za uvođenje slobodnijeg deviznog režima;

c) pojačanje stimulacije izvoza da bi se smanjio deficit platnog bilansa. U tom cilju omogućio je izvoznicima da ceo devizni priliv od svoje delatnosti unovčavaju po tekućem kursu obračunskog mesta a i naplata izvoznih koeficijenata vezana je za tekući kurs. Tim merama je data između ostalog i potrebna stimulacija našem izvozu u područja čvrstih valuta;

d) ograničenje uvoza nebitnih artikala putem dopunskih koeficijenata, kao i olakšanje razmene kroz omogućavanje kompenzacionih poslova gde god se radilo o uvozu sirovina.

Pokušaj da se putem pooštravanja uslova za uvoz manje bitnih proizvoda obezbedi smanjenje kurseva na obračunskom mestu nije u datim materijalnim uslovima dao potrebne rezultate. Neposredan udar visokih kurseva osetili su najsnažnije razni pomoćni materijali, čija je nabavka usled toga došla u kritičan položaj. U cilju bližeg ispitivanja činjeničnog stanja, nedavno je provedena anketa u nekoliko uvoznih preduzeća da bi se ustanovilo kako pojedini instrumenti i mere deviznog režima deluju na kretanje kurseva. Na bazi analize tog činjeničnog materijala biće predložene odgovarajuće mere, koje će u prvom redu biti upravljene na to da omoguće nabavku pomoćnih materijala bar u onim okvirima kako je to bilo prošle godine.

Sređivanje deviznog tržišta pokazuje se kao prvorazredni faktor unutrašnje stabilizacije privrede, a u centru tih napora je borba za povećanje izvoza.

## III
## TRŽIŠTE I CENE

Na tržište su u prvom kvartalu ove godine delovali specifični uslovi koji su se nepovoljno odražavali na njegovu stabilnost i na kretanje cena nekih proizvoda. Ovo važi, pre svega, za tržište investicionih sredstava, ali u izvesnoj meri i za tržište sirovina, gde je nestabilnost i tendencija porasta cena kod nekih sirovina došla takođe do izražaja. Tržište finalnih proizvoda široke potrošnje je bilo stabilnije, iako je i ovde došlo do blažeg porasta cena, u prvom redu pod dejstvom pomeranja u cenama sirovina.

Najvažniji faktori koji su delovali na ovakav razvoj tržišta su:

a) Kao što je u prvom delu istaknuto, kod prelaza na nove instrumente privrednog sistema nastupio je izvestan proces prilagođavanja novonastaloj situaciji. Nedostatak fiksnih obaveza preduzeća prema zajednici zbog zakašnjenja u donošenju planova i usled toga nesigurnost u izvesnim elementima kalkulacije uticali su na opreznost u poslovanju i izvesno obezbeđivanje preduzeća kroz dizanje cena.

b) Posebno treba istaći dejstvo koje su teškoće oko nabavke deviznih sredstava za uvoz sirovina i ostalih materijala imali na formiranje cena. Zbog nedovoljnog izvoza u ovom periodu, zatim veoma malo korišćene ekonomske pomoći u uvozu, potražnja za devizama bila je daleko veća od ponude, što je uslovilo formiranje visokih kurseva na deviznom obračunskom mestu. Nabavka deviza i uvoz po takvim kursevima nisu u skladu sa postojećim nivoom cena. Iako su preduzeća u ovom periodu uglavnom proizvodila iz sirovina i materijala ranije nabavljenih pod povoljnijim uslovima, iako je preduziman niz mera da se obezbedi uvoz osnovnih sirovina po cenama koje odgovaraju predviđenim unutarnjim cenama za ovu godinu, ipak je ovakva situacija na deviznom obračunskom mestu delovala na uznemiravanje tržišta. U vezi sa instrumentima treba takođe istaći da u tom periodu nisu još došle do izražaja mere za sređivanje kreditnog sistema i za prilagođavanje kreditne politike potrebama stabilizacije tržišta.

c) Kao faktor koji je uslovio ovakvo stanje na tržištu industriskih proizvoda u I kvartalu treba istaći i ozbiljno zaostajanje industriske proizvodnje u januaru i februaru zbog vremenskih nepogoda, zbog čega je izostao i odgovarajući pritisak robe na sređivanje tržišta i stabilizaciju cena.

d) Prošla godina je završena porastom prihoda stanovništva i visokom potražnjom investicionih materijala i izvesnim povećanjem novčanog opticaja, naročito na selu. Oba ova momenta nisu ostala bez uticaja na razvoj tržišta u I kvartalu ove godine, kako industriske robe tako i poljoprivrednih proizvoda. Postoji dosta širok broj proizvoda gde je porast cena rezultat visoke novčane potražnje, u odnosu na obim proizvodnje, kao i nesređenost tržišta. Ovo je slučaj, naprimer, sa drvnim proizvodima, a u većoj ili manjoj meri i sa ostalim investicionim materijalima. Tome je doprinelo i smanjenje zaliha koje su znatnim delom utrošene u 1953 godini i početkom 1954 godine u uglju, cementu i građi.

e) U ovakvim uslovima došle su do izražaja i monopolističke tendencije pojedinih proizvođača, koji su koristeći veliku potražnju i trenutnu uznemirenost tržišta neopravdano povećali cene svojih proizvoda.

Iz navedenih razloga u I kvartalu ove godine nije došlo do snižavanja cena koje je predviđeno za 1954 godinu. Naprotiv, došlo je u tom periodu i do porasta cena nekih proizvoda. Društveni plan je predviđao sniženje cena industriske robe za oko 10% u odnosu na prosečne cene 1953 godine, od čega za proizvode široke potrošnje oko 11%. Međutim, krajem prošle godine snižen je osetno nivo cena nekih industriskih proizvoda široke potrošnje, tako da je planom predviđeno za 1954 godinu uglavnom održanje onih cena za široku potrošnju kakve su formirane krajem prošle godine, uz izvesno sniženje cena nekih proizvoda metalne industrije, elektroindustrije, šupljeg stakla itd.

Opšti indeks cena na veliko industriske robe bio je viši u martu ove godine za 5% u odnosu na cene iz decembra prošle godine, dok je bio na istom nivou sa prosečnim cenama iz 1953 godine. Tokom I kvartala porasle su cene proizvoda: drvne industrije za 17%, eksploatacije šuma za 24%, celuloze za 13%, koža za 9%, obojene metalurgije za 5%. Kod ostalih grana su se cene neznatno pomerile na više ili na niže u odnosu na cene iz decembra prošle godine. U aprilu je ova tendencija porasta opšteg indeksa cena na veliko nastavljena, iako je ona znatno blaža. Tako je opšti indeks cena na veliko industriskih proizvoda porastao dalje za 1%, te je u aprilu viši za 6% nego u decembru prošle godine, odnosno za 1% viši nego prosečan indeks prošle godine. Najjači porast cena u aprilu u odnosu na prethodni mesec je bio kod proizvoda drvne industrije (6%), dok su kod ostalih grana pomeranja neznatna.

Cene na malo industriske robe široke potrošnje takođe su porasle u toku I kvartala za 3,5% u odnosu na decembar 1953 godine, dok su na kraju I kvartala bile niže za 11,2% u odnosu na isti period prošle godine. Porast cena je bio najjači u I kvartalu kod ogreva (ugalj 13,4%, ogrevno drvo 14,7%), kod poljoprivrednih sprava i mašina, veštačkih đubriva i sredstava za zaštitu bilja, zatim kod građevinskih materijala (cementa za 13%, rezane građe za 21%). Cene tekstila porasle su tokom I kvartala za 2,8%. Kod ostalih industriskih proizvoda pomeranja cena su bila manja. U aprilu je ova tendencija blagog porasta cena industriske robe široke potrošnje nastavljena, tako da su cene u odnosu na mart više za 0,9%, u odnosu na decembar prošle godine više za 4,4%, dok su u odnosu na april 1953 godine niže za 10,4%.

Kod tekstilnih proizvoda su fabrike za većinu proizvoda održavale nivo cena iz decembra prošle godine. Do jačeg povećanja cena došlo je kod tkanina od veštačke svile (oko 15%) zbog trenutno slabe snabdevenosti fabrika sirovinama i nabavke sirovina po višim cenama. Ovo povećanje cena nije došlo još do izražaja u detaljističkoj prodaji, jer trgovina prodaje iz zaliha koje je ranije nabavila. Neke fabrike su izvršile manja povišenja cena nekih vrsta pamučnih tkanina. Takođe i kod vunenih tkanina došlo je do manjih poskupljenja najboljih i najjevtinijih štofova, dok su cene štofova srednjeg kvaliteta nešto snižene. Do izvesnog pomeranja cena na više nekih tekstilnih proizvoda u trgovini na malo došlo je i radi toga što je već krajem prošle godine postojao izvestan nesklad između cena fabrika i trgovinske mreže (trgovina je bila jače snizila cene). Preduzetim merama za uvoz sirovina, uz nužno preduzimanje takvih mera za nabavku pomoćnih materijala iz uvoza po povoljnim cenama (anilinske boje) i obezbeđenjem predviđenih

robnih fondova za unutrašnje tržište može se obezbediti nivo cena tekstilnih proizvoda.

Za cene obuće najveću opasnost pretstavljao je porast cena domaćih sirovih koža. Sa nedavnim maksimiranjem cena sirovih koža stvoren je uslov za stabilizaciju cena obuće.

Kod metalnih proizvoda široke potrošnje najveće sniženje cena predviđeno je za ovu godinu za emajlirano posuđe (oko 25%), do čega još nije došlo, jer su cene uglavnom na nivou iz decembra prošle godine. Trenutno najveći problem za sniženje ovih cena pretstavlja uvoz pomoćnih materijala (emajla) po visokom kursu obračunskog mesta. Sniženje cena posuđa bi bilo važno za povećanje potrošnje i proizvodnje, zašta postoje ostali uslovi.

Cene ogrevu su takođe u I kvartalu bile u porastu. Rudnici uglja su koristili veliku potražnju u tom periodu, tako da nije došlo do predviđenog sniženja cena. Može se očekivati da će u narednim mesecima cene lignita za široku potrošnju padati, jer će ponuda zbog povećanja proizvodnje biti velika. Cene ogrevnog drveta su u konstantnom porastu, što je posledica smanjenja proizvodnje i opšteg pomeranja cena drvnih proizvoda.

Na cene sapuna negativno je uticao veliki skok cena loja na svetskom tržištu. Krajem prošle godine fabrike su bile snizile cene sapuna za 10%, što bi omogućilo povećanje potrošnje u ovoj godini. Međutim, zbog skoka cena loja iz uvoza prinuđene su da se sa cenama vrate natrag, pre pomenutog sniženja.

Na porast cena drvnih proizvoda najviše je uticalo smanjenje proizvodnje do koga je došlo u 1953 i 1954 godini. Koliko je ovo smanjenje vidi se iz sledećeg kretanja proizvodnje po godinama u ovoj oblasti:

Proizvodnja svih sortimenata (u 1000 m³):

| 1949 | 1950 | 1951 | 1952 | 1953 | 1954 |
|---|---|---|---|---|---|
| 12.326 | 9.756 | 8.241 | 8.776 | 7.202 | 6.655 |

Proizvodnja rezane građe (u 1000 m³):

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| četinara | 2.446 | 2.260 | 1.743 | 1.609 | 1.631 | 1.310 |
| lišćara | 745 | 748 | 568 | 502 | 476 | 475 |

Proizvodnja ogrevnog drveta (u 1000 prm):

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 3.804 | 3.048 | 2.574 | 3.056 | 2.333 | 2.311 |

Sem toga, došlo je u kretanju cena drvnih proizvoda — koje karakteriše oštar porast — do izražaja i nesređenost tržišta, znatna novčana potražnja, a u nekim područjima i način prodaje drveta na panju (licitacija šumskih taksa).

Cene nameštaja su ostale na nivou iz decembra prošle godine, ali održanje tih cena pretstavlja težak problem s obzirom na porast cena rezane građe.

Cene cementa su takođe u I kvartalu bile u porastu u odnosu na decembar pod dejstvom jače potražnje. Pritisak na cement popušta. Nesređenost tržišta je i ovde jedan od razloga visokih cena.

Cene šupljeg stakla su u toku I kvartala snižene do 10%. Takođe su znatno snižene cene sijalica, tako da su u maloprodaji u aprilu bile niže za 19% nego u decembru prošle godine. Predviđa se dalje sniženje cena ovog artikla.

Kretanje cena mnogih industriskih proizvoda u proteklom periodu ove godine ne odgovara obimu proizvodnje koji treba u toku godine da se ostvari i plasira. Nema sumnje da je otpao niz faktora koji su privremeno delovali u I kvartalu u vezi sa prelazom na nove instrumente privrednog sistema i da će uslovi za formiranje cena u narednom periodu u tom pogledu biti povoljniji. Takođe, snažan porast industriske proizvodnje u martu i aprilu mesecu delovaće povoljno na stabilizaciju tržišta i na formiranje cena. Dosadašnje cene mnogih industriskih proizvoda ne odgovaraju već sadašnjem tempu industriske proizvodnje, koji će se tokom godine dalje pojačavati. Stoga i cene tih proizvoda — da bi bile stvarne ekonomske cene — moraju da se formiraju na nivou koji omogućava realizaciju tako povećane proizvodnje. O ovome moraju voditi računa pre svega proizvođači i prilagođavati svoje cene potrebama plasmana. No, i napori svih ostalih faktora u privredi moraju biti u najvećoj meri koncentrisani na sređivanje tržišta, jer je to jedan od osnovnih uslova za porast proizvodnje. U tom cilju, pored mera na području uvoza sirovina i pomoćnih materijala — o kojima je napred bilo reči — Savezno izvršno veće je pristupilo maksimiranju cena nekih proizvoda važnih za opšti nivo cena: bakra, koksa, gvozdene rude, valjanih i vučenih proizvoda crne metalurgije, sumporne kiseline, sode, aluminijuma i sirove kože.

Takođe se razmatraju mere za sređivanje tržišta drvnih proizvoda i cementa, jer su cene ovih proizvoda nesrazmerno visoke. Stoga se pored povećanja seče i proizvodnje drvnih proizvoda razmatra potreba i mogućnost preduzimanja i drugih mera za sređivanje tržišta i normalizovanje cena ovih proizvoda.

Na kraju, treba istaći potrebu da sreski narodni odbori — prilikom raspodele dobiti i preduzimanja ostalih mera iz svoje nadležnosti — vode više računa o tome od kakvoga će to dejstva biti na mogućnost prodaje ovih proizvoda na tržištu.

Tržište poljoprivrednih proizvoda pokazuje znatno povoljnije tendencije kretanja u proteklom periodu ove godine. U prolećnim mesecima martu i aprilu nastupila je tendencija snižavanja cena mnogih poljoprivrednih proizvoda, koja je inače za ovaj deo godine neuobičajena (krompir, pasulj, luk, vino, rakija). Na ovo su imale odlučujući uticaj obimne zalihe poljoprivrednih proizvoda prenete iz prošlogodišnjeg roda i povoljniji proletnji uslovi za rod ovih proizvoda iduće ekonomske godine. Ovu tendenciju kretanja cena poljoprivrednih proizvoda pokazuje kretanje indeksa cena hrane (na malo), koji je u martu pao za 0,6%, a u aprilu za daljih 1,4%. Tako je indeks prodajnih cena hrane (na malo) niži u aprilu ove godine za 21% u odnosu na isti period prošle godine. Tendencija snižavanja cena poljoprivrednih proizvoda u prolećnim mesecima ove godine znatno je vidljivija kod otkupnih cena, nego kroz izneseno kretanje maloprodajnih cena. Ovo zato što je trgovinska mreža bila u tom periodu ozbiljan faktor održavanja visokih prodajnih cena, uprkos velikom padu otkupnih cena mnogih poljoprivrednih proizvoda (krompir, pasulj, vino, rakija). Ovakva negativna uloga trgovinske mreže u sređivanju tržišta poljoprivrednih proizvoda pokazuje koliko ozbiljan problem pretstavlja organizacija ovog tržišta. Održavanje visokog nivoa cena prehranbenih proizvoda — nasuprot oštroj tendenciji pada otkupnih cena mnogih od njih — nanelo je štete kako potrošačima, tako i proizvođačima jer im onemogućava potpun plasman svojih zaliha (krompir, vino itd.).

Nasuprot ovakvom kretanju cena većine poljoprivrednih proizvoda, cene stoke su pokazivale tendenciju oštrijeg porasta, koji nije samo normalna posledica osciliranja u ovom periodu godine. Tendencija porasta cene stoke i stočnih proizvoda je konstantna u poslednje dve godine i može se oceniti kao pozitivna za unapređenje našeg stočarstva, jer su u ranijim godinama cene ovih proizvoda zaostajale iza cena ostalih poljoprivrednih artikala, što je destimulativno delovalo na proizvođače. Međutim, dalji porast otkupnih cena stoke, a naročito debelih svinja, do koga je došlo u toku ove godine ne može se smatrati kao pozitivna pojava, jer dovodi ove proizvode u disparitet sa ostalim cenama. Jača potražnja za izvoz od marta meseca, iako sama po sebi potrebna i pozitivna jer povećava izvoz, izazvala je ovaj porast cena, i to ne toliko zbog količina koje su izvezene, koliko time što su izvozni instrumenti (koeficijenti, kursne razlike), omogućili izvoznicima da na tržištu plaćaju visoke cene.

Otkup pšenice u ovoj ekonomskoj godini izvršen je uspešno. Do 30 aprila otkupljeno je svega od početka otkupne kampanje oko 74.500 vagona, što se može smatrati zadovoljavajućim, s obzirom da su

proizvođači posle prethodne sušne godine izvestan deo prošlogodišnjeg roda zadržali kao svoje zalihe. Na ovakav otkup pšenice povoljno je delovalo kontrahiranje sprovedeno pred prošlogodišnju žetvu.

Nasuprot ovakvog stanja u otkupu pšenice, otkup kukuruza je slab. Do 30 aprila kupljeno je svega 30.000 vagona, što je nedovoljna količina s obzirom na naše potrebe izvoza. Potrošnja kukuruza za tov svinja je porasla, pošto je tov u osetnom porastu. Sem toga povećava se potrošnja kukuruza za ishranu stoke, za koju je poljoprivredni proizvođač zbog povoljnih cena stoke i stočnih proizvoda sve više zainteresovan. Slobodno tržište kukuruza nakon dve sušne godine orijentisalo je proizvođače na normalizovanje zaliha i brži razvoj stočarstva, što će se povoljno odraziti u razvitku čitave poljoprivrede i u povećanju izvoza stoke i stočnih proizvoda i smanjenju uvoza masti čime će se, makar i delimično, kompenzirati smanjeni izvoz kukuruza u prvom periodu. Na slabiji otkup kukuruza delovala je i slabija naplata poreza na dohodak od poljoprivrednih proizvođača u ovom periodu. Tako je za prva četiri meseca naplaćeno svega 22,5% od godišnjeg plana naplate, iako su poljoprivredni proizvođači u tom periodu raspolagali znatnim novčanim sredstvima prenetim iz prošle godine.

Na tržištu poljoprivrednih proizvoda treba u ovom periodu posvetiti posebnu brigu organizacionom sređivanju mreže za otkup i promet poljoprivrednih proizvoda. Ovo je veoma važan zadatak jer se nalazimo pred početkom sezone na ovom tržištu. Činjenica je da je organizacija ovog tržišta veoma zaostala i da je trgovinska mreža baš u poslednjim mesecima ove godine bila ozbiljan faktor koji je formiranjem velikih razlika između maloprodajnih i otkupnih cena ometao stabilizaciju ovog tržišta i snižavanje cena i kod onih proizvoda za koje su na tržištu postojali uslovi da cene budu niže.

Pored toga, Savezno izvršno veće priprema niz mera koje će obezbediti stabilizaciju tržišta poljoprivrednih proizvoda:

a) Da se što više razvije i proširi sistem kontrahiranja poljoprivrednih proizvoda, kako bi se na taj način poljoprivredni proizvođači čvršće povezali sa tržištem. Ovo je veoma važna mera kako za unapređenje proizvodnje, tako i za stabilnost tržišta, jer se kroz kontrahiranje proizvođača obezbeđuje stručna pomoć i nužna sredstva za savremeniju proizvodnju, dajući im istovremeno perspektivu sigurnog plasmana proizvoda. U tom pogledu pripremaju se odgovarajuće mere i propisi.

b) Da se pojača promet poljoprivrednih sprava, mašina i ostalih sredstava za unapređenje poljoprivrede, koji je u proteklim mesecima ove godine bio veoma slab. Posle smanjenja regresa, došlo je do zastoja u prodaji ovih sredstava, tako da su se zalihe — naročito poljoprivrednih mašina i sprava — počele u velikoj meri gomilati kod proizvođača. Stoga se priprema povećanje regresa za ova sredstva, kako bi se pojačao promet i poboljšalo snabdevanje poljoprivrede.

c) Da se razvije sistem kreditiranja poljoprivrednih proizvoda, kako za investicije, tako i za nabavku reprodukcionog materijala i potrošne robe, da bi se i na ovaj način poljoprivreda jače povezala sa tržištem — što je osnova njenog daljeg razvitka. Već su pripremljeni propisi koji treba da regulišu ova pitanja.

d) Da se režim i instrumenti izvoza poljoprivrednih proizvoda (koeficijenti) usklade u jačoj meri sa politikom unutrašnjih cena ovih proizvoda. Ovo je naročito važno za izvoz stoke i debelih svinja, kod kojih je zbog neusklađenosti izvoznih instrumenata došlo u proletnjim mesecima ove godine do povećanja cena na unutrašnjem tržištu. U tom cilju razmatraju se mere kontingentiranja izvoza stoke i debelih svinja, kao i licitacije izvoznih koeficijenata. Naravno da sve ove mere neće ići za tim da destimuliraju izvoz poljoprivrednih proizvoda, nego samo na njegovo jače usklađivanje sa unutrašnjim tržištem.

đ) Na kraju treba istaći potrebu blagovremene naplate poreza na dohodak poljoprivrednih proizvođača.

## IV
## INVESTICIJE

U našoj investicionoj politici dva momenta su od posebnog značaja, i to: dovođenje do kraja investicione izgradnje započete od pre više godina u industriji koja već počinje da bitno menja karakter naše privrede i postepena izmena u strukturi naših investicija u smislu jačeg razvitka ostalih oblasti privrede, a pre svega poljoprivrede i saobraćaja.

U tom smislu je i Društveni plan izmenio raspodelu investicionih sredstava, s tim da je računajući sa nešto nižim nivoom investicija u 1954 godini u odnosu na prošlu godinu predviđao i izvesno smanjenje cena opreme.

Nakon donošenja plana dogodile su se dve značajnije promene: prvo, rezultati konkursa su pokazali da suma od 80 milijardi dinara, koju je Društveni plan predvideo nakon odvajanja investicionih sredstava u posebne krugove, nije dovoljna da obezbedi dovršavanje veoma bitnih objekata sa čijom se proizvodnjom može računati u 1954 i 1955 godini, i koji imaju pozitivno dejstvo na platni bilans. To se pokazalo na konkursu koji je Narodna banka raspisala u cilju raspodele tih sredstava. Na konkursu je ustanovljeno da pri kriterijumu koji ne dozvoljava bilo kakvo započinjanje novih objekata ili proširivanje postojećih nedostaje suma od oko 30 milijardi dinara za nastavljanje započetih objekata. Na ovakvu situaciju nije bilo bez uticaja to, što je puštanje u pogon izvesnih objekata zakasnilo i što investitori nisu u svakom pojedinom slučaju odgovorili svojim obavezama u pogledu tempa izgradnje i koštanja radova, tražeći naknadne sume. I drugo, održavanje nivoa zaposlenosti zahteva nivo investicija koji bi odgovarao prošlogodišnjem obimu radova.

Najzad, analiza raspodele ukupnih sredstava između republika na bazi instrumenata Društvenog plana pokazala je potrebu izvesnih korektura u smislu izvesnog poboljšanja učešća u raspodeli narodnih republika Srbije i Makedonije i grada Beograda.

U takvoj situaciji Savezno izvršno veće je odlučilo da se poveća opšti obim investicija na nivo 1953 godine, kao i obim investicionog materijala povećanjem proizvodnje i uvoza valjanih proizvoda, povećanjem seče, radi boljeg snabdevanja građom i obezbeđenja kontingenata za izvoz.

Povećani obim investicionih radova na nivo 1953 godine zahtevao je i korekturu u predviđanjima sniženja cena opreme, usled čega se na osnovu priloženih izmena računa sa nivoom cena investicione robe kakav je bio u 1953 godini.

U proteklom periodu ove godine sproveden je prvi a u toku je drugi i treći konkurs za davanje investicionih zajmova u privredi. Prvi konkurs je obuhvatio sledeće krugove: opšti krug — za dovršenje započete izgradnje uglavnom u industriji. Po ovom krugu ukupno odobrena sredstva iznose 110.002 miliona dinara. Ovaj konkurs je obuhvatio i davanje sredstava za hladnjače, klanice, silose i mlinove. Međutim, od 110 zahteva za hladnjače, klanice, silose i mlinove sa tranšom za 1954 godinu od 12.000 miliona dinara odobrena su ili rezervisana sredstva samo za sedam zahteva sa tranšom za 1954 godinu od 643,9 miliona dinara. Većina zahteva je odbijena zbog nedostatka dokumentacije, dok je izvestan broj otpao jer je ponudio nižu kamatnu stopu od granične, koja se formirala na 3%. Slika je povoljnija na drugom konkursu, koji je raspisan za klanice i hladnjače, rekonstrukciju silosa i mlinova. Za konkurs se javilo 224 zajmotražilaca sa ukupnim zahtevom od 25.308

miliona dinara i tranšom za 1954 godinu od 11.436 miliona dinara. Kako su za ove svrhe na raspolaganju sredstva od oko 5,3 milijarde dinara, sada se u Narodnoj banci vrši pregled elaborata nakon čega će se moći utvrditi rezultati konkursa.

Zajmotražioci za izgradnju brodova sa prvog konkursa odbijeni su zbog pomanjkanja elaborata. Zbog toga je raspisan drugi konkurs. Na njega se javilo 13 zajmotražilaca sa ukupnim zahtevom od 33.889,2 miliona a tranša za 1954 godinu iznosi 12.007,9 miliona dinara. Kako su na raspolaganju sredstva od 9,3 milijarde dinara, i ovde su u toku razmatranja elaborati.

Investicioni zajmovi za potrebe poljoprivrede odobravani su na prvom i trećem konkursu. Na prvom konkursu je podneseno 3.902 zahteva sa ukupnim iznosom od 47.058 miliona dinara, od čega na tranšu 1954 otpada 28.479 miliona dinara. Nakon formalnog pregleda elaborata na konkurs su puštena 872 zahteva sa tranšom za 1954 godinu od 5.397 miliona dinara. Daljim pregledom ovih zahteva, naročito u pogledu mogućnosti zajmotražilaca da iz prihoda koje ostvare nakon završetka investicione izgradnje otplate zajam sa kamatom, eliminisan je niz zahteva, tako da je odobreno zajmova za 528 zahteva sa tranšom za 1954 godinu od 2.462 miliona dinara.

Na trećem konkursu postavljeni su zahtevi od 30,9 milijardi, od čega tranša za 1954 godinu iznosi 21,1 milijardu i to posebno za novoformirane, posebno za ostale poljoprivredne organizacije. Međutim, raspoloživa sredstva iznose 7,8 milijardi. Ponude kamatne stope znatno prevazilaze one iz prvog konkursa. Kod Narodne banke vrši se sada detaljniji pregled elaborata, ocena kreditne sposobnosti i mogućnosti zajmotražilaca da vrate zajam.

Osnovna iskustva prednjih konkursa svode se na sledeće:

— Mnoge privredne organizacije i narodni odbori nisu pripremljeni za novi način investiranja. Osnovnu smetnju za učestvovanje na konkursima čini nedostatak dokumentacije, a osnovni razlog odbijanja — slabosti dokumentacije.

— Mnoge zadružne organizacije ne zadovoljavaju zahteve u pogledu kreditne sposobnosti, što im onemogućava učešće na konkursima.

— Obzirom na prednje, sredstva se orijentišu u pravcu zajmotražilaca sa dokumentacijom, tako da su na konkursima za poljoprivredu relativno slabo prošli poljoprivredni rejoni. Pored toga, u poljoprivrednim konkursima melioracije su dobile mala sredstva, jer ne mogu da nude istu kamatnu stopu kao ostali poljoprivredni objekti.

— Mnogi zajmotražioci nude visoku kamatnu stopu, iako nisu u stanju da je plate. To je neopravdano povećalo kamatnu stopu naročito na drugom i trećem konkursu. Ovo zahteva da se pre odobravanja zajmova, kako je to uostalom i predviđeno u Uredbi o zajmovima za investicije u privredi, investicioni zahtevi pregledaju kako sa formalne strane, tako i u pogledu kreditne sposobnosti, te mogućnosti vraćanja zajma.

## V

Prošla 1953 godina završila se sa viškovima prihoda narodnih odbora i narodnih republika u iznosu od 45.474 miliona dinara, od koje sume otpada na narodne odbore iznos od 14.125 miliona dinara, a na narodne republike iznos od 31.460 miliona dinara. U isto vreme Savez je na kraju 1953 godine imao nepokrivenih rashoda u iznosu od 27.177 miliona dinara sa prenosom nepokrivenih rashoda u 1952 godini u iznosu od 2.863 miliona dinara.

Nepokriveni rashodi Saveza nastali su iz razloga što je u 1953 godini bilo nužno povećati stimulaciju izvoza radi ublažavanja dejstva suše na platni bilans, zatim što je radi ubrzavanja izgradnje objekata osnovne investicione izgradnje koji treba da otpočnu sa proizvodnjom ove godine bilo potrebno povećati investiciona sredstva za njihovu izgradnju i, najzad, što su povećani rashodi Saveza odobravanjem regresa za sniženje cena tekstilu koje je sprovedeno u 1953 godini.

Ovakav završetak 1953 godine sa viškovima prihoda narodnih republika i narodnih odbora i nepokrivenim rashodima Saveza rezultira iz sistema raspodele koji je u 1953 godini bio na snazi. Sistem raspodele u 1953 godini bio je postavljen na fiksnim obavezama narodnih republika prema Savezu.

Pošto je tokom 1953 godine došlo do izvesnih pomeranja u cenama, ostvareno je više akumulacije nego što je planom predviđeno, međutim, prema sistemu raspodele sav višak pripao je narodnim republikama i narodnim odborima.

U ovakvoj situaciji Savezno izvršno veće je odlučilo da predloži Narodnoj skupštini da se viškovima narodnih republika, ne dirajući u viškove narodnih odbora, pokriju rashodi Saveza iz 1953 godine. Ovakva mera nije deo našeg sistema, ali obzirom na sistem koji je važio u prošloj godini kao i obzirom na vanredne rashode koje je Savez imao u 1953 godini ona je bila nužna.

Pri postojanju saveznog deficita korišćenje viškova prihoda od strane narodnih republika u 1954 godini negativno bi se odrazilo na tržištu, jer bi ova novčana sredstva dovela do skoka cena i izazvala nestašicu investicionih materijala obzirom da bi najveći deo tih sredstava bio usmeren na investicije.

# САВЕЗНО ВЕЋЕ

## 11-та СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 12 ЈУНА 1954 ГОД.

САДРЖАЈ:

**Пре дневног реда:**

1) Саопштење о Допунском предлогу закона за измену Закона о буџету ФНРЈ за 1954 годину;
2) Одговор на посланичка питања;
3) Саопштења.

**Дневни ред:**

1) Претрес Предлога за измене и допуне у Савезном друштвеном плану за 1954 годину;
2) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о буџету ФНРЈ за 1954 годину;
3) Претрес предлога Одбора за народну привреду о одобрењу статута савезних комора и одобрењу оснивања савеза комора;
4) Претрес Предлога општег закона о универзитетима;
5) Претрес извештаја Одбора за спољне послове о Нацрту декларације о заштити културних добара за време оружаног сукоба.

*Говорници:* Влада Зечевић, Вујо Дивјак, Франц Лескошек, др Златан Сремец, Душан Чалић, Моша Пијаде, инж. Војислав Јеленковић, Љубинка Милосављевић, Богомир Брајковић, Родољуб Чолаковић, Вида Томшич, Добривоје Радосављевић.

ПРЕТСЕДАВАО:
ПРЕТСЕДНИК
ВЛАДА ЗЕЧЕВИЋ

ЗАПИСНИЧАР:
ОБРЕН СТИШОВИЋ

*Почетак у 10,28 часова*

*Претседник* **Влада Зечевић** *(Изборни срез јадрански, НР Србија)*: Отварам једанаесту седницу Савезног већа.

Записник данашње седнице водиће записничар народни посланик Обрен Стишовић.

Молим записничара да прочита записник прошле седнице.

*Записничар* **Обрен Стишовић** *(Срез арилско-моравички, НР Србија)* чита записник десете седнице од 11 јуна 1954 године.

*Претседник* **Влада Зечевић:** Чули сте записник прошле седнице.

Дужан сам да дам једно објашњење о питању групе народног посланика Вује Дивјака и 20 других посланика. Ја сам јуче, кад је друг Дивјак поднео питање, добио то откуцано на машини, а не оригинални текст питања. Ја сам текст дао народном посланику другу Дивјаку да потпише, а данас сам добио само Дивјаков потпис.

Има ли још каква примедба на прочитани записник? *(Вујо Дивјак:* Ја). Има реч народни поласник Дивјак.

**Вујо Дивјак** *(Изборни срез Вуковар, НР Хрватска):* У вези са питањима која сам ја дао у име групе посланика, изјављујем да ја нисам поставио та питања без знања тих другова народних посланика. Са сваким сам другом разговарао и они су се с тим сложили, јер је то заиста проблем на терену. Друга је ствар како ће се то узети у разматрање и решити. Ако хоћете, ја могу овде поново прочитати сва имена другова који су се сложили да то поставимо као питање. Ако је неко променио своје мишљење од јуче, то је друга ствар. *(Моша Пијаде:* Та су имена прочитана јуче). Ако је неко променио своје мишљење, нека каже да је променио мишљење. А што није потписано, сматрам да је та грешка дошла отуда јер сам ја текст добио да се потпише тек пет минута пре заседања.

*Претседник* **Влада Зечевић:** У допуну свог саопштења изјављујем да сам друга Дивјака тражио од јуче и нисам успео да га нађем. Тек по фотографији успео сам да га пронађем. *(Моша Пијаде:* Остаје чињеница да ни он сам није потписао). Потписао је. *(Моша Пијаде:* Сада је потписао). Потписао је сада, на моју интервенцију.

Тражио је отсуство са данашње седнице народни посланик Блажо Ђуричић, због хитних и неодложених послова. (Отсуство се одобрава).

Од претседника Савезне народне скупштине друга Моше Пијаде добио сам следећи акт *(чита):*

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Претседник
СНС (А) 109/54
12-VI-1954

Достављам вам у прилогу препис акта Савезног извршног већа који је упућен у вези са предлогом Савезног извршног већа за измену буџета Федеративне Народне Републике Југославије (Савезни буџет) за 1954 годину, и молим Вас да са садржином приложеног акта упознате своје Веће.

Претседник
**Моша Пијаде,** с. р.

ДОПУНСКИ ПРЕДЛОГ
ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О БУЏЕТУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНОМ БУЏЕТУ) ЗА 1954 ГОДИНУ

С обзиром на то да је закон о буџету само општи део буџета којим се утврђују правне норме, као и основни приходи и расходи, а да посебни део буџета не улази у овај закон већ претставља буџет, то молим овај Дом да се у садашњи Предлог закона о изменама и допунама Закона о буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину унесу измене у том смислу да се измене и допуне врше у Савезном буџету за 1954 годину, а не у Закону о буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину.

Према томе, предлог измена и допуна у Савезном буџету за 1954 годину треба да гласи *(чита):*

ПРЕДЛОГ
ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА БУЏЕТА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНОГ БУЏЕТА) ЗА 1954 ГОДИНУ

Члан 1

У буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину врше се следеће измене и допуне:

То су оне измене и допуне које сте ви добили.

На постављено питање народног посланика др Златана Сремеца даће одговор претставник Савезног извршног већа Франц Лескошек.

Молим друга Лескошека да дâ одговор.

*Претставник Савезног извршног већа* **Франц Лескошек** *(Изборни срез Целје град, НР Словенија):* Другови и другарице, на питање народног посланика др Златана Сремеца дао бих следећи одговор:

1) С обзиром на велика ратна разарања, железница није била способна да у кратком року изврши обнову свих својих средстава и постројења. Због тога су првенствено оспособљавана она средства која су била најглавнија за успостављање саобраћаја и његов даљи развитак. Винковачки железнички чвор је исто тако настрадао и у етапи обнове хитно су оспособљена ранија колосечна постројења, а станична зграда је обновљена у старим размерама.

Године 1949 израђен је идејни пројекат дефинитивне изградње винковачког чвора. Овај пројекат је обухватио углавном само колосечна постројења теретне и путничке станице остављајући да се при његовом етапном извођењу одреде локације и димензије осталих објеката. Досад је изграђено 63 колосека укупне дужине око 53 км и објекти у укупној површини 3.120 м². Сем тога, изграђена је мрежа спољњег осветљења са две мање трафостанице, разгледни уређаји и електродинамичко постројење скретнице, и др.

2) Инвестициона средства која су у послератном периоду планом одређивана или стајала на располагању железници за изградњу објеката на постојећој железничкој мрежи, била су углавном намењивана и коришћена за обнову и проширење оних објеката и постројења од којих су у првом реду зависили безбедност и превозна моћ железничког саобраћаја. Та средства нису досад дозвољавала да се пређе и на изградњу нових путничких станичних зграда на постојећој железничкој мрежи, колико год да су то изискивале потребе. Штавише, има још путничких зграда, чак и у важним железничким станицама, које су порушене у току рата, а нису ни обновљене у предратном обиму, него само адаптиране или провизорно изграђене.

3) Винковачки железнички чвор претставља заиста једну од најважнијих тачака на нашој железничкој мрежи, што најбоље потврђују обим и вредност досад извршених инвестиционих радова у њему. Величина путничког саобраћаја који се кроз овај чвор одвија, без сумње, оправдава потребу да се у њему изгради и нова путничка зграда, удобнија и већег капацитета од данашње. Међутим, кад ће се приступити тој изградњи, није могућно поуздано одговорити, пошто ће изградња таквих објеката убудуће зависити од висине и распореда фондова и средстава којима ће у ту сврху располагати било комуна или железничко транспортно предузеће, на чијој се територији објекат налази, било За-

једница железничких транспортних предузећа.

4) Изградња нове путничке станице и других објеката захтева реконструкцију колосечних постројења. Једна комисија већ је одредила локацију нове путничке станице и, како смо обавештени, Извршно веће Сабора НР Хрватске доделило је 14 милиона динара за израду пројеката станичне зграде и магацина.

*Пртседник* **Влада Зечевић:** Чули сте одговор друга Франца Лескошека. Питам народног посланика који је поставио питање да ли је задовољан одговором?

Др **Златан Сремец** *(Изборни срез Винковци, НР Хрватска):* Ја сам одговором задовољан, али мислим да је требало да стручњаци Генералне дирекције железница већ врше предрадње и да раде планове, јер на седници, када смо у Сабору одобрили 14 милиона динара, констатовали смо да нема никаквих планова. Иначе, одговором сам задовољан.

*Претседник* **Влада Зечевић:** Молим да саслушате нека саопштења.

Од Одбора за спољне послове Савезног већа добили смо извештај уз Нацрт декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба.

Велика већина народних посланика извршила је замену привремених посланичких легитимација за сталне легитимације. Али известан број посланика још није подигао сталне легитимације, а неки још нису дали ни фотографије, иако су то већ давно морали учинити.

На привременим легитимацијама подвучено је да оне важе до издавања сталних легитимација. Биће објављено у штампи да од 1 јула 1954 године привремене легитимације не важе, па се опомињу сви посланици који још нису подигли сталне легитимације да то на време учине.

Упозоравају се посланици да у сали за разговоре могу добити трећи број „Билтена Савезне народне скупштине" и Предлог закона о привредним судовима па се умољавају да те материјале подигну.

Предлажем да се допуни утврђени дневни ред.

Предлажем да 14 тачка дневног реда буде претрес извештаја Одбора за спољне послове о Нацрту декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба. Прима ли се допуна дневног реда? (Прима). Према томе, 14 тачка дневног реда је претрес извештаја Одбора за спољне послове о Нацрту декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба.

Прелазимо на 10-ту тачку дневног реда: Претрес Предлога за измене и допуне у Савезном друштвеном плану за 1954 годину.

Молим известиоца Одбора за народну привреду народног посланика Душана Чалића да поднесе извештај.

*Известилац Одбора за народну привреду* **Душан Чалић** чита извештај Одбора за народну привреду о Предлогу измена и допуна Савезног друштвеног плана за 1954 годину. (Видети прилог).

*Претседник* **Влада Зечевић:** Обавештавам вас да ћемо приступити претресу не само о извештају који је поднео Одбор за народну привреду, већ и о предлогу Савезног извршног већа за измену става 1 одељка 6 главе XXVIII Савезног друштвеног плана за коју је одлучено да се донесе по хитном поступку, а чије је образложење дао претставник Савезног извршног већа друг Осман Карабеговић на заједничкој седници.

Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља). Стављам оба предлога о изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Да ли се ко уздржао? (Није).

Објављујем да је Савезно веће усвојило Предлог за измене и допуне у Савезном друштвеном плану за 1954 годину као и Предлог за измену става 1 одељка 6 главе XXVIII Савезног друштвеног плана.

Прелазимо на 11 тачку дневног реда: Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезни буџет) за 1954 годину. Пошто је о овом питању извештај поднео на заједничкој седници претставник Савезног извршног већа Осман Карабеговић, отварам претрес. Ко жели реч? *(Моша Пијаде:* Молим за реч). Реч има народни посланик Моша Пијаде.

**Моша Пијаде** *(Изборни срез Београд I, НР Србија)*: Малопре је друг Претседник сасвим тачно рекао да се ту ради о изменама и допунама не у Закону о буџету него у Савезном буџету за ову годину. Међутим, мислим да је неправилно да нам се предлаже доношење Закона о изменама и допунама у Савезном буџету. Буџет сам није закон, па није потребан ни закон за измену и допуну буџета. Према томе, наслов акта требало би да гласи: Предлог одлуке о изменама и допунама у буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину. Да се не доноси чл. 1 и чл. 2 да овај закон ступа на снагу, то да отпадне и да став гласи: У посебном делу Буџета Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину, уносе се следеће измене и допуне, а затим прво и друго.

То је мој предлог.

*Претседник* **Влада Зечевић:** Прима ли се предлог народног посланика друга Моше Пи-

јаде. (Прима). Према томе, гласали бисмо о Одлуци о изменама и допунама Савезног буџета. *(Моша Пијаде:* Тако је)

Отварам претрес. Ко жели реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам Предлог одлуке за измене и допуне Буџета Федеративне Народне Републике Југославије (Савезног буџета) за 1954 годину на гласање.

Прво отварам претрес по партији 1—137. Ко жели реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља стављам на гласање партију 1—137. Ко је *за,* нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Да ли се ко уздржао? (Није).

Објављујем да је измена у партији 1—137 примљена једногласно.

Отварам претрес о партији 9—226. Ко жели реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља, стављам на гласање партију 9—226. Ко је *за,* нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је измена у партији 9—226 усвојена.

Стављам на гласање у целини Предлог одлуке о изменама и допунама у Буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину. Ко је *за,* нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Да ли се неко уздржао од гласања? (Није).

Објављујем да је Одлука о изменама и допунама у Буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину у Савезном већу једногласно прихваћена.

Прелазимо на 12-ту тачку дневног реда: Претрес извештаја Одбора за народну привреду о одобрењу статута савезних комора као и о одобрењу оснивања савеза комора и одобрењу њихових статута.

Молим известиоца народног посланика друга инж. Војислава Јеленковића да поднесе извештај Одбора.

*Известилац Одбора за народну привреду* инж. **Војислав Јеленковић** *(Изборни срез зајечарски, НР Србија)* чита извештај Одбора за народну привреду о одобрењу статута савезних комора. (Видети извештај).

*Претседник* **Влада Зечевић:** Чули сте извештај Одбора за народну привреду. Стављам на гласање предлог Одбора за народну привреду о одобрењу статута савезних комора као и о одобрењу оснивања савеза комора и одобрењу њихових статута. Ко је *за,* молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против?* (Нема). Да ли се ко уздржао? (Није).

Објављујем да је усвојен предлог Одбора за народну привреду о одређивању статута Савезне индустриске коморе и Савезне спољно-трговинске коморе о одобрењу оснивања и потврди статута Савеза пољопривредних комора ФНРЈ, Савеза трговинских комора ФНРЈ и Савеза угоститељских комора Југославије.

Прелазимо на 13-ту тачку дневног реда: Претрес Предлога општег закона о универзитетима.

Молим известиоца Одбора за просвету народног посланика другарицу Љубинку Милосављевић да поднесе извештај.

*Известилац Одбора за просвету* **Љубинка Милосављевић** *(Изборни срез белички, НР Србија)* чита извештај Одбора за просвету о Предлогу општег закона о универзитетима. (Видети прилог).

*Претседник* **Влада Зечевић:** Известилац Законодавног одбора је народни посланик Богомир Брајковић. Молим да поднесе извештај.

*Известилац Законодавног одбора* **Богомир Брајковић** *(Изборни срез Дервента и Босански Брод, НР Босна и Херцеговина)* чита извештај Законодавног одбора о Предлогу општег закона о универзитетима. (Видети прилог).

*Претседник* **Влада Зечевић:** Чули сте извештај известиоца Одбора за просвету и Законодавног одбора. Приступимо претресу Предлога општег закона о универзитетима. Претрес је јединствен и обухвата расправљање о Предлогу општег закона о универзитетима у начелу и у појединостима. За реч се јавио потпретседник Савезног извршног већа друг Родољуб Чолаковић.

*Потпретседник Савезног извршног већа* **Родољуб Чолаковић** *(Изборни срез Бијељина, НР Босна и Херцеговина):* Другови, потреба за законом о универзитетима осећа се већ одавно у нашој земљи, а она је постала неодложна после доношења Уставног закона, јер његове опште поставке о самоуправљању трудбеника у области просвете изискују да се из основа мења начин управљања у целокупном нашем школству, па и на универзитетима. Предлог закона о универзитетима, поднет овом Дому, је општи; у њему су дате опште поставке којима се полажу основе за развитак наших универзитета у складу с развитком социјалистичке демократије у нашој земљи. Разуме се, да ће народне републике донети и своје законе о универзитету, који ће разрадити те опште поставке сообразно степену развитка сваког од наших универзитета, водећи рачуна о њиховим особеностима.

Пре него што пређем на излагање главних поставки самог законског предлога, дозволите ми да изнесем неколико најважнијих података о развитку наших универзитета, о бризи државе за њихов напредак, и да истакнем нека, по мом мишљењу, најважнија питања из веома богате и сложене проблематике наших универзитета.

Послератни развитак универзитета у нашој земљи био је врло бујан. Наше потребе за висококвалификованим кадровима свих струка, повољнији материјални услови за студирање за децу радних људи, створени бригом државне власти, изграђивање нових универзитетских центара као последице извојеване националне равноправности и старања за подизање националних кадрова — све је то условило такав развитак.

Тај развитак огледа се, пре свега, у порасту броја универзитета и факултета, наставника и студената. Пре рата, постојала су у Југославији три универзитета — у Београду, Загребу и Љубљани; после ослобођења отворена су још два — у Скопљу и Сарајеву. Али, развитак наше високошколске наставе још се очитије испољава у порасту броја факултета и броја студената. У старој Југославији постојало је на сва три универзитета 27 факултета (убрајајући ту и самосталне високе школе и уметничке академије), на којима је студирало школске године 1938/39 17.475 студената. Данас на наших пет универзитета има 70 факултета на којима студира у овој школској години 57.072 студента. Пре рата код нас је један студент долазио на 898 становника, а данас на сваких 296 становника долази један студент, што значи да се број студената више него утростручио.

Такво повећање броја студената било је могуће зато што је држава увођењем бесплатне наставе, давањем стипендија и другим средствима омогућила студирање на универзитету деци трудбеника. Само неколико података о томе: школске године 1950/51 било је на свим нашим универзитетима 28.872 стипендиста или 52,4% од броја свих студената. После измене система стипендија и увођењем дечјег додатка, број стипендиста се знатно смањио, али ако дечји додатак за студенте посматрамо као врсту помоћи за студије, онда у последњој школској години имамо ову слику: 19.106 студената прима дечји додатак, 6.291 студент прима стипендију, коју им даје на првом месту држава, а у далеко мањем броју предузећа, задруге и друштвене организације. То практично значи да сваки други студент у нашој земљи добива или стипендију или дечји додатак. Каква је то промена према стању у старој Југославији може се закључити из овог података: школске 1938/39 године било је на свим универзитетима у Југославији 603 стипендиста од којих је држава стипендирала једну четвртину, а остале разна добротворна друштва.

Држава је олакшала студирање и подизањем студентских домова и отварањем мензи. У нашој земљи смештено је у 25 домова нешто преко десет хиљада студената, а у 28 мензи храни се око шеснаест хиљада студената. Осим тога, држава издаје знатна средства за здравствену заштиту студената. Сви студенти стипендисти имају бесплатно лечење у студентским здравственим установама као и у осталм болницама и санаторијумима. Студенти који не примају стипендије, а слабог су имовног стања, имају такође бесплатно лечење, док остали имају 50% попуста у свим здравственим установама. Ако се овоме дода да студенти чији су родитељи социјално осигурани имају право на бесплатно лечење, онда је уствари само мали број студената без бесплатне здравствене заштите.

Побољшању материјалног положаја студената допринела је и Народна омладина која је, дуго после ослобођења, водила бригу о студентским домовима, одмаралиштима и летовалиштима. Иако је та служба 1949 године прешла у надлежност државних органа, ипак многе послове здравствене заштите и економског збрињавања обавља Савез студената.

Сви набројани моменти омогућили су студирање многима који у старој Југославији нису могли због сиромаштва да дођу на универзитет, што је не само повећало број студената него изменило и њихов социјални састав. Например, данас на свим нашим универзитетима има седам пута више радничке деце него пре рата. Истина, и данас је проценат радничке деце према деци службеника низак, али ипак горњи податак сведочи да већ и радничка деца стижу на универзитет, што је пре рата био ређи случај.

Измењен друштвени положај жене у Југославији одразио се и на састав слушалаца наших универзитета. Пре рата било је мушких слушалаца пет пута више него женских, док их је данас само два пута више. Осим тога, жене данас студирају и оне струке на које су се пре рата врло ретко уписивале — ветерина, агрономија, техника.

Упоредо с порастом броја студената растао је и број наставника, редовних и хонорарних, на нашим универзитетима. У школској 1938/39 години на свм факултетима предавало је 272 редовна и 120 ванредних професора и 153 доцента и предавача, а у школској 1952/53 години предавало је 398 редовних и 469 ванредних професора и 624 доцента и предавача. Број хонорарних наставника повећао се од 219 пре рата на 701 данас. Знатно се такође повећао број асистената и других факултетских сарадника.

Од ослобођења наовамо народна власт уложила је огромна средства за развитак наших универзитета. Само за инвестиције (грађевинске радове и опрему) утрошено је по данашњим ценама око 15 милијарди динара. Осим тога, сваке године, сем стипендија и других издатака, троши се за редовно финансирање универзитета око једну и по милијарду динара. И поред тога, материјална база наших

универзитета још увек не задовољава, о чему ћу доцније опширније говорити.

Још неколико података о томе шта су наши универзитети дали друштву. Ту мислим искључиво на кадрове, јер и поред тога што је универзитет и научна установа, његов је првенствени задатак изграђивање висококвалификованих кадрова за све области друштвене делатности. У периоду од 1945 до 1952 укључиво, дипломирало је на свим нашим факултетима 20.291 студент, и то: 1945 године 195, 1946 године 942, 1947 године 1.336, 1948 године 1.578, 1949 године 2.633, 1950 године 3.443, 1951 године 4.569, 1952 године 5.595 студената.

Из наведених података може се закључити да смо у области високог школства учинили известан напредак, да се знатно повећао број наших грађана којима је омогућено да студирају на универзитету, да је материјални положај студената далеко бољи него пре рата, да сваке године све већи број дипломираних студената одлази у праксу. Све је то изван сваке сумње, али то не значи да са стањем на нашим универзитетима можемо бити задовољни. Још је на њима много нерешених питања због чега трпи и сама настава, и студенти, а највише наша друштвена заједница која даје знатна средства, а не добива оно што би могла добити и што с правом очекује од наших највиших школа.

Ограничићу се да укажем само на неколико најважнијих проблема које наши универзитети морају да реше ако желе да иду у корак с временом и да оправдају пред заједницом утрошак знатних средстава која им она даје.

Прво, наши универзитети још увек нису довољно повезани с праксом, с потребама нашег друштва у разним областима, на првом месту у привредној. У том погледу учињено је доста после ослобођења, нарочито што се тиче сарадње појединих факултета с нашом привредом или уопште праксом, али то се више огледало у повременим саветовањима појединих факултета с претставницима одређених привредних грана, државних установа и организацијама, али није било дубље, органске везе, без које не може бити ни развитка друштва ни развитка науке. Наука губи свој смисао ако није повезана с праксом, с потребама датог друштва, с његовим целокупним настојањима да развије своје продуктивне снаге, темељ за прогрес у свим областима друштвене делатности.

Та неповезаност с праксом одражава се неповољно и на наставне планове и програме многих факултета. Већ годинама се указује на то, да наставни планови на факултетима пате од расцепканости предмета, да се кроз њих не обезбеђује формирање стручњака општег профила, способног да по завршетку студија у пракси заузме одређено радно место, а исто тако довољно поткованог да се може специјализовати у одређеној ужој области своје струке. Исто тако, годинама се указује да су наставни програми многих предмета оптерећени разним баластом, који од студената тражи да учи за своју струку небитне ствари, али га не упознају са савременим тековинама дате науке. О тим проблемима се већ дуго дискутује на свим нашим факултетима, али видније напретка у том погледу нема. Сви се на речима слажу да би наставне планове требало сажети, програме ослободити вербализма, детаља и историзма и дићи наставу на савремени ниво појединих наука, тиме скратити трајање студија а истовремено дати пракси људе који ће бити упознати с најновијим научним тековинама, али, нажалост, од речи се није — на добром делу дисциплине — прешло на дело. Изгледа да је извесном броју наших универзитетских наставника, броју који није баш тако мали, важније да се не замере својим колегама, да сачувају атмосферу колегијалности на факултетима, него да се боре за добре наставне планове и програме на својим факултетима. То је доказ да код многих наставника није нарочито развијено осећање одговорности према друштву које им је поверило посао од огромног значаја и које троши знатна средства да би се он могао обављати. Сигурно је да се наставни планови на нашим факултетима не могу средити ни програми учинити савременим без јасног сазнања шта нам је данас потребно у погледу кадрова и без озбиљне борбе унутар самих наставничких колектива да се то и оствари, што значи без тесне везе с праксом, с целокупним стремљењем наше социјалистичке заједнице. Та недовољна повезаност наших универзитета с потребама друштва огледа се и на други начин. Например, ми још немамо тако важних уџбеника за средње школе као што су уџбеници историје народа Југославије и историје књижевности народа Југославије. Било је покушаја да се нешто уради, али, симптоматично, ниједна одговарајућа катедра ни једног нашег филозофског факултета у земљи није ништа у том погледу учинила, иако би оне требало да знају с како површним знањем из поменутих предмета долазе свршени ученици средњих школа на универзитет, и да, стога, буду ако не иницијатори оно бар најбољи сарадници на том послу.

Отуда се намеће као неодложан задатак да се разбије зачауреност наших универзитета, да се његова активност усмери према пракси, привредној и другој, тесној свакодневној сарадњи с њоме. Исто тако, да се код извесног броја наставника искорени оно наопако схватање да је универзитет њихова прћија, да они могу радити шта хоће, не водећи рачуна о потребама друштва, не желећи да по-

могну његова настојања у разним областима, а све то у име слободе науке и аутономије универзитета, које они, тобоже, бране од насртаја непозваних. Тај госпотско-анархистички став, међутим, нема никакве везе ни са слободом науке ни са аутономијом универзитета, него је само маска под којом такви наставници желе да прикрију своју тежњу да се измакну свакој контроли друштва над оним шта раде и у шта троше средства која им оно даје. Такви људи су обично прожети цеховским духом који се опире сваком свежем ветру, било да он долази изван универзитета, било од млађих снага на самом универзитету. Строго затворен као целина према друштву, строго раздељен на одређене цеховске категорије у својој унутрашњој организацији, то је њихов идеал универзитета. Разуме се да је то карикатура а не висока школа социјалистичког друштва. У таквој затвореној установи, разумљиво, настаје једна нездрава атмосфера у којој цвета котеријаштво, кариjеризам, трула дипломатија, свакојаки непринципијелни аранжмани, што ни са науком ни са наставом нема никакве везе, а што, наравно, смета развитку и једне и друге.

Друго важно питање коме морамо посветити више пажње јесте питање материјалне базе наших универзитета — то јест школског и клиничког простора, лабораторија, радионица и осталих средстава која служе извођењу наставе. Иако смо од ослобођења до данас уложили знатна средства у изградњу наших универзитета и њихову опрему, још је стање на њима у том погледу, као уосталом у целокупном нашем школству, тешко. Недостаје нам још школског простора који ни издалека није растао сразмерно порасту броја студената; на неким факултетима, нарочито факултетима Београдског универзитета, школске просторије нису више прикладне за наставу. Недостаје нам лабораторија, радионица, кабинета на неким медицинским факултетима клиничког простора, без чега нема добре наставе на техничким, медицинским и природно-математичким факултетима. Због тога настава на тим факултетима често пати од вербализма и не може дати студенту оно знање из струке које би иначе морала дати. Сигурно је да се ово питање не може решити од данас до сутра, али га морамо решавати брже но досад, јер данашње стање отежава нормалан рад на универзитетима и негативно утиче на квалитет наставе и стручну спрему студената.

Треће важно питање наших универзитета које стално мора бити у центру пажње читавог нашег друштва јесу кадрови који са њих излазе. То је наша социјалистичка интелигенција чијем спремању за одговоран друштвени посао треба посветити свестрану бригу, јер она, добро поткована у својој струци и социјалистички васпитана, може да одигра значајну улогу у развитку нашег друштва.

Рекао сам, у почетку, да се број студената на свим нашим универзитетима утростручио у поређењу с предратним стањем. То је несумњиво позитивна појава. Добро је да што већи број наших грађана добије универзитетско образовање, јер једна социјалистичка земља нема никаквог разлога да страхује од хиперпродукције интелектуалаца. Али има неколико проблема које је тако брз пораст студената изазвао.

С наших универзитета излази сваке године све већи број људи с дипломом, али мало их је који су завршили студије на време, као што их је мало чија стручна спрема потпуно задовољава. Ради илустрације навешћу неколико података. На свим нашим факултетима на којима студије треба да трају четири године, као што су пољопривредни, правни, економски, фармацеутски и природно-математички, дипломирало је 1952 године 2.829 студената. Међутим, у прописаном року од четири године дипломирало је свега 443 студента или 15,6%, за пет година дипломирало је 979 или 34,6%, за шест година 736 или 26%, за седам година 379 или 13,4%, за осам година 26 или 0,93%, за десет година 21 или 0,70%, за десет и више година 245 или 8,7%. Студије на овим факултетима трајале су за ову генерацију просечно шест година и десет месеци, место четири године. Стање је слично и на другим факултетима на којима је рок студија дужи, али у коме врло мали проценат студената их стварно и завршава. По правилу, оне трају годину или две више.

Због тога ми имамо на нашим универзитетима несразмерно велик број апсолвената који претставља посебан проблем, јер су многи од њих, због узраста, изгубили право на дечји додатак и остале студентске повластице, што је многе од њих довело у тежак положај. Савезно извршно веће препоручило је среским народним одборима и предузећима да апсолвентима дају стипендије на основу уговора којим се они обавезују да ће после завршетка студија доћи на службу у одређени срез или предузеће. Но то је само палијативна мера. Треба испитати дубље узроке таквог стања и тражити трајније решење, јер број апсолвената расте из године у годину и данас их на свим нашим факултетима има нешто мање од двадесет хиљада.

Поменуо сам напред несређено стање наставних планова и програма на већини наших факултета, као и тешкоће са школским простором и наставним средствима, што се несумњиво одражава и на трајање студија и на квалитет знања студената. Али, мислим, да се поменуте појаве не могу само тиме објаснити. Из извесних наших средњих школа долазе

на универзитет ђаци који нису донели оно што нормално може дати средња школа, што утиче и на њихов успех на универзитету. Но и то није сва истина. Међу студентима има приличан број људи који су настојање државе да створи материјалне могућности за студирање што већем броју наших грађана схватили сасвим наопако. Они у томе виде своје право на студирање, али не обавезу и дужност да се учи што боље, да се на време сврши и да се иде у праксу са што бољом стручном спремом. Радни народ ове земље има право да то од њих тражи, јер он од свог вишка рада одваја за школовање сваког студента годишње око 80.000 динара просечно. Ова сума знатно варира од факултета до факултета, тако да је на неким, например, медицинским, она три пута већа, као и од универзитета до универзитета, јер на висину те суме утиче број студената на појединим универзитетима, али за ову сврху можемо се задовољити и општим просеком који јасно казује шта заједницу стаје школовање једног студента. Стога њој не може бити свеједно да ли ће неки млад човек завршити студије за четири или шест година, а поготову јој није свеједно да ли је он озбиљно радио или се провлачио, настојећи да се само дочепа дипломе. Сигурно је да такви људи не дају тон на нашим универзитетима, али исто тако је сигурно да то нису само појединци. То се осетило у извесним студентским акцијама на неким факултетима у којима су студенти, у ултимативној форми, постављали и такве захтеве као што је захтев да се испити могу полагати неограничен број пута, што би практично значило анархију на факултетима. На нашим факултетима има таквих појава које изазивају оправдано негодовање студената и доводе до њихових акција које су умесне и корисне, али има и таквих које не чине част студентима, јер су израз анархистичко-разбарушених схватања слободе и студентских права.

Савез студената Југославије бори се против таквих схватања, али борба за правилно васпитање студентске омладине, што пре свега значи за развијање осећања њихове одговорности пред друштвом, за социјалистички однос према раду, за поштовање радних људи који стварају средства потребна за издржавање универзитета, та борба не може бити ствар само Савеза студената, иако он у томе треба да игра главну улогу. Као што брига око васпитања омладине мора бити брига читавог друштва, тако и брига око васпитања овог дела омладине — студентске — мора бити брига читаве заједнице. Настојећи да јој створимо што повољније материјалне и друге услове за студирање, морамо од ње тражити и максимално залагање на раду, учење не за диплому која обезбеђује каријеру него за службу народу, свршавање студија на време, одлазак на сваки посао и на свако место, како већ изискују потребе социјалистичке изградње.

Изнео сам ових неколико најважнијих питања наших универзитета која ћемо морати решавати у наредном периоду, чије ће решавање, надам се, олакшати и нови Општи закон о универзитетима чији се предлог налази пред овим Домом.

Пре него што пређем на излагање основних поставки овог предлога закона, желео бих да учиним једну начелну констатацију.

Као што је познато, у нашем Уставном закону прокламовано је начело самоуправљања трудбеника у области просвете као битан елемент социјалистичке демократије. Примена тог начела у пракси значи: пренети у широкој области просвете и културе што је могућно више оних управних функција које су досад вршили државни органи на органе непосредног друштвеног управљања, ослободити просветне и културне установе од уплитања државне администрације у њихове послове, дати маха творачкој иницијативи трудбеника, и на решавање разних питања из те области привући на активно учествовање што већи број грађана. То је пут развијања социјалистичке демократије којој ничим неспутавана активност самих трудбеника даје њену друштвену вредност и богату садржину, која се не састоји у формалним правима грађана да чине ово или оно, него у њиховој стварној могућности да учествују у решавању свих битних питања свог живота.

Спровођење тог уставног начела у области просвете и културе изискује од нас, Народне скупштине, Савезног извршног већа и других органа, израду низа закона који ће поставити правни темељ на коме треба наше просветне и културне установе да организују свој рад, заснован на том новом начелу. У нашој јавности већ дуже времена води се жива дискусија о друштвеном управљању просветним и културним установама, на првом месту нашим школама, што сведочи да је питање зрело за решавање. Та дискусија, у којој су најактивнији просветни радници и омладина, врло је позитивна појава у нашој средини, јер она показује интересовање грађана за питања које треба решити, доприноси рашчишћавању појмова, олакшава налажење најбољег решења за практичну примену једног већ од огромне већине усвојеног начела.

У дискусији се испољило схватање по коме начело самоуправљања трудбеника у области просвете треба спровести тако да школама управљају они који у њој и раде, то јест учитељи и наставници. Ово схватање, мислим, треба одбацити као погрешно, и то из два разлога: прво, школа није што и фабрика или

друго привредно предузеће у коме непосредни произвођачи стварају нову вредност или у коме се трудбеници другом привредном активношћу сами издржавају. Школа је установа коју издржава друштво, одвајајући за то средства створена на другој страни као онај неопходан, потребан, користан и сталан издатак друштва за образовање и васпитање нових генерација. Друго, управо због свог задатка школа има за друштво далеко већи значај него што има неко привредно предузеће да би могла бити остављена на управљање само онима који у њој раде. За њен рад и резултате, за њен лик, заинтересовано је у највећој мери читаво друштво, јер од тога каква ће нам бити школа, какво ће знање давати нашој смени, како ће је васпитавати, зависи добрим делом наша будућност.

Због тога је парола: „Школа наставницима" аналогно пароли „фабрике радницима" из основа погрешна, чак и кад је говоре добронамерни људи. Они схватају друштвено управљање као шаблон који механички желе да примене на све области друштвеног живота, што је немогуће и штетно. Има наставника, истина, врло мало, који том наизглед демократском паролом желе да прикрију своју еснафску убраженост — они не желе да им се „улица меша" у послове школе у које се, тобоже, само они разумеју.

Друго схватање друштвеног управљања школом, које претставља другу крајност, јесте да се чланови друштвеног органа управљања могу мешати у све послове школе, долазити на часове, уплитати се у наставу и оцењивање ученика, једном речју туторисати наставнику на сваком кораку. Мислим, да и то схватање треба одбацити као неправилно. Смисао друштвеног управљања у овој области састоји се у томе да школу ослободимо туторства државног апарата, да је што више осамосталимо, да створимо у њој такву атмосферу у којој ће се слободно развијати наставни процес, у којој ће сваки наставник радити као стваралац на веома одговорном послу, уносећи у њега сву своју личност, а не као чиновник. Орган друштвеног управљања треба да се брине за то да се такви услови у школи створе, да прати резултате њеног рада, да анализира узроке неуспеха, да се брине о кадровима своје школе, остављајући им пуну слободу у вршењу њиховог наставничког посла.

У дискусији се испољило још једно схватање, које би се могло назвати страх од новога. Друштвено управљање добра је ствар, али је опасно правити експерименте са школом — то је отприлике гледиште људи који не разумеју две ствари:

Прво, остварење начела самоуправљања трудбеника у просвети није никакав експеримент, него неизбежно развијање социјалистичке демократије и у тој области друштвеног живота, изналажење нових облика управљања који ће омогућити боље, по друштво корисније резултате но досад, као што је то наша пракса у области привредној већ потврдила.

Друго, ти људи не разумеју да наше школство проживљује дубоку кризу. Ми смо наследили школу буржоаског друштва. Мењали смо нешто мало у систему, нешто више у наставним плановима и програмима, али све је то рађено надохват и мање-више све је то импровизација без дубље анализе какав нам школски систем одговара и какви су нам наставни планови и програми потребни да би нашу омладину дизали као трудбеничку омладину, постковану у знањима потребним савременом човеку, васпитану у духу наших слободарских стремљења. У том погледу пред нама је велик и надасве одговоран посао. Ми морамо у нашем школству мењати све из темеља, јер овакво какво је не одговара оним задацима који се, по мом мишљењу, постављају пред школство социјалистичке земље. И управо због тога друштвено управљање школама одиграће крупну улогу. Велик број наших грађана бавиће се школом и њеним проблемима, сносити пред друштвом одговорност за резултате њеног рада, помоћи на основу свог властитог искуства у непосредном раду у школству да нађемо најбоље решење за реформу нашег школства, — наш најважнији задатак у овој области за наредни период од неколико година.

Схватања која сам побијао јесу схватања малог броја наших просветних радника или таквих анархо-демократа који од друштвеног управљања желе да направе карикатуру. Већина пак не само што поздравља друштвено управљање него га и правилно схвата као помоћ друштва просветним радницима да лакше савладају оне тешкоће с којима се бори наше школство. Та помоћ биће ефикаснија ако у органе друштвеног управљања просветним и културним установама уђу они грађани који по својим квалификацијама могу допринети напретку установе, затим трудбеници који раде у тој установи, који знају њену проблематику и који умеју да је повезују и решавају у складу са стремљењима и развитком целокупне друштвене заједнице. Ти ће се органи унеколико разликовати од установе до установе, с обзиром на особености појединих установа, али у једном ће бити јединствени: они ће решавати начелна питања политике те установе која интересује читаво друштво, остављајући трудбеницима који у њој раде пуну слободу у извршавању њихове наставничке, научне, уметничке или друге културне активности — што мора увек да буде питање части и савести наставника, научника, уметника, културног радника уопште.

Овај Предлог општег закона о универзитетима резултат је дужег рада који је започет још у бившем Савету за науку и културу Владе ФНРЈ. У току тог рада израђена су три нацрта закона, али ни један није одговарао нашим потребама, јер у њима није било спроведено начело друштвеног управљања. Али рад на тим нацртима није био узалудан, јер су се у току дискусије око њих рашчистила многа питања, искристалисала гледишта, што је олакшало да се изради овог закона приступи с јасном концепцијом која лежи у његовој основи. Широка дискусија која је о њему вођена у нашој јавности, о чему сведочи преко шест хиљада примедаба које су стигле Одбору за просвету Народне скупштине, затим темељита дискусија у истом Одбору и корисна сарадња Законодавног одбора допринели су да Предлог општег закона о универзитетима који се налази пред вама, буде јасан у својим основним поставкама и доследан у њиховом спровођењу кроз све његове основне одредбе.

Предлог полази од основне поставке да је универзитет заједница факултета као научних и највиших наставних установа за поједине струке или групе струка. И универзитет и факултети су самосталне установе засноване на начелима друштвеног управљања.

Као што видите, тежиште је на факултетима на којима се врши и научни рад и настава, а универзитет, као њихова заједница, само унапређује и усклађује наставу и научну делатност и врши послове од заједничког интереса за све факултете.

Основне замисли овог предлога су да ослободи универзитете сваког уплитања од стране државне администрације, да на органе друштвеног управљања пренесе што више послова који су досад спадали у надлежност Савета за просвету и културу, да осигура потпуну слободу у извођењу наставе и научног рада, да подигне наставу на виши научни ниво, да демократизује унутрашњи живот факултета и универзитета, да створи основе за стварање здраве атмосфере у којој ће научна мисао и грађанска савест и свест моћи да се успешно боре против стручне запуштености, идејних слабости и научне заосталости, као и против појава кликаштва, полтронства, каријеризма, тог жалосног наслеђа прошлости кога се још нисмо сасвим ослободили на нашим универзитетима.

Предлог закона предвиђа да универзитетом управља: универзитетски савет, универзитетска управа и ректор.

Постоји мишљење да је само универзитетски савет орган друштвеног управљања а не и универзитетска управа и ректор. Међутим, и један и други и трећи су органи друштвеног управљања, с том разликом што компетенције првога обухватају најважнију функцију управљања. Он је тај који води политику универзитета. У њега улазе научни, стручни и јавни радници које бира народна скупштина републике, затим по један члан са сваког факултета кога бира факултетска управа, један члан кога бирају студенти, један одборник народног одбора на чијој се територији налази универзитет и ректор и проректор универзитета. Сви су они ушли у овај орган не као претставници овог или оног тела или установе, већ као претставници друштва којима оно поверава вршење оних послова на универзитету које предвиђа закон.

У универзитетску управу улазе осим ректора и проректора и сви декани факултета којима друштво поверава вршење одређених послова, такође предвиђених законом.

Ректор претставља универзитет и врши друге послове предвиђене законом.

Ту су јасно разграничене надлежности чиме је осигурано складно функционисање свих ових органа управљања универзитетом. Нико није ни надређен ни подређен, него свако у оквиру својих компетенција врши послове које му је поверило друштво и за које пред њим сноси и одговорност.

У дискусији поводом овог закона било је гласова који су говорили да се овим нацртом крњи аутономија универзитета. Ако икада, универзитет је сада аутономна установа, слободна у свом раду од ситничавог и често некомпетентног уплитања државне администрације, слободна да несметано развија свој рад. Друга је ствар ако ови браниоци аутономије желе изолацију универзитета од друштва, од његових потреба, ослобођење од одговорности пред друштвом за свој рад. Такве аутономије нема и не може бити ни у каквом друштвеном поретку, поготову не у социјалистичком.

На факултету постоје у основи исти органи управљања као и на универзитету: факултетски савет, факултетска управа и декан. Али постоје и разлике међу њима. Тако у први орган улази, — поред чланова које бира скупштина, — сразмерно већи број људи с факултета него у универзитетски савет. То је и разумљиво с обзиром на то да се сав или готово сав наставни и научни рад обавља на факултету. Те чланове бира факултетска управа, а њихов број одређује се статутом факултета. За разлику од универзитетске управе, у факултетску управу улазе осим свих наставника, то јест редовних и ванредних професора и доцената, и одређен број асистената и других факултетских сарадника — предавача, лектора итд. На тај начин омогућено је млађим а способним људима на факултету да кроз учешће у факултетској управи допринесу унапређењу наставе и научног рада. Истовремено, тиме се демократизују унутрашњи односи на факултету, јер се омо-

гућује асистентима и другим факултетским сарадницима да учествују у управљању факултетом што је досад, по правилу, било само право наставника.

Као што видите из предлога закона, у органе друштвеног управљања на универзитету и факултетима улазе и студенти. Мислим да ће за рад универзитета и факултета бити корисно ако се о свим питањима која се расправљају у органима управљања чује и мишљење студената. С друге стране, то ће деловати васпитно на студенте, појачати код њих осећање одговорности за рад универзитета и факултета.

Овако постављени и на овај начин изабрани органи управљања осигураће универзитету и факултетима ону неопходну везу с друштвом, његовим потребама и стремљењима, дати им по бризи коју ће им посвећивати претставничка тела, стручна удружења, читава јавност, оно место које им по друштвеном значају рада који се на њима врши и припада у нашој заједници.

Раније сам говорио да ниво наставе на многим нашим факултетима не задовољава. Она је често преоптерећена разним баластом, лишена правог научног метода, и, што је најгоре, заостаје за савременим развитком науке и потребама наше земље. Подносиоци предлога овог закона немају илузија да се те ствари могу поправити законским прописима, али се законским прописима могу ипак учинити извесне ствари и оне су у овом законском предлогу и учињене. Ниво, квалитет наставе зависи првенствено од наставника. Стога овај законски предлог предвиђа за избор наставника строжи критериј но раније: обавезан хабилитациони рад или докторат, а за неке факултете може се тражити и једно и друго, затим научне радове признате у датој струци.

У вези с овим настојањима законски предлог предвиђа поновни избор за доценте и ванредне професоре сваких пет година, што треба да буде потстицај за сталан научни рад за оне који су једном изабрани, ако желе да и остану на факултету. Чињеница је да на нашим факултетима има не мали број наставника који, једном изабрани, нису објавили ни једну књигу, ни један иоле озбиљнији научни рад, чак ни уџбеник за своје студенте. Од таквих наставника тешко се може очекивати да ће подићи ниво наставе на нашим факултетима.

Од поновног избора изузети су редовни професори, и то не из неког страхопоштовања пред тим звањем или из жеље да се створи неки привилегисани слој људи на нашим факултетима, него због тога што је једном одредбом овог закона пружена могућност да се статус свих садашњих редовних професора ревидира сагласно прописима овог закона, затим што је за избор редовних професора предвиђен далеко строжи критериј него раније, па је стога нецелисходно људе који су прошли неколико избора за доцента и ванредног професора и најзад изабрани за редовне професоре опет сваких пет година подвргавати поновном избору. Осим тога, ако свакву одредбу не садржи за редовне професоре, предлог предвиђа могућност да се одреди нови избор за редовног професора одређеног предмета, ако то изискује стање у научном и наставном раду на појединој научној дисциплини. У расписаном конкурсу могу учествовати редовни и ванредни професори који су тај предмет предавали.

У вези са избором наставника желео бих да истакнем једну новину коју предвиђа овај законски предлог, а која се састоји у проширењу права гласа приликом избора. Раније, у избору редовних професора учествовали су само редовни професори, у избору ванредних професора сви редовни и ванредни професори, а у избору доцената сви наставници факултета. Сагласно одредби овог законског предлога, у избору ванредних професора учествују и доценти, у избору редовних професора и ванредни професори. Мислим да ће ова новина бити корисна, јер ће она допринети да се до краја разбије она цеховска подвојеност која се још осећа на нашим факултетима.

Избор наставника врши се на основу конкурса и на основу стручног реферата двојице или тројице наставника универзитета. Биографски подаци и подаци о научним радовима кандидата морају бити учињени приступачним јавности пре избора. Избор се врши јавним гласањем. Било је приговора против јавног гласања, јер, тај начин, тобоже, није демократски. Мислим да је такав приговор неумесан, јер се овде не ради о вршењу демократских права грађана, него о посебној служби коју је друштво поверило наставницима факултета, а то је да факултету обезбеде најбоље наставнике. Ако се избор врши на основу реферата стручних људи, о коме се у факултетској управи води дискусија, претресају квалификације кандидата, стручне, педагошке, моралне, онда је обавеза сваког наставника да пред својим колегама и пред јавношћу каже зашто гласа за или против неког кандидата. Овај начин гласања учиниће, надајмо се, крај оним жалосним појавама на неким факултетима када референт хвали кандидата, јер не може друкчије, али гласа против, јер су му пречи котеријашки или неки други интереси него интерес факултета. У сваком случају, јавно гласање допринеће рашчишћавању атмосфере на нашим факултетима, унети у њу више принципијелности, онемогућити разне комбинаторе који се не руководе савешћу наставника и грађанина, него личним, котеријашким или другим интересима који немају ничег заједничког с науком и наставом.

Важна одредба овог законског предлога јесте одредба о статуту факултета у коме ће морати бити садржана организација факултета, његови органи, наставни план, правила студија, његове установе. За нас је нарочито важан наставни план и правила студија, јер ће студент, уписујући се на факултет, тачно знати које ће предмете учити, колико ће трајати студиј, какве ће испите и у којим роковима морати полагати. То ће дати студирању извесну стабилност, чега досад није било и што је неповољно утицало на студента који није знао што га све чека у току студија. И универзитет имаће свој статут.

У закону је предвиђено да се на свим факултетима, где год за то постоје услови, мора увести настава за усавршавање и специјализацију. То ће нам, надам се, помоћи да лакше средимо наставне планове који су, рекао сам у почетку, несређени на многим факултетима. Многи наставници кад дискутују о наставним плановима и року трајања студија за поједине струке полазе од тога шта би све студент требало да зна из појединих наука да би добио диплому неког факултета. Како се наука у свим својим областима и органима развила, то они предлажу да се предмети цепкају, да се рок трајања студија продужи, например, на медицини од шест на седам година, на ветерени од четири или пет на шест, неки чак и на седам година. Не би ли било целисходније да ми пођемо од тога, колика је минимална сума знања из дате струке потребна да би се постало лекар опште праксе или ветеринар, и да то узмемо као критериј при изради наставног плана и одређивања рока трајања студија. Нека то важи као обавезна норма коју може савладати просечан студент у једном разумном року, који ће онда у праксу која тако жељно очекује не младе научнике него практичне раднике за одређене послове. За оне људе који имају нарочитог смисла за научни рад отвара се могућност да после извесне праксе или, можда, ако је то у интересу струке, одмах после редовног студија, настави студије за усавршавање или специјализацију. У томе је смисао ове одредбе законског предлога, и мислим да ће она знатно олакшати сређивање наставних планова и спустити дискусију о њима и о року трајања студија са тобоже научних висина на реално тле наше земље, наше праксе и њених потреба.

Ради унапређења научног рада на факултетима, дата је овим законом могућност да се известан број научника и научних сарадника не морају бавити и наставом. Ми ћемо, надам се, ускоро моћи већи број млађих људи но досад одвајати за научни рад у разним факултетским установама, што ће помоћи и настави и унапредити извесне научне гране. У вези с тиме мораћемо друкчије прићи одабирању асистената и других факултетских сарадника као и њиховом материјалном награђивању.

Овим законским предлогом ми ослобођавамо универзитет од уплитања државне администрације у његове послове, што не значи да смо га могли ослободити од сваког мешања и надзора државе. Али тај надзор врше претставничка тела а не администрација, прво народна скупштина републике која бира одређен број чланова универзитетског и факултетског савета, потврђује статут универзитета и факултета, утврђује предрачун прихода и расхода универзитета, затим извршно веће републике које врши општи надзор над законитошћу њихова рада и решава жалбе и приговоре које могу чинити универзитетска или факултетска управа на одлуке универзитетског или факултетског савета. Све остале послове универзитет и факултети врше самостално на основу закона и својих статута.

Овај закон је општи, тј. у њему су утврђена јединствена начела која треба да буду заједничка свим нашим универзитетима. Као што знате, постоје знатне разлике између наших старијих и млађих универзитета. На основу овог закона републичке скупштине донеће своје законе у којима ће детаљније разрадити поједине одредбе Општег закона. Оне су тако широке да ће бити довољно простран оквир у коме ће се моћи одразити особености појединих наших универзитета. Док ти закони не буду донесени, одредбе овог закона послужиће као правна основа за предузимање низа мера на нашим универзитетима и факултетима које не трпе одлагања, например, бирање нових органа управљања и израда статута универзитета и факултета.

Наша универзитетска и широка јавност с нестрпљењем очекује доношење овог закона, у нади да ће он послужити као солидна основа за сређивање прилика на нашим универзитетима. Мислим да ће овај закон те наде оправдати. У њему је садржано све што је данас потребно да се универзитетима, њиховим наставним, научним, кадровским и материјалним проблемима, посвети највећа могућна брига од стране читавог друштва, стручне и широке јавности, највиших претставничких тела, а на првом месту оних квалификованих људи којима ће друштво поверити управљање тако важним научним и наставним установама на којима се школује наша социјалистичка интелигенција. Њима ће бити поверена врло деликатна и одговорна дужност, дата им велика овлашћења, али су и њихове обавезе према друштву велике, што, мислим, довољно јасно проистиче из онога што сам рекао раније. Управо због тога треба њиховом избору посветити највећу пажњу. То треба да буду људи који ће својим знањем, својим осећањем одговорности, својим разумевањем потреба и науке и наше

праксе, моћи да сагледају све проблеме универзитета у целини и да оцене њихов значај за развитак наше земље, који ће моћи да и енергично и са пуно такта приступе њиховом решавању и да тако својим ауторитетом осигурају универзитетима потребне услове за успешан рад. Исто тако, у закону је садржано све што је потребно за слободан и несметан развитак науке, за подизање нивоа наставе, за уздизање научног подмлатка, за покретање на тај посао свих конструктивних снага које раде на нашим универзитетима, а оне су одлучујући чинилац у кретању напред и науке и наставе.

Стога, у име Савезног извршног већа, предлажем Народној скупштини да Предлог општег закона о универзитетима усвоји у тексту који је састављен у пуној коначној сарадњи надлежних одбора овог Дома и Савезног извршног већа. (Аплауз).

У име Савезног извршног већа предлажем амандман на члан 46. То, управо, и није амандман, него је омашком из члана 46 испао последњи став у коме се говори о начину како треба да се бира претставник односно онај члан факултетског савета који се бира из редова студената. То је предвиђено тамо где се говори о универзитетском савету.

Предлажем да се дода нови став члана 46 — последњи — који би гласио *(чита)*:

Статутом факултета прописаће се начин избора члана факултетског савета кога бирају студенти.

Сем тога, другови, овде су данас поделъене исправке у тексту законског предлога које су махом техничке природе. Друг известилац није говорио о томе, али ја вам скрећем на то пажњу, тако да се, кад се буде гласало о законском предлогу, уједно гласа и о амандману и о овим исправкама. (Аплауз).

*Претседник* **Влада Зечевић:** Ко жели реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам Предлог основног закона о универзитетима на гласање, с амандманом и штампарским исправкама. По члану 144 став други Пословника, подносилац законског предлога, у овом случају Савезно извршно веће, односно његов претставник, подноси амандман и исправке у закону. У таквом случају гласа се заједно о предложеном закону, о амандману и о штампарским исправкама.

Стављам Предлог општег закона о универзитетима на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против?* (Нико). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није).

Објављујем да је Основни закон о универзитетима изгласан у Савезном већу.

Одређујем одмор од 15 минута.

(После одмора)

*Претседник* **Влада Зечевић:** Настављамо рад.

Прелазимо на 14) тачку дневног реда: Претрес извештаја Одбора за спољне послове о Нацрту декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба. Молим известиоца Одбора за спољне послове другарицу Виду Томшич да поднесе извештај.

*Известилац Одбора за спољне послове* **Вида Томшич** *(Изборни срез Љубљана град I, НР Словенија):* Другови и другарице, Југославија се већ раније залагала у Уједињеним нацијама да се у Конвенцију о геноциду унесе забрана културног геноцида. Тада ми то нисмо успели. Касније, Генерална конференција УНЕСК-а препоручила је државама да се у виду декларација, као једностраном обавезом, државе обавежу да ће њихове трупе у случају рата чувати културна добра без сваке дискриминације на туђој територији.

То је у духу наше заједнице, културне и међународне солидарности коју форсирамо на свим подручјима међународне сарадње. Значајно је да је наша земља била она која је не само подржавала, него и форсирала примање овакве декларације.

Наша Декларација учињена је по моделу који је израдио УНЕСКО и коју је примило десетак земаља у свету. Ми смо у тај модел УНЕСКА унели само мање исправке, као што је исправка која се овде предлаже, да посебно акцентирам чињеницу да ми већ у нашем Кривичном законику гонимо такве злочине, а друго унели смо и обавезу чувања природних лепота.

Савезна народна скупштина треба да дâ овлашћења Савезном извршном већу, јер се овом Декларацијом преузимају извесне обавезе које немају основа у нашем досадашњем законодавству и тиме би Савезно извршно веће било и законски овлашћено да то спроведе.

Ја ћу сада прочитати извештај нашег Одбора који је унео извесне промене у текст који ви пред собом имате. (Чита извештај Одбора за спољне послове. — Видети прилог).

*Претседник* **Влада Зечевић:** Отварам претрес о извештају Одбора за спољне послове, а уједно обавештавам другове народне посланике о кворуму, пошто је неколицина народних посланика питала да ли имамо кворума.

Посланици у време читања извештаја, за време претреса и све до гласања могу седети у сали, а могу бити и ван сале. Кад приступамо гласању, морамо имати кворума. Ја, као Претседник, констатујем да имамо кворума за изгласавање законског предлога.

Ко жели реч о извештају? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам извештај Одбора за спољне послове на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против?* (Нико). Ко се уздржао? (Нико).

Објављујем да је примљен извештај Одбора за спољне послове, као и предлог давања овлашћења Савезном извршном већу да поднесе Нацрт декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба Генералном директору УНЕСКО-а.

Према томе, ми смо исцрпли дневни ред и сагласили смо са Већем произвођача текстове следећих законских предлога:

1) Предлог основног закона о заштити биља од болести и штеточина;

2) Предлог основног закона о заштити стоке од сточних зараза;

3) Предлог закона о промету семенске робе;

4) Предлог закона о промету земљишта и зграда;

5) Предлог завршног рачуна за 1952 годину са Предлогом закона о завршном рачуну;

6) Предлог измена и допуна Савезног друштвеног плана за 1954 годину;

Предлог закона о промету земљишта и зграда ми смо овде у Дому изгласали, али у Већу произвођача примљен је на законски предлог и амандман који гласи *(чита)*:

АМАНДМАН
НА ЧЛАН 33 ЗАКОНА О ПРОМЕТУ ЗЕМЉИШТА И ЗГРАДА УСВОЈЕН ОД СТРАНЕ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

У члану 33 Закона о промету земљишта и зграда додаје се нов став два који гласи:

„Надлежни органи из претходног става могу грађевинско земљиште у државној својини на коме је подигнута зграда приватног лица дати овоме у замену за друго грађевинско или пољопривредно земљиште, као и дати приватном лицу грађевинско земљиште у друштвеној својини у замену за друго грађевинско или пољопривредно земљиште ако је то приватном лицу потребно ради подизања станбене зграде."

Став два постаје став три.

Питам претставника Савезног извршног већа друга Добривоја Радосављевића да ли усваја овај амандман?

*Претставник Савезног извршног већа* **Добривоје Радосављевић:** Усвајам предложени амандман.

*Претседник* **Влада Зечевић:** Пошто претставник Савезног извршног већа прима овај амандман да он улази у састав Закона о промету земљишта и зграда, отварам претрес. Ко жели реч? (Нико се не јавља). Стављам на гласање предложени амандман. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против*? (Нико). Ко се уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је предложени амандман постао саставни део Закона о промету земљишта и зграда.

У Савезном већу усвојен је амандман који је поднео народни посланик Моша Пијаде с тим да се не зове Предлог закона о изменама и допунама Закона о буџету Федеративне Народне Републике Југославије за 1954 годину, него Предлог одлуке о изменама и допунама у буџету Федеративне Народне Републике Југославије.

Ја сам о томе известио претседника Већа произвођача с тим да се гласа о тој измени.

Пошто смо исцрпли дневни ред а извештен сам да је у Већу произвођача законски предлог усвојен као и у Савезном већу, овим закључујем седницу.

Наредну ће заказати Претседник Савезне народне скупштине.

(Седница је закључена у 12,45 часова)

# PRILOZI

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE
Br. 1149
29-V-1954 god.
Beograd

SNS (A) 101/54
29. V. 54.

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

U prilogu Vam dostavljam Predlog izmene i dopune Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, koji je usvojen na sednici Saveznog izvršnog veća, s molbom da ga iznesete na prvu sednicu Savezne narodne skupštine s obzirom da je vrlo hitan.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Potpretsednik
**Svetozar Vukmanović** s. r.

SNS (A) 101/54
29-V-54.

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

U prilogu dostavljam Vam Predlog izmene i dopune Saveznog društvenog plana za 1954 godinu koji je Savezno izvršno veće dostavilo Saveznoj narodnoj skupštini aktom br. 1149 od danas.

Molim Vas da ovaj predlog dostavite Odboru za narodnu privredu svog Veća na pretresanje i dalji postupak.

Potpretsednik
**Vladimir Simić** s. r.

## PREDLOG
## ZA IZMENU I DOPUNU SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1954 GODINU

U Saveznom društvenom planu za 1954 godinu vrše se sledeće izmene i dopune:

1. U glavi XVI iza odeljka 2) dodaju se dva nova odeljka koji glase:

2a)

Za građevinske objekte koji služe trgovinskoj, ugostiteljskoj i turističkoj delatnosti ne vrši se obračun i uplata amortizacije za zamenu.

2b)

Sezonska ugostiteljska preduzeeća i radnje obračunavaju i uplaćuju deo amortizacije za zamenu za ono vreme u kome posluju.

Sezonskim ugostiteljskim preduzećem i radnjom smatra se ugostiteljska privredna organizacija koja obavlja ugostiteljsku delatnost najduže 9 meseci u toku godine.

2. U glavi XVII (kamata na osnovna sredstva), u odeljku 3) dodaje se nova tačka đ) koja glasi:

»građevinskih objekata koji služe trgovinskoj, ugostiteljskoj i turističkoj delatnosti«.

3. U glavi XIX odeljak 10) na kraju dodaje se novi stav koji glasi:

»Savezno izvršno veće će osloboditi sredstva iz ovog odeljka za potrebe opšteg investicionog fonda saglasno povećanju sredstava federacije iznad iznosa predviđenog društvenim planom«.

4. Posle glave XIX dodaje se nova glava XIXa koja glasi:

»Zateznu kamatu plaća dužnik koji o roku ne izmiri dug, i to:

1) banci: na kratkoročne kredite koji o roku ne budu vraćeni, na prekoračenje kratkoročnih kredita i na anuitete o zajmovima za investicije koji o roku ne budu uplaćeni u visini redovne kamatne stope, s tim da kamatna stopa zatezne kamate ne može biti veća od 6% godišnje;

2) privrednim, zadružnim i društvenim organizacijama za njihova novčana potraživanja — u visini koja bude ugovorom određena, s tim da ugovorena stopa zatezne kamate ne može biti veća od 12% godišnje; ako visina zatezne kamate nije ugovorena, dužnik plaća zateznu kamatu po stopi od 8% godišnje;

3) ostalim poveriocima za njihova novčana potraživanja u visini koja bude ugovorom određena, s tim da ugovorena stopa zatezne kamate ne može biti veća od 5% godišnje; ako zatezna kamata ili visina njene stope nije ugovorena, dužnik plaća zateznu kamatu po stopi od 5% godišnje.«

5. U glavi XXXVII tač. 1 menja se i glasi:

»1. za savezne investicije 35.235»

U tač. 5 iste glave »za dotacije narodnim republikama« dodaje se nova alineja koja glasi:

»NR Srbiji 730«

6. U glavi XXXVIII u tač. 2 i to u otseku u kome je utvrđena upotreba sredstava za savezne investicije za izgradnju privredno značajnih objekata za privredu u FNRJ na području NR Srbije — alineja a) menja se i glasi:

»a) za rudarske istražne radove, dovršenje donjeg stroja pruge Brodice—Majdanpek, građevinske radove i studije i istraživanja — Majdanpek 800
za studije i istraživanja u vezi sa topionicom bakra i fabrikom sumporne kiseline — Bor 150
za izvozno okno i proširenje flotacije — Bor 870«.

7. Iza glave XXXVIII dodaje se nova glava XXXVIIIa koja glasi:

»Glava XXXVIIIa

Pokriće viškova rashoda nad prihodima saveznog budžeta i saveznih fondova za 1952 i 1953 godinu

1)

Za pokriće viškova rashoda nad prihodima saveznog budžeta i saveznih fondova iz 1952 i 1953 godine do ukupnog iznosa od 34.000 miliona dinara — nastalih u vezi finansiranja narodnih republika, pokriće negativne razlike iz spoljnotrgovinskog poslovanja i pokriće negativne razlike po osnovu regresnih računa, kao i za postizanje celishodnije raspodele investicija narodnim republikama — upotrebiće se sredstva koja su obrazovana primenom Odluke o zaključivanju poslovanja po budžetima i fondovima za 1953 godinu i o prelazu u 1954 godinu (»Službeni list FNRJ«, br. 52/53), i to:

a) višak prihoda nad rashodima republičkih budžeta za 1953 godinu,

b) pozitivne razlike na računu doprinosa za socijalno osiguranje po završnim računima za 1952 godinu,

c) višak društvenog doprinosa narodnih republika posle izmirenja obaveza narodnih republika prema federaciji za 1953 godinu,

d) pozitivne razlike po računu društvenog doprinosa za 1953 godinu uplaćene posle 5 februara 1954 godine.

2)

Viškovi iz prethodnog odeljka pod a) do d) umanjiće se sa:

a) višak rashoda nad prihodima republičkog zavoda za socijalno osiguranje za 1953 godinu.

b) višak rashoda nad prihodima po republičkom investicionom fondu a po izvršenim isplatama do 31 januara 1954 godine (Odluka o zaključivanju poslovanja po budžetima i fondovima za 1953 godinu i o prelazu u 1954 godinu (»Službeni list FNRJ«, br. 52/53),

c) obaveze narodne republike prema federaciji po društvenom planu za 1953 godinu a na ime društvenog doprinosa,

d) obaveze narodnih republika prema federaciji po osnovu blokirane amortizacije za 1952 i 1953 godinu koja se uplaćuje u savezni investicioni fond.

Osim umanjenja koje će narodne republike izvršiti po odredbi ovog odeljka pod a) do d) umanjiće NR Srbija viškove iz prethodnog odeljka pod a) do d) sa 4.430 miliona dinara na ime negativne razlike društvenog doprinosa po završnim računima preduzeća za 1952 godinu nastalih po prelazu sa obračuna po društvenoj evidenciji na obračun po knjigovodstvu preduzeća.

Umanjenje viškova po osnovu ovog odeljka izvršiće narodne republike pre uplate viškova na poseban račun kod Narodne banke FNRJ.

3)

Od sredstava koja narodne republike na osnovu odredaba ove glave uplate u korist federacije može Savezno izvršno veće dodeliti do 7.500 miliona dinara za investicije NR Srbije i NR Makedonije kao i Narodnom odboru grada Beograda.

4)

Rokove i način na koji će narodne republike isplaćivati viškove predviđene ovom glavom na poseban račun kod Narodne banke FNRJ odrediće Savezno izvršno veće.«

8. Ova izmena i dopuna društvenog plana važi od 1 januara 1954 godine, izuzev glave XIXa koja stupa na snagu osam dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

## OBRAZLOŽENJE

### PREDLOGA ZA IZMENU I DOPUNU SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1954 GODINU

**Neplaćanje amortizacije za zamenu za građevinske objekte koji služe trgovinskoj, ugostiteljskoj i turističkoj delatnosti kao i kamata na vrednost ovih objekata (osnovnih sredstava)**

Po čl. 6 Uredbe o upravljanju osnovnim sredstvima privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, br. 52/53) u osnovna sredstva privrednih organizacija, pored zemljišta i objekata društvenog standarda, ne ulaze ni građevinski objekti turizma i ugostiteljstva. Cilj ove odredbe je bio da se privredne organizacije u ovim granama delatnosti oslobode plaćanja kamate i amortizacije za ove objekte. Međutim, njihovim izuzimanjem iz osnovnih sredstava otišlo se ustvari mnogo dalje. To izuzimanje bi značilo da privredna organizacija nije dužna da plaća ni amortizaciju za investiciono održavanje ovih objekata, da za njihov promet ne važe pravila o prometu osnovnih sredstava itd. Iz ovih razloga je posebno predložena izmena odredbe čl. 6 uredbe u tom smislu da građevinski objekti koji služe turističkoj i ugostiteljskoj delatnosti zadržavaju karakter osnovnih sredstava, dok se ovom izmenom i dopunom Saveznog društvenog plana oslobađaju obaveza plaćanja kamate na osnovna sredstva i amortizacije za zamenu.

Predloženom izmenom i dopunom Saveznog društvenog plana se izjednačuju isto tako i građevinski objekti u trgovini sa građevinskim objektima u ugostiteljstvu i turizmu, pošto se posle donošenja Uredbe o upravljanju osnovnim sredstvima pokazalo da se amortizacija za zamenu za građevinske objekte negativno odražava pri raspodeli ukupnog prihoda trgovinskih organizacija, što se u krajnjoj liniji odražava na cenama.

**Način obračunavanja i uplate amortizacije za zamenu od strane sezonskih i ugostiteljskih preduzeća**

U 1953 god. amortizacija je u ugostiteljstvu obračunavana i uplaćivana u procentu od ostvarenog prometa ugostiteljskih preduzeća i radnji. Ovaj procenat se kretao od 4—10%, s tim što su privredni organi narodnih odbora, u zavisnosti od vrste i kategorije ugostiteljskih radnji, propisivali određeni procenat u okviru navedenih stopa za svako ugostiteljsko preduzeće odnosno radnju.

Sezonska ugostiteljska preduzeća ostvaruju, u odnosu na ona preduzeća koja posluju preko cele godine, relativno manji godišnji promet, jer prosečno manje i rade, tj. od 3—6 meseci u godini, te je obračunavanje amortizacije po sistemu primene procenta od prometa ovim preduzećima i odgovaralo i uglavnom bilo usklađeno sa cenama pansionskih ugostiteljskih usluga.

Međutim, u 1954 g. donošenjem novih propisa o obračunavanju i uplati amortizacije došlo je do znatnog povećanja amortizacije kod sezonskih ugostiteljskih preduzeća u odnosu na 1953 g. To pokazuje nekoliko sledećih primera (u milionima dinarima):

| | Masa amortizacije | |
|---|---|---|
| Ugostiteljsko preduzeće | 1953 | 1954 |
| u Rogaškoj Slatini | 7.508 | 23.516 |
| „ Radenskoj Slatini | 1.727 | 6.974 |
| „ Kranjskoj Gori | 847 | 1.984 |
| „ Čateškim Toplicama | 1.006 | 3.176 |
| »Kvarner« u Opatiji | 2.800 | 4.500 |
| »Slavija« u Opatiji | 3.200 | 9.000 |

Ovakvo povećanje amortizacije kod sezonskih ugostiteljskih preduzeća dolazi otuda, što se amortizacija, prema novim propisima, obračunava za celu godinu (prema veku trajanja stvari iz osnovnih sredstava), dok sezonska ugostiteljska preduzeća posluju u godini svega od 3—6 meseci. Prema tome, sezonska ugostiteljska preduzeća u svoje cene pansiona uračunavaju celokupnu godišnju amortizaciju, mada posluju, kao što je napomenuto, svega od 3—6 meseci, što u prilično meri opterećuje i cene pansionskih usluga.

Prema prikupljenim podacima, učešće amortizacije u cenama pansiona sezonskih ugostiteljskih preduzeća predviđenim za 1954 god. iznosi od 20—25%, a kod pojedinih preduzeća i više. Tako, naprimer, kod cena pansiona pojedinih preduzeća od 900 dinara amortizacija iznosi oko 250 dinara ili 27%. U ugostiteljskom preduzeću u Radenskoj Slatini učešće amortizacije u ceni pansiona iznosi 29%.

Sezonska ugostiteljska preduzeća koriste i troše svoja osnovna sredstva ne preko cele godine, već samo u vreme kada posluju. Stoga i određena osnovna sredstva kod sezonskih ugostiteljskih preduzeća duže traju od istih sredstava kod ugostiteljskih preduzeća koja rade preko cele godine. Ovde bi trebalo napomenuti i to da je baš faktično-fizičko trošenje stvari iz osnovnih sredstava kod sezonskih ugostiteljskih preduzeća manje nego kod onih preduzeća koja rade tokom cele godine u istom vremenskom periodu.

Na osnovu izloženog predlaže se dopuna Saveznog društvenog plana u tom smislu da sezonska ugostiteljska preduzeća i radnje obračunavaju i uplaćuju deo amortizacije za zamenu samo za vreme u kome posluju, jer bi se i time obezbedila sredstva za stvarni gubitak osnovnih sredstava.

**Povećanje sredstava opšteg investicionog fonda**

Nakon donošenja plana dogodile su se dve značajnije promene: prvo, rezultati konkursa su pokazali da suma od 80 milijardi dinara, koju je Društveni plan predvideo nakon odvajanja investicionih sredstava u posebne krugove, nije dovoljna da obezbedi dovršavanje veoma bitnih objekata sa čijom se proizvodnjom može računati u 1954 i 1955 godini, i koji imaju pozitivno dejstvo na platni bilans. To se pokazalo na konkursu koji je Narodna banka raspisala u cilju raspodele tih sredstava. Na konkursu je ustanovljeno da pri kriterijumu koji ne dozvoljava bilo kakvo započinjanje novih objekata ili proširivanje postojećih nedostaje suma od oko 30 milijardi dinara za nastavljanje započetih objekata. Na ovakvu situaciju nije bilo bez uticaja to, što je puštanje u pogon izvesnih objekata zakasnilo i što investitori nisu u svakom pojedinom slučaju odgovorili svojim obavezama u pogledu tempa izgradnje i koštanja radova, tražeći naknadne sume. I drugo, održavanje nivoa zaposlenosti zahteva nivo investicija koji bi odgovarao prošlogodišnjem obimu radova.

Najzad, analiza raspodele ukupnih sredstava između republika na bazi instrumenata Društvenog plana pokazala je potrebu izvesnih korektura u smislu izvesnog poboljšanja učešća u raspodeli narodnih republika Srbije i Makedonije i grada Beograda.

U takvoj situaciji Savezno izvršno veće je odlučilo da se poveća opšti obim investicija na nivo 1953 godine, kao i obim investicionog materijala povećanjem proizvodnje i uvoza valjanih proizvoda, povećanjem seče, radi boljeg snabdevanja građom i obezbeđenja kontingenata za izvoz.

Povećani obim investicionih radova na nivo 1953 godine zahtevao je i korekturu u predviđanjima sniženja cena opreme, usled čega se na osnovu priloženih izmena računa sa nivoom cena investicione robe kakav je bio u 1953 godini.

**Način određivanja visine zatezne kamate**

U smislu člana 42 Uredbe o kreditima za obrtna sredstva i drugim kratkoročnim kreditima („Službeni list FNRJ«, br. 4/54), na dan 1 maja tekuće godine prestaje da važi Uredba o kamatnim stopama („Službeni list FNRJ", br. 25/52 sa izmenama i dopunama u broju 61/52 i 15/53). Ova uredba regulisala je celokupnu materiju kamata, i to kako u pogledu pitanja načelne prirode, tako i u pogledu određivanja visine kamatnih stopa.

Dosada objavljeni propisi koji regulišu pitanje kamata odnose se u prvom redu na kamatu kao instrument Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, a zatim na kamatu koja reguliše funkcionisanje bankovnog sistema.

Posle prestanka važenja Uredbe o kamatnim stopama pojavila se potreba za propisima koji bi regulisali pitanje zatezne kamate.

U predlogu je predviđeno pravo svakog poverioca na zateznu kamatu koju plaća dužnik ako u roku ne izmiri dug.

Zatezna kamata plaća se banci na kratkoročne kredite i na anuitete po zajmovima za investicije koji o roku ne budu vraćeni, pored redovne kamate (na konkursu utvrđene ili posebno propisane) i to u visini redovne, s tim da ne može biti veća od 6% godišnje.

Privredne, zadružne i društvene organizacije kao poverioci imaju pravo na zateznu kamatu. Zatezna kamata se može ugovarati s tim da ugovorena stopa ne sme biti veća od 12% godišnje. Ako stopa nije ugovorena onda se zatezna kamata plaća po stopi od 8% godišnje. Isti princip važi i u pogledu zatezne kamate za sve ostale kategorije poverilaca, s tom razlikom što je maksimalna visina stope zatezne kamate utvrđena na 5% godišnje.

**Upotreba sredstava za savezne investicije za izgradnju privredno značajnih objekata za privredu FNRJ na području NR Srbije**

U glavi XXXVII Saveznog društvenog plana za 1954 godinu utvrđen je iznos od 35.965 miliona dinara za savezne investicije.

U rasporedu tog iznosa izvršenom u glavi XXXVIII predviđeno je da će se za rudnik i flotaciju bakarne rude — Majdanpek, za topionicu bakra i fabriku sumporne kiseline — Bor, za fabriku superfosfata — Prahovo i za železničku prugu Brodice—Majdanpek u 1954 godini upotrebiti 2.550 miliona dinara.

U vreme kad je taj iznos za navedene svrhe bio planiran računalo se na zaključenje inostranog zajma iz koga bi se nabavila potrebna uvozna oprema, a s tim u vezi izvršili i odgovarajući građevinski radovi. Pošto se, međutim, taj zajam neće moći ostvariti u predviđenom vremenu, iznos od 2.550 miliona dinara rasporediće se na sledeće radove:

1) za dalje rudarske istražne radove u Majdanpeku, zatim za dovršenje donjeg stroja pruge Brodice—Majdanpek i za građevinske radove, studije i istraživanja za Majdanpek, kako bi se u 1955 godini u što kraćem vremenskom periodu mogli završiti svi pripremni radovi koji treba da omoguće forsirani početak izgradnje — 800 miliona dinara;

2) za izvozno okno i za proširenje flotacije u Boru, u cilju održavanja određene proizvodnje bakra i omogućavanja da se kapacitet flotacije u 1956 godini poveća od 4.000 na 7.000 t/dan — 870 miliona dinara;

3) za studije i istraživanja u vezi sa topionicom bakra i fabrikom sumporne kiseline u Boru — 150 miliona dinara;

4) ostatak od 730 miliona dinara predlaže se da se da NR Srbiji, s tim što bi Izvršno veće NR Srbije rasporedilo ovaj iznos na najpotrebnije privredne investicije.

**Pokriće viškova rashoda nad prihodima saveznog budžeta i saveznih fondova za 1952 i 1953 godinu**

Prošla 1953 godina završila se sa viškovima prihoda narodnih odbora i narodnih republika u iznosu od 45.474 miliona dinara, od koje sume otpada na narodne odbore iznos od 14.125 miliona dinara, a na narodne republike iznos od 31.460 miliona dinara. U isto vreme Savez je na kraju 1953 godine imao nepokrivenih rashoda u iznosu od 27.177 miliona dinara sa prenosom nepokrivenih rashoda u 1952 godini u iznosu od 2.863 miliona dinara.

Nepokriveni rashodi Saveza nastali su iz razloga što je u 1953 godini bilo nužno povećati stimulaciju izvoza radi ublažavanja dejstva suše na platni bilans, zatim što je radi ubrzavanja izgradnje objekata osnovne investicione izgradnje koji treba da otpočnu sa proizvodnjom ove godine bilo potrebno povećati investiciona sredstva za njihovu izgradnju i najzad što su povećani rashodi Saveza odobravanjem regresa za sniženje cena tekstilu koje je sprovedeno u 1953 godini.

Ovakav završetak 1953 godine sa viškovima prihoda narodnih republika i narodnih odbora i nepokrivenim rashodima Saveza rezultira iz sistema raspodele koji je u 1953 godini bio na snazi. Sistem raspodele u 1953 godini bio je postavljen na fiksnim obavezama narodnih republika prema Savezu.

Pošto je tokom 1953 godine došlo do izvesnih pomeranja u cenama, ostvareno je više akumulacije nego što je planom predviđeno. Međutim, prema sistemu raspodele, sav višak pripao je narodnim republikama i narodnim odborima.

U ovakvoj situaciji Savezno izvršno veće je odlučilo da predloži Narodnoj skupštini da se viškovima narodnih republika, ne dirajući u viškove narodnih odbora, pokriju savezni rashodi iz 1953 godine. Ovakva mera nije deo našeg sistema, ali s obzirom na sistem

koji je važio u prošloj godini kao i s obzirom na vanredne savezne rashode u 1953 godini, ona je bila nužna.

Uz postojanje saveznog deficita korišćenje viškova prihoda od strane narodnih republika u 1954 godini negativno bi se odrazilo na tržištu, jer bi ova novčana sredstva dovela do skoka cena i izazvala nestašicu investicionih materijala s obzirom da bi najveći deo tih sredstava bio usmeren na investicije.

## ИЗВЕШТАЈ

### ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ИЗМЕНА И ДОПУНА САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1954 ГОДИНУ.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Одбор за народну привреду
Бр. 127
7-VI-1954 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа на својој седници од 4 јуна 1954 године претресао је и усвојио Приједлог за измјене и допуне Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

У дискусији коју је водио најприје у начелу а затим у појединостима, Одбор за народну привреду је у овом приједлогу учинио свега двије битније допуне. Иза главе XXXVIII у ново додатој глави XXXVIII-а у тачки д) уместо тачке стављена је запета и додато је „а по одбитку негативних разлика друштвеног доприноса обрачунатог после 5 фебруара 1954 године.“. Смисао ове допуне јесте у томе што постоји могућност да у уплатама по рачуну друштвеног доприноса после 5 фебруара 1954 године настану разлике које се требају покрити. Да не би оне улазиле једанпут у укупну суму за покриће вишкова расхода над приходима па послије опет се могли покривати из неких других средстава, Одбор је дао горе наведену допуну чиме се таква могућност отклања.

Такође у истој новој XXXVIIIа глави иза тачке д) додат је нови став који гласи: „Уколико би примјеном Одлуке о закључивању пословања по буџетима и фондовима за 1953 годину и о прелазу у 1954 годину — „Службени лист ФНРЈ“, бр. 52/53 — дио вишкова народних одбора прешао у републичка средства, та средства не могу служити за покриће савезног дефицита“.

Одбор је додао овај нови став јер постоји могућност да код прелаза вишкова прихода република над расходима из године 1953 буду прибројени и приходи котарских народних одбора пошто је до сада важила пракса по којој су извјесни буџетски приходи котарских одбора над расходима били блокирани а тим дијелом су могле да располажу народне републике. Интенција приједлога измјена и допуна Савезног друштвеног плана јесте да средства котарских народних одбора остану њима на располагању. Ова допуна овакав став још више осигурава.

Других битних измјена није било. Ове измјене и допуне које је Одбор за народну привреду Савезног већа унео у Приједлог измјена и допуна Савезног друштвеног плана за 1954 годину усклађене су са примједбама и измјенама Одбора за народну привреду Вијећа произвођача.

Одбор за народну привреду Савезног вијећа подносећи овај извјештај предлаже Савезном вијећу да усвоји Приједлог измјена и допуна Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

За свог извјестиоца по овом приједлогу Одбор је одредио народног посланика Душана Чалића.

Секретар
**Анте Раос**, с. р.

За Претседника
**Милош Минић**, с. р.

Чланови:

**Вицко Крстуловић**, с. р., **Блажо Ђуричић**, с. р., **Шефкет Маглајлић**, с. р., **Влајко Беговић**, с. р., **Пашага Манџић**, с. р., **Марјан Цветковић**, с. р., **Мика Шпиљак**, с. р., **Влада Поповић**, с. р., **Воја Лековић**, с. р., **Шоти Пал**, с. р., **Ђуро Јовановић**, с. р., **Илија Тепавац**, с. р., **Јефто Шћепановић**, с. р., **Војислав Јеленковић**, с. р., **Пеко Дапчевић**, с. р., **Цавид Нимани**, с. р., **Марјан Брецељ**, с. р., **Франц Симонич**, с. р. **Зоран Полич**, с. р., **Видоје Смилевски**, с. р., **Благоје Попов**, с. р., **Душан Чалић**, с. р.,

---

## ПРЕДЛОГ

### ЗА ИЗМЕНУ СТАВА 1 И 2 ОДЕЉКА 6 ГЛАВЕ XXVIII САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1954 ГОДИНУ

Став 1 одељка 6 главе XXVIII Савезног друштвеног плана за 1954 годину мења се и гласи:

„Привредне организације могу из средстава амортизационог фонда и средстава за самостално располагање издвојених за инвестиције, а установе са самосталним финансирањем из средстава фонда за замену и допуну, набављати иностране опрему и инвестиционе материјал, као и плаћати иностране услуге у вези са инвестицијама, до износа од 10% наведених средстава.“

Став 2, одељка 6, главе XXVIII Савезног друштвеног плана за 1954 годину мења се и гласи:

„Савезно извршно веће може повећати или смањити процент и врсте средстава из претходног става.“

## ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

### УЗ ПРЕДЛОГ ИЗМЕНА И ДОПУНА СТАВА 1 ОДЕЉКА 6 ГЛАВЕ XXVIII САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1954 ГОДИНУ

Према ранијој широј формулацији става 1, одељак 6 главе XXVIII Савезног друштвеног плана за 1954 годину, која је и данас на снази, могла би се на девизном обрачунском месту у току године појавити тражења од око 34 милијарде динара, под претпоставком коришћења 10% свих тамо наведених средстава (средстава за инвестиције, дакле и инвестиционих кредита, средстава амортизационих фондова, фондова за самостално располагање и других фондова).

Имајући у виду садашњу ситуацију платног биланса као и кретање курсева на девизном обрачунском месту који показују тенденцију постепеног пораста, то би даље задржавање досадашње формуформулација задржала — убудуће осетило у јачој отежало ситуацију и дејствовало као један од фактора даљег пораста курсева на девизном обрачунском месту. Ово тим пре што ова одредба Савезног друштвеног плана још није дошла до свог пуног изражаја, пошто је временски раније датума, тако да би се њено дејство — ако би се садашња широка формулација задржала — убудуће осетило у јачој мери него данас.

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ
Б. бр. 810
10-VI-1954 год.
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

У прилогу Вам достављам Предлог закона о изменама и допунама Закона о буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину, с молбом да га изнесете Савезној народној скупштини на решавање.

Савезно извршно веће предлаже да се ове измене и допуне Закона о буџету Федеративне Народне Републике Југославије донесу по хитном поступку.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Потпретседник
**Светозар Вукмановић**, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК
(А) 109/54
10-VI-1954 г.

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС
ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА СНС
Београд

У прилогу достављам Вам предлог Савезног извршног већа под Б. бр. 810 од данас за измену и допуну Буџета Федеративне Народне Републике Југославије (Савезни буџет) за 1954 год., с напоменом да Савезно извршно веће предлаже да се ове измене и допуне донесу по хитном поступку.

Претседник
**Моша Пијаде**, с. р.

## ПРЕДЛОГ
### ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О БУЏЕТУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНОМ БУЏЕТУ) ЗА 1954 ГОДИНУ

Члан 1

У посебном делу Закона о буџету Федеративне Народне Републике Југославије (Савезном буџету) за 1954 годину, уносе се следеће измене и допуне:

1) Расходи у 21 разделу — Савезна управа за инвестициону изградњу, у партији 1—137 — Инвестиције у привреди према расподели извршеној у Савезном друштвеном плану, умањују се за износ од Дин. 730,000.000, тако да износе Дин. 35.235,000.000;

2) у 45 разделу расхода — Дотације народним републикама, у партији 9—226 — Дотације народним републикама — додаје се нова позиција 3, која гласи:

„Позиција 3 — Народној Републици Србији — 730,000.000.

Партија 9—266 износи дин. 8.800,000.000."

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу ФНРЈ".

## ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
### ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О БУЏЕТУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (САВЕЗНОМ БУЏЕТУ) ЗА 1954 ГОДИНУ

У вези са предложеним изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину, потребно је и кроз Савезни буџет за 1954 годину спровести одговарајуће измене и допуне, уколико се односе на структуру распоређених средстава у савезном буџету.

Сагласно предложеним изменама и допунама у глави XXXVII тач. 1 и у глави XXXVIII тач. 2 Савезног друштвеног плана за 1954 годину — по којима се смањује укупан обим савезних инвестиција за износ од Дин. 730,000.000.— иста сума додељује на име дотације НР Србији — потребно је глобалан кредит предвиђен за инвестиције у савезном буџету за 1954 годину смањити за износ од Дин. 730,000.000.—, а код дотација народним републикама, иза дотације НР Македонији и НР Црној Гори, треба додати нову позицију која ће обухватити предложену дотацију НР Србији у износу од Дин. 730,000.000.—

На тај начин, у 21 разделу савезног буџета (Савезна управа за инвестициону изградњу) кредит за инвестиције, уместо Дин. 35.965,000.000.—, износећи сада Дин. 35.235,000.000.—, а у 45 разделу савезног буџета укупан износ дотација народним републикама, уместо Дин. 8.070,000.000.—,износиће сада Динара 8.800,000.000.—.

Наведене измене не мењају укупан износ савезног буџета за 1954 годину, који је и даље остао у приходима и у расходима у укупном износу од Дин. 260.114,000.000.— како га је Савезна народна скупштина одобрила.

## ИЗВЕШТАЈ
### ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ОДОБРЕЊУ СТАТУТА САВЕЗНИХ КОМОРА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Одбор за народну привреду
Бр. 122
3 маја 1954 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа, на својим седницама од 9 маја и 3 јуна 1954 године, претресао је предлоге статута Савезне индустриске коморе, Савезне спољно-трговинске коморе, Савеза пољопривредних комора ФНРЈ, Савеза трговинских комора ФНРЈ и Савеза угоститељских комора Југославије.

У току претреса Одбор није учинио ни једну битнију примедбу на предложене статуте. Одбор је даље дошао до закључка да предложени статути одговарају духу Уредбе о удруживању привредних организација од 29. XII. 1953 године и других прописа из области народне привреде, и да ће наведене коморе и савези комора, развијајући своју активност на основу ових статута, моћи да одговоре својим основним задацима, то јест унапређењу производње и робног промета, развоју добрих пословних односа и јачању одговорности привредних организација према друштвеној заједници.

Подносећи овај извештај, Одбор за народну привреду предлаже Савезном већу, да, у смислу члана

15 став 4 Уредбе о удруживању привредних организација од 29. XII. 1953 године, одобри:

1. Статут Савезне индустриске коморе;

2. Статут Савезне спољне трговинске коморе.

Затим, да, у смислу чл. 18 Уредбе о удруживању привредних организација одобри оснивање:

1) Савеза пољопривредних комора ФНРЈ; 2) Савеза трговинских комора ФНРЈ, и 3) Савеза угоститељских комора Југославије и њихове статуте.

За подносиоца извештаја о предлозима статута наведених комора и савеза комора Одбор је одредио народног посланика инж. Војислава Јеленковића.

Секретар
**Анте Раос**, с. р.

За претседника
**Милош Минић**, с. р.

Чланови:

**Вицко Крстуловић**, с. р., **Блажо Ђуричић**, с. р., **Шефкет Маглајлић**, с. р., **Влајко Беговић**, с. р., **Пашага Манџић**, с. р., **Марјан Цветковић**, с. р., **Мика Шпиљак**, с. р., **Владо Поповић**, с. р., **Воја Лековић**, с. р., **Шоти Пал**, с. р., **Ђуро Јовановић**, с. р., **Илија Тепавац**, с. р., **Јефто Шћепановић**, с. р., инж. **Војислав Јеленковић**, с. р., **Пеко Дапчевић**, с. р., **Давид Нимани**, с. р., др **Марјан Брецељ**, с. р., **Франц Симонич**, с. р., **Зоран Полич**, с. р., **Видоје Смилевски**, с. р., **Благој Попов**, с. р., **Душан Чалић**, с. р.

---

# ПРЕДЛОГ
## ОПШТЕГ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

### I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Универзитет је заједница факултета као научних и највиших наставних установа за одређене струке односно групе струка.

Универзитет се стара о унапређењу и усклађивању наставе и научног рада и врши послове од заједничког интереса за факултете.

Члан 2

Универзитет и факултети су самосталне установе засноване на начелима друштвеног управљања.

Питања извођења наставе и научног рада у искључивом су делокругу наставно-научних колектива.

Члан 3

Универзитет и факултети:

спремају висококвалификоване стручњаке увођењем студената у теориска и практична знања;

уводе студенте у методе научног рада;

васпитавају студенте као свесне грађане социјалистичке заједнице;

старају се о подизању научног и наставног подмлатка и даљем усавршавању стручњака;

организују научни рад;

својим радом и сарадњом са привредним, културним и осталим друштвеним установама и организацијама у земљи, и међународном научном и стручном сарадњом унапређују науку и наставу и помажу привредни, културни и друштвени развитак земље.

Члан 4

Зајемчена је слобода наставног и научног рада на универзитету.

Члан 5

Сваки грађанин има право да се под једнаким условима упише на факултет и да на њему стиче академске и научне степене.

Члан 6

Универзитет и факултети имају своје статуте.

Статут универзитета садржи одредбе о организацији, раду, установама и администрацији универзитета.

Статути факултета садрже одредбе о организацији, раду, наставном плану и правилима студија, као и о установама и администрацији факултета.

Статуте универзитета и факултета потврђује републичка народна скупштина.

Члан 7

Универзитетски и факултетски органи доносе своје одлуке јавним гласањем уколико овим законом није друкчије одређено.

Члан 8

Универзитет и факултети оснивају се и укидају законом.

Сваки факултет припада једном од универзитета.

Универзитет и факултети су правна лица.

Члан 9

Универзитет и факултети врше своја права и дужности у сагласности с Уставом, законима и својим статутима.

Републичко извршно веће врши надзор над законитошћу рада универзитета и факултета и друга права утврђена законом.

Члан 10

Друштвена заједница осигурава материјална средства потребна за рад универзитета и факултета.

Предрачун прихода и расхода универзитета као целине састоји се од предрачуна прихода и расхода факултета и предрачуна прихода и расхода универзитетских органа и установа.

Предрачун прихода и расхода универзитета и факултета је саставни део републичког буџета.

### II. НАСТАВА И НАУЧНИ РАД

Члан 11

Редовна настава за студенте на факултетима траје најмање четири а највише шест година.

На факултетима према потреби уводи се настава за усавршавање, специјализацију и припрему доктората.

Члан 12

Настава и испити на факултету су јавни.

Члан 13

Поједини факултети могу се делити на отсеке.

Универзитет и факултети имају институте, заводе, катедре, семинаре, клинике, огледна добра, лабораторије, кабинете, библиотеке и друге установе ради организовања и извођења наставе и научног рада.

Нове установе оснивају се одлуком универзитета или факултета.

Свака универзитетска и факултетска установа мора имати своја правила која садрже одредбе о задацима, организацији и управљању.

Члан 14

Настава на факултетима изводи се по наставним плановима и програмима.

Обавезни наставни предмети утврђују се статутом факултета.

За сваки наставни предмет утврђује се наставни програм.

Необавезни наставни предмети уводе се према потреби.

Наставни планови и програми се објављују.

Члан 15

Студент који заврши редовне студије на факултету добија диплому у којој се утврђује академски степен. Диплому потписују ректор и декан факултета.

Академски степени се утврђују прописима Савезног извршног већа.

Члан 16

Степен доктора наука даје универзитет на основу одлуке факултета. Степен доктора наука стиче се на основу положеног усменог испита и јавно одбрањеног докторског рада (дисертације, тезе).

Дисертација мора претстављати самосталан научни рад.

Факултетска управа, сагласно одредбама статута, може изузетно ослободити полагања усменог докторског испита кандидата који се дуже бави научним и стручним радом.

О докторату наука донеће се посебни савезни закон.

## III. СТУДЕНТИ

Члан 17

Студентом универзитета постаје се уписом на један од факултета.

Грађани Федеративне Народне Републике Југославије и страни држављани, који су завршили потпуну средњу школу општег образовања, имају право да се под једнаким условима упишу на факултет. Грађани који су завршили средњу стручну или учитељску школу имају право да се упишу на одговарајуће факултете сагласно прописима Савезног извршног већа.

На факултетима на којима то дозвољава начин извођења наставе могу се уписивати ванредни студенти. Савезно извршно веће доноће прописе о ванредном студирању.

За нострификацију и еквиваленцију школских докумената стечених у иностранству важе посебни прописи које доноси Савезно извршно веће.

Члан 18

Студенти имају право и дужност да посећују предавања, семинаре, вежбе, да учествују у другим облицима наставног рада и да полажу испите.

Ближе одредбе о правима и дужностима студената прописују статути универзитета и факултета.

Студенти су дужни да се придржавају универзитетских прописа и правила и да чувају углед студената и универзитета. За повреду ових дужности студенти одговарају пред дисциплинским судовима за студенте.

Члан 19

Студенти могу оснивати стручна, културна и друга удружења на факултету и универзитету.

Правила ових удружења морају бити у сагласности са законом о универзитету.

Материјално помагање студената за студирање (стипендије) уређује се посебним прописима.

Студенти уживају право на здравствену и социјалну заштиту и друга права и повластице сагласно прописима које доноси Савезно извршно веће.

Члан 20

Студенти имају право да учествују у раду органа управљања на универзитету и факултету сагласно одредбама овог закона.

Студенти учествују у управљању установама које се баве здравственим, социјалним и материјалним питањима студената.

Члан 21

Статус студента престаје дипломирањем, испи-сом са факултета, осудом на казну строгог затвора или казну затвора дужу од шест месеци, док та казна траје, као и у другим случајевима које пропише закон.

Одлуком факултетског савета статус студента може престати у случају осуде на казну ограничења грађанских права док та казна траје.

Осудом дисциплинског суда за најтеже повреде дисциплине може се законом предвидети казна искључења студента са универзитета.

## IV. НАСТАВНИЦИ И ФАКУЛТЕТСКИ И УНИВЕРЗИТЕТСКИ САРАДНИЦИ

Члан 22

Универзитетски наставници су: редовни професори, ванредни професори и доценти.

За универзитетског наставника може бити биран само кандидат који има докторат или свршени факултет са примљеним хабилитационим радом. Статутима појединих факултета могу се предвидети и други услови за избор универзитетских наставника.

Хабилитациони рад је самостална научна студија или стручни рад од значаја за науку. Хабилитациони рад оцењује факултетска комисија састављена од професора.

Као хабилитациони рад може бити поднет и већ објављени научни или стручни рад.

Избор за свако звање универзитетског наставника врши се на основу конкурса.

Члан 23

За универзитетског наставника може бити изабран само кандидат који влада проблемима своје научне дисциплине и показује способност за самосталан научни и наставнички рад.

За ванредног односно редовног професора може бити изабран кандидат који има бројније и значајније научне и стручне радове.

Члан 24

Избор доцента врши се на основу реферата најмање два наставника.

Избор ванредног професора врши се на основу реферата најмање два професора.

Избор редовног професора врши се на основу реферата најмање три редовна професора.

Факултет може да за референте изабере и наставнике са других домаћих факултета.

У избору редовног професора учествују редовни и ванредни професори, а у избору ванредног професора и доцента учествују сви наставници факултета.

Доценти и ванредни професори бирају се сваке пете године.

Члан 25

На факултету, факултетским и универзитетским установама бирају се факултетски и универзитетски сарадници: асистенти, научни и стручни сарадници, руководиоци вежби и практичних радова, лектори, наставници вештина и други.

Асистенти раде по упутствима наставника на извођењу наставе и помажу наставницима у раду.

Избор универзитетских и факултетских сарадника и стручних сарадника факултетских установа врши се конкурсом и обнавља се према звањима на време од три до пет година.

Статутом универзитета и факултета одређују се услови за избор факултетских сарадника и сарадника универзитетских установа.

Члан 26

У случају потребе могу се бирати хонорарни професори и хонорарни доценти на начин и под условима који важе за избор наставника.

Изузетно, изван услова предвиђених овим законом, може бити позван за редовног професора истакнути научник и стручњак чији научни и стручни радови уживају опште признање.

Члан 27

Сви конкурси за универзитетске наставнике и сараднике факултетских и универзитетских установа морају бити објављени, а биографски подаци и подаци о научним и стручним радовима кандидата учиниће се приступачним јавности пре избора.

Члан 28

Наставници држе предавања, врше испите и руководе научним и наставним радом.

Члан 29

Наставнику универзитета престаје редовна служба са навршеном седамдесетом годином живота.

Одлуком универзитетског савета може наставнику универзитета престати служба и пре навршене седамдесете године живота ако за то постоји потреба и ако има услова за старосну пензију по општим прописима. Одлуком универзитетског савета наставнику који је по општим прописима испунио услове за пензију престаје служба на његов лични захтев и пре навршене седамдесете године живота.

Одлуком универзитетског савета, а на предлог факултетске управе, наставнику универзитета може престати служба и пре истека времена на које је биран, ако се установи да није у могућности да обавља своју дужност или да је морално неподобан за позив универзитетског наставника.

Против одлуке универзитетског савета наставник има право жалбе републичком извршном већу.

Члан 30

Факултетски савет може, на предлог факултетске управе или по сопственој иницијативи, кад то траже интереси унапређења научног и наставног рада у појединој струци или научној дисциплини, одлучити да се изван одредбе ст. 6 чл. 24 распише конкурс за избор редовног и ванредног професора. У конкурсу може учествовати и професор који је заузимао место за које се конкурс расписује.

Одлуку факултетског савета о расписивању конкурса о поновном избору потврђује универзитетски савет.

Члан 31

Наставнику коме било по ком основу престане служба на универзитету, а не испуњава услове за стицање пензије или их испуњава делимично, републичко извршно веће може одредити пензију ван постојећих општих прописа о пензионисању и праву на пензију.

Члан 32

За повреде дужности и друге дисциплинске прекршаје наставници, факултетски сарадници и сарадници универзитетских установа одговарају дисциплински пред посебним дисциплинским судовима за наставнике.

## V. УПРАВЉАЊЕ УНИВЕРЗИТЕТОМ И ФАКУЛТЕТОМ

### 1. Управљање универзитетом

Члан 33

Универзитетом управљају: универзитетски савет, универзитетска управа и ректор универзитета.

Члан 34

Универзитетски савет сачињавају:

чланови које бира републичка народна скупштина из реда научних, стручних и других јавних радника;

по један члан кога бира факултетска управа сваког факултета из реда чланова управе;

један члан кога бира из реда народних одборника народни одбор града у коме је седиште универзитета;

један члан кога бирају студенти из својих редова;

ректор и проректор универзитета.

Број чланова које бира републичка народна скупштина одређује се одлуком скупштине о избору. Предлог за избор ових чланова подноси републичко извршно веће а претреса га и подноси извештај скупштини одбор за просвету републичког већа.

Универзитетски савет бира се на време од две године. Тело које бира може појединог члана чији избор врши разрешити и пре истека овог времена.

Статутом универзитета прописаће се начин избора члана универзитетског савета кога бирају студенти.

Члан 35

Универзитетски савет:

утврђује статут универзитета, даје мишљење о статутима факултета и подноси их републичкој народној скупштини на потврду;

потврђује изборе наставника, научних сарадника и руководилаца универзитетских установа;

утврђује предрачун прихода и расхода универзитетских органа, даје мишљење о предрачунима факултета и доставља их републичком извршном већу;

доноси закључке и препоруке о питањима од заједничког интереса за управљање факултетима и организацију наставе и научног рада;

потврђује одлуке факултета, односно универзитетске управе о оснивању, спајању и укидању факултетских односно универзитетских установа;

бира и разрешава чланове другостепеног дисциплинског суда за наставнике;

доноси прописе о дисциплинској одговорности студената и бира и разрешава чланове другостепеног дисциплинског суда за студенте;

претреса општа питања материјалног положаја студената;

даје сагласност на правила студентских удружења која делују у оквиру универзитета;

врши општи надзор над коришћењем општенародне имовине којом управљају факултети и универзитетске установе.

Члан универзитетског савета кога бирају студенти не учествује у гласању: о потврди избора наставника, научних сарадника и руководилаца универзитетских установа, о избору и разрешењу чланова другостепеног дисциплинског суда за наставнике, као и о доношењу закључака и препорука о наставним плановима.

Члан 36

Универзитетски савет бира тајним гласањем претседника из реда чланова савета.

Претседник сазива седнице савета и руководи радом на седницама.

Претседник сазива седнице по својој иницијативи, на предлог ректора, једне трећине чланова универзитетског савета или на предлог једног факултетског савета.

Члан 37

Универзитетски савет ради као целина и само на седници врши права која му припадају.

Универзитетска управа, факултетски савет односно факултетска управа може ставити приговор републичком извршном већу ако сматра да појединa одлука универзитетског савета није у сагласности са законом и статутом. Приговор обуставља одлуку од извршења.

Члан 38

Одлуке универзитетског савета потписују председник и ректор.

Универзитетски савет може образовати комисије за проучавање питања из надлежности савета.

Члан 39

Универзитетску управу сачињавају ректор, проректор и декани свих факултета.

Члан 40

Универзитетска управа:

саставља предлог статута универзитета;

бира научне сараднике и руководиоце универзитетских установа и поставља стручне сараднике у овим установама;

саставља предлог предрачуна универзитетских органа и установа; управља имовином, фондовима и задужбинама универзитета;

разматра питања организације наставе и научног рада од заједничког интереса за факултете;

даје предлоге за оснивање, спајање и укидање универзитетских установа;

даје сагласност на план о научном раду универзитетских установа;

доноси одлуке о додељивању титуле почасног доктора;

бира и разрешава чланове првостепеног дисциплинског суда за наставнике;

упућује мишљења и предлоге универзитетском савету и проучава питања која јој упути универзитетски савет;

стара се о материјалном стању студената;

поставља и разрешава секретара универзитета.

Седници универзитетске управе имају право да присуствују и изложе мишљења претставници студената када се на дневном реду налази питање о материјалном стању студената и друга питања од интереса за студенте.

Члан 41

Ректор претставља универзитет, претседава седницама универзитетске управе и сазива их, припрема седнице универзитетског савета и универзитетске управе, извршује одлуке ових тела и стара се о примени статута универзитета.

Ректор универзитета врши промоцију на степен доктора, потписује докторске дипломе и решења која доноси универзитетска управа, поставља службенике универзитета и врши друге послове које одреде закон и статут.

Ректор универзитета има право и дужност да обустави од извршења закључке универзитетске управе који су противни закону, статуту универзитета и одлукама универзитетског савета. Ректор је дужан да спорно питање изнесе пред универзитетски савет ради доношења коначне одлуке.

Ректора у случају спречености замењује проректор. Проректору се може одлуком универзитетске управе поверити и вршење појединих послова за које је овлашћен ректор.

Члан 42

Ректора и проректора бира универзитетска скупштина из реда универзитетских професора.

Ректор и проректор бирају се тајним гласањем на време на које се бира и универзитетски савет.

Универзитетску скупштину сачињавају наставници и одређени број асистената и других факултетских сарадника и сарадника универзитетских установа.

Број асистената и других факултетских сарадника и сарадника универзитетских установа и број претставника студената, као и начин њиховог избора, утврђује статут универзитета.

Радом скупштине руководи претседник кога скупштина бира.

Члан 43

Универзитетска скупштина редовно се састаје једанпут годишње ради претреса извештаја о раду универзитета.

Скупштина се може сазвати и ради претресања општих питања наставног и научног рада или других питања од општег интереса за универзитет.

Универзитетску скупштину сазива универзитетска управа кад је одређено овим законом или по својој иницијативи, а дужна је сазвати скупштину и на предлог факултетске управе једног факултета или једне петине наставника универзитета.

Члан 44

Административне, техничке и друге сличне послове универзитета врши секретаријат универзитета.

Пословима секретаријата руководи секретар, под надзором и по упутствима ректора.

За секретара универзитета може бити изабрано само лице које има факултетску спрему.

**2. Управљање факултетом**

Члан 45

Факултетом управљају факултетски савет, факултетска управа и декан.

Члан 46

Факултетски савет сачињавају:

чланови које бира републичка народна скупштина из реда научних, стручних и других јавних радника;

чланови које бира факултетска управа из реда својих чланова;

члан кога бирају студенти из својих редова;

декан и продекан факултета;

Број чланова које бира републичка скупштина одређује се одлуком о избору. Предлог за избор ових чланова подноси републичко извршно веће, а претреса га и подноси извештај скупштини одбор за просвету републичког већа.

Број чланова које бира факултетска управа одређује се статутом факултета.

Факултетски савет бира се на време од две године. Тело које бира може разрешити поједине чланове чији избор врши и пре истека овог времена.

Члан 47

Факултетски савет бира тајним гласањем претседника из реда чланова савета.

Претседник сазива седнице и руководи радом на седницама.

Претседник сазива седнице савета по својој иницијативи, на предлог декана или једне трећине чланова савета.

Члан 48

Факултетски савет ради као целина и само на седницама врши права која му припадају.

Факултетски савет може образовати комисије за проучавање питања из своје надлежности.

Одлуке факултетског савета потписују претседник и декан.

Члан 49

Факултетски савет:

утврђује предлог статута факултета;

расписује конкурс за избор наставника, асистената и других факултетских сарадника на предлог факултетске управе или по сопственој иницијативи;

потврђује избор асистената и других факултетских сарадника, као и руководилаца факултетских установа, даје мишљење о избору наставника и научних сарадника на тражење универзитетског савета или по сопственој иницијативи;

утврђује предлог предрачуна расхода и прихода факултета и врши надзор над њиховим извршењем;

разматра предлоге о оснивању, спајању и укидању факултетских установа и упућује их универзитетском савету;

даје препоруке за израду наставних програма;

доноси на предлог факултетске управе или по сопственој иницијативи одлуку о увођењу наставе за усавршавање и специјализацију;

даје препоруке факултетској управи за стављање појединих задатака и проблема у план научног рада факултетских установа;

бира и разрешава чланове првостепеног дисциплинског суда за студенте;

стара се о условима живота и рада студената;

претреса рад факултета у целини.

Наставник који није члан факултетског савета има право да присуствује седници савета и да излаже мишљења и чини предлоге кад се на дневном реду савета налазе питања његове струке или друга начелна питања наставе и научног рада која се непосредно односе на његову струку.

Члан факултетског савета кога бирају студенти не учествује у гласању у случају давања мишљења о избору наставника и научних сарадника, као ни о потврди избора асистената и других факултетских сарадника и руководилаца факултетских установа и о утврђивању наставних планова.

Члан 50

Факултетска управа може ставити приговор републичком изршном већу ако сматра да појединa одлука факултетског савета није у сагласности са законом и статутом. Приговор задржава извршење одлуке.

Члан 51

Факултетску управу сачињавају наставници и одређени број сарадника факултета.

Број факултетских сарадника и начин њиховог избора утврђује статут факултета.

Члан 52

Факултетска управа:

саставља предлог статута факултета;

бира наставнике, научне сараднике и руководиоце факултетских установа;

бира и разрешава асистенте и друге факултетске сараднике;

бира и разрешава декана;

саставља предлог предрачуна прихода и расхода факултета и његових установа;

утврђује наставне програме у складу са наставним плановима;

разматра питања извођења наставе као и питања од интереса за наставу и научни рад факултета и његових установа;

даје предлог за оснивање, спајање и укидање установа факултета;

разматра и одобрава годишње планове научног рада установа факултета;

израђује планове и програме студија за усавршавање и специјализацију;

одлучује о увођењу необавезних предмета;

стара се о подизању научног и наставног подмлатка и о спреми и раду студената;

предлаже додељивање титуле почасног доктора;

спроводи поступак за стицање степена доктора као и за хабилитацију;

одлучује о позивању истакнутог научника и стручњака (члан 26 ст. 2) и подноси одлуку на потврду универзитетском савету;

позива стручне и научне раднике из земље и иностранства да држе предавања на факултету;

управља факултетском имовином, задужбинама и фондовима;

поставља и разрешава секретара факулета;

претреса послове од интереса за наставу и рад факултета и његових установа и доноси закључке и одлуке.

Члан 53

Претставници студената имају право да присуствују седницама факултетске управе кад се разматрају питања извођења наставе и спровођења правила студија и да износе своја мишљења и дају своје предлоге.

Члан 54

Декана бира факултетска управа из реда професора. Декан се бира тајним гласањем на крају сваке школске године а за наредну школску годину.

Хонорарни наставници не могу бити бирани за декана, члана универзитетског и факултетског савета и руководиоце факултетских установа.

Члан 55

Декан претставља факултет, претседава седницама факултетске управе и сазива их, припрема седнице факултетског савета и управе, извршава одлуке факултетског савета и стара се о примени статута. Декан доноси решења о именовању асистената и других сарадника факултета и поставља административне службенике секретаријата факултета.

Декан из претходне године је по правилу продекан у наредној години. Продекан замењује декана у случају његове спречености. Декан може, у сагласности са факултетском управом, пренети на продекана вршење појединих послова за које је овлашћен.

Декан има право и дужност да обустави од извршења одлуке факултетске управе које су противне закону и статуту и одлукама факултетског савета. Декан је дужан да спорно питање изнесе пред факултетски савет ради доношења коначне одлуке.

Члан 56

На завршетку сваке школске године одржава се јавна факултетска скупштина наставника, факултетских сарадника и студената коју сазива факултетска управа. Факултетска управа подноси скупштини извештај о стању на факултету и о раду наставно-научног колектива факултета и студената.

Члан 57

Административне, техничке и друге сличне послове факултета врши секретаријат.

Секретаријатом руководи секретар под надзором и по упутствима декана.

За секретара факултета може бити изабрано само лице које има факултетску спрему.

## VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 58

До доношења републичких закона о универзитету примењиваће се одредбе овог закона.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе сви прописи који су у супротности са његовим одредбама.

Члан 59

Избор ванредних професора и доцената којима је од последњег избора већ протекло, или ће у међувремену протећи, време предвиђено овим законом за поновни избор, извршиће се најдоцније за три године од дана ступања на снагу овог закона а у складу са његовим одредбама.

У року из претходног става извршиће се поновни избор свих асистената, лектора и других сарадника факултета и универзитетских установа без обзира на време њиховог ранијег избора.

Републичка извршна већа могу предвидети да се у времену од три године од дана ступања на снагу овог закона изврши избор и редовних професора, ради довођења у склад њиховог избора са одредбама овог закона.

Члан 60

До доношења републичких закона о универзитетима, републичка извршна већа одредиће када, под којим условима и на који начин ће се применити одредбе овог закона о хабилитационом раду на оним факултетима на којима се за избор наставника није тражио ни докторат ни хабилитациони рад.

До доношења републичких закона о универзитетима републичка извршна већа могу одредити да лица затечена у звању универзитетског наставника која у моменту поновног избора не испуњавају услове предвиђене овим законом за та звања, остану на факултетима с тим да накнадно, а најдоцније у времену од три године, испуне услове који им недостају.

Звање предавача може се по потреби на појединим факултетима задржати најдуже за време од четири године. Предавачи имају иста права и дужности као и сарадници факултета, али могу поред предавања одржавати и испите.

Члан 61

У народним републикама у којима постоје високе школе створене од ранијих факултета, републичка извршна већа одредиће време и начин укључивања тих школа у универзитет као и спајање појединих сродних факултета у један факултет.

Члан 62

За дисертације које се налазе у раду и одобрене су од факултета односно академије наука до дана ступања на снагу овог закона, важе раније донети прописи за време од две године. Академије наука не могу одобравати нове дисертације по ступању на снагу овог закона.

Члан 63

Републички закони о уметничким академијама и сличним наставним установама донеће се у сагласности са основним начелима овог закона о друштвеном управљању на универзитетима и факултетима.

Члан 64

Овај закон ступа на снагу петнаестог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ".

## ИЗВЕШТАЈ

### ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Одбор за просвету
Бр. 60
26 маја 1954 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

Одбор за просвету Савезног већа Савезне народне скупштине, на својим седницама одржаним од 22 до 24 фебруара, од 12 до 17 априла и од 14 до 15 маја 1954 године, претресао је Нацрт општег закона о универзитетима који му је био достављен од Савезног извршног већа.

Пошто је усвојио општа начела на којима је био заснован нацрт за овај закон, Одбор је ставио нацрт на широку дискусију која је била веома обимна тако да је Одбор примио неколико хиљада примедаба и предлога од стране научних и просветних радника. Осим тога, Одбор је, на седници одржаној 13 априла ове године, саслушао претставнике Међууниверзитетске конференције — ректоре универзитета у Београду, Загребу, Љубљани, Скопљу и Сарајеву, претставнике Удружења универзитетских наставника, претставнике Савеза студената Југославије и претставнике асистената.

Треба истаћи чињеницу да је, и поред неких конзервативних схватања изражених у неразумевању начина и форми реализовања друштвеног управљања у области просвете, огромна већина научних и просветних радника прихватила идеју друштвеног управљања, те је јавна дискусија дала низ корисних предлога који су претстављали знатан допринос свестранијем претресању оних питања која треба да се реше једним оваквим законом.

У оквиру начелне дискусије о нацрту овог закона, Одбор је био једнодушан у мишљењу да је нацрт који је предложен од Савезног извршног већа, полазећи од поставке да самоуправљање у области просвете које је прокламовано нашим Уставним законом значи што мање мешање државних органа у тој области, а што шире ангажовање грађана на решавању битних питања за напредак школства, остављајући при том пуну слободу наставнику у извођењу наставе, — предвидео такве органе на универзитету и факултетима којима се остварује и начело друштвеног управљања и начело слободе извођења наставе и научног рада, те је на тај начин у складу са нашим општим развитком.

Одбор је, усвајајући нацрт закона као базу за рад, сматрао за потребно да нека начела на којима је почивао предложени нацрт, доследније проведе и развије. Пре свега, да нађе погоднije форме примене уставног начела о друштвеном управљању и да их прилагоди условима рада и карактеру универзитета.

У погледу органа управљања, њиховог састава и компетенција, Одбор је сматрао да треба доследније провести став да је у универзитетском животу тежиште наставног и научног рада на факултетима и да томе треба прилагодити организацију, састав и компетенције органа управљања. Због тога је Одбор јаче нагласио тај моменат у организацији, саставу и компетенцијама факултетског савета и факултетске управе.

По нацрту, универзитетски савет је постављао чланове факултетског савета који се састојао од свих наставника факултета и претставника стручних и научних удружења и других истакнутих стручњака које именује универзитетски савет. Одбор је усвојио став да се факултетски савет састоји од одговарајућег броја чланова које делегира факултетска управа, тј. наставно-научни колектив факултета и чланова из реда научних, стручних и других јавних радника које непосредно бира републичка народна скупштина.

Одбор је сматрао сувишним одређивање у самом закону пропорција учешћа појединих претставника. То зависи од конкретних околности, структуре и задатака факултета, па ће се, због тога, то прецизирати статутом факултета и одлуком Народне скупштине поводом избора.

У погледу састава факултетске управе Одбор је настојао да у њој дође до изражаја целокупни наставно-научни колектив укључивши и факултетске сараднике као значајан фактор наставно-научног колектива. Због тога у раду факултетске упра-

ве, као органа наставно-научног колектива, учествује, поред свих наставника, и одређени број асистената и других факултетских сарадника.

Одбор је посветио нарочиту пажњу разматрању делокруга рада ових органа. Полазио је од тога да наставно-научном колективу треба оставити пуну иницијативу и слободу у провођењу својих задатака, а да факултетски и универзитетски савет дођу до изражаја само у оним начелним питањима која су од непосредног интереса за друштвену заједницу, а која, ликвидирањем раније ингеренције државне управе, сада прелазе на универзитетске органе. Одбор сматра да су у предлогу закона у тим питањима нађена таква решења која усклађују принцип друштвеног управљања са принципом универзитетске самоуправе.

Усвајајући начело поновне изборности ванредних професора и доцената, Одбор је имао пред очима унапређење наставе и научног рада, али је разматрао могућности како би се и у погледу редовних професора применио овај принцип кад су у питању интереси наставе и научног рада, те се је сложио у томе да је то питање решено чл. 16 Предлога општег закона о универзитетима.

Једно од питања о коме је одбор расправљао било је питање доктората. Одбор је, у сагласности са Савезним извршним већем, стао на становиште да се, како је то формулисано у чл. 16 степен доктора наука стиче на основу положеног усменог испита и јавно одбрањеног докторског рада са изузетком који предвиђа ослобађање од полагања усменог докторског испита оних кандидата који се дуже баве научним и стручним радом. Према томе, Одбор се изјаснио против аутоматског стицања титуле доктора сматрајући да ово питање треба решити посебним законом.

Пред Одбор се поставило питање положаја студената у органима управљања на универзитету и факултетима. Одбор је сматрао да претставништво студената у факултетском и универзитетском савету треба да буде решено у складу са њиховом улогом на универзитету. Због тога је њихово учешће у универзитетском и факултетском савету ограничено када је у питању избор наставника, научних радника и руководилаца универзитетских установа, избор и разрешење чланова другостепеног суда за наставнике, доношење одлука о наставним плановима. У осталим питањима учешће студената у органима управљања на универзитету и факултетима Одбор сматра потребним и корисним.

Једнодушан у томе да овакав Предлог општег закона о универзитетима претставља солидну основу за решавање ових проблема који обезбеђују подизање нивоа наставе и научног рада, демократизацију унутрашњих односа на универзитету и да је у складу са нашим општим друштвеним развитком, Одбор предлаже Савезном већу да усвоји овај предлог закона.

За известиоца Одбор је одредио Љубинку Милосављевић.

Секретар
**Љубинка Милосављевић** с. р.

Председник
**Вељко Влаховић** с. р.

Чланови:

Др **Милош Жанко**, с. р., др **Иво Бабић** с. р., **Франц Бевк** с. р., **Аљуш Гаши** с. р., **Данило Билановић** с. р., **Ђуро Кладарин** с. р., **Радомир Коматина** с. р., **Јоца Марјановић** с. р., **Крсте Марковски** с. р., **Танасије Младеновић** с. р., **Кирил Миљовски** с. р., **Митра Митровић** с. р., **Милијан Неоричић** с. р., **Радован Папић** с. р., **Пуниша Перовић** с. р., **Владислав Рибникар** с. р., **Ђуро Хрженјак** с. р., **Јосип Видмар** с. р., **Борис Зихерл** с. р.

# ИЗВЕШТАЈ
## ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Законодавни одбор
Бр. 34
25 маја 1954 године
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својим седницама од 14 и 15 маја 1954 год. претресао је Предлог општег закона о универзитетима, који му је достављен на основу члана 136 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине од Одбора за просвету Савезног већа.

Према члану 138 став 2 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине, Законодавни одбор подноси Савезном већу овај свој извештај:

Приликом претреса Предлога општег закона о универзитетима Законодавни одбор је учинио извесне промене код чланова 3, 6, 16, 18, 30, 34, 35, 44, 46, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 61 и 62. Ове промене не мењају основне поставке у законском предлогу, него служе само прецизнијем и јаснијем формулисању односних одредаба.

Значајније примедбе које је учинио Законодавни одбор на текст предлога закона су следеће:

1) Према законском предлогу, материја је разврстана у шест глава и то тако да у првој глави долазе основне одредбе, у другој настава и научни рад, у трећој студенти, у четвртој управљање универзитетом и факултетом, у петој наставници, асистенти и други сарадници и у шестој прелазне и завршне одредбе. Законодавни одбор је сматрао да је логичније да глава пета, у којој се говори о наставницима и сарадницима факултета и универзитета, дође одмах иза треће главе у којој се говори о студентима и да се наслов те главе измени тако да гласи: „IV. Наставници и факултетски и универзитетски сарадници".

2) Законодавни одбор је такође констатовао да се у тексту употребљавају различити термини за ознаку народне скупштине народне републике односно за извршно веће народне скупштине народне републике, те је закључио да треба кроз цео текст једнообразно означавати те органе и то народну скупштину народне републике „републичка народна скупштина", а извршно веће народне скупштине народне републике „републичко извршно веће".

3) У члану 21 законског предлога, у коме се набрајају случајеви када престаје статус студента, Законодавни одбор је сматрао потребним да се овом члану дода нови трећи став, према коме се законом може предвидети за најтеже повреде дисциплине казна искључења студената са универзитета.

4) У ставу 2 члана 35, где се говори о томе када члан универзитетског савета кога бирају студенти не учествује у гласању, Законодавни одбор је додао, да он такође не учествује у гласању о избору и разрешењу чланова другостепеног дисциплинског суда за наставнике. То је требало додати, јер је према члану 35 и то један од послова које обавља универзитетски савет, а члан универзитетског савета кога бирају студенти не учествује у гласању само код оних послова за које је то изричито у ставу 2 истог члана речено.

5) У члану 49, у којем се говори о томе које послове врши факултетски савет, предложена је измена 7 алинеје, и то у том смислу да факултет-

ски савет доноси одлуку о извођењу наставе за усавршавање и специјализацију на предлог факултетске управе или по властитој иницијативи.

6) У члану 52 у коме се набрајају послови факултетске управе, са стране Законодавног одбора предложено је, да се у надлежност факултетске управе дода и то, да она одлучује о позивању истакнутог научника и стручњака (члан 26 став 2) и годноси одлуку на потврду универзитеском савету.

Промене које је предложио Законодавни одбор усвојене су од стране Одбора за просвету, тако да је од стране оба одбора Предлог општег закона о универзитетима изгласан у истоветном тексту.

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Савезном већу да овај законски предлог усвоји.

Законодавни одбор Савезног већа одредио је за свог известиоца Богомира Брајковића.

Секретар Претседник

др **Јерко Радмиловић**, с. р. др **Макс Шнудерл**, с. р.

Чланови:

**Нинко Петровић**, с. р., **Богомир Брајковић**, с. р., **Живан Димитријевић**, с. р., **Мите Димитриевски**, с. р., **Спасоје Ђаковић**, с. р., **Гојко Гарчевић**, с. р., **Драго Гиздић**, с. р., др **Хинко Кризман**, с. р., **Радош Лепенац**, с. р., **Методи Митевски**, с. р., **Зехра Муидовић**, с. р., **Томо Никшић**, с. р., **Петар Релић**, с. р., др **Заим Шарац**, с. р., **Иван Шифтар**, с. р.

---

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК
СНС (А) 98/54
Београд, 19 маја 1954 год.

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

У прилогу акта достављам Вам Нацрт декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба који ми је доставило Савезно извршно веће актом Б. бр. 762 од 16 маја о. г. с молбом да Савезна народна скупштина овласти Савезно извршно веће да у име Федеративне Народне Републике Југославије тај нацрт поднесе Генералном директору УНЕСКО-а, и молим Вас да приложени нацрт доставите Одбору за спољне послове свог Већа на разматрање и заузимање става у погледу траженог овлашћења.

Смрт фашизму — Слобода Народу!

Претседник
**Моша Пијаде**, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Бр. СНС (А)/98
Београд, 19-V-1954 год.

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Нацрт декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба, који ми је упућен од Савезног извршног већа преко Претседника Савезне народне скупштине, с молбом да Савезна народна скупштина овласти Савезно извршно веће да у име Федеративне Народне Републике Југославије тај нацрт поднесе Генералном директору УНЕСКО-а.

Достављајући Вам Нацрт декларације молим Вас да га Одбор за спољне послове размотри и заузме став у погледу траженог овлашћења.

Претседник,
**Влада Зечевић**, с. р.

Савезна народна скупштина овлашћује Савезно извршно веће да у име Федеративне Народне Републике Југославије поднесе Генералном директору УНЕСКО-а Декларацију следеће садржине:

## ДЕКЛАРАЦИЈА
## О ЗАШТИТИ КУЛТУРНИХ ДОБАРА У СЛУЧАЈУ ОРУЖАНОГ СУКОБА

I

Савезно извршно веће Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије,

Уверено да је губитак једног културног добра духовно осиромашење не само за народ који га поседује, већ и за читаву заједницу,

Признајући да културним добрима, услед развоја ратне технике, све више прети уништавање, и да је дужност свих држава да усвоје заштитне мере од опасности уништавања у случају евентуалних оружаних сукоба,

Руковођено принципима утврђеним Хашким конвенцијама од 1907 и Вишингтонском конвенцијом од 15 априла 1935 о заштити културних добара за време оружаних сукоба,

Признајући важност акције, коју је преузео УНЕСКО, да се о том питању донесе једна међународна конвенција,

Потврђује, почев од сада, у очекивању да ступи на снагу једна таква конвенција, своју вољу да поступа по следећим начелима:

Члан 1

Влада потписница ове Декларације сматра да је дужност сваке државе да организује заштиту културних добара која се налазе на њеној територији, од разорног дејства евентуалног оружаног сукоба.

Као културна добра сматрају се на првом месту:

а) покретна или непокретна добра, јавна или приватна, која су по својој природи од културне вредности, као непокретни уметнички и историски споменици, уметничка дела, документи и други предмети историске или археолошке вредности, драгоцене књиге, колекције — докумената или предмета — од научног интереса, као и значајне колекције репродукција таквих добара;

б) грађевине чија је главна и стварна намена заштита покретних добара поменутих под а);

в) урбанистичке целине споменичког значаја и споменички центри, као и споменички комплекси изван града, који су од значаја било за општу, било за националну историју и културу;

г) природне знаменитости од посебне вредности.

Члан 2

Влада потписница ове Декларације предузеће, у границама могућности, све потребне мере предострожности да би се културна добра поштедела у току сваке ратне операције. Што се тиче непокретних културних добара, она ће се уздржати, у свим границама могућности, да њих као и њихове прилазе користи у циљеве који би их могли изложити нападу.

Члан 3

Влада потписница ове Декларације издаће својим трупама наређења и одговарајућа упутства да би осигурала поштовање културних добара без икакве разлике у погледу националне припадности поменутих добара и донеће потребне одредбе да би спречила сваки акт оштећења, пљачке и неовлашћеног отуђивања тих добара.

Члан 4

Влада потписница ове Декларације уздржаће се од сваког непријатељског акта против склоништа која буде подигла једна влада ради заштите покретних културних добара која су угрожена ратним операцијама, под резервом да ће ова склоништа испуњавати следеће услове:

а) да буду постављена далеко од највероватнијег бојишта; далеко од сваког вероватног војног циља; по страни од великих комуникативних путева и великих индустриских центара;

б) да не буду коришћена, директно или индиректно, у војне циљеве;

в) да буду пријављена Генералном директору УНЕСКО-а.

Члан 5

Влада потписница ове Декларације спремна је да размотри са сваком другом владом специјалне споразуме у погледу посебних мера за заштиту изванредних културних добара чије је очување од изванредне важности за међународну заједницу.

Члан 6

1) Влада потписница ове Декларације сматра пожељним да се стави заштитни знак на склоништа поменута у члану 4, на транспорте којима ће се у време рата евакуисати покретна културна добра, као и на урбанистичке целине, споменичке центре и споменичке комплексе изван града, поменуте у члану 1 тач. в), који ни под каквим околностима неће служити директно или индиректно у војне сврхе и на чијим прилазима неће бити ни једно постројење које би претстављало војни циљ.

2) Горе поменути знак састојаће се из једног белог пуног круга на којем је уцртан светлоплави троугао. Смештај и степен видљивости заштитних знакова препуштају се оцени војних власти.

Члан 7

Влада потписница ове Декларације наредиће да се заштитни знак ставља сагласно члану 6 и предузеће потребне мере да би се спречила свака злоупотреба знака на територијама под њеном влашћу.

Члан 8

1) У случају окупације од стране страних оружаних снага, постојеће власти окупиране територије упозориће окупационе трупе на непокретна и покретна културна добра, као и на склоништа, за чије је очување заинтересована међународна заједница.

2) У случају војне окупације туђих територија окупационе трупе ће се придржавати постојећих прописа или устаљених обичаја окупиране државе о заштити споменика културе, уколико се томе изричито не противе разлози војне безбедности. Исто тако, национално особље додељено за одржавање и чување културних добара, биће, изузев оправдане потребе, задржано у служби. Ово особље ће уживати потребне гарантије за извршење своје мисије било на лицу места или за време путовања које ће оно евентуално да обави при транспорту културних добара.

3) У случају војне окупације туђих територија, одговорне власти ће предузети, по консултовању надлежног националног особља, све мере које би захтевале очување културних добара која су евентуално оштећена, поверавајући такве радове првенствено домаћим, а ако таквих нема онда према значају објеката одговарајућим међународним стручњацима. Међутим, ове мере могу имати, осим у случају пуне сагласности надлежног националног особља, само строго конзерваторски карактер.

Члан 9

Влада потписница ове Декларације признаје културним добрима изузетост од репресалија.

Члан 10

Влада потписница ове Декларације задржава себи право да примену начела изражених у члановима 1—8 учини зависном од реципроцитета противничке стране.

У случају да овај услов не буде поштован, Влада потписница ће се обратити Генералном директору УНЕСКО-а тражећи од њега да образује међународну комисију која би имала да утврди акте који се приписују противничкој страни, а који би били супротни начелима израженим у овој Декларацији.

Члан 11

Чим се Влада потписница ове Декларације не буде више сматрала кадром да се придржава претходних одредби, она ће о томе обавестити Генералног директора УНЕСКО-а.

Члан 12

Влада потписница ове Декларације моли Генералног директора УНЕСКО-а да овај текст достави свим државама.

II

Олашћује се Савезно извршно веће да предузме потребне мере за извршење обавеза из ове Декларације.

## ИЗВЕШТАЈ
## ОДБОРА ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА О НАЦРТУ ДЕКЛАРАЦИЈЕ О ЗАШТИТИ КУЛТУРНИХ СПОМЕНИКА У СЛУЧАЈУ ОРУЖАНОГ СУКОБА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Одбор за спољне послове
Бр. 13
11 јуна 1954 године
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за спољне послове Савезног већа на својој седници одржаној 11 јуна 1954 године претресао је Нацрт декларације о заштити културних добара који је доставило Савезно извршно веће с молбом да Савезна народна скупштина овласти Савезно извршно веће да у име Федеративне Народне Републике Југославије тај нацрт поднесе Генералном директору УНЕСКО-а.

Приликом претреса Нацрта декларације учињене су следеће измене и допуне:

У уводном делу, први став, последњи ред, уместо речи „заједницу“ стављају се речи „међународну заједницу“.

У чл. 3, у четвртом реду, иза речи „добара и“ стављају се речи „поред већ постојећих југословенских прописа“.

У чл. 10, у трећем и четвртом реду, уместо речи „имала да утврди акта који“ стављају се речи „била надлежна да испита и утврди да ли постоје дела која“.

Чл. 11 мења се и гласи: „Чим се влада потписница ове Декларације буде сматрала да више није у могућности да се придржава претходних одредби, она ће о томе обавестити Генералног директора УНЕСКО-а.“

Подносећи овај извештај, Одбор за спољне послове предлаже Дому да усвоји Нацрт декларације о заштити културних добара у случају оружаног сукоба са извршеним изменама и да се овласти Савезно извршно веће да може овај Нацрт декларације поднети Генералном директору УНЕСКО-а.

За известиоца је одређена Вида Томшич.

Секретар
**Лазар Мојсов**, с. р.

Претседник
**Владимир Поповић**, с. р.

Чланови:
**Карло Мразовић**, с. р., **Ђуро Пуцар**, с. р., **Лазар Колишевски**, с. р., **Владо Шегрт**, с. р., **Блажо Јовановић**, с. р., **Мирко Ленац**, с. р., **Вељко Влаховић**, с. р., **Миха Маринко**, с. р., **Цвијетин Мијатовић**, с. р., **Енвер Рецић**, с. р., **Стеван Дороњски**, с. р., **Јоже Борштнар**, с. р., **Миле Почута**, с. р., **Фрањо Гажи**, с. р., **Фадиљ Хоџа**, с. р., **Божидар Масларић**, с. р., **Јосип Шестан**, с. р., **Мито Хаџивасилев**, с. р., **Иван Регент**, с. р., **Јосип Видмар**, с. р., др **Иван Рибар**, с. р., **Вида Томшић**, с. р., **Петар Стамболић**, с. р.

# VEĆE PROIZVOĐAČA

## 10-ta SEDNICA

ODRŽANA 12 JUNA 1954 GOD.

SADRŽAJ:

**Pre dnevnog reda:**

Saopštenja o poslaničkim pitanjima.

**Dnevni red:**

1) Pretres Predloga završnog računa FNRJ za 1952 godinu;

2) Pretres Predloga za izmene i dopune u Saveznom društvenom planu za 1954 godinu;

3) Pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu FNRJ (Savezni budžet) za 1954 godinu;

4) Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije;

5) Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe.

*Govornici:* Ivan Božičević, Mladen Sazdevski, Tripo Erceg, ing. Đorđe Blagojević, Milan Stepanović (3 puta), Osman Karabegović (2 puta), ing. Pavle Šumanovac, Momir Bošković, Filep Lajoš.

PRETSEDAVAO:

PRETSEDNIK

IVAN BOŽIČEVIĆ

ZAPISNIČAR:

ANTON ŠTURM

*Početak u 10,25 časova*

*Pretsednik* **Ivan Božičević** *(Izborni srez Zagreb III, NR Hrvatska):* Otvaram desetu sjednicu Vijeća proizvođača.

Prije prelaska na dnevni red molim drugove da me izvine za zakašnjenje. Imali smo dogovor zbog amandmana.

Zapisnik današnje sjednice vodiće drug Anton Šturm. Molim druga Šturma da pročita zapisnik prošle sjednice.

*Zapisničar* **Anton Šturm** *(Izborni srez Nova Gorica, NR Slovenija)* čita zapisnik devete sednice Veća proizvođača od 11 juna 1954 godine.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Da li ima kakvih primjedaba na zapisnik? (Nema). Prema tome, zapisnik se ovjerava.

Narodni poslanik Viktor Klobučar moli, zbog bolesti, otsustvo sa ovih sjednica.

Narodni poslanik Mijo Đurić takođe moli da mu se odobri otsustvo sa današnje sjednice, kao i otsustvo do 26 juna radi odlaska u inostranstvo.

Da li se slažu drugovi narodni poslanici da se ovim drugovima odobre tražena otsustva? *(Glasovi:* Slažemo se!) Tražena otsustva su odobrena.

Narodni poslanik Dragan Rodić podneo je Saveznom izvršnom vijeću pitanje u kome od Izvršnog vijeća traži odgovor na slijedeće *(čita):*

Na terenu, a napose u pasivnim krajevima, postavlja se pitanje potrebe preduzimanja mjera u pogledu izmjena i dopuna današnjeg sistema kreditiranja poljoprivrede. Molim Savezno izvršno vijeće da preko svog pretstavnika usmeno odgovori na sjedinici Vijeća proizvođača na slijedeće:

Kakve mjere Savezno izvršno vijeće preduzima ili misli preduzeti u pogledu otklanjanja postojećih slabosti u današnjem sistemu kreditiranja poljoprivrede.

Narodni poslanik Mladen Sazdevski podnio je takođe jedno poslaničko pitanje.

Pitam druga Sazdevskog da li je to pitanje postavio Vijeću proizvođača ili Saveznom izvršnom vijeću. Molim da iziđe i da objasni to pitanje.

**Mladen Sazdevski** *(Izborni srez Skopje, NR Makedonija):* U ekonomskim 1952/53 i 1953/54 godinama u NR Makedoniji podignuto je oko 3.000 hektara novih vinograda. Svi su ovi vinogradi u izgradnji a sa rodom će početi posle jedne do dve godine.

Sopstvenici svih ovih vinograda su oko 112 poljoprivrednih organizacija, državna poljoprivredna dobra i zemljoradničke zadruge.

Za obradu ovih vinograda ove godine potrebna su finansiska sredstva u iznosu od 685 miliona dinara. Sve ove poljoprivredne organizacije učestvovale su na konkursu za potrebne investicije, ali budući da su ponudili uglavnom kamatnu stopu od 4% a granična kamatna

stopa je utvrđena 4,25% došlo se do situacije da samo 13 poljoprivrednih organizacija dobije investiciona sredstva u iznosu od 111 miliona dinara, dok ostalih 99 poljoprivrednih organizacija, kojima je potrebna suma od 574 miliona dinara, otpalo je sa konkursa.

Sa ovakvom situacijom rešen je problem obrade samo oko 500 hektara vinograda, i postavlja se pitanje kako će se obraditi površina od 2500 hektara pod novim vinogradima. Napominjem da radnicima u pojedinim poljoprivrednim organizacijama nisu za dva meseca isplaćene zarade.

Ako se ovo pitanje ne reši makar i sa povećanom kamatom od strane poljoprivrednih organizacija dovodi se u pitanje obrada velikih površina pod vinogradima, a time stvaraju velike i ekonomske i političke posledice.

Postavljam pitanje Saveznom izvršnom veću kako misli da se ovaj problem reši i molim da me pismeno obavesti.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Drug Nikola Bosanac takođe je postavio poslaničko pitanje. Naime, on je postavio tri pitanja *(čita):*

1. Zašto se plaća kamata na ona osnovna sredstva koja su kupljena na kredit i već se plaća kamata na novac. Radi se o poljoprivrednim mašinama u zadrugama. Tako se pojavljuju duple kamate u našoj ekonomiji.

2. Kako amortizovati nedovoljno iskorišćene građevine, kao što su staje u onim zadrugama u kojima je smanjen broj članova i u kojima se ti objekti ne koriste u punom kapacitetu.

3. Kako ubrzati u građanskom postupku pitanje parnica kod sudova, kad se radi o krađama, utajama i proneverama. Ima slučajeva da se parnice vode i po tri godine.

Drugovi narodni poslanici, ovakva pitanja mogu se postavljati ne samo u početku nego i u toku sednice, ali pre početka treba obavijestiti da se takva i takva pitanja postavljaju Saveznom izvršnom veću.

Od Pretsjednika Savezne narodne skupštine primili smo ispravku naslova onog prijedloga koji smo juče dobili. Savezno izvršno vijeće predlaže izmjene u budžetu, a tamo je bilo rečeno da se traže izmjene u Zakonu o budžetu. To je bilo pogrešno i sada se ispravlja. Tako izmijenjen naslov glasi »Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije (Savezni budžet) za 1954 godinu«.

Prelazimo na utvrđivanje dnevnog reda za današnju sjednicu. Dnevni red ostaje kako je predviđen samo je promijenjen redosljed.

Dnevni red je slijedeći:

1) Pretres Prijedloga završnog računa FNRJ za 1952 godinu sa Prijedlogom zakona o završnom računu.

2) Pretres Prijedloga za izmjene i dopune u Saveznom društvenom planu za 1954 godinu.

3) Pretres Prijedloga o izmjenama i dopunama u Budžetu FNRJ (Savezni budžet) za 1954 godinu.

4) Pretres izvještaja Odbora za privredne organizacije, i

5) Pretres izvještaja Odbora za pretstavke i žalbe.

Promijenili smo redosljed kod četvrte i pete tačke jer po četvrtoj tački treba da saglasimo našu odluku sa Saveznim vijećem.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga završnog računa Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1952 godinu sa Prijedlogom zakona o završnom računu. Molim izvjestioca Odbora za budžet da podnese izvještaj. Ima riječ izvjestilac Tripo Erceg.

*Izvestilac Odbora za budžet* **Tripo Erceg** *(Izborni srez Cetinje, NR Crna Gora)* čita izveštaj Odbora za budžet o Predlogu završnog računa Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1952 godinu. (Videti prilog).

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Tekst Prijedloga zakona o završnom računu neće se čitati. Prelazimo na diskusiju. Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Pošto niko ne želi riječ, prelazimo na glasanje. Ko je *za* Prijedlog zakona o završnom računu Federativne Narodne Republike Jugoslavije, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Niko). Da li se neko uzdržava od glasanja? (Niko). Proglašujem da je Prijedlog zakona o završnom računu za 1952 godinu jednoglasno prihvaćen.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga za izmjenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu. Molim izvjestioca Odbora druga Đorđa Blagojevića da podnese izvještaj.

*Izvestilac Odbora za narodnu privredu* ing. **Đorđe Blagojević** *(Izborni srez Zavidovići, NR Bosna i Hercegovina)* čita izveštaj Odbora za narodnu privredu o Predlogu za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu. (Videti prilog).

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Pretres i glasanje o Prijedlogu ovog zakona vršićemo na način kao što smo to činili kod Prijedloga društvenog plana FNRJ za 1954 godinu. Tamo smo imali najprije pretres u načelu a zatim u pojedinostima i glasali smo najprije po odjeljcima a zatim u cjelini, s tim da se neke glave smatraju kao odjeljak, to jest one glave gdje nema odjeljka.

Otvaram diskusiju u načelu. Ko želi riječ? (Niko).

Pošto se niko ne javlja za riječ prelazimo na pretres po odjeljcima, glavama.

Ima riječ drug Milan Stepanović.

**Milan Stepanović** *(Izborni srez Rankovićevo, NR Srbija):* Imam sledeći amandman na Predlog izmena i dopuna Saveznog društvenog plana za 1954 godinu *(čita):*

U vezi člana 141 Poslovnika Veća proizvođača Saveznoj narodnoj skupštini podnosim sledeći amandman na Predlog izmena i dopuna Saveznog društvenog plana za 1954 godinu: U Glavi XIX član 11 stav 4 tačka a) brisati: »Fabrika silika — vatrostalnog materijala, Skoplje«.

Drugovi narodni poslanici, potrebe u siliko opekama od 1951 do 1953 godine iznosile su 4.620 do 5.580 tona, a perspektivne potrebe pri proizvodnji 2 miliona tona čelika iznosiće oko 10.000 tona, dok se za koksare i industriju stakla troše znatno manje količine. (Podaci su dobijeni od ing. Švajnera, Savezni zavod za planiranje).

Prvom fazom izgradnje fabrike predviđa se proizvodnja od 20.000 tona a drugom fazom još 20.000 tona siliko opeke. Naše potrebe u daljoj perspektivi iznosiće za metalurgiju, koksare i industriju stakla oko 15.000 tona silika. Za prvu fazu izgradnje ove fabrike tražena je jedna milijarda 601 milion 400 hiljada dinara, od čega na uvoznu opremu otpada oko 330,000.000 dinara. Da bi se proizvodila silika opeka u »Magnohromu« potrebno je investirati još oko 213 miliona od čega na uvoznu opremu otpada oko 18 miliona dinara. Kao što se vidi u »Magnohromu« su potrebne relativno male investicije obzirom da se radi samo o dodatnim uređajima, jer osnovni i glavni uređaji postoje zbog proizvodnje magnezitnih i hromomagnezitnih opeka.

Dužan sam ovde da iznesem kako stoji sa dosadašnjim pripremama za proizvodnju siliko opeke u »Magnohromu« i zašto se »Magnohrom« odlučio za ovu proizvodnju.

»Magnohrom« je potpuno razradio problem siliko opeke i u tu svrhu pronašao gotovo sav uređaj u zemlji koji će ovih dana biti prenet u »Magnohrom«, kako bi se otpočelo sa montažom. Tehnološki proces proizvodnje siliko opeka potpuno je ispitan i opeke koje su proizvedene na poluindustriski način potpuno odgovaraju svetskim standardima. Sirovinska baza je osigurana za 70 do 80 godina od kvarcita iz Trstenika i »Bele Stene« kod Uba. Tehničke karakteristike tunelskih peći, koje se izgrađuju u »Magnohromu« imaju tu osobinu da se u njima može vršiti pečenje svakovrsnog vatrostalnog materijala. Za proizvodnju siliko opeka u ovim pećima dobijen je tačan dijagram pečenja od firme koja je isporučila tunelske peći. Kapaciteti »Magnohroma« daleko premašuju potrebe naše zemlje u crnom vatrostalnom materijalu.

Sadanji kapaciteti opeka koji se nalaze u pogonu iznose 16.000 tona godišnje, što uglavnom podmiruje sadašnje naše potrebe. Završetkom dve tunelske peći kapaciteti se povećavaju za daljih 40.000 tona, što bi ukupno značilo 56.000 tona magnezitnih i hromomagnezitnih opeka. Ali, obzirom, da se danas u svetu od ukupno baznih opeka (koje proizvodi »Magnohrom«) proizvodi oko 45% hemiski vezanih, tj. opeka koje se ne peku u pećima.

Pošto se hemiski vezana opeka sve više uvodi u upotrebu, jer je znatno jevtinija, »Magnohrom« će takođe postepeno prelaziti i na hemiski vezanu opeku, i u tu svrhu izgrađuje tunelsku sušaru, u kojoj će se sušiti pomenuta opeka.

Iz ovih razloga sve se više oslobađaju kapaciteti peći, odnosno sve se više povećava kapacitet »Magnohroma«, što mu daje mogućnost da povećava asortiman vatrostalnih proizvoda.

Tvrdnje koje su iznošene da bi se nova fabrika izgradila na ležištima kvarcita, lišene su svake osnove, obzirom da se od jedne tone kvarcita dobija jedna tona siliko opeka. Što znači, da sirovina u tehnološkom procesu ništa ne gubi na svojoj težini.

Potpuno je razumljivo da će proizvodnja siliko opeka u »Magnohromu« biti znatno jevtinija jer će magnohrom na ovaj način bolje koristiti svoje kapacitete. Ako uzmemo samo neke instrumente društvenog plana, onda dolazimo do sledećih zaključaka: amortizacija po jednoj toni siliko opeke u novoj fabrici iznosila bi oko 5.434 dinara — a u »Magnohromu« 3.098 dinara. Kamata na osnovna sredstva iznosila bi u novoj fabrici po jednoj toni opeka 5.217 dinara — a u »Magnohromu« 3.109 dinara. Ovde nisam računao otplatu anuiteta.

Razume se da bi i svi ostali troškovi proizvodnje u »Magnohromu« bili znatno jevtiniji, iz razloga koji su napred navedeni.

Mislim da je ovakav stav, kakav sam zauzeo, potpuno u skladu sa intencijama Društvenog plana, jer se radi o racionalnijem korišćenju investicionih sredstava i potpunijem korišćenju postojećih kapaciteta.

Komisija koju je odredio Savezni zavod za plan da razmotri celishodnost izgradnje nove fabrike, odnosno dodatnih uređaja za proizvodnju ovih opeka u »Magnohromu«, dala je sledeću ocenu:

1) Kapaciteti nove fabrike siliko opeka su predimenzionirani, i

2) Uslovi i ekonomska računica pokazuju da »Magnohrom« ima preimućstvo nad svakom novom fabrikom, ma gde da je podignuta. (Iz izveštaja Vece Milutinovića, ekonomiste savetnika koji je bio član pomenute komisije).

Neki drugovi su izrazili sumnju da »Magnohrom« neće imati dovoljne kapacitete za podmirenje potreba naše metalurgije u crnom vatrostalnom materijalu, akamoli da proizvodi siliko opeku.

Evo kako stvar stoji sa tim pitanjem.

Ove godine predviđena je proizvodnja čelika 656 hiljada tona. U 1960 godini treba da se dostigne proizvodnja, i to:

| | | |
|---|---|---|
| NR Slovenija | 308.000 | tona čelika |
| NR Hrvatska | 90.000 | „ „ |
| NR B i H | 610.000 | „ „ |
| Crna Gora | 137.000 | „ „ |
| NR Srbija | 46.500 | „ „ |
| NR Makedonija | 220.000 | „ „ |

Ukupno: 1,411.500 tona čelika

U daljoj perspektivi, kad se definitivno izgrade kapaciteti, posle 1960 godine, proizvodnja čelika iznosiće:

| | | |
|---|---|---|
| NR Slovenija | 320.000 | tona čelika |
| NR Hrvatska | 100.000 | „ „ |
| Bosna i Hercegovina | 700.000 | „ „ |
| Crna Gora | 137.000 | „ „ |
| NR Srbija | 46.500 | „ „ |
| Makedonija | 500.000 | „ „ |

Ukupno: 1,803.500 tona čelika

Kad se uzme u obzir da je potrošnja crnog vatrostalnog materijala po jednoj toni čelika 15 do 16 kilograma, onda se dobija sledeći račun: u 1960 godini, pri proizvodnji 1,411.500 tona čelika, potrošnja crnog vatrostalnog materijala iznosiće 21,172 tone. A pri proizvodnji čelika od 1,803.500 tona potrošnja crnog vatrostalnog materijala iznosiće 27,052 tone. Potrošnja u industriji cementa i za razne druge sitne potrebe može iznositi maksimum oko 3.000 tona godišnje.

Ako se uzme u obzir da su kapaciteti »Magnohroma« mogući, zajedno sa hemiski vezanim opekama, 76.000 tona crnog vatrostalnog materijala, onda se jasno vidi da se mogu podmiriti sve domaće potrebe i u daljoj perspektivi u crnom vatrostalnom materijalu, kao i u siliki, koja bi se proizvodila u »Magnohromu«, a da pri tome još uvek ostanu znatno velike količine za izvoz.

Mislim da se iz ovoga jasno vidi da je i ova sumnja potpuno neopravdana.

Neki drugovi su mi zamerili da je nezgodno što ja ovu stvar pokrećem, mada je potpuno tačno ono što ja navodim, jer bi se moglo shvatiti da je to borba za očuvanje monopolskog položaja, strah od konkurencije itd. Ovi prigovori su, po mome mišljenju, neosnovani, jer se kod nas ne mogu poistovetiti sadašnje nezdrave tendencije pojedinih kolektiva sa monopolizmom u klasičnom smislu te reči. Sredstva za proizvodnju nisu privatna svojina, nego svojina društva, pa se, prema tome, može govoriti samo o društvenom monopolu, ili u najgorem slučaju o monopolu radnog kolektiva ili komune.

Međutim, društvena zajednica ima uvek mogućnosti da sa odgovarajućim instrumentima suzbija takve tendencije. Ovde treba imati u vidu da su to prolazne pojave u privrednom razvitku naše zemlje, jer su one u krajnjoj liniji izraz deficitarnosti pojedinih proizvoda, neuravnoteženosti našeg platnog bilansa sa inostranstvom itd. Kada bude moguće da se dozvoli slobodniji spoljnotrgovinski promet, a to znači kada se izravna naš platni bilans, kada se poveća proizvodnja deficitarnih artikala, onda će i konkurencija na našem tržištu biti veća, realnija, biće otstranjene mnoge slabosti koje se danas ispoljavaju u različitim vidovima.

Samo jedan primer u vezi sa monopolskim položajem. »Magnohrom« od oko 600,000.000 dobiti ima na samostalnom raspolaganju 2,000.000 dinara i slovom: 2,000.000 dinara. Iz ovoga se jasno vidi da monopolski položaj »Magnohroma« ne koristi u tolikoj meri njegov radni kolektiv, već u krajnjoj liniji društvena zajednica kao celina. To je i razumljivo jer drukčije u našim uslovima ne može ni da bude.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća je na sastanku ovoga Doma od 10 juna ove godine, odgovarajući, pored ostalog, i na pitanje koje sam ja postavio, a na ime o svrsishodnosti izgradnje fabrike silika vatrostalnog materijala izneo je da je o ovome ustvari bespredmetno diskutovati. S obzirom da je silika išla na konkurs, a posle amandmanom dobila sredstva za izgradnju, a »Magnohrom« odbijen navodno zbog toga, što nije imao ni sređen elaborat, kako je bio informisan drug Karabegović.

U ovom pitanju stvari stoje ovako.

»Magnohrom« nije ni išao na konkurs u pogledu izgradnje uređaja za siliku, nego za normalnu izgradnju, predviđenu generalnim projektom. Na konkurs »Magnohrom« je pušten, jer je imao i sređen elaborat i dokumentaciju, na osnovu čega je komisija u Narodnoj banci FNRJ utvrdila da »Magnohromu« od njegovih zahteva u visini od 270 miliona dinara, treba dati 200 miliona. Međutim, komisija Saveznog izvršnog veća je tu sumu smanjila na 100 miliona. Docnijom intervencijom »Magnohroma« dobijeno je iz sredstava NR Srbije još 100 miliona dinara.

Fabrika siliko opeka bila je na konkursu odbijena, a naknadnim amandmanom, komisija koja je pregledala njihov elaborat, dala je mišljenje da ipak ne treba ići ove godine na izgradnju ovog objekta. Zapisnik su potpisali: ing. Janaušek, dr Dreksler, ing. Janežić, ing. Bugarinović, ing. Buljan i ing. Petrić.

Pošto su sredstva za izgradnju ove fabrike dobijena, ne putem konkursa, već na način koji vam je svima poznat, ovaj Dom ima pravo, po mome mišljenju, da pretresa svrsishodnost izgradnje ove fabrike. Utoliko pre što sam ja ovo pitanje pokrenuo prilikom pretresa Društvenog plana i izrazio sumnju u opravdanost izgradnje ove fabrike, i predložio, pre nego što se daju investicije, da jedna komisija, koju bi Izvršno veće odredilo, pogleda mogućnost proizvodnje opeka u već postojećim fabrikama vatrostalnog materijala, jer bi se time uštedela znatna investiciona sredstva i bolje koristili postojeći kapaciteti.

Utoliko pre što imamo dovoljno iskustva sa predimenzionaranim kapacitetima keramičke industrije. Pretstavnik Saveznog izvršnog veća je tada izjavio da se slaže sa mojim predlogom. Međutim, on u praksi nije sproveden, i za to sam ja ponovo, preko Pretsednika Savezne narodne skupštine, postavio pitanje Saveznom izvršnom veću.

Sredstva, koja su namenjena za izgradnju ove fabrike, ukoliko se usvoji moj amandman, treba u svakom slučaju ostaviti na teritoriji NR Makedonije, s tim da se gradi ono što oni smatraju da je potrebno.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Molim druga izvjestioca da pročita prijedlog za izmjene u glavi XVI.

*Izvestilac Odbora za narodnu privredu* ing. **Đorđe Blagojević** *(Izborni srez Zavidovići, NR Bosna i Hercegovina):* U glavi XVI iza odeljka 2) dodaju se dva nova odeljka koji glase *(čita):*

2a)

Za građevinske objekte koji služe trgovinskoj, ugostiteljskoj i turističkoj delatnosti ne vrši se obračun i uplata amortizacije za zamenu.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za* odjeljak 2a), neka digne ruku. (Svi dižu ruku.) Hvala. Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije). Prihvaćeno je jednoglasno.

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević** *(čita):*

2b)

Sezonska ugostiteljska preduzeća i radnje obračunavaju i uplaćuju deo amortizacije za zamenu za ono vreme u kome posluju.

Sezonskim ugostiteljskim preduzećem i radnjom smatra se ugostiteljska privredna organizacija koja obavlja ugostiteljsku delatnost najduže 9 meseci u toku godine.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja, stavljam na glasanje. Ko je *za* odjeljak 2b), neka digne ruku. (Svi dižu ruku.) Hvala. Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se neko uzdržao od glasanja? (Nije). Odjeljak 2b) prihvaćen je jednoglasno.

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević:** U glavi XVII (Kamata na osnovna sredstva), u odeljku 3) dodaje se nova tačka đ) koja glasi *(čita):*

đ) građevinskih objekata koji služe trgovinskoj, ugostiteljskoj i turističkoj delatnosti.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Želi li neko riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za* predloženi tekst, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko) Idemo dalje.

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević:** U glavi XIX odeljak 10) na kraju dodaje se novi stav koji glasi *(čita):*

Savezno izvršno veće će osloboditi sredstva iz ovog odeljka za potrebe Opšteg investicionog fonda saglasno povećanju sredstava federacije iznad iznosa predviđenog društvenim planom.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za* predloženi tekst, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Ko se uzdržava od glasanja? (Niko).

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević:** Posle glave XIX dodaje se nova glava XIXa koja glasi *(čita):*

Zateznu kamatu plaća dužnik koji o roku ne izmiri dug, i to:

1) banci: na kratkoročne kredite koji o roku ne budu vraćeni, na prekoračenje kratkoročnih kredita i na anuitete o zajmovima za investicije koji o roku ne budu uplaćeni u visini redovne kamatne stope, s tim da kamatna stopa zatezne kamate ne može biti veća od 6% godišnje;

2) privrednim, zadružnim i društvenim organizacijama za njihova novčana potraživanja — u visini koja bude ugovorom određena, s tim da ugovorena stopa zatezne kamate ne može biti veća od 12% godišnje; ako visina zatezne kamate nije ugovorena, dužnik plaća zateznu kamatu po stopi od 8% godišnje;

3) ostalim poveriocima za njihova novčana potraživanja u visini koja bude ugovorom određena, s tim da ugovorena stopa zatezne kamate ne može biti veća od 5% godišnje; ako zatezna kamata ili visina njene stope nije ugovorena, dužnik plaća zateznu kamatu po stopi od 5% godišnje.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Otvaram diskusiju. Ovaj amandman je predložen na glavu XIX stav 4. Pošto se radi o jednoj izmjeni Društvenog plana van prijedloga Saveznog izvršnog vijeća može da se odluči i na kraju prijedloga koji je učinilo Savezno izvršno vijeće.

Ko želi da uzme riječ na prijedlog nove glave XIX-a? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za riječ, stavljam na glasanje novu glavu XIX-a. Ko je *za,* neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv?* (Niko). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko).

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević:** U glavi XXXVII tač. 1 menja se i glasi *(čita):*

| | |
|---|---|
| 1. za savezne investicije | 35.235 |

U tač. 5 iste glave »za dotacije narodnim republikama« dodaje se nova alineja koja glasi *(čita):*

| | |
|---|---|
| NR Srbiji | 730 |

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za* predloženi tekst, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević:** U glavi XXXVIII, u tač. 2, i to u otseku u kome je utvrđena upotreba sredstava za savezne investicije za izgradnju privredno značajnih objekata za privredu u FNRJ na području NR Srbije — alineja a) menja se i glasi *(čita):*

a) za rudarske istražne radove, dovršenje donjeg stroja pruge Brodica—Majdanpek, građevinske radove i studije i istraživanja — Majdanpek 800
za studije i istraživanja u vezi sa topionicama bakra i fabrikom sumporne kiseline — Bor 150
za izvozno okno i proširenje flotacije — Bor 870

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Otvaram diskusiju. Ko želi riječ? (Ne javlja se niko). Ko je *za* predloženi tekst, neka digne ruku. (Svi dižu ruku) . Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević:** Iza glave XXXVIII dodaje se nova glava XXXVIII-a koja glasi *(čita):*

Glava XXXVIIIa

POKRIĆE VIŠKOVA RASHODA NAD PRIHODIMA SAVEZNOG BUDŽETA I SAVEZNIH FONDOVA ZA 1952 I 1953 GODINU

1)

Za pokriće viškova rashoda nad prihodima saveznog budžeta i saveznih fondova iz 1952 i 1953 godine do ukupnog iznosa od 34.000 miliona dinara — nastalih u vezi finansiranja narodnih republika, pokriće negativne razlike iz spoljnotrgovinskog poslovanja i pokriće negativne razlike po osnovu regresnih računa, kao i za postizanje celishodnije raspodele investicija narodnim republikama — upotrebiće se sredstva koja su obrazovana primenom Odluke o zaključivanju poslovanja po budžetima i fondovima za 1953 godinu i o prelazu u 1954 godinu (»Službeni list FNRJ«, br. 52/53), i to:

a) višak prihoda nad rashodima republičkih budžeta za 1953 godinu,

b) pozitivne razlike na računu doprinosa za socijalno osiguranje po završnim računima za 1952 godinu,

c) višak društvenog doprinosa narodnih republika posle izmirenja obaveza narodnih republika prema federaciji za 1953 godinu,

d) pozitivne razlike po računu društvenog doprinosa za 1953 godinu uplaćene posle 5 februara 1954 godine.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Otvaram diskusiju. Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević** *(čita):*

2)

Višak iz prethodnog odeljka pod a) do d) umanjiće se za:

a) višak rashoda nad prihodima republičkog zavoda za socijalno osiguranje za 1953 godinu,

b) višak rashoda nad prihodima po republičkom investicionom fondu a po izvršenim isplatama do 31 januara 1954 godine (Odluka o zaključivanju poslovanja po budžetima i fondovima za 1953 godinu i o prelazu u 1954 godinu (»Službeni list FNRJ«, br. 52/53);

c) obaveze narodne republike prema federaciji po društvenom planu za 1953 godinu a na ime društvenog doprinosa;

d) obaveze narodnih republika prema federaciji po osnovu blokirane amortizacije za 1952 i 1953 godinu koja se uplaćuje u savezni investicioni fond.

Osim umanjenja koje će narodne republike izvršiti po odredbi ovog odeljka pod a) do d) umanjiće NR Srbija viškove iz prethodnog odeljka po a) do d) za 4.430 miliona dinara na ime negativne razlike društvenog doprinosa po završnim računima preduzeća za 1952 godinu nastalih po prelazu sa obračuna po društvenoj evidenciji na obračun po knjigovodstvu preduzeća.

Smanjenje viškova po osnovu ovog odeljka izvršiće narodne republike pre uplate viškova na poseban račun kod Narodne banke FNRJ.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za* predloženi tekst dopune Saveznog društvenog plana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko). Molim idemo dalje.

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević** *(čita):*

3)

Od sredstava koja narodne republike na osnovu odredaba ove glave uplate u korist federacije može Savezno izvršno veće dodeliti do 7.500 miliona dinara za investicije NR Srbije i NR Makedonije kao i Narodnom odboru grada Beograda.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ: (Niko se ne javlja). Ko je *za* predloženi tekst dopune Saveznog društvenog plana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Idemo dalje.

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević** *(čita):*

4)

Rokove i način na koji će narodne republike isplaćivati viškove predviđene ovom glavom na poseban račun kod Narodne banke FNRJ odrediće Savezno izvršno veće.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za* predloženu dopunu Saveznog društvenog plana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Idemo dalje.

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević** *(čita):*

8. Ove izmene i dopune Saveznog društvenog plana važe od 1 januara 1954 godine, izuzev glave XIXa koja stupa na snagu osam dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Ko je *za* predloženu tačku izmjena i dopuna Saveznog društvenog plana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Imamo samo još naknadni prijedlog za izmjenu stava 1 i 2 odjeljka 6 glave XXVIII Saveznog društvenog plana za 1954 godinu za koga smo juče riješili da ga po hitnom postupku stavimo na dnevni red. Molim druga izvjestioca da pročita izmjenu stava 1.

*Izvestilac* ing. **Đorđe Blagojević:** U obrazloženju Saveznog izvršnog veća kaže se:

Prema ranijoj široj formulaciji stava 1, odeljak 6 Glave XXVIII Saveznog društvenog plana za 1954

godinu, koja je i danas na snazi, mogla bi se na deviznom obračunskom mestu u toku godine pojaviti tražnja od oko 34 milijardi dinara, pod pretpostavkom korišćenja 10% svih tamo navedenih sredstava (sredstava za investicije, dakle i investicionih kredita, sredstava amortizacionih fondova, fondova za samostalno raspolaganje i drugih fondova).

Imajući u vidu sadašnju situaciju platnog bilansa kao i kretanje kurseva na deviznom obračunskom mestu koji pokazuju tendenciju postepenog porasta, to bi dalje zadržavanje dosadašnje formulacije iz Saveznog društvenog plana još više otežalo situaciju i dejstvovalo kao jedan od faktora daljeg porasta kurseva na deviznom obračunskom mestu. Ovo tim pre što ova odredba Saveznog društvenog plana još nije došla do svog punog izražaja, pošto je vremenski ranijeg datuma, tako da bi se njeno dejstvo — ako bi se ...roka formulacija zadržala — ubuduće osetilo u jačoj meri nego danas.

Stav 1 odeljka 6 Glave XXVIII Saveznog društvenog plana za 1954 godinu menja se i glasi *(čita)*:

Privredne organizacije mogu iz sredstava amortizacionog fonda i sredstava za samostalno raspolaganje izdvojenih za investicije, a ustanove sa samostalnim finansiranjem iz sredstava fonda za zamenu i dopunu, nabavljati inostranu opremu i investicioni materijal, kao i plaćati inostrane usluge u vezi sa investicijama, do iznosa od 10% navedenih sredstava.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ po ovom stavu? (Niko se ne javlja). Stavljan na glasanje. Ko je *za* izmjenu Saveznog društvenog plana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Niko). Da li se ko uzdržava od glasanja (Niko). Idemo dalje.

*Izvestilac* **Đorđe Blagojević:** Stav 2, odeljka 6, glave XXVIII Saveznog društvenog plana za 1954 godinu menja se i glasi *(čita)*:

Savezno izvršno veće može povećati ili smanjiti procent i vrste sredstava iz prethodnog stava.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ o ovom stavu? (Niko se ne javlja). Stavljam na glasanje. Ko je *za* ovu izmjenu Saveznog društvenog plana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Stavljam na pretres amandman druga Stepanovića Milana koji on stavlja na Prijedlog o izmjenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, da se u glavi XIX, odjeljak 11, stav 4, tačka a) briše »fabrika siliko-vatrostalnog materijala Skoplje«. Obrazloženje ste čuli maloprije. Ko želi riječ o tom amandmanu? *(Osman Karabegović:* Ja). Riječ ima drug Osman Karabegović.

*Pretstavnik Saveznog izvršnog veća* **Osman Karabegović:** Ja sam, uostalom, već rekao sve što je trebalo reći o ovoj stvari, ali bih hteo još jedanput ovo da naglasim: I ovo Veće i Savezno veće izglasali su amandman kojim je ova fabrika ušla u Društveni plan i tako data mogućnost da dobije sredstva; ta je fabrika u gradnji. Ja ponovo naglašujem da je to, po mom mišljenju, apsurd da se sada usvaja takav jedan amandman kada smo doneli amandman da ta fabrika uđe u Savezni društveni plan. To bi značilo da sada donosimo amandman protiv jučerašnje naše odluke ako bi se sada donela odluka o brisanju te fabrike.

Drugo, ja ne ulazim u to i ne osporavam drugovima pitanje rentabilnosti i potrebe građenja ovog pogona za siliko-vatrostalni materijal u okviru Magnohroma. Ja sam prošli put rekao: neka idu na konkurs, pa ako dobiju sredstva, neka grade! Ali postavljati zahtev: hoćemo da gradimo, s tim da drugi ne sme graditi, — to je apsurd. To je, po mom mišljenju, za naš sistem neprihvatljivo. Ja hoću ovo da gradim a zabranjujem drugome da to isto gradi — to nije u duhu našeg sistema. (Aplauz).

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Riječ ima drug Milan Stepanović.

**Milan Stepanović** *(Izborni srez Rankovićevo, NR Srbija):* Kada sam ja postavio ovaj zahtev, nisam tražio da se ta fabrika pravi ili ne, nego sam govorio o principijelnom pitanju: da li Skupština treba da diskutuje o tom pitanju ili ne. Evo iz kojih razloga. Ja sam prilikom diskusije o Predlogu saveznog društvenog plana za ovu godinu — to se može videti u stenografskim beleškama koje sam ponovo pregledao — postavio u sumnju svrsishodnost izgradnje ove fabrike, zbog toga što znam i što sam uveren da se ti proizvodi mogu praviti u postojećim fabrikama vatrostalnog materijala, jer se svugde u svetu tako radi. Ja nisam ovde postavljao zahtev u pogledu Majdanpeka, ja to nisam ni zahtevao. *(Osman Karabegović:* Vi sada stavljate predlog da Veće donese odluku da se ta fabrika briše Iz Saveznog društvenog plana). Ako drugovi smatraju da ona i pored toga treba da se gradi, neka odluče to u Narodnom sobranju Makedonije pa neka grade! Ja to kažem zbog toga što su sve komisije koje su pregledale tu stvar dale negativno mišljenje. I komisija Narodne banke FNRJ za konkurs. Posle amandmana tražilo se da se ipak odustane od izgradnje. Komisija koja je određena od strane Zavoda za planiranje takođe je dala mišljenje koje sam izneo u svom predlogu. Zbog toga ja kažem da kada se tako stvar postavi onda ovaj Dom i Skupština u celini imaju pravo da o tome diskutuju, jer se radi o objektima koji su u Saveznom društvenom planu.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Drug Karabegović želi da govori radi objašnjenja.

*Pretstavnik Saveznog izvršnog veća* **Osman Karabegović:** Izvan svake sumnje je da Skupština može kadgod hoće da donese odluku. Ali ja postavljam ovde pitanje: da li je u duhu čitavog našeg privrednog sistema da takvu odluku donesemo jer smo već doneli amandman. Skupština može svaku odluku doneti, ja nisam rekao da ne može.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Riječ ponovo ima drug Stepanović.

**Milan Stepanović** *(Izborni srez Rankovićevo, NR Srbija):* Ja sam vrlo jasno i prošli put u diskusiji o Predlogu saveznog društvenog plana postavio to pitanje. Isto tako, formulisao sam i pitanje koje je upućeno preko Pretsednika Skupštine i Saveznog izvršnog veća. Međutim, drug Karabegović ne odgovara na pitanje koje sam postavio i kako sam ga formulisao. Ja postavljam pitanje zašto se ta stvar ne može sprovesti u praksi, iako je bila usvojena prilikom pretresa Društvenog plana. Nije bitno, ustvari, da li će se ta fabrika graditi iz sredstava društvenog plana ili na kraju. Ali ovde se iznose činjenice.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Da li još ko želi riječ? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za riječ, stavljam amandman druga Milana Stepanovića na glasanje. On svojim amandmanom traži da se u Saveznom društvenom planu za 1954 godinu, iz glave XIX, stav 11, tač. 4 pod a) briše »fabrika silikata i vatrostalnog materijala u Skoplju.«

Ko je *za* amandman narodnog poslanika Milana Stepanovića, neka digne ruku. (Manjina diže ruku). Ko je *protiv?* amandmana, neka digne ruku. (Većina diže ruku). Ko se uzdržao? (Šesnaest narodnih poslanika se uzdržalo).

Proglašujem da je amandman odbačen velikom većinom. Za amandman je glasalo osam, a uzdržalo se 16 narodnih poslanika. Ostali narodni poslanici glasali su protiv amandmana.

Time smo završili pretres i glasanje o Prijedlogu za izmjene Saveznog društvenog plana u pojedinostima. Stavljam Prijedlog izmjena Saveznog društvenog plana na glasanje u cjelini.

Ko je *za* prijedlog u cjelini, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv?* (Niko). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Proglašujem da je Prijedlog za izmjene i dopune Saveznog društvenog plana za 1954 godinu jednoglasno prihvaćen.

Prelazimo na slijedeću tačku dnevnog reda — Pretres Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije (Savezni budžet) za 1954 godinu.

Pošto ovdje nema izvjestioca Odbora za budžet a pošto je usvojen zahtjev o hitnom postupku, to molim druga zapisničara da pročita obrazloženje prijedloga koji je dostavilo Savezno izvršno vijeće.

*Zapisničar* **Anton Šturm** *(čita):*

U vezi sa predloženim izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, potrebno je i kroz Savezni budžet za 1954 godinu sprovesti odgovarajuće izmene i dopune, ukoliko se odnose na strukturu raspoređenih sredstava u Saveznom budžetu.

Saglasno predloženim izmenama i dopunama u Glavi XXXVII tač. 1 i u Glavi XXXVIII tač. 2 Saveznog društvenog plana za 1954 godinu — po kojima se smanjuje ukupan obim saveznih investicija za iznos od 730,000.000 din. i ista suma dodeljuje na ime dotacije NR Srbiji — potrebno je globalan kredit predviđen za investicije u Saveznom budžetu za 1954 godinu smanjiti za iznos od 730,000.000 din. a kod dotacija narodnim republikama, i za dotacije NR Makedoniji i NR Crnoj Gori, treba dodati novu poziciju koja će obuhvatiti predloženu dotaciju NR Srbiji u iznosu od 730,000.000 dinara.

Na taj način, u 21 razdelu Saveznog budžeta (Savezna uprava za investicionu izgradnju) kredit za investicije, umesto 35.965,000.000 din., iznosiće sada 35.235,000.000 din., a u 45 razdelu Saveznog budžeta ukupan iznos dotacija narodnim republikama, umesto 8.070,000.000 din., iznosiće sada 8.800,000.000 dinara.

Navedene izmene ne menjaju ukupan iznos Saveznog budžeta za 1954 godinu, koji je i dalje ostao u prihodima i u rashodima u ukupnom iznosu od 260.114,000.000 din. — kako ga je Savezna narodna skupština odobrila.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Da li neko želi riječ? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za riječ, stavljam Prijedlog izmjena i dopuna Budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije (Savezni budžet) za 1954 godinu na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv?* (Niko). Ko se uzdržao od glasanja? (Niko). Prema tome, prijedlog je jednoglasno prihvaćen.

Prelazimo na 4) tačku dnevnog reda: Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije. Molim izvjestioca Odbora da podnese izvještaj.

*Izvestilac Odbora za privredne organizacije* ing. **Pavle Šumanovac** *(Izborni srez Sombor APV NR Srbija):* Odbor za privredne organizacije Veća proizvođača sastavio je dva izveštaja. Jedan izveštaj, koji je štampan u maju mesecu dostavljen je poslanicima putem pošte, a drugi je prekjuče podeljen ovde u Skupštini. (Videti prilog). Pošto odluke koje sadrži prvi izveštaj, a koje se odnose na odobravanje statuta i pravila pojedinih organizacija komora i stručnih udruženja, sadrži i drugi izveštaj, to je naš Odbor zaključio da se prvi izveštaj ne čita već samo dopuna prvom izveštaju koja glasi *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za privredne organizacije
Br. 71
10 juna 1954 god.
Beograd

DOPUNA IZVEŠTAJA
ODBORA ZA PRIVREDNE ORGANIZACIJE VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE U VEZI SA POTVRDOM STATUTA I PRAVILA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

Izveštaj Odbora za privredne organizacije o radu na potvrdi statuta i pravila privrednih organizacija (br. 71 od 26-V- o. g.) otštampan je i dostavljen svim narodnim poslanicima. Pomenuti izveštaj se odnosi na rad Odbora sa sednica, održanih 27 i 28 aprila i 21 i 22 maja ove godine. Ova dopuna se odnosi na rad Odbora sa sednice od 9 i 10 juna o. g.

Na tim sednicama Odbor je razmatrao odgovore komora i stručnih udruženja na primedbe i preporuke, koje su im stavljene od strane Odbora na podnete statute i pravila i utvrdio sledeće:

1) Da je Savez ugostiteljskih komora Jugoslavije postupio po primedbama Odbora i podneo ispravljeni

Statut, u kojem je precizirao koje sve društvene organizacije i udruženja mogu biti članovi toga Saveza.

2) Da je Udruženje preduzeća tekstilne industrije FNRJ podnelo ispravljena pravila, u kojima je izostavljena tačka c) u članu 4, koja je govorila o komercijalnoj delatnosti Udruženja. Isto tako ovo Udruženje postupilo je po primedbi Odbora i unelo u ispravljena pravila, da svako preduzeće koje je član Udruženja bude zastupljeno sa svojim pretstavnikom u Skupštini.

3) Da je Udruženje rudnika i industrije nemetala FNRJ postupilo po primedbi Odbora i u svojim izmenjenim pravilima izostavilo oderdbu u članu 4, koja je govorila o radu Udruženja na objedinjavanju u oblasti prometa robom. Isto Udruženje je u ispravljenim pravilima izostavilo odredbu iz člana 20 ranijih pravila, u kojoj je predviđeno da se inventar Udruženja u slučaju njegove likvidacije predaje članovima Udruženja kao vlasnicima.

4) Da je Savez jugoslovenske elektroprivrede u podnetim izmenjenim pravilima predvideo kao organe Saveza: Skupštinu, Upravni i Nadzorni odbor i odredio njihova ovlašćenja, dok je u ranije podnetim pravilima Savez predvideo samo Upravni odbor i pretsednika kao organe upravljanja.

5) Da je Udruženje jugoslovenskih željezara na osnovu primedbi Odbora dostavilo ispravljena pravila u kojima je predviđeno: da se izabere Nadzorni odbor kao organ Udruženja; da radnički saveti mogu svoje pretstavnike u Udruženju opozivati; da rok trajanja mandata članova Upravnog odbora bude jedna godina; da Upravni odbor podnosi pismen godišnji izveštaj radničkim savetima preduzeća — članovima Udruženja; da sekretar nije član Upravnog odbora jer je postavljeni službenik.

6) Da je Udruženje građevinskih preduzeća FNRJ podnelo nova pravila i postupilo po primedbama Odbora i to: Udruženje je izbrisalo iz pravila tačku 1 u članu 3, po kojoj je zadatak Udruženja bio da radi na obrazovanju građevinske komore; Udruženje je po primedbama Odbora izostavilo tačku 6 i 16 istog člana koje govore da je zadatak Udruženja da radi na regulisanju plata radnika i službenika u građevinarstvu na bazi propisa koji važe za plate u državnoj upravi. Udruženje je takođe u ispravljenim pravilima izostavilo odredbu koja je govorila o novčanom kažnjavanju svojih članova.

7) Udruženje preduzeća za proizvodnju i preradu nafte i plina predvidelo je u novim pravilima na osnovu primedbi Odbora Nadzorni odbor kao organ upravljanja, zatim rok trajanja mandata članova Upravnog odbora od jedne godine, pravo opoziva članova Upravnog odbora od strane radničkih saveta i obavezu upravnog odbora da podnosi godišnje izveštaje o svom radu radničkim savetima preduzeća — svojih članova.

8) Udruženje filmskih proizvođača Jugoslavije prilagodilo je svoja nova pravila primedbama Odbora i u ispravljenim pravilima predvidelo: obavezu Upravnog odbora da podnosi godišnje izveštaje radničkim savetima preduzeća — članova Udruženja; trajanje mandata članova Upravnog odbora od jedne godine i izbor Nadzornog odbora kao organa Udruženja.

9) Udruženje industrije prerade ugljena i proizvodnje plina preciziralo je u novim pravilima pojam privredno-finansiskog poslovanja na taj način, što će Udruženje kod svojih članova vršiti savetodavnu ulogu po privredno-finansiskim pitanjima.

10) Savez Udruženja drumskog saobraćaja Jugoslavije izvršio je ispravke u pravilima na osnovu primedbi Odbora, i to: predvideo je Nadzorni odbor, obavezu Izvršnog odbora da podnosi godišnje izveštaje o radu članova Saveza i usvojio odredbu da generalni sekretar nije organ Saveza.

11) Na sednici od 9 i 10 juna o. g. Odbor je rasmotrio Statut Saveza trgovinskih komora FNRJ i na njega nije stavio nikakve primedbe. Odbor je preporučio pretstavniku Saveza trgovinskih komora koji je bio prisutan sednici da u članu 23 treba predvideti mogućnost žalbe Skupštini Saveza na odluku Upravnog odbora o neprimanju u članstvo, kao i da u članu 22 eventualno izostave zadnji stav koji govori o odlučujućem glasu pretsednika.

12) Na istoj sednici Odbor je pregledao i Pravila Stručnog udruženja brodograđevne industrije pa je zaključio da ova pravila za sad ne iznosi na odobrenje Veću proizvođača s obzirom da na njih ima primedaba koje treba prethodno raspraviti sa samim Udruženjem koje se nalazi u Zagrebu, a usled kratkoće vremena to nije bilo moguće sprovesti do sednice Veća proizvođača.

13) Pošto su komore i stručna udruženja navedeni u tačkama 1 do 11 ovoga izveštaja postupila u svemu po primedbama Odbora, i podnela Odboru ispravljena pravila, koja su u skladu sa zakonskim propisima i duhom našeg privrednog sistema, Odbor predlaže Veću proizvođača:

a) da odobri statute Savezne industriske komore i Savezne spoljnotrgovinske komore;

b) da odobri osnivanje i statute Saveza ugostiteljskih komora Jugoslavije, Saveza poljoprivrednih komora FNRJ i Saveza trgovinskih komora FNRJ;

c) da odobri pravila stručnih udruženja: preduzeća tekstilne industrije FNRJ, rudnika i industrije nemetala na području FNRJ, preduzeća kožarsko-prerađivačke industrije FNRJ, industrije ulja FNRJ, keramičkih industrija i rudnika na području FNRJ, Saveza jugoslovenske elektroprivrede, građevinskih preduzeća FNRJ, preduzeća farmaceutsko-hemiske industrije FNRJ, jugoslovenskih željezara, preduzeća za proizvodnju i preradu nafte i plina, Saveza drumskog saobraćaja Jugoslavije, grafičkih preduzeća Bosne i Hercegovine i Crne Gore, filmskih proizvođača Jugoslavije, industrije šećera FNRJ, industrije prerade ugljena i proizvodnje plina, proizvođača tehničkih plinova Jugoslavije, preduzeća za preradu mesa FNRJ i preduzeća industrije vrenja FNRJ.

Prilikom razmatranja navedenih statuta i pravila Odbor je prvenstveno imao u vidu da li su statuti i pravila u skladu sa postojećim zakonskim propisima i pri tome je težio da se obezbedi princip kolektavnog upravljanja i demokratičnosti u tim udruženjima odnosno komorama. Prilikom pregledanja statuta i pravila sednicama Odbora su prisustvovali i pretstavnici zainteresovanih komora odnosno udruženja i pretstavnici Saveznog izvršnog veća, koji su učestvovali u diskusiji i na taj način postignuto je da se izvesne primedbe odmah rasprave.

Pored razmatranja navedenih statuta i pravila Odbor je na sednici od 30 marta 1954 godine razmatrao i pitanje položaja komunalnih preduzeća u našem privrednom sistemu a po predlogu zemaljskih odbora sindikata komunalaca Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Centralnog odbora sindikata komunalaca Jugoslavije. Na osnovu tih predloga i diskusije u Pododboru ovog Odbora sastavljen je referat o položaju komunalnih preduzeća i dati su izvesni predlozi za rešenja ovih pitanja. Odbor je zaključio da ova pitanja postavi pred Savezno izvršno veće i zatražio od njega mišljenje. Posle toga Odbor bi ovo pitanje izneo pred Veće proizvođača.

Za izvestioca Odbora izabran je narodni poslanik Pavle Šumanovac.

Sekretar
**Rade Vučković**, s. r.

Pretsednik
**Josip Cazi**, s. r.

Članovi:

**Živorad Ćosić**, s. r., **Drago Čeh**, s. r., **Božidar Đurić**, s. r. **Mijo Đurić**, s. r., **Pero Gajić**, s. r., **Ivan Grešak**, s. r., **Ivan Lončar**, s. r., ing. **Pavle Šumanovac**, s. r., **Ramo Smajić**, s. r., **Jagoš Subotić**, s. r.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Otvaram pretres o ovome izvještaju. Da li neko želi riječ? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za riječ, stavljam ovaj izvještaj na glasanje. Glasaćemo posebno za statute komora a posebno za pravila udruženja i to iz toga razloga što statute komora odobrava i Savezno vijeće, tj. Skupština, a pravila udruženja odobrava samo Vijeće proizvođača.

Ko je *za* to da se odobre statuti komora koji su nabrojani u izvještaju, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se neko uzdržao od glasanja? (Nije). Stavljam na glasanje odobravanje pravila udruženja koja su navedena pod tačkom c) izvještaja. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Prije prelaska na posljednju tačku dnevnog reda treba da se vratimo na jedno pitanje u vezi sa Prijedlogom zakona o prometu zemljišta i zgrada. Mi smo juče izglasali amandman na član 44. Međutim, kada smo htjeli taj amandman da prilagodimo zakonskim propisima, odnosno da mu damo zakonsku formulaciju pokazalo se da je mnogo bolje riješiti to pitanje u onom duhu kako je to drug Ištvan Vig predložio uz član 33. Uz pomoć drugova iz zakonodavnih odbora Saveznog vijeća i našeg Vijeća izrađena je nova formulacija amandmana koja glasi *(čita)*:

U članu 33 Zakona o prometu zemljišta i zgrada dodaje se nov stav dva koji glasi:

Nadležni organi iz prethodnog stava mogu građevinsko zemljište u društvenoj svojini na kome je podignuta zgrada privatnog lica dati ovome u zamenu za drugo građevinsko ili poljoprivredno zemljište, kao i dati privatnom licu građevinsko zemljište u društvenoj svojini u zamenu za drugo građevinsko ili poljoprivredno zemljište ako je to privatnom licu potrebno radi podizanja stanbene zgrade.

Stav 2 postaje stav 3.

Da li želi neko da uzme riječ u vezi sa ovim amandmanom. (Niko se ne javlja). Stavljam na glasanje amandman druga Ištvana Viga. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se neko uzdržao od glasanja? (Nije).

Prelazimo na posledniju tačku dnevnog reda: Pretres izveštaja Odbora za žalbe i pretstavke Vijeća proizvođača. Molim izvjestioca Odbora da pročita izvještaj.

*Izvestilac Odbora za pretstavke i žalbe* **Momir Bošković** *(Izborni srez Beograd III, NR Srbija) (čita)*:

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za pretstavke i žalbe
Broj 15
15 maj 1954 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Na osnovu čl. 188 stav 3 Poslovnika Veća proizvođača Savezne narodne skupštine Odbor za pretstavke i žalbe podnosi Domu izveštaj o radu Odbora u vremenu od 29. I do 15. V. 1954 godine.

Odbor za pretstavke i žalbe na svojoj I sednici koja je održana 29 januara 1954 godine konstituisao se i izabrao sebi za pretsednika Medana Savu, za potpretsednika Humek Paulu i za sekretara Bošković Momira. Odbor je održao 8 sednica od kojih je na II i III sednici pretresan Nacrt poslovnika Odbora, koji je usvojen nici IV sednici Odbora. Poslovnik Odbora do danas podnet Domu jer se stalo na stanovište da bi kroz praksu trebalo videti pravilnost njegovih odredbi pa ga tek posle podneti Domu na saglasnost. Pored ovoga održana je jedna zajednička sednica sa Odborom za pretstavke i žalbe Saveznog veća na kojoj su razmatrana izvesna pitanja u vezi sa radom oba odbora. Na ostalim sednicama Odbor je razmatrao pretstavke i žalbe (u daljem tekstu: pretstavke) kojih je do 15.V. o. g. primljeno 94.

Od ukupno primljenih pretstavki njihov broj po materijama je sledeći: Žalbi po pitanjima otkazivanja radnog odnosa 11, traženja intervencija radi pronalaženja zaposlenja 8, žalbi iz oblasti socijalnog osiguranja (lečenje, dečji dodatak, penzije i dr.) 29, razni zahtevi privrednih organizacija 4, predlozi za donošenje novih i izmenu važećih propisa 10, traženja objašnjenja zakonskih propisa 4, i razni zahtevi 28.

Od primljenih pretstavki Odbor je na sednicama rešio — doneo zaključke po 59 pretstavki, dok je za 35 tražen izveštaj ili mišljenje od nadležnih organa. Od rešenih pretstavki Odbor je, uglavnom posle provedenog prethodnog postupka, doneo zaključak da 47 pretstavki spadaju u nadležnost organa uprave, suda ili drugih organa, od čega se po predmetima iz 6 pretstavki vodi redovan upravni ili sudski postupak kod nadležnih organa, da 2 pretstavke spadaju u nadležnost drugih odbora Doma, da se 4 podnosioca obaveste da je njihov zahtev za izmenu izvesnih propisa rešen donošenjem Saveznog društvenog plana za 1954 god. i da se za 6 pretstavki podnosioci obaveste da Odbor po podnetim pretstavkama nije našao da postoje povrede postojećih zakonskih propisa niti pak da postoje posebne okolnosti zbog kojih bi Skupština trebalo da razmatra njihove predmete. O sadržaju ovih pretstavki i zaključcima Odbora biće kasnije dato posebno obrazloženje.

Po pitanju metoda rada treba navesti da je Poslovnikom Odbora predviđeno da se po pretstavkama provodi prethodan postupak (proveravanje navoda u pretstavci, traženje mišljenja stručnjaka, traženje mišljenja, izveštaja ili spisa na uvid od nadležnih organa itd.) i da se po provedenom prethodnom postupku pretstavke iznose na sednicu Odbora radi razmatranja. U vezi sa ovim, za pretstavke koje su se odnosile na pitanja otkaza potrebni izveštaji su traženi od preduzeća koje je radniku ili službeniku dalo otkaz, od sreske ili republičke inspekcije rada itd. Po pretstavkama iz materije socijalnog osiguranja izveštaji su traženi od narodnih odbora, sreskih i republičkih zavoda za socijalno osiguranje, dok su po drugim pitanjima izveštaji i objašnjenja traženi od Saveznog izvršnog veća, Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane, Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove FNRJ, Saveznog javnog tužioštva i drugih organa savezne i republičke uprave, kao i od narodnih odbora. Ukoliko je bilo potrebno Odbor je navode u pretstavkama proveravao odnosno tražio izveštaje od jednog, dva ili više organa.

Pretstavke za čije rešavanje nije nadležan ovaj Odbor upućivane su odgovarajućim organima. Tako su pretstavke po pitanjima socijalnog osiguranja upućivane zavodima za socijalno osiguranje, po pitanju zaposlenja biroima za posredovanje rada, po pitanju donošenja novih ili objašnjenja važećih propisa odgovarajućem odboru Doma ili Saveznom izvršnom veću itd. Pored ovoga pojedini predmeti su dostavljani na nadležan postupak odborima za pretstavke i žalbe republičkih narodnih skupština, Biro-u za pretstavke i

pritužbe Saveznog izvršnog veća i republičkim biroima, a Odbor je unekoliko slučajeva koristio i spise Biroa za pretstavke i pritužbe Saveznog izvršnog veća koji je ranije vodio postupak po pojedinim pretstavkama.

Za izvesne pretstavke Odbor je ustanovio da je, na naše traženje da se navodi u pretstavci ispitaju i da nam se dostavi izveštaj, zahtevu podnosioca od strane nadležnih organa udovoljeno čime je pretstavka u prethodnom postupku okončana.

Po pretstavkama kod kojih je Odbor doneo zaključak da ne postoje povrede postojećih zakonskih propisa niti pak da postoje posebne okolnosti zbog kojih bi iste Dom trebalo da razmatra, dajemo sledeće obrazloženje:

1.) PŽ 21/3

Radusinović Luka iz Beograda, ul. Zvečanska 68. žali se da mu je u preduzeću »Ogrev« nepravilno dat otkaz i da je protivzakonita presuda kojom je Okružni sud za grad Beograd odbio njegov zahtev da mu preduzeće isplati 19.820.— dinara na ime naknade za izgubljenu zaradu i za neiskorišćeni godišnji odmor.

U prethodnom postupku Odbor je ustanovio da je imenovani bio u istražnom zatvoru od 16.VI. do 16.IX. 1951 god. i od 7.XI.1951 do 4.II.1952 godine zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično delo ubistva; da je iz istražnog zatvora pušten usled nedostatka dokaza, da Javno tužioštvo NR Srbije i Savezno javno tužioštvo nije našlo osnova za ulaganje zahteva za zaštitu zakonitosti protiv presude Okružnog suda, da se po članu 87 stav 6 Zakona o državnim službenicima može službeniku dati otkaz za vreme suspenzije i da naknada za neiskorišćeni godišnji odmor pripada radniku i službeniku samo ako mu je otkaz dat bez njegove krivice.

2.) PŽ 128/20

Radujković Milan iz Obrovca pod Velebitom— Dalmacija, žali se na otkaz koji mu je dat od strane Direkcije PTT Split.

U prethodnom postupku Odbor je ustanovio, da je imenovani kao monter TT linija bio slab radnik, da je dva puta novčano kažnjavan i to jedanput sa 5% od plate za 1 mesec, a drugi put sa 10% od plate za 3 meseca, da je bio premešten na nižu dužnost na kojoj nije odgovorio i da se na rešenje o otkazu nije žalio upravnom odboru niti Arbitraži pri Narodnom odboru grada Splita.

3.) PŽ 191/28

Parazajda Rozalija iz Dobova št. 7 — Krško, pored ostalih zahteva čije rešavanje spada u nadležnost drugih organa, žali se na otkaz koji joj je navodno nepravilno dat od strane preduzeća Pletelnice — Dobovo.

U prethodnom postupku Odbor je ustanovio da je pitanje otkaza razmatrala sreska arbitraža i sreska inspekcija rada koje nisu našle zakonskog osnova za poništaj rešenja, da je imenovanoj dat otkaz zbog slabog odnosa prema radu i da je ceo radni kolektiv, na sastanku kome je prisustvovao pretstavnik sreskog komiteta SK i sekretar sreskog sindikalnog veća, jednoglasno zahtevao da se istoj da otkaz.

4.) PŽ 306/38

Milošević Miodrag iz Beograda, ul. Kostolačka 58, žali se zbog otkaza koji mu je dat od strane Industrije motora Rakovica.

U prethodnom postupku Odbor je ustanovio, da se imenovani žalio Upravnom odboru preduzeća, Gradskoj arbitraži, Gradskoj inspekciji rada, Javnom tužioštvu, grada Beograda i Centralnom komitetu SKJ, ali da su njegove žalbe bile odbijene, jer je ustanovljeno, da je kao radnik kršio radnu disciplinu, da ga ni jedna grupa u odeljenju montaže nije htela primiti da rade zajedno i da je radni kolektiv na svom sastanku zahtevao da mu se da otkaz.

5.) PŽ 455/59

Savić Olga iz Indije, ul. Jovana Veselinova 42, žali se na rešenje Direkcije PTT Novi Sad, kojim je njen muž Savić Spasoje monter TT linija premešten za Vrbas.

Odbor je u prethodnom postupku ustanovao da je Savić bio nedisciplinovan (posao je obavljao površno i nesavesno, napuštao je radno mesto itd.) zbog čega je tri puta kažnjavan, da je Odbor upravljanja Sekcije za održavanje TT linija — Srem. Mitrovica, na svojoj sednici, kojoj su prisustvovali pretstavnici sindikalne i partiske organizacije, doneo zaključak da se isti premesti i da je posle toga Savić po njegovoj molbi premešten iz Vrbasa za vratara Autogaraže Direkcije PTT gde se i sada nalazi.

6.) PŽ 500/71

Fonda Živka iz Beograda, ul. Veljka Dugoševića br. 8, žali se na Javno tužioštvo grada Beograda i Javno tužioštvo NR Srbije, zbog toga, što po njenoj prijavi protiv Rajevac Momčila i M. Angelova službenika preduzeća »Jugokamomila« nije poveden krivični postupak zbog neovlašćenog pregleda njene radnje »Farmaflora«, lažnog pretstavljanja i prinude izvršene nad jednim njenim komitentom.

Odbor je u prethodnom postupku ustanovio, da je postupak Tužioštva pravilan, jer je Rajevac vršio pregled »Farmaflore« kao stručnjak — veštak komisije koju je obrazovala Trgovinska inspekcija Narodnog odbora grada Beograda radi pregleda navedene radnje, da je isti kao takav imao posebno ovlašćenje i da je njena prijava za krivično gonjenje zbog prinude pravilno odbačena jer prijavu za gonjenje zbog krivičnog dela prinude može podneti samo lice nad kojim je prinuda izvršena, a ovo to nije učinilo.

Obzirom da su pretstavke koje su primljene u Odboru uglavnom iste sadržine kao i pretstavke kcje stižu u Biro za pretstavke i pritužbe Saveznog izvršnog veća, to je održan jedan sastanak na kome je prisustvovao pretsednik našeg Odbora, sekretar Odbora za pretstavke i žalbe Saveznog veća Savezne narodne skupštine, pomoćnik sekretara Saveznog izvršnog veća i načelnik Biro-a za pretstavke i pritužbe Saveznog izvršnog veća radi pronalaženja mogućnosti za razgraničenje nadležnosti između odbora i Biro-a, ali ovo pitanje do danas nije rešeno. Isto pitanje se postavlja i u pogledu razgraničenja nadležnosti sa odborima za pretstavke i žalbe republičkih narodnih skupština.

U vezi sa provođenjem prethodnog postupka po pretstavkama treba istaći da Odbor od pojedinih organa ne dobija izveštaje blagovremeno i da su izveštaji često puta nepotpuni odnosno da ne daju odgovor na sva pitanja koja su u traženju postavljena, te su izveštaji kao i njihova dopuna morali biti urgirani, što je bio slučaj sa 18 pretstavki, tako da se u radu Odbora nalaze predmeti po kojima izveštaji nisu dobijeni, iako su traženja poslata 17.III 31.III i 9.IV og.

Ima jedan konkretan primer da je trebalo tri meseca da se jedan predmet u Sekretarijatu za socijalno staranje vuče i da nije mogao da se reši ni do danas niti smo mogli da dobijemo odgovor, mada smo i telefonirali i urgirali, jer ne mogu da utvrde ko je nadležan da potpiše izveštaj, koji treba da se dostavi Odboru za prestavke i žalbe.

Kako je u dosadašnjem radu uočeno da se veoma mali broj podnosioca pretstavki pridržava odredbi čl. 183 Poslovnika Doma, to je Odbor doneo odluku da se zajedno sa Odborom za pretstavke i žalbe Saveznog veća Savezne narodne skupštine izda preko štampe jedno saopštenje (čiji je tekst usvojen na sednici Odbora) u kome bi se građanima, ustanovama, privrednim i društvenim organizacijama skrenula pažnja da pretstavke koje šalju Saveznoj narodnoj skupštini moraju ispunjavati uslove predviđene poslovnicima, od-

nosno da se pretstavke podnose pismenim putem, da potpis podnosioca mora biti overen od strane sreskog suda ili narodnog odbora opštine, sreza ili grada i da na pretstavci treba naznačiti tačnu adresu. Pored ovoga u saopštenju je skrenuta pažnja organima nadležnim za overavanje da su overu dužni da vrše bez naplate takse (jer su pojedini organi za ovo naplaćivali taksu) a organima uprave, privrednim organizacijama i ustanovama, da izveštaje i podatke koje im traže odbori dostavljaju što hitnije i što potpunije. Odbor je takođe doneo načelnu odluku da se po objavljivanju saopštenja u štampi ne uzimaju u postupak pretstavke na kojima potpis podnosioca nije overen.

Posebno pitanje koje treba izneti jeste pitanje vođenja prethodnog postupka po pretstavkama kojima se podnosioci obraćaju Saveznoj narodnoj skupštini za intervenciju radi dobijanja zaposlenja, radi donošenja novih ili za izmenu postojećih propisa, radi intervencije po predmetima čije je rešavanje u toku kod upravnih ili sudskih organa i slično. Kako se u ovim slučajevima radi o pretstavkama koje ne mogu biti predmet razmatranja niti rešavanja Odbora, a kod kojih postoji i izvestan stepen hitnosti to je Odbor na svojoj sednici doneo odluku po kojoj pretsednik ili sekretar Odbora u prethodnom postupku odnosno pre sednice Odbora mogu:

a) pretstavku koja se odnosi na predlog za donošenje novih ili za izmenu postojećih propisa uputiti nadležnom odboru Doma;

b) pretstavku kojom se traži intervencija radi dobijanja zaposlenja i slično vratiti podnosiocu sa potrebnim uputima ili je, ako nađu za potrebno, uputiti nadležnom organu i

c) pretstavku koja se odnosi na predmet po kome je u toku upravni ili sudski postupak uputiti organu kod koga se vodi postupak ili je vratiti podnosiocu sa obrazloženjem da je Odbor ne može uzeti u razmatranje dok se ne iscrpi redovan pravni put.

Po pretstavkama za koje su dobili navedena ovlašćenja pretsednik i sekretar Odbora dužni su na prvoj narednoj sednici podneti Odboru izveštaj o radu po svakoj pojedinoj pretstavci.

Pored ovoga Odbor je, u cilju poboljšanja rada administracije Odbora, na svojoj sednici doneo odluku, da administrativni sekretar Odbora može: potpisivati potvrde o prijemu pretstavke koje se izdaju podnosiocima; potpisivati obaveštenja podnosiocima o tome da li je pretstavka uzeta u postupak; overavati prepise pretstavki, izveštaja i drugih akata; potpisivati pozive podnosiocima pretstavki samo ako je Odbor odlučio da se od podnosioca traže kakvi podaci ili da mu se nešto saopšti; potpisivati akta koja se upućuju organima radi urgiranja po ranije traženim predmetima; potpisivati reverse na predmete uzete na uvid od nadležnih organa, i potpisivati spiskove primljenih pretstavki koje se upućuju Biro-u za pretstavke i pritužbe Saveznog izvršnog veća.

Odbor je podnosioce pretstavki u svim slučajevima, osim onih koji su u ovom izveštaju posebno navedeni, pismeno obaveštavao o donetom zaključku.

Za izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Bošković Momira.

Sekretar
**Momir Bošković**, s. r.

Pretsednik
**Savo Medan**, s. r.

Članovi:
**Paula Humek**, s. r., **Antun Iskra**, s. r., **Dimče Jovanovski**, s. r., **Milojko Maksimović**, s. r., **Marica Zorko**, s. r.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Ko želi riječ po izvještaju Odbora za pretstavke i žalbe? (*Filep Lajoš:* Ja). Ima riječ narodni poslanik Filep Lajoš.

**Filep Lajoš** *(Izborni srez Subotica, APV — NR Srbija):* Iz izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe vidi se da su privredne organizacije i pojedinci upućivali žalbe i pretstavke za koje ovaj Odbor nije nadležan, to jest koje bi se mogle rešiti kod lokalnih vlasti. Moje je mišljenje da bi trebalo dati obaveštenje preko štampe za koje je predmete nadležan ovaj Odbor da rešava. O pitanju zaposlenja i o raznim drugim problemima koje je mogućno rešavati u dotičnim mestima obraćaju se ovom Odboru. A zašto se obraćaju ovom Odboru? Zato što nisu obavešteni. Oni znaju da postoji Odbor za pretstavke i žalbe Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, a tim obaveštenjem u štampi trebalo bi konkretno reći zašta je nadležan taj Odbor, to jest koje će pretstavke ubuduće primati. Dešava se da Odbor dobija pretstavke i žalbe u vezi sa pitanjem zaposlenja, o stanovima, a što se može rešiti pravilno kod lokalnih vlasti. Ako lokalne vlasti budu potpisivale ove pretstavke i žalbe, videće da li je za to nadležan Odbor za pretstavke i žalbe ili lokalna vlast. No, verovatno da će i pored toga biti pogrešnog upućivanja pretstavki i žalbi ovom Odboru. Privredne organizacije i pojedinci treba da budu obavešteni o nadležnosti ovog Odbora tako da se ne dešava da Odbor prima pretstavke i žalbe za koje nije nadležan, a koje bi se mogle rešiti ekspeditivnije i u kraćem periodu u samom mestu.

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Da li želi još neko riječ? (Ne javlja se niko). Prelazimo na dnevni red.

Izvolite čuti jedno saopštenje.

Većina narodnih poslanika izvršila je zamjenu privremene poslaničke legitimacije za stalnu legitimaciju, ali izvjestan broj poslanika još nije podigao svoje stalne legitimacije. Naglašeno je da privremene legitimacije važe do izdavanja stalnih legitimacija. Biće objavljeno u štampi da od 1 jula 1954 godine privremene legitimacije više ne važe, pa se opominju svi poslanici koji još nisu podigli stalne legitimacije da to na vrijeme učine.

Upozoravaju se poslanici da u sali za razgovore mogu dobiti treći broj »Biltena Savezne narodne skupštine«.

Dnevni red današnje sednice je iscrpen. Međutim, moramo sačekati saglašavanje izglasanih tekstova sa Saveznim vijećem i zbog toga određujem odmor.

(Posle odmora)

*Pretsednik* **Ivan Božičević:** Nastavljamo rad. Od Pretsjednika Saveznog vijeća primio sam slijedeće obavještenje:

U Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Federativne Narodne Republike Jugoslavije (Saveznom budžetu) za 1954 godinu izvršene su slijedeće izmjene:

Naslov prijedloga glasi: »Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama u budžetu Federativne Narodne Republike Jugoslavije (Saveznom budžetu) za 1954 godinu«. Umjesto oznake članova stavljaju se tačke. U tački 1, stav 1, prvi red, umjesto riječi »zakona o budžetu« stavlja se riječ »Budžeta«.

U tački dva, u prvom redu, umjesto riječi »Ovaj zakon« stavljaju se riječi »Ova odluka«.

Pitam Dom da li usvaja ove promjene? (Usvaja). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Obavještavam vas da je Savezno vijeće primilo bez ikakvih primjedaba slijedeće zakonske prijedloge:

1) Prijedlog osnovnog zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina;

2) Prijedlog osnovnog zakona o zaštiti stoke od stočnih zaraza;

3) Prijedlog zakona o prometu semenske robe;

4) Prijedlog zakona o prometu zemljišta i zgrada;

5) Prijedlog završnog računa FNRJ za 1952 godinu sa Prijedlogom zakona o završnom računu;

6) Prijedlog za izmjene i dopune Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Savezno vijeće prihvatilo je amandman koji je Vijeće proizvođača usvojilo na Zakon o prometu zemljišta i zgrada. Takođe je Savezno vijeće prihvatilo i potvrdilo statute komora. Prema tome, svi zakonski prijedlozi o kojima se rješavalo u oba doma, u oba doma izglasani su u istovjetnim tekstovima i oni će biti dostavljeni Pretsjedniku Savezne narodne skupštine.

Prema tome, zaključujem ovu sjednicu. Iduća sjednica biće zakazana pismenim putem.

(Sednica je zaključena u 12,40 časova).

# ПРИЛОЗИ

## ИЗВЕШТАЈ
### ОДБОРА ЗА БУЏЕТ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ФНРЈ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Одбор за буџет
Бр. 39 СНС (А) 10
13 маја 1954 год.
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

Другови и другарице народни посланици,

Одбор за буџет Већа произвођача Савезне народне скупштине, на својим седницама од 21 до 27 априла о. т. претресао је Завршни рачун заједно са Предлогом закона о завршном рачуну ФНРЈ за 1952 годину, у начелу и у појединостима, као и амандман Савезног извршног већа који је био поднет на Предлог закона о завршном рачуну и усвојио их је.

Одбор је имао у виду да је 1952 година претстављала значајну прекретницу у нашем друштвеном и привредном развитку, и да су са 1 јануаром 1952 године ступили на снагу прописи о увођењу у живот новог привредног система и све то се одразило како на планирање тако и на извршење буџета за ту годину.

У духу прописа Закона о буџетима који је донет у децембру 1951 године, реорганизован је дотадашњи буџетски систем. Уместо опште повезаности свих буџета кроз њихово уравнотежење у оквиру општедржавног буџета од 1952 године сви органи власти имали су своје самосталне буџете, а читав низ буџетских установа добио је карактер самоуправљања и прешао је на систем самосталног финансирања.

У буџету за 1952 годину расходи су планирани на бази економских цена формираних под условима слободног тржишта и новог паритета динара. При разматрању завршног рачуна Одбор је имао у виду ову чињеницу која се у извршењу буџета одразила у захтеву повећања или смањења планираних средстава код органа управе и установа.

Даље при оцени коначног резултата финансирања по савезном буџету за 1952 годину, Одбор је такође имао у виду и чињеницу, да је савезном буџету био предвиђен целокупан дефицит у расподели националног дохотка по друштвеном плану за 1952 годину у износу од 56.794,000.000 динара, чије је покриће било планирано, углавном, из средстава зајмова и помоћи из иностранства као и то да та средства у знатном износу нису остварена у корист буџета.

На крају, у вези са предузетим мерама децентрализације и демократизације државног апарата, средства која су била привредним планом предвиђена за социјално осигурање и здравствену заштиту као и средства за основну инвестициону изградњу нису ушла у овај буџет, за разлику од буџета ранијих година, него су образовани одговарајући фондови (фонд социјалног осигурања и фонд основне инвестиционе изградње).

Савезни буџет за 1952 годину, рађен на овим принципима био је одобрен са приходима и расходима у износу од 259.511,600.000 динара.

Међутим, привредну ситуацију у 1952 години карактеришу последице изазване сушом. Негативан утицај суше на производњу био је вишеструк. Према апроксимативној процени штете од суше износиле су 144 милијарде динара. То се одразило на извршење одобреног буџета, а нарочито на приходе из привреде и пореметило планирано уравнотежење. Одбор се уверио да је Влада у току извршења буџета предузимала низ мера на пољу штедње буџетских средстава као и низ других мера, те да и поред тих напора, није могла одржати равнотежу између остварених прихода и расхода који су се неопходно морали извршити.

Приходи по буџету остварени су у износу од 216.719,816.119 или са 83,5% од планираних, односно за 42.791,783.881 динар мање.

Расходи су извршени са 228.768,161.192 дин., или са 88,2% од планираних, односно за 30.743,438.800 дин. мање.

И поред уштеде у износу од 30.743,438.800 дин., финансирање по буџету за 1952 годину завршено је са дефицитом од 12.048,345.073 динара.

Иако финансирање социјалног осигурања и основне инвестиционе изградње, за које сврхе су у 1952 години образовани посебни фондови, нема непосредне везе са савезним буџетом за 1952 годину, разматрајући поднети амандаман Савезног извршног већа, Одбор је разматрао и финансирање по овим фондовима.

Услед тога што су прописима који су донети у току године, социјалним осигурањем обухваћене нове категорије осигураника, а и из других разлога, финансирање по фонду социјалног осигурања завршило се дефицитом у износу од 7.376,509.345 динара.

Исто тако, ради подбацивања прихода из привреде као и других објективних разлога и финансирање по фонду основне инвестиционе изградње завршено је дефицитом од 29.445,501.679 динара.

Пошто долази у обзир и покривање обавеза федерације из ранијих година насталих по разним законским основама у износу од 5.337,149.267, то би укупни дефицит у финансирању у 1952 години по Савезном буџету фонду социјалног осигурања, фонду основне инвестиционе изградње, укључујући и обавезе из претходних година износио 54.207,505.364 динара.

Савезно извршно веће поднетим амандманом на члан 2 Предлога закона о завршном рачуну предложило је да се дефицит по буџету, фонду социјалног осигурања, обавезе из ранијих година и део дефицита по фонду основне инвестиционе изградње покрије из расположивих средстава код Народне банке на рачуну „Разни приходи из привреде из ранијих година“ (тржна добит, снижење пуне цене коштања, вишкови доприноса за кадрове, средства фондова за културно просветни рад и сл.) који су на дан 30-XI-1953 године износили 36.356,058.388 динара. Део дефицита фонда основне инвестиционе изградње покриo би се у висини од 10.116,631.618 са овог рачуна код банке, и још са 5.897,932.938 динара који потичу од повраћених средстава у фонду основних инвестиција од стране предузећа као и од повраћених аванса датих из буџета у 1950 и 1951 години, док разлика од 13.430,937.123 динара предвиђена је да се покрије отплатама у наредним годинама, што је Одбор усвојио.

Кроз дискусију у Одбору стекло се уверење, да је било појединих привредних и буџетских руководилаца који нису озбиљно схватили ситуацију у којој смо се налазили у 1952 години, и нису показали пуно разумевање према штедњи и другим мерама које је предузимала Влада да би олакшала ситуацију у којој се налазила наша земља у тој години, што је у извесној мери утицало на крајњи резултат у извршењу буџета.

У вези с тим намеће се питање што озбиљнијег праћења извршења буџета у току године и обезбеђења редовне контроле од стране органа финансиске и буџетске контроле, пуније увида од стране Одбора у току године, као и правовременог подно-

šenja završnog računa i njegovog temeljitijeg pretresanja u narednim godinama.

Odbor je u vezi s tim stao na stanovište da uveđe povremeno razmatranje rezultata finansiranja po budžetu u toku godine u cilju da obezbeđi doslednо izvršenje budžeta. Odbor smatra da bi na ovakav način praćenja izvršenja budžeta olakšao i pravilniju ocenu završnog računa na kraju t. g. i pretres istog učinio efikasnim.

U Predlogu zakona o završnom računu FNRJ za 1952 godinu, poređ izmene člana 2 zakonskog predloga koja je usledila amandmanom Savezног izvršnog veća, Odbor je učinio i ispravku u članu 4, što je mesto „člana 37 Osnovnog zakona o budžetima“ stavio „člana 48 Zakona o budžetima“ koji odgovara materiji, tako da član 4 Zakona o završnom računu sada glasi: „Odobrava se Savezni završni račun za 1952 godinu sastavljen saobrazno propisima člana 48 Zakona o budžetima i člana 39 Uredbe o izvršenju budžeta.“

Imajući u vidu napred rečeno, Odbor za budžet Veća proizvođača predlaže da Veće proizvođača usvoji predlog Završnog računa FNRJ za 1952 godinu zajedno sa Zakonom o završnom računu kao i podnetim amandmanom Savezног izvršnog veća i izmenama koje je učinio Odbor.

Za izvestioca Odbora određen je narodni poslanik Tripo Ercег.

Sekretar **Nikola Sačak**, s. r. — Pretsednik **Nikola Kotle**, s. r.

Članovi:

**Milan Stepanović**, s. r; **Tripo Ercег**, s. r; **Nikola Bosanić**, s. r; **Ivo Dražić**, s. r; **Stanoje Stojanović**, s. r; **Slavko Papler**, s. r.

---

## IZVEŠTAJ

### ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE O PREDLOGU ZA IZMENU I DOPUNU SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1954 GODINU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za narodnu privredu
Br. 156
7. VI. 1954 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača na svojoj sednici od 3 juna pretresao je Predlog za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Više razloga uticalo je na to da se što pre donesu ove dopune i izmene u Saveznom društvenom planu za 1954 godinu. Na to su nas navodila iskustva stečena u dosadašnjem toku izvršenja plana koja su ukazala da društvenim planom nisu bili obuhvaćeni svi momenti koji bi regulisali naš privredni život. Pored toga došlo je do izvesnih nepredviđenih pojava koje nužno zahtevaju izvesne korekture u planu.

Uviđajući sve ove razloge Odbor za narodnu privredu nakon diskusije usvojio je Predlog izmena i dopuna Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, usvajajući i primedbe Odbora za privredu Saveznog veća koje glasi:

U novoj glavi XXXVIII/a Predloga za izmenu i dopunu Saveznog društvenog plana za 1954 godinu na kraju tačke d) brisati tačku, staviti zapetu i dodati »a po odbitku negativnih razlika društvenog doprinosa posle 5. II. 1954 god.«

Posle tačke d) iste Glave, dodaje se novi stav koji glasi: »Ukoliko bi primenom Uredbe o zaključivanju poslovanja po budžetima i fondovima za 1953 godinu, iz prelaza u 1954 godinu (»Službeni list FNRJ«, br. 52/53), deo viškova narodnih odbora prešao u republička sredstva, ta sredstva ne mogu služiti za pokriće saveznog deficita«.

Odbor za narodnu privredu moli Dom da usvoji ovaj predlog.

Za izvestioca Odbora izabran je narodni poslanik ing. Đorđe Blagojević.

Sekretar **Mladen Sazdevski**, s. r. — Pretsednik **Dragi Stamenković**, s. r.

Članovi:

Ing. **Boris Bakrač**, s. r., ing. **Ivan Pinterić**, s. r., ing. **Đorđe Blagojević**, s. r., **Ante Bojanić**, s. r., **Nenad Jakšić**, s. r., ing. **Jovan Janković**, s. r., ing. **Dobrivoje Lapčević**, s. r., **Radivoje Lukić**, s. r., **Miloš Milaković**, s. r., **Franjo Mihl**, s. r., **Branislav Mladenović**, s. r., ing. **Vojin Popović**, s. r., **Janko Rudolf**, s. r., **Andrija Šubat**, s. r., **Dušan Sekić**, s. r. i **Edo Zorko**, s. r.

---

## IZVEŠTAJ

### ODBORA ZA PRIVREDNE ORGANIZACIJE VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE U VEZI SA POTVRDOM STATUTA I PRAVILA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za privredne organizacije
Br. 71
26-V-1954 god.
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za privredne organizacije Veća proizvođača, na svojim sednicama od 27 i 28 aprila i 21 i 22 maja o.g., razmatrao je statute Savezne industriske komore, Savezne spoljnotrgovinske komore, Saveza poljoprivrednih komora FNRJ i Saveza ugostiteljskih komora Jugoslavije, kao i pravila sledećih udruženja: preduzeća tekstilne industrije FNRJ, rudnika i industrije nemetala na području FNRJ, preduzeća kožarsko-prerađivačke industrije FNRJ, industrije ulja FNRJ, keramičkih industrija i rudnika na području FNRJ, Saveza jugoslovenske elektroprivrede, građevinskih preduzeća FNRJ, preduzeća farmaceutsko-hemiske industrije FNRJ, jugoslovenskih železara, preduzeća za proizvodnju i preradu nafte i plina, Saveza drumskog saobraćaja Jugoslavije, grafičkih preduzeća Bosne i Hercegovine i Crne Gore, filmskih proizvođača Jugoslavije, industrije šećera FNRJ, industrije prerade ugljena i proizvodnje plina, proizvođača tehničkih plinova Jugoslavije, preduzeća za preradu mesa FNRJ i preduzeća industrije vrenja FNRJ.

I. — U pogledu statuta komora Odbor za privredne organizacije predlaže:

1) Da se Statut Savezne industriske komore, Statut Savezne spoljnotrgovinske komore i Statut Saveza poljoprivrednih komora odobre, s obzirom da su u skladu sa postojećim zakonskim propisima i u duhu našeg političkog i privrednog života.

2) Da se Statut Saveza ugostiteljskih komora Jugoslavije takođe odobri, s tim da se u čl. 5 Statuta precizira koje društvene organizacije i udruženja mogu biti članovi komore.

Prilikom razmatranja Statuta Savezne spoljnotrgovinske komore Odbor za privredne organizacije zaključio je da uputi Komori preporuku u tom smislu da skupština Komore uzme u razmatranje mogućnost dobrovoljnog učlanjenja u Komoru proizvodnih organizacija koje indirektno učestvuju u izvozu, ali nisu registrovane kao izvoznici, s tim da dobrovoljni članovi ne mogu biti birani u Upravni odbor Komore.

II. — U pogledu pravila udruženja Odbor za privredne organizacije predlaže:

1) Da se pravila sledećih stručnih udruženja odobre bez primedaba: industrije ulja FNRJ, Udruženja keramičkih industrija i rudnika na području FNRJ, preduzeća kožarsko-prerađivačke industrije FNRJ, preduzeća farmaceutsko-hemiske industrije FNRJ, grafičkih preduzeća Bosne i Hercegovine i Crne Gore, industrije šećera FNRJ, proizvođača tehničkih plinova Jugoslavije, preduzeća za preradu mesa FNRJ i preduzeća industrije vrenja FNRJ.

2) Da se Pravila Udruženja preduzeća tekstilne industrije FNRJ odobre, s tim da se u čl. 4 izostavi tač. c) koja govori o komercijalnoj delatnosti Udruženja kao i u čl. 11 st. 3 koji govori da na skupštini jedno lice zastupa više članova Udruženja s tim da svako preduzeće — član Udruženja, bude zastupljeno sa svojim pretstavnikom u skupštini.

3) Da se Pravila Udruženja rudnika i industrije nemetala FNRJ odobre, s tim da se u čl. 4 izostavi ili izmeni tač. 8 koja govori o objedinjavanju u oblasti prometa robom, jer ovako poslovanje Udruženja nije u skladu sa postojećim propisima.

U istim pravilima zadnje stavove čl. 6 i čl. 20 koji govore o vlasništvu nad inventarom Udruženja, treba usaglasiti sa propisima o prometu osnovnim sredstvima.

4) Da se Pravila Saveza jugoslovenske elektroprivrede odobre, s tim da se u pravilima predvide upravni i nadzorni odbor, kao organi Saveza i odrede njihova ovlašćenja.

5) Da se Pravila Udruženja jugoslovenskih železara odobre, s tim da se u čl. 6 odredi rok trajanja mandata članova Upravnog odbora, pravo opoziva tih članova od strane radničkih saveta preduzeća i obaveze Upravnog odbora da svake godine podnosi pismeni izveštaj o svom radu radničkim savetima preduzeća — članovima Udruženja. Odbor smatra da sekretar Udruženja ne može biti član Upravnog odbora, jer nije pretstavnik nijednog člana Udruženja već postavljeni službenik.

6) Da se Pravila Udruženja građevinskih preduzeća FNRJ odobre, s tim da se u članu 3 tačka 1 koja govori o obrazovanju građevinske komore izostavi, jer Odbor smatra da se to ne može postaviti kao stalni i trajni zadatak Udruženja. Takođe, u istom članu, treba izostaviti tačku 6 koja govori o regulisanju plata radnika i službenika u građevinarstvu na bazi propisa koji regulišu plate u državnoj upravi, jer je takav zadatak protivan sistemu plata u privredi, a pored toga, ovim propisima prvenstveno se bave sindikati.

Iz istih razloga treba izostaviti i tač. 16 u ovome članu koji govori o saradnji Udruženja sa nadležnim organima po pitanjima visine plata radnika i službenika.

U čl. 35 Pravila treba izostaviti odredbu koja govori o novčanom kažnjavanju članova jer za takvo kažnjavanje Udruženje nije ovlašćeno.

Odbor je zaključio da ovom Udruženju uputi preporuku da skupština Udruženja razmotri pitanje suda časti kao njihovog organa s obzirom da takav organ već postoji u Saveznoj industriskoj komori.

7) Da se Pravila Udruženja preduzeća za proizvodnju i preradu nafte i plina odobre s tim, da se i u ovim pravilima predvidi Nadzorni odbor kao organ i njegovo ovlašćenje, da se odredi rok trajanja mandata članovima Upravnog odbora, pravo opoziva tih članova od strane radničkih saveta, kao i obaveza Upravnog odbora da radničkim savetima preduzeća podnosi godišnji izveštaj o svome radu.

8) Da se Pravila Udruženja filmskih proizvođača Jugoslavije odobre, s tim da se i u ta pravila unesu izmene koje su istaknute uz Pravila Saveza jugoslovenskih železara i Udruženja preduzeća za proizvodnju i preradu nafte i plina.

9) Da se Pravila Udruženja industrije prerade ugljena i proizvodnje plina odobre s tim da se u čl. 2 st. 1 precizira pojam „privredno-finansisko poslovanje" jer takvo poslovanje Udruženja upućuje na delatnost koja je po postojećim propisima Udruženju zabranjena.

10) Da se Pravila Saveza Udruženja drumskog saobraćaja Jugoslavije odobre, s tim da se pored Izvršnog odbora predvidi i Nadzorni odbor.

Dalje se stavlja primedba da generalni sekretar ne može biti organ Saveza. Radi obezbeđenja kontrole rada Izvršnog odbora trebalo bi predvideti odredbu po kojoj je Izvršni odbor dužan da članovima Saveza podnosi svoj godišnji izveštaj o radu.

11) Kao opštu napomenu na pravila stručnih udruženja Odbor za privredne organizacije predlaže da se u pravilima umesto oznake »FNRJ«, stavi »Jugoslavije«, pošto oznaka FNRJ daje obeležje državnog organa.

U prilogu se dostavljaju radi uvida izvodi iz statuta odnosno pravila o zadacima komora i stručnih udruženja onako kako su oni u ovim statutima i pravilima navedeni.

Za izvestioca Odbora izabran je narodni poslanik Drago Čeh.

Sekretar
**Rade Vučković**, s. r.

Pretsednik
**Josip Cazi**, s. r.

Članovi:

**Josip Bosnar**, s. r., **Živorad Ćosić**, s. r., **Božidar Đurić**, s. r., **Mijo Đurić**, s. r., **Pero Gajić**, s. r., **Ivan Grešak**, s. r., **Pavle Šumanovac**, s. r., **Ramo Smajić**, s. r., **Jagoš Subotić**, s. r., **Dragan Trajanovski**, s. r.

Издаје Савезна народна скупштина, Београд. Уређује редакциона комисија. Одговорни уредник Слободан М. Нешовић, Краљевића Марка 9, Београд. Штампа Југословенско штампарско предузеће, Београд. — Цена овој свесци 200 дин. Претплату прима Одељење продаје „Службеног листа ФНРЈ", Краљевића Марка 9, тел. 22-619. Абонман у висини од 3.000 дин. полаже се на тек. рачун 1032—Т—220. Претплатници ће белешке добијати све док се овај износ не исцрпе, када ће бити позвани да обнове претплату.